

ספר נחלת דוד

כולל שני חלקים

החלק הראשון • שאלות ותשובות אשר השיב לשואליו דבר בגודל חריפותו ובקיאותו לאמתה של תורה ולהלכה למעשה :

החלק השני • הידושי הלכות על מסכת בבא קמא : ובבא מציעא • המלאים חריפות ובקיאות בשים ופוסקים ראשונים ואחרונים וכולם קולעים אל מטרת האמת אל עומק הדין והלכה : מאת מורינו ורבינו הרב הגאון האמיתי אור ישראל המפורסם בתורתו וצדקתו בקשת מהרר דוד מעביל זל לה"ה שהיה מד"א בקק מינסק בעל המחבר ספר בית דוד שו"ת ודרושים :

ונלוח אליו קונטרס אחרון כיהתן הגאון המחבר המביא לבית הדפוס אשר בשם יד שאל יקרא :

כל אלה הובא לבית הדפוס על ידי הצעיר לבית הלוי מהרר שאל חיים בהרב המאוהב מהרר אברהם הלוי וללה"ה שהיה מוצע לעדתו בקהל ווילנא • חתן הגאון המחבר :

ווילנא

בדפוס ר' יוסף ראובן בר' מנחם מן ראם

שנת בברכ"ת לפ"ק

ועתה יוצא לאור מחדש

ירושלים

שנת חמשת אלפים ושבע מאות ושלשים

מכתבי תהלה

מתגאונים המפורסמים פארי הדור דומנינו



מדי עברו ס'ק הרב החריף ובקי וכו' ומפורסם כש'מ מהו 'שאל חיים' נ"י בהרב הנ' מוה' **אברהם ז"ל מ"ץ זק"ק** ויולנא - ובכחם להשתל בדבר מזה רבם להפדים את כחני יד קודש אשר הניח אחריו ברכה חותמו הרב הגאון המפורסם המנוח מהו' דוד **מעביל** מה"א דק"ק **מינסק** וולסיה - מי זה יבא אחרי המפורסמות להפיד ולחזק אתמחותם כן הדבר הוה עם חטור נחלת דוד להגאון המפורסם הג"ל הלא כבר נודעו בכל שערי חכמה חטורו היקר דוד אשר נ"י הראה עם חכמתו וכן דעו בש"ס ופיקס וכל דורשי על דלתות התורה יורו נפשם מנושם הנכרים הטבעים מחל חטורו ככה יהיה באינסק נס בחטורו זכ נחלת דוד נחל עדנים יהיה לכל שותם נחמא את דבריו להשפיע בם - ושימי כל אובני חורם מיתלות לראות מהרס בלור התורה נחמא חטורו זה לאור העולם - **קאנינסבערג** ה' אל ו'ל תרכ"ג :

יעקב צבי בר' גמליאל סקלענבורג

הנחמד הלו על פני חבל וזכות הגאון הצדיק המחבר יעמוד לו ולכל המטיישים בעסק זה ויוקצו בדפוס נשים למען יגדיל תורה ויאדיר וגם הכי איה אקבל ספר סיקר הלו גלי' כשיא' מן בית הדפוס גרשון העמוד נמחר אשר יוסח מליו כה דברי המדבר לכבוד התורה ולומדיה ובה ע"ה"ס יוה ב' י"ב כסליו תרכ"ג :

נודע ביודם מכבר ובישראל גדול שמו של הרב הגאון הנ' סו"ה' המפורסם בדורו כקש'ת מוה' **דוד מעביל** זל"ה מה"א דק"ק **מינסק** בעמ"מ ספר בית דוד אשר בחטורו הנחמד בהלכה הליך על פני חבל מכבר והניח אחריו ברכה חזיתות כחני הקודש וחדושים נחמדים למחמם של חורם בשו"ת וחדושים נחמדים על כמה מסכתות והגדיל תושיה ברוב עומקו ופסולו אשר ללל בים התלמוד וספוסקים בעולם חנותו ורם שכלו הכל נכונים וישרים לעולל דעת וגם ריבם וקיצן חדושים נאגדות יקרים וערכים לאון שומעת כי רב נכונותיו בנקיאותו וחריפותו שער וגדולי מדינתו וא"י חיוק וכל דבריו מתוק ליד ועל קו האמת הכל בנוי - ומשמיה קא זכו ליה להרב הגאון המנוח זל"ל אשר חטנו יודי הרב הגדול חריף ובקי המפורסם כש'ת מוה' **שאל חיים** נ"י בהרב הנ' מוה' **אברהם ז"ל מ"ץ זק"ק** ויולנא ראש להשתל בדבר מזה רבם לקובעם בדפוס ולחלקם פיעקב ולפסיס' בישראל גירוף חדושי הלכות שלו אשר רוצה להחמם לכתבם. הקודש של חותמו הגאון זל"ל וגם המה ראיון למי שאמרן וגלמרים נפלטול דלוריתא בפברות נכונות וישרים וכפי שידעתי מכבר וכפי שראיתי משם בהם מחמת טו"ס ספרדתי' דאדועטו נשימי וע"כ יבא רשאו משמיה לדיבדרן שמעתיה של חטנו הרב הגדול הג"ל על פני חבל נ"י - והכני לנקם מדיני' כמימי אשר יהיו לפור ולסעד לחטנו הרב הגדול הג"ל שי' להניח לאורם את החיבור הנחמד הלו על פני חבל וזכות הגאון הצדיק המחבר יעמוד לו ולכל המטיישים בעסק זה ויוקצו בדפוס נשים למען יגדיל תורה ויאדיר וגם הכי איה אקבל ספר סיקר הלו גלי' כשיא' מן בית הדפוס גרשון העמוד נמחר אשר יוסח מליו כה דברי המדבר לכבוד התורה ולומדיה ובה ע"ה"ס יוה ב' י"ב כסליו תרכ"ג :

נאום **יצחק אלחנן** בררם מוה' **ישראל איסר** זל"ל חופ"ק **נאוהורדאק**

הן אכני ידעתי את מך ערכ ומי אנכי לנוא עד הלום - ולעמוד בגרוס נגדוים - ובאחר די זקיקי דנורא ב' והנה כבר נודע בכל העולם - גודל קדושת גאון תפארת ישראל - הרב הגאון הגדול האמתי - הצדיק חסיד ועיו - המאיר עיני הכולם - בעומק קדושת חטורו וחכמתו - בחיבוריו הפקדושים - כימי ועו"ה נ"י ע"ה"ס פ"ה - כקש'ת מוה"ר **דוד מעביל** זל"ה מה"א דק"ק **מינסק** ז"י - ובמקום גדולתו וחכמתו הפסוריה - שם מלני ענוותו של אותו 'צדיק' אשר לא רצה להטלות שטרו הפסור והילל לדפוס רק על ידי נשילת רשות מאת גאון וגדולי דורו י"י - ומיתלת דכחיו של אותו צדיק זל"ל לא הוה סיל' לאת מנדקן של כרסאונים זל"ל - אשר נדדו ברכם בדבר - מגלי להטלות דבר בדפוס - בלתי מיתלת רשות אף מקנים מהם - ופעמם וימוקס בזה כי' הגאון מו"ה **בשרה סופר** זל"ל - בקדקתם ספר 'שערי תשובה' על א"ה כי משת אשר התחילו להדפיס ספרן של צדיקים מגלי נשילת רשות כו' - ולא נחמנו אף בקנים מהם כו' ע"ה"ס בשלחם כו' - ומלמד שכבר נעטו חכמים בדבר ממדת ד"א - וכמ"ס אקרא דנשכח אדם מיתדה חורם דרך ארץ שיבא הגדול ממלך וטעל רשות מן הפקס - שאם לא כו' אומרים לו למד מבורא' כו' ועתה אשר גדולים צדיקים נמיתתן : בספרו הקדוש - נחלת דוד - אשר המחיל הגאון מוה"ר **דוד** זל"ל - ברכם אחריו - והוא שרית יקרות - הנכונות מאלד להלכה ולמעשה - בכל חלקי פשוט - וביותר בחלק א"ע אשר נשאל באל דוד אהרי הדפסת ספרו ברי' דוד הג"ל מאלד נדדו ונאיו באל זל"ל - והגאון המחבר זל"ל השיב להם - או דעתו ובחכמתו הגדולה - כי ה' ה' ה' ה' ה' עליו - ויהי דוד כו' ו' ע"ה"ס - שכלם כמותו בכל מקום - וזל"ט להחזיק פונה ובכרם בזה לכבוד ידי' ויראו' - הוא יהיה כבוד חטנו סיקר הרב הגדול החריף ובקי סו"ה' המפורסם כש'ת מוה' **שאל חיים** נ"י כי בשרם המלוה"ג המנוח המפורסם מוה' **אברהם ז"ל מ"ץ זק"ק** מינסק וולסיה - ד"ק יד קודש אשר נחמא חטורו כחני יד קודש של כבוד חורטו הגאון זל"ל הג"ל לבית הדפוס כעת - וגם סו"ה' הרב הנ' מוה' **שאל חיים** נ"י הג"ל נפוק בספר הג"ל קונטרס אחד אשר בשם יד **שאל חיים** יקרא מיתדותיו הנפלאים - ובאלו 'שרית' נ"י לדינא - ופמם כולם זכים ובדורים - שמחים ומאירים כו' - ואשרי של ככה ומס' יבא ברכה - ולאשר שאלו של כבוד ידי' הרב הנ' מוה' **שאל חיים** נ"י - חתן הגאון המחבר זל"ל - נס לדעתו העניה - ומלך נקטן שכוני בזה - ואם כי אכני ידעתי בנחמא כי איני כדלי להיות נס ככתיב לזה - ולחיות נמשך נ"י על דבר הדפסת ספר קדוש כזה - אשר נחמא נס כבוד הגאון האמתי המחבר זל"ל וגם הכי סיקר הלו על פני חבל וזכות הגאון הצדיק המחבר יעמוד לו ולכל המטיישים בעסק זה ויוקצו בדפוס נשים למען יגדיל תורה ויאדיר וגם הכי איה אקבל ספר סיקר הלו גלי' כשיא' מן בית הדפוס גרשון העמוד נמחר אשר יוסח מליו כה דברי המדבר לכבוד התורה ולומדיה ובה ע"ה"ס יוה ב' י"ב כסליו תרכ"ג :

מדי עברו ס'ק הרב החריף ובקי וכו' מוה' **שאל חיים** נ"י והוא מחטורר נבדק להניח לאור שירי שברה אשר השליך אחריו ברכה חותמו הרב המנוח הגאון המפורסם כקש'ת מוה' **דוד מעביל** זל"ה מה"א דק"ק **מינסק** וכבר יבא לו מוניסין בהיבור בית דוד והמפורסמות איהן צריכות ראה - זה אני אקבל גלי' כשיא' ספר אחד כשיא' לאור נש"ה המדבר לכבוד התורה ולומדיה :

נאום **יוסף נמו' מאיר** זל"ל חופ"ק **סלוצק**

המבולאים נמו' ומס אחרך בהלכת הגאון המחבר המפורסם נ"ע כי רב נכונותיו בנקיאותו וחריפותו שער וגדולי מדינתו וא"י חיוק וכל דבריו מתוק ליד ועל קו האמת הכל בנוי - ומשמיה קא זכו ליה להרב הגאון המנוח זל"ל אשר חטנו יודי הרב הגדול חריף ובקי המפורסם כש'ת מוה' **שאל חיים** נ"י בהרב הנ' מוה' **אברהם ז"ל מ"ץ זק"ק** ויולנא ראש להשתל בדבר מזה רבם לקובעם בדפוס ולחלקם פיעקב ולפסיס' בישראל גירוף חדושי הלכות שלו אשר רוצה להחמם לכתבם. הקודש של חותמו הגאון זל"ל וגם המה ראיון למי שאמרן וגלמרים נפלטול דלוריתא בפברות נכונות וישרים וכפי שידעתי מכבר וכפי שראיתי משם בהם מחמת טו"ס ספרדתי' דאדועטו נשימי וע"כ יבא רשאו משמיה לדיבדרן שמעתיה של חטנו הרב הגדול הג"ל על פני חבל נ"י - והכני לנקם מדיני' כמימי אשר יהיו לפור ולסעד לחטנו הרב הגדול הג"ל שי' להניח לאורם את החיבור הנחמד הלו על פני חבל וזכות הגאון הצדיק המחבר יעמוד לו ולכל המטיישים בעסק זה ויוקצו בדפוס נשים למען יגדיל תורה ויאדיר וגם הכי איה אקבל ספר סיקר הלו גלי' כשיא' מן בית הדפוס גרשון העמוד נמחר אשר יוסח מליו כה דברי המדבר לכבוד התורה ולומדיה ובה ע"ה"ס יוה ב' י"ב כסליו תרכ"ג :

חביבין ישראל שיתן להם כלי חמדה והמראה פ"ס המבורא נמשנם רש"ג אומר כל מלי אטוריה איהן הייבין להכריז מאי כלי הגבורה כלים שלא שנתתן טעין והוא כי כל חמדי תאות טו"ה אינם כי אם כל שיר לא הסיג אותו הפקס אכל אחר שגא לידו אותו הפקס אשר השתוקק עליו והשתעשע עמו יום או יומים אזי נפשו בחלם בו פעני נפש שגבה כו' ולזה בכל השמישי פו"ה' הספיקם היקרים אכני נזר המתנסקים לא יתכן לקדושת בשם כלי חמדה כי בודאי אחר שהשכב עין לראותה יקצן בה ועיני משתוקק לחסן אחר - לא כן חו"ה' היא נקראת כלי חמדה כי כל יום ויום הם חדשים בענין שאמרן חו"ה' כל הטובק בתורה לשמח כו' וארונות דוד ע"ה אמר שם אכני על אמרתך כו' ואמר נ"י גל עיני ואניטה כו' והוא הוא הכלי חמדה בלחמ אשר לא שבעה עין כי כל מה שהוא משני יותר הוא משתוקק ביותר וזכו ה' חפץ למשן צדיקי יגדיל תורה כו' כי' לפי דקדקתו ולפי יראת ה' כי' אשר בלכנו הוא משני ביותר - והנה עלינו לשבח לאדון הכל אף כי זה רבות בשנים אשר כסו הסגנים ואומללה רבת הסגנים ומכלי אל כלי בורקנו ומדתי אל דחי ודחמנו והטבו הרוחות בחרונו משען המצוקות מלכות ומיטת פסנכם ע"ה"ס כי' לא עוב חסדו וכל דור ודור ה' לנו רועים צלמנים הרואים בעין חכמתם אור ענה חו"ה' לסורות עם ה' דרכי ה' לסורות להם הדך ילכו נה והמעשה אשר יעשו - והנה נס בדורינו זה זמנ' נ"י לראות כבוד הרב הגאון הגדול המפורסם סו"ה' המנוח מוה' **דוד מעביל** מה"א דק"ק **מינסק** זל"ה אשר יבא מים א"ל הרב הגאון הנ' האמיתי מוה' **שאל חיים** זל"ה אבי' דוואלאוין וכבר סאיר לנו הגאון המנוח זל"ה בספרו שו"ת בית דוד אשר הדפוס נחיים חותמו וכבר נחמל בין גדולי דורינו בלתי אשר עליו ימליו ויהי דוד לכל דרכיו משכיל כו' והכלם ממות - ואחר שהגאון המנוח זל"ה סאיר חותמו אחריו ברכם כחני יד קדש בשו"ת ויחולו נש"ה וסע' קס חטנו הרב הנ' החריף ובקי יד יד נ' יד הרב מוה"ר **שאל חיים** נ"י בהרב הנ' מוה' **אברהם ז"ל מ"ץ זק"ק** ויולנא ראש להשתל בדבר מזה רבם לקובעם בדפוס ולחלקם פיעקב ולפסיס' בישראל גירוף חדושי הלכות שלו אשר רוצה להחמם לכתבם. הקודש של חותמו הגאון זל"ל וגם המה ראיון למי שאמרן וגלמרים נפלטול דלוריתא בפברות נכונות וישרים וכפי שידעתי מכבר וכפי שראיתי משם בהם מחמת טו"ס ספרדתי' דאדועטו נשימי וע"כ יבא רשאו משמיה לדיבדרן שמעתיה של חטנו הרב הגדול הג"ל על פני חבל נ"י - והכני לנקם מדיני' כמימי אשר יהיו לפור ולסעד לחטנו הרב הגדול הג"ל שי' להניח לאורם את החיבור הנחמד הלו על פני חבל וזכות הגאון הצדיק המחבר יעמוד לו ולכל המטיישים בעסק זה ויוקצו בדפוס נשים למען יגדיל תורה ויאדיר וגם הכי איה אקבל ספר סיקר הלו גלי' כשיא' מן בית הדפוס גרשון העמוד נמחר אשר יוסח מליו כה דברי המדבר לכבוד התורה ולומדיה ובה ע"ה"ס יוה ב' י"ב כסליו תרכ"ג :

נאום **דלמן ואב** בררם מוה' **הוקאל פייוויל**

וללחה פ"ס וס"צ דמאט

הגאון המנוח זל"ה וס' יהיה בעזרו וחסדו לסיות ממזי' כרנים - ונגדיל תורה ולסאדירה כחמל פסוריה וכחפן סעגרטו בברכת כהוה :
נאור יום ו' עש"ק מריב אדר שני - שנת **בברכת** כחן לפ"ק - פה ק"ק ווי' לנא
נאום **בצלאל** בר' **ישראל משה** הבקן נ"י מ"ץ דק"ק הג"ל

הקדמה

ופתח דבר

באת חתן הגאון המחבר המביא לבית הדפוס



אמר הכותב הצעיר לבית הלוי, הן בלפנים זאת בישראל חק למחברי תבונים להקדים הקדמה בראש מחברתם, לענות צדק בשפה ברורה ולשון רכה, להודיע בשער בת דבים מה הגיע אליהם ומה ראו על ככה, שפה ההלכה ה' יביש, רגנות ושמיעה, (במה וכו' ה') כן מעשה איש ואיש, אם בעודו הופיע כהורו, ובהיים חיותו, הציא לאור הכסתי • לא כן אם לבנו ייעדנה ולהתניו ינהיגנה, אז הם בראש מחברתו יספרו ההלכה, וימללו בהדרתו, כן יכבד אב בחייו ובמותו, לפאר ולהדר ירחיב שיחתו, וביקרי דשכבי יתן מלולו, וכבוד אומר כולו, אי לואת באתי היום אל העין מה אומר ומה אדבר, בכבוד אדמיר חותני הגאון המחבר, אסלבא במגילת ספר כאשר ראיתי להכמים, תבירי חבורים, עשו פתיחות למו בדברי אנדה וספרים, כאשר רשו בו רבים וכן שלמים, הלא לואת לא יחפצו לדאחם ותתי למשא לפתוח דלתותיהם, אף כי לעמוד ולהתבונן בפתח השער, ומה אועיל למו בדברי אלה ולהפיק מלתי בהנם ללא יועיל, אם להודיע מזהות החיבור ותכונתו הלא כבר יצא מוניטין שלו בעולם, ורבים שחו בצמא את רבוי ומעטו מעם כצפית בדבש, ואם לספר בתפארה גדולת אדמיר חותני הגאון המחבר וללהיה, כמה אקרה להודיע את אשר לא נודע, הלא כבר נודע לרבים יקר תפארה גדולתו, אשר תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתו, ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עט, ומאורו האיר בשערי בת רבים, גלל כן שחתי לפי מהסוס גם בזה, רק אמרתי לבוא שעריו לידע ולהודיע בשערי בת רבים, מה הביאני עד הלום, ומה ראיתי על ככה, והוא, הגה כבר נודע בשערים אלו שערים המצוינים בהלכה, ספר ב' י' ד' ו' ד' אשר חיבר אדמיר חותני הרב הגאון הגדול המפורסם בכל תפוצות ישראל המנוח מוה' ד' ו' ד' מ' ב' י' ל' וללהיה סריא רקיק מינסק, אשר התציא לאור תחת מכשם הדפוס בעודו בחיים חיותו, והלקם ביעקב והפנים בישראל, והודות לה' כי נתקבל חבורו היקר והנחמד על פני תבל, וכולם ישבעו ויהענגו בדשן נפשם, בראיהם כי דרכו בקורש לכוון במרכז האמת בסתק פלפולו ולאוסקי שמעתתא אליב' דהלכתא, הן בהלכה והן באגדה הסכולאים בפ' מתוקים וערבים על אוזן שומעת, והגיוניו בשניהם נברה כהו, אשר מפליא עין רואיו, ויען כי עלה אז חשבון התוצאה מהדפוס עד למרבה, לא השיגה ידו ונברה כהו להדפיס את כל חידושי תורה הלכה ואגדה אשר חננו ה', ובעוד בחיים חיותו בזכרו אשר עקרי ההלכות ושורשי הנוגעים להלכה ולמעשה שהשיב לסולאו דבר, וחידושי הנפלאים על כמה מסכתות, ויותר הרדושים המה עדינה אתו בכתובים ולא נהנם תחת מכשם הדפוס, לא נחה ולא שקטה רוחו, יען כי תפצו היה כל ימי חייו להביא לבית הדפוס, למען לזכות הרבים ולהיות שפתותיו דובבות בקבר [וכאשר התפלל דהמעה נעים וסירות ישראל אגורה באתל עולמים ודרשו חיל אמר דוד רש"י יאמרו דבר שמעיה כפי בעוה"ז (ועין בכורות ד' ל"ב) סנהדרין ד' צ"ג) יבמות ד' צ"ג), וכה גם כמי שזכה לדבר דברים הנוגעים להלכה ולמעשה הנאמרים לאמתה של תורה, ועין בזה"ק פ' ויחי ד' רס"ג דבתב ויל דוד צנתי לך כו' כל מאן ראשתל באורייתא כי יודע לבחין מילי ולחדא מלין נדקא יאות אלין מלין סלקין עד כרסיוא וכו' עיי' באורך, ועין עוד בזה"ק שם בהקדמה דבתב בהיה שעתא דסילא דאורייתא אתחדש כסופי' דבר גש כו' הנה מלין סלקא כו' וקוביה נסיל לחווא מלא ונשיק לה כו', ובפ' תורע שם כתב כמה דעונשא דב"ב גיין מלין בישא כד עונשא גיין מלין סבא דיכול למלא ולא סליל דאיהי אקנת לעילא ואיהי אקנת לתתא עיי' וכבר האריכו בזה הכתבים ועין בנפש החיים שער ד' י"א] ולואת נתן אומר להעתיקם, יגע וסרח לסדר בעצמו את הסודת אשר הנאמר מאז, וגם יתר התשובות אשר השיב לשואליו דבר מבלות ההדפסה עד עתה, לסקיות הקרובים והרחוקים, וכולם הכה להלכה ולמעשה, וצירף גם חידושי חקרים והתמדים אשר המים יהיו יחדיו, כמעשהו בראשון כן מעשיו בשני ביהר עז, במעיל התור עשתי, ובצנף החרד צנפהו, והכל הוא כסודר עפ"י כהו ועוצם ידו בהיותו בחיים היתה, כלשונך חך והסודר אשר יראה עין וישברו, ובהגמרו לסדרם, יצא אומר מפיו הקדוש, אף אם היו אני בעצמי לא אובה להעלותם על כבש הדפוס, אוי בניי הם הדגיי הרבנים שיחיו, ישתדלו בעדיה לבצע את פרי מחשבותי לאור, וה' המוכ יהיה בעזרם להפיק מעינותי חוצה:

ומעתה הוסר המצנפת והרים העטרה מעל ראשו, אברנו רוענו, עשרת תפארתנו, במימות זו חשבנו, להקים שם לאבינו הוא אדמיר חותני הגאון וללהיה, ולהוציא את המפעל הגדול הזה למענהו, ולהביאו לבית הדפוס בעזיה • ולואת שמנו עינינו על גיסי הרב הג' החרף ובקי המפורסם מיה משה יהודה ל"ב נ"י ס"ך רקיק סי נמק בילו משפם הבבורה להיות בראש בהדפסת ספרי דבי רב, כי כבר החל לעשות ויגע וסרח בהדפסת ספר בית דוד הגדפם זה רבת בשנים, אך כאשר הוא אסור כעת בכבלי המדרה עד למרבה ואין ביכולתו להאציל אף רגעים לתור ולהגיה את הכתובים בספר, ומה גם לקבל עליו עול הכבד להוציא תעלומה אור, ולואת שמו כל בית דוד את עיניהם אך כי, להיות המוציא לאור את המפעל הגדול הזה, ורק עלי עלה הגורל בעסק מצוה זו, האף אמנם כי גם עלי הוא יגיעה רבה ומשא כבדה לקבל על עצמי הן בהגהה והן במלאכת עסקי הדפסה, אדרי כי ברבת חוסן ויכוני מזה ביטול תורה בנועד לרבים העוסקים במעשה הדפוס, עכ"ז לא אוכל כלס' והתאורתי עז והסתי שבמי לסבל את עול המשא הזה בלב מלא רצון, ולקיים כדוחם את אסריו, ולנמול עמו חסד של אמת, להשתדל בזה בעדה ולהקים לו מצבה, אך לא מצבת אבן לבד אשר היא חובה על בנים לאבוהם להקישו בברי לידע איה מקום קבר אבותם, להשתטח על קברו ולשפך שם החינה, רק מצבת נאון עולם להדפיס כתבי קושט אברי אמת, ובהתפושם היבבורי חקרים והתמדים על פני תבל, זה יהיה לו מצבת נצח וחרב עולם, להקרא בשמו עלי אדמות וישפתותיו יהיו דובבות בקבר ככאמר חיל, וזה ינחמו מעצבון לבבנו, ונפש אדמיר תהיה צתורה בצורח החיים;

ועתה אתם הנגשים שעה, אל תקו לישמוע ממני בפתח אמרי תעלות הספר ומתברר. אדרי כי לא רוח מחברם ידבר בי, רק לפי השערתי וסיעות הכנתי, בפי אותו אדבר, ולזה מה אלה לי לתארו בהוארים ולהכביר מילולי נגר עם ה' אשר כרביהם חכמים וסובים ממני, כמה יבישו בו ויגרדו נדרים, ויבינו פרמי מעלותיו. איש איש לפי מהללו, וכל רב וגדול בדרכי האמת ומישרים, המה יביטו ויראו מעשי דוד, אשר עיניו מעושפות בכל, ויריו פרוצות בכל איבע רוחות ים התלמוד וכמה האמת בידו הוא, ודבריו דברי אלקים חיים, הן בהתשובות והן בחידושי הנפלאים בעומק וכתק פלפול עפ"י דרכי האמת, בעינים הכונתי בשיטה הראשונים ואחרונים, והכל בנים על דרך הפשט בגמרא והוס' אשר מפליא עין רואיו, יראו ילדים ויעמנו:

הקדמה

אך אחת היא לפני אשר ראיתי טובה לדבר את אוהבי בשער, כאשר ימצא לפעמים הן בתשובות, וביותר בתירושים היקרים, אשר כבר דברו בזה המתברים ולא הביאם בשמותם, אל יתפלא ואל יאשימו בזה, כי האמנה אני אשר רוב מהדברים רשם ארמו"ר מ"ח הגאון המהבר ולל"ה טרם יצאו האחרונים בחברותיהם * (יוב חידושי נחמדו לו בחיותו בשופ"ק ולא היו לו שם רובן מהפנים ספרי אחרונים כי היא עיר מצ"י) ולכך זה כי לא לקח לו זמן להביט ולעיין עליהם, ולא ראה כי אם רברי הראשונים, וחולתם מן המפרשים לא הביט כי אם לעתים רחוקות ע"י דרך מקרה, וגם אני הצעיר המביא רביה הדפוס לא לקחתי לי כושר לחפש אחרי הדברים האלה. מנודל הטרדה ממלאכת ההגהה תעסק ההדפסה אשר לא ה' לי שום עזר וסער מאחר וזולתי, ע"כ אל תבהלו ברוחכם להטביע קושט אמרי אמת, כי כולם הם חידושי אשר חנמ'ה בעזרו, את כל אלה ראיתי להקדים בפתח אמרי: ואני תפלה לאל ה"י שתתקבל הנהלה הזאת, היא נהלת דוד, בעיני חכמי הדור, ויהיו ערבים על לב קוראיהם, וחידושי היקרים יתאטרו בשמיה בלובדי התלמידים, ויהי' לו למוכרת עולם, וכאשר זכיתי להוציא לאור את המפעל הנדול הזה, כן אבקש מה' הטוב ורחמן שיזכני להוציא לאור גם את יתר חרושי בשים על כמה וכמה מהטות אשר עורגת המה בכתובים, ואף יתר דרשותיו המסולאים בפי ומשמעים לב רואיהם * ודרושיהם לכל תפציהם, ומסדרים המה בתבנית חדשותיו אשר היו כבר למראה עיניהם, וזכות התורה, וצדקת ארמו"ר חותני הגאון המהבר ולל"ה י:מרו ובימינו כל המסייעים לי בזה:

ואתר אתרון אני בא להיות נאפל בשולי הספר ספרי דבי רב תותני הגאון המפורסם ולהיה להציב לי יד, להיות לי לזכרת עולם, ואכתוב איזה שאלות ותשובות וחידושים מאשר תגני ה' ונשאתי ונתתי עם גדולי רבני הזמן יציר לסדרם בקונטרס אתרון (ועלי יסצא איזה דבר מחירושי אשר כבר דברו בם הכתבים בספריהם, ואף כי נזהרתי כזה סאור להביא דבר בשם אומר, או צינתי לעיין בספרו משיב שם, כאשר עיני העיין לזכות יכירו, עכ"ז לא יסלא שנשכח לפעמים שם האומר, ויכול להיות אשר נשאר רשום איזה ענין פרטי ברעיוני, אשר ראיתיו כאן וסקדם, וזכרתי כזוב לי כי חרש תוא אצלי, אסנם האמת אנדר כי גם זה לא יסצא רק על הפסע, ורוכ דברי כסעס כולם המה חידושי אשר תגני ה' אתרי העמל והיניעת בעודי).

ומערתה אשא כפי השמימה, ואקוד ואשתתחה לה' על כל המזב אשד נמלני עד היום הזה, כן לא ימיש חסדו ממני עדי נצח, ואני תפלה לה' שיהא רעוא ראימא סלתא רתתקבל, יהיה דברי העמים לחן בעיני חכמי הדור, וה' המזב ייסיב עמי לזכני להוציא לאור גם יתר חרדושיי בשים ופוסקים, וחיבורי על כללי המשם אשר הנני ה', ורדשותי אשר אתי בכתובים בעוה, ואליז יתברך שמו נשאתי לבי ועיני, שבתסרו הגרול ידריכני, ובדרכי האמת ומישימים יתחני אס :

ובמקום אצא מפתח מחברת הזאת חובה עלי להזכיר לטובה ולברכה, וליתן תודה לתנכייים המפורסמים יחסי המצבורים ביישראל, יראים ושלמים, אנשי מדע, וגם לבעלי בתים נדיבים לב רקק מינסק, ולכל המסייעים לי בהדפסת ספרי דבי רב, והמכו בימיני ונתנו ירידה ברמי קרימה לקבל הספר בצאתו לאור בעזרה במחיר שיושג עליו, כולם יתברכו ברוב ברכות ושבע שמחות, ויצליחו בכל משלח ידם, וזכות אדמיר תותני הגאון ולהיה יעמוד בימים, להיות שלום בחילם שלום במטרתם :

ועתה אבקש מכם אתם נדיבי לב שתביאו הברכה אל בתיכם, ונחלת דוד יהיה לכם לנחלה, ולסמכני משותכם למען אוכל להוציא תעלומה לאור בעדה את יתר חיבורי תותני הנאן דל הנחמדים והיחזקרים ובזכותו וצדקתו ירום קרנם מעלה מעלה, בסא כבוד ינחילם, עד ביאת נוֹאל יעמדו על הילם, שתולים יהיו כעץ על פלני מים, ויוכו לראות בטחנות ציון וירושלים, כחפצם וכחפץ המברכם ממעמקי לבב, ובנפש חפצה, אלה דברי הצעיר לבית הלוי המביא לבית הדפוס **שאול חיים** בדיב המאהיג מסודר **אברהם** הלוי ולהיה מיץ רקיק ווילגא הנו הנאן המפורסם מהרר דוד **מעביל** ולהיה מדא רקיק מינסק בעל המחבר ספר בית דוד שרת ודרושים, וספר נחלת דוד שויה וחידושים,

רען כי נגמר הדפסת הספר קודם יומי דפסתא אציגה פה חידוש נפלא מאדמו"ר חותני הגאון המהר

ולח"ה מעיינא דמסמך דהמב"ם דערק'ו מאלכות קרבן פסח ומס' שתתמה עליו דראב"ד בזה ותוא :

[illegible][illegible]

הקדמה

לומר דמדרשיתא נמי לא חזי איט' אלא ממאי דאמר רב מטמאין אחד בשך וכיון דמטא שך מכריע את היבור לטומאה א"כ ש"מ דעשה את פסח בדי טמאי מהים דליכא לתימר דליכא מוכריע לטומאה מפני שהוא עומד בפ"ע ואינו מלמד לא עם הטהורים ולא עם הטמאים וממילא הטמאים עושים א' על הטהורים וכהא דאמר עולא משלחין א' מהם לדרך רחוקה דהיינו ע"כ כדי למעט את הטהורים אבל לא לסיבה מלמד עם הטמאים וה"ל נטמא דכוותי' כהא דא"ר מטמאין א' בשך' דזה אינו דהא אמרינן התם (פ' ב) אהמר היו שליטין וזים ושליתין פהורים ושליתין עמאי מהים א"ר מני בר פטיס ליתן עמאי מהים אינם עושים לא את הראשון ולא את השני בראשון לא עבדי הגדילו זבין על הטהורים ולא עבדי בטומאה ה"ל עמאי מהים מיעוטא ומיעוטא אלא עבדי בראשון בשני לא עבדי כ"י עיי"ש הרי להדיא דבזבים כיון דלא מקריבי בדי טמאים הנה המה מלמד פסח בדי כטהורים בדי עבדי להיות רובא את הטמאי מהים ודוחה את הט"מ מלשון בראשון דהא בלא להפטרות דזבין הו' לה טמאי מהים וטהורים פלגא ופלגא והי' ראוי להיות דגם עושים לעצמם והללו עושים לעצמם והזבים בהפטרות דוחה את הטמאים מלמעבד בראשון וה"ל א"כ ד"ט לא עבדי בטומאה בדי ט"מ א"כ ה"ל לרופי בדי טהורים ואכתי פלגא ופלגא הו' ולא הוסי' כלום בתיא דמטמאין אחד בשך ול"ל דהא דעולא דמשלחין אחד מהם לדרך רחוקה דהתם כיון דליכא הכא לא הכינין ל' לאטרופי לא לכאן ולא לכאן וממילא הטמאים עושים מטמא שך דליכא קמן אם איתא דלא עבדי בדי בטמאים ע"כ הו' מלמד עם הטהורים דומיא דבזים ולית כאן תקנתא כלל דאכתי הו' פלגא ופלגא כמדעיקרא אלא ע"כ דמוכח מסוגיין דלרב פ"ט דוחה את הטומאה כמו ט"מ וכן עושין את פסח בדי ט"מ היכא דהלכור רובן טמאי מהים ואילו הרמב"ם פסק כרב ואפ"ה פסק בפ"ד מהלכות ביאת מקדש (ה' י"ב) דלא עבדי טמאי שך בדי ט"מ בפסח הנעשה בטומאה וז"ל שם כילד דוחה את הטומאה הנע ומטל לא אית קרבן והו' רוב הקהל טמאים נמת וא' שרי הכהנים וכלי שרת טמאים למת ה"ו יעשה בטומאה ויתעסקו בן הטמאים והטהורים כאחד ויגבי כולם לעזרה אבל הטמאים בטומאה אחרת כגון זבין וזבית דרות ויולדות וטמאי שך וגיבילא וכיוצא בזה לא יתעסקו ולא יכנסו לעזרה ואפ"ה שיעשה בטומאה ואם עברו ועשו וא' שנכנסו לעזרה חייבין כרת על הביאה ומיתה על העבודה שלא נדחה אלא טומאת המת בלבד הרי דהשאה ט"ש לזבים דלא עבדי בטומאה וא"כ דבריו המה סתרי אלהיו (ד' שוב ראיתי בל"ח שגם הוא הקשה על כך פסקא דהרמב"ם מהא דאמרין במס' זבחים (כ"ב ב) אמרו וקני דרום ל"ש אלא ט"ש אבל ט"מ מתוך שמר"ה בציבור מר"ה נמי ביחיד ט"ש נמי לית בק"ו מט"מ מה ט"מ שפעם הזאה שלישי ושביעי מר"ה ט"ש אין טעון הזאה ג' וז' א"ר שמר"ה קבברי וקני דרום מכפרין כמהכפרין מה מכפרין ט"ש אין ט"ש לא ח"ך מכפרין ט"מ אין ט"ש לא מאי קבברי אי קבברי אין שוח"ז על ט"ש אמאי לא עבדי ציבור בטומאה כל שביחיד דוחה ציבור עבדי בטומאה אלא קבברי שוח"ז על ט"ש והנה מסוגיין יש להקשות כמו כן על הרמב"ם כמו שהקשנו דהא מסקינן בסוגיין דמס' דקבברי וקני דרום שוח"ז על ט"ש מר"ה לא עבדי ציבור בטומאה ה"א אי הו' ס"ל דאין שוח"ז הו' עבדי ציבור בטומאה ואילו הרמב"ם פסק דאין שוח"ז וזרקין על ט"ש ואפ"ה פסק דלא עבדי ציבור בטומאה ובלאמת לא היה לו להביא ממרחק לחמו כיון דגם מבטלה דידן קשה כן כמו שכתבנו (ה') ועוד הקשה עליו הלח"מ בפ"ו מהל' ק"פ (ה"א) שרי לענין אכילה פסח פסק שם בל"ח ח' דהפסח שגא בטומאה יאכלו ממנו כל טמאי מנע כגון ט"ש וגיבילא אבל הזבין וכל שטומאה יולאה עליו מעוט לא יאכלו ממנו ומ"ש אכילה משחיטה עיי"ש שהאריך בזה והנה בל"ע :

ה

אמת שגם שיטת התוס' והראב"ד אינם מיושבים כ"כ שרי הרום' הקדש שיעשה וז"ל ואל"ל למי אחר להם לדחות לפסח שני יעבדו בו ביום ושחטו עליהם וז"ל דמאי כן עשו ובשעה ששאלו לא עבדו להם משה אלא לא העבילו היום דחמו לפסח שני עכ"ל והוא דחוק טובא דפשטא דקרא וגם פשטא דכוונת דשמעתין דאי דמשמע שיה' עולמם נדחו לפסח בני וראב"ד הירץ דכך הו' המעשה שהם סברו שמוהר לעשות הפסח עליהם אף קודם שעבדו וכן עשו ושחטו אחרים הפסח בשבילם ולכן לא עבדו א"ע מקודם וא"כ בלא ושאלו למשה והיב' להם דאכור לשחט על טמא שך או ט"מ קודם עבילה ובשעה ששאלו כבר פנה היום ולא היה עוד פנאי לעבול ולעשות פסח בו ביום ולכן נדחו לפסח שני ובאמת אם בלא מקדש היו יכולין לעבול ולעשות הפסח עכ"ל הראב"ד והנה מלבד שדבריו דחוקים ג"כ שאינם דחוקים כ"כ כמו דברי הירוש' עוד יש להקשות עליו מהא דאמרין בסוכה (כ"ה א') ב' והעוסק במזבח פסח מן המזבח מהכא נפקא מהתם נפקא דהגיה כ"ה אמר ר' ר' יצחק ואמר עמאי מה מלוה הו' ר' ומביא הגמ' ר' ר' מדעמאל א"ע קודם הפסח בלשון שאלו יוכלו לעשות הפסח ולא חשו לזה שלא יוכלו לעשות הפסח ט"מ דעוסק במזבח פסח מן המזבח ע"כ היעב' בנ"מ ובפירש"י ולדברי הראב"ד קשה טובא דמאי מיידי ר' מדעמאל א"ע ט"מ דעוסק במזבח פסח מן המזבח הו' בטומאהם זאת לא היו נדחים מעשיית הפסח בין לפי האמת בין לפי מאי דהו' סברי אינהו דלפי האמת אין כאן דחי' דהא יכולים היו להזות עליהן ולעבול ולעשות הפסח כיון דעבול יוס שחטין וזרקין עליה ולפי מאי דהו' סברי אינהו אף קודם עבילה היו יכולים לשחט עליהם וא"כ אין מוכיח מכאן דהעוסק במזבח פסח מן המזבח ודבריו התוס' ויש ליישב קצת דהא מדבאל לשאל ש"מ דמספקא להו אף לאחר עבילה אם יכולים לשחט עליהם דא"כ למה בלא לשאל היה להם לפסול ולעשות הפסח אצ"ל דמספקא להו גם בלאחר עבילה וא"כ אין עמאל א"ע מעיקרא ולא שאלו אם יהיו יכולים לעשות הפסח אלא ש"מ דעוסק במזבח פסח מן המזבח אבל לדברי הראב"ד ש"כ דכ"כ הו' פשטא להו הך מילתא דמתרים לשחט עליהם אף קודם עבילה עד שלא בלא לשאל ע"ז כלל עד כי פנה היום כי אי נודע להם שיש איזה חשך בדבר ובאלו לשאל בשעה שלא ה' אפשר לקשי פסח אחר א"כ דלאי דקשה טובא דאין מוכיח מכאן דהעוסק במזבח פסח מן המזבח א"ע הו' אינהו הו' סברי בפשיטות שיהיו יכולים לעשות ולכן עמאל א"ע :

וכיון

דתיירוש' של התוס' דחיקא טובא ודברי הראב"ד גם הנה נדחו לגמרי מסוגיין דמס' סוכה א"כ יוהר נאמן דברי הרמב"ם דלדיו' ניהא כ"ז דשפיר נדחו לס' כיון דאין שוח"ז גם על עכ"ל דט"מ וגם סוגיין דמס' סוכה א"כ שפיר נדחה מכאן דעוסק במזבח פסח מן המזבח וד"ק [וראי' ו' כבר הביא הרב גאון בקהלת יעקב עיי"ש ובקרבן הקדוש כבר הקשה הרשב"א בחי' ל"ש סוכה ותיירוש' שם לא זכיהו להבין עיי"ש וגם הרב בעל פ"י הקשה קשות ו' וכ' וביותר קשה לפ"ד התוס' כ"י עיי"ש וכבר כתבתי שאדברה לפ"ד התוס' יש ליישב קצת ועיקר הקושא הוא אליבא דהראב"ד :

עוד

נלענ"ה להביא ראי' לדברי הרמב"ם מסוגיין דמ"ק (ט"ז ב') דאמרין שם מלמד מהו שישלח קרבנותיו ה"ש דמתיא ואחרי עהרתא אחרי פרישתו מן המת ז' ימים יספדו לו אלו ז' ימי ספדו וזביון בואו אל הקודש אל החצר הפנימית לשרת בקדש יקריב חטאתו וז' עשירית האופה של דברי ר' יהודה ר' שמעון ואמר בטבא יקריב בזמן שראוי לביאה ראוי להקריבה ובזמן שא"ר לביאה אינו ראוי להקריבה והנה רש"י ז"ל כ' וז' עשירית האופה של שחיטת כהן הדיוט בשמחנין אופה לעבד חתלה כדכתיב זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המנחה אופה עשירית האופה ואמרין (מנחה נח) ובניו לרבות עשירית אופה כל כהן הדיוט לחטין ולאו אקראי דלעיל קאי אלא מלח כהנים בעלמא הוא דקאמר יחזקאל אלאם שלא ה' יוכל להקריב קרבנו עשירית האופה עד שישחרר מטומאת מת וה"ל מלמד עכ"ל וסוגנו פשוטה דרואה לפרש דהך פשיטתא הוא מדברי ר' יהודה ואף ש"כ דלא אקראי דלעיל קאי אלא מלח כהנים בעלמא מ"מ מדמסין לקרא דאחרי עהרתו ש"מ דאינו ראוי להקריב את עשירית האופה של אלא אחרי עהרתו ושחטין מיה דט"מ וגם מלמד אינם משלחים קרבנותיהם כיון דעיקר קרא בט"מ כתיב ומלמד נמי רמזי ב' מלמד יספדו דה"ל אינו שייך רק במלמד זהו טוב טענה אבל פירוש דחוק דהא כיון דמפרש רש"י דלא דלעיל קאי א"כ מנ"ל למדש סתמיס דהא ר' יהודה אפי' בזה לא דרים סתמיס ומכ"כ בדברי קבלה ועוד דאף דנדרש סתמיס וליק דאין ראוי להקריב עשירית האופה עד שיעבר מ"מ ליכא למפשט מהבא מדי דמלמד אינו משלח קרבנותיו דשאי עשירית האופה שחבת המתחך לירך לעבד בעלמא דוחקא וזהו חטוט ולכן דהא דעד שיעבר אפי' אלא לעבד בטומאה אבל מנ"ל לומר דאין משלח קרבנותיו להקריבה ע"כ כהן אחר וכן פסק דהדיא הרמב"ם בפ"ה מהלכות כלי המקדש ה' י"ו וי"ז עיי"ש ש"כ ועובדה בידו ועיין בכ"מ שאלו לו ממוספתא דסוף מס' שקלים וכיון שכן דהא דליכא למפשט מהבא מדי וא"כ ליכא לפרש כפירש"י אבל עכ"פ הא למדת מדבריו דהך פשיטתא דקאפס' ה"ל לענין מלמד אופה הדין נמי הוא בטומאת מת ואדברה סמא מת שמעין מיה פסי וכמו שדייק רש"י בלשון עד שישחרר מטומאת מת וה"ל מלמד הרי דהקדים ט"מ למלמד והייט משום דעיקר קרא דלאחרי עהרתו בט"מ כתיב ובהו דבריו ברורים :

ודתוס'

שם בד"ה אחרי כ"י הקדש מהא דפסחים דאמרין פירל וטמא משלחין קרבנותיהם עיי"ש מה שפירש דהך פשיטתא הוא מדברי ר"ם ור"ט פליג דארי' דקרא דבזים בואו לא אפי' כלל לעשירית האופה הרי דקאי דלעיל קאחי' לאשחטין דמלמד דארי' ב' קרא דלעיל הא חומר משא דשרא טמאים משלחין קרבנותיהם בכל השנה והייט בזהו קרבנותא שאין כהנים וז"ל מזה כגון חטאת ואשמות שהכאנים אכילין והבעלים מתכפרים וכדומה וכן ראשון לשלח קרבנותיהם אפי' בימי טומאתא אבל מלמד חומר מדי לר"ם ואינו ראוי לשלח קרבנותיו בכל השנה והייט משום דאין שוח"ז עליו כלל בהיותו סמא מלמדו ואף שאראה מדברי התוס' דליכא להך דינא רק במלמד ועל

הקדמה

ועל כן הקשו בפסחים (פ' א') בד"ה אתה מדחבו ממגינתו ו"א' והא קי"ל בהמיר נחשו (פ"ב א') על וסמא משלחן קרבנהיה עיי"ש מה שמירט מ"מ בזה והיא לדרקו דברי ר"י שכתב דבט"מ נמי איחול להך דינא כיון דשיקר הך קרא בט"מ כחוב ופ"י מיושב קושיית הטעם בפסחים דהא התם בט"מ מיירי וכן פסק להדיא הרמב"ם בפ"ב מה ביאת מוקדש דכל העמלים משלחין קרבנהיהם בכל השנה רק וסמא מת ומלודע אינם משלחין קרבנהיהם עיי"ש בה' י"א וי"ב והיינו ע"כ דנקפא ל"י מלך סוגיא דמ"ק וכדלחינבא דקמפרש כפירוש התוס' ובה' ס"ל כרש"י וסמא מת נמי הוא עיי"ש :

זכרון שכן ודאי דעבול יום דעמא מת גמי איט מעלה קרענעו דהא האי קרא דילפין מיני' דביאה תליא מלחא בזמן שראי לביאה ט' וק"ל דפטי' שנכנס לתקדש חייב כרת וה"כ הא איט ראי לביאה וממילא דאיט ראי להקרבה והשחא דלחין לכי אי' ודאי דגס וכל ז' של בע"ט נמי איט שחי' עלי דמה בקך שראי לנאליה לעבד כיון דגס כבאר קרענא דאין דבענעל אכלים אפי' אינס השלמים קרענעמיהם והיינו על דא משום דלח שחי' עליו אף ביהונו טבול יום מעוס דאיט ראי לביאה ואי' נמי בחל ז' של בע"ט נמי דטוה' שאין שחי' עלי ודור ראי' דבריה לפסוקי הרמב"ם שפסק שאין שחי' וזורקין על טבול יום שחא מת ודור' :

דא אפ"י שטנצט דער ראיז ברורות לפסקו של הרמב"ם במה שפסק שאין שות"ז על טב"י דע"מ מ"מ לא נתייבב בזה שום אמת מהקדמונים שהקדמו לפסק הרמב"ם ועדיין המה עומדים במקומם ובחוקהם:

הנהגה ח'לג' הר'א' השני' השב'אני' לדברי הרמב"ם מהך סוגיא דמ"ק ה' נראה לישב הקושיא הרשונה וזיא קושיית הראב"ד שספקא דהא רב דממה לא להדי' מדיליף חד מחבירי'. וזה יש לישב ברווחא והוא מהא דאמרין בסופא (כ"ז ב') כי ביום דרש ר"ע

ואולי חרס אשר יסול מהם אל תרבו כל אשר בתיבו יומא חינו ואמר עמא אלא יומא למא חארים למד על ככר שני שממא את השלישי

הלא ר"ע תלמידך מביא לו מקרא מן התורה שאם שאלו שאלו כל אשר ברכו יסמך ויבדק (כ"ט א') פריך הגמ' ומאחר דלחן לו למה טמא אר"י מן התורה לחן לו מדין ק"י יש לו ומה שכול יום-שמחת בחולין פוסל את הפרומה כבר שני שפסול בחולין אינו דין שיטעה שלישי

בבתרומה אינך למספרך מה לטבול יום שכן אב התומאה ומשני תהיה מסבול יום דשרץ מה לטבול יום דשרץ שכן במיט אב התומאה כלי חרס יאכחו כ" ומסבולו דמייחיו לה במה הלך מכלי חרס וטבול יום ועוד אינך שם תניא ח"ר יוסי מנין לרבינו בקודש שפסול וזה הוא מה ממו"ב

שמחה בחרמה פסול בקדוש שלישי שפסול בחרמה א"ד הוא שיעשה רביעי בקדוש ט' והקטיל ומרי הגמ' ההם אליבא דר' יוסי ומסיק ההם
הם"ס וז"ל משום דליבא ה' אייתי ממח"כ ולא פריד וסירש"י שם דמשנ"ה לא משיב ל' לר' יוסי דר'

סירבה רמה לטבול יום שכן אב הסומאה דכין וטבול אחרת לה הק' עומאה דמעיקרא וכו' והטעם שם דחו סירסו. ח"ל שם ב"ר'ה הא יאמי ולא ידענא אמאי סירסו בו דהא ע"כ איה לן למימר דר' יוסי ס"ל כרבי"ז דמיימי שלישי בפרומה כמה הוה דל"כ שלישי בפרומה מנ"ל וא"כ בלאו

משה הלא טעם מייחיו לרבינו בקדוש ממנו? ומכלי חרס עיי"ש בשם"כ' ואני בעניני לוא הכנתי כלל דברי ההוס' אל משה שהכריחו דהא ע"כ ד"י אית

והוא יאמר עליו "אח"א" למפרד הלא לך תצו"ל"ר"י לפרכה כלל ובינה האח"א לה הוסיפה האדם" ודאי דפסי אדם לז' לפרוכי דקריב"ש"י" דהא דפסוקא

ולגאון והלשונא דקאמך הא לייתי ממתח"כ ולא פריך משמע שפי לרא חשיבה ל' הך פרכא מלך עמלה וכפי' רש"י ולא מחסום דאיכא למימר בכלי הרם זימית דהיזק מבר' ז' נבדריהם נדבר' ב' יוסי וגם הש"ס לא הבייר מה כלל ויחד נרמזה דבר פירכא דכלי הרם זימית ארט אלא

למלאה רקאמר מה לעצמו יום דער שבת איז נישט נאכאמאל וועלן קאמער שפיר כ"ח יוכיז שאלן נאכאמאל אז נאכאמאל אבאל על עיקר פירכא ונאכאמאל שבת איז נאכאמאל ע"ז כ"ח יוכיז דריט ונאכאמאל ו"א ב"ח נאכאמאל כ"ז דריט דריט ב"ח יוכיז כ"ח יוכיז

המחבר מציג את המסמך כמכתב מאת "המנהל הכללי של המבחן" ל"המנהל הכללי של המבחן". המכתב מפרט את תוכן המבחן, את המטרה שלו, ואת הדרכים שבהן יתבצע. המכתב מלווה גם את המבחן, ויש לו חשיבות רבה.

וְכַסְפָּא דְלִגְלֵא דְחֵמֶר רַ"ח אֶחָד דְּהִמְלִיךְ לְעוֹמֵר דְּלִרְבִּיז'וֹ אֶחָד לֵ"ו לְחֹמֶשׁ דְּרִיב'וֹ הָאֵל לֵ"ו הָךְ פִּרְכָּא א"כ מִלֵּל עוֹמֵר דְּרִיב'וֹ פְּלִינ עֵלְיוֹ הַסּוֹמָחַ דְּלִרְבִּיז'וֹ ל"ח מִיִּסְבָּחָא

בפירוש דקוניא דמס' סוטה' והשאלה האמתית להכי יתפרש לו שפיר בוגיין דשמעון דפסחים אליבא דרשית דהרמב"ם

[illegible]

הוא מנסה להסביר את המצב הנוכחי של ישראל, ואת הסיבות לכך. הוא מציין כי ישראל היא מדינה דמוקרטית, וכל אחד יכול להביע את דעתו. הוא מוסיף כי ישראל היא מדינה חופשית, וכל אחד יכול לעבוד ולקבל את שכרו. הוא מסיים את הדיבור שלו בהצהרה כי ישראל היא מדינה טובה, וכל אחד יכול להיות גאה בה.

[illegible][illegible][illegible]

המחשבה: "דע'מ' כיון דחוקים דעבלי יום דע'מ' חמור טפי לענין אלא קרבותה שכלל השנה ועל בנין דע'מ' סופה לא קשה זה המסד לחיובא למימור

מ"ק האו מדבריו קבלה ויואל בזה אבריון בכמה דוכתי בש"ס ובי מקמי' דלתי וחקאל מן אמרייהו

אמר לו ר' (נ"ו) לויטור עקיצת פנים כמורה הלכה ורביעית דס' ק"ו מאלכה כן ק"ח דנין ויכוח מאלכה ובתם"כ רביע הר"ם מקטין

אחא האלכסא גס חץ למור דרף דמ"ק הוא מדרבנן בעלמא כיון דליכא קרא מהדארייתא ליה דלא ממעט ק לא בש"ס ולא ברעב"ס ועוד מהיכא חתיה

הנהגתו של הרב הראשי לא תהיה כדור הארץ, אלא כדור הירח, שיש בו חסד ורחמים, אך גם חוקים וקנסות. הרב הראשי לא יתיר את ידו, אלא יתיר את לבו, ויבין את צרכי העם, וינסה להקנות להם חסד ורחמים, אך גם חוקים וקנסות. הרב הראשי לא יתיר את ידו, אלא יתיר את לבו, ויבין את צרכי העם, וינסה להקנות להם חסד ורחמים, אך גם חוקים וקנסות.

ר' צבי הירש הכהן ז"ל נפ' י"ג שבט ה'תש"א

לרב מדרשו האנשים ההמה לפי [והירושלם של האדם] והראב"ד לא נראה לי [להרמב"ם] ולכן שפיר יליף לרב בקי"ו ט"ז מעטני"י רמחמ מה וליכא

וַיִּסְמַח מִי מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיוֹם הַהוּא כִּי יָדָהּ ה' אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיָּד אֲשׁוּר׃

[illegible]

לכל אן קדשים קדיק בנחמה אמרו לו אל"כ חזק הדם על הנחמה ובשר יוכל לנארים והרין טהן ומה נחמה שאם קדשי קדשים ומה נזרק על

[illegible]

הקדמה

דברי הספרי יפה פירשוהו בעל זרע אברהם בשם בור"ע דבתחילה אמרו לו שירוק הדם על העמאים והבשר יאכל לנאריהם ראה לומר להם לעולם כיון דמיירי שחל ז' שלהן בערה"פ והדין נותן ט' ור"ל דטבל למילין זה בק"ו מחפשה שהוא קדש קדשים' ואש"נ שחז"ו על העמאים' כיון דאין הבעלים זאכלים רק הבהים לכן שחז"ו גם על העמאים ומכ"ש בפסח שהוא קדשים קלים שירוק הדם על העמאים כיון שגם עמלן יכולין לאכול בערב בטהרה' וע"ז הציב להם מזה שנית אין קדשים בקריבים בסמימאה' ובתב ענה בור"ע חיימא הא קאמר לה חזא וימנא וי"ל דהא שחז"ו הכי קאמר ליהו א"ן קדשים לחילין באכילת בעלים קריבים בסמימאה' ור"ל דאדריבא פסח חמור פסי אש"נ שהוא קדשים קלים דבשלמא דההא שחז"ו בעלים שום שייכות להם מפני שהבהים זאכלין ובעלים מתעבדן שפיר ויול לזרוע הדם על הבעלים העמאים והבהים שפאריהם זאכלין הבשר שחז"ו פסח שפירק מלוחי זאכליה בעלים' וכיון שיש לבעלים שייכות בו בזאכליהו לכן אין שחז"ו עליהם בסוממאה בעלים ואש"נ שיתולים לפטול ולאכול בערב' ובהך ק"ו השני שחזרו לו אם קדשים שיש להם אחריהו פו' הור"ע שאם תפסל ההוצאת היום חייב להקריב אחר למחרתו קדשים שאין להם אחריהו לא יקריב בתמי' כלומר יורק הדם עליהן והבשר מעובר לזרע ויאלא לבית שפירפס מ"ד לאנעמלו בעלים אחר וידיקא ס' ע"ג' וכתב ענה בעל זרע אברהם אכן חיימא מאחר אלף חידוש בסענמא רק שירוק עליהם הדם והבשר מעובר לזרע ויאלא לבית שפירפס מה הי' לריק להם לחש הק"ו בלחש אחר נמנו בכמות שחמוריה תחילה אם קדשים שיש להם אחריהו דהיינו חמאה שחמור תחילה אלף ששית בלשונם וז"ל ודבריהם דחשים מלחא דחש אחר זרע זה דבריהם הבשר יורק וגם הוא הניח בנ"ע' ולפענ"ז נראה לפרטו בפסוקו ומלחא דמחר להם א"ן ק"ו קמח תפוסו דאדריבא פסח שיש שייכות לבעלים בו בזאכליהו חמור פסי טוב חידוש ק"ו אחר והכי קאמר מה קדשים שיש להם אחריהו כמון חמאה ודכמה שאם לא הקריבוהו היום יטלים להקריבו למחר אשר בזה הי' הסברה טענת שלא יורק הדם עליהם בסוממאה מפני שיתולין להקריב לנשיפיהו ואש"נ אחריהן דירוק הדם על העמאים' פסח שלפי סברתם שלא ידעו עריון מפסח שי דהא זה שחידש הקב"ה למסח אח"כ בתשובתו וא"כ אין לו אחריהו שאם לא יקרב היום אין לו בשלמאן כלל לא כ"ש שירוק הדם על העמאים בדי שלא ידעו ממלחא פסח לגמרי ולכן אמר להם מזה עמוד ואשמעה ט' ויחדש לו הקב"ה שגם פסח י"ט השולחין בפסח שי וזו לית כאן ק"ו כן נראה לפענ"ז פסוק וזכרו דדברי הספרי מכלי שום גמטא' ועכ"פ הגה למדנו מדברי חזקוני דפסח דשפירק לאכילת בעלים ויש הבעלים שייכות בו פסי מכלל הקרבנות חמור פסי לענין לך מלחא דחש אש"נ על העמאים וא"כ שפיר י"ט לומר דלפנ"ז דבשר קרבנות שכל ימות השנה ש"מ נמח מלחא קרבניהו מ"ד בפסח אפילו ענו' דמח נמי אין שחז"ו עליו ומי' ילפנין לפ"ס קודם שסבל בק"ו ודאחמארק במס' טועה האי ק"ו לענין שלישי בתרומה והיינו טעמא דרב דס"ל דסמא שר' מדאורייתא נמי חז' :

אד כ"ז הוא לרב אבל לר"ן דק"י כ"ר משמע ומטרתו וכו' וא"כ אינם משלמים קרבנותיהם אף בהיותם עובי' דהא בביאה תליא מלתא ח"כ אורח ל"ה
הך ק"ו דאמר רב' ומסמך דאיכא למימר שאר קרבנות שכלל ימות השנה ויכחי' וא"כ לית לן למילף עור שמא שרץ מסבול יום דמת ולכן לר"ן
אית לן למימר מדאורייתא' מיהו חזי ומה שפסק הרמב"ם דלאן שוח' ע"פ ש"ס איט אלא מדרבנן בעלמא גזירה דלמא פשע ולא עביל ובאקיימתא קמייתא
דהש"ס והיט' משום דכל"ה כהנא מפריש הרמב"ם דהא דפסק כרב ולא כעלמא משום דעובד חנאי ח"ל דלאן שוח' ע"פ ש"ס אלא שרץ וכן כתבו הש"ס
ר"פ מ' שהי' שמה דאף דמטתא קמייתא דשוח' ע"פ ש"ס אלא שרץ מכל מקום איט קטא מה לרב משום דלשכתן עובד חנאי דס"ל לאן שוח' ע"פ ש"ס
עיי"ס בדריסה' וסמך רב לשטות מתקין לה להי' תאף אלא ח"ל שוח' ע"פ ש"ס וכן אמר דאורייתא' דית לן רב לר"ן דרית לן פוסק כ"ס פקדש' סממא
דהש"ס לרב' איבעיא דמארגע מהו שילתא קרבנותיו מדר' משמען לכך אית לן לנאקמ' להני' תאף דרית אלא מדרבנן גזירה בעלמא דלמא פשע ולא
עביל ובאקיימתא קמייתא דהש"ס והכי דייקא לשנא דהש"ס דקאמר אלא לרב מדאורייתא' נמי לא חזי ויך ולרב הוא מיותר ובקלרס ה"ל למימר אלא
מדאורייתא' נמי לא חזי אלא ה"ל לרב' הוא ח"ל קאבל לר"ן ח"ל כ' באקיימתא קמייתא וכוותיבא פסק הרמב"ם דלשוח' ע"פ ש"ס והיט' כרב ולא מסממ'
דאט' לרב ה' מדאורייתא' ואילו הרמב"ם פסק כאיך כולה תאף דס"ל ג"כ כרב ומוקי להו אליבא דהלכתא דרית אלא מדרבנן ובדכתיבא ויחזק' ע"פ ש"ס
הוא שהרי בנחמ' כהן הרמב"ם אלהי' שאין מקריבין עליו אלא בשמסר קיט לבד' והיט' ע"כ באקיימתא קמייתא דהש"ס דרית לן באקיימתא בהרייתא
מנ"ל לומר דאיכא שום גזירה בזה רך דס"ל מדאורייתא' לא חזי ויטב' ומתוך דאורייתא' חזין וכו' אפי' כלל מסר קיט לבד' מנ"ל דגזירין אלא וחדא
דכתיבא דהרמב"ם שפסק באקיימתא קמייתא :

ומעתה יבואו כל פסקי הרמב"ם על נטל ולא יהי' שום סתירה בדבריו ומה שפסק דמ"ס לא עבד בנפוצה בדרי עממי מחיים והקטשו לשלם
דהא מוכח מדרכ מזקאמר מעמאל' א' בשך ש"מ דמ"ס בדיה פמאליס עבד וגם ממונין דזבחים מוכח דממלי שר' דוחין את הסומאה
כמו ש"מ הלפמ"כ ינחא לרבי דס"ל דמ"ס דמדארייתא לא חזי אה"י דעבד בדרי עממי מחיים וגם אם רוב הציבור ש"ס דוחין את הסומאה כמו ש"מ
אבל להרמב"ם דס"ל לדוחין ש"ס דמדארייתא מחזי חזי וריק מדרכנ' הוא דאין שוח"ו עוליס' א"כ דודאי דאינן דוחים את הסומאה א"ס עבד בדרי ציבור
ש"מ בנפוצה משום דכל שביחד אינו נדחה ציבור לא עבדי בנפוצה כיון שכולם נלפסות בפניהם ע"י שנתות וספיר פסק הרמב"ם א"ס עבד בדרי ציבור
ציבור בנפוצה כיון דמדארייתא דמ"ס ש"מ"ס מיהו כל זה הוא דוקא לענין שוח"ו דיוסל לעיבוד ע"י שלטון בפניהם אבל לענין אכילה דלא אפשר ע"י
סליח שפיר פסק הרמב"ם ש"מ ש"ס אכילס בדרי ציבור בפניהם הבא בנפוצה והייט מק"ק ר' דלמירין בנפוצין דזבחים ופה ש"מ שטעון האלא ג'
ו' דוחין את הסומאה ש"ס לא נש"כ שדוחין את הסומאה לענין אכילה שפיר אמרין האי"ק' כיון דלא אפשר ע"י שלח נפא"כ לענין שחיטה לא מהני
האי"ק' כיון דמדאריית' שוח"ו על פתח שר' ודמדאריית'הם קסברי וקי' דרוס שוח"ו על פתח שר' וגם יתיישב נמי הא דלמר ר' יוחנן משום ר' בנאה
ערל מקבל הוא ע' בעשור לא מהיל כ' ודשפיר הולך להקדים הא דנעשור לא מהיל דהא כל עיקר הכחית ר"א הוא מקב' ברייתא דרמיא על עשור
פסחיתן בפניהם דכל"ה לא מוכח מדי דלמלא פסח בבנפוצה הוי ודלמאמרין התם וא"כ לא הולך דנעשור לא מהיל לא הוי מוכח מדי דלמלא
דההיא ברייתא ש"כ כר' יהודה דמס' מ"ק דס"ל דלא שני ל' בין ש"מ שלא פמאליס דמ"ס נמי מלתא קריבטתו נמי לא על הא דר' יוחנן דמל' ו' שלק
להית בע"ס רב כלוקדמתיא וא"כ לא מוכח כן דיוק דלמ"ס דמ"ס אין שוח"ו עוליס' עבד פסחיתן בפניהם א"כ קבלו הווא בעשור לכך אולך להקדים
דנעשור לא מהיל ודוק' ובהו מוכח כל מה שהקטשו לשטות הרמב"ם ודוק' היטב כן זה נלענ"י ברור ואמת בסתומה הרמב"ם :

דע ודערב בלח"מ הקשה עוד על הרמב"ם מהך ברייתא דמיייתי במס' ספחים בפ' אלו דברים (ס"ג א') השב"ר"ע ואמר הלאה ע"ת שאל' ע"ת ליתא בשבת ובמקרב הספח שהוא מלא ומשם שבת ואינה דוחה את הפחת הרי דאם ה' דוחה ה' יכול לפסול הספח בשביתתו שלו וזה לר"ע כהרמב"ם והנה יכילנא לשטרי נס הך קפחא כהאי שיטא דשיניק דס"ל לר"א ור"ע בר' יהודה דס"ת מלא קרבנותיו ור' ינאח מנח הא לא ס"ל לר"א לר"ע דהאיחא במס' ספחים מיהו לא ניחא דלר"א ור"ע דלא הלהכחא ובר' יהודה מיהו בלח"מ שאלה קפחא שיהי מבז הרמב"ם ודעומוחא שאין הגזיר מגלה עליו שיהי שוה"י עליו בשביתתו ואל"ס טבל לאקפוחא ור"ע ור"א הגזיר מגלה שאין הגזיר מנחש עליו ואחד שפיר אבל הלא דרבנא דרבנא ליכא לתרוי' קן דאם שאלו מתימא ממש היו גשטמא לאבדתייהם שמתו במדבר לכן מחזירנא דרשיניק (ע"ל דוד') :

שאלות ותשובות

נחלת דוד

סימן א

שאלה אשה פבכרת שהיתה פבולקת ופסת כאחד

עשר שבועות פעת שירדה לטבול ואח"כ

הפילה ולא ידעה מה הפילה והנשים אשר עמרו

עליה בעת ההיא קצתן אמרות שהיה ניכר בו ריקום

אברים וקצתן אמרות שלא היה ניכר בו שום ריקום

אברים ואח"כ נתעברה וילדה זכר ונשאלתי ע"ז מה

שפט הנער היולד אם פהויב אביו לפדותו או לא:

תשובה הגה כבד דברתי בזה בספרי בית דוד סי' כ"ד

והבאתי שם דברי המהרי"ק בשורש קמ"ג דמהויב

לפדותו מהרי טעמי' חדל דהעמד האשה על חזקה ועדיין לא

נפטר רחמה ופוט דהעמד הנפל על חזקה ועדיין לא נהרקמו

אבריו והאחרתי בזה בזהבתי שם והעליתי אשר הכ חזקה

שחידש הרב מהרי"ק לומר דהעמד נפל על חזקה ועדיין לא

נחרקמו אבריו אינו נראה כלל לא מגמרא ולא מהבבלי' וגם

בה' חזקה דס"ל למהרי"ק דהעמד האשה על חזקה שלא נפטר

רחמה האחרתי בה והבאתי ראיות מש"ס ופוסקים והעליתי דלא

אוליין בזה הכ חזקה שלא נפטר רחמה קטן משם מה שדברתי

בזה אבל זה לא העליתי רק לריוחא דמלמא אבל בעיקר הדין

נראה ברור בעיני דמאחר דלדולא לה לכה חזקה נפל שכ' הרב

מהרי"ק וכמו שהוכחנו שם בראיות ברורות וא"כ לא נשאר רק

הכ חזקה דלא נפטר רחמה ונגד זה איכא חזקה ממון וטענה

שניהם הוי שמא ובשמא ושמא וודאי דחזקה ממון עדיף מחזקה

הגוף כדמוכח מפסטי השמועות למסכת כתובות וכו' שנבחר

ח"ה והוא:

דגרסינן בברייתא (י"ב ב') במהני' הטשא את האשה ולא

מלא לה בחוליס' היא חומרתה מהארהבני' מאסתי

ונסתתפה שדכו והוא לומר לא כי חלה עד שלא חרסהה

והי' מקמי מקח טעות ר"ב וכו' חמרים נאמנה ר' יהושע

לומר לא מפיה חט חין ובגמ' אהמד מנה לי בידך והלא

לומר איני יודע ר"י וכו' הוגא חמרי חייב כרי ושמא כרי

עדיף רב נהמן וכו' חמרי פסור חוקי ממונא בחזקה מרי'

וקאמר פלה בגמ' ח"ר יוסף הא דר"י דשמואל היא דאמר הלכה

כר"ג דמהני' וקס"ד דטעמא דר"ג במהני' משום טענה כרי

למוד היא נאמנה ודחתי לא היא עד כאן לא קאמר ר"ג

במהני' חלה משום דחיה לה מינו' אי נמי משום דחיה לה חזקה'

יבהא הוא דברי שלה עדיף משום לירוף המנו או החזקה' חל

בעלמא לא חמריק כרי עדיף וה"ג מסהבבלי דאלה"ה קשיא

הלכתא אהלכתא דהא קיי"ל הלכה כר"ג ובהא ניה הלכתא

כר' הוגא וכו' יהודה חלה כר"ג וכו' דחמרי פסור עד

כאן דברי הגמ' :

והקישו בחוס' דלמחי' דס"ד דטעמא דשמואל דפסק הלכתא

כר"ג הוא משום דלמחי' לי טענה כרי בלמוד

ח"ה הקשה מדשמואל אדשמואל דהא אחר רב יהודה חמר

שמואל בפרק הפריה (דף מ"ו) אבל הב"א זה כול גדול בדיון

המב"ה וקאמרין פלה בגמ' למה לי למימר זה כול גדול בדיון

חילטיק דאפילו ניזק לומר כרי ומויק שמא ע"כ הרי דברי

דיוק לא מהני לי' לאשקי ממונא מיד המזיק וא"כ תקשה

מדשמואל אדשמואל והירט דהא"ר דהוי מצי למימר ולטעמין

עכ"ד ומשנע מדבריהם דלא קשיא לכו רק לפוס מלי' דס"ד

מפיקא' אבל לפי המסקנא לא קשיא ולא מידי ולדידי אחי

קשה דהא הניח לשיטת דמנו וודאי דלא קשה מידי דשם ליה

לי' מינו להניק' אבל לכה שינויא דחזקה ח"כ גם לפי המסקנא

תקשה דהא גם הכה מסייע לי' להניק חזקה מעוברת והשתא

היא דילדה ובמש"כ החוס' בנמה דוכתי דחזקה מעוברת חזקה

מעלייהא היא (ועי' בחוס' בבא מליעא (דף ק"ט ע"א) בסוגיא

דמהלוקין ובחוס' בסורות פ' הלוקח דף כ' : בד"ה חלב פוטרי) והך

שינויא דחזקה נראה עיקר כדמוכח בר"פ האשה שנתארמלה

דפריך הכה לימא מהיתין דלא כר"ג ולכה שינויא דמנו לא פריך

מידי' גם מסוגיא דלקמן (פס' ע"י) נראה ג"כ דהעיקר כהך

שינויא דחזקה דכילה סוגיא דההם חלאל אליבא דהך שינויא

דחזקה' ולכה גם הרי"ף הפס לעיקר ככה שינויא דמלא הבית

בהביתו רק הכ סוגיא דחזקה :

וראיתי בנח"מ סי' רכ"ג שגראה שם מדבריו דחזקה מעוברת

לא מקרי חזקה הגוף וחזקה הגוף וודאי דעדיף

ספי משאר חזקות וכמש"כ ההוס' (כמונא פס' ב') ד"ה לא הימא

פ"כ ולפ"י היה נוחא גם לפי הכ שינויא דחזקה דעד כאן

לא קפסק שמואל כר"ג דברי וחזקה מהני לאשקי ממונא חלאל

בחזקה הגוף דבהולא דעדיף משארי חזקות משא"כ בחזקה מעוברת

דלא הוי חזקה הגוף לכה גם בירוף כרי לא מהני לאשקי ממונא

מיד המזיק' אך עיקר דבריו לא נהירא לע"ד ולא ידעתי

שום טעם לחלק בניהם דעד כאן לא קאמרנו דההוס' בכתובה

(עכ') חלה דחזקה פנייה לא מקרי חזקה הגוף וידינו משום

דמהמה הקידושין לא אשהני גופה כלל אבל חזקה מעוברת

דמפיקא גיפא מליא והשתא גופא בריקא חללי לא יח' מקרי

חזקה הגוף כיון דהשינוי הוא בגופה ממס' ולי' דבאמא חין

כוונה הגמ' דחזקה מעוברת לא מקרי חזקה הגוף רק דבחזקה

הגוף נוכי' קמחלק בין חזקה מעוברת לחזקה בחילה' נוסח

דמעוברת ללידה קיימא משא"כ בחילה דלא עבידא לאכד בחילה

רק ע"י נשואין' אך גם זה אינו נראה דלי נחתיק להאי סברא

דמעוברת ללידה קיימא ח"כ חין כאן חזקה כלל ומדחזקין

לההוס' בנמה דוכתי דס"ל דחזקה מעוברת הוי חזקה גמורה

ש"מ דלא נהרי לכה סברא' וא"כ הו ליכא לפלוגי בין חזקה

מעוברת לחזקה הגוף דבהולא כלל והדרא קשיא דוכתי דלכה

שינויא דחזקה גם לפי המסקנא היקשי מדשמואל אדשמואל :

ולכאורה היה נראה לומר דההוס' חלי בזה לשיטתם

שבהו לקמן (מו א') בד"ה רב אבי דטעמא

דר"א הוא משום דחזקה הגוף דבהא לא מהני לאכד וכן פירש"י

שם ולשיטתם זלח כהבו שם (פו ב') בד"ה כלה בביחא חביה

דגם חזקה החמיר לא מהני לגבי בעל החמור ולפ"י ה' יוחא

הכ דיוק לומר כרי גם לפי המסקנא לשיטת דחזקה' וידינו

משום דחזקה מעוברת דפרה לא מהני לבעל הפרה' ולית כאן

שום חזקה רק כרי לחיד' ולכה לא קשיא לכו להחסי' רק

לפוס הוי דס"ד דברי למוד מהני' אך גם זה רחוק בעיני

שההוס' יסברו כן להלכה בלמה דחזקה החמור לא יחא מהני

לבעל החמור דהא גם על מה שבהו דטעמא דר"א דחזקה הבח

לא מהני לאכד כבד לוחו עליה הרמב"ן והרשב"א והריטב"א

דהא חזקין דחזקה המזיק מהני להשוכל בה וכוונא כר"ג

ואם כן נהי דלי' דההוס' לא חבו לקייחם גבי אב ובה

משום דהמה שני בני אדם מהולקים וגופים ודעות מחולקות

שכל אחד הולך לדעתו ואינו הלוי בהבירו' ולכה לא מהני חזקה

האחד לגבי השני' אבל לומר כן לפי האמא גם בבעל החמור

וממנו דלא חגי' לי' חזקה חמור' זהו דבר שאין לי שחר

כלל' אך שבהו ההוס' כן לפרושי הרי' דכלה בביחא חביה

ולקדושין היינו משום דלמסקנא לא קיימא חבי' ולכה הוי יוחא

לכו לפרושי סברת הגמ' בזהו חמיאל בסברא בעלמא שלא יחא

מיקשה כ"כ כמו שהקש שם לפרש"י' אבל לומר כן גם לפי

האמא זהו דבר שאינו שולח על הדעה כלל דהע דהא ההוס'

עלמס השתמשו בסוגיא דמהלוקין בכה סברא דחזקה מעוברת

דהני לבעל הפרה' אך שההוס' עומא ס"ל דקיי"ל כר' חזי דהוא

בגראה וכמש"כ ההוס' בכוף ד"ה רב אבי טי"ס ועוד להרמב"ן

והרשב"א והריטב"א דלא ס"ל כלל בזה כההוס' ופירשו להא

דר"א משום דלא מהני כרי שלה לגבי האב ויכה פירושא

דההוס' ח"כ וודאי דהקד' דקשיא דשמואל אדשמואל' ובני

היה טולד הספק ברשות האב וכו' לא היו מהני חזקה משום דכנ"ה היו מגרע לחזקה הגוף. אבל עתה שצדקות הבצל טולד הספק ח"כ נהי דקאמר ללא מגרע חזקה ממנו דהבצל צוה מ"מ חזקה הגוף וצרי דהאב הוא בתקופ ולכן הוא עדיף משמאל וחזקה ממנו דהבצל. וכן יש לדייק מלשון רש"י ד"ה רבא מהדר לזקמיה כולה כר"ג טו' שכתב שם בצוף הדיבור ח"ל ופ"ק נמי פלוגתיהו בנכנסה לרשות הבצל היא וזה אמר ר"ג דלא הורעה חזקה חביה בך עכ"ל. הרי דייק בלשנו לומר דלא הורעה חזקה האב בך ולא משום דהורעה חזקה הבצל בך והיינו ע"כ משמאל דכתיבנא דסברה כנ"ה לא מגרע כלל לחזקה ממנו דהבצל רק דעיקר הפעולה מאי טולד הספק ברשות הבצל הוא מהמחמת שלל הורעה חזקה האב בך וממילא עדיף חזקה הגוף בלירוק טענה צרי דאב ענד שמאל וחזקה ממנו דהבצל. וכן יש לדייק גם מלשון התוס' ד"ה רישא כו"ה שכתבו ג"כ בלשון הזה ח"ל שז והיא חומרה משא"סחתי נאסחי ההם נמלא ריעותא ברשות הבצל שגשגה ולא מלא לה בתוליס ולכן נאמנה לר"ג דלא אהרע חזקה רשות האב וחיידי בענין שכיול להיות שגשגה תחת בעלה דלי בענין שודולי לא נאססה תחת בעלה אש"כ שגשגה לרשות הבצל אחרע לה חזקה רשות האב הוואל דוודלי ברשות חביה נאססה עכ"ל. הרי דדקדקו ג"כ בלשון נכנסה בלשון רש"י ולכן נאמנה לר"ג משום דלא אהרע חזקה רשות האב ולא משום דליהרע חזקה ממנו דהבצל. **ונמצא** לפ"ז הא דנמלא ריעותא בבית הבצל אינו מועיל יותר מאלו לא היה כאן שום סברה דכנ"ה כיון דכנ"ה אינו מגרע חזקה הבצל רק דעיקר פלוגתו הוא במאי דנמלא בבית הבצל הוא דלא אהרע חזקה האב וח"כ ה"ה נמי היכא דליהא כלל נהך סברה דכנ"ה עון בזהיה דר"פ האשה שגאחרמלה דמיא מחס נמלא בבית הבצל. ומעתה אחי שפיר הך סוגיות דפ"ק ודר"פ האשה שגאחרמלה כרצא משום דמשהיה הא דפליג ר"ג ח"כ ביהך דמשא"סחתי נאססה אינו משום דליהא ג' לשיטתא כמ"כ לעיל רק משום דליהא תרתי לשיטתא צרי וחזקה הגוף וסברה כנ"ה הוי כליהא כיון דלא מיגרע חזקה ממנו דהבצל צוה. ולכן שפיר קמרי ליהא ממנהו דלא כר"ג כיון דלר"ג צרי וחזקה הגוף לחד מהני לאשקי ממנהו ח"כ ה"ה במחציתא חכא צרי וחזקה הגוף ולכן הו"לך לשי"י ולחלק דע"כ לא קאמר ר"ג אלא בצרי ושמאל בצרי וצרי מי אמר. ולכן כן סוגיא דפרקין קמא נמי מלי אהיה כרצא דלפוס מאי דס"ד דלא ידע סברה מנו או חזקה הוי ס"ד דמשום טענה צרי לחד היא נאמנה לר"ג כיון דסברה כנ"ה אינו מגרע כלל לחזקה הבצל. ודו"ק:

והר"ן פירש להך שיעור דרצא דמשי רישא כנ"ה טו' דלרצא חיידי מחציתין דידן דהיו צה מימין בשמאל ושמאל דווקא ומיירי בליהן מומין שהיו עגמה חיידי יודעה מחי נהחו צה העומין הללו כעון ריש הפה ואחוסה וכדומה ובש"ס הוא דלמריק לסברה כנ"ה אבל בצרי ושמאל לא מהני סברה כנ"ה לגרע חזקה הגוף דידה כיון שהיא טוענה צרי וזה מצינו דידן אינו ענין הלל להך פלוגתא דר"ג ור"י לפי שיעור דרצא דליהא פליגי בכו"ש דשם אינו מועיל סברה כנ"ה ולכן אש"י חס הוא בענין דליכא למימר דנאססה תחת הבצל דהיינו היכא שגשגה בעל ולא מלא בתוליס אש"י לר"ג צרי וחזקה הגוף עדיף מחזקה ממין ושמאל. ולר"י חזקה ממין עדיף אש"י בשוין שמאל ומחציתין דהיו צה מומין תצויהו מורי צה דשמאל ושמאל חליקין צה סברה כנ"ה. והנה מלשון הר"ן שכתב ח"ל דהא לישנא דהטעם את האשה משמע שחיקה שגשגה טולד מחלוקה זה ביניהם אש"י שלי אש"י לומר דמשגשגה נאססה טו' ומלחא פסיקתא אחר ר"ג דנאמנה צו' עיי"ש. הנה לזכורה ה"ה נראה לפרש דבריו שז' ומלחא פסיקתא טומא דשכל לפרש מחציתין בין דש"ה וחיבה טולד מחלוקה זה ביניהם או חשילו היכא שגשגה לומר שגשגה תחת בעלה קמייירי מחי. חאנא בלחמה הא ליחא דלפי שטתו אי אפשר לפרש מחי. רק היכא דנשאל וחיבה טולד מחלוקה זה ביניהם. דהא חזקין כזן במחציתין דהיו צה עומין מורה צה ר' יושע דכיון דהבצל עינין שמאל וצדאטו טולד הספק אחריק כזן נמלא כ"ה הרי חזקין דהיהא דהוא טוען

ריעותא דכנ"ה. אבל בחסר חד מימיהו לא מליט דפליג עליו. ולכן במחצית דעומין צרישא ח"ה דהיה טוענה צרי וחזקה הגוף מסייעה. מ"מ דכיון דחזקה ממנו דהבצל לא אהרע ואחרונה דהקה דידה אהרע משום דלמרי' כנ"ה לך על האב להביא ראייה. ובשיטת דלחא ג' לשיטתא לגבי דידה צרי וחזקה הגוף וחזקה ממנו דבצל אהרע משום דכנ"ה לך על הבצל להביא ראייה דומיא דמשא"סחתי נאססה. וצנונה דליכא סברה כנ"ה לא לבא ולא לבאן כזן הדיא דרש פרק האשה שגאחרמלה דלא שייך להם כלל הך סברה דכנ"ה טולד לומר דלפילו בצרי וחזקה הגוף והבצל טוען שמאל ח"ה לא פליג ר"ג משום דכיון דחזקה ממנו דבצל לא אהרע משמאל סברה כנ"ה כמו במשא"סחתי נאססה. דלמרי' חזקה ממנו דהבצל ע"י סברה כנ"ה. ח"כ צרווחא טולד לומר דגם ר"ג מורה לר"י דחזקה ממנו חשילו בשמאל עדיף מחזקה הגוף וצרי. ולפ"ז ע"כ ל"ל דהיהא סוגיא דר"פ האשה שגאחרמלה דקאמר עד כאן לא קאמר ר"ג אלא בצרי ושמאל אבל בצרי וצרי לא אחר דמשמע מינה דלי הוי חיידי מהני' דהאשה שגאחרמלה בצרי ושמאל וס"ד דמקשה כיון דרוב נשים בתולות נכחיות כשמאל דמי או היכא שהיו טוען צריש שמאל לא הוי מלי אהיה כר"ג. ח"כ ע"כ הדיא סוגיא לא אהיה שיעורא דרצא דלרצא חשילו חיידי מחי' בצרי ושמאל וס"ד דהמקשה נמי מלי אהיה כר"ג משום דע"כ לא פליג ר"ג צוה דמשא"סחתי נאססה חשילו בצרי ושמאל אלא משום דחזקה ממנו דהבצל אהרע ע"י סברה כנ"ה אבל היכא דליחא לסברה כנ"ה כזן בזהיה דהאשה שגאחרמלה חשילו בצרי ושמאל נמי מלי סבר ר"ג דחזקה ממנו עדיף:

וכן נמי הדיא סוגיא דפרקין קמא דקאמר רב יוסף הא דרב יהודה דשמואל הדי ודמי לה בצמחא דע"כ לא קאמר ר"ג אלא משום מנו או חזקה נמי לא אהיה כרצא דלרצא בפשיטות הוי מלי למדה דע"כ לא קאמר ר"ג אלא משום דלמרי' כנ"ה משא"כ בזהיה דר"י דלא שייך כנ"ה ובאמנה נראה שזה דווקא לומר דסגמא דנמי יהיה דלא כרצא. ובפרט דנראה מסתימתא לשון הר"י דסוגיין דעומין דהפס לעיקר כשיטת דרצא. וגם הא דלמר שמואל שם המהליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשך את החמור עד שמה החמור טו' מוקמיין לפי המסקנה כשיטת דרצא. (וכמש"כ רש"י והוס') והיהא דשמואל הלכחא הדי ח"כ ש"מ דגם הא דרצא הלכחא הדי. וח"כ ח"ה יהיה סגמא דסוגיין דפרקין קמא ודר"פ האשה שגאחרמלה דלא כוונתי:

ונראה שזהו נכונות הר"ן בסוף דבריו אחר שכתב שטתו בציואר סוגיא דלא כר"י. [וכמו שכתבתי לקמן] סיים ע"ז ומשם הדי שגמא בלחוד הוא דלמריק צ"ק ובפר"כ דלא אחר ר"ג אלא בצרי ושמאל טו' עיי"ש. דמשמע מדבריו דלשיטת רש"י ופירושו לא יתיישב הך סוגיות דפ"ק ודר"פ ודו"ק: **מיהו** כד מצינו שפיר ח"ה דהחזק כלל. למאי דמוכרחין חס לפרש בשיטת דר"ה לפי דעת התוס' דגם ר"ה ח"ה הא דרצא דכנ"ה בשמאל ושמאל ולא פליג עליו אלא בצרי ושמאל. [וכמו שכתב הר"ן בזהך דרצא כן הוא דעת ההיסוסא בשיטת דר"ה] ולפ"ז טולד לומר להא דשמואל במסקנה כשיטת דר"ה. וגם הסוגיא דפ"ק ודר"פ צ"כ נמי יהי' סתמייהו חליבה דר"ה וח"כ הו לא הוי דווקא כ"כ חס נאמר דסוגיין דפ"ק ודר"פ אהיה כר"ה. ועיי':

אך מקום י' אחי לפרש סוגיא דפ"ק ודר"פ גס לפי דברי רצא חשילו לדעת רש"י והוס'. והוא חס נאמר דסברה כזן נמלא כזן היה לא דהיה חזקה בפני עגמה לגרע גס חזקה ממנו דהבצל ולומר כיון דנמלאו ברשותו העומין משמאל ברשותו נהחו וקמגרע לחזקה ממנו דיד. דהא אינו דהקה ממנו דהבצל לא מגרע כלל מהמחמת סברה כנ"ה רק דעיקר סברה כנ"ה אינה עושה פעולה רק לגרע חזקה הגוף דהאב דכיון דנמלאו ברשותו קמגרע לחזקה הגוף דידה ודמריק דגם קודם חירוסין היה. וזה שכתב רש"י בצמחתיין דבהא דמשא"סחתי נאססה מיירי דכבר נאמנה וברשות הבצל טולד לו הספק ח"ה השוה לומר דבהא אהרע חזקה ממנו דבצל רק דעיקר המעלה צוה הא מה שלא טולד הספק ברשות האב. חשילו

שאלות ותשובות סימן א נחלת דוד

טוען שמה וליכא בבי חזקה כנ"ה חינו מועיל חזקה ממון שלי והס' ד' מהגהות דמחברתא נאכתי מיירי גם היכא דליכא לומר דנאכתי תחת בעלה ח"כ קשה אחת פליג ר"י עלה וקאמר דחיה נאכתי הא כיון דהבעל טוען שמה וליכא לנבי' הוקח כנ"ה ח"כ חינו מועיל שז חזקה ממון דהא מודה ר"י חלל ע"כ ז"ל לפירוש הר"ן דהיה מהגהות דפ"ק לא חיידי רק בהאי גיגול דליכא לומר שגאסא תחת בעלה ולפירוש הר"ן נחל בפשיטתא דהיינו סוגיא דפ"ק ודרפ"ב כרצא :

והרמב"ן והרשב"א דפרשו כהך פירושא שדמו ההוס' ז"ל דלא חכמה לכו בקושייה ההוס' והיינו משום דמליט למימר דהא דמסיים ר"א סיפא מנה לי בידך ור"ל דהוי טענת ברי' לאו למימר דהי' הוי טענתא טענת שמה לא הוי חליקין בהר סברה כנ"ה רק משום דהוי קשיא לי' קושא דאב"י על שטיית דרצא דלמאי מלריקין להבעל להביא ראי' שהיו זה מומין עד שלא נחלסרה דאפילו אם יביא עדים שהיו זה המומין הללו בביה חביה שמחלסרה נמי סגי כיון דכנ"ה' ומאי דמשי עליה ההס' הרי חזקי הכא חדא חזקה לא נחל לא לי' לבד חשי וכמו שהקשו ההוס' ד"ה חדא במקום תרתי דהא הכא נמי חליכא תרתי חזקה עיי"ש שדחקו הרבה בקושא זו אליבא דרצא ולבך ר"א לא נחל לי' בהאי שטיית' לזה הולך לסיים בדבריו דסיפא מנה לי בידך ור"ל דהוי טענתא טענת ברי' ובטענת ברי' ס"ל לר"א דלא חמירין סברה כנ"ה וח"כ קושייה חבי מטיקרא לק"מ ודו"ק :

ובבבאי דלמור שמואל הנהליף פרה בחמור כו' מוקי לה רמי בר יוחנן במסקנא דהכי קאמר שמואל כל שגולד ספק ברשותו עליו הראי' גם בזה ב' שיטות דרש"י והרמב"ם וההוס' פירשו דעל בעל הפרה להביא ראי' משום דהספק ברשותו טלד דכיון שחשך בעל החמור את הפרה נקנה החמור לבעל הפרה ככ"מ שהוא ולבך מיקרי שגולד הספק ברשותו' והא דמיימי עלה והגא חונא כלה ופירש"י דשמואל ס"ל כרצא וריבא וסיפא שייטתו עמי שנמלא הסימפון ברשותו עליו הראי' וההוס' כתבו דהראי' היא מכלה בבית המי' דהיינו מסיפא ויכונה מלא פשוט דלא נחל לאו כפירש"י משום דע"כ ז"ל דהא דהולך שמואל להביא ראי' ראי' מהגהותין כלל דהא דהא לנאורה הדין פשוט בלי שום ראי' כיון דבעל החמור יס לו חזקה ממון וחזקה הגוף ג"כ מהיינו ובעל הפרה לית לי' לא הא ולא הא ח"כ מלחא דפשיטא הוא דעל בעל הפרה להביא ראי' ע"כ ז"ל דהולך שמואל להשיטעט דלא נחל דכלל ספק חליקין בהר חזקה מרא קמא ולא מהני שום חזקה ליה לבד הביא ראי' מהגהותין דלא חליקין בהר חזקה מרא קמא' ולפ"י עיקר הראי' ע"כ מכלה בבית חמי' דמההס' שפיר מוכח דלא חליקין בהר חזקה מרא קמא דהוא הבעל חלל מכלה בבית חביה לית כהן שום ראי' דלא חליקין בהר חזקה מרא קמא ודו"ק :

וכבר כתבנו לעיל דהך שטייתא דשמואל מלי' אהיה גם כר"א דהך דשמואל ע"כ מיירי בשו"ס מדפייד עלה ממחש' שנמלא בבית הכוסות דהתם וודאי שו"ס הוא ובשו"ס גם ר"ם סבר' כרצא דחמירין כנ"ה :

ודע דההי' פירושא הגיגא שכתבנו בשטות רש"י והוס' והרמב"ם דסברה כנ"ה איש מגדע לחזקת ממון רק לחזקת הגוף ח"כ אריך לפרש כן גם דשמואל דהא למסקנא שמואל בשטות רצא חמר למלתי' כמ"כ רש"י וההוס' וח"כ ע"כ הא דלמור שמואל כו' שהספק טלד ברשותו עליו להביא ראי' לאו למימר דהא טלד הספק ברשות בעל הממון חיתרע חזקה' רק דלא חיתרע חזקה הגוף דכשגדוד' והא דלריקין בעל הפרה לראי' לאו משום דלחזקת חזקה מרא קמא דיד' עיי' סברה כנ"ה דהא חזקה מ"ק שוה לחזקה ממון ולא מהרע עיי' סברה כנ"ה רק משום דלא מהרע חזקה הגוף דבעל החמור ולבך הוא עדיף מחזקה מ"ק וקמיידי ראי' עלה מהגהותין דכלה והיינו מכלה בבית חמי' דאע"כ דהבעל יס לו חזקה ממון וחזקה מ"ק מ"מ כיון דלא חיתרע חזקה הגוף דהא ע"כ סברה כנ"ה לבך חלימא לי' חזקה הגוף לאליא ממון ע"י דהא גם במהגהותין חזקה הבעל לא חיתרע בסברה כנ"ה ואיש מגדע לחזקת ממון דיד' לשם הך סברה דקיימין זה עתה' ומ"מ כיון דחזקה הגוף דהא לא חיתרע דהא לאו ברשותו נמלא ח"כ מטייל עדיף חזקה הגוף דהא

טוען שמה וליכא בבי חזקה כנ"ה חינו מועיל חזקה ממון שלי והס' ד' מהגהות דמחברתא נאכתי מיירי גם היכא דליכא לומר דנאכתי תחת בעלה ח"כ קשה אחת פליג ר"י עלה וקאמר דחיה נאכתי הא כיון דהבעל טוען שמה וליכא לנבי' הוקח כנ"ה ח"כ חינו מועיל שז חזקה ממון דהא מודה ר"י חלל ע"כ ז"ל לפירוש הר"ן דהיה מהגהות דפ"ק לא חיידי רק בהאי גיגול דליכא לומר שגאסא תחת בעלה ולפירוש הר"ן נחל בפשיטתא דהיינו סוגיא דפ"ק ודרפ"ב כרצא :

ודע לפי שיטת הר"ן ליכא למימר כהך פירושא חגיגא שכתבנו לפרש בשטות רש"י וההוס' דהך סברה דכנ"ה חיה מגרעה רק לחזקה הגוף חלל לא לחזקה ממון וכמ"כ לעיל באריכות בבבאור הך סברה' ולשיטת הר"ן וודאי דליכא לפרשוי הכי רק דלשיטתו לריקין בהכרח לפרש דסברה כנ"ה קמגרע לחזקה ממון כמו דמגרע לחזקה הגוף :

תדע דהא במהגהותין דפ"ק חיה לי' לר' יהושע בחזקה ממון ח"כ בשמא עדיף מחזקה הגוף ח"כ דהוא טוען ברי' ובמהגהותין דין בסיפא דהא נמלא בבית הבעל עליו להביא ראי' ח"כ מהגהותין דין חיידי בשו"ס לפירוש הר"ן והוא עלמו כהב דמהגהותין דין חיה גם כר' יהושע וח"כ יהי' קשה מדרי' חדר"י חלל ע"כ ז"ל להר"ן דמשים דנמלאו ברשות הבעל קמגרע סברה כנ"ה לחזקה ממון דיד' ומשו"ס מלריקין לו להביא ראי' הרי מוכח להדיא דסברה כנ"ה קמגרע גם לחזקה ממון דלא כמה שכתבנו בהך פירושא חגיגא לשיטת רש"י וההוס' וזה כבוד ודו"ק :

ובבבאי דמשי רב חשי רישא מנה לאבא בידך סיפא מנה לי בידך ג"כ חליכא ב' שיטות דרש"י והוס' פירשו משום דחזקה שלה לא מהני לגבי האב והממון' והרשב"א פירשו משום דלא מהני ברי' שלה לגבי האב והוי כשו"ס ובהא לא חמר ר"ג דחזקה הגוף עדיף והוא פירושא שדמו ההוס' :

והנה ההוס' דהו' הך פירושא משום דמשמע מהא דשמואל בסמוך כנכנסא לרשות הבעל דעל הבעל להביא ראי' חליטו טוען האב והבה שמה ואיש מטעם ב"ש חלל משום טגולד הספק ברשותו מדמיה עלה מההיא דטבח מחט שגמלאה וכו' דההוא שו"ס חליט ואיש משום ב"ש הוא לא הוה פריך מידי דמסתמא ר"א לא פליג דשמואל דקיי"ל כוונה' עכ"ל ההוס' ולחלופה דבריהם חנים מובנים דהא ר"א לית לי' דרצא הך דלמור כנ"ה דח"כ לא הוי משני שטייתא חתריגא והיה מספיק לי' בשטייתא דרצא ומדמשי שטות חתריגא ש"מ דליה לי' שטייתא דכנ"ה וח"כ שמואל דלמסקנא חליכא דשיטתו דרצא חמר למלתי' כמ"כ רש"י והוס' בסוף שטותין וח"כ לנאורה קשה ח"כ בלו ההוס' להשוות האב דשמואל עם ר"א כיון דשמואל כרצא ס"ל דחמירין כנ"ה ור"א לית לי' הך סברה' ח"כ בלמח חין זה קייטא ודברי ההוס' נכונים דאף דר"א ע"כ לא ס"ל הא דרצא והיינו דלא נחל לא לומר סברה כנ"ה ואשילו בכו"ס כמו שהוא לרצא לפירוש רש"י והוס' ולבך הולך לנשטיי שטייתא חתריגא חלל בשו"ס מלי' סבר' שפיר כרצא דחליקין בהר סברה כנ"ה ולבך מלחא דשמואל דחיידי בשו"ס חשך דגם ר"א מלי' סבר' כוונה' :

אך זה הוא לפי מה שפרש רש"י והוס' בשינויא דר"א דטעמ' דרב חשי ברשע הוא משום דלא מהני חזקה שלה לאבי' ובסיפא מהני חזקה דליה לגבי דידה חלל לפי פירושא שדמו ההוס' דטעמא דר"א דרישא הוא משום דלא מהני ברי' שלה לגבי האב והוי כשו"ס ח"כ מוכח ע"כ דליה לי' לבד חשי כלל סברה כנ"ה חליטו בשו"ס דח"כ למה הולך ר"א לסיים בסיפא דהוי מנה לי בידך ור"ל דהוי טענת ברי' לגבי דידה הא חליטו ח' הוי טענתא טענת שמה נמי הי' לריקין הבעל להביא ראי' כיון דברשותו נמלא חמירין כנ"ה בטענה שו"ס' ומדקמסיים ר"א סיפא הוי מנה לי בידך ור"ל דהא הוי טענת ברי' ש"מ ע"כ דליה לי' הך סברה דכנ"ה חליטו בשו"ס ולבך לריקין בהכרח שיהי' טענתא טענת ברי' וח"כ לא טלד להשוות דברי' ר"א עם דברי' שמואל כלל' חלל לפי מה שפירשו ההוס' דטעמא דר"א דרישא הוא משום דלא מהני חזקה שלה לגבי האב ובסיפא מהני חזקה שלה לגבי דידה ח"כ שפיר מטיין למימר דכו"ס גם ר"א

חוקי דהאז אהרעי להו ע"י סברה כנ"ל דלילו לשיטת רש"י וחס' והר"ש דכל עיקר מאי דבעי שמואל להשמיעט הוא דלא נזיל בזה חזקה מלא קמא חף נגד חזקה ממון וחזקה הגוף והאי דינא הוי ל' חידושא לכ"ע עד דהולך ע"ז רח' ממחניה' זה ודאי דחוק טובא דהא חזין בשמעתין דהמחליף פריה בחמור צ"מ [ק' א'] דסהמא דגמ' ס"ל בפשיטתא דחזקה ממון לחוד עדיף מהחזקה מ"ק מדפריך החס מעיקרא ונחזי ברשאה דמח' קיימא ומשני בשומדה בלגס וחס' פיך ונחזיל בזה חזקה מ"ק - הרי להדיא דאי הוי קיימא ברשאה דחוד מינייהו לא אולין בזה חזקה מ"ק חף דחזקה מעוברת מסייעו - ומגהיז דהס מוק' לה רבא שס צ"ש ו"ל כ"ש בההיא דשמואל דחזקה ממון וחזקה הגוף ודאי דעדיפא מחזקה מ"ק לחוד ו"ל מאי חידושא חס ב' בזה דשמואל עד דהולך לחלפיי הבא ממחניה' - והחס' נדחקו בזה - אבל לשיטת הרי"ף והרמב"ם ניחא טובא דמיושאל רבה חיהא בזה דשמואל דלף דבעל החמור חס ל' חזקה ממון וחזקה הגוף מ"מ הרווייהו חוקי אהרעי להו ע"י סברה כנ"ל ולזה הולך שפיר לרש"י ממחניה' והייט מכלה בבית אביה ולקדושין וכמו שכתב וד"ק :

ונמצא דגס לפי שיטת הרי"ף והרמב"ם גמי מוכח דסברה כנ"ל קמגרט לחזקה ממון כמו דמגרט לחזקה הגוף ודלא כהך פירושא חגיגה שכתב לדעת רש"י והחס' - ולפי"ו גס לשיטתם חין כח רח' לדין של הרב בעל פ"י דשםא ושםא היכא דליחא לסברה כנ"ל ירי' עדיף חזקה הגוף מחזקה ממון וד"ק :

והנה לפי שיטת הרי"ף והרמב"ם למדת דגס למסקנא ליחא להא דרב נהמן דלמר כלה בבית אבי' ולקדושין - חף לשיטת הר"ש והחס' הדבר נריך תלמוד כיון דלפי שיטתם לא מייהי רח' למסקנא מהא דכלה בבית אבי' ולקדושין רק מכלה בבית חמי' ח"כ אפשר דלפי המסקנא ליחא להא דר"ג רק דהקדושין לעולם חוט נריך להחזיר חפילו בנמלאו בבית אביה - חף בלי שום רח' גמי נראה דפי המסקנא גמי ליחא להא דר"ג כיון דר"ג חמר כן למלחא דפשיטא וע"כ דהכי משמע ל' פטחא דלגשא דמחניה' ובפרט גמי מה שג' הרשב"א בחידושיו דעיקר דיוקו דר"ג הוא משום דמגרט ליה דמחניה' חייגי גס דכלא כהב לה כהובא ח"כ בלח"ל לית לה כהובא רף דעיקר טעמיהו הוא על הקדושין חס כן גס למסקנא ליחא להא דר"ג דיוקא - וכן נראה גס מדברי הסור דהא בזה"מ סי' רכ"ד בזה דינא דשמואל דהמחליף פריה בחמור הביא שני הדיעות דפה הרי"ף והרמב"ם ודעת האוס' והר"ש ומשמע שס מדבריו דתפס לעיקר כשיטת הר"ש מדבביו דבריו באחרונה וגס בלח"ל מסתמא חזיל כשיטת אביו הר"ש כדרכו - ואפי"ה צמוד אה"ע"י ס' ל"ט פסק בפשיטתא דנמלאו ברשת אביה גס הקדושין נריך להחזיר וכהא דר"ג ולא הביא שום חולק ע"ז ש"מ דס"ל דגס לשיטת הר"ש גמי ליחא להא דר"ג גס לפי המסקנא - גס המרדכי בסוף המדרי בשבועת הרב אביגדור כהן כהב ג"כ בפשיטתא דגס לפי המסקנא קיי"ל כר"ג עיי"ש ומסתמא דהוא חזיל גמי בשיטת האוס' והר"ש כמו שהוא כן מדבריו להיות נמשך אחר שיטת בעלי האוס' בכל דוכתי :

ואין להקשות ע"ז דאם כן דגס למסקנא ליחא להא דר"ג דלמר כלה בבית אביה ולקדושין ח"כ הא מעיקרא הוי מייהי מינה רחיה דעל בעה"ח להביא רחיה ו"ל חף אפשר דלמסקנא דמסקין דעל בעל הפריה להביא רחיה ליחא גמי להך דינא דכלה בבית אבי' ולקדושין כיון דמוכח מינה חיוך דעל בעל האמור להביא רחיה - דזה חוט דהא דבס"ד כוי מייהי מינה רחיה דעל בעה"ח להביא רחיה הייט משום

דגה"ה
י"סירי דברי ביהא פניגא - רחיה
להזכיר מה שכתב בספר
קדוה התוס' בזה"מ [ס' רכ"ד סעי'
ב'] ו"ל ואם ענב לו נאזד במקח
אחר נגד הקנין או אה"כ יראה
לנריך הלוך לשלם דמים משום
דכל מי שטולד הספק ברשותו עליו
הרח"ה אפסא אפשר דפ"כ לא אמרינן
דכל מי שטולד הספק ברשותו עליו
לביא רחיה אלא היכא דליחא חזקה
הגוף כמו בפסק עריפה וחזקה
הגוף הוא דאליס טובא ואין מחייבין
ט מרשות לרשות ואמרינן ברשאה
דשםא אשתני נופא אכלא נגייב
חאביה
ע"י קונטרס אחרון
בית

דהאז מחזקה ממון ומ"ק דהבעל ו"ל כ"כ מכש"כ בההיא דשמואל דבעל החמור יס לו חזקה ממון וחזקה הגוף ולא חיהרע חזקה הגוף ידי' ע"י סברה כנ"ל דהא לא ברשוה נמלאו ח"כ ודאי דעדיף מחזקה מ"ק דבעל הפריה - והא דכריך עלה ממחט שמואלא בעובי ביה הטובה לאו אטיקר מימרא דשמואל קפריך דלימא שחי הדיא דשמואל דבעל החמור חס ל' חזקה ממון וחזקה הגוף ולא אהרע חזקה כלה דהא לאו ברשוה נמלאו ולהי' הוא עדיף מחזקה מלא קמא דבעל הפריה - מה"כ בההיא דטבח כיון דחזקה הממון דטבח לא מיהרע ע"י סברה כנ"ל לשם סברה דהשחא ח"כ אפשר דהוא עדיף מחזקה הגוף דהמוכר צ"ש - רק דל"ל דעיקר קושיתו היא על החגא הונא דמייהי ממחניה' דהא דמייהי רח' ממחניה' ש"מ דמקי למחניה' צ"ש דהא שמואל צ"ש חייגי ובמחניה' ע"כ חין הפסס משום דלחזק חזקה' דבעל דהא חזקה ממון לא מהרע בסברה כנ"ל לפוס סברה דהשחא רק דעיקר המעלה הוא מאי דלא הורע חזקה' של האב - ו"ל נמלא דמוכח ממחניה' דצ"ש עדיף חזקה הגוף מחזקה ממון ולכן שפיר קפריך עלה מההיא דטבח דלמאי נריך המוכר להביא רח' ח' לא יריב טבח דמי דהא כיון דמסקין ברשוה טבח להוליד ו"ל לא הורע חזקה הגוף דהמוכר ו"ל כ"כ מילא דהגוף עדיף מחזקה ממון כמו במחניה' - וע"ז מסיק דבאמת כן היא דחמיד על הטבח להביא רח' :

ומעתה לשם הך פירושא שפיר הוכיח הרב בעל פ"י לדיט דצ"ש חזקה הגוף עדיף מחזקה ממון חפילו היכא דליחא לסברה כנ"ל - דהא במחניה' ובההיא דטבח הוי כמח' דליחא כלל לסברה כנ"ל כיון דלא מוחרע חזקה בעל הממון בהי' ואפי"ה אמרינן דחזקה הגוף עדיף ובהיא דטבח חייגי בשמא ושםא וגס מחניה' ע"כ דשמואל חוקי לה צ"ש מדקא מייהי רח' מינה וד"ק :

מידו כל זה לשם הך פירושא חגיגה שכתבנו לעיל אבל לפירושא קמא שכתבנו דסברה כנ"ל קמגרט לחזקה ממון ג"כ כמו דמגרט לחזקה הגוף ח"כ חין כח רח' כלל לדבריו של הרב בעל פ"י משי' דהא דמלריינין במחניה' בסיפא על הבעל להביא רח' וכן הא דמסקין דחמיד על הטבח להביא רח' חפילו ח' לא יריב דמי ולי' חזקה ממון - היינו משום דחזקה ממון ידי' חיהרע ל' ע"י סברה כנ"ל ולכן אולין בזה חזקה הגוף כיון דליחא כח חזקה ממון דאהרעי ל' ע"י כנ"ל אבל היכא דליחא לסברה כנ"ל גון בההיא דר"פ החשה שחאחרמלה ודאי דנקטין כפשא דשמעתין דכוגיא דהחס דצ"ש לא פליג ר"ג על ר"י ומודה ל' דחזקה ממון עדיף מחזקה הגוף כיון שאין רח' מכוגיא דשמעתין לומר בהיפוך זה משום דכוגין דמלריינין על הטבח להביא רחיה הוא משום כנ"ל וזה ברור - ודע דלפי הך פירושא קמא שכתבנו ויישע טפי פטחא דלישנא דמימרא דשמואל דכללא כיל דכל שהספק טולד ברשוה אהרעי חזקה' ולכן עליו להביא רח' בין שהוא בעל חזקה הממון בין שהוא בעל חזקה הגוף הרווייהו אהרעי להו ע"י שהספק טולד ברשוה משי' דאמרינן כנ"ל וגס הא דפריך עלה מהא דטבח והי' קחי לפ"י אטיקר מימרא דשמואל וד"ק :

והרי"ף והרמב"ם יס להם שיטה אחרת בשמעתין והייט דליחא מפרשי דגס לפי מאי דכיל רמי בר יחזקאל גמי על בעל החמור להביא רח' כמו לרב יהודה ופירושא דכל שהספק טולד ברשוה הייט ברשוה ממש לא בנמוט דבחר הרשות חולין ולא בזה מי שהממון של ולכן כיון שמואל הספק בבית בעה"ח עליו להביא רח' ולא משמיה' במאי דהוא ממוט כל בעל הכרה וצ' ברז"ל ובהי"ן שפירט שיטתא בלריכות ו"ל לשיטתם דהא דמייהי והגא חונא הוא מכלה בבית אבי' ולקדושין כמו שהוא לר"י וכן כהב הר"י והר"ה - ולשיטתם חחי שפיר טפי הא דהולך שמואל להביא רח' לדבריו ממחניה' וייטו דלא נימא כיון דבעה"ח יס לו חזקה ממון וגס חזקה הגוף חוט נריך לרש"י כלל ולכן אשמועינן שמואל דמ"מ הוא נריך לרש"י משום דסברה כנ"ל מגרט הכל והרווייהו חוקי אהרעי להו ע"י כנ"ל - ולזה הביא רח' ממחניה' והייט מכלה בבית אביה ולקדושין דגס שס הרווייהו

שאלות ותשובות סימן א נחלת דוד

משום דלכתי לא הוי ירעיק
סחך סברא דכנ"ה וכן לפרש"י
דפיש דבס"ה הוי אחיה כר"ל
דלמך סברא כו'. וכן לפי
האש"ל דלחיה כר"ב אש"י מ"מ
בס"ד לא חסיף אדעתיה דרב
אש"י גמי אסברא כנ"ה קשמך
ולכך שפיר הוי מיתמי פניה
חליה דעל צעה"ל להביא ראי' .
משא"כ במסקנא דחדש לן רמי
בר יוחנן אהן סברא דכנ"ה
א"כ אין כהן רחיה כלל מהא
דכלה צביה חביה ולקדושין
דעל צעה"ל להביא ראי' .
ואדרבא חיה מניה רחיה
צביה מכלה צביה חביה
דעל בעל הפרה להביא ראי' .
וזה פשוט :

אך

כל זה חיו רק לפט
הך פירושא קמא שכתב
בדעה רש"י והאש"ל דסברא
כנ"ה קמגרע גם לחוקה ממון
דלש"ז שפיר טבל למר לפי
המסקנא דהך דהאז חיה ליה
הרתי חוקי דגוף ודממון מ"מ
תרווייהו יחדיו לזו ע"י
סברא כנ"ה והוי כמאן דלית
לחוקה כלל ולכן חלין שוב
בחר חוקה מ"ק דהבעל וזרין
להחזיר לו הקדושין דלית ליה
עלייהו חוקה מ"ק . אבל לפט
הך פירושא תריינא דכתבין
דסברא כנ"ה חיו מערב
לחוקה ממון כלל . א"כ ע"כ
דליכא למימר דלפי המסקנא
חיה לאה דר"ג דכלה צביה
חביה ולקדושין . דהא כיון
דהאז יש לו עלייהו חוקה הגוף
וחוקה ממון א"כ נהי דחוקה
הגוף אחרתי ע"י כנ"ה מ"מ
כיון דחוקה ממון ידידיה לא
אחרתי א"כ לכתי קשה דלמחי
זרין להחזיר הקדושין ולמה לא
נייל בחר חוקה ממון . דהא
וודאי דליכא למימר לפי
המסקנא דחוקה מ"ק הוא פריך
מחוקה ממון דהא מוכח להדיא
בסוגיא דב"מ [ק א] דהתחליף
פרי בחמור דחוקה ממון עדיף
מחוקה מ"ק מדפריך וגמחי
ברשוא דמאן קיימא ומשני
בשומרה בלגס ואח"כ פריך
והקמא בחוקה מ"ק . הרי להדיא
דלי קיימא ברשוא דמד לא
חלין בחר חוקה מ"ק
והמכיל יק פסון שם כל
הפוסקים להלכה דחוקה ממון
עדיף מחוקה מ"ק . אלא ע"כ
לפוט הך פירושא נדין מהא
דלמך ר"ג כלל צביה חביה
ולקדושין לפי המסקנא :

וביון שכן יותר יראה
להכריע בדעת האש"ל

ואבידה דלא הוי חוקה הנוק דהא
לא אשתי מדי אש"ל דחוקה הוי
אבל לא אלים כחוקה הנוק וכיון
דלוקה מחוק און מתיאין מדי .
והאריך והביא ראי' לזה מדברי
הרמב"ם וקסקיל ופרי בזה ולסוף
דבריו הביא לזה ראי' מהתוספתא
פ"ג דמיתעא דתינן בה המוכר
פרי לחבירו ונגבה זה אומר
ברשותך נגבה זה אומר ברשותך
נגבה יחלוץ ממא נגבה זה אומר
ברשותי נגבה ח"א ברשותי יחלוץ
ע"כ וביאורו דרש"א איירי בענין
דמי החקת ולחי אומר כ"א ברשותי
נגבה וסיפא איירי לענין מי שוכה
בכפל ולכך כ"א אומר ברשותי נגבה
ועל"פ מהני ברש"א יחלוץ ולא
אמרינן כל מי שגולד הפסק ברשותו
עליו הראיה מוכח דגם בגניבה
ואבידה ליתא להא כלל . וכתב"ש
מהא דמתיא יחלוץ אחיה כסומטוס
ולדין דקיי"ל כרנן דהמטה
א"כ פסור הלוקה . ואם נתן לא
יתן עכ"ל בקצרה :

והרב גרסאות משפט בכתב הקצר
שלו כתב דהיפוך מדבריו .
ודאייהו לא ידעתי כי בשפרו אבר
לפי לא נדפסו הביאורים משי'
כר"ד . והנה לכאורה היה נראה
להשיב על דבריו בעל קצת מהא
דמשפין דאמרינן כלל צביה חביה
ולקדושין . אשר לפי שיטת הר"ק
והרמב"ם גם למסקנא קיי"ל כן
להלכה וכן פסק הסור והמהדרי .
הרי חזין דהך דיש להאז חוקה
ממון וחוקה הגוף מ"מ ע"י סברא
כנ"ה אחרתי לזו הכך תרי חוקין
ואוליין בחר חוקה מ"ק של הבעל .
וא"כ מוכח דלא דווקא היכא
דליכא לכאמרינו חוקה הנוק אמרינן
כן . אלא אש"י בשאר חוקות מני
דינא הכי . דהא להבעל אין לו שום
חוקה רק חוקה מ"ק .
אך במאז אין זה קושיא כלל .
משום דחוקה מ"ק גמי עדיף
משאר חוקות דעלמא . חדש דהא
חוקה משנברא והשאל דילדה גמי
חוקה גמורה היא ויף אש"י נאמר
דבריו התייבות שהבאנו לעיל
לא חביא כחוקה הנוק מ"מ וודאי
דלא גרע משאר חוקות דעלמא
ואש"י חוקה מ"ק עדיף מניה
דמוכח להדיא מסוגיא דהתחליף
פרס בתמור ובדפריך ה"ס וגמחי
בחר חוקה מ"ק כו' . והיינו אף
דחוקה משנברא מסייע לכאמרינו
וכן כתב שם החוש' להדיא דחוקה
מ"ק עדיף מחוקה משנברא אף
שהחוש' פתח ס"ל דחוקה משנברא
חוקה גמורה הוא כמו שכתב שם
בדבריהם בשניא וזו . ואפשר דבעל
התייבות חזיל בזה לשיטתו שכ'
בסי' רכ"ג ליישב דברי הרמב"ם .
והש"ל שם דלשיטת דרנא דמוק
מתיאין בורא נדין חו מהך
סברא דחוקה מ"ק יהיה עדיף
מחוקה משנברא ואדרבה חוקה
משנברא עדיף מניה . וא"כ
שפיר איכא תיובתא לכך דלא
דבעל קצת"ח מהא דכלה צביה
חביה ולקדושין :

אכן אם זאת היחס כינתו אין
דבריו מוכרחים כלל . דכל
מה שכתב שם בישוב דברי הרמב"ם
אין דבריו נראין בזה דהיינו

חתי נאמר דלשיטת דרנא נדין
ממחי דמוכח מסתמא דנ"ל
בפשיטות דחוקה מ"ק עדיף מחוקה
משנברא . כיון דשיטת דרנא
מיתקמא שפיר גם לפי סברא זו .
גם יתר דבריו שכתב בישוב דברי
הרמב"ם דחוקים מאוד . ואכתיל :

והא וודאי דליכא למימר דכיון
דחוקה ממון אחרתי ע"י סברא
כנ"ה חשיבין ליה כדליתא לחוקה
כלל . וממילא חיה לן למיזל בחר
חוקה דהשאל הוא דנגבה זה
אמר דהך דלמחי על חוקה דזה
דהלוקה ע"י סברא כנ"ה מ"מ
לא בשביל זה נעקרה מפתח שם
חוקה לגמרי כדמוכח מהא דהדיא
בסוגיא בשיטת דרנא דמתיא
רש"א כנ"ה ופריך טלה אבוי
משיבא דלמחי זרין הבעל להביא
ראיה דעד שלא נחארכה היה ביה
מומין אלו אש"י אש"י מניא ביה
דמשנארכה מני ומתיא ה"ס תרי
חוקי הכא חדא חוקה . הרי
חזין להדיא אף דחוקה הנוק דהא
אחרתי ע"י כנ"ה מ"מ שם חוקה
עליו מיהא הוי וחשיני לאתפוסין
לחוקה אחרתי :

הן אבת . דיש לחלק ולומר
דע"כ לא מוכח משניין
דחוקה מיהא הוי אף דאחרתי ע"י
ע"י סברא כנ"ה אלא בחוקה
הנוק משום דבחוקה הנוק אף
דאמרינן כנ"ה מ"מ בזה לא הורע
כחו של הכ"ז דלימא דהאז
אחר אירוסין וע"כ זרין להביא
עד ולמך דכיון דנאכלא כאן
ברשותו א"כ כאן היו גם קודם
אירוסין . ובהו שפיר אמרינן דהך
דאחרתי לה מ"מ לא נעקרה ממנה
שם חוקה לגמרי . כיון דחוקה סוף
איכא למימר העמידה על חוקה
והשאל הוא דאחרתי אחר אירוסין .
משא"כ חוקה ממון כיון דלמחינן
כנ"ה חו ליכא לחוקה כלל . וממילא
דחיה לן למיזל בחר חוקה
לכאמרינו יהיה חיה חוקה שיהי'
אף מ"מ משנברא בעלמא קשה לדחות
דבריו בעל קצת"ח . כיון שהיה
ראיה לדבריו מהתוספתא מסורסת
דליכא לפרושי להדיא מהתוספתא
דתיירי בהכחשה גמורה שזו פוטן
שכבר משנברא פסרה לרשותך
ומשנברא נגבה . וזה פוטן גם
מקד ומשנברא נגבה . דהיינו לא
סומטוס מודה דהמטה . דהא ליכא
למימר בזה דרנא דממונא וכמו
שכתבו החוש' בכתב דוכתי :
גם אין לדחות ראייתו ע"י שיטת
הר"ן שהבאנו לעיל דפי' דרנא
נושא לא אחר לשנברא כנ"ה רק
בשום אבל בברר ופסק לא אמרינן
לשנברא כנ"ה . וא"כ מכא"כ דברי
וברי דליתא לשנברא כנ"ה א"כ
איכא לחוקמי להדיא דהתוספתא וברי
וברי ואש"י לסומטוס יחלוץ משום
דנא שטתיהם יס ספק לנ"ד .
והוי דרנא דממונא . וא"כ אין כאן
ראיה לדין מהך דהתוספתא כיון
שפי' הר"ן גרסא עיקר בשמעתין .
דזה אינו משום דהא תינה לרנא
בר רב הוה דלמך אחר סומטוס
אש"י דברי וברי . אבל לרנא דלמך
צביה בשניין דהתחליף דלא אחר
סומטוס

והר"ק כהא פירושא קמא
שכתב דחוקה גדול למר דלפי
המסקנא ליתא להא דר"ג דהא
פסמא דלישנא דר"ג משמע
דהא מלתא דפשיטא לדידיה
בפירושא דמהנינן דגם הקדושין
זרין להחזיר ולא מליט מי
שחולץ עליו בזה . וגם הטור
והמהדרי פסקוהו להלכה
ומסתמא בשיטת האש"ל וכתב"ש
איירי לתלתייהו כמו שהוא
הדרכס להיות נמשכים אחר
דעת האש"ל והר"ק . ועוד
דפשיטא דלמחי דשמואל דלמך
כל שהשפך ברשותו עליו לה"ר
משמע וודאי דכלל בייל דכל
מי שהשפך גולד ברשותו אחרתי
חוקהו בין שהוא בעל חוקה
התמון בין שהוא בעל חוקה
הגוף וכמו שאנו מוכרחין כן
לפרש בדבריו לפי פי' הר"ק
ולפי שיטת הר"ק והרמב"ם
ומיל' לשמואל מחלוקה בזה בין
הא דפריך עלה דשמואל ממחט
שנאכלא בשני ביה הטוסות
ויחא שפי לפירושא קמא דקחי
הך פירכא חזיקר מיימרא
דשמואל משא"כ להך פירושא
היינו לא קחי רק על ההנא
חונא וכמו שהבאנו לעיל
באריכות ויודו בעיקר הך סברא
דחידשט לפוט הך פירושא
תריינא דסברא כנ"ה חיו
מערע רק לחוקה הגוף ולא
לחוקה ממון . לא נהירא כלל
דמאי סברא היה כלל למר
דחוקה כנ"ה אינו מערב חוקה
ממון דהבעל ואדרבה מלך
הסברא נראה דיותר הוא מערב
חוקה דהבעל מחוקה האז דהא
לגריש חוקה האז נריבין למימר
כנ"ה גם מקודם דחיו מחאן
היה לחוד לא גרע חוקה האז
דמה בך שגאן היה דלמחי
גמורה אחר האירוסין . אלא
ע"כ דלריבין למימר כיון שגאן
נאכלא כאן היו גם מקודם
אבל חוקה הבעל גרע בכלל היה
בלמוד כיון דגמורה ברשותו
יהיה מתי שיהיה ממילא גרע
חוקתו בזה . לוחא נלש"ד אף
שח"ל ראינו פנים להלכה לעיל
דדבריו להך פירושא תריינא
דחוקה לשון רש"י וחס' וגם
דלפ"ק יתישב סוגיין דפ"ק
ודרש"כ חליבא דרנא מ"מ יוהר
נראה בדעתם בזה פירושא
קמא מכל הניק עצמא דתחיבה
ואינוני דפ"ק ודרש"כ חיו דוחק
כ"כ אש"י נאמר דלריבין כר"ל
ובמשכיל . וגם דיוקא דליבנא
דרש"י ואש"ל לא מברכה כ"כ

כִּי

חפ' חזקת הנוף דכחלה דעדיף מחזקת מצובות וחפ' קיי"ל
בכחשם דף (לו) ללה עדיף מחזקת ממון רק צבדי ושחל
חבל צבדי ובדי לו במחל ושחל חזקת ממון עדיף עכ"ל
ומחל נפלו דבריו צעירי דפי"כ כוננו הוא להא דרמיק ש
מחשש וסוה חזרנה וסוה דכחל צרייחא חגי דיש להא
סענה צהלים וצחיד חמל לחץ ליה סענה צהלים ואמר
רב שח ל"ק הא ר"ג והא ר"י ופיך עליה חומר דשחיה
ל' לר"י היחל דסענה חזי' היכי ללה קסענה חזי' מי שחיה
ליה וספי חץ כיון דחמל ר"ג מריחלל נפץ ו' פה פיד
לחלס הוא עדיף בהמ' וחל"כ חזרנה מסוביל ו' מוכח לכחלה
דכש"ס חזקת הנוף עדיף דהא חלי דסעניק חץ צהלים

ורו כיון דכל עיקר לז מקום מה שיש לדברי הפ"י ח"ו חלל לפי ש"ט הוסיף ופ"י דה פירושא חיינא שכתבתי וכו' שחלל דב"ד גם לדברי החס"י יש לפסוק האב משום דלא מהני חקתייהו לגבי הכהן ח"כ דה דנא דנ"ל לית בה שום ספקא חס לא שחלל דב"ד נחפס לעיקר הכהוס וזוה דלא כהח"ס וכו' ודאי ח"ו חלל דלא לחמורי על המוחק והלויא ממון מידו מכל הלין טעמא נראה להלכה ולמעשה דב"ד פסור האב מלפדוהו והגלגל דכחתי והחמתי שמי יוס ד' כ' כסלו תר"ג לפ"ק סטוקי דוד פ"ב ל' במהור"ם ש"ה וזלה"ה מסטוקי :

סימן ב

גידון מה שהקשה רב א' על מה שכתבתי בספרי בית דוד בס' כ"ד להביא רא' לדברי הני"ב דהיבא דספק נדה וספק לידה באים כאחד ס"ס מקרי חזקה סהא דניור ח' באורס הריני נידר שלא הבית רואין כאלו שלא חרדל ופסרשנין בנ"ס רכיון דנחית לניירות בבאי ליסלק מיני' והקשה הרב הג"ל דהא החס פירש"י הפעם משום שאינו יכול להביא קרבן מספק שאינו יכול להביא חולין בעזרה וא"כ אין רא' מזה דהו מקרי חזקה ע"כ קושיות הרב הג"ל :

וידרו אשר השבתי ולפ"ד נראה דהן חמת דרש"י פ' ק' דהטעם הוא מפני שאינו יכול להביא קרבן מהמשך דספק חולין לעזרה חל רש"י חולל לשיטתו דפי' במתניהו כהא דאמר רבי חייט מגלה חמת לבלשים יוס דר"ל שאינו מגלה לעולם והייט משום דהשכין ל' כאלו חמך הריני נזיר לעולם או חלף שנים דאין מגלה כלל חפי' הכביד שצור חייט מיקל בחפז וכדאמרין שם נדף ח' פ"ב ודבריו גם כהא דרואין ח"ו כאלו הוא מלאה חרדל לרבי חייט מגלה לעולם ולכן שפיר חילק לפרושי דהטעם הוא משום שאינו יכול להביא קרבן משום ספק חולין לעזרה חל להרמב"ם דקמפרש כהא דרבי חייט מגלה ל' יוס חלל חתה ל"ב חודש ומביא ג' בהנחה והייט דס"ל דדיט דקין האומר הריני נזיר עולם דהנין ב' הכביד שצור מיקל בהנחה ומביא ג' בהנחה וכו' שכן ע"כ דליכא לפרושי כפי' רש"י דלכן לא מלי לבלוקי מיני' משום ספק חולין לעזרה דהא לאחר יצ"ה מביא קרבן ממ"ז ו"כ להחוס' שכתב דלחו דווקא כמנין קישואין דהא חילק לספקי דמלא צ"ק וסני בחד מירות ח"כ בחד שנה חסגי ואפי' חס נאמר בזה דלא כהחוס' רק דבעינן דווקא כמנין קישואים וכפשטא דלשון דגמ' מ"מ נהו כגי בך שנים כמנין קישואים ואמאי הוי נזיר כל ימיו חלל פ"כ אליבא דהרמב"ם לריכין לפרושי כדפרישנא דכיון דע"כ מוכרח להיות נזיר כמנין קישואים ומספקין דלמא כמלא חרדל לך ליכא לסלקי מיני' דהא מירות חפי' לר' יהודה משום דכבר התחיל בזה דמספקין דלמא קישואים לא מפיקין ל' מניירותיו ומהיכרל דהוי סבר הש"ס כח"ק דכל שלשים יום מירות בלגנ' נפשי' הוא ובשלו מירות ל' יום הראשונים מתחיל מירות מחדש שפיר קשרין הש"ס אמאי לא לחזי לקופה כאלו מלאה קישואין וההוי ל' הקנחא דכיון דכל ל' יום מתחיל מירות מחדש ח"כ אמרינן ב' לר' יהודה ספק מירות להקל חלל לרבי דמירות ארוכה היא ואף דמגלה ומביא קרבנות כל יצ"ה מ"מ המירות אהה היא ואין זה שום הפסק כלל רק דהי נמירי דיוכל לגלח כל יצ"ה ולהביא הקרבנות חס יצ"ה להיות מיקל בשפרו ואם לא אפשר ל' בהכבדה שצור חייט מהייב בזה משום דמירות ח' הוא ונח"ק מהייב לגלח כל ל' ולהביא קרבנותיו כיון דכב' ל' ול' גלו ימי מירותיו ולא יוכל למנות מירות אהרן מבלי הגלח וקרבנות וכו' דהתחיל במירות או ליכא לסלקי מיני' חלל בדבר בבור ולכן מספקא דמלא חרדל מהייבין ג' כל ימיו וכן נראה גם מהחוס' עיי"ש והייט דכדרי ה"ב ויכדכדכד ודברי הרמב"ם בזה המה בורות ומכרחים משום שכן חיהא להדיא בירושלמי פ"א ה"ב ר' הילא בשם ר' נשי מהינחא אמרין כן הריני נזיר כשנר

כיון דחילי הוה חזקתו קיים והוה קטעין כרי לא הוי מפיקין ממון מיני' ולכן גם מהמאי לא מליט לחזקת משום דטענין להו כל מלי דהוה חזקתו מלי למטען חלל לומר כן כהא דמרשט וטוסה שיה' חשיבא טענתייהו כטענה כרי להוליא ממון עיי"ז מהבעל וודאי דלא מסהבר כלל כיון דסוף סוף לא קטענו חיינו ורק חנן הוא דטענין להו ח"כ במאי יהי חשיבה טענתייהו כטענה כרי להוליא ממון וסברא גדולה היא לחנן בן חזקתו ממנה לחזקתו ממנה ודוק וכו' וכו' שכן ע"כ דהדרינן למש"כ החוס' ח"כ חין כהן רחיה כלל ויכדכדכד :

ראין לומר דטענה נפל בזיוני דהך ל"ז ול"ז ע"ז וכוונתו לשיטת דרב חשי' ולפי מלי שפירשנו הרמב"ם והרשב"א והר"ן דטעמא הוא משום דלא מהני כרי שיה לגבי האב והוי כש"ס ובש"ס לא חמר ר"ג ח"כ לכוונה מוכח להדיא דכדרי הנהיבות חן מלבד שגם זה חייט חלי' משום ד"ל דרב חשי' נמי אסברה ככ"ה קסמך חלל היכא דליהא לסברה ככ"ה כגון כההיא דהמחליף לחיירי בזה בעל הנהיבות וכמס"כ החוס' בשמעתין דבשגור הספק לשיטתא לא אמרינן ככ"ה ועיי' ט"ז סי' רכ"ד וכן כהב הנהיבות טעמו בסי' ה"ל בשם החוס' חכמי חין כהן חלי' כלל דבש"ס יהי חזקה ממון פד"ק גם לר"ג עוד טספ לזה דמסוס דברי הנהיבות שם שסיס דהא החס הוי ג"כ דררל דממונה שלא מלא לה כהוליס נראה שלא כיון לזה לסוניה זו רק לסוניה דהרשה סוף דבר דברי הנהיבות חמוסים בזה בעיני ולא עמדה על סוף כוונתו בזה מיהו כבר כתבתי דהך בלי בוס חלי' בריפור מדבריו מ"מ כיון שדחית רחיינו וודאי דממילא חית לן למנקט כפשטא דסוגין דר"פ האשה שנהאחמלה דמכמע מינה בפשיטתא דבש"ס לא פליג ר"ג וכמס"ל :

ועוד גם לשיטת החוס' חן חס נאמר כהך פירושא חיינא וטכיה מזה דבש"ס חוקת הגוף עדיף לר"ג מוחקת ממין וכדברי הפ"י מ"מ בגידון דין פטור האב מטעמא אחרינה' והייט משום דהחוס' כרשי להא דמכני רב חשי' רישא מנה לאבא בידך משום דלא מהני חזקה דילה לגבי האב ח"כ חמס"כ ב"ד דלא מהני דך חזקה דהאשה שלא נפטר רחמה לגבי כהן ח"כ חפי' והייבין ל' להרב מהר"ק כל דבריו דחייבא כהן הרי חוקי' חוקה החס שלא נפטר רחמה וחוקה הנפל שלא נהקמו חבריו מ"מ חיה כלים משום דכיון דטעמא הוא דלא מהני חזקהייהו לגבי הכהן ח"כ מר ל' חדא חוקה ומה לי חרי חוקי' והא דרב חשי' וודאי דהנכחה היא דהא רב חשי' הוא כהרל טפי מכלוהי וכוונתו יש לו לסטוק ולכן טרדה החוס' להכות דברי ר"ח עם שמואל דהלכתא כיוה' כדרי שלא היקשה להלכה אלהתחא וכן מוכח גם מדברי הרמב"ם בשמעתין לפני דין הבגור שגמלאו בזה מומין בביא חב' דלא קאמר הרמב"ם חלל דגם רחל לא פליג בך מלאה ע"כ רב חשי' ה' ח"ה פליג הוי כספקין כרב חשי' ולכן הרמב"ם דהבר דפליגי רבא ור"א בך מלאה ספק בלחמ כר"ח ח"כ חפילו ח' יהייבין ל' להרב בעל פ"י כל דבריו חפי' פטור האב מלפדוהו מהך טעמא דלא מהני חזקהייהו לגבי הכהן דעמ החוס' ולא נעלם ממני דפי' רש"י והחוס' בזה נראה דחוק בשמעתין והעיקר נראה כמירוס הרמב"ם והרשב"א והריטב"א והר"ן והמ"מ דפירש דלא מהני כרי שיה לגבי האב מ"מ חין לכו דמות דברי רש"י ואח"כ בשני ידים מסבכר בעלמא גם בש"ט אה"ז [ס' ק"ז סיף ח'] כהס הב"י כדעת רש"י והחוס' דחא נמלאו בזה בביא חביה על האב להביא חלי' ומשמע דחפילו חס סוטין האב בריא נמי לא מהני והייט כשיטת רש"י והחוס' משום דלא מהני חזקה דילה לגבי האב רק דהרמב"א הביא בשם וי"ח דחא שוטין האב כרי על הבעל להביא חלי' והיא שיטה הרמב"ם ושיטתו כמו שמוכר בש"ס עיי"ש וכו' דלא כהב הרמב"א וכן עיקר כמנהגו היכא שהוא רואה להכריע ח"כ לא נפיק דך מלאה מספקא בפנינהא ובספיקא דפנינהא לא מפיקין ממנה מיד המוחק וממשי' כהנה"ה ח"כ חלל דין מוחק יש לו דהא משה גלימה שניט הספיקות אחד בטר חס ואחד בטר במה פטורין והייט מטעמא דהמ"ז :

שאלות ותשובות סימן ב ג נחלת דוד ה

כעשר רחבי ט' הרי זה חיר עולם ומגלה ח' ל' יום ר' אומר חן זה מגלה ח' ל' יום אלא ח' ל' יום מודע עכ"ל היירושלמי עיי"ש ושפיר הבאתי ראי' לדברי הט"ז דו"ק. וראיתי במל"מ שהעיר זה וק' שקל להבין. ולא ידעתי אם כיון למש"כ אם לאו ועכ"פ הדבר ברור ואמת כדכתיבנה: **דוד פ ע ב י ל**

סימן ג

בעזה"ה

בבור ידידי מרחמי, הרב המובהק ח"ב, אי"א חו"ג
כשית ס"ח מ"א י"ח י"א ל"ב י"ב י"ג י"ד י"ה
האב"ד דק"מ א"ס י"ג א"ש ל"ו, ולכל אנשי ביתו,
ולכל הסתופפים בצילו:

תשובה • בנידון שאילתא דשאלנא קדמוהי
ברבר דתקנה שיש בעירכם זה כמו
ארבעים שנה שלא לאכול מבשר שהובא מחוץ
לעיר ועתה כמו אנשי עירו ורוצים לפרוץ גדר
אבותם בזה וכת"ר אינו מסכים לה. הגני
להשיבו בקצרה כי דין זה יפרד ויהיה
לארבעה ראשים:

א היכא דבהאי מלה גופא דההקנה ליה צ"י שום דא חיסור
רק שהוא גדר וסייג שלא לבוא לידי חיסור וכענין ההוא
שנבדל דבני צייסן שהי' לסייג שלא יבואו לידי חיטול שבת:

ב היכא דבהאי מלה גופא דההקנה ליה צ"י משום חפרכי
מאסורא וכענין ההוא שנבדל דליתא דירושלמי דנדרים סוף
פ' הבהמין. חד בר נש גדר דלא מרווחא כו' והייט שלא
לשחוק בקוציא וכו' דיש בזה השחוק עלמא חיסור:

ג היכא דלית צ"י לא הא ולא הא רק שהוא חומרא ומדה
חסידות וכענין שחמרו קדש עלמך במזוהר יך כעון נדרי
העניה ולדקה. ודומיהו:

ד היכא ששעשה עפ"י גזירת צ"ד וחכם שצטיר שגזרו כן על
צ"י עירם לא היה טעם ידוע להם:

והנה דין הראשון. היכא שהוא סייג או גדר נדבר מלה
או דלא ליה לידי חיסור וכענין ההוא שנבדל דבני
צייסן נחלקו בזה הראשונים דהרמב"ן במנחות (מס' פסחים)
בבבב"א ל' דלית ל' ההרה כלל והובא כן גם בשם הראב"ד וכן
מוכח שם בבב"א לפירושו השני שפ"י שם בירושלמי שהביא הר"ף
ח"ל ר' אליעזר בר בון אומר כל דבר שאינו יודע צו שהוא
מוחר וטועה צו באיסור ושאל מחירין לו וכל דבר שידוע צו
שמוחר ונהג צו באיסור ושאל חן מחירין לו. וכו' ע"ז הר"ן
עוד אפשר לי לומר דנשאל דקאמר הייט נשאל לחכם כענין ההיר
נדרים שכל שנהג חיסור בדבר כענין נדר הוא וכשנדרה
לנהוג צו ההיר צריך שאלה עכ"ל עיי"ש. ומדפירש לרישא
דהירושלמי דנשאל. ומחירין דקאמר היירושלמי הייט ע"י ההרה
חכם. ח"כ כיפא דקאמר נשאל חן מחירין. הייט חפ"י ע"י
ההרה חכם גמי חן לו ההרה וכהרמ"ב. אבל מדברי הרא"ש
משמע שם דלית ל' ההרה ע"י חכם. והך נשאל חן מחירין
לו דקאמר היירושלמי הייט שחן מחירין לו ממילא אבל ע"י
חכם חית ל' ההרה. שחן שהביא דברי היירושלמי דלעיל כ'
ח"ל אבל ההכס יכול להביר להם במרטה כמו שאר דברים
ויפתח במרטה שהם מההרטים שנהגו כן לשם נדר עכ"ל.
ומשמע גמי מדבריו דגם בעובדא דבני צייסן דמיירי במנהג
שאבותיהם נהגו צו חיסור. חפ"ה חית ל' ההרה לבניהם. דאי
לא קאי רק על סוף דבריו דמיירי בדברי עלמא ח"כ לא ה"ל
להרא"ש למסרהם כהומי רק לפרוכי דלא קאי רק על נדרי
עלמא וכן פ' הפ"ח (בב' י"ט) שנהגו חיסור. לדברי הרא"ש
חולי דקאי גם על ההילה דבריו. דהייט בעובדא דבני צייסן
שהי' נדרי ומנהגי אבותיהם וחפ"ה ניהרין ע"י קדם במרטה.
וראיתי בקרבן נהגל שפ"י דברי הרא"ש דלא קאי רק על

נדרי עלמא ולא על נדרי אבותיה. ודבריו דחוקים מאוד. ומה
שדקדק מלשון הרא"ש שכל חלל החכם יכול להחיר ט' בלשון
יחיד בלחמא בש"ס שלנו דפוס סלאוויטא הטעמה הוא בלח"ש
יכול להחיר להם. וגם אי נדרים חביבה לו. מ"מ מליק לפרש
כפשוטו דקאי גם על תחילה דבריו שהרי גם בתחלה דבריו כ'
בלשון יחיד שכל חס בלחמא נשאל חס יכול כו' כגונגה
שנהגו צו אבותיה הרי דמיירי הכל בלשון יחיד. ומש"כ עוד
בק"ג דהסבירה טעמה שלא יח' חרטה הבנים מועיל לנדרין
של אבות. הנה מהירושלמי משנבדל דבני מיישא טוכה להיפוך.
ח"ל היירושלמי צ"י מיישא בלחמא לפני רבי אמרו אבותיה
נהגו שלא לפרש צ"י הגדול חס מה אמר להן מכיון שנהגו
בהן אבותיהם באיסור אל חסנו ממנהג אבותיהם טמי נפש.
ופריך היירושלמי ואין אדם נשאל על נדרו. ומשיי חסן משנדרו
נשאל צ"י הכא אבותיהם נדרו ופריך כש"כ יחא מוהר"ן.
ומשיי חס"ה לא מן הדא חלל מן הדא דר' תלמידו דר'
יודא ור' יודא חסר חסור לפרש צ"י הגדול ע"כ. הרי להדיא.
דהירושלמי ס"ל דהבנים יכולין לישאל על נדר אביהם במכש"כ
מנדרי עלמא דהיפוך מסבירה הק"ג. הן חמא דהק"ג עלמא
פ"י דברי היירושלמי בלחמא אחר. ולפירושו חו ליכא ראי'
מהירושלמי דהיפוך מסבירה דליתו קמפרש דהירושלמי לא
מיירי צ"י או צ"ד בשבת. רק שאבותם קבלו עליהם בלא שום
סיג וגדר לא לדבר מלה ולא לאפרוכי מאיסורא רק נדר
בעלמא שלא לפרש צ"י הגדול ומאלא דהיו כמו נדרי טעמה.
ולכך יכולים להביר להם וגם לבניהם אחרים דבגדרי טעמה
חן לחלק בין אבות לבנים. אבל בגדרי טעמה ע"י חרטה
שפיר נוכח לומר כסבירה הק"ג דאין חרטה הבנים מועיל לנדרי
אבות. אך פירושו זה דחוק ורחוק טובא ואי אפשר לפרש כן
דברי היירושלמי כלל. לדבריו הקשה ח"כ חן מסיק ע"ז
שם בירושלמי דר' ס"ל כר' יודא דחסור לפרש צ"י הגדול.
ואם חן בזה שום סייג וגדר לדבר מלה ח"כ מאי טעמא דר'
דקאמר. וכמו שהקשה המפרש שם. דהלל מליט כמה הנאים
ואמוראים והנביאים והחסידים שפרשו צ"י הגדילא ח"כ דלא כפירושו
אלא דמיירי צ"י או צ"ד בשבת דליכא בזה משום סייג.
דלא ליהי לידי חיטול שבת וזהו טעמא דר' דחסר. וכיון
שכן הרי להדיא מוכח מדברי היירושלמי דאף בגדרי גמורים
דיש בזה משום סייג וגדר חפ"ה מועיל חרטה הבנים לנדרי
אבות. וגם כי במכ"ש הוא ממדרי עלמא. וזהו דהיפוך מסבירה
הק"ג מקלה אל קלה:

ה חמא דדברי היירושלמי חלו קשיין גם לשיטת הרמ"ב
וסייעתו כיון דלפירושיו מיירי היירושלמי בגדר שהוא סייג
וגדר נדבר מלה וחפ"ה מהני חרטה ע"י חכם חו הוא להדיא
דברי הרא"ש. (ולפי' הק"ג בהירושלמי הוא יחא. אך כבר נחננו
דבריו דחויים וסדקין). וליישב דברי הרמ"ב צריך לומר דס"ל
דהירושלמי מחולק בזה עם הרא"ש. וכוין דלית בשב"ש
שלט בעובדא דבני צייסן דקאמר להו משום חל חסורא
חמך ולא פריך ע"י מיד כח דפריך בירושלמי ואין אדם נשאל
טו. ש"מ דס"ל להרא"ש שלנו דלא מהני שום חרטה לגדר שהוא
משום סיג וגדר נדבר מלה. ופסק בהרא"ש שלנו. [אבל זה
אין לומר דהרא"ש שלט מחולק עם היירושלמי בך פגרא אם מועיל חרטה
הבנים לנדרי האבות כיון דחויין דלהירושלמי פסיקא ל' זה במכש"כ.
אי דוחק לומר דהרא"ש שלנו הי' מחולק עם היירושלמי בסבירה הפסוקה
ופסי יחא לן לומר דלפניו אי מהני חרטה לגדר שהוא סייג וגדר
לדבר מלה. וכדנתיבנא. אך אכתי חית מיושב כ"כ לשיטת
הרמב"ן ולדבריו הקשה דברי היירושלמי עלמא סהרי אהדי
דלעיל מינ' בלחמא הסוגיא עלמא במימרא דר' אליעזר בר בון
דקאמר כסיפא כל דבר שידוע צו שמוחר ונהג צו באיסור ושאל
חן מחירין לו. ע"כ דמפרש ל' כפירוש השני שצ"ד דהך חן
מחירין לו הייט חפ"י ע"י ההרה חכם. וכן הוא להדיא במלגמות
עיי"ש. וחיו כאן בעובדא דבני מיישא קמסיק סתמא דהירושלמי
דשפיר מהני חרטה חכם גם בדבר שהוא גדר וסייג לדבר
מלה חלל דמטעם אחר קאמר ל' רבי משום דס"ל כר' דחסור
לפרש צ"י הגדול ומאלא דדברי היירושלמי עלמא סהרי אהדי.
ובדוקה ז"ל דס"ל להרמ"ב דהך מימרא קמיתא הוא מדברי
ר"א

וכדמצינא . גם הכ"י ב"ד (ס' ר"ד) הביא להגן שני דעות . וז' לדברי הרא"ש ראשונה . ודברי הרמ"ן בשם י"ט מי שחומר . והרמ"א הגיה עליו והמנהג כסבירא ראשונה שהוא שיטת הרא"ש . ומדברי הב"י נמי מוכח דפירש דברי הרא"ש כפשטן כמו שפירש הפ"ח ודלא כהק"נ . ולאחז וודאי דיש להקל בהצאה :

וברין הש"י . היכא דליכא בהגדר טעם משום אחריו מאיסורא בזה לית מאן דפליג דליה ל"ה הצרה . וכדלחא בירושלמי דמרים פרק ט' השתפן חד בר נש . נדר דלא מרווחא . אחא לגבי דר' יוחנן ב"ר שלום אמר ל' ממאי אשתבעת . ח"ל דלא מרווחא . ח"ל ר' יוחנן וכן בר נש עבד דלמא בקביוסא . אמר ברין שבאר בתורה ובחכמים אחריו לרין לפרט הגדר פ"כ דלריבין לפלוגי בהכי בכדי שלא יהא סתירה מדברי ירושלמי משבדא דבני מישא ליה דירושלמי דנדרים בשבדא דלא מרווחא . וכן בהסכמת הרבנים בזה"ל נמי לית ל' שום ההרה וכן כ' המהר"י בן לב בתשובתו ח"ד (ס' ד') . ח"ל ליכרל דאין כל ההסכמה והקטנה שום ולא בחדא מחתא מחמתין דהסכמה שאקט לאפרושי מאיסורא ופסיג למגדר מלא . אין כח ביד המסקנים להחריג כדלמדין בההוא גברא דלחא לקמי' אמר ל' הכה' לי נדרי ח"ל מאי נדרת . והרשב"א ז"ל האיר פניט בשתי חשבות ש' הקהל שהסכמתו והחריגו שלא לנהק בקבוצא ואח"כ רצו להחריג ח"ס יכילם להחריג לפי שדבר זה הוא אסור משמע וסוד טעם ליסור ההסכמה והחרס ואין ויכל להחריג . הגע ע"מך סלק את החרס כמו שאיש הילך יסכמו רבים להחריג את הליסור . וכל המסכמים להחריג את זה כמו שמסכים להחריג עבירה כדנפיש . וכל שהיו המסכמים רבים חת' אותה ההסכמה רבה החסא והמאומה עכ"ל המהר"י בן לב . עוד הביא שם האוצר הרשב"א גם כן בתשובה ז' פ"ט . ובה' טול לייבז קשיטת הפ"ח על פסין הב"י דמהרי' אהרדי דבס' ר"ד הביא דברי הרא"ש ראשונה ודברי הרמ"ן בשם י"ט מי שחומר דמשמע דס"ל עיקר כשיטת הרא"ש . וחילו בסי' רכ"ח סעיף כ"ח פסק דאם הי'ה ההסכמה נדר לרבים או סיג להורה לית ב' שם החרס והיא כשיטת הרמ"ן ולא הביא שום חולק ע"ז גם הרמ"א לא הגיה עליו כלום וחילו בסי' ר"ד בהב' דהמנהג כסבירא ראשונה והגיה בל"ע :

ורפעינד נראה צדור דבס' רכ"ח מיירי צדור ללחיה דבר שהוא לאפרושי מאיסורא ממע דבה כ"ע מודו דליה ל"ה הצרה . דהא מקור דין זה הוא מדברי הרב"ש והרשב"א ואינהו איירי להדיא בדבר שהוא אפרושי מאיסורא וכמחא למפין בדבריהם שהביא הב"י וכדמית' נהו רחיה מדברי ירושלמי משבדא דלא מרווחא . ואע"ז דבבר פסק המאמר בסעיף ט"ו דאין מחריגין נדר של איסור מ"מ ככל כחן משום דההא איירי צדורי יחיד וכלן לאחשפין דלפילו בהסכמה רבים ג"כ איט מושיל להדי :

וברין השלישי היכא דליה ביה לא משום סיג ולא משום אחריו מאיסורא רק משום חומלא יחילא ומדה חסידות וקדש עמך בתורה לך כעין דברי חשנים ודומיין . מוכח מדברי כל הפוסקים דבהו חדלי מהגי הצרה לכ"ע ולית ביה שום פלוגתא כלל ועיין בפ"ח :

וברין הרביעי היכא שצ"ד ומכס שבעיר גזח ותיקט חיה הקנה לעסא דיוש יכס כעין גזירה י"ח דבר . ובינה שגלדה ביו"ט של ר"ה וברס רבני מהלך יום אחד מירושלים אין לו שום הצרה אלא על פ"ז ב"ד גדול ממנו כמו דק"ל . כל דבר שבמנין לרין מנן אחר להחריג ואין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אלא ח"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין . וכס שצ"ד בגדול והסנהדרין היה גזירתן ותקנתן חל על כל ישראל ק כל ב"ד והכס שכל עיר ועיר לנבי שירס כב"ד בגדול לכל ישראל דמא . אך זה דווקא אם הי'ה התקנה והגזירה לדרי עלמא אבל אם לא תיקט וגזרו רק לזוירס אף שבגזרה לרין התרה מ"מ גם ב"ד קמן מהס יכילם להחריג וכדלמדין בסי' ג' עיין דף ל"א ליכפילא נהו הלל כי חיקן לדרי' חיקן או לדרי עמלא חיקן למאי ר"מ לבטולי אי אחרת לדרי' הוא דחיקן מבטליק ליה ולי אחרת לדרי' :

ר"א בן שון ואחיה בלחמ ס"ל כהס"ם שג' שאין שום הצרה מושיל לדבר שהוא משום סיג וגדר לדבר מליה . וסמאל דהס"ם דירושלמי בשבדא דבני מישא פליג על הא דר"א בר שון וס"ל דשפיר מביי הצרה גם לזה . וזה שפסק כר"א בר שון ולא כסמאל דירושלמי משום דהס"ם שג' פ"כ דס"ל גם כר"א בר שון מדלא שקל וטרי הס"ם מידי בשבדא דבני מישא כמו דשקיל וטרי ירושלמי בשבדא דבני מישא . וזה מה שגלענ"ד להלך בעד הרמ"ן אבל כל זה הוא דחוק ועיין :

ולענין הלכה רחיה צבילורי הגר"א בסי' ר"ד שהביא רח' לשיטת הרא"ש מלשון הס"ם בסי' דמרים (ס"ו ע"א) ח"ל שם בס"ק' ויש מי שחומר כו' שפי' מחריגים לו ואין מחריגים לו בהצרת חסם שכן נראה לכאורה פשטא דירושלמי . אבל ממש"ה הנמר' משום שנאמר לא יחל דברו משמע דהוי כמו נדר משמע כפי' הראשון ר"ן עכ"ל . והנה הרא"ש שהביא ממ"ס בגמ' משום שנאמר לא יחל דברו ליהא ברין רק שזהו דברי פלגו להכריע כשיטת הרא"ש . (ואיר' לנטי קנה דנדריו לפתור חיתת רין מקודם אחרי חיתת בהצרת חסם ומחיתת שר וכו' מחילא דברי פלגו) ולא ירדו לסוף דעתו כי אחרתה מפשטא דסוגיא דנדרים שפי' י' לדייק כשיטת הרמ"ן . ח"ל הס"ם שם פליג דהך מחיתין קונס שאינו יסן שאינו מדבר שאינו מהלך כו' . הרי זה בלא יחל דברו . וקפריך עלה הס"ם שם אלימא דקדאגי הא הוי דבר שאין בו ממש כו' . אלא דקאמר קונס פניי בשינה כו' רבינא אמר לשולם דקדאגי ומאי בל יחל מדרבנן ומי ליכא בל יחל מדרבנן אין והביא דברים המותרים והארים נהגו בזה איסור . אי אחא רשאי להחריג בפניהם שנאמר לא יחל דברו . והנה לפס שטיח דרבינא למחיתין ומדלורייחא אין כחן נדר משום שאיט חל על דבר שאין בו ממש ואש"ה הרי הוא בכל יחל מדרבנן ור"ל הוא איט מיהל אבל אחרים מוחלים לו והייט ההצת חסם וע"כ דעממא הוא דמשום שהוא טועה צו וסבור שהוא נדר גמור ואם נחיר לו בלא ההצת חסם יבוא לגלג צדורים לקדמאמירין עליו להחריגו ההצת חסם ע"י חרטה וממלא דהוי כעין נדרי טעות . ומדמית' ע"ז רח' מהבירייחא דדברים המותרים כו' ש"מ דגם הבירייחא מיירי צדורי טעות . וממליט למידין מה דגם צדורי טעות לרין ההצת חסם דווקא . וכיון שכן הך מיתמל דר"א בר שון דלחמר בירושלמי לא מתפרשא רק כשיטת הרמ"ן וקשיא להרא"ש בחרתו בן מחיתין וכן מהבירייחא . ובכדי לייבז דברי הרא"ש ז"ל דהרא"ש מחלק בין נדרי טעות לנדרי טעות . הייט בין שהטעות הוא בדיני אור"ה ובין שהטעות הוא בדיני מדים . דעד כחן לא קמלריך הרא"ש לנדרי טעות שום ההצת חסם אלא בדברים שהוא טועה בזה וסבור שאסור מן הדין ובההוא דבית שאן שהס סוברים שהיה מח' ואסורים מן הדין . ומשולם לא הולילו לשן נדר מפיהם ממש . אלא מכיון שגזרו כן הוי כעין נדר ובהו הוא דלא מלריבין שום היתר חסם . אבל בזה דמיתין שהטעות הוא בדין הגדר שה' סובר שהאדרים תליט על דבר שאין בו ממש בזה שפיר מלריבין ל' הה"כ בכדי שלא יבוא לגלג צדורים . וסבירא גדולה היא לחל' ביניהם . והבירייחא דדברים המותרים מתפרשא לשיטת הרא"ש צדורים שהוא יודע בזה שהן מותרים וטוב צו איסור משום נדר וסיג רק שלא הולילו הגדר בשפתיו אלא שגה כן ולכן לא הוי רק מדרבנן ומדלורייחא לבטא בשפתיהם בעיין דווקא . וכדלמא שמואל בסי' ששפות [ד' כ"ז פ"ג] גמר בלבו לרין שיליח בשפתיו פ"ט . ולא קמית' רח' מהבירייחא רק דליכא בל יחל מדרבנן אבל לא שיהיו דומים זל"י . וזה מה שגלענ"ד לייבז דברי הרא"ש אבל הדבר מוצא דלשיטת הרמ"ן מתפרשא הך סוגיא ברוחא טפי . וא"כ נהי דל"ק מכלן לשיטת הרא"ש אבל הוא וודאי שאין מכלן רח' לשיטת הרא"ש . וא"כ הכרעה זו אינה מדרעם כלל . ועיין :

אבל הפ"ח בזה"ל ממהני אור"ה הכריע כשיטת הרא"ש וסייעתו דשפיר מהגי ההצרה גם לנדר שהוא משום סיג וגדר לדבר מליה וגם חרטה הבנים מושיל לנדרי אצח במכ"ס והכל מדברי ירושלמי בשבדא דבני מישא כי לשיטת הרמ"ן דברי ירושלמי מתפרשין בדוחק גדול .

9

סימן ה

אנחנו חלפי הקהל ואנשי חסיפה מאבדלים טווען
מכרנו והמכרנו והחלסטן הרייסטער של וואכער
לפאני

סימן ד

תשובה לחי' את כל האומר בקונטרסו אשר שלח אלי -
ודבריו נאמרים בכל יסר - אך כי הוא צדי על
היסוד שסד הדב בעל הכח"ל שכתב בזה לחסור מהשם דחוק
לה בקליק צבד שהרפא גורדו - והלחם אנד כי חי' חי' -
חשם לדבריו כלל כי לא חינה לרבן דקשי' מיני' ומנחי
דחש להך מלחא - ועד אשר ילא לאור ספר הכח"ל לא טלה
על לב קוס רב ומין שם בזה חינה חשם ליסור - והיינו משום
דעיקרה דהך מלחא דבצר שהרפא גורדו לא מלחא צ"ס אלא
על נחמסם הבצר - וההיא רחא דנפלה חילוי חילוי שהיא
ענין רבן והפסד הבצר - ובחינא בזה התחיד למד דחוק לא
בקליק צבד שהרפא גורדו - והיינו דחוקא שם חינה ריקסן
וריסוק צבד שהיא כעין נחמסם - רק שלא ידעם אם רבן
הבני - לצבד שהרפא גורדו אם לא בזה הוא דחמין דחוק לא
בקליק - אלא בענין הנפח מוטל לא משמע ולא לחי' חי' -
מחדר הרפא למד לחי' כי הבצר שנתפס אין צו קוס דקביצות
דק פ"י היח' לו מים היא מוחס' ומשע' עב' ומשעלות

[illegible]

לפניו. במקום שבעה מאות ר"ל. ומעשה ומעשיו שייך כ"ל להחזיר לבטוח עפ"י מלכו"ל כפי המבואר ברי"ס ט"ר ומהווי"ב חלופי הקהל ליתן להם חזקת קול יפ"ש לכל ההקדשות משך זמן כל השנה. כדאי לבטוח דמי הרי"ס ט"ר עפ"י. ובכלות השנה אם יפארו קלת חובות. ח"ט מחוייבים הקהל לשלם להם בעד החובות רק כי הרשות בידם לבטוח כפי אשר יוכלו. וזה לשון השטר הנלמד לענינו ומהגו ע"ו בערך שלשים או ארבעים תהומים כנהוג בכל חכירות הקהל במקום ההוא ואח"כ נהווה חזיה סיכסוכים בין אנשי העיר ובין החוכרים ונהרלו להוודי השלום ביניהם עפ"י ב"ד ע"פ מצד וגם אנשי הח"מ הייתי אחד מהפסידים. והנה כאשר החלטנו לעיין בזה מילתא על חזיה אופן לעשה הפשר נפל בלבי ספק עולים כי לפי הנדחה יש בחכירה זו חשש חיבור ריבית קטלנה ויולא דיינים. והנה בגוף הענין כבר עשינו פשר כדאי להוודי השלום הגם כי היה קשה עלי הדבר מאוד נעשה פשר בענין חיבור דאורייתא אשר לא יתן למחילה מ"מ לחמרי עת לעשה וכו'. יען כי היה מהחשף מזה מחלוקת גדולה וכבר היה הענין בעש"ג אך לעיקר הדין הורה הוא. וללמוד חזי נר"י לחגמורי הלכתא לעלמא (כי לפי הנשמע נהנין כן בהרבה מקומות מבלי שום משום נ"ל ואף כי אין מביאין ראיה מהשמיטה כי חזי עשין דרך היחזר מ"מ קרוב להאמין שאין איש שם על לב לידע שיש חשש חיבור בזה לעת כזאת שהיודעים בטו"ר מוטעים) אם יש בזה משום ריבית קטלנה או אבק ריבית או כי הוא היחזר גמור. וגם אם הוא אבק ריבית אפשר דיואלא דיינים בזה"ג גידון דין כיון דהם לא ידעו שיש בזה שום חשש חיבור אם כן הוא מהילה בטעות ומהר וגם אם יש לחשוב להחזיר עכ"פ שבר טרחו מהבניה אם לא. וגם מה הוא דים על הנ"ל אשר המה לערך כשגל מאות ר"ל על כל חלה יש לדון כאשר יחבאר:

תשובה

הנה ביסוד הדין גרסינן בירושלמי הובא ברי"ף פרק חזיה נדך הניח יש דברים שהן כמו ריבית ומהורים בתחילה כיצד לוקח אדם שטרותיו של חבירו בפחות ואינו חושש משום ריבית וכן פסק הרמב"ם בפ"ד מהל' מלוה ולוה. וביאר טעמו של דבר משום דלא הוא ריבית הבאה מלוה למלוה וזה קצת המוכר לחזירות הוא אסור וכן פסק ביו"ט. לחזירות הא' אם קבל המוכר לחזירות הוא אסור וכן פסק ביו"ט. וביאר פוד דהחזירות הוא שיש עניי הלואה ולא יהיה לו במה לשלם. מוצא מכל זה דרוקא במוכר שט"ח שג' חמרים הוא דמוהי מה שלא קבל עליו החזירות דהם יעני. אבל במוכר שט"ח של טעמו ח"י ע"י שליח וודאי דאסור כיון דהוא ריבית הבאה מלוה למלוה ולא חמירין בזה דאפשר דיבוא ליד הפסד אם יעני הלואה ולא יהיה לו במה לשלם וא"כ אין הריחוק ידוע. דא"כ בכל מלוה ולוה נימא הכי וכל אשראי ספק אהא ספק לא אהא ואפ"ה אסור. וטעמא דמלתא דהא ח"י אם יעני מ"מ שיעבור גופו לא פקע בעניוהו ובכל עת שיכול לבוא ליד גובינא היינו אם יפסד ח"כ וודאי דיהיה חייב לשלם. ולזה במוכר שט"ח של טעמו ח"י שום היחזר מחמה שמה יעני ח"י במוכר ע"י שליח כיון דהוא ריבית הבאה מלוה למלוה. וכן שמעתי מפה קדוש חדמו"ר הגאון האמיתי המנוח מהר"א מוולאזין זללה"ה בהיותו עומד לפניו דבמוכר שט"ח של טעמו ח"י ע"י שליח הוא ריבית קטלנה. ומה נחזי אק בל"ד דודאי לא דמי למוכר שט"ח של אחרים דלמי נחתיצו הלל לא עשו רי"ס ט"ר רק על טעמם ח"י שיעזוב לא יצבו רק לזרזי הולאותיהם לזרזי רק השלום מוחותיהם חזון הארץ ולא נחתיצו זה לזה כלום רק נעלמם. וכיוצא בזה כתב הרשב"א בתשובה הובא ביו"ט חו"מ סי' פ"ב סעיף ה' בתי שנהמכין על ידי נחמתי הקהל. ואחזד המשכן דאין לקהל ולא לנאמן דין שומר שבר מטעם זה. וא"כ לא מבני אונן שבאו ע"ה בחלמלמא אשר המה בערך שלשים או ארבעים תהומים כנהוג בכל חכירות הקהל במקום ההוא וודאי דהוא כמוכר שט"ח של טעמם. ואפ"ה אונן שלא באו עממם ע"ה מ"מ בלי ספק כי אונן

מטולם לא שמענו ולא ראינו • אלה דברי המדבר בלחמת ובהתים
דוד מעביל מן סופן

סימן ו

ולזהיות כי הדבר הזה היה בימי תורפי אשר עדיין
הייתי מראי הוראה לואת שלחתי הדברים האלה
לרב אחד ג און וישיש ומפורסם בזרזו :

והשיב לי הרב הנ"ל • מכתבו הגיעני לנכון • ורחיתי שיקר
 ערעור על מה שהגו הקהל לפשות רייססטר וואכער
 ולמוכרו להמוכרים ועוהר על רייססטר סך ידוע והשם
 בזה לעסק ריבית קטנה או חבך ריבית • לדעתו מנהג ישראל
 תורה והנה להם לישראל אם חיים נציחים בו • ולא ידעתי
 מה ההרד ע"ז כל ההרדה דווקא במנהג המוכרים רייססטר
 ושל המוכרים איזה נתינה ומקבלים משות מקודם ומווהרים
 להמוכרים בזה עובר הקדמת מעשה אשר מנהג קבוע בזה
 בכל כלל קהלות ישראל וגם פק"ק נעשה בקביעות כן • ורחיתי
 שמעכ"ח כהב בזה"ל ולא דמי לשאר מכירות שהדבר סמוי מן
 העין ובמחלף הלוי מלחלף משל"כ ב"ד הדבר קטן • ולדעתי
 בלי ספק אסור נעשות חיוב מכירה כזו חנם עם חבירו ד"מ
 שהוא חמדי שיתפרך בעדך מידה אחת דגן בכל שבע •
 האם רשאי ליקח ארבעים זוז מחבירו על חופן שיהחייב ליתן
 לו מכל מדה ומדה דגן שילכל ח' זהב משנה המורה זה
 וודאי אסור ודומה יוהר לאיסור מפרדיסא האמור בפ' ח"ג דף
 ע"ג • וכן בשו"ע סי' קע"ז • ועיין בפ"ז ס"ק ר"א דכל שפיעית
 רוחות בעלם המרה לנו ממיחן שנושה ק בשביל הקדמת
 המעות פ"ט אפילו עושה בסמורה או תבואה • משל"כ בעסק
 שהבתי שזוי יריב וזוי שקל בבודלי אסור לאדם לעשות
 מכירה כזו עם חבירו • ואין חזקין דלא נמנעים לפשות מכירה
 בזופן הזה עם אלופי הקהל • ואין שוה פה ומלפף • בזה מכתב
 וגרלה שאין כלל איסור בזה ועסק מכירה וואכער נעטיל כל
 נגדע איסורו מכל עניני מכירות • אף שגרלה לעין כל שהמכיר
 מקפה ההשלטין סך שהיה נכנסה מכל מדה ומדה להוציא
 ללכל הקהלה לעדך בצנה האידוע כעך צנה דלשמך • וכלנו
 ההכנסות מכירה כמעט ידוע ויכיר עפ"י שנים שפדו ועבדו
 הקדמת משות מוחרין במה שקרוב לגבר ורחוק להפסד עיין
 פ"ז סי' הג"ל ס"ק י"ט עיי"ש אלא ע"כ אף שהאדם עם חבירו
 ה' אסור למכור בדרך הזה • ועם הקהל אין שום איסור כלל
 והענין הוא שדומה ממש למוכר שט"ח חבירו • ול"ד כלל למוכר
 שט"ח של עצמו מה ששמע מרבו הגלות ולהנה" • בזהם טרי
 טרי • ולא ידעתי מה שמופה שמע וזה להודיעני ולא ידעת
 איך שידך אדם לקבוע מכירה של שט"ח של עצמו • כי איזה קביעות
 שפדו חיוב השלטון איקבע על שט"ח של עצמו לאיזה אדם
 צפה כחבו שיחול עליו ענין מכירה • וע"ז נאמר לו מי משה
 אשר מכרו • ומש"ה בשט"ח עצמו בודלי אסור ולא שייך ע"ד
 שום עסק הייה מכסס מכירה שט"ח של אחרים המבואר
 בירושלמי • אבל בעסק מכירות הקהל הן בחכירה מחלף
 נתינה והן ממכירה כרייססטר • בזה וגרלה שפיעית ממש
 כעסק מכירות שט"ח של אחרים • דהא וודאי בזמן ששם הקהל
 רייססטר על כלל יחידה הקהילה לוי נכחשכדו כלם כח"ל בחיוב
 השלטון לשלם להקהל כפי המבואר ברייססטר • וכן כשעשה
 מהחילה איזה נתינה מכל מדה • איקבע חיוב על כן הקהילה
 לשלם כאשר ירצה עליהם בחיוב גמור • ואח ידוע שכל עם
 חיוב סילוק שפעה עפ"י הקהל עכנ"ל מהקהילה הרי הוא
 ככהובים וכמסורים לאדון הארץ לגבות כל הכהוב בו עפ"י יח
 הוקף ועמ משט"ח גמור • וגם זאת ידוע שכל עיקר המצוה
 לאדון הארץ רק הקהל המה הפטרופסים מחלף הארץ לשפוע
 איזה סדר הגביה מכח"ל לפי ערכו להוסיף או לגרוע ומנה
 עש"י ולכן מבואר בזה"מ כ"י פ"ב כע"י ה' דלם נאמר
 דהה

לא התנו צפירות והיו לוקחים מהמזכר כסהם * וכן כיון דהתנו
מתחילה שלא יהיו ערבים זה בזה * ח"כ היו כחיונו לזה כל אחד
בפ"ט ואין מקום לערבות כלל ומה פוטרי מהערבות שיך
בזה * חלל אי חיוב לרמיי להא חיוב לרמיי * לאומר לחבירו
הא לך דינר והלילה לפלוני מנה דמבואר בש"ס דשרי * וה"ל
בג"ד כיון שמתנה לכל צד העיר ח"כ אפשר לומר דהיתיר
דינתן לו כל אחד ואחד אינו בשביל הלואה עצמו רק בכדי
שלוה לחבירו * אך מ"מ קשה מאוד להקל בסבבא זו באיסור
לדורייחא * דעד כאן לא אמרו בגמ' להחיר חלל היבא דהעתה
אינו ליה מלומה אבל הבא דכח"ל נזוה גם לעצמו מהיבא חיה
לומר דההירין דנוהן אינו רק בשביל הלואה חבירו וחבירו עתה
עצור * וכי מסבבא דנפיק ניקר ונאמר הכי בכדי להפסיק איסור
לדורייחא מה שלא עליה * ואם על לב משום שלא האכירו זה
כלל וכלל * ועוד דל"כ השוחפים יהיו מותרים ללוות ברביית
בסהם ונאמר דכח"ל עתה בעד הלואה חבירו * ועוד דבגמ' לא
היינו רק שחיינו מביע להענין שם הנאה בזה אבל הבא כל
זהו ו' נהנה בהלומה חבירו * סוף דבר לפענ"ד הקטשה והנמוכה
חין שם לז להחיר חפי' מלהפיק איסור ריבית קטוה"ל * ודל"י
דיואלה בדיינים * ואף דכזה הרמ"ל חס לא שנאמר דמחשבי
לרבי הקהל לפקוח נפש * אך גם זה חיו משלה ארוכה לנ"ד *
חלל * דגם הרמ"ל לא כהז זה להלכה ולא למעשה רק בדרך
חס לא כנ"ל * ועוד דאף חס דכל לרבי הקהל היו כפ"ל מ"מ
הוא מבואר בט"ז דמגד המליה חין שום לז היבא ואיסורא
קטביר * וא"כ ודל"י דיואלה בדיינים * ואף דבאורח מישור כתב
שם לחד חירואל דגם להמלה יב היבא * מ"מ דבריו דמוקים
למאוד כאשר הטיד בעצמו על דחו' * וגם חיו לא כהז כן
לארזה ח"ו כמבואר בדבריו * ועוד שז"ל אינו ענין לנ"ד כפי
אשר ידענו טעמו של הענין כי חין שום לז פ"נ להמכריים
בזה * וכי לא ה' להם בזה להחפדנם בל"ה ומי הכריחם
על כזה :

ובר מן דין נראה לענ"ד צנ"ד חף חס נאמר דהוי חפץ
 רביית מ"מ יולאה בדיינים כיון דהם לא ידעו שיש חשש
 ליסור בזה וחל"כ הוי מחילה בטעות כמבואר בהג"ל בפרק לחיהו
 נקד (ס' ל"ב) גבי הא דלמיר ר"ג השתא דלמירו רבין אשמכחא
 לא קניא הדרא ארעא והדרא פירא למימרחא דסבר ר"ג
 כו' ומסיק ההם הלוואה הכא ציגי וע"ש בהג"ל בפירושה
 דהך שמעתהא דפירש דלף חס נאמר בכ"מ מחילה בטעות
 היט חוצ' מ"מ היכא שיש גידול ליסור ודלוי דחרר - וכן
 פסק הרמ"א בחז"מ (ס' ר') ומיהו בזה יש לומר דחס נאמך
 על הך הירחא דכנס הרמ"א דמשבצין זרכי הקהל לפ"ג חל"כ
 מפאה הקהל חף שם ליסור דלף ח' הוי ידעי שיש ליסור
 בדבר הוי כרי לכו יתון משום פ"ג ולא שייך בזה מחילה
 בטעות ומפאה המוכרים ליט רק אצק רביית לחיהו יולאה
 בדיינים - אך כבר הכבתי שהיהיר על רמ"א הוא קלוש מאוד
 וחיהו גופי' לא כהז רק בדרך חס לא - ואך ניקו וניגמר מיהו
 אשר במקמיט לא שמעט מעולם שקהל יסמכו ע"ז - וגם לפניך
 המוצות הנשאלים ודלוי לא יוכלו לנבזה חף ח' הוי אצק
 רביית דיקנ"ל דלפניו ח' שטר העמוד לנבזה לכו כנבוי דמי
 אך בזה חפצ' לומר דכח"א מהנ"ח לא יוכלו לעבד רק כפי הלקק
 בהיתירן וגם זה ליט בדרך ר"כ :

וגם לפני כן עירחא הדבר כפק מאור כיון דכחז רב
האי גאון הוצא בראש וכן הוא בש"ס דמקח שעשה
בליסור ריבית המקח קיים ויחזור הריבית ולא"כ גם כן
המקח קיים וכי קא טרח בדדיה קא טרח. ועוד דא"כ יהי
גדי להטע ליה שכן בהמלוה עובר כד טרחו שיטת
לגבות ממנו הובו. סוף דבר לפט"ד י' בזה משום חיסור
ריבית קלוגה. וכמה יגישוה יענו הפוכים למאז לא היתר
למזל משה לערך הקהל הייט למכור עור היין או הבשר
לפייס הליחידים שיהי שט"ח ולמכור וכיוצא בזה. אבל כאלה

ממקומו שלקחו אלפי הקהל עבור מה שצריך חיוב חלומין
הוא לשלוח. ע"ש בש"ך ס"ק ל"ה דהקלה המה חשבוניס
לשטות סדר הגב' לשלוח כנ"ל. ואחרי שקצת חיוב שצדד
חלומין גמורין על כח"ל מכלל הקהילה ע"פ המבואר
ברייסער. וי ע"פ חז"ל נחיה נכון מאוד שהקהל חשבוניס
ע"ז מאלו הארץ על קביעות הגב' למכור ולהחזיר הרייסער
מחובות הללו לחזרה חובר שירט האול ומחזילה כבר נפסדו
כח"ל בחיוב גמור יותר מקביעות שט"ח כנ"ל. והרי הקהל
דומים ממס למכרים שט"ח של אחרים שיש להם כמבואר בש"י
(ס' קטג) ע"פ מבינה שט"ח שלוקחים מהחוכרים ע"ש. ומה
שבעה"ח גם שארי יחידים חשבים ידועים לבד הקהל לא נגרע
דבר מזה חף שאל היו הבט"ח כל הקהילה. וגמיו חן דגם
בעסק הריב"ש שהחזיר למכור להקהל השט"ח שקבלו עבור
המזר. ולכן נראה אם יקפיד הקונה השט"ח שלא לקטוע השט"ח
מהקהל אם לא יטונו ע"ה"ח שער מכירה השט"ח גם מחזיקי
המזר עם כלל הקהל בכדי לחזק את עסק המכירה והגולל
חזרה עסק חיסור ריבית בזה. וכן בכל מוכר שט"ח שיש לו על
אחרים אם לא ירצה להקח לקטוע אם לא שיטח גם הלוה
בעמלו על המכירה חסר נראה שיש דגוד חיסור בזה משום
ריבית וכמו כן דומה ל"ד שצדדן ששאר הרייסער או חזרה
נחיה מחזילה כבר חקבע חוב שצדדן חלומין על כח"ל
מכלל הקהל בחיוב גמור להקהל חשבוניס האדון. וגוף
החיוב הוא לגמיו האדון כנחצין וכמסורין. והקהל ע"פ
כח חשבוניס שיש להם לעשה גביה לגמיו האדון יש להם
הקף ועו למכור להחזיר את החיוב אשר נפסדו כלל הקהילה
כח"ל לגמיו האדון כמו כל מוכרי שט"ח שיש להם על אחרים.
ואף שבעה"ח כמה בע"ב מחסירה. הוא לחזק חז' עסק המכירה.
כמו שבעה"ח שארי לוח לחזק מכירה המלוה כנ"ל. אבל עיקר
חיוב החלומין מחוב הרייסער לא חקבע כעם בזמן שצדדים
הרייסער. דהא עיקר קביעות נעשה ונגמר בחיובו בעם
שטי"ח הרייסער. ולשם ריהטא רחמי רח"י לכל דברי. דהא
יש לחקור על מעשה מכירה דהא. דאין דין ע"כ קיום למכירה
זאת מעסק מכירה שט"ח. הלא זאת ידוע דעין מכירות שט"ח
חיס מקיימים אלא בכחיה ומסירה. ואחרי כוונ"ם נראה בזה
שיחול עליו עין מכירה. ואחרי שט"ח יש להקהל על כלל
הקהילה מקטן ועד גדול שצדדים חותם להחזיר חף מי שלא
בא ע"ה"ח בשטר המכירה ואפשר דיותר נחלשו אשר לא בלו
ע"ה"ח מאשר בלו. וע"כ מוכח שצדדן החלומין נקבע על כלל
הקהילה בעם פשיית הרייסער כע"פ שט"ח גמור. וא"כ תל
על הרייסער כח מכירה חוב של אחרים כמו כל מוכרי שט"ח
של אחרים. ועיין בחשבה הרא"ש כלל י"ג שחקר מעיין דבר
שלא בא לשלם הנמלא בחכירות וחזין דמנהג קונה בזה
כמו סימנחא שמנהג עקר הלכה ע"ש. ויש לחקור ע"ז
לחל צעין כאן כוונ"ם ככל הנלוו החלומין בסי' ל"ו. אבל עיקר
החיוב חף נעשה על כלל הקהילה שיהי' כח ביד הקהל למכור
לחזר. הוא ע"כ ע"ה"ח חקף הרייסער כנ"ל. ומה שחקר שיש
סעם למכר דהוי כוונת דיר לפטור לחזר מהעברות. רק שקהל
לו ע"ז דהא כ"ז שלא יתן המעיה להאדון עדיין בערבות
קיימ עכ"ל. הנה ע"כ נפסד מקביעות ערבות שיש להאדון
מכל אחד על חבירו. דהא כח להאדון לגבות מה' עבור הכל.
ואף שצדדן יש חשש שחא יחבדו המעות אלא הקהל פלסין
מחדל וגם זה רמז. ואפשר נחתים הקהל בשליחותן ושפסוק
באמורה לסלק מיד להאדון אבל ערבות מכלל הקהילה
כשנעשה על וואכער יש חששות קרובות. ובשרט שידוע שאל
יומער השילוק משך שנה הצימה להאדון ועלה חוק הצמינה
עם כל הקניס והפרינצטין עד הכפל. וזה חוק קבוע להאדון
כמו גוף החוב. מה לי גוף החוב או עסק הקניס. ואינו
זומה להלוואה שלוקח אלא ח"י שגוף החוב הוא הקקן.
ואח"י עולה הריבית. אבל כאן חן לחל' כלל שיש קביעות חלומין
להאדון להק' בעם כזה. וכשמעך משך שנה מצינו לו
שוד עד לכפל. וע"כ החשבוניס של האדון המה הקהל.
וכלל הקהילה כשחיס מצינים ידם לסלק היום הגביה נעשה

מחילה חיוב חלומין עליהם לסלק לערך כל בשנה הבאה.
ומה שמכירה חשבוניס האדון את החוב שיהי' נעשה
להאדון על שנה הבאה עבור פחות לסלק לו כעם חן
בזה גרעון כלל לחשי הקהילה. אולם כ"ז חיו צריך. ועדיין
יש לדקדק ולחקור בעיקר זה. אשר חן האק מסכים. כי מצינו
כח"ל דהא חן עליו לומר כזה מעשיך כשאי עומד על רגל
חזת. וע"כ יהי' דברי מועטים בפיך הוי'. ולדעתי לגוף
העין מספיק מאוד. ואם יהי' חלל מעב"ח חזרה דברים בזה
יודיעני. ואחרי פרק זה. וישלח העק מה' כי לא נשאר לפני
העק. ואני שאל לו העק ממכתבו. בשפיק הדבר הזה.
לשם ריהטא רחמי מה ש' ה"ז ס' ק"ס ס"ק כ"א. ועלה
אלוי לפרש ע"ה"ח מאי דלחז' ס' ק"ס ספיק ז"ל. ובהני חזרי
הישר העולות הקהל. או ע"ה"ח המבואר ע"ס ספיק י"ז. ועדיין
ל"פ היטיב כי חן השנתי מסכים כזה עמדי. והיה
זה שלם מאלה"ש ואז"כ ד"ס חמיר באהבה חתן:

סימן זין

וזה אשר חזרתי וכתבתי שנית להרב הג"ל על מכתבו

מכתבו הניעני לנכון. ורחמי שדרך דרך גדולי הפוסקים
אשר יצאו עליהם בכל עני להעמיד מנהגן של ישראל
חף בדומה. אבל מ"מ ב"ד עין לא מלחמי שם ישוב לזה חף
בדומה. ויחזין לי חזוני. כי לא רחמי שום דבר חדש בדבריו.
ומלחא דעבדא גלויי הוי'. כי גלויס וידועים הדברים בין הדיינים
אשר היו ב"ד של חמשה שפיקו בעין הזה. כי כבר נאמרו
הדברים וגמור בין חכמתו בשבטו על דמין בעין הזה.
ודמי חותם מלחמי עצמים. חדא. דנפול דעובדא הכי הוי
כי עיקר המכירה ההיא לא נעשה לצורך חשמי המס לגמיו
האדון רק לשלם החובות ליחידים. אשר לו מהס מכבר
על עסקי המס. ובדבר הזה כבר נחשאר צדוכתי טובא
כיון שסאלק האדון חזר הדבר לר"ח. ועוד. לו יחי כדבריו
כפי אשר מצב רוס כח"ר. עכ"ל חן שיש הישר מחמה זה כי
חיוא לדעתי דמר דסבר כי עיקר הישר במוכר שט"ח של
אחרים האחר צדוכתי. הוא משום דחקב ע"ז שם שט"ח
וש"ך צ מכירה. אבל במכר שט"ח על עמלו לא ש"ך צ שם
קביעות חוב דלחיל עליה ע"ס מכירה. וע"ז כתב כי ע"ז
נאמר לו מי מנע"י כו'. ולחז' גם ל"ד דומה למכר שט"ח
של אחרים אחרי כי מהחילה בעצ' עשיית הרייסער חקבע
עכ"ל ח' בזה גמור יותר מקביעות שט"ח ושפר חל עליו
לשון מכירה. כמו שפיר כח"ר כמה פעמים דברים הללו במכתבו.
ואני לומר דמשום הא לא חזינא. וגמיו חן מה עין מכירה
ש"ך במלח על פה אשר גם זה מבואר צדוכתי הנ"ל להישר
וכן עסק שט"ח. ודבר ידוע כי חן שום לך קנין נמלח
ע"ה"ח מדלורייחא רק מעמד שלשון אשר הוא קנותא דרבנן
בעלמא. ואינו עין לשם מכירה כלל. וא"כ במה יקפץ חיסור
דלורייחא במכירה זו אחרי כי חן לזה שם קנין מדלורייחא.
ובבר הבאני במכתבי הראשון בשם הריב"ש דווי צווי היי ריבית
קלמה חף שיש לומר כל מכירה וגם במכירות שצדדן נחלקו לחזם
השולם הרי"ף ושיטתו עם ר"ה ושיטתו. וי הוי מדלורייחא
או מדרבנן. וא"כ לדברי הרי"ף ושיטתו. דס"ל דהוי מדרבנן
גם במכר שט"ח חקפה כן אם נאמר דעיקר ההישר הוי מחמה
שחל ע"ז עין מכירה. ולחז' ודאי דעיקר ההישר במורה שט"ח
ונמלה ע"ש של אחרים הוא משום דהא הוי ריבית השלח מלה
נמלוח. דהנה חיו משפיד כלל דמלח שקול ומלח יחייב. ולא
יחייב שום ריבית והשפד המכירה חיו רק להמלה דהא
המוכר. דלחיו הוא דמולל בשכר הקדמת משום דשרי בלוהיה
ששני מרבין על השכר כו' דכיון דשכירות חיה מחלחמ
רק בסופה. ודאי דקאמר אם מעבשי חסה עות' לו הוא בשמות
חלוי הא דקא מוזיל גב' בשכר הקדמת משום דשרי. ונמלא
דאין כאן ריבית כלל לא משלח הלוה ולא מפלח המלוה. וכן
מורין דברי הרי"ף דהביא להא דהירושלמי על חיה משה עלמה
דמרבין

הבאה מלוא למלוא דאדרבא הלוא הוא מריח: אבל בנ"ד הוא ממש להיפוך: כי אנשי העיר שנחייבו עפ"י רייטשער ליתן סכום קטוב בכל שבוע הן המה הלויים: ואין יהי' שרי להו' לחולו בשכר הקדמת המעוה שמקבלים מהמכירים: הא הוי ריבית הבאה מלוא למלוא: ואישא מליט שילוב יהי' שרי לי' נחולו: ודמית ממא להך עובדא שהבחיזי לפיל בשם הסמ"ע לחץ דליקצט על היחידים בחוב גמור בשעה שנתו השנ"ח להקבל חפ"ה הנרדך שיתא חלקם במזומן דחל"ה חסור: ואדרבא כ"ד גרש טפי אף מעבודת דהסמ"ע: ונחוי חק מה בין זה למי שמקבל על עצמו גמור או בשבועה כחלואי"מ עפ"י ד"ח באופן דהוי עליו קביעות חוב גמור להפריש ממנו ח' זהב בכל שבוע ולהניחו בחיבה כפ"ע לכל יוליאם לזרכי האלואויו כלל בכדי שיהי' לו בסוף השנה סך חמשים וזבזים: לחיוב ענין שנרדך לו או לסלק בו חובותיו וזדומה: האם ראוי למר להבירו הן לי עבור זה שלשים וזבזים מצחה: ואי חתן לך דמי הפרשהי מכל השנה: היס ריבית גדולה מו: האם זה הוא שכר הקדמת מעוה דשרי: וכן נמי השותפים היינו שנים או שלשה בני אחד: שיש להם חזיה עסק בשותפות: והתחייבו ח"ע ליתן בסוף שנה כחל"ה מהם לבים השותפות סך מלה וזבזים לסלק כל חובותיהם: או לעשות בהם שאר לרכי עסק השותפות: וכתבו דברי ההחייבות בשטר ובקבלה"ם באופן שיהיה כל"ה מהם נהיה אח חבירו שמתחייב ליתן בסוף השנה כפי אשר נחייבו וחל"ה חין קביעות חוב גדול מה: האם ראויים בתחילת השנה נמכור זה בפחות היעלה על הדעה דהוי הקדמת מעוה ושרי: הא וודאי דהוי ריבית גמורה דכיון דהמעוה הוא ה"י ורשות: ואף כשיהיו לבים השותפות יהי' יד כלם שוים בו לעשה בו אפ"י לרכי עסקי השותפות כפי ראות עיניהם: וחל"ה כשיהיו בסוף השנה יותר הוי ריבית קטנה: כי מה לי מכיס או מכיסו השותפות: וה"ל כ"ד דכיוהי: כי קביעות חוב הרייטשער שאיקצט על כל"ה דמיא ממא להשתתף שנתחייבו להפיל לבים השתתפות כך וכך: כי קופח הקהל הוי כבים השותפות כמבואר ברמ"ח סי' קס"ג: דבכל לרכי העיר הוי כולם כשותפים ומעולם לא ילאו המעוה מרשותם ובפרט שמהוצאת בנייהל ואף לכשינצו יהי' ת"י ורשות לעשות בהם לרכי העיר כפי הסוג בשנייהם: ולא נשתעבדו לבוס אחד בשולם רך לעולם: וענה במכירתם הרייטשער להחזירים עתה: עתה הוא דנשתעבדו להחזירים לסלק להם על וואלכער סך שנים עשר מאות רז"ב בעד שבעה מאות רז"ב שקבלו מהם והיינו עבור שכר המרגה מעוה שמתמקין להם הפירעון על וואלכער ואין לך ריבית גדולה מו: וחל"ה גרש כ"ד אף מעובדא דהסמ"ע: דהתא מעיקרא נשתעבדו להקבל חפ"ה הנרדך שיהיו חלקם במזומן ומכש"כ כ"ד דמעיקרא לא נתחייבו לאחד רק לעצמם דודל"ה חין לדמותו רק להשתתף שני בריבית וחל"ה חין שים לך היתר מו: ואם נאמר דנחייבו לחלפי הקהל: וחל"ה הוה הקהל כמוכרי שט"ח שם להם על אנשי העיר בפחות דשרי: גם זה ליהא דחמו הקהל יסלחם רשעו לעשים במעוה הללו לרכי עצמם: ולהוליאם שלא לצורך כלל העיר דמיא דההפסד מהמכירה בפחות על הקהל הוא: הלא חיים רק כמתונים ואפשרושים על כלל אנשי העיר ואינם ראויים לעשות במעוה הללו כי אם לרכי כלל העיר: וחל"ה ההפסד מהמכירה בפחות היא על אנשי העיר ואי ריבית הבאה מלוא למלוא דאשור: ובאמת כבר פסק מסמס זה בש"ע ה"מ ס' ע"ב דחין להקבל דין ש"ש על המשתתף שאחד מס'י: וחל"ה גם מפאה זה חין היתר:

ואם כה יאמר דחייב הרייטשער הוא בחילי נחייבו בנך כזה להאדון והוי הרייטשער כשט"ח גמור שיש להאדון על אנשי העיר והקהל המה אפשרושים האדון למכור החוב שיש לו על אנשי העיר בפחות: ומה שבא עה"ס שאר אנשי העיר הוא רך לחוק אח המכירה לבד ולא לעלם המכירה: כאשר באמת רמז כח"ר הדברים האלה במכתבו שכתב וז"ל: האת ידוע שכל שפק חייב ס יטק שנעשה שפ"י הקהל

דמרבין על השכר: דמחזילה הביא המענה עם מה שנאמר עליו בגמ' חל"ה הוא דקא מחיל בו: וחל"ה הביא תוספתא הלקוח מקח מחבירו ע"מ ליתן לו מכלן ועד שנים עשר חודש ראשי למר הן לי מיד בפחות ואיט חושש משום רבית: וחל"ה הביא להא דהירושלמי דלקוח אחד שסדוהו על חבירו כו' משמע דחז סעמא לטלוה וכן הוא להדיא בגי' ההם: וכן מוכיחין להדיא דברי הרמב"ם בפ"ה מהלכות מלוה ה' י"ד שכתב יש דברים שהם כמו ריבית ומותרים: כיצד לוקח אחד שסדוהו על חבירו בפחות ואיט חושש: ומותר לאדם ליתן לחבירו דיער כדי שילוחו לפלוני שלא אסרה הורה חל"ה ריבית הבאה מלוא למלוא: וכן חומר וכו' שלא נהן לו חל"ה שכר אמירה עכ"ל: הרי להדיא דכלליהו במד בבא עם הך דהיקך דיער והלוא לפלוני: ועל שיהם כתב הטעם שלא אסרה האורה חל"ה ריבית הבאה מלוא למלוא: וליכא למימר דאבחי יהי' המלוה והוא המוכר כמו ליה והלקוח יהי' כמו מלוה וחל"ה שריין לי' למכור בפחות: הא כיון דחין ליה קצין מדלואייהא נחלל דהמעוה הוא כמו מלוה וחל"ה הוי חגר נכר: דהו חית דהא כיון שאין להלקוח שום שיעור הנוף על המלוה והוא המוכר כמב"כ הפוסקים דבשיקן שלא יקבל עליו אחריות נחלל דלאו ליה דידיו: הוא דעיקר חיבור נשך הוא מעשה שימה כמבואר בפ"ה ח"ג כו': ובאמת כ' בעל חזוה דעת דאף בלא קצין כלל מהני במכור דבר ידוע כל כמה שאיט חזר בו מהמקח אם חין לו שיעור הנוף פל המוכר עי"ג בפ"ה קפ"ג ס"ק ד' ו"א וכו' קס"ח ס"ק ל"ח: הרי להדיא דעיקר הטעם הוא משום דלא הוי ריבית הבאה מלוא למלוא דהלוא חית טחן שום יתרון והמלוה הוא דלואי קא מחיל גבי: וכיון דלא מקבל עליו אחריות לא קריין לי' ליה לגבי הלקוח כיון דחין לו עליו שום שיעור הנוף: ואף בלא קצין מהני: וכ"ל הוא כמוכר שט"ח של אחרים: אבל כמכור שט"ח של עצמו ע"י שליח אף דליקצט עליו קביעות שט"ח גמור כמו שט"ח שלנו הנכבדים לכל מוכ"ל דלשטר לזכרם לאחר או להשליח גופי' באופן דיהי' עליו קביעות שט"ח גמור: חפ"ה חסור כיון דעל תגלוי זה מותרו להשליח למכור ככפי מה שיקח בדמי מכירתו יתן לו ונחלל דההפסד מניע להלוא עצמו: וחל"ה הוי ריבית הבאה מלוא למלוא דאשור: ולא דמי כלל להך דירושלמי: והן המה עצמם דברי האחרונים שהצילו בשם בעל הסמ"ע דאם הקהל לרכים למעוה יפייסו להיחידים שיהיו להם שט"ח וזמ"פ על אשה: והמה ימכרו בפחות: ובלבד שחזון היחידים יתנו חלקם במזומן לצורך שענין נעשה ההלואה: דחל"ה הוי לוחך עד היחידים כשלא שט"ח של פ"י שליח למכור דאשור הרי אף דליקצט עליו שם שט"ח גמור חפ"ה לרדך שיתנו היחידים חלקם במזומן: דחל"ה הוי כמכור שט"ח פ"י שליח דאשור: וזהו ראי' ברורה לכל מה שכתבתי: ובאמת חין מדרכי לבנות יסוד על דברי האחרונים חתום פה הדברים ישרים ונכונים בעלמיהם ואילו לא נאמרו ראויים הם להאמר ובפרט כי הוא להחמיר: והמיקל עליו להביא ראי' ברורה לסתור דבריהם ובפרט בחיסור חמור כזה: ומענה כל מה שטרח כח"ר לדמות ל"ד למוכר שט"ח של אחרים הדבר מבואר דל"י: ונחוי חק: מזהה לך ידמו זה לזה אם נאמר דכיון דנשתעבדו בקביעות כחל"ה מאנשי הקהילה בחוב גמור נשלים כך וכך בכל שבוע ושבוע: ונחלל דבסוף השנה יהי' להם סך שנים עשר מאות רז"ב ומהה חוליו הוא דקא חוליו להו להחזירים בשכר הקדמת מעוה שמקבלים מהם עכשיו: ודמית להא דהלקוח מקח מחבירו ע"מ לשלם מכלן ועד שנים עשר חודש ראשי המוכר למר הן לי מיד בפחות ואיט חושש משום רבית המבואר בתוספתא: זה מבואר דל"י: דהתא מאחר דנחקייס המקח כמו שכתב הפוסקים דבשיקן שיהקיים המקח בלא מדרכי הקצין מקודם: חל"ה כבר נאסר המוכר משל המקח ולא נאסר לו רק חוב על הלקוח: ומאחר כי המוכר הוא המלוה והלקוח הוא הלוה: ולא וודאי דשרי לי' לחולו בשכר הקדמת מעוה כמו כל מוכרי שט"ח ומלוה ע"פ של אחרים ומה לי לאחר או להלוא גופי': כמבואר בש"ע דגם להלוא גופי' ראוי למכור בפחות משום דחין כחן ריבית

(*) כל המלוא הוא חין להם שיטת למכור כי הם רק לשלם ושרי: ולפי דין משותף ודמי נשמות מביא הרמ"ל:

חלה רק על אנשי העיר דהמה הלוי והיו ריבית הבא מלוה למטה דאסור וכמ"ל. ודלתי שכתב ל"ה כסף מנצחו. וצ"ע שידוע שאל יומם הדבר משך שנה יעלה חוק הגרונה עם כל הקנסים והפריענות עד הבטל והיו חוק קצוב האלון כמו טף החוב כו'. וא"כ דומה להלואה שלוקח חלל הא"ל צריבית שגוף החוב הוא הקרן וחל"ל עולה הריבית. אבל כלן חין להקל כלל והלכך צ"ה. וחלל לא חילוק ידענא כו'. ולא שום הפרש בין זה לזה. כי חין יתכן לומר שהקנסים והפריענות שיטלו במשך שנה המה מוסת קצובים לאלון מעשה ומעשיו כגוף הקרן. הלא אם ישינו ידם במה לשלם בחוד משך השנה לא יעלה ל"כ קנסים ופריענות. וכל עוד שומעך יזהר יעלה יוחר. ואם יהיה צדק יד לשלם במועדו ויבטל לא יהיה עליהם שום קנסים ופריענות. ומה בין האלון לח"י אחר צ"ה. הרי שניה חייב לא"ל כשפר על צריה. ונכבד בכלהו"מ ע"י ניוסיהם בחופן שאל יומם וכן הסילוק יהיה עליו חוב הריבית כמו הקרן. האם רשאי לומר נחציו חן לי המעוה ואסלק לה"ל ואני אעלה לו דרך שהייה מעלה לו. הלא זה מפרש צ"ס ובפוסקים לאיסור ו"ד אדרבא גרע טפי מזה. כי ידוע שהפריענות שצ"פ ניוסיהם. אינו רק מעט וכל עיקר ההולאה. אינו רק אקזאקולניקעס. ושאר דברים הייט לשומרים והיושבים על המעט. שלא ידחקו לגבות. האם גם זה נמשך לחוב קצוב לאלון. גם הקנסים והפריענות שנגיע לגמי האלון. חין יתכן להשבו לקצבות חוב טרם נצבא. ובאמת גם כה"ל לא ההלוי הדבר. כאלו סיים ע"י ועדיין י"ס לרקדק כי חין הזמן מסכים עמי. וגם דבריו הראשונים נכבד הרי הם ככתובים וכתסורים לאלון. ושהקבל המה אפסרופסו י"ב להסכים קלח אל כוונה אחרת. בחופן שלא היו מושקים כ"כ. רק דל"כ לא אדם כמה סמך להחיר סוף. דבר כי גם מנחל זה שנאמר דהקבל באפסרופסא האלון מכר ג"כ חין היצר בשום חופן:

ואם מתורת ריבית הנעשים באמצעות ח"י קא לחינן עליה. ונאמר דהקבל ואנשי העיר. כיון שחייבו לאלון סך שבעה מאות ר"כ לשלם מיד ואין ידם משנת לסלק כעת הסך ההוא. לואח מקנין לאלון הרייטער שצ"ס י"ב מאות ר"כ לשלם על שנה. ודבר זה שרי להו ליהן ריבית לא"י. והוא האלון והקבל בשליחות האלון מוכרים הבטח חוב להחזירים. וגמלא כי ההפסד הוא על האלון. כי כבר זכה צו צבורה ריבית. דלנשי העיר הוי כמו שחשפרו עמו ליתן לו מעכשיו שטר צריבית לסלק על שנה בצד המגיע להם כעת והוא הרייטער. גם זה וודאי ליתא. דהא מבואר צ"ס ופוסקים וכל ס' קס"ח קס"ט מלא מזה דריבית הנעשה באמצעות ח"י אינו מותר אם לא שהאיש יהודי ישא ויתן ביזו דחוקא ואפי' העמידו חללו לא מהני וגם שהיה באחריות הא"י דוקא. וגדולה מזו אמרו ברמ"א ס' קס"ח סעיף יו"ד. דישראל שחייב לא"י צריבית והא"י הקנה לו חוב לישראל אחר אם הא"י מקבל הריבית וטעמו לשראל השני מותר. אבל אסור לישראל השני לקבל מיד הראשון בשום תומר ריבית. וזהו פ"י הט"ו ס"ק י"ד דמיידי שלא הקנה לו הא"י לישראל השני בקנין גמור אבל אם הקנה לו בקנין גמור פשיטא שאסור גמור הוא וכו'. ואף צ"ה ל"כ לא השיג עליו צ"ה. רק דמוקי לה לדברי הרשב"א בצווי אחריתא הייט שהקנה לו דריבית ולא דריבית. אבל בהקנה בקנין גמור גם הנה"ל מודה לית מאן דפליג בחיבור גמור הוא. הרי אפילו דהמזב"ה. של ח"י והא"י הקנה לו חוב לישראל אפ"ה אסור ומכ"כ צ"ד דהכל נעשה ע"י ישראל מההילה ועד סוף ולא ה"י באחריות האלון משולם בלי ספק דהוי ריבית גמור. ואף דכבד ה"י בראשית דבריו דאם כבר עלה הריבית דשרי. מדי דב"ד ב"כ שודי לא עלה הריבית כמו שכתבו לעיל ועוד דבנ"ל השיג עליו ופסק דבכל ענין אסור. ועוד דכ"י אינו ענין לנ"ד דמחיה וד שדן הכל נעשה ע"י ישראל ולא ה"י באחריות האלון משולם. ולא ראה ולא ידע מאומה מהמעשה אשר נעשה. וא"כ גם מנחל זה חין

הקבל ואנשי העיר הם ככתובים וכתסורים לאלון. וגם כבד נכון מאוד שהקבל המה אפסרופסא מהאלון ע"י כו' ימכרו המזב"ה. וגם כבד ומה שצ"ה שאל אנשי העיר הוא רק לחזק לבד כמו שא"י לזה שצ"ה על שטר מכירה שצ"ה שמוכר המלוה מ"מ סוף סוף גם מלד זה חין היצר דהא חין ההפסד מפחיתות המכירה על האלון דהוי דומה למוכר שצ"ה של אחרים דההפסד הוא על המלוה. וא"כ חין שיבא הלוה בעלמו שצ"ה ע"י חין שום חיסור כיון דלא יהיה שום יתרון מכפי מה שהלוה וכן מבואר צ"ע דאפילו טחן הלוה פרבות או משתן שרי והכל מטעם זה דהא חין מפסיד מחלומה. ומה חכמה ל"י צ"ה אם יגלס למלוה או להלוה. כיון שצ"פ אינו טחן יוחר מכפי מה שהלוה. אבל צ"ד הוא ממש בהיפוך כי ההפסד מהמכירה הוא על אנשי העיר דהמה הלוי והאלון אינו נגרע מחלומה וט"ל חוקי משלם. ואין שייך לדמותו למוכר שצ"ה של אחרים הא למה זה דומה למי שחייב לחבירו מנה בשטר וליקח אחר השטר מיד המלוה ומוכרו לאחרים בפחות ומשלם להמלוה וגם להלוה בשלימות. והפסד המכירה הוא הכל על הלוה דהוי ריבית גמורה בלי ספק. וכ"כ נכבדו ל"י דעם כח"ר דלף לפי דבריו חין שום צד היצר צ"ה. אבל אנשי לא ידעו מנין לו כל חלה כי מה נכתב הרי הוא ככתובים וכתסורים לאלון האלון. הם חין ולא אדם. האם חין רשע להקבל בהפסד אנשי העיר לפסיד בהם שא"י צרי העיר הייט סילוק מוצהיהם דמכר כהחייבו ליהודים. [כאשר באמת היה הענין כן צ"ד] ויחר לרביהם כמדותיהם לרבות שטר חניהם וסופריהם ויחר לרבי העיר כי רבים הם וא"ל לפרטם. וצוודלו גם מחילה נעשה הרייטער על הלטרות כל חלה אשר אי אפשר בלפרס וא"כ צ"ה וזה האלון דמני לא צ"ה אפסרופסא חין צ"ה מדי המגיע לו. ויחר בצדי המגיע לו כמה דברייטער זה צפרפות. כי מי יוחר דעשה ללרכו. וגם אם נעשה ללרכו מ"מ כל כמה שלא מסרו המעוה לגמי האלון אם ישינו אנשי העיר והקבל לשטותם ללורך אחר ולעשה גביה על המס ממקום אחר. מאן ימחה בידם. חלה וודאי דקציות חוב הרייטער. אינו רק כשהפסיד שהחייבו ח"ע להטיל לכיס השחפות סך מה לזמן ידוע ולעשה בהם אחר צרי עסק השותפות כפי ראות עיניהם. וכמו שכתבו לעיל. וגם מה שבינה חן הקבל צ"ס אפסרופסא האלון. גם זה לא ידעו מנין לו. ומי שם חוזהם לאפסרופסא על האלון האם ראשית לוחר כלום משלו לטובתו ולעסוק בפעניו כאלו העוסק בחוד של דין האפסרופסא. וס' אפסרופסא המוזכר בהשבעה הרש"ל שהביא הש"ך ס' ע"ב ס"ק ל"ה קאי על צדי העיר ור"ל כי המה אפסרופסא על צדי העיר. ודבר זה הוא מבואר בדמה דוכתי צ"ע שהקבל המה לאפסרופסא על צדי העיר למנחל היצר ללוה מא"י צריבית ועוד בדוכתי טובא:

גם מה שכתב. ומה שצ"ה שאל אנשי העיר הוא רק לחזק לבד. צ"ע חין ולא אדם. חין המלוי כ"כ בפשיטה להוציא לשון השטר ממספחותו ולפרש בהיפוך לגמרי מכפי הכחוב צו שכתב חננו חלפי הקבל ואנשי חסיפה מכרנו וההלטנו כו'. ובכלל זה כל אנשי העיר וא"כ המה מעידים ע"י כי המה המוכרים לא לחזק לבד. וכאשר אמרו מדקדקין לשון השטר ודינן על פיו אפילו להוציא מיד המוחזק. ואין יקנו חננו וט"ל דברי השטר מפסדות מהשטרות ולפרש באופן שלא עלה על לבם מעולם כדרי להחיר האיסור. וא"כ חין שום צד סביר לומר דהרייטער שייך לאלון. כי צ"ה זכה בכולו חין צ"ה מדי המגיע לו. ואף כדרי המגיע לו. מ"מ צ"ה זכה דרייטער זה צפרפות דמנחל דהוא כס"ח ביזו על אנשי העיר ואם זכה צו מי נתן רשע להקבל למוכרו. ואם הקבל מוכרים לו חן בשליחות האלון מלי שייט דלנשי העיר הבא ובי האלון לחיזק הוא לר"ך. רק דאפילו יבדיק ליה נכח"ר כל דבריו אפ"ה חין שום היצר לג"ד כיון דההפסד מפחיתות המכירה אינו על האלון דהוא המלוה לפי דבריו

(*) כל המלוא כזה חין לבס שיטות נאמרת כי הם רק לנחל ופריא. ולפי המנין נאמרת הלא רק ד"א דמלוא דהא וגם אחר שפירא ב"ה שהקבל נעל ד"י ממונת וד"י נאמרת פנים ישראל:

ונפטר מהעצבות ומה לי טובה זו דפטור העצבות או חיוב טובה אחרת שיטלה על לב כל לזה לפטור במשנת ההלואה במקבל מהמלוה ועיקר ההיבד הלוי חס הי' האוכר פטרם מהעצבות ומידו הי' מהוי"ב לבלק לגימי האדון וכל מידות חכמים כך הוא. אך בלחמה מעיקרל דדינא פרכא כי גס דין זה דהילך דינר ופטרני מהעצבות. אינו ברור כ"כ ואיכא לעיוני ב' טובא. ולפי שאינו טעם לנ"ד קאדרי:

הארכת בזה קצת נפי דברי כה"ר. חולס לדעתו חוט מהלך לל האריות הזה כי חוט חלל שני דברים בלבד. שהרייטפער הוא כהחייבות הטהורים שנחייבו להטיל לבים השופות לזמן ידוע כך וכך ושהמוכרים בזה המה חנשי העיר בעצמם. כאשר מורה פ"ז פסקא דליגנא דהשטר ואין דבר יולא מיד פשוט דהוי ריבית גמורה בלי ספק. כי מי הוא מכרימו לזמן בפלטת דחוקות כאלה ולפרט ביונהם מה שלא עלה על לבם. והמה לן לדחוק ולמכור נפשן לישב המנהג הזה. הכי הוא מנהג שנתייחד עפ"י גדולי הזמן מקדמא דנא. הלא זה הוא אשר חדשים מקרוב בואו ועדיין לא פטע חיבורו ברוב ישראל ח"ו רק בקצת מקומות לפי הנשמש. ועל חכמי הזמן מוטל הדבר לעקור ולגרש יסודותיו מקרב ישראל לבל ישלכו בצננהם בחיסור ריבית מבלי שום היסור. וגם לפי שיטורי אינו חס"י עפ"י ימוסיהם והלחמה כי חיינו צקי בחכמה האחת כי חיינו מלכיה. וגם רצויה לא הגיעו חלי רק מה שפני ראו בראי' מהשעה חכמי יודע כי חללי הכנסת ח"ש להוציא השלם עפ"י פשר כדדי להשקיע שן שלם המחלקת כבר היו נעשים החוכרים ע"י טוגש פטום ומר בערכאותיהם. מזה נראה בעליל שלא בכליות האדון עבו כל אלה. סוף דבר. על משמרתו נחמדה כי חושני בזה לריבית קאליה. וחלוצה נחמדה הספק בלבי ובקשרי מלה כה"ר להביני. ואל ישים עלי חסם חס חלי פלטה מהירות הקולמס חיוב דברים שלא לפי כבדיו. כי בלחמה היה עלי קשה מאוד להשיב על דבריו. אך מה חשבה כי כך היא דרכה של חורה. ובעתה צדולת חממתו כי שם חנה מולא עשוהתו. ולקבל הלחמה ממנו שלמרי. ויחוש כה"ר לחומר החיסור ואל יחוש על דבריו הראשונים לפטור סגורן לדבריו. כי עליו מוטל הדבר ביוהר. והי' זה שלום וברכה כו'.

דברי דוד טע ב י ל במהור"מ זללה"ה מסעופך:

סימן ח

וזה אשר כבד חלי הרב הנ"ל שנים ח"ל: קבלתי מרהיב שנים אשר כבד לחזק דבריו הראשונים ולהחזיק חיסור בעסק המנהג אשר נהגו הקהל למכור רייספער והאליא שם רע וקראו מנהג רע. והלילה להוציא לפז על ישראל קדושים ובין של קדושים. וחולס חלי רואה שאחרי המחילה מה"ר ראויי שטעה בעיקר ושרש הדין בעטם ההיול במכירת שט"ח. כי חלי קבעתי טעמו של דבר דלא רוי דרך הלואה חלל דרך מכירה כאשר הפרכתי דברים בזה אשר מולא עכ"ז היה לעסק דנ"ד. ולרומע"ל לא ישרו הדברים וחור נעטמו אשר יסד במכרבו הראשון ח"ל. וודאי עיקר ההיבד צמוכ שט"ח ומלוה ע"פ הוא משום דלא רוי ריבית הבאה מלוה למלוה דעלוה חוט מפכיד מלוותה והשפד המכירה הוא רק להגלוה דהוא המוכר דליו מויל ט' כלוחה שגניט מרצין על השגר כו'. וכן מורין דברי הרי"ף שהביא הך דהירושלמי על אותה שגניט דמרצין על השגר דמחמלה הביא המנהג דמרצין על השגר וחל"כ הביא התוספתא וחל"כ הירושלמי וכן להדיא בנימוקי יוסף וכן מוכיחין דברי הרמב"ם בפ"ה מה' מלוה ש"ב י"ט דברים שהם כמו ריבית ומיארין כ"ל לקח חרם ששחיו של חבירו צפחות ואיש חושט ועוהר לאדם ליהן דינר להבירו כדי שילוח לפטרי שלא חשבה הורה חלל ריבית הבאה מלוה למלוה וכן חומר חרם להבירו הילך דינר זה וחומר לגימי שילוי מנה בלא נגן חלל שגר חמירה. הרי להדיא דכלינהו בחד בזה עס הך דהילך דינר ופלי שניהם חכמים דלא חשבה

חין שום היגר. ומה שרלה כ"ח לדמות ענין מכירה זו ללחרי מכירות הקהל לא ידעתי מה דמות העריך לזה. דכל שארי הכירות חין שום חוז קטוע על שם חרם מלגשי העיר דמי המחייבו ח"ש ללחל צטר ולשהות יין בבסס קטוב דנהוי דמי לנ"ד. הלא הרשע בידם שלא לחסל ושלל לשהות ולמטע ולמלמס בזה כפי היסולת או ליסע מהפער להפקיע טלמס מעצבו זה לגמרי. והולכי דרכים יוכירו וגמלא לחין כאן שם חיוצ קבוע בצמח מכירה דנהוי דמי להלוואה דמכמח שימה עביר ליה נכד רק הורה מכירה גמורה עליה דמכרו להם המוח שאל יחלט בשר וכו' מחייבים גלס כך וכך מכל ליסר. וכבר הקר הרא"ש בלחמה חין נקיעה ענין מכירה כו כאשר כבד כה"ר במכתבו. ועכ"פ חכמי ליחל לזה לשם קנין ליה לן בזה כל שאיש חור מהמקח ואין שום חיוצ קבוע על הנק דמכור כמו שהבאתי לפיל בשם ההורה דעת ובמכירה גמורה כבר כבד הג"י קטוביל דחבילה דחמרה חלי חקשה ברשות ט' דאף דקצו לשגר ורחוק להפסד שרי. ובכך דחבילה דחמרה כיון דחלי חקשה חין כחן מכר כלל לך דמי להלוואה ואכור ש"ס. וחל"כ חין חלי' מדברי הט"ז סי' קע"ג ס"ק י"ד שהביא כה"ר דה"ז כבד זה על הך דחבילה דחמרה ודוק. ולכן בכל הכירות הקהל וודאי דהוי היגר גמור ובלחמה חין מוכר כלל חף להך פסקא דהג"י כי מלי קרוב לשגר שיד כלל הכירות הקהל וחלה ריוח ידוע יש בזה. ומה שכתב כה"ר שכלל הכנסות הקהילה כמטע ידועים מהשנים בעברו. חף חלי חומר כי ע"ז נלחמ כי לא חדש מה יולד יום וברכות העוהר רבו לכוליה וכן להיפך. ומפשים בכל יום יוכירו שפמשים הרבה בכחיים מפסידים החוכרים חיל קרי ב' שאל דמכרמחל הוא ויש צו חשט ורואה יוהר חף מהורי דנפס פסדייהו דמודי בזה רב ועס חרם אחד נמי חכר דשרי נשחם ק'. דלא דמי למטעה דפרדיסא דהסם חין בידו להפקיע ענין המכירה דהפירות ממילא קח רבו. חלל הכא ביד כח"ל להפקיע טלמו מעצבו זה לגמרי ואין רעטי להאריך בזה רק שט"ח לנ"ד וודאי דלא דמי בשם חופן. ומה שכתב כה"ר ולפוס ריהטל חלי' חלי' לכל מה שכתבתי דהא יש למקור על מכירה דנא כו' הוא כעין חרם-מהקויא. וגם חנה חלי' כלל דלמה לא חלטו הקהל ואסיפה עפ"י רוב מנין ורוב ציין לחייב חח כל חנשי העיר. וכל מעשי הקהל נחמכים וגמרים עפ"י רוב ולמה יגרע לענין קנין משאר מכירות הקהל. וחלוצה כי חלי' חלי' לסחור חלס מהורה עבך מכירה שט"ח קלחיק עליה למה לא יוכלו הקהל למחול החוז עכ"פ לחוחן שלא בעה"ח וריווחו בזה היסרון דהא לא יסגרו לשלם להחוכרים רק כפי אשר לקחו מהם. כמבאר בחו"מ סי' ס"ו דין החוכר שט"ח נחבירו והורו ומחלו. וחי בלפטרפסח האדון מכרוהו כשם שיש להם רשות נמכור כך יהי' להם רשות למחול. דהא להלחון חין שום כ"ח חזה כיון דלא יחלו רק כפי ערך היסרון ומחוק חין גרע דבר. חלל וודאי דלאו מהורה מכירת השט"ח קלחיק עליה רק בדרך חיוצ שהחייבו לשלם להחוכרים כפי הרייטפער. וחל"כ הדרא קויא לזוכה דהוי ריבית גמורה וחל"כ הוא חלי' לסחור:

ומה שרלה לחוק סברה ההיגר מפסור העצבות שכתבתי ע"ז דהתיח חלי' הי' המוכר משלם מידו לגמי האדון והי' טטרס מהעצבות. חלל צנ"ד שהקהל לקחו המעות חלי' צין כה וכה הי' נגנז או נאכד לכהי בערבותיהו קיימי וכתב כה"ר ע"ז דפכ"פ נפטר מקציפוע העצבות וכו' חור השח רחוקה חלל חס הי' נמשך הכילוק על שנה יש בזה חשבת קרובות לא ידענא מה' הכי לא ידענא כי עשו זלח לפוצהם: הלא זהו סמחה פנים של כה מלוי צריבית שאומרים מברש"ה הכס כו' וחלי' הי' ידע שיש ריוח בדבר לא הי' טהור. לן חלי' רגיל לפרס חנא דהריות קחי טל הלה. ואפ"ה חין שום היגר בבבילי שטעה הלה במעות ההלוואה חופני לרכי כוצה וחלי' חס ידיוח מלחיס על מלה. וה"נ צנ"ד מה היגר יש בזה כיון שכלו המעות ליד הקהל והמה מידם סלקו להלחון

דא

(*) כל הפלגל חס חין לם שיטות נפשינו כי חס רק להקל וחריר. ולפי חכמים כוונתם כלל רק דלא דמלמח דלא. וסם חמרי בים הפקדן ככלו דמי שטעות ודמי נפשות סכח יבאל:

מסיק ע"ז גם סברה דלא אסרה תורה רק מלה למלוח ע"ש.
לכאורה פכ"ש לזה טעם שכן המהמה המעוט ושיין במהר"מ
ש"ף [ול הדברים הללו נכונים בעמדם לומר יש קצת לפיין
בד"ס פ' ח"ג דליחא שמה למה לי לאו בבל ואיננה וריבית
ולכאורה איך דמיין כלל ובאמת מסיק שם דמיון הוא. עוד אפשר
דעכ"פ חס טה אחד מעות על יס אחד וזוהן עבד זה שכן
הרבה ח"כ מהר"א שיהיה צו לאו דנל ואיננה וקלה ל"ע
הסוגיא הנ"ל עם סוגיא דמשח ואף לפי חרולם שקבעו ב"י
סוף סי' ק"ס [ל"ע] עכ"פ נחזור לענין נ"ד כי מה שקובצין
הקהל רייססער ואיקבע חוב על כל ח"א מבני הקהלה לסלק
סך זה לזמן ההוא דומה ממש לענין חספסחא בקבוע מקח
לזמן שיכול אחר"כ למכור בפחות הוחיל ואיקבע עליו שם חוב
כמי שהארכתי במכתבי הקודש וע' בחזון דעת סי' קפ"ג ס"ק ד'
חקנה להחליף אחד עם חבירו בש"ח פ"ט' במכס"כ ב"ד
שליקבע חוב חתף כעשוי רייססער ומה שדומה זה דרך משל
לומר לשותפים ששונים דכ"א יתן סך כזה ח"ט דומה כלל
הקהל. דהקהל להם שצט לקבוע חוב על כל בני הקהלה
ולבנות אותו כע"פ ש"ח נמור ואם יעשה ד"מ בשותפים
כדליחא בחיות דעת שכל ח' מקנה ש"ח שלו לחבירו ואבירו
מוכר בחמת נחת. ומה שחקר מסי' קס"ה סעיף יו"ד מה"י
מכר חוב לישראל דהאריך ה"א ובה"כ ח"ט ענין כלל לכאן
דזה ברור חס זקן ישרל לא"י כל הריבית על משך שנה וכל
הקצן עם הריבית כגון שהלוינו מלה ופשה ש"ח על מלה וכל
מוכר לישראל לקנות חף הריבית שיעלו אחרי משך הקניה מותר
לקבל וע' בה בסי' ק"פ דבצוה טכ"ז שחצירי צה"כ היה מותר
ליקח הריבית חף מה שפלה אחר שחצירי הוחיל וזקן לנול
הכל ע"ש ח"כ ב"ש כחן ח"א הקהל שצט מחחילה וכללו כל מה
שיצטרכו על משך שנה מיום הזה נעשה על סולם חוב נמור. ופשוט
שש רשח ביד הקהל לפשוט ענ מוכות הל"ט מכירה מטעם שכתבתי
ואף בשער מכירה שגהו ח"ט מנחל שכל מקבל עליו לשלם
חוב המנחל עליו ברייססער רק בדרך כלל שצוהרם לו
הרייססער הוא הענין שכתבתי שקהל מוכרים לו ואלאמי
חאמו ולא דמי כלל למכור ש"ח ש' עלמו שלא שייך עליו לחזור
שליקבע עליו חוב לסלק על משך שנה ומנחל שצוהרם לו
בפחות כי מי מטעמי אחר מנחלו כמו שפלה בעליל. פ"פ מה
שבארתי כזה דדוקא בשכירות וכן בש"ח שצבד הלוה חס
משחיו על משך שנה וזמן לו מהנה לחבירו שיזי המהמה
המשחיה שייך לומר שקונה כשך ששחט לו בשביל החוב ואף
גם זאת דדוקא בדרך מכר ולא בהלוואה כמבואר בש"ד ס"ק
י"א שש בשם הר"מ דחס הלוי לחבירו חיה סך כבדי שילק
הלוואה שחייב לאחרים בפחות אסור חף שבאמת ח"ט שיה כלל
כמה רן הסך הזה וכמו דכאז הרמ"א שם. מ"מ בלויט שושה
הענין בדרך מכירה רן בדרך הלוואה אסרה חרה כמו כל
הלוואות שאסורין חף דשה זה הדמים שחזן ריבית ובה נוחל
דב"בית לא מהני מחילה דלוי היה עיקר פשמו שאינו שיה
והיו גול היה שייך צ מחילה אכל הוחיל וע"פ גזירה הכתוב
קאריין עליה. וע"פ הדברים בזה מאד שהוא יהא נמור ע"פ
דהקהל קובצין אותו חוב מתחלה כפי נרנן ויש להם כח למכור
ולאמלס הולאיהם באשכרי עבור מה שחפצין במכירה.
ח"א חן הזמן גרמל לביא יתיר בחרבה כי לעשתי מספיקין
הדברים והנה אשר כחז לי מה שהביאו אחרונים בשם הפוס"ט
לא רחמי חיה אחרון שהביא כי חן חס' דברי אחרונים חילס
זאת מלאכי צבור וז"י סי' קפ"ג בחיודי הנהיה בדשם
סלחויס"א ס"ק ג' שש שחצי"ש שש בדרך הבית מה שחקר ב"י
לדעתו לחסד בכל עיני תבירות רק שחצי"ש לא ש"פ ש"ח
פ"פ וזאת קרוב לענין המנחל בחזון דעת כמו שהבארתי לציל
ודברים ל"ע ח' מלי דשחרי נעמו מה שצוהרם שם להחמיר
וקורא ואם ריבית מלחמה פ"פ כי האבר השכירות הוא מלאי
וזה בכל ישרל ויש ללרף קלה היאר המנחל ב"י ק"פ ש"י
פ"י וע"פ בחו"ד בל"ייה. ומידי עברי עיני רחמי שיש לענין
בהשקפה לשים ריהטא בש"ד סי' קס"א ס"ק ה' למה לא הביא

אסרה תורה חלל ריבית הבאה מלה למלה עכ"ל ומה יסד
לקבוע טעם במכירה ש"ח משום דלא בזה מלה למלה.
ודבריו תעתיק בעיני ח"ד שייך טעם זה במכירה ש"ח וחזי
חן דהתייח במוכר לאחרים אכל במוכר ללה עלמו דכ"מ מותר
ח"כ בזה הריבית משום אגר נמר מיד לזה למלה ומשום
שקדים לו משום מוחל לו החוב ש"ח לו בפחות. וכבר האריך
המשנה למלך בלוחו פקך בל"ייה דאסור ללה למחול ח"יה
חוב שיש לו עבור שילוח לו משום כעס ע"ש וכן בגמ' דף ס"ס
ע"כ קבע הטעם על זה ע"פ ובאריך בזה דהילך דיגר וחמור
לפלוגי שילוח קבע הטעם בגמרא דלא הוי רק שכן למירה
וכן קבע ברמב"ם ואם ח"א דכדרי כח"ר קשה דהיה ליה
להכ"ף לקבוע הך דמכירה ש"ח בלוחו ענין דהביא הך
עברי דהתייח דיגר לחבירו ולא בסוגיא דמרבין על השכר והלחמה
יורה דברו ובהם ערצב מנח"ל הענינים לדמותן לקובצין בשער
אחד וזה קרוב ח"א כלל ועיקר היתר במכירה ש"ח הוא מטעם
שכתבתי דהיה דרך מכירה ושיין קפ"ג ס"ק י"א והענין
הוא פשוט דחיקף בשעת הלוואה שגמלה אחד לחבירו מלה זה
על שנה בודלי ח"ט שיה כעס מנה בשלימות ואילו הייט שמים
אזקן בשומה ב"ד על חרה ענין דלרד סילוק חיקף במזמן
הייט ענין אותו בפחות לפי הענין שיין בחזון דעת ריש סי'
קפ"ג ומפרש בריש מטח דמחייבין לעדים וזמנים כמה חס
ח"ה שיהו משחיו מכלן ועד עשר שנים. וכבר חקר ע"ז הב"י
סוף סי' ק"ס דהא הוי ריבית ע"ש שהיך בדוחק ולי היה
נראה הענין פשוט שבודלי שיה דמים ענין הזה שימכור חס
לחבירו משום על פער שנים. והיחך שאין ערך דמים לזה רק
דב"בית החרה אסרה דבר הזה כמו כל חוץ הקב"ה וחזותיו
ודוקא דרך הלוואה אסרה תורה אכל לא בדרך מכירה. ומי
שיש לו ש"ח על חבירו לזמן ערך שנה מתחילה כשהלה לו על
שנה הוי כמותן לו מהנה ערך זה הסך ששה המהמה המשות
פחה על משך שנה ומה שאסור לו החוב הזה וטעם מהני
השלומין בפחות הוי כחילו מי שזמן מהנה וח"א רולה לחזר
צו ולוקח ממש בחירה דה ח"ט טען לו בחירה חלל בדמים
והבי נמי דכוחיה כשהלה על כנה הוי כמותן לו בחמה
וכשהלה לקבל חיקף מוכר זה לוואר לי ערך מה שיה שכן
המחמה משום מהנה ועד חזרה זמן כמו ששחין גבי עדים
וזממן. וזה עיקר טעמו דמרבין על השכר משום דעיקר חוב
השלומין לקבע לבסוף וע"כ לא נחמייב השכר רק לגלס בחשך
שנה חיה שדולה לקבל חיקף מוואר לו ערך מה ששה דהא לא
נחמייב לזמן כעס וזה ודלי חס היה קביעה שכירות לסלק
חיקף היה מחיל גביה בערך המהמה משום כח"ל. חק מביא
הרי"ף דלף במכר הדומה לשכירות הייט שליקבע מחלה
הפרשן על משך שנה מוואר ליקח כעס בפחות כמו שכירות
ונמלל דשכירות ומקח שיזן המה דלף בשכירות חס היה המנחל
לסלק חיקף אסור ח"א לעשה עמו על משך שנה להסוף. רק
דחס שכירות הוא על סוף וחסם מקח הוא על סילוק חיקף.
וכן מביא הרי"ף שער ענין דמכירה ש"ח דירושלמי דמור
שורש חיקצבין בדרך מכירה נעשו ביהור ולא בדרך הלוואה
כי חף בהלוואה שייך צו דמים רק החרה אסרה ובענין שטון
לחבירו דיגר כדי שילוח מנה לפלוגי הוא האחר בגמ' דף ס"ס.
החס ענין אחר דהחס לוקח המלה שכן המחמה משום מדרך
הלוואה ולא בדרך מכר והיה אסור מן הדין רק משום דלא
אסרה החרה רק בריבית היתן מיד הלוה ולא מיד אחר.
ובכא שיה דליחא בגמ' וברמב"ם שם דלמור הילך דיגר וחמור
לפלוגי שילוח משום מסיק הטעם משום שכן למירה הוא ולכאורה
היה רח"י לומר הטעם דלא ניהאן מיד לזה למלה רק הענין
הוא דבריש טעל המנה מה ששה ערך המהמה המשות לפי
מפרש הטעם ח"פ אלוה בדרך הלוואה שכן עבד המהמה
משום אכל הוחיל ולא בלחן מיד לזה למלה רק מיד אחר שכן
ובסיחא ח"ט ליקח המלה כלס חלל מוואר וזמן מהנה שדי
המהמה המשות ח"א לא נעשה כחן כלל שכן המחמה המשות
קבע תלמודא עיקר הטעם דשכן למירה טעל וע"ש לבסוף

(*) כל שאלה כוח חן להם הייטת לנעמי כי הם רק לנאף ופירא. ואי חמתי חמרים כלל רק דא דמלסחא דילם וגם אחר פקארי ניה ספקה בלוי
דני ממוט ודני נפדה פניה ישרל.

לפרוץ למקוץ וא"כ צמח שזוחל להמליח חיה חזב הוי חגר נטר גמול יסקול נח כח"ר הדברים האלה במחצית שכלו וימלא כי חץ בהמיתה ממנו ומאחר דמסקלקה תמיתה ח"כ חץ שצ מהאורז להשיב על דבריו כי חץ חס היה חפצו לומר גם כדבריו בשעם הירושלמי מ"מ כיון דליכא למימר הכי וליכא למימר הכי חין שום היגר ל"ד דמלי חיה דלחיה צחר הק טעמא דלחיה חיה לן למימר צחר חידק טעמא וכשאלו לריכס למיחף מלחא ממלחא אחריחא ובפרט להחירא בעיקר דנהוי דמי מכל דל ולא להוי שום חילוק ביניהם ובכגון זה כחצו העסקים לא בשביל שאלו מדמין נעשה מעשה ומשכ"ל צ"ד דטעמא רצח חירא לפלוג ביניהם כמו שכתבתי חץ צלחא דלחיה דברי כח"ר והנה הם תעוהים מלוד ולי חפצו לאומרם כלל דמשכ"ל ח"ל דעיקר הדיבור במכירה שערות הוא מטעם דהוי דרך מכירה והענין הוא פשוט דחיקה בשעת ההלואה שאלה אחד לחציו מלא וזכרים על עזה צוהלי חוט שוים כעם מה בשלישם וכו' והאריך בזה והכלל העולה מדבריו דצוהלי שוה זה ערך דמים מה ממחין לו הפירעון רק דהארה חסרתו ככל מוקי הקב"ה והכוחותיו ודווקא דרך הלואה חסרתו הארה ולא דרך מכירה ובמכירה שט"ח ובמכירתו על השכר ובהלוקה מקה המבואר ברוספחא כיון דהוי דרך מכירה ולעת פחה חיים שוים כלל לא חסרה תורה ופ"י חפילו נכתחילה ועפ"י המליח היגר גם לנ"ד ולי חמה מלוד מדבריו אלה דח"כ בטלו כל דיני ריבית דרבין הנעשים דרך מקה וממכר כי עובדא דרב נמקן במלון דריבית וזי לקיחא וקא חיל ד' צווי וחמר יריבית לך ה' דלם חץ ל חץ דלית ליה חצילי במחא אחריחא חסור כמשאר בפרק ח"כ (פ"ג) וכן הובאן לחשוב חץ עזי דחירא צברייתא דלם חמר לו מה שצ"י חולטות ק' וכן חסור ודרך כלל כל מיני ריבית דרבין דרך מ"מ לדברי כח"ר יהיה היגר גמול דהא עתה חוט שוה כ"כ האשרא דלית ליה במחא וכן כולם וכיון דהוי דרך מכירה להוי שרי ולין לומר דשליי הכס כיון דלין לו חיו חל הקצין פ"י בשעת מכירה מדאורייתא דח"כ צהיהו דהאלן לחשוב חץ עזי חפילו בשרמחא דלא חמר ליה כך וכן יוהא חסור וכן בשער שט"ח ומלוח פ"פ של אחריס ג"כ חין לזה קיין מדאורייתא וצ"לחא הוכיח מה בעל ח"ד דלא בעיקר שום קצין במכירה שט"ח וחפילו בלא סומ"ס מהי הבל כמ"ס צמחיהו השני ושד דלפי דברי כח"ר לא יהיה שרי לחצילי במכר שט"ח ובמכירתו על השכר וצ"ד דהלוקה מקה דחירא ברוספחא רק כפי ערך השווי ששוה שער הממחית מצינו וייתכך לשווע שומא פ"י כמו שמחין לגבי עדים וזמחין ולא לשומים שום תגא חו אמורא חו חיה פוסק מקדמלי ובחצילי דלימא הכי ומדסחמו הדברים וודלי דבכל גוויי שרי חלל וודלי דלח במכירה לחוד תליח מלחא רק בצלגר נטר תליח מלחא דכל היכא דליה ביה חגר נטר חפסי שוה שמחין לו הוא שוה ערך דמים חפ"ה בדרך הלואה חסרתו חסרתו ודרך מו"מ רבין אחריו ויך דמכירתו על השכר והלוקה מקה שוה היגר גמול הייט פ"י משום דלית ביה שום דל חגר נטר ליה והייט דכתיבנא משום דלא משער עמנו בשום דבר להשכר והלוקה ומיד בשעת מעשה נסלקו זה מעל זה וחוט רק הקדמה משוח ולכך שרי חפ"י חס מחיל גביה הרבה יתר מכדי ששוה שער הממחית משוח פ"י שומא חפ"ה כיון דמדעניה קיב"צ ליה לית לן בה כמבואר בר"פ ח"ג דריבית לא אחי מגול ואנחא דמה להבן שכן שלא מדעניה חלמד צריבית דמרטתיה וכיון דהארה לא חסרה רק חגר נטר חלל לא הקדמה משוח חל"ק הוי היגר גמול חפ"י לכתחילה חפ"י חס מחיל ליה הרבה דהקדמה משיח חפ"י רבין לא חסרתו כלל ובמכר שט"ח ומלוח פ"פ של אחריס המבואר בירושלמי הנה מלך חמר הוא דמי לך דמכירתו על השכר הייט מלך המוכר והלוקה דחף דחיל לן המוכר והלוקה חפ"ה כיון דלא משער עמנו להלוקה לית כחן חגר נטר דמלי נטר ליה וחוט רק הקדמה משוח דמליח לך דמכירתו על השכר והלוקה מקה דברוספחא דשרי ומלך חמר הוא דמי לך דהילך דיער והלוח לפלוגי מהי דשרי דלא חסרה

זה הענין המבואר בסעיף י"א פ"ט ובמה שהלכתי דעיקר טעם היגר במכירה שערות דלין כחן ריבית דהא בלחמ מה שיש לו חוב חלל חמר על משך שיה חיו שיה רק ערך שמוס וח"כ מה שמכר בשערות לא שיד כלל ריבית נוחא מלוד מה שרלחיה צמ"מ שם דמכר בשם רמב"ן דלם מקבל עליו אחריות חסור משום דהוי קרוב לשכר ע"ש ובהאחרונים עיין בפ"י ס"ק ג' דמקבל אחריות נעשה הלואה ולא מכר חמסם דרעהי פשוט הרמב"ן חין מוכרין ק' ודבריו משמע דמשום חומרת בעלמא דקרוב לשכר וכן דברי הרשב"א בהב"א ח"כ משמע שאין חסורו צחר כ"כ דלפטר לומר הוחלל וכבר נתן מלה מתנה ללוח להמחין לו המעות מתן שיה ח"כ מה שמוכר וליקח מהלוקה בשוה הוא ממחית שערות מכירה הזה חיו שיה יתר וח"כ מה שמקבל עליו אחריות הוה כמו שקיבל עליו אחריות על מכירה שיה דמורר הוחלל ועיקר הדבר נעשה כעין מכירה וחוט שיה יתר רק משום קרוב לשכר מוכר הרמב"ן להחמיר וחלוקה ואסיים וחין לי העתק מהו ובקשתי להודיעי דבר ע"י וגם לשלוח העתקה ממכתב הזה הכ"ד דורש שלום הורחו בלהבת חיתן:

סימן ט

חאת אשר השבתי לדרב רג"ל על סתבו השני:

מכתבו השני הניטני לנטן ויטן כי בקש מחלי בסוף דבריו להקצין דבר פ"י מלחתי פלמי מחויב לשמע דברי חכמים ולחוח דפתי צה פ"כ חקקה המחילה והסליחה מלח הדרה כבוד וחרוה צפתח חמר לכל חלמך לבשל הדברים בכל פשם וחומר שלפ"ד בג מלוד צמחצו זה כי מ"ס כח"ר וי"ל ודבריו המוהים צביי חץ שיד טעם זה במכירה שט"ח ונהי חץ הסתח במכר לאחרים חלל במוכר ללוח עמנו דנ"ב מוכר ח"כ בלא הריבית משום חגר נטר מיד לוח לצלוה ומשום שמקדים לו המעות מוחל לו החוב שם לו בשוה וצ"ד האריך המסכה למלך וכו' פכ"ל ואי חמה על חמיהו דמהו הניחוחא חגר מלח במוכר שט"ח לאחרים יתר מלוח עמנו דלי משום דבמכר לאחרים חירא חשם הפסד משכ"ל ללוח עמנו הא חין ההיגר הלי בשעם הסכר כלל כמבואר בפ"ס דחף חס יחן לו הלוח ערבות חו משטן להלוקה שרי וכן הסכים גם כח"ר עמנו דחף חס יבוא הלוח בעמנו פה"ח שרי ויכן שכן חין עוד היגר משום חשם הפסד דעצוד גופ לא פקצ בעריות וכמש"כ במכתבי ראשון רק פיקר ההיגר לפי משכ"ל צמחצו ראשון משום דהלוח חיו טחן שום יחרון דמלח שקיל ומלח יריב והמלוח דהוא המוכר שרי ליה לחצילי בשכר הקדמה משוח כחוחה ששיט מדבין על השכר כו' וכיון דלא מקבל עליו אחריות וחוט משערב להלוקה צמירי ח"כ לית כחן חגר נטר וח"כ חדרה צמירי ללוח עמנו וודלי שרי דמליח משום למחמחין דמכרין על השכר דשרי לחחוני צבילי הקדמה משוח וליח כחן חגר נטר כלל דמלי נטר ליה הלוח והשכר להמלוח חו להמסכר כיון דבשעת מעשה נסלקו זה מע"י וחין לנ"ס בלח חלל חפ"י במוכר לאחרים דלכחורה הוי ס"ד כיון דחין לזה קצין מדאורייתא ח"כ הא חזי דמקבל המלוח מהלוקה מלוח גביה ובמה שצוה המעות מהלוח הוי כמו שמקבל פירעון פ"י מהמוכר כיון דלא פקצ לו המעות מתחילה וממלך דהוי כמו חגר נטר קמ"ל הירושלמי דחפ"ה שרי דסוף סוף כיון דלין לו שערב על המוכר וחוט חייב לפרוע לו כלים לאחר זמן לא קריק ליה כלוח לגבי הלוקה וליח כחן חגר נטר רק הקדמה משוח דמה לו להלוח חו להשכר ומה לי לאחר ינאף לגבי כח"ד דכחן צסוף מכתב דחף במקבל אחריות חין חסור מ"מ פיקר השערב הוא על פלוח ובחמא נס דבריו שם חיסם נכונים כמ"ס ח"ה לקמן וח"כ חד טעמא למלוח דבין צמחצו ללוח בעמנו חו לשכר ובין במוכר לאחרים כיון דלא משערב עמנו המוכר לפרוע לאחר זמן לית ביה חגר נטר וחוט רק הקדמה משוח חו לא חסרה תורה וחוט ענין כלל הך דהבז המסכה למלך דמירי צלח גמול דמשערב עמנו

(*) כל סתבול חס חין לוח שייכות לממנו כי חס רק ליקא וצריח וליי חכמים חמנים חטן רק דיהא דמלחא דיהא וגם חמר פסחכר כים הפקדן בעלו ד"ס קבוצת ודית נשכות פניה יב"א :

אשרה היתה חלה ריבית הבאה מלואה למלוה היינו מלך המלך
עם הלוקח דלף דלוקח דמכרם חתם המלוה הוא לוקח ויהר
עבור שכן הממנה משהו מממנה להלוה וממלך דהוי כמו חגר
נכר אפי"ה בין דהלוה חיו טהן שם יתרון דממנה קטל וממנה
יהי ויהיו דמקבל חיו רק מפאה המלוה דלחיל ליה להכי
שרי ודמיה ממנה לך דהיק דיער כ"י דלל אשרה הורה חלה
ריבית הבאה מלואה למלוה ולכך קצבה דר"ה עם הך דמרצין
על הסכר והרמב"ם עם הך דהיק דיער וחלו ואז דברי אלקים
מיים וכדמצינן [ונוולוי דלישא דהרמב"ם דייק כן שכל שניהם כהן
פסעם שלא אפיה חורה מלל כ' כנגד שניה לישא דוכן אם היא כנא
כפיס כמו ש"י כנא השלישית ולזה השתקף גם כנא השלישית במחצית
אם כי אינה הוכחה גמורה מ"מ כל משנין שופס נאדק יראה כי כן הוא]
ולכ"כ כ"י חיו רק במובן שט"ה של אחרים דהלוה חיו טהן
שם יתרון ולא היה ריבית הבאה מלואה למלוה והמלוה שרי
ליה לחלוץ בכבר הקדמת משהו כהך דמרצין על השכר חבל
במובן שט"ה של עמנו חף ש"י שליח כמכ"כ במחצית השני או
כמיון השותפין שהחייבו ח"ע להפיל לכיס השותפית או כמיון
שהבילו האחרונים בשם הסמ"ע והוא צבית לחס יתדל כ"י
קס"ה ס"ק ט"ו חף דלוקבט עליהו במובן גמור והיו כמו דרך
מכירה מ"מ בין דעשה במכירה זו הם משעבדין עצמם להלוקח
לפרוע חמ"כ ביוהר מכפי מה שקבלו היו חגר נכר גמור רק
לדלאורה היה טולה על הדעה דמ"מ לא היו חבין ריבית בין
דהוי דרך מכירה לזה הבאחי במחצית הראשון בשם הרמב"ם
והל"י דהוי ריבית קטלה דבזוי בזוי לא שייך לכן מכירה וישיין מר
בגוף השבח הרמב"ם ס"י ט"ה דמבואר שמה להדיא דהוי ריבית
קטלה חף דהענין דמיידי שם הוי נ"כ דרך מכר [כ"י נכ"י כ"י
קמ"י בוגול דנדין נקארין חרו סוהר ג"כ לכל דברי כח"ר י ולפ"ו
ב"ד וודלי דלחן לדמוהו לא להך דלוקח חקק המבואר בהוספה
ולא להך דהמכר שט"ה של אחרים דהירושלמי בין דבמכירתם
זו נכשעבדו להחזיר לכלם על ואלכער ביוהר מכפי שקבלו וההפסד
מהמכירה הוא על אנשי העיר דהמה הלויים וודלי דהוי חגר
נכר גמור הוא דמי כלל ללוקח מקה ולמוכר שט"ה של אחרים
דההפסד הוא על המלוה וכמו שפירשנו בזה במחצית השני
ומה שהביא כח"ר דברי ההוצא דעה שפחז בבי' קט"ג שאם
כפי בני אדם נוהגים כ"א שט"ה לחבירו רשאי כ"א נמכר שט"ה
של חבירו כפחות חיו ענין כלל נ"ד דליהו לא מיידי בשותפים
כמו שהביא כח"ר רק בשני בני אדם בשלמל שאינם שותפים והיו
ודלי היכר גמור לכל בשותפים מלי מהני ההליפין כיון שהכל טבל
לכיס אחד ודו"ק ועוד דב"ד חף מליפין לא הוי דכ"א לא נחמיב
רק לעצמו כדמוכח מהך דנאכד המשפן דכחז בהמ"ע להדיא דנא
נחמיביו זה לזה כלום גם מה כהכח כח"ר בסוף דבריו וע"פ הדברים
האלה בנור מאוד שאיכור טבל"ה הוא דבר שיש לו מהירין היכר
גמור ע"פ דהקבל קובעין אותו נכז מהמילה כפי לרין ויש לה
כא למכור ולמלאם הולאיהם בלפשי עבור מה ששהתן במכירה
באמת לפי מה שהבאר הך איסורל לנו דדי הוא חלה ידידיה
הוא כי משהו חין הקולר הלי עולארי ומה זה ש"י כה"ר
והמלכ הולאיהם בלפשי עבור מה שפיהתן במכירה אטו
הקבל עובין לרבי עצמן במשהו חביו העיר דנימל דההכח
הוא כל הקבל ולא על אנשי העיר ולא עובין בזה לרבי עצמן
הוא נל גמיר וליך יהיה זה היכר נ"ד שיהקע הדבר ולא נאמר
מה כ"י כח"ר על הב"י מבי' ק"ס שהיך הענין בדומק דההכח
הדבר נשט לנכסנ"ד גם הב"י לא נעלם ממנו זה רק דההכח
הענין ויהר והמליא לופן דייטרד להוליח ע"ז משהו מכיון היינו
ללוה משהו מל"י או מיכרלל רשע ונמכהמל גם כח"ר חין כוונתו
להשיג על הב"י ולכס ק כדברי הר"א משוך דל"כ חין לדבריו
שם הבנה] ומה שהקבה כח"ר ממהירין דמכות על הך דאמר
ל"ל דכחז רהמנל לנו בגול' ללו ריבית ואלו בלואה שפיר
קא קשיא ליה והדברים רדויים למי שדמרט חמנס מלי דמשני
כה"ר דבאמת מביק שם דהידוש הוא הוא דהיק גדול דהא
הידוש דמשני הגמ' חיו רק מפאה הלואה ובלאמה גם מלך
המלוה חילת הידוש ולא היה ליה לרצח לעצמו שם התמלה

(*) כל הסלול חס חין ללס סיטתו לומנט יי סה רק לנפול ופירא - וליך חמניו כוסיס הלל דק דילל דשליחל דילל וגם אפיו משמח ביה סתקדל בגול
ד"י קיטוס דר"י נפשות מניח יבאל :

שאלות ותשובות סימן טי יא נחלת דוד יא

אחד השומע ואחד הרואה כיון שהגיע לזושים קורע וקורע על מקדש צפ"ע ועל ירושלים צפ"ע ומשי לא קשיא הא דפנע במקדש צרישא הא דפנע ירושלים צרישא הכי שאל קרע על המקדש שגזירו חמור ר"ל להוסיף ע"י קריעת ירושלים שהוא קל מתני מפני שאין כבוד המקדש מהמעט בך צמה שמוסיפין על קריעתו. אבל אם קרע תחילה על ירושלים הקל אינו דרין יוסיף ע"י קרע המקדש שהוא חמור ממנו אלא שצריך קריעה על המקדש צפ"ע וסוגיא דשמהאחא הכי מהפירשא משום דפנעא דלשנא דר"י בן בהריא דקאמח לפי שאין מוסיפין על קרע אביו ואחיו מהמעט דאם קרע תחילה על אביו ועל אחיו מוסיפין על קריעתו קריעה שאר אחד מהקרוצים וע"י פירך הש"ס מלי טעמא ור"ל לאמאי לא יהיה רשאי להוסיף על קריעתו כיון שאין כבודו מהמעט בך כמו במקדש וירושלים. ומכאן אמר ר"נ בר יוחנן לפי שאין בתוספתא ור"ל דהפירוש הוא צריפוך שקריעת אביו ואחיו אינם בהוסיף על קריעת שאר אחד מהקרוצים ונחמך מלח אימא ובג"ל אימא לפי שאין בתוס' רק שהש"ס קור' כלשנו ובדרבנן נמש' פ"ק בכמה דוכתין אבל אה"כ דעל קריעת אביו ואחיו יכול להוסיף קריעת שאר אחד מהקרוצים. וזוה מיוסדה קושיית החוס' דטובא לשמועין ר"נ בר יוחנן דצדכיו מהיפוך אל היפוך דר"ק. וכן פסק הרמב"ם במיבדו וגם בשו"ע לא הביא רק דעת הרמב"ם וגם הרמ"א לא הביא עליו כלום והכי מקסינ לפסק הלכה :

ומעתה נחוי אמן כיון דר' יהודה צ"כ חלי טעמא דלא סגי כלולם בקרע אחד רק דרבי לאביו ולאחיו קרע צפ"ע לפי שאין בתוספ' ור"ל דכיון שגזרו חמור עד שצריך לקרע עליהם תחילה קריעה צריח בשבילם לכך נ"ל לא סגי להם בקרע אחד לכולם עס שאר הקרוצים. א"כ ממילא מוכח כיון דעל אביו ועל אחיו סגי לנביהם בקרע אחד וא"כ לקרע ע"י צפ"ע וע"י צפ"ע מ"מ שיהיה בתוס' מוצ"ד דליהנהו בהוסיף מוצ"ד לא הוי סגי. לשניהם בקרע אחד דהא ר"י בן בהריא הלי הנך תרומיהו דינא אהדדי. והש"ס פסוק דדוקא מהמור על הקל אין מוסיפין אבל אביו ואחיו דכבודו שווה ואין כאן קל וחמור ספיר יבסם בתוס' מוצ"ד כללענ"ד צדור דרין זה ודו"ק דוד מעביל מד"א פ"ק מינסק :

סימן יא

נשאלתי מסביל אחד על מה שכתבתי בספרי בית דוד בתשובה סי' א' לפרש דברי התוספתא דתנינן בערלה הנוסע בספינה בעצין ובראש הגג חייב בערלה נשעו בעצין שאינו נקיב נשבר וחזר ונפסע בעצין נקיב אם יוכל לחיות חייב וא"ל פסור כיצד הוא יורע אם יכול לחיות אם לא חופר נוסא בארץ ונוסעו בה אם יכול לחיות חייב א"ל פסור עכ"ל התוספתא ועיין שם במה שכתבתי בביאורא והבאתי סוה ראיה ברורה לשיטת רש"י עיי"ש במה שכתבתי וז"ל :

קצרה דעה מהבין סברא זו צענמה לפי פי' כח"ר דאם יוכל לחיות מהמור שיהיה צפ"ע שאל"כ אף שהוא עתה בנקוב הוא פסור וכי אינו נוסא יס לו למפר זה בעלמא שיפסור חל הנוסע צו לעולם ואחרי הכס בחלין שנעקר והסלע עמו כיון שכל חיותו נמשך לא היה רק. מן הסלע הזה וגם עתה הוא חיי רק ממנו לבדו וא"כ לבוס הוסי' עשר אחר הרי זה כאלו לא נעקר ממקומו כי מקומו הוא העפר שסביביו וזכ"מ שהוא עס עפרו הרי הוא במקומו הראשון וזו היא סברא נכונה מאוד אבל בידון דהוספ' שחזר ונשעו בעצין נקיב מה סברא היא זו לומר כיון שנפטר שעה אחת כשהיה בשח"ל והיה חלוצ שצ אין לו חיוצ עולמית אף שעה נחמך לאחץ ואף שבה"ר צנשימות דבריו בדבור האחרון המהמיל ועוד י"ל בהשגע על דעת דמ"מ כ' וז"ל ויוד נראה צדור דלענין איסור ערלה כו' דמוכח מההוסי' כו' וכן הוא במהג"ל לענין חילן שפסקר כו' והיינו משום דערלה צדור עיקר החילת הגרשאו חלוצין ולא חכמה לן

ואו

צריכה ושהתמיתה גמ' ערובה (פ"ה א') דלמך ר"י אמר רב מוהר להדם להליות לבניו ולבנותיו צריכה כדי להטעמין טעם צריכה ופרש"י שביט כמה מלפניו הנהגו וידעו כמה טובו גדול דגא להם נקרא שמו נכך כמו שפרש"י בפרשת משפטים שהוא כשיטת נפש שנקלחו נראה קטנה בהתחלה ואח"כ נפשה חמה הצרה גדולה וכל לוי סכנה ינו"ש צפ"ע ר"י הכי דטעמא דבה חילת צדור נפלו כל יסודותיו ואין מקיים ובכנס כרב על הב"י שחירך צדורק כי וודאי אי אפשר לומר רק כמו ש"כ הב"י ודו"ק. וסומך לחתימה מעץ הפהימה אבקשה המהילה שגזרו הרמה חולי חרקו מפי חיוה דברים שלא לפי כבודו כי בלחמ מרוב שיהי וכעסי לחומר האיסור אשר בא כח"ר להריו מכבדת הכנס בלי שום רחיה לדבריו דבריה עד הגה ואחיו הסליחה ידיו דו"ש דוד פ"ע ב"ל מהסופר :

סימן י

שאלה נשאלתי במי שקרע על אביו ואחיו ד' או ה' שבועות סתה אמו ולא קרע עליה קרע בפני עצמה רק שההיפך פסח על קרע אביו אם יצא ידי קריעה אם לאו :

תשובה הרב הגאון בעל חו"ד צסיחורו הנקרא דרך החיים פסק דלא יאל וגרסם שם ע"י ש"ך בשם הרמב"ן ובאמח לא נמלא כן לא בש"ך ולא בהרמב"ן דליהו לא כחבו רק דהם קרע על שאר עתים ואח"כ מהו אביו ואחיו והוסיף עליהם על הקרע שער על שאר המהים דלא יאל ידי קריעה דליו דרין טיהיה עיקר הקריעה על שאר מהים ואביו ואחיו בתוספתא והבין מה צעמ"ד דהוא הדין מאביו על אמו נמי דינא הכי ולכן רשם ע"י ש"ך בשם הרמב"ן :

ולפענ"ד אינו נראה כן אלא דדוקא דאם הוסיף על קריעת שאר קרוצים הוא דלא יאל אבל אם הוסיף בקריעת אביו על אמו או מאחיו על אביו שפיר יאל ידי קריעה. ויש להוכיח כן מהא דגרסי' בתוס' מו"ק (ט ע"ב) ת"ר מה אביו וקרע נוח צו והוסיף תחתון מהחלח עליון אינו מהחלח מה צו וקרע מה אביו והוסיף עליון מהחלח תחתון אינו מהחלח מה אביו מוחה אמו מה אחיו מוחה אחיו קורע קרע אחד לבולן ריב"ז לומר על כולן קרע אחד על אביו ואחיו קרע אחד לפי שאין מוסיפין על קרע אביו ואחיו מלי טעמא אמר ר"נ בר יוחנן לבי שאין בתוספתא אמר שמואל הלכה כריב"ז פכ"ל הש"ס :

והנה בהא דעל אביו ואחיו קרע אחד הסכימו כל המפרשים דהפירוש ברי"ט על שניהם קרע אחד ואין צריך לקרע על זה צפ"ע וכל זה צפ"ע ועיין בה' הריב"ז א"ש שיש מי שגלה נפרש דעל אביו ואחיו ר"ל לא על אביו או על אחיו אבל על שניהם יחד צפי שני קרעים לכאול צפ"ע ודחה דבריו גם הרמב"ן בספר תורת האדם כתב נ"כ לדמות הק' שטחא וכן פסק צנימוקי יוסף והר"א ש צפ"ע דעל שניהם צפי בקרע אחד :

ובהא דפריך הש"ס מלי טעמא ואמר רנב"י לפי שאינם בתוספתא רצו צו הפירושים והשיטות ומשום דקשיא להו מלי חידש רנב"י על הא דתאנין בצריהא וכמו שהקשו ההוסי' ועי"ש בתוס' וברא"ש ובג"י והרמב"ן והריב"ז א"ה מה שהציע ע"י ואלכאול מהחירותים משתנה הדין והגטין והמהמור שבוטם מה שני צו הרמב"ם דאם קרע תחילה על אביו ועל אחיו ואח"כ מה לו אחד מן הקרוצים יוכל להוסיף על קריעתו ויאל צו ידי קריעה שצביל שאר אחד מהקרוצים משום דלין כבוד הביו ואחיו מהמעט בך צמה שמוסיף על קריעתו שצביל מה אחר וכיון שצבהי"ל היה הקרע מיוחד לכבודו די בכך ולא חכמה לן צמה שצבה אח"כ אבל אם קרע מההילה על אחד מהקרוצים ואח"כ מה אביו ואחיו לא כני צמה שמוסיף על קרע ראשון משום דכבודו המצ' לכך צעין שיהיה תחילה הקרע עליון צפ"י עצמן וה"י אמרינן צסוגיא דלשיל (פ"ה) אהא דההיא צמהיחא קרע על מקדש ומוסיף על ירושלים ופריך ורמיהו

בין מקוב לא"ץ לענין חלין ומאזי הלא חרגי דמהחלה נטעו בחיני
 נקוב וחור ונטעו בנקוב חלה ע"כ כדפסקא דר"ק :
ב' ומה שהקשה לו על מה שכתבתי דבשרשה חלינין בחר
 השדשה הדבר מבורר במש' פטרה [נפ"א משנה ה'] דחזקין
 שם הבדיקה שנה אחר שנה ונפסקה מונה משנה שפסקה
 סיפוק גפנים וסיפוק ע"ג סיפוק חש"פ שהבדיקה בדרך מותר
 הרי חזקין דכל זמן שלא נפסקה ייקחו מהשרשחו הראשונה
 חש"פ דניחוסף אל הבדיקה עוד יניקה מעפר חדש דהא לבד
 הוא מבדיקו שזסיף לנשיה פרי א"פ"ה כל זמן שלא נפסקה ייקחו
 הראשונה מניין לו מתחילת נפישתו והיינו משום דבקרל ונטעמם
 כהוב ולמדט מה דבחר עיקר נפישתה הראשונה חלינין וכן
 עוד שכל לחיות מהשרשחו הראשונה חלינין בחרה וכן פסקא פ'
 קדושם [פ"ה שרשא ג'] ונטעמם פרט למכרין ולמכרין מכלן
 חמרו סיפוק גפנים סיפוק ע"ג סיפוק חש"פ שהבדיקה בדרך
 מותר ופ"ה בקרבן אהרן שפרש הא דפרט למכרין ומכרין
 היינו כל זמן שלא נפסקה ייקחו הראשונה יהא דחמריק בפי'ק
 דמש' ר"ה הניח אחד הטעם ואחד המכרין ואחד המכרין
 שלשים יום לפני ר"ה עלתה לו שנה מיירי בנפסק ממוקם
 יניקה הראשונה ע"ה ופ"ה ב"ד חש"פ דניחוסף לה עוד יניקה
 מ"מ כיון דיכולה לחיות מהשרשה הראשונה דהיתה בשעור
 חלינין בחרה ופסירה מהפלה :

ג' ומה שכתב נחלן בין הך דהבא להיה חלינין שצדק וסלע
 עמו דשליח החסם שכל חיותו מעולם לא היו רק מן הסלע
 הזה וגם עתה חי ממנו לבדו משא"כ כחן בע"ז חן הבנה לדבריו
 דהחסם בודלי מיירי שיהיה הסלע מתחילה מחובר לקרקע עגום
 וחל"ה נעקר משם למקום אחר וחל"ה בודלי קרוב הדבר שהיה
 מהחלה היניקה גם מקרקע שחץ לפעם וגם עתה יש לו יניקה
 מחיותו מקום אחר שבה נשח חש"ה חמריק כיון שכל לחיות
 מסלע אחד פטור מעלה חש"ג שניחוסף לו יניקה על יניקתו
 ובנ"ד ה"ז דכוונה חש"ג שעתה ניהוסף לו יניקה על יניקתו
 מ"מ כיון שכול לחיות מעפר העלץ לחור חש"פ שניחוסף לו
 יניקה גם מהאחר מ"מ פטור כיון דמתחלה השרשחו היתה בעלץ
 גם חין לומר דבעלץ נקוב נעשה העפר עלמנו מחובר לארץ
 ומקרי העפר מחובר לקרקע וחל"ה הו' כמו שפסק בקרקע
 עולם מחדש ומייב בערלה דח"ה דלהדיא מוכח בניסין [גנ] גבי
 עלץ של אחד וזרעים של אחד דהעפר חיש חשוב מחובר רק
 הזרעים הנה מקרי מחוברים ע"ה ור"ק :

ד' ומה שכתב כח"ר להביא רחיה מדין הנוטע לסייג או לגדר
 או לנטיס שהוא פטור מערלה שלם חישב עליו חל"ה לאכילה
 חייב חן רחיה כלל דמריבויא דקראי דרבינן לה בשיפול מהא
 דכל עץ מאלל הבא לנכות שלם עירב ע' מחשבת מאלל בין
 בתחילה ובין בלאמצע ובין בסוף שוב חייב בערלה ופ"ה בק"ה
 ומכאן שם בספרא שלם חישב עליו בלאמצע השנים לאכילה
 חש"ה מניין לה מתחילת נפישתו וכן דווקא לענין מחשבת מאלל
 דבקרל עץ מאלל כהוב משא"כ לענין מחובר חלינין בחר תחלה
 השרשחו כ"ו שיש לו יניקה מהשרשה הראשונה וכמו שהוכח
 מהיהא דהבדיקה שנה אחר שנה :

ה' ומש"כ להביא רחיה ממש"כ הרמב"ם בפ"ה מהלכות הירומוה
 דרע תבואה בעלץ חש"כ כו' עד שיקבעו קודם שיצא שלם
 ג"כ אינה רחיה כלל משום דלענין תרומה בתבואה דרשיק בפי'ק
 במש' ר"ה מקרא דעשהה את התבואה לשלם הגזים אל חקרא
 לשלם חל"ה גזים ונמאל דחלינין בתבואה בחר שלם גזיהו
 ובחלין לענין ערלה דרשיק בפי'ק מקרא דומעשהה דחלינין בחר
 נפישתה והיינו בחר תחילת השרשה וכמש"ל מאלל דבתבואה
 קודם שהביאה שלם שיה לחלין קודם השרשה וכמש' שחלין
 חס קודם השרשה חור ונטעו בע"ז ודלי דחייב בערלה ה"ז
 גבי תבואה קודם שיצא שלם חייב פתחמה ובהא שפסקא
 כל דבריו וקוליו ועמרינו ור"ק דברי ידיו דר"ס
 דוד פ"ע ב"ל מד"ה פה מינסק :

השנה

לן כמה דנעשה אחר השרשה כו' ובין שיקוב העלץ חין
 נחייב כו' מש"כ חלין העלץ כו' חבל עליו גופא אי דן דלמה
 בלחמ ניקוב העלץ לא יחייב ודינא דמתניחין בחלין שצדק
 ודלי ללחו משום דחלינין בחר תחילת השרשחו דהא תחש
 דהרבה תחילת השרשחו היתה בחיוב חל"ה שאלה שפסקו עליה
 ג"י ערלה נפסק ובין שיכול לחיות גם עתה מעפרו הרי הוא
 חל"ה לא נעקר כלל וכנ"ל והנה חל"ה לא בלחית לפי' הדבר כח"ר
 חל"ה בספרא בעלמא השרשחו כי מה אי לבוא אחרי כח"ר
 להעקשם בספרא חבל הגני להביא רחיות ברוחה יהו' עדין
 וילדקי: (ח') ממ"ש הרמב"ם ופוס"ט והוא שירושלמי הנוטע לסייג
 לו לנטיס שהוא פטור מערלה שלם חישב עליו חל"ה לאכילה
 חייב הנה שפסקא מחשבת חיוב חזרת ומחייבה ומחילה חפילו
 מידי מעשה השומר דהא לריך דווקא לפטור האכמה שהיא לגדר
 ולפטים כמבואר שם וכן מפסק חיוב כניקוב העלץ שחור
 ומחייב: (ב') רחיה ברוחה ממ"ש הרמב"ם בפ"ה מהל' הירומוה
 ה' פ"ז דרע תבואה בעלץ חש"כ כו' עד שיקבעו קודם שיצא
 שלם ע"ז והוא בע"ז בע"ס דלן חליפסקא בירושלמי מטעמא
 כיון דעכשיו ניקב כח"ה ה"ה שם והא דינא דידן להדיא דבחר
 וניקב בחר הסחא חלינין וחייב ודל"ה חל"ה שיהיה בריק ק"ו ומה
 הרומה שמתעבת חיובה חל"ה חזרת ומחייבה כתבואר ברמב"ם
 ה' הירומוה (פ"ה ב') הסילה והחורב כו' ורש"י למאלל בזהה
 חש"פ שגמלן וחש"כ כו' פטורין שמתעבת חבור חל"ה כלום
 ע"כ וחל"ה מפסק חיוב חזר חור ומחייב כנ"ל ערלה חש"ה מחשבת
 חיוב מחייבה חל"ה דין שמתעבת יהא חור ומחייב והא לכאורה
 ק"ץ שחץ עליו תשובה :

מבל הלן טעמי ללי דמיסחפיקא כך הוה לחינה לפרש
 החוסמה קלה בפירושא חמרינא ודלי דגירסתה החוס' הוא
 כמו שהגיה המפרש שהביא כח"ר והסכים עמו וגם חל"ה מלאה
 חן לו בדברי תשובה ב' ערלה חוס ו"ד שהביא בשם השבט
 הרשב"א וסיים חס יוכל לחיות פטור וחל"ה חייב עכ"ל גם הפי'
 שפ' כח"ר בחור גומא בדרך שיעמיד העלץ תלמולה כמו
 שזכרין הקדירה גם זה הוא פירוש נכון מאלל [ומ"ש וטעמו יש
 להקן לכאורה שח"ל וטעמו שכן כל' המסגה כל דבר הנחתב
 בתקלה לא בכול קרל נפילה כמו דקר נעון נען סכן בכול
 ודומיין חל"ה דכוונה החוס' בעלץ נקוב וחל"ה לא משעמא
 דשח"ג פטור דוודלי בערלה חין חילוק ושח"ג חייב כמו נקוב
 וכסהימת הרמב"ם ופוס"ט ע"פ הירושלמי וכ"ע מודו בזה דע"כ
 לא פליג רש"י ור"ה חל"ה בורשים חבל בחלין חין לך דבר שמועד
 בפני שרשיו ובפי' דירושלמי בקל יוכל כ"ה ליישב ע"פ דרש
 חבל כוונה החוס' הוא ממש דינא דמהינהן בחלין כצדק דגם
 חלין זה שצדק מן העלץ חש"ג כשצדק וחור ונטעו בעלץ
 נקוב חף חל"ה הוביף עליו עפר כלל וחל"ה חל"ה חל"ה עוודט
 חי לפעמי עדין לא ידעט שהוא חי מעפרו כי חל"ה חל"ה חל"ה
 חיים מן העפר הראשון אחרי שלא ימלט שלא נשקף ולא נחפר
 ממנו בשבירה העלץ חל"ה שהוא חי עתה מקרקע עולם שניחוסף
 עליו ע"י העלץ הנקוב לאחר ויונק דרך הנקב וזה נחיה לו
 החוסמה' עלה קלה שכתב חש"ה לחור כמו במהינהן חל"ה לבחון
 ולכלק העלץ מעל הארץ ואם ישאר בחיים הרי חל"ה חל"ה חל"ה
 שיכול לחיות מעפרו לבדו וחל"ה לחוסמה עפר ודלי הוא חל"ה
 לא נעקר ושיהא בעליו הראשון ופטור כי כבר יצא ידי חובתו
 משפסקו עליו שנת ערלה ובה כל דברי הראשונים קיימים
 וכ"ה על מקומו יבוא בשלם: עכ"ל החול :

והנה אשר השבתי לו הגיעני מכתבו וראיתי
 הנאמר בו והנה הדרת מכתבו ונעם
 לשונו לשון ספרים מצאו חן בעיני עד שמצאתי
 עצמי מהיריב להשיבו בקצרה :

א' מש"כ כח"ר בביתור החוסמה דמש' ערלה תמוה מוכח
 לפירושיו הו' מלי להשיטע הך מנחא כולו בנקוב חל"ה חל"ה
 בעל"ה במחליק מעלץ לעלץ דהא לבד ששהא חין חילוק כלל

שאלות ותשובות סימן יב נהלת דוד יב

סימן יב

תשובה שהשבתי לרב אהרן ובתשובתי יובן עצם השאלה :

מכתבו קבלתי ויקבל שלום והנה מכתובי מזהבז נראה דשודל דידה הו' שילא האם לחוק ולא החזירה ושמונה כך בהיות האם מכתוב כן הכתיב מכתוב שהרי לא הזכיר כלל ממעשה המורה היחיד היתה ובהיות ק' מלחא דפשיטא ליה למעשה לא הו' גיטא פשיטא לי לאידך גיסא * שהרי מעשה לא נסמך רק אס האם מכלל בני מעיים או לא ואפשר דעד גרע טפי מכלל דפשיטא ליה דאם היה בכה"ג בני מעיים שילאו לחוק ולא הוחזרו ושמונה כך דוודלי טריפה * ולדידי פשיטא ליה להיפך דכל שלא הוחזר לפניו חץ כלן טריפות כלל ובפשיטא דלשון דמהני יאלו בני מעיה ולא נקט כשרה והא דלמחרין עלה בגמ' ל"ש חלל שלא היפך בכן אבל הם היפך בהם טריפה מוצא ברש"י והר"ן דליידי שהיפך בכן בכניסהו לפניו עיי"ש * משמע דכל זמן שהמה בחוק לא מיטריף ולא שייך בזה היפך כלל כ"ו שהן בחוק והסברא טוחת כן דהא היפך הוא כפרש"י היפך עליוט להחזירו או עגלות ו' למעלה ממנו שהיו שהחליף ו' למעלה או למטה שבז ח"א שיהיו למטה כיה וכו' לא שייך בהיותם עוונה מכתוב שכתוב הפך כזה והיפך כזה והן חזרין ספיר למנוח שהיה כנראה בחוש * והדבר מוצא להדיא בדברי חמודה ס"ק רמ"ד בזהבז על דברי רמ"י בעל הגטס דלחיה ס"ל דהא דלמחרין בגמ' * ש"ס חלל שלא היפך בכן כו' ה"פ שלא החזירין בידים חלל שנגנבו מחליטין ואל"ל שגל נגנבו כלל ועדיין הן מכתוב חלל היפך בכן כלומר שהחזירין בידים דהשתא חייב למיהם שכתוב טריפה ק"ל מה דערו ז"ל אבל חץ ק"ל כן מדברי השפ"ק דוודלי חש"ג שהחזירו בידים חץ כלן חוקה שחזרו כסידרן ומ"מ לאו כלל הוא למחר דלעולם כל שהחזירו בידים טריפה דכל שודע שהחזירין ולא היפך בכן כשרה והלחך כזה בדרייהא עיי"ש * הרי להדיא נחב דכל שלא נגנב כלל ועדיין הן מכתוב כשר וגם לדברי הרמב"ם דמשמע קלח מדבריו דגם בחוק שייך היפך היינו דווקא היחל וידיעין דוודלי שההפכו חלל כ"ו דלא ידעין שנתפסו ליה בה חזיריה שהרי גם בהחזירין לפניו דעת הדברי חמודה דבידוע שלא נהבטו מחזירין עיי"ש * וכל"ה משמע מדברי העור וכו' שלא חשו למשמעות דברי הרמב"ם שהרי לא נחבו דינא דהיפך רק בהחזירין ולי ס"ל שמשמעות דברי הרמב"ם ה"ל להבט כנראה אס נתפסו טריפה והגם שהפ"ח הכי דעת הב"י לדעת הרמב"ם לפע"ד הוא רחוק בכוונתו * מכל הנ"ל מוכח דביאלו למד ליה ביה שום טריפות ודברי הבאר אברהם שב' נעשה"ם שהביא יס חוסרין ביאלו למד בלא הוחזרו לא ידעתי מה"ל הא * ולדבריו קשה טובא דהא קיי"ל זה פסל החזר להכשירו אבל בכל הטריפות כיון שטרפה חיו תור להכשירו וא"כ כלן אס ביאלו למד נטרפה א"כ היפך החזר אחר להכשירה ע"י המורה חלל וודלי דביאלה למד חיה נטרפה כלל וא"כ בג"ד ביאלו דרך פי הטבעת גם אס נאמר דח"א להחזיר מ"מ ביאלה למד לא נטרפה והרש"ל שב' דביאלו דרך פי הטבעת טריפה וודלי דליידי דווקא בהחזיר דלו חייב למיהא טפי שמה דההפכו ומי שהיה הגירסא כפרי מגדים בשם המהרש"ל ואין למחר דע"כ לא אמרין דביאלה למד לא נטרפה חלל דווקא היחל דאפשר להחזירין וא"כ יס לה רשאה אבל היחל דח"א כלל להחזירין הו' טריפה מעבשו כיון דלחן לה רפואה כלל דגם זה חיו דוודלי גם הרש"ל מורה דיש במילוח להחזיר כסדרן כוודלי דגם אס היינו חוזין בשפה שהחזירו כסדרן החזיר * וודלי דגם הרש"ל מורה דמוחזר רק דהטריף מחשבה דשמה דההפכו דלח"ה תקשה סהמא דמהני דהשיב יאלו בני מעיה בין השפירות ואמאי לא חשיב להו גמי במחני' דאלו טריפה בשוף יאלו בני מעיה דרך פי הטבעת טריפה ואין סתמה מהני' למחני' יאלו מעיה כשרה דלחיה למחני' ולמחר דליידי גם ביאלו דרך כי הטבעת * ועוד דמדות לא פי' הש"ס לא שט חלל דביאלה דרך נקב גדול אבל יאלו דרך נקב קטן טריפה וכל כי

הני מלי ה"ל לה"ס לפירוש חלל וודלי דכן הוא החמור דגם ביאל דרך פי הטבעת כשרה משום דיש במילוח להחזיר כסדרן * וטור יס להוכיח קלח ממנה שהרינן כ"ו דלכך נקטה מחני' חלי דילא נבי עוף ולא נבי בהמה משום דנבי עוף שני טפיו והדבר ידוע דדווקא דרך פי הטבעת שניה טפי חלל דרך כריסו שזכר חיו שניה בשוף חלל בהמה חלל וודלי דמהני' חייבי גם ביאלה דרך פי הטבעת והרש"ל שאמר לא חסר רק בלתי ידוע אס נהפכו או לא חלל וודלי דיש במילוח להחזיר כסדרן בני שום היפך * ובפיקר דברי הר"א ספרי שהביא הרש"ל חזי תמה כי הוא מלחא חדתא דמנ"ל לחדש ולומר כן דפי הטבעת של המניגולא מפקחא חיה לה משיגולא ליה נה דלחא כילחמה כן כפיסה ולי הו' בקיחין בשוף חיה דבר המפסו וגורם לו שיהא יומשקו מעיו להובו גמי היו חזרין כסדרן * ומנ"ל לחדש סברא שאין לה שום רמז בש"ס ורש"י וכו' ולי לומר על הטריות יס וני גלה לו זה ונס השפ"ק חלל וודלי חץ שזכר חו' שגור לחזק הע"ז והפ"ק חלל וודלי חץ שזכר חו' שגור על פי"ק וע"ד הב"א הנ"ל לא בא זכרונם כסדרן ואין חזר חלחין לפסוק כוונה וקדוב למד שדברי הר"א ספרי חיו רק בהחזיר בידים * ודעתו ג"כ דעת הר"ן ודברי חמודה דגם בהחזיר בידים כשרה אס חומר בפריוט שלא נהבטו וע"ז אחר הר"א ספרי דבשוף לא מהני חזיריה בפריוט דמשהא בהחזיר בידים דרך נקב נר וודלי מהפסו והכי דיוק יעשה דרש"ל הביאו הפ"ג שב' וכוונתו ולבסוף כ' דח"א שהחזירו הכלל משמע דהחזיר בידים דמנ"ל ה"ל למחבז וחזרו ילבסוף חלל דח"א שחזרו וכלל כה"א שהבין דמיידי שחזרו מחליטין עיין בדבריו בזה שהקשה עיין ולפתח"כ כשחלקה קרייתו וכו' דווקא ביאלו הבני מעיים חלל נבי יאלה האם דקיי"ל להקל בנקב במקום ח"מ ובניטל כשרה לכ"ס וודלי דלחן נהחזיר לחסור ביאל ואין לו לבדו חומרות מלבט מה שלא נחלל רמז בש"ס ושפ"ק והגלע"ד כהברי והמהני דוד טע"ל מניחם :

סימן יג

בערה יום ואין * יין ששם * אבר"ה לשיק סינאס :
בביר דרב וכו' מזה יתקן בסדר :

תשובה * צידון שחילתא דשילחא קדמויה בלשה שיוגא מגופה כעין מים כשחמשה ודואה היפך חל"כ כשחמשה נעשה שחזרית ולא שחור ממש ע"כ דברי השאלה * וכה"א הביא ע"ז דברי הב"ה כשהב שהמורה לא יורה בשודו לה עד שחמשה שמה יחללם בקלח ודברי הפ"ז והש"ך שהשינו עליו :
והנה הפ"ז הביא ג' ראיות לסבור דבריו * (א) צה"ה דהיינו לא יאמר הכס חיו היה לא היה וודלי שמה חלל לחזירין חץ לו דרין חלל מה שעיניו רואות וא"כ הוא הדק להיפך חץ לו חלל מה שעיניו רואות כשהוא לה * (ב) משם דברי דרלח דס ומשמע שרואה כשהוא לה * (ג) ממה שפסק העור בסי' ג"ב דרין נפלה נאור דאס נשהה המלחא אחר שגלן טריפה ומ"מ מותר לאכלן לזוין ולא חיישין שמה אס גלן היו משחנים דלחזקין ריעותא היחל דלא מייכחל בהדיא לא מחזיקין * ורואה האחרונה הביא גם הש"ך וכו' ע"ז כח"ר שרואה ראשונה חיה מוכרחה דשאי הכס שלא היה שום ריעותא אבל דגם ידוק חייב ריעותא לא ידעתי מה הוא אס דהא להדיא הביא הפ"ז והש"ך בשם הב"ה דגם במחלה לכן לא יורה עד שחמשה ובמחלה לכן כוודלי דליכא שום ריעותא :
ואי חייב לאקשיי הכי חייב לאקשיי דמה זה שב' הפ"ז דח"כ ה"ה להיפך * דשודא חייב לפלוגי בינייהו דשגמלח אס בל לפני ההכס יבש לא יאמר חלו היה לא היה שמה דהא חייב להחזירו ללחורו כיון שהיה בשם שילח מותר הניף חלל בשולו לה כיון דבכל יוכל להמחך עד שחמשה חייב דמחוייב להמחך כדדי שחמשה * והרואה השניה שהביא מה"ס ג"כ אפשר נהחזרו כמו שהיה הפ"ז בשלחו דאפשר שלא ראה רק לטמא אס יהיה בזה חממות חלל לא לשהר עד שחמשה ולא נראה רק הרואה העליונה מנכלה לאור שגליה הסכים גם הש"ך :

(עיי' ח"ס ביה בקושרם אחרין) יי"ה

בזה כל זה אינו פניג לג' דבנדון דידן כיון שהחזקה ג' כעמים לרשות מראה סה והיא משמרת בסופה ח"כ גם בעודה להם שצדיק לה כחילי כבר השמירה ומלא כי צ"ל ח"כ כח שום לא ספיק להקל חס לא ששמוך על דברי הר"ב בעל ח"כ ש' דאפילו בהחלטה כשהייבשה ג"כ טהור וחליק בשינוי אור ובהחזקתו על הבד מזה טוגר האדמימות ופיקר הוכחה הוא שהגיע יסוד מוסד הוראה ה"ט"ו והש"ך שמונה להוראה בעודו לא ח"כ לו לדין חלל מה שעיניו רואים ומה גם בהחלטה ח"כ"כ לשתייבש דלי איהל דבהייבש ח"כ"כ טמאה ח"כ"כ היה לו להמתין עד שהייבש דלן זה דרכי טעם שהעבד וח"כ"כ יתודע שהוא בן המדה חלל פ"כ דגם צהייבש ח"כ"כ ונראה כי אדמומית בקטנותו ג"כ טהור והליק בשינוי אור ובהחזקתו על הבד טוגר מראה זה ויש להקשות על דבריו דל"כ בנפלה לאור שמונה לאוכלן ללויין חף שאם שלק המותר ח"כ"כ וימלאו אדמין יתודע שהוא טריפה ולא חמירין שאין זה דרכי טעם ורואי ל"כ"כ ש' לייבש זה דלן שיד הק מלחל דדרכיה דרכי טעם חס יתודע ח"כ"כ שהוא וודלי חיסור ובספק חיסור הוא דחמירין הק מלחל דדרכיה דרכי טעם וטמה חמה חקרא דכלפי לייא יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא וטוגר דהא בהיה דפ' יט מותרות היה וודלי חיסור ועוד שדברי הח"ס יהיה לפ"י כטין חדש מהקושיא דמג"ל לחפש הק סברה דפ"י האור משמחה ואל היו רק ספק ובה שיד דרכיה כו' דלמא ח"כ כלל להשהטח פ"י אור והיו וודלי מדה ולא שיד דרכיה לפי סברה כח"ר :

ובעיקר הקושיא היה נראה דמסתבר ליה להח"ס דלא חמירין הק סברה דדרכי טעם חלל בצעילה חיסור ולא בשאר חיסורין חלל דל"כ יהיה נדמה בזה פיקר ראויה ה"ט"ו והש"ך במה שהוכיחו שמונה להוראה בעודו לא מהא דנפלה לאור שמונה לאוכלן ללויין דחייא שאני ההם דלא שיד בזה דרכי טעם משא"כ בהוראה נדה דהוא בעילה חיסור ושיין בזה משום דרכי טעם וכבר כתבנו לעיל דפיקר הוכחה ה"ט"ו הוא טעם מיכודו של הוראה ה"ט"ו והש"ך וח"כ כיון שגל היסוד נפל גם הבגין ודברי הח"ס מוקשים ממ"נ וצריך לומר דהח"ס קיים הוראה ה"ט"ו משא"כ ח"כ ראויה שהביא ה"ט"ו וח"כ לא נסתר היסוד ח"כ כבר כתבנו לעיל דשאר הרלויות ח"כ מוכרחים וח"כ גם דיי של הח"ס איט מוכרח כלל וכל"ה נמי אין דברי הח"ס מוכרחים דיש לומר דלא חמירין הק סברה דדרכיה דרכי טעם חלל כהיה דהחם שריכה עליה וההגה על בעלה כמו ש' רש"י שם והיינו משום שהחליה נעשה בשמצי גדול בצובהה של עיר במושב חמשה דיינים ומתכנסם בריבם שבענ יצמה נסור משא"כ בשאר חיסורין שאין הפירסום גדול כ"כ לא חיישין להא מלחל :

והתני הרב הגדול מוה' משה יהודה ליב נ"י ראה להביא ראיה לדברי הח"ס מהא דחמירין צינחא (דף ו') מביאו למח פירש תניא ר' יהודה בן בריה לומר שמה תמלא אשתו ספק נדה ויבוא עליה ופריך עלה אמי ברישעי עסקין ואמאי לא אמר בכה"ג שמה תמלא אשתו מראה טהורה ובעודה לה לא היה נראה בזה שום אדמומית והורה בה חכם לה'ת' ובהוראה ה"ט"ו והש"ך וח"כ"כ כשהייבש נמלא כי אדמומית וח"כ"כ היה טמאה וודלי למפרע חלל פ"כ דגם בנמלא כי אדמומית כשהייבשה ג"כ טהור והכל הולך אחר הליאה מן הגוף ודברי הח"ס מיהו גם זה איט מוכרח דהחם ישיגם שמה הקשו דהיה מצי לחאקנה בנמלא על ש' אז על בלה לוהיות וחירת שם חרולים אז לרבוהא נקטיה אז משום דבבביל כד לא הייט מפרישים אוהו ורי"ל משום דלא שכיח ושי' החרולים שייכים גם צ"ד ודוק :

והרב בעל חוות דעת כהב ח"ל חמס ח"ל הגאון בעל ח"ס בתשובה ש' (נפ"י מ"י) הכריע דאפילו נשתנה למראה אדום כיון דבשעת יציאה מן הגוף היה בדם מראה טהורה טהור והדין עמו דכמו שהדין במראה אדום שנתפך ללבן ביבשה דלמדין בחר יציאה מהגוף וימו שהיכה לפי מידה דרבי פיי"ט] כן הוא להישך :

ולענ"ד לא דמי להדידי כלל דה ידוע דהדבר הנסדר מן החי כל עוד יאריך זמן הפרדו ממקום חיורה יפשו :

סימן יד

בשוע ח"מ סימן ח' סעיף ב' חבל רישי ושבת מגבין זה דעת הרמב"ם ו' ותמהו עליו דהא להדיא חמירין בש"ס במס' ב"ק [ד' סד] הלכך אדם בלחם חפ"ג דלית ביה חסרון כים כיון דלא שכיח לא עבדין שלימותייהו ור"ל דהא לא שכיח כיון דלא בלחם חפ"ג גם רישי ושבת ח"כ לז' להבטח מה"ט סימן דלא שכיח חוב בלחם דעת הרמ"א והוא דעת ח"כ"כ שגמיה הרמ"א בהגהותיו דלחן מגבין כלל אפילו ח"ס וביבש דעת הרמב"ם נלענ"ד דהשיקר כהירוע על הב"ו והכ"מ ש' דהרמב"ם דקדק ק מליד מיימרא דרנא דלמח כל הגיטס כעבד ט' דהוא מיותר דהא גמילא שמינן זה מהא דלמח רנא דלחם בלחם לא מגבין חלל פ"כ דהוי לאשמוטין דדוקא מק דלרין לשמו כעבד הוא דלא מגבין חלל ח"ס שפיר מגבין ואלא דלמדין דלחם בלחם לא שכיח הייט לענין הק בלבד בזה דלמדין ק ור"ל דהוי לא שכיח שיחבול כי כ"כ עד שפ"י ישיב כי מוס לפום בלחן שיפחח מכספו חס יושם כעבד חלל חבלה בלא מוס המפחיתו מכספו רק שיפחך רישי וטבה זה שכיח וטבית כהב פייטו כר לחם גם היום שזה דבר ההוא ורנל ולק שפיר עבדין בזה שלימותייהו וכטין זה כהב מהר"א שטין צדירותו להסמ"ג :

להסמך ע"ש וכיון שהקט דרישי וסבה מנבין בצבל ח"כ אף
 ח"כ הבאה פ"י נזק נמי מנבין ומכוס דלחין להקט בין מכה
 למכה וכמ"ס הסמ"ט פ"ק י"א ועוד כי הכי דלא להי מילי
 דרבנן כחלוקה וטולא דלחין בצבל שיחבול בו ביוהר יפטור
 מכל וכל - ובשלמא חי לא היו משכמה לה לר"ש חלל ע"י נזק
 דלא שכיח שפיר הוה חמירין דלא היקט ביה רבנן למוגביה בצבל
 כיון דלא שכיח חבל עהה דהולכרו להקט לר"ש דשכיח ח"כ גם
 הך דלא שכיח לא ילא מכללס - זה הוה כוונה הר"י בהוספה מעט
 ביאור להבין דבריו וזוהי כרו מעלין קושיהוי של מהרש"ל ב"ש"ס
 במס' ב"ק פ"ח סו' ד' וקושיהוי על צבל לר"מ פ"ה (מסנהדרין)
 ע"י"ש בדבריהם ובמה שהבתי חין כהן קושיא כלל דוק ותשכח :

ועד"ז הוא ג"כ הירוצו של צבל לח"מ עמנו חלל של ביאר
 הדברים כל האורן וגם גא הבין שגם כוונה הר"י הוא

קי גם הרב צבל פ"י האריך בזה וכיון ג"כ לדברי הר"י ודכתיבנה
 ע"י"ש בדבריו וזוהי יסוד נכון בדברי הרמב"ם - ועוד נלפע"ד
 להביח כן מסוגין דב"ק דפ"ק הוי נזקי חרש בחדש דקלחמך
 רבא דלא מנבין בצבל לאו כללל הוא לכל החמשה דברים
 שחייבים בזמני חרש בחדש [וגמ' שפינן מהרש"ל ע"ש גמ' שהקט
 מוס על הרמב"ם] והייט מדפריך החס והרי פושטא ופנס דשכיח
 ומשני ח"כ דהא ר"פ חגי' ד' מלוה זוי לצטח וא"כ ח"ס"ד
 דרבא כללל קלחמך לכל החמשה דברים דלחין עגבים בצבל ח"כ
 אכתי מחי קמשי מדבר פשא כיון דרבא ע"כ לא ס"ל ק ויך
 שקלא וטריא דהש"ס אליבא דרבא חלול וא"כ ח"ך הוי ס"ד דהש"ס
 לשטוי לרבא מהא דר"פ חלל ע"כ דרבא לאו כללל קלחמך לכל
 החמשה דברים - וכיון שכן דייקין שפיר מחידך מימרח דרבא דכל
 הניסוס כו' דעיקר מימרח דרבא לענין חק בלבד הוא דלחמך
 דבטיקן במשימה כעבדא וכמ"ס הר"י וכו' ודו"ק - אך הרב
 בלח"ס שדה ביה נראה בהך הירוצא דהא פנס קלחמין בסוגין
 דשכיח מדפריך והרי פושטא ופנס דשכיח כו' וגם ח"ס ביה חסרין
 כים דהא פנס הייט חק דלחמין בריש מילחין דב"ק וכמ"ס
 גם רש"י בסוגין ואפ"ה כ' הרמב"ם להדיח שס דלחין עגבה
 בצבל וממחמ קושיא זו נחיד מחירונו של הכ"מ ובהר לו פי'
 חדס בסוגין דהא דלחמין ח"ס ביה מחרון כים ולא שכיח כו'
 לאו למימרח שהמשה לא שכיח רק שהחפרון כים הוא לא שכיח
 ור"ל דלחו הוא עומד למכר בעבד עד שנהשכט לח"כ וגם כי
 השומא גופא זילא בו מילחא וכדלחמין לעיל בחזיהא דיתקא
 ח"כ לא בעינא דילול ביה מלחא וזה כוונה רבא במימרח דכל
 הניסוס כעבד כו' משום דהח"כ לא שכיח אף שהמשה שכיח
 כמו פנס חש"ה כיון דהח"כ ל"ש לא מנבין זהו חוקן כוונה
 ע"י"ש - ובחמח בפירושו הוא זר והנוה מלוד דכל שכיח ולא שכיח
 דלחמך בסוגין ע"כ פירשו דהמשה לא שכיח דהא אכתי לא
 הוי ידעינן כלל מהך סברא דבטיקן נמי ח"כ וא"כ ח"ך ילחמך
 הש"ס בשהם ח"ס ביה ח"כ ולא שכיח ויהיה הך נח שכיח מהפרס
 בלחמך חמירי' ממה דהוי מחפרס לעיל מיניה בכולא סוגין
 חלל ע"כ דליהא לפירשו ובטיקן קושיהוי מפנס הגה לא על
 הר"י לבד הלכנו כי בעיקר סוגין הדבר קשה מלוד דפריך
 מצובה ופנס ולא הירך רק מצובה - ומפנס לא הירך כלום וכבר
 עמד ע"ז הרב ב"ז ומקח חיצה ופנס מהרש"ם חלל שיהי לבו
 מהפנס בזה מפני שגראה שכן היה גירסא רש"י מדפי' מכו פנס
 שזוהי במקום חק ע"י"ש וזוהי עיינתי ב"ש' החדשים דפוס ויילנא
 בהגהות הר"ם וגם הוא מחק מלה ופנס מקושין דוהרי טבה
 וכחז דמקושת הוא בקושין דלעיל מיניה והרי נזק ופנס דממונא
 הוא ע"י"ש ובהכי חמין שפיר דברי רש"י שפי' להא דפנס קודם
 לבזושה ופ"כ דגם גירסא היה כן ואזו ברור והמה ומענה יזיל
 הירוצו של הרב"י על נטון וכחלקה ממנו קושייה הא"ח ודו"ק :

סימן טו

שם סעיף ה' וכן חס הפס הניקט שיעור מה שרואו לו ליעול
 חין מולחין מידו וכ' ע"ז הסמ"ט פ"ק י"א פ' ואפי'
 חס הפס יורה נזק נזון הבלמי ככל דו' וה' חס היה נחמייב
 לו כ"כ בזמן שהיה ב"ד ג"כ הפיסחו הפיסה - והוא מדברי הר"ש
 סוף פ"ק דב"ק וזל לחבוקי מסבחה הר"מ הלוי שהביא הר"ש
 דס"ל דדבר שהוא יורה מכדי הקרן לא חשבוהו בש"ס דהיקט
 ביה רבנן דמהג' - והר"ש השיג עליו דלחין זה תקנחא דרבנן עד
 שהיה שייך ע"ז לומר דלא חקט בזה רק דדן האורה הוא
 כיון דבאמת מגיע לו רק שאין לו ב"ד להנצותו וכיון דחפס
 הוא עמנו חזב כב"ד דחוקמיה אדלחרייחא ולכן גם בצבל נמי
 מהני הפיסה פכ"ד ע"י"ש - ושרש מחלוקתן הלוי בהך סברא
 מחימה מחמיל זמן חיוב הקנס חס משעט עשייה הנזק הו'
 משעט העמדה בב"ד דהר"ש סובר דעיקר חיוב דקנס הוא
 חומ"י בשעה עשייה החק חל עליו חיוב דקנס ולזה לא לריבין
 לב"ד כלל רק להנצותו ממנו לר"ד ח"כ וזל חין לו ב"ד ולכן
 ח"ט עגבה בצבל חבל מ"מ חל עליו החיוב ולכן חס הפס ח"כ
 מדין הורה מהני הפיסחו כיון שבאמת מגיע לו ולזה מהני
 הפיסחו אף בכפל - והר"מ ס"ל דעיקר ההמלה חיוב דקנס ח"ט
 מחמיל חלל משעט העמדה דדן דהב"ד חס הם המחייבים
 לחוהו דקנס וכפסטיה דקרא דלחך ירשיעון חללים דמשמע מיני'
 דבטיקן דווקא שיחייבו לחוהו ב"ד וכל זמן שלא עמד דדן חין
 עליו שום חיוב כלל והלכך חנו שאין לו ב"ד ח"כ מן הדין חין
 עליו שום חיוב דקנס כלל וגם הפיסה לא מהני מדיו חורה'
 והא דלחמך וזי חפס חל מפיקין מיניה הקנחא דרבנן צלמח
 היא ולכן כבד דיוחמך מרי קרן לא מהני הפיסה משום דלא
 חשבוהו בש"ס דגם בזה הירקט רבנן :

ורבה חללי דמכחצינא להכניס רשאי בין ההרים היה נלפ"ד
 לומר דהעיקר בזה כהרמ"ה דקודם שצמד בב"ד חין
 עליו שום חיובא דקנס כלל - ורמיה בדורה לזה מהירושלמי דמס'
 כהצבות ס"פ חל נערוח [כניחו הגר"א ביריד סי' רס"ז ס"ק פ"א] וזל
 הירושלמי מהו שילמרו לו לא ידי שמים נכמשינה מן הדא
 מעשה בר"ג שהביל קן סבי עבדו אזי לגביה ר' יהושע חמר ליה
 פבי עבדי מלחמי עילה לשחררו ח"ל למה ולחין קיסוח חלל בב"ד
 ובעדים - וילמרו לו לא ידי שמים הדא חמרה שאין חומרים לו
 לא ידי שמים עכ"ל הירושלמי - ומכאן נראה בבירור דס"ל להירושלמי
 דכל שלא עמד בב"ד ובעדים חין עליו שום חורה חוב כלל
 דלי ס"ד דהתגלה חיוב משעיה הנזק וא"כ ב"ד רק להנצותו ח"כ
 חמ"ה

סימן מזי

הרמב"ם צ"ח מה' מקי שכנים ה' ח' כ' ח"ל *מי שהיה ח"ן מצירו ניטה לאחד עשרה קולן כחלל המרדף ע"ג המצריסה ובחורב ובשקמה קולן כל הטפה עד שיהיה שקול כנגד המלאך וכן אם היה ניטה על בית השלחן של מצירו או על בית הלחין קולן את כל הטפה עד שיהיה שקול כנגד המלאך ע"כ"ל וכ' על זה הה"מ וכן אם היה טפה על בית השלחן משנה שם [נפשי דני] ובגמ' מפני שהלך רע לבית השלחן ומחזק זה למד המחבר לבית הלחין ע"כ. ולא נחזירו דבריו בזה מ"ל להרמב"ם לדמותו כיון דלא מליט שום רמז בשוניין מזה אשר לזאת בחר לו הרב בכ"מ דרך אחר וכו' דהרמב"ם נרם בחי"א במקום כל הלחין שנלמד במחזק' גרם לחיוב בית הלחין וגם זה קשה לאומרו חדא דפ"י המצניח להרמב"ם גרם כניסחטו ולא מליט להרמב"ם שיהיה מחולק בגירסא מפסקו לפירוש. הבט שלענין פסק הלכה מליט לשמח מילוק בין פירושו לפסקו מ"מ בגירסא קשה הדבר למד שיהיה מהלוקה ביניהם וכו' דסוניין דליכעילא לזו אבא שאלו חריש קאי או חסיפא קאי נא יחייב כ"כ לפי גירסא זו אך בחתך דברי הרמב"ם המה משנה מפורשת במס' מו"ק (כ"ג) ר"ל"א אומר מושבין המים מחלין לחלין אבל לא יסקה השדה טלה ופירש"י מושבין מחלין לחלין דהוי כשדה בית השלחן אבל לא יסקה השדה כל מה משום דהוי כשדה בית הבצל. הרי להדיא דשדה חלין לרייה למים כשדה בית השלחן והרמב"ם צ"ח נהן הסעם דלכ"י הוי ה"ל רע לבית השלחן מפני שהיה אך עיפה למים ולא החלשות מ"מ העל ממנה ומזין לה וכו' שכן גם בית הלחין כיון שצריכה למים לבית השלחן כדמקן במס' מו"ק ח"כ מחילא הרינו דכל הלחין כנגד המשקלה כמו שהוא בבית השלחן דהו טעמא למרווייהו זה ברורי דוד מעביל :

סימן יז

בב"ב דף כ"ג אחר ר' מניח רוב וקרוי הולכין אחר הרוב ח"ש נמלא בין שני שובבין קרוי לזה של וקרוי לזה של ואפ"ן דמד מנייהו נפיש כו' ובתוס' ד"ה מלאו הקש פ"ו קושא עמוה ח"ל אבל קשה להשכ"ח דהיכי מני למימר אפ"ן דמד מנייהו נפיש דהא טלה קתני מאלה על מחלה יחלקו ולי חד מנייהו נפיש ניל בחר רובא וחז"ל דהוי מני למימר ולטעמין ודאיכל דחוק ולג"ד נראה ליישב קושיתם פ"ו מלי דלמירין בבבורות (יח"א) נמלא מכוח בין שני עיירות שתיין מביאין שתי עגלות דברי ר"א וחכמים אומרים יביאו עגלה אחת בשוחשת ויחזק וצריך מלי קסברי רבין אי קסברי אפסר לנמלס וקרויה ואפי' קרובות ליתו רחמי ולי קרובה ולא קרובות אפי' חדא לא יתיי אלא לאו ש"מ קסברי רבין אי אפסר לנמלס אפי' בידי אדם ש"מ פ"כ. והאוס' שם בדף י"ז פ"ב דר"ה אפסר לנמלס כהנא דלמ"ד אי אפסר לנמלס אף שיוכל להיות לפעמים שהוא מלומלס מ"מ לא חיישין לזה אפי' בספיקא דלורייהא ומאוס דהוא מלמלס דלא שכיח כלל ודייקו ק' מדבצ' למפסע מדרי"א דאחר שהיה מביאין שתי עגלות ש"מ דס"ל דבדיו אדם אפסר לנמלס ולי ימלא דחיישין בזה לספיקא דלמלא הוא מלומלס ח"כ לא הוי קפשים מידי דלמלא דהא דמחייב לזו ר"א בשתי עגלות הוא מספיקא דהא הך ספיקא היא בדלורייהא אלא ע"כ למאן דס"ל אי אפסר לנמלס לא חיישין כלל להך ספיקא דלמלא חיקרי דהוי מלומלס מאוס דהוא מלמלא דל"ס כלל ולמסקנא קי"ל דהלכה כרבנן דלמרי אי אפסר לנמלס. ובהו מיתרלא קשייהי האוס' שפיר דלכ"י הוי מחלה על מחלה יחלקו משום דלי אפסר לנמלס וח"כ חד מנייהו קרוי בודדאי רק דלא ידעיק הי מנייהו וענה בסברה המקשה קיימין דקרוי עדיף מרוב ולכן אפי' בדלחיה חד מנייהו דנפיש כיון דחלו ידעין הי מנייהו הקרוי הוי חוליקן בהריה ולא הוי משגחיק ברוב ח"כ פסקיו דלא ידעיק מי הא הקרוי הזה או זה שפיר הגיקן במהגריהו דיחלקו וזה ברורי דוד מעביל :

נשלחה

(עיי' מ"ש בזה בקומתם אחריו)

ה"מ בזמן דליכא סמוכין אבל האידנא צריך לפי שעה צמח הדין הוא ש"ל לחירות ולא משעה חבלה כדליתא בפרק מרובה הלך האידנא כיון דליכא סמוכין ליכא העמדה צ"ד ולריך נט שחרור לדברי הכל פכ"ל. וכן הוא דעת הרשב"א בחידושו למס' גיטין בסוניין דמשוכב נט שחרור אם יש לו קנס עיי"ש במס' א"ל אלא שדבריו נט מנומנמ ס' וצ"כ מכלל דבריו נשמע דכל שלא עמד בדף ח"ן עליו שום תורה חיוב כלל [וגם הוא כתב שם דהך דרשא דמינו ט' איט מוכח עיי"ש] הרי חזין להדיא דדעת האוס' והרשב"א והר"ן והרשב"א יכולו ס"ל דכל שלא עמד בדיון ובפדים ח"ן עליו שום תורה חיוב כלל ורלייתם ברווחת מש"ס דין פ"ק דמטע ומפרק מרובה וגם הוכחתי ק מהירושלמי וכו' שכן אט שאין נט צ"ד ח"ן עליו שום חיוב קנס כלל מדיון תורה. ובצ"כ לריך לומר הא דלמירין ואם הפס לא מפיקין הוא תקנתא דרבנן בלבד ובהרמ"ה וכן פסק הג"י בצ"כ ספ"ק כהרמ"ה עיי"ש. הן אחא דאף ח"כ נאמר דתקנתא דרבנן בעלמא הוא מלי הפס לא מפיקין אפי' דברי הרמ"ה חיים מוכרחים ומאוס דטל לומר כיון דתקט דלי הפס לא מפיקין טוב נא חלקו בין קנס לקנס ואפי' בקנס דהשלמי כול מלי חיהא להך תקנתא וכן נראה מדברי הרשב"א והר"ן דאף דכחצו לחין עליו שום חיוב קודם העמדה בדיון אפי' קבילו רחיה מהא דסבי מדלח מהני ליה הפיסה דהא תפוש בעלמא היה ואם חיתא להא דהרמ"ה הא ההם הוי הפיסה יתר מכדי קרן דלטו בעד שהפיל את שני הוא מהחייב מן הדיון להוליכו לחירות וע"כ לחין זה אלא מותרת קנס כעין השלומי כול ואפי' חיהא לזו דשיך בזה דין הפיסה. אבל הא ודמיו לחין כהן קשיא על הרמ"ה וגם הא ודמיו דההפסיה ח"ט מדיון תורה וכמו ש"כ הר"ש רק מתקנתא דרבנן ובהרמ"ה. ו"מ אט תפוש ממנו בחזרה דחילו להר"ש לא מהני את הפיסה בחזרה כיון דכזה צו ככר מדיון תורה וכמס"כ מהרש"ל הביאו הג"י. וחילו להרמ"ה מהני הפיסה בחזרה. וכו' שכן הא דכתב הסמ"ע עוד בצ"כ י"ח דחפילו לא בלו עדים מהני הפיסה כיון שהורה החזיק דע"א חשבינן להודאתו כמאה עדים להחייב אבל שפסר בהודאתו משעם מודה בקנס לא חמירי. ממנה דהודאה צ"ד בעינן ואטו ח"ן לט צ"ד והסכים על דיו הש"ך בצ"כ פ"ז וגם מש"כ עוד הסמ"ע בצ"כ י"ט דלי הפס בלו עדים מהני מינו וזהו ג"כ דלא כהרמ"ה שהביא הסוד בס' שז"ט וכמ"ש הש"ך בצ"כ ח"י עיי"ש נמי ליחא דכיון דבררנו דהך הפיסה ח"ט אלא מתקנתא דרבנן ודמיו דלא אלמנוהו רבנן בחקנתם יומא מכדי שהיה בזמן דליכא צ"ד. וכיון דגם בזמן צ"ד לא היה עליו שום תורה חיוב בלא עדים ח"כ גם ענה לא כיון מהני ליה שום הפיסה אף בלא עדים ולא הודאה בע"ד כיון דע"א לא היה מתחייב גם בזמן צ"ד וגם הפיסה לא היה מהני ליה וכדמכח מהא דסבי עבדו דר"ג וכמ"ש הרשב"א בחידושו ש"כ לפי זה ברורי. מיהו בל"ה נמי גם הש"ך אף דלא נחיה למאי דכתבינא פכ"ל צי"ד ס' רס"ז ס"ק ג"ב משיק דבאל עדים לא מהני הודאה בע"ד עיי"ש במס"כ ופיין בביאורי הגר"א שם דהיקן קלה רחמיה דהיה לו לר"י להודות ק' בפני שנים או שלשה אלא צ"ד אבל לפעין דמחייב מינו גם דעת הש"ך לקמן בס' שז"ט דמחייב מינו ולפס"ש כל זה איט והמחייב מלמד אלא האשכחנו בזה שם ח' מהמפרשים והוא פלגי ועיין :

ומתוך מה שכתבנו טל למלא יסב גם לדברי הראש"ד

ש"כ דלא הורה ואח"כ בלו עדים כיון דקי"ל דמורה בקנס וחל' בלו עדים פשוט כרב ח"כ אפי' חיים מפיקין מירה והרמב"ן הקשה עליו דהא הודאה צ"ד בעינן ואין ליה לט צ"ד והביאו הר"ש ג"כ ספ"ק דצ"ק ופסק בהרמב"ן. ופי משי"כ טל ליישב דעת הראש"ד דס"ל כיון דח"ט אלא התקנתא דרבנן בעלמא ח"כ לא אלמנוהו רבנן בחקנתם השחא מכפי מה שהיה בזמן צ"ד וכיון דבזמן צ"ד היה מפסר בהודאתו גם ענה לא חשיל לו תפיסתו וכעין זה חירק גם הס"א על דברי הראש"ד אלא שלא ירד לעומק הדברים כפי מה שביירט והרמב"ן דהשיג עליו אפסר דקלי בשטח הר"ש ועיין היסב בל זה כי כל זה ברורי לע"ד דו"ק. דוד מעביל מ"ל מ"ל מה"ל פה מניסן :

סימן יח

שאלה נשאלתי בכבוד הרב וכו' סוה' אלי' יצחק
ג"י ס"ץ דק"ק וואלפע * בנידון ענוה אמה
ודל רנב"ע *

במותב

תלמה בי דינא כחדא הוינא * וחתא לקדמא ר'
יהודה בר יוסף מפ"ק וואלפע הנקרא ר' יהודה
מסטרלני וזהרי חבר חיימט פלוי כד"ה ואליונ"ע הגיד לפני
בתו"ע * בשם"ק פ' ב"ב [והיה יום כ"ג אייר מבנת הרט"ן] זיינען
ביקומטן שני ח"י לביה ח' מיכאל מילגער מכפר קאוואלי ב'
פריקאס מכפר ריבאקי אן ח'ד האב גיהערט וויא זייא ריידן זי
וויסן זיך איינער מיט דעם אנדערן וועגן דא וואלפען פון
היינטיגן יאר און זייא זאגן איינער זיך דעם אנדערן ח'ד האב
גימיינט אז היינטיגן יאר וועט ח'ד זיין אזו גבויער וויא
עס איז גיוועזן פאר לוייא יארן צוהן געהאט דא לוייא
ח'דן האבן זיך דער טרוקענען מיט דעם ח"י מסטרלני ח'ד
האב גימיינט אז היינטיגן יאר וועט ח'ד זיין אזו איין גיווער
דער נאך ריידן זייא זי וויסען זיך פון דא לוייא יהודים איז
גיוועזן איינער יעקב וואס ער איז גיוועזן ח'ונג ביא ליכט
מקלויטוויין און דער אנדערער איז גיוועזן אעלעטערער ח'ד
האב איס נישט גיקאנט ווא"י איז גיוועזן מכפר סטרלני וואס
ער האט גיוואלט ליבער פירן זייא דער נאך ריידן דא ח"י
ווייטער זי וויסן זיך יעקב וואס ער איז גיוועזן ח'ונג ביא
ליכט מקלויטוויין האט ער אפ גיבטיין דא פאסטראנקעס פון
פערד וואס ער איז גיוועזן זיך גיטשעט און ער האט זיך
גיוועזן רייטנדיק אויף איין פערד און ער האט גיוואלט ח'ריש
אויף איין ברעג האט איס דא וואסער וואס זיינען גיוועזן
פערד וויא ער איז גיקומען זיך דא קלענער וואס זיינען גיוועזן
אין גיטאמטעט האב ח'ד זי איס גיחאט לאז איין דעם פערד
און נעם זיך אן אן דא קלענער האט ער ח'זא גיטאן און ער
האט זיך אן גיטמען אן איין קלאך פון ח'ספסט אראפ און האט איס
אקלאפ גיטאן איין ח'רלעך איז ער אהרפ גיפאלען איינער דא
קלענער וואס זיינען גיוועזן איין גיטאמטעט וואס זייא זיינען
גיוועזן גידיכט וויא איין צייך פון ברעג אין ברעג און דער
צייט פון טייך און איין דער לייגט כון טייך האבן זייא פאר
נומען לענד אויף איין מייל אזו האבן דא ח"י גירעט
במסל"ה נאך ווייבן זיך נאך דעם האב ח'ד ביא דא ח"י
גיטעטעט אז וואס איז גיוועזן פאר איין מעשה פון דא דער
טרוקענע האבן זייא מיר דער ציילט ג"כ האל דעם איין
מיטן וואך האב ח'ד מיט דעם ח"י גירעט ג"כ האל און דער
נאך האב ח'ד איס גיחאט אז עס האן זיין אז מען וועט דא
רייז דארטן האבן * כ"ה הגיד לפנינו ר' יהודה בר יוסף באליונ"ע
כד"ה * ציוס ר"ה סיון שנה הרט"ו לפ"ק :

אח"י

בא לפנינו ציוס ר"ה סיון ר' יעקב בר שמריהו מכפר
דובענא והגיד לפנינו ברו"ע באליונ"ע אהר החיוס
כד"ה ברו"ע * אזו וויא ציוס אהמול והוא ר' * ציוס ער"ה סיון
האט מיר גיטיקט האשה ביילה צה אהרן שהיא אשת ר' יעקב
הג"ל אז ח'ד זאל ציינן קיין קאלי און ח'ד זאל זאגן לה"י מיכאל
מילגער הג"ל אז יודיל מסטרלני וההדון מילגער האבן ח'הס
גירפין ער זאל קומען קיין וואלפע בן ח'ד גיחאגעט זי איס
און האב איס גיחאט הג"ל האט ער מיר גיטעטערט ח'ד פאר
שטייח וואס זייא רופן ניין וועגן דא דער טרוקענע האב ח'ד
זי איס גיחאט דער צייט מיר ח'ד וואס איז פאר איין מעשה
גיוועזן ווארום ח'ד האב דעם אנה נישט גיוואוסט וועגן וואס
האט דא ח'דעט ציילט מיר גיטיקט זי דעם ח"י מיכאל הג"ל
האט מיר הא"י מיכאל הג"ל דער ציילט אז וויא עס איז
גיבאדן לוייא יהודים איינער אעלעטערער און דער אנדערער
איין איינערער און האבן גיוועזן איין ח"י מכפר סטרלני וואס
ער איז גיוועזן מעיר וואלפע קיין קאוואלא האבן דא יהודים
הג"ל גיטמען הא"י הג"ל ער זאל זייא ליבער פירן ליבער

גרעבליע וואס פארין צייך האבן זייא זאך ח'וש גיקערט איין
וואסער האט דער ווינער וואס איך האב איס גאק נישט גיקאנט
וואס ער ער איז גיוועזן ח'ונג ביא ליכט מקלויטוויין און
ער פלעגט אונז ליבער פירן ח'יבער פאראם און ער פלעגט
ביא אונז שטענדיג זיין איין מיל איין קאוואלי האט יעקב הג"ל
אפ גיבטיין דא פאסטראנקעס פון זי שפאן פון פערד און האט
זיך גיחאט רייטן אויפן פערד און האט זיך גיוואלט ראשעווען
נאך דא וואסער האט זיך זיינער גיקאנט האט איס ח'ונג
גיטעטעט זיך דא קלענער מיטן פערד האבן דא קלענער איס
ארויסער גיטעטעט ח'זו האט מען ח'הס שוין מער נישט גיטעטעט
כ"ה הגיד לפנינו ר' יעקב בר"ש בתו"ע * מה ששמו מהא"י
במס"ה לפי הומו * עוד הוסיף ר' יעקב בר"ש הג"ל והגיד לפנינו
בתו"ע כד"ה אז וויא ח'ד קלענער האבן זיך אן גיבויבן
זיינען זייא גיוועזן גאנץ גידיכט און וויא איין צייך פון ברעג
אין ברעג פון קאוואלי צי קארעליסקי וואס דאס איז בערך
איין מייל וואס זייא זיינען גיוועזן איין גיטאמטעט וואס ר"ס
האט איין מיטן אדער צייא דא זייטן ציוס אויפן נישט גיקאנט
ארום גיין * כ"ה הגיד לפנינו כ"ה חמ"ה ר' יעקב בר שמריהו
הג"ל בתו"ע :

ואח"י

בא לפנינו ציוס ר' מרדכי ליב בר פשה מפ"ק *
והגיד לפנינו ברו"ע אהר החיוס כד"ה באליונ"ע
אז וויא הא"י איז נישט גיקומען ציוס אהמול ע"י שליחות של ר'
יעקב בר"ש הג"ל * כי הוא שייקער רבי' טרוד ציומא דשוקא
והוביאה האשה הג"ל לשלוח אהר הכיוס אהר הא"י הג"ל לבקש
אורו שיבוא פה בשם ר' יהודה מסטרלני ובאשר באחי חלל הא"י
הג"ל און ח'ד האב איס גיחאט ח'זו יהודה מסטרלני האט
איס גירופן אז ער זאל קומען זיך איס האט מיר הא"י הג"ל
עס צי גיטעטערט דאס איז צוודלי וועגן דא דער טרוקענע
וואס האבן זיך דער טרוקענע צהן יאהן מאהנט לוייא יאהר
האט אן גיבויבן הא"י הג"ל עס צי זי ריידן במס"ה עס איז
גיוועזן גיפאלען לוייא יהודים איינער אעלעטערער און דער
אנדערער איין איינערער וואס מיר האבן איס גאנץ נאך
גיקאנט יעקב וואס ער איז גיוועזן ביא ליכט מקלויטוויין ח'ונג
ביא פאראם און ער פלעגט שטענדיג זיין ביא אונז איין קאוואלי
איין מיל האט ער אפ גיבטיין איין פערד פון שפאן און ער
האט זיך גיחאט רייטן האב ח'ד איס גיחאט יעקב קאנטע
מיכאל מילגער האט ער גיטעטערט ח'ד קאן ראשעוועט מיר
האב ח'ד זי איס גיחאט יעקב ער אזו גיטאן ח'זו ער האט זיך אן
גיטומען אן דא קלענער איז גיקומען דא קלענער וואס זיינען
אראפ פון ח'ספסט און האבן איס אקלאפ גיטאן איין אהמול
גרוד איז ער אהרפ גיפאלען אונטער דא קלענער און דא
קלענער זיינען גיוועזן גידיכט פון ברעג אין ברעג בערך פון
איין מייל איין דער לייגט וויא איין צייך און מיר האבן דער
נאך פאר ברעג ער דרייט שעה אויף דעם הרט ווארום מיר
האבן גיוואלט ראשעוועט דעם אנדערן איין מיט דעם ח"י
מסטרלני נאך מיר האבן קיינעם נישט גיקאנט צאקומען נאך
יעקב הג"ל פון דער צייט אן וואס ער איז ארויסער אונטער
דא קלענער האט מען איס שוין מער נישט גיטעטעט אויפן
וואסער * כ"ה הגיד לפנינו כ"ה חמ"ה ר' מרדכי ליב בר"ש מפ"ק
בתו"ע כד"ה שהגידו זי שני הא"י הג"ל ובאשר בא ח'הס
מיכאל הג"ל מפ"ק וואלפע סיפר לפנינו ג"כ הג"ל צביה ר'
יהודה מסטרלני ועוד סיפר הא"י הג"ל מעשה במסל"ה שקרה
להא"י ציוס ח' קודם שנטעצו האג"הס הג"ל כי שר אחד ירד
לשדות ממי הנהר סמוך לקלענער דעפאריס וצלו קלענער מהחמ
האיכפוכ ונחלו אח האר להקלענער שה' דחופים מהאטאמאחונע
והרג בשור היקף * חוקף הבצ"ע קבלט מהנקיבים דלעיל
כד"ה ברו"ע באליונ"ע * יום וח'ו ר"ח סיון שנה הרט"ו לפ"ק
פה וואלפע :

נאום אלי' יצחק באל"ה הרב מוה"ר משה הלוי זל"ה
הנה פ"ק הג"ל :

ונאום מרדכי בהרב מוה"ר יעקב זל"ל :

ונאום מנחם משה באל"ה מוה"ר יהודא זל"ה :

וזה מעשה מלאכת המאבשואניע :

וראיתו ספינה שנטבעה בו' ומתו ר' מאיר בו' אמר לי גל פרדני לחבדו והבירו בו' אמרתי כמה גדולים דברי חכמים בו' הרי חזקין דכל עיקר מלי דהשש חז"ל במשאל"ם היינו משום שחל כדמון לו דף לו גל סדרו חבל החת הקרמ שחין כאן לא גל ולא דף יבוא למיחש למידי דמפגמו לא יכול לשוט תחת המים עד מקום שאין העין רואה ונראה שמה י כך אשמו שריא דודאיה מה ולהלכה דרך נס לא חיישין דלין מחכירין מפנה ניסים ועוד הביא כן מהרמב"ם ומהר"ם ומהר"ם דלין מחכירין מפנה ניסים ועוד הביא לו משום גל לו דף ומלא נס עוד בעד לזה משלין רש"י שכתב ד"ה אגמא דסמקא וז"ל במשלים דמי שאינו יכול לשוט פי: פניהם למרחוק דמשמע מיני' דעיקר ההשגח דמיא דלא קוו וקיימו שחא שט ע"פ המים למרחוק למקום שאין העין רואה ומשם יאל חבל מהחם המים אינו יכול לשוט דכיון שהמים מכסין אותו שוב אין לו מה לשוט וא"כ תחת הקרמ שהמים מכסין אותו לא יוכל לשוט וזה הוכן ראיהו :

ומאוד המהוים לי דבריו בזה דהא כל בני חששי דגל טורדו ודף של בפניה דמייהי הש"ס אינו חלא במיא דקוו וקיימי חבל בזהרם המוכרים ויורדים במחנה אפי' היבא דליכא למיחש להני טעמי דדף וגל מ"מ איכא למיחש כפאשכו שהמים דרך וחילתם במורד במרואה הוליוכו למרחוק' חתם דהא רב שלא נא ידע מהך סברא דגלי אשפלוה ואפ"ה הוי ניהא לי' הא דמשאל"ם שחאו אסורה במיא דלא קוו וקיימי והיינו ע"כ משם דהיישין שהמים הוליוכו למרחוק דרך מרואה במורד וא"כ מה יוביעט זה הקרמ כיון שהמים שוטפים במרואה מחתה גם בהייה הקרמ יוביון להוליוכו למרחוק עד מקום שהנהר פחא לו חוקם נקב שאין העין רואה ומשם יאל לחין' ועד כאן לא טבל למילך מהא דרב ביאל חלא שלא יוכל ככה בעלמא לשוט תחת המים עד מקום שחין העין רואה חבל חס יש להסחפק ששט דרך מדות המים שפיר איכא למיחש שחא שט מחתה המים עד מקום שאין העין רואה ולואה אין כאן אפי' התחלת ראייה מהא דרב ביאל לא"ד :

ומה כשענין על לשון רש"י שאינו יכול לשוט ע"פ המים דמשמע מיני' שחח המים אינו יכול לשוט כלל אין דיוק זה כדאי להחיר אפי' חיסור דרבנן דכל שלא ירד במלואה כמו חבן נקרקעית החבוס והוא שט על גבן קרי לי' רש"י ששט ע"פ המים ור"ל שלא צא לגדר ההומות וכסיומו' הדע שריא צפ' האשה בלום [קא"י ח'] כרש"י ד"ה אשמו אסורה כ' וז"ל ואע"פ שיש עדים כשרים שטבע שחא קף מחתה המים ויאל הרי חזקין דסבירא ניה לרש"י דאף תחת המים יכול לשוט' ופיין בחשיבה הגאון בעל פ"י בחלק אהע"ז סי' ז' שכתב להוכיח מדברי רש"י פ' החשה בלום' והב"ח בסי' ק"ד [כפי הנראה] הגיעו אליו דברי בעל פ"י כמו שהזכיר בשמו בהשגחותיו [כ'] פתח לייבב הקד הרי דיבורי רש"י דסברי אהדדי' ולפי הבטנו בדברי רש"י פ' האשה בהרא דהכונה היא דמחמלה הוא שט תחת המים עד מקום שאין העין רואה ואח"כ יאל מחתה המים ולף ע"פ המים עד הגיעו ליבבה' הנה חף אש מודה לדבריו שכן היא טונה רש"י טכ"ז לא ידענו מה היקן בזה לייבב דבריו כיון שהבטנו נס הוא מודה שיוכל לשוט תחת המים עד מקום שאין העין רואה ונש הגיע לשפחו דהיינו שיש נקב בסוף לשפחו או לא נקב שם הנהר כלל כאשר הי' הענין בנ"ד בסי' ק"ד שלא שלט הקרמ בכלי רק היו מקומות פתוחים לגמרי ולית כאן היבד כלל וע"כ נא הולך רש"י לפתח ששט חס"כ ע"פ המים [כייט לוי פירושו דגניי רש"י] ולא בני לי' בזה לתד דשט תחת המים עד מקום שאין העין רואה ומשם יאל לחין היינו משום דהתחלת חזקין מהל"ם שחאו אסורה דמייהי אפי' שהוא בלואן דרחוק הרבה מהיבבה כגון בחמלעית המים וכדומה שהיבבה רחוק הרבה מאד מכל כביצתו מד' רוחותיו בלואן שחא אשכר לשט תחת המים ולחיות כ"כ משום שישמך לזה זמן הרבה יותר מב' וג' שנה' דלרבנן דפליגי עליה דר"מ נא הוי כ"כ תחת המים ואפ"ה אמרינן דאשמו אסורה' וגבן הולך רש"י לפתח דהיישין שחא מתחלה שט תחת המים שעה ח' שהם והגיע עד למקום שאין העין רואה ומשם יאל לשוט ע"פ המים עד היבבה דכיון שהיה ע"כ

חיה

דרך המורידים עלים [עליוהרע] ויחפלו לחסמם כולם חל מקום אחד יעשו מקום עלה דהיינו שמקברים עלים במחוק משפת הנהר חל שפחו במשך מה להלן מן המקום אשר יורידו העלים וחל"ל ירבו להוריד עלים ושיבולת המים אשר בסבטם להנשא בשטיפתם כל דבר הקלה לבוט ע"כ פי המים הביאם למקום העלמה אשר שמה העמוד העלמה להלחם מול שפלת המים אשר מכת המלחמה הייתה ומתה דחיקת העלים הבאים אחרונים אחרי העלים הראשונים הנעצרים ישנו העלים טבעם לשקוב בקלה האחד בקרקעית ההום ובראשיהם השני יעמדו כסולם מניב חרצה ויראו על המים לו בחרסם יעבורו זה תחת זה בצומק עד אשר יצאו מתחתיו הדרך מחמת כח שני המלחמות האלה העלמה והשקף אשר העלים הנוספים אליהן יאלחו גם שני המלחמות האלה בשני קטותיהם זה מזה שנים ומחמת שני קטות המלחמה הג"ל יקורבו כאחד במיך ובדוחק ויהי' כגשר ספער הנהר חל עבר השני בלי הבדל כלל ביניהן ולפי אשר יוסיפו להוריד העלים מלמעלה כן יוסיפו לעמוד במאור ובצומק בכה עליות האשחאממשואניע ולא יפרדו בשום אופן כן שמענו מאבשים יורדים יודעים בפי' מלאכה חסיפה העלים למקום העלמה וכן מצאנו פ"פ עמוד מיהודי במצור בגב"ע' כ"ד המדברים בגדקה' יום ב' ח"י סיון שנה הרפ"ו לפ"ק פ"ק וחלפצ :

נאום אלי' יצחק הג"ל :

ונאום מרדכי הג"ל :

ונאום מנחם משה הג"ל :

בעדה .

יום ד' י"א חסון תרס"ו לפ"ק פה סיגס :

לכבוד הרב המובהק הרה"ק ושב"ן ידא ושלם בו' כבוד משה' אלי' יצחק ג"י ולבית דינו המופלגים שיהיו שלום וישע רב :

תשובה הגיעני מכתבם בליחוף הגב"ע מנידון הענוה וראיתו מה שפחחו בהחירא תחילה לדמות הדין דנ"ד להא דמביא הב"ב בסי' [י"ז ס"ק נה:] בשם הב"ח והט"ז ועיינתי בחשבונה הב"ח טלמו בסי' פ"ט ובסי' ק"ד ובני משפחם היו בסי' פ"ט מיירי שטבע ועל לאון הנקב שה' בקרמ והקרה היה חזק עד שוכלו לעבור עליו בעגלה טעונה פמיר והקב כפול צו היו יטלים לראוהו מד' רוחותיו וגם היו נקבים עד כנהר מלבד אותו הנקב שטבע צו וע"ה הפיד שהיו רחוקים שיעור גדול בלואך הנהר מנקב הטביעה ולא פירש כמה ולרוב הנהר הי' הקרמ כולו שלם' וע"ה הוסיף להעיד שה' ניסע על הנהר בלואך ולא ראה שום נקב עד קרוב לפתח וגם העידו ששאו עליו שיעור טעה ולא עלה' זהו חזק המעשה ששם' ע"ט' ובסי' ק"ד מיירי שפחחו זמן התחיל הנהר להקריש בלואן שהי' קרמ דק והנטבב הלך ע"פ הקרמ ובסדר מהתחיל לדקוהו והגידו הפדים כי הי' הנהר נקרב סביב המקום שגכל כמה חמיה בלמח ח"ס ואחד כן היה פתוח וחזר ונקרש הכל לכל מרחא עיניהם של הפדים ובשניהם הוריד וד' ק"ד הוי פשיטא לי' שפי להחיר מהך דסי' ע"ט' כמצאנו בדבריו ויצאנו ח"ה בתוך דבריו לזמן והבט שהסכימו להחיר זה כמה גלויים ובתוכם הרב מהרש"ל וראיתו בלוא תחילה מה שיש לי לדון בדבריהם הקדושים ואח"כ נבוא לנ"ד :

הנה עיקר ראיהו שבו פתח תחילה הוא ממלי דאמרינן [נימוח קרא ח'] ההוא גברא דטבע באגמא דסמקא הנכסיה רב שלא לדבריהו בו' ומביק רב ביאל משטי קסטי דהוי סבור כיון דמקו קוו וקיימי כמש"ס דמיין ולא היא כיון דאיכא גלי חומר גלי משפלוהו' ועוד שם בדבריהם הנהר ח"ה פסח ח' היינו מהלך בספינה וראיתו ספינה ח' שגברה בים והיינו מלשער על ח"ה אחד שהיה בהמה ומת' ר"ע' וכעבהת' ליבבה בל ויש וקן לפני בהלכה אמרתי מי העלך ואשר לי דף של ספינה מזדמנה בו' אמרתי כמה גדולים דברי חכמים שאמרו משאל"ם אשמו אסורה' ועוד שם בדבריהם אמר ר"ע נל' :

באופן שלא יוכל להוציא ראשו מחתה הקרה חבל היה דס' ק"ד ודאי דקפיד טובא כיון דמיירי בקרה בהחיל נקדש מחדש ועדיין נמלכו מקומות פתוחים אפילו בחלמט הנגה של שט עליה הקרה ח"כ וודאי דהסבדל טוחת דבמחילה של דגים בהיוסה מטוסה מלמעלה ואינה מנולה לאויר דלא שלב עליו הקרה עדיין ואיכא למיחש למחילה של דגים וכמו שהקשה הרב בנב"ח :

ואפשר דגם כזה מסביר לי' דהמים שבמחילה כיון דקוין וקיימי ממחרים להקריש טפי מהמים שבחלמט הנגה דחריפותא דנהרא הוא המונע ואינו מניחו להקריש בתחתיו ולכן במערה שאין כאן חריפותא דנהרא ממחר להקריש כמו בשפת הנגה וכיון דס"ל הך מלחא דשפת הנגה וודאי דנקרשים ע"פ טו' גס המחילה של דגים נכלל בזה חבל כבר כתבתי דגם בהיקד נמי יש סבירא כי הסבירא מתרפכה ללא וללאן סוף דבר דברי הב"ח וראויהו אינם מוכרחים כלל ואינם רק כעין שהביא בשם מוהר"ם פארווא חזקין לקמחי דקמחי שכתב עלילות הקל במשאל"ם רק שימלאו קלח רחיה לזה עכ"ל חלל שהוא סיים ע"ו ולענ"ד הראויה שהבחי אינם קלח רחיות חלל רחיות ברורות ולפענ"ד אינם אפילו דמוח רחיה וקשה לבקל בעלילות בעלמא מבלי שם רחיה :

עוד וזה אמרתי לבאר ההילה בזה דמלקו הפוסקים דין משאל"ם דקיי"ל דאם נשחל לא חלל דהרמב"ן והרשב"א והריב"ש ס"ל דבעינן דווקא שזה עליו כשיעור השלח נפשו וכל"ה גם אם ניסה חלל אולם בהשגחה ר' בללחל לשכני הביא דעה החולקים עליהם דס"ל דאפילו בלא שזה כשח"נ נמי אם ניסה לא חלל והרב בס' מה"ל מנחם אזה לאחה למהו והמה הרמ"ה והסו"ר ור"ו ור"א וכן משין דברי הרמב"ם בס' המשניות ור"ח ולדבריהם בעצרה ספיה לחיד נמי לא ניסה לא חלל ובעינן השגחה המרה שלמה ס' כ"ל מש"כ בזה ולענ"ד מלאה להביא רחיה לדברי הרמב"ן וסיעתו דבעינן שזה דווקא והוא ממאי דאמרי' במס' שבת [ד' ק"ח ב'] כי אהא רב דימי אמר מטייל לא טבע גברא בימא דסדום אמר רב יוסף הפוסק סדום והפוסק מילא דגברא הוא דלא טבע כשורא טבע א"ל אביי נא מיבעי קאמר לא מיבעי כשורא דא"ל בכל מימיה שבעולם לא טבע חלל אפילו גברא דטבע בכל מימיה שבעולם בימא דסדום לא טבע למאי נשקא מינה כי הא דרבינן הוי שקיל ואזיל אחורי דר' ירמיה גודל דימא דסדום ח"ל מהו למימשי מהגי מילא בשבחה וכו' עיי"ש ויש להבין דלמאי קאמר נ"מ שהיא משמעות רחוקה בפשטא דלשנא דרב דימי דהא לא נקט במילתיה הך שגמח' דמלוחין ואיכא למימר מזה דרפ"י מרא כדאמרינן בב"ב (פ"ג) בפ' הספינה וגם למה נקט כלל לאשמיעין הך דינא בהאי לשנא דלא טבע גברא ובפשיטות הוי לי' לה"ש למימר דנ"מ לענין שגמח' שם אדם ולא ידעין אם עלה אם לא עלה דאמרי' חסורא דזה מכמע טפי בלישנא דמשולא לא טבע אדם ולי"ל דימא של סדום הוי משאל"ם ח"כ בלא"ה נמי אשמו חסורא אפי' אי הוי ככל מימיה שבעולם וא"כ ליכא נ"מ בזה דרב דימי אף אכתי הוי מ"ל למימר דנ"מ לענין דיעבד אם ניסה דבימא דסדום דמשולא לא טבע גברא ח"כ אף אם ניסה חלל חלל גם זה אינו קושטא לשיטת הרמב"ן דבעינן דווקא שזה עליו כשח"נ חלל בלא שזה כרי שחלל נפשו אם ניסה חלל גם בשאר מימיה שבעולם וגמלא דליכא נ"מ בזה דרב דימי רק לענין שזה ובימא של סדום אי אפשר דליהרמי כהן מילחא דיהיה מביא במים שיעור כשח"נ דהייק' ופילסוף המים למעלה בשיעור מקום שהעין רוחה וא"כ ממילא טועה דאשמו חסורא אף אם לא היה ר"ד משמיעט הך מלהא כיון דקושטא דמלחא הכי הוי דליכא לאשכוחי בזה שיהיה מוכסה מן העין שיעור זה כשח"נ חלל לכה שיטת דס"ל דבשגרה הספינה נמי סגי' במים שאל"ם לענין אם ניסה לא חלל ח"כ וודאי דליכא לאשכוחי בזה"ג גם בימא של סדום שראה שברית הספינה ופילסוף למים בלבד והלך לו דבשאר מימיה אם ניסה לא חלל ובימא של סדום בכה"ג וודאי דאם ניסת חלל ח"כ הוי לי' להב"ם למימר דנ"מ לענין זה דלישנא דרב דימי וודאי דמחשיבין טפי לענין נ"מ זו מלענין הך נ"מ דאמר הב"ם חלל ע"כ דהייקד כשיטת הרמב"ן וזהו לפ' ענד רח' ברוריה ונכונה וכלו הכי נמי כבר סתם הרמ"א דבעינן

ע"פ המים שוב אין שיעור לדבר כמה יכול לשוט ואם הוא רחוק כ"כ באופן שאין בזה האופי לשוט מרחק רב כזה שב נאסר להי חששא דשמא דף נודמו לו או גל טרדו ובה שפיר שייך סברתו דתחת הקרה יוכל למיחש לא לגל טרד ולא לך - חלל כ"ו אינו ענין ל"ד דמיירי שנטבע בנהר דמשי' הלאה דברים ברומב הנגה שפתי קרובים ח"כ הך חששא היא כפשיטו שחל שט תחת המים עד מקום שאין העין רואה והניג לשפתי ויאל ולא לריבוי לא לגל ולא לך וכמו שכתבתי לעיל וא"כ לא הועיל כלום במ"ש ליישב סתירה דברי רש"י אכדדי :

ובי כתבתי לפי דבריו בפירוש דברי רש"י חבל לענ"ד רחוק הרבה להעמיס ק במונה רש"י שחלק פירושו בשני הדברים נפרדים המפורשים בשני פרקים רק שבאמת אין כאן לא סתירה ולא יסוד ולא הוכחה כלל דדברי רש"י מתפרשין כפשוטו דכתיבנא לעיל דכל שלא ירד במלוחה כמו חבן קרי לי' רש"י שש ע"פ המים ועיין :

ומעתה אין לי על מי לסמוך רק על הך חומדת שכתב שם והיינו דבר דס"ל ע"ס שהיה הקרה עב והוק וגם ה' עפ"י כל הנגה לארצו ולרחבו רק שהיו נקבים בקרה ואם היה מגיע למקום הנקב היה יכול להתחזק בידיו על הקרה שכתב הנקב ולעולה ואעפ"כ כ' שם דרחוק הדבר שיטון למקום הנקב דווקא ולהתחזק ולעלות דמי נתן לו עינים כיונה בן אמיחי לראות בתוך המים היכן הוא הנקב ומלרף לזה שכבר נרפאו לינה ונהקרו ידיו עד שאין בהם כח להתחזק על ידן ולעלות וכו' שם אירע קן שהגיע למקום נקב היה יכול ללחוץ בשפתי ולעלות ולכן לא הוי פשיטא לי' הך חומדתא כ"כ ובס' ק"ד דמיירי שהקלה היה חלי ברפיון שעתה הוא שהחיל להקריש וכשנראה לאחוריו הוי נשבר ונמק בזה הוי בריחא לי' טפי הך חומדתא דודאי לא עלה דאפי' אם הגיע למקום שלא נקרה הנגה וזהו פתוח לגמרי מ"מ כיון שאינו יכול ללחוץ בקרה לא יוכל לעלות ולשחמ הגיע לשפתו נמי אין לחוש דס' וודאי נקרה אפי' במקומות הפתוחים כידוע ששפתי הנגה ממחרים להקריש זהו הוכן סוגיה :

ולענ"ד אחרתא איפכא מסתברא דמהך דס' ע"ס כיון שהקרה ע"פ כולו רק שיש נקבים בחיזה מקומות ורחוקים ממקום הטביעה שפיר י"ל דזהו לא הוי בכלל משאל"ם שדברו בזה חז"ל כיון דניהוסף עוד הך ספיקא דמאן יימר דיוון למקום הנקב דווקא אף שגם בזה יש לפקפק חלל בזה דס' ק"ד לא ידעתי כלל איך אפשר להחיר ומאי חומדתא יכ כאן כיון שהנהר לא נקרה ע"פ טו' ובשגח הטביעה לא ה' נקרה רק כמה אמות סביבה הנקב ח"כ אמאי לא ניחוש לשגח החת הקרה ממחק מוטע כזה ויאל למקום הפתוח ומשם עלה וחי משום שלא יסל ללחוץ בקרה אפי' מי גרע זה מאס לא ה' כחן קרה כלל דגם שם אין לו במה ללחוץ וחי משום שאינו יכול להגיע לשפת הנגה משום שהשגחים נקרשים החילה ובקרה לא יוכל ללחוץ לרפיון גם זה אינו כלום דהא בשגח הנגה שאינו ענוק יוכל לעמוד ולשבר הקרה וללחצי וגם בחלמט הנגה יש מקומות שאינם עמוקים ויכול לעמוד שמה מבלי שום אחיזה והתחזקות ואמאי לא ניחוש לזה ועוד מהיכן כשיטא לי' כ"כ ששפת הנגה וודאי דהייקד ע"פ כולו ועוד יש להאריך בזה חלל שאין רטני להאריך בדברים שאינם רק מסביר הכרם בלבד :

ועוד הקשה עליו הרב בנב"ח בח' אה"צ ס' נ"ח דאמאי לא חיישין למחילה של דגים דשכחי במשאל"ם כדאן שם בברייתא והביאה הר"ף ברורה ע"ס דהא גם ע"א אמרו חז"ל כמה גדולים דברי חכמים כו' והגיה בנ"ב ע"ס וזאתה שהיא קושטא המורה מאוד על דבריו דהא הך הלחא ברייתא גבי הדדי מרגיין ועל כילן אמרו הך לישנא דכמה גדולים דברי חכמים כו' דנראה מה דגזירת חז"ל במשאל"ם משום הך טעמי הוי ואין הפס לו הך הרהי ברייתא דדף וגל טרד דלא שייכי בקרה ושכן הך דמחילה של דגים דשייכא גם בקרה מיהו היהא דס' ע"ס יש ליישב קלח כיון דמיירי שהיה הקרה ע"פ כל הנגה לארצו ולרחבו כמו שהוא בחלמט החורף ח"כ מסתמא גם המים שבמחילה של דגים היו נקרשים על פניהם מלמעלה

דבשין שהה דווקא וכדכרמנ"ן וסייעתו ולא זכר כלל דעת החולקין
אפי' בשם י"א ולואה הכי קי"ל לדינא :

ואחר שנחברר דלא יראה מדי איסור דלורייתא רק בשהה דווקא
לריינין וכו' למיקם עלה דהך מלחא כמה הוא השיעור
דכש"נ והנה מדברי הב"ח בהשגחה זו נראה דסגי בשיעור ששה
אחר שכן מביאר בבב"ש שמה שהגידו ששה עליו שיעור ששה אחר
וגם בזו נחלק עליו הנאמן בצל פ"י וס"ל דלכ"פ צעין שיה
שעה והביא ר"ח מהלמריין [גניק"ג] וביבמות [קרי"ג] מטעם
בב"ר של גמרא מופר שיחין שפלה לצור הגדול בלו ושללו לה'
הניגה בן דוסא ששה ראשונה אחר להם שלש שניה אחר להם
שלש שלישי אחר להם עלתה כו' דמכאן מיניה דשיעור שתי
שעות יהיה יכולה לחיות החת המים אפי' לרבך דפליגי עלה
דר"מ והב"ח דחה דבריו וכתב עלה שאין זה ראייה ומשם דהחם
מיירי בבור שיש לו ד' מחילות כסדרם בור שיה ומערה דבהלמודא
דמיירי שיש בו מחילות וכיון שלא היה שם קרח וגליל שפיר
לפטר לומר דהי' ב' שעות ע"י שטפסא ועולה וידו לחותם
במחילה דבור' וזש"פ שהור וטפל לצור כי חשו יכול להחזיק
ולחמו היסוד במחילה דבור שלא יהיה חוזר וטפל מ"מ שיער
ד' הניגה בן דוסא דבשרי שעות יכול לטפס ולעלות כמה פעמים
והואיל ראש חזן למים ולחיות ולא יורר מב' שעות אבל בגלל
החם הקרח חשו יכול לפלוג כל ומה מיד' גם בהשגחה מהר"ם
ה"ב ס' כ"ו כחז' כח' כן לדחות הך ראייה מחמת סברא זו'
ולעג"ל לא מהמורא הך מלחא כלל דלא חילא דליכא לאפוגי
בין בור שיש לו מחילות לחץ לו מחילות ח"כ מאי מיירי ר"מ
במהני' ראייה לדבריו דמשיל"ם נמי חשבו חסורא מההיא
ומעשה בל' שנפל לצור הגדול ועלה לאחר ג' ימים דלימא דשאי
צור שיש לו מחילות דיכול לטפס ולהואיל ראש כמה פעמים בכל
חיה ג' ימים אצל מנ"ל שיוכל לחיות כ"כ במשיל"ם שהם צדק
מחילות ור"מ סתמא קרני משיל"ם חשבו חסורא ומשמע בכל
משיל"ם בין העומדים בבור דיש להן מחילות ובין שהוא בל
צור אלא מקום מדרון וכו' קבוצה מים דליה ליה מחילות אלא
וודאי דליכא לאפוגי צור כלל ופוד לא ידענא מאי סברא הוא
כלל דמש"ה היתה יכולה לחיות ב' שעות מפני שהיתה יכולה
לשפס דח"כ מאי שיעור שתי שעות פיך לזה דלימא דהיתה
מטפסא עוד כמה פעמים עד שהיה יכול לחיות הרבה ובשלמא
אם נאמר כפשוטו דשיעור שתי שעות הוא שיכול לטהות כ"כ
חתם המים ולחיות שפיר איכא למימר דכן שיעור חסורא כ"כ
שעות יכול לחיות החת המים וכו' לא וכל שיעורי חז"ל כך הוא
כדלמריין בש"ס בנמה דרבה' אבל אם נאמר דמלך עלמא לא
יהי יכול לחיות חתם המים כ"כ אלא מלך שהוא בבור ויכול
לשפס במחיות ולהואיל ראש כמה פעמים ח"כ מאי צול ושיעור
ההך לזה ב' שעות ולא יורר הא יכול לשפס עוד כמה פעמים
ולחיות יותר :

מיהו במהרי"ט לא סתך על הדי טעמא לחוד רק דנראה
ליה דהך שעות דמיירי בהך ברייתא דנחמיה חופר
שיחין לאו בשעות שהם אחד מן כ"ד בתל"ע קמירי אלא בשעה
קלה וכו' ג' מליט' בחם' סוטה' ד' ס' ט"ז] מרים המחיה למשה ששה
א' וכתבו החוס' דשעה א' לאו דווקא דלפי חשבון דמדה שבה
מרוצה על מדה טרעניות על א' ח"ק לו' ימים ימלא בשלים
שעה אלא פ"כ שעה קלה קאמר וה"ל לאו דווקא אלא פעם ראשונה
שאל' אחר להם שלש ב' שבו אחרים וח"ל ח"כ שלש ג' שבו
עוד אחרים וח"ל אחר להם עלתה לפי ששיעור שכבר היה שהוא
יכר שאלא נשנה ודבריו אלו נראין לו למרן דלמרי' הנאמן
החסיד רבינו חיים מו"א לז"ן ג"פ והסכים על ידן דמדלח
חזקן בהדיא בש"ס בנמה דרבה' כמה הוא שיעור שח"כ רק
משערין לפי אומנא לפי העני והואן לפי טעם האטעב החלם
הוא הרבה כמבאר בהשגחתו באריותו בס' מקור מים חיים
להגאון מברסק בוסו צקונפרס ענף סך עטא שהביא להשגח
מן ו"ל פיי"ש ואין לי להכרח אחריה וצפרט שאני נוגע כ"כ
לג"ד צד"ה העיד הא"י ששה עליו ג' שעות וח"כ אם נחשב
לעדות מ"סלח כבר ששה עליו יותר מדאי ולא לא נחשב
לעדות מ"סלח ח"כ אין כאן עדות כלל על שהיוצא ולכן ח"כ מ"ל צור :

אך אי חשבינן הגדה הא"י שהגיד לפני העד השלישי שהוא
ר' מרדכי ל"ב צר' פסח שבעדותו מבואר שהגיד
הא"י ששהה עליו ג' שעות אי חשבינן הגדה כח"סלח אי לאו
הדבר ל"ע כיון דבפסח הראשון לא הגיד זה ובפסח השני
והשלישי שקראוהו לבוא לר' יודל משפראלי והוא הבין שהגיד
ענין הנפצעים הוא נקרא ח"כ וודאי דהוי כמו ע"י שאלה ולא
חשיב מסל"ח' ונחלקו בזה גדולי הפוסקים הראשונים עם הר"ח מ"מ
בזה דק"ל דלא החמיל להגיד במ"סלח אף שאח"כ חזר ע"י
שאלה בכל מחשב כח"סלח וזה נלמד מהש"ס צעודא דליה
חזריט' אס הוא בלחוח מעמד דווקא אצל אס ביום אחר אחר
ע"י שאלה חו לא הוי כח"סלח חו דגם זה מיקרי מ"סלח' וגמלא
דהך דנ"ד הוא הלוי במהלוקה הפוסקים ולריינין למחל בזה
לחומרל כיון שהוא בלורייתא ובספרט שדבריהם נראה עיקר
בש"ס כיון דזה נלמד מהל דליה חזריט' ושם היה בלחוח מעמד
ח"כ מנ"ל להקל ביותר מה היינו שגמור ק' ביום אחר ועוד נראה
דבהך דנ"ד לכ"ע לא הוי מ"סלח כיון שהגיד לו העד הראשון
שאפשר להיות שטרטט אלאה הדברים ח"כ ידע דיש חותמה
בעדותו וכו' יש לחוש דכאן נחמתיק להחזיר לו להעיד דלוי
בעדותו כלום :

מיהו נראה לשע"נ דשפיר מקרי ג"ד מ"סלח והנה לשון
הג"ע אלא העד השלישי הוא סחוס ואינו מוכן כ"כ
דמחמילת לשון האס אן גיהובין הא"י הנ"ל עם צט לו ריידין
במ"סלח ט' היה נראה לפרש שהא"י סיפר המעשה לפני צט
דרך שיחה בעלמא היינו שבו לא היה בשעת הטעיפה ולא ידע
מכ"י מלומה ואביו סיפר לו נופא דעובדא היכי הוי מש"ס דהכי
דייקא לשון דהאס אן גיהובין עם צט לו ריידין דלא הכוונה
שם צט היה בשעת הטעיפה ושיחיהם ספרו המעשה לפני העד
השלישי היה לו לכוזה האס אן גיהובין הא"י ובט לו ריידין
חזנם סוף לשון שכל' כ"ל הגיד דשני בזה"ע כד"ע שהגידו לו
שני הא"י הנ"ל מבעט ששיחיהם סיפרו לו המעשה יחד ולא ידעו
אי הפים לשון ראשון ח' לשון אחרון ולכן לריינין למיך בעדותן
אי הוי מס"לח על שני הגדלים והנה אס הטועה הוא כאופן
שהיו יהודי סיפר ק' לפני צט דרך שיחה בעלמא ולא
דיבר אל היהודי לכוזה ניכרים הדברים שלא כיון לא להחזיר
ולא להעיד דלא היה כוונתו להעיד היה מדבר אל היהודי לטכח
דהא הא"י לא ידע שאני נאמן רק במ"סלח וגם מנין לו לאמר
דהא"י איערומי קמערס להגיד במ"סלח בדי שיחיהם נאמן ואין
לו להפסח הדברים אלא כפשטן כיון שלא דיבר אל היהודי לטכח
רק שאמר ק' לפני צט דרך שיחה ש"מ שלא כיון להעיד ושפיר
הוי מס"לח וזה פשט בסברא ולא דמי למס"כ הרמ"א בזה"ע
כו' י"ז בענין ט"ו בזה"ה ח"ל י"א דהא דלמריין אס שאלו
אס הא"י החמיל לא מיקרי מס"לח ה"מ אס שאלו ישראל אבל
אס שאלו עיבר כוכבים שפיר הוי מס"לח בצד ששאלו אותו
שלא בפני ישראל כרי חזקן אף דשאלה העובדי כוכבים לעובדי
כוכבים לא חשיבא שאלה והוי כמסל"ח אפי"ה אס ישראל שומד
שם גרע טפי ולא הוי מסל"ח וח"כ ה"נ צד"ה אף דהשגדי
כוכבים סיפר ק' לפני צט מ"מ כיון שהיה בפני ישראל ח"כ
לא הוי מס"לח דזה חשו דשאני ההם כיון דהוי ע"י שאלה
איכא למיחש דאשיק דמעמא דעובד כוכבים למקור מאי ליכפח
ליה להעובד כוכבים בזה אלא דמסתמא צקסו הישראל העומד
שם ולחוד ישראל הוא שאלו וקא מהבין להעיד ומה שלא השיב
לישראל לטכח הוא משום דהא"י שאלו והולך להשיב
לו לטכח אבל במ"סלח שלא ע"י שאלה כלל גם בפני ישראל
מהי וגדולה מו דאש' אס סיפר לפני ישראל ודיבר עמו לטכח
נמי הוי מס"לח הדע דהא כל הני עובדי דמיירי הש"ס במסל"ח
חזיטורו בכיח ומלא איכא בי חזאי ומלא איכא בי חזא
כיהו הוי בפני הישראל וישראל ואפי"ה מהי ח"כ ה"נ צד"ה
שבו לא שאלו כלום אס חילא דנחמין להעיד לישראל לדידיה
הוי אחר לא לבט ומדפסר לפני צט ולא דיבר אל היהודי לטכח
ש"מ דלא נחמין להעיד ושפיר הוי מס"לח גמור שלא ע"י שאלה
ולכן אף שהיה בפני ישראל אפי"ה הוי מס"לח ואס הפס' לשון
אחרון דהכוונה הוא שהא"י ובט ששיחיהם יחד הגידו ק' לפני העד
ר' מרדכי ל"ב צר' פסח ודיברו עמו לטכח אפי"ה יש לזין דשפיר
הוי

לפרוץ פתוח דההירח מהא דאמר' במס' ב"ב [דף כ"ד] אחרת
הבית שלפני כהן אחר רב מנחם כנגד פיר שרונה ירמל
מוחר כנגד פיר שרונה טיבדי טובים אסורה ובמחל אחר אפי'
מנחם כנגד פיר שרונה ישראל אסורה חומר מהא דקרא אחר
לימא דר' חנינא קא מיפלגי דמר חית ליה דר' חנינא ימר
חית ליה דר' חנינא לא דכילי עלמא חית לכו דר' חנינא וכהא
בהא קא מפלגי דמ"ס אס איהא דמהא דקרא אחר עיקולי
ופשורי הוי מטבעי לה ופרש"י הרבה מקומות יש משם ועד
כאן שהמים מהעקלן ומהגלגלן בגלגל במקום ח' ממחמ ציפי
סלעים חרוצים הבאים אל תוך הנהר והמים מכבים עליהם
והספיטות מתגלגלות שם וטובשות ופשורי הפסחה שלים הנקווים
אלל הנהר קוו וקיימי ואם תבוא החצית לשם תצמוד שחן
הנהר מוליכה פכ"ל הרי שפירש לישנא דעיקולי על המים הסביבים
כעין גלגל ולא רלה לפרש כפשוטו שהנהר מהתקם והלך דרך
עקלקלן וטובה ללפון ולדרום ומעבד הליכה ההפכה כשפוגעה
בשפתו משום דא"כ הוי ליה למימר עיקולי ופשורי הוו מטבעי
לה ומדקאמר מטבעי לה הולך רש"י לפרש דהטובה שהמים
מתגלגלים וטובשים לספינה וקאי הך מטבעי לה על עקולי ועל
כשורי פרש"י דמטבעי לה וגם תצמוד אלל דמכוס עיקלי נקיים
ומטבעי לה ובמס' ע"ג [לד כ"ג] נמי איהא דהא ליטעא גבי הווא
חרבא דמורייסא דלחא לנחילא דעכו אהיב ר' אבה דמן עכו
נטורי ברהה ח"ל רבא עד האידנא מאן נטרה ח"ל עד האידנא
לחא יחיש נה ח' משום דמטבעי בה חמרא קסאה דמורייס
בזומא קסאה דחמרא דר' לומי ח"ל ר' ירמיה לר' זורא דלימא
חידי דטור אחיה דשיו חמרא ח"ל ההם עיקולי ופשורי איהא
ופרש"י שם עיקל מים שהולכין עקלקלן ופשורי מים שלים נפשיים
על שפה הנהר וחין מושיי הספינה יכולין לבוא בלוח הדך
ולבאורה שיה כחן רש"י פירשו וטעמו וגם הם גיפא שיה
לשט כחן משם דלא קאמר ומטבעי לה כמו ההם אלל הדבר
פוטו שאין כחן שום שינוי לא ברש"י ולא בגמ' והיינו מבוס
דבע"ג מייירי בארצא וכל ארצא יש נה בני אדם מושבים ומדגינים
לוחה וכל ייחזה ללכת במקום שיש שם עיקולי שהוא מקום
סכנה לספינה ולכן חין הולכין בנהר עד חיידי דטור ולא ולכן
לא קאמר הש"ס ומטבעי לה רק שאיכא עיקולי ופשורי ואין
ספינה הולכה שם כלל וגם רש"י שפירש מים שהולכים עקלקלן
ג"כ הכוונה כמו שפי' במס' ב"ב שהמים מהעקלים ומהגלגלן
אלל הנהר בעצמחמו הולך מישרים ולשנא דרש"י הכי דיקא מדלח
קאמר שהולכים דרך עקלקלן רק מים שהולכים עקלקלן משמע
להדיא שהמים עלמם מהעקלים ומהגלגלן אלל משום דהש"ס
לא סיים בבאן ומטבעי לה לכך לא האריך כחן רש"י לפרש
סיבה הסביבה כמו שפי' במס' ב"ב אלל כוונה ח' ופשה ח'
להם ח' פשוט וגם לשנא דהר"ן במס' פ"ג והג"י במס' ב"ב
טבל לכונס ליה כדרי שלא חקקה עליהם לשנא דמטבעי לה
האמר בש"ס והדע לך שכן הוא דליכא לפרש כפשוטו שהנהר
הולך דרך עקלקלן מכי שהוא מהתקם וטובה ללפון ולדרום
דלחו כשכיל זה לא חובל הספינה ללכת שם הלח מנהיגיה
ומחלילה יוכל להטובה פ"י המבוסים ומבילים לכל ד' אשר יהי'
הרוח ללכת שם ילכו ולא יעכסם עקומות הנהר כלל הלח פ"כ
כפרש"י במס' ב"ב שהמים מהעקלן ומהגלגלן ומטבעים אה
הספינה והטור ש"כ ביו"ד סי' קכ"ט ח"ל אס יש בנהר מכבשים
וסכרי לגמי מים שהיו מעמידים לוחה קרוב ציפי שט"ס יב
שם וז"ל שהיו מטביעין לוחה הדע שהרי לבשו לקוח מסבר
הורח הבית הארוך ובתורה"ק ח"ל ד"א שיש בנהר מכשלות
ועקלקלות וסגר המים בדרך מבוא מקום הטובדי כוכבים עד
כאן שאלוי היחה בלא משם העקלקלן וסכרי לגמי מים היו
מטביעין לוחה וגם הסור עלמו בבבא השניה כ' ויסנה לבוא
שם דרך ישר שלא הטבע פכ"ל ועכ"פ לא מליט להדיא שיכרש
בזומא אהירא דלא כפרש"י ודברי רש"י הם מוכרחים בלשנא
דגמ' ובסברא וגמליו למדים מדברי הגמ' ופרש"י בבחינת
מקומה שהמים מתגלגלים במקום ח' הוי סכנה גדולה עד
דמטבעי לה לספינא לא לחביהא דחמרא וסומיני ע"י לקולא
באסור יין נסך דהרי הלכה כרב באסורי וכן כסוק כל השסקים
וגם

הוי מס"ל והיינו משום דהפך מרדכי ליב לא שאלו כלום רק
אמר שרבי יודל קרא לוחו ואף שהבין ההיט יהודי כשכיל
הגטשים הוא נקרא מ"מ זה לא מהני רק שהגדו שהניד לר'
יודל הקורא לא הוי מס"ל משום דהוי כמו פ"י שאלה כיון
שהבין למה הוא נקרא אלל מ"מ הגדו ופשוטו שסיפר לפני
ר' מרדכי ליב שפיר הוי מס"ל כיון שלא שאלו כלום וגם מניין
ל' להאילו יהודי לדעת שר' מרדכי ליב יודע על מה קורא
לוחו ר' יודל וכמו שבאמה העד הכני הגיד שלא ידע על מה
קורא לוחו כמבואר בגמ' וז"ל למה היה לו להגיד ולספר כן
נפי ר' מרדכי לייב אלל שכן עשה במ"ס: וחק אס נאמר דכיון
שמע האיש יהודי מפי ר' יודל שם הוטלת בעדותו ח"כ
כל שאמר לחיה ישראל אף שלא ע"י שאלה מ"מ חייבין לדלמא
נחמין להפיד הגה הך חששא ח"ט דין בלמירה הא"י מיכאס
עלמו שהיה שמת בן מפי ר' יודל אלל בלמירה בט חין כחן
שם חששא כיון שהוא עלמו לא שמת בן מפי ישראל וח"כ אף
אס נאמר שסיפר לו אחיו מה שאמר לו ר' יודל חש"ה ליה
בה משום חששא כל שלא שמת בן מפי ישראל עלמו וכמו
ש"י שם הח"מ [פ"ק ל] והב"ש [פ"ק י] לפנין דאס שאלו לטובדי
כוכבים ועוד טובדי טובדי אחר אחר במ"סלח שחם היה העיבד
טובדי האחר עומד שם בשפה ששאלו להעבד כוכבים הראשון
אף שלא שאלו מ"מ לא הוי מס"ל אלל אס לא היה שם
בשפה ששאלו ישראל לטובדי כוכבים הראשון אף שסיפר לו
הטובדי כוכבים הראשון את השאלה ששאלו ישראל מ"מ כיון
דלא שמת בן מפי ישראל עלמו שפיר הוי מס"ל וה"ל בנ"ד
דכוותיה כיון דברנו דלגבי הפך הכללי לא הוי הקריאה כ"י
שאלה וז"ל נאמר רק חששא דידע דיש הוטלה בעדותו ח"כ בט
דלא שמת בן מפי ישראל אף דשמת בן מאכו מ"מ שפיר הוי
מס"ל ומלח דממ"י הוי מס"ל דאס הוא באיפן הראשון הוי
הגדה האב ממ"ל ואס הוא באופן השני הוי הגדה הבן ממ"ל
ושפיר סומיני על עדותן בהך סהדותא דשהה ג' שעות וכו' לא
מדי דור"ק :

אך בעיקרא דהך דינא ל"ט טובא מאחר שזרירי דדברי
הב"ח חין להם יסוד חזק לסמוך עליהם רק חומדות:
בעמא ח"כ הבו דלא נבואיף עליה והך דנ"ד לבאורה הוא נרע
טפי מנידון דהב"ח דשם היה הקרע פ"פ כל הנהר ומשי' נדרים
ולא היה יכול לעלה רק דרך קצב ומחין לו פנינים נבויין לו
ובס' ק"ד נמי לא היה לו במה לאהו וגם חיבה הך חומדות
לדפחו לניה מבא"כ בנ"ד שהסתימה היט רק מלך אחד [מיהו]
בה כבד כחצט לגיל דמוכה מדרב שילא שפיר שאינו יכול לשוט
חמת המים בכה עלמו עד מקום שאין העין רואה אפי' במיח
דקוואקיימי ומכ"ש עד שיבולת המים] ואינו חלל באור פיסה
ויש לו במה לאהו ולעלה ולא הוי פה לניה וח"כ הך דנ"ד ח"ט
ענין כלל למה דהב"ח ר"ן דחומדות: אחריתי איהא בבה מלה
והיינו שבדחיו לא יוכל לשוט חמת המים שיעור פרסה ולחיה
ומנין לנו לומר כן כיון דלא מליט חומדות: וז' בדברי השסקים
ואחרבה חוין לרוב ב"ל פ"י דס"ל למלה דפשיטא דאפי' ב'
פרסאיה נמי יכול לשוט חמת המים ולחיות וגם בדברי הב"ח
לא מליט במפורש הך מלהא דלא יוכל לשוט פרסה חמת המים
דאף דנחלק עליו בשיעור ב' שעות מ"מ אכשר דגם בשפה ח'
א' בשתי שעות קזה כמס"כ מהר"ם נמי יוליכוהו המים דרך
פרסה בעדותו ח' ועוד יש להביא ראיה להיפך דהא כבד חזקה
לפיל דגם לדברי הב"ח יכול לשוט חמת המים כדרי שיעור
השטין רוחה ושיעור פין רוחה המריק בבטרוה [נד כ'] וקום
לחי לרבען דההכר מינין קח פלטא פניא דרוחא שהוא ד' פרסאות
הלאחרים בש"ס וח"כ ודחיו דהוח שיטור גדול יורה מפרסה
אלו וטכ"פ פכך פרסה ודחיו יוכל לשוט חמת המים וטור יש להביא
בנ"ד למחילה כל דגים וכמו שהקשה הרב בט"ב חנינא ובכאן
יכא לייב הפ' בנזקיה כמו שייבטו לפיל לדברי הב"ח וח"כ
ההירה דהך אחא קשה טובא :

אך להיות כי שקדו חז"ל להקמה שגוהה וגדולי הראשונים
והאחרונים טרוו בכל כחם כביהא דההירה למלח חקקהה
למור שלא העגנה בטה ישראל אף ח"ט נגך בטקבורהיה: ונלפ"ד

אלה היכא דלא שרי עליו כדש"ז: דלא נפקא מחסור. דלדוריי"ח חבל היכא דשרי עליו כדש"ז: דנפקא מכלל חסור דלדוריי"ח מודה דסמכין על אומדנה גם הביא שם דברי הר"ד ו' נחמיי"ט הובא בספר מקור ברוך סי' ש'הסר"ג"כ מזה אומדנה גם מוהר"א"ל סי' ט' ובספר לחם רב סי' מ"ד משמע ג"כ דמ"שאלם היכא דליכא עוד אומדנה שמה מהי"ן אותה ע"כ: בעל אליה רבה דווסא וז"ל ה"ג ב"ד שפיר סמכין על ה"ך חרי רובי לרסן יחד וזהו הוי נמלטים מיעוטא דמיעוטא ולא חיישין לה :

ואין להשיב ע"ז מדברי [הפוס' יצחק קא א'] ד"ה ולא היא שכ' ח"ל ואצ"ג דרובייהו דליכא מרבין חי סליק קלא חיה להו מ"מ לא חיישין לאחור רוב כמו רוב גוססין בו' עכ"ל הרי להדיא דחרי רובי נמי לא מרפין להריה דזה חיי דשאי הכי הרי רובי דכ' הסוס' מהך דל"ד ומהך גויי שריה הפוסקים דהך רובי דהאס' לא הוו שריה מעיין אחד וגם לא נהוו בפעם ח' דהך רובא דסחם מנאל"ס הוא בעלם הטביעה ומיד דכיון ששרי עליו כדש"ז ולא ילא הוי רובא למיתה ודך רובא דחי סליק קלא חיה ליה חייט בעלם הטביעה וגם לא הוי מיד חלל לאחר כמה ימים ולכן לא מרפין לכו להדיא. משא"כ הך גויי שכ' הפוסקים ומכ"ש הך דל"ד דהך חרי רובא דרובייהו הויין בעלם הטביעה ומיד ולכן הסבדל פשוטה דמטרפין לכו ודעתה כל הך פוסקים דלעיל :

וכל זה הכתיב רק לרווחא דמילתא חבל בחמה חין לריך לכו' משום דלשנא דהש"ס משמע שידלי נסבט וליח ב"י שום ספיקא דחי"ס"ד שישני נמלטי' מהך עיקולי ח"כ הוי ל'חרי ספיקות לאיסורא שמה לא נכנס לארך העיקולי וכדשמואל ואף חס נכנס שמה ילא משכ דהא ע"כ גם רב לא פליג טיב דשמואל לומר דחי אפשר להרישאה דנהרא לסבטו שלא יכנס נהך העיקולי רק דס"ל דרובייהו נכנסים ברוך העיקולי וכיון שכן הו"ל ס"ס: חיסורא וחמלי מחיר רב חלל ע"כ דכל הנכנסים וודאי דנכנסים וליח ב"י שום ספיקא וח"כ הנהיר דהך חיההא היא בריב :

איברא דחזק חשבה ח' לרב וגולן מגדלי הראשונים והוא הרב מוהר"מ מדונובורג צהשבותיו סי' תאק"עא ש' ח"ל מעשה בצחור ח' שהלך בספינה וג' ח"י היו עמו ונטבע הוא והא"י שעמו ויהודי ח' והרבה ח"י שמשו שטקין הושיעו חללים כי בלו מים עד נפש ושוב מלאנו הספינה פיה למטה וכלי הבחיר טבעו כמו כן וצדקו וחפשו אחרינו ולא מלאוהו ובמקום שנטבע סלעים וטרשים ועקולים והגליד גדול ה' שלל וטופף כל הנמלא וענה קרובי האשה חומרים שיש עדות בודלי שמה כי יהודי ח' יעיד על הבחור שמה כי הך עס דייגים שפרסו מלודם אחריו ואלו כי לא ה' שום טבע יכול לנחל והני מסופק בדין זה שהרי חכמים הקילו בכל דוכתי בעדות אשה יתיר משאר עדות מחוץ חומרי בו' וגם החמירו במשאל"ס כי יוכלי לחלוק שכל זה מוסרי נל אחר דווקא יש לחס חבל בנידון זה שיש מכשלות והקלין ונסין בחמליות הגהר וסלעים וטרשים בחמלית וחתיכה גסות של גליד מכסים את הגטבע והם דוחקים אותו לעומק ומפרקין גופו לגתמים זה וודאי ולהחמיר חיה ספק ספיקא והי' לו נומר דלא מילי מיד וודאי וכל כך שהעד רואה להשיב שמה בודלי שהיא ראוי להריה שלא השב הבחורה עגונה כל ימיה כי שקדו על תקנה צות ישראל: חשבה: כלום חלקם חלל במים שיש להם סוף למים בחי' להם סוף חבל אל"ס גופייהו לא פלוג רבך כלל וצ"ן הירא דליכא סוג' וטרשים להיכא דליכא וכו' והאם החמירו חכמי' בעדות אשה נפל לצד אכריות נפל לבכש האם חין מעידין עליו חלל כה"ג לא חליקין בחר רובא ואף הייט מנאלים בדרלו חקנה לעגונה חבל מה נפשה חין לו חלל דברי רבותיו שחמרו נפל במים שאל"ס חשאו חסירה וכבר טררו קמלי דקמלי למלא ד' היתר ולא עלה בידם מחיר בר' ברוך עכ"ל: [ודברי מהר"ם אלו סוגא חשבות חיה רב חוסא דף כ"ט] ונראה לא נמלא לא ב"י ולא ב"ד"מ ולא בקומרים עגונה לה"מ וז"ש והוא פלח] זה סוגא לדברי - ובקושטא

חיה

וגם שמואל דפליג התם ב"י לא פליג רק משום דחרישאה דנהרא נקיס ואחרי וחיט מיתו ליכנס בתוך העיקולי חבל גם הוא מודה דהעיקולי מטבעי לה לחיבהא ואם כשורא טבע כ"ש גברא דטבע כדלמדין ב' שמונה שרטים כמ"ש לעיל וכיון שכן הוא הגה דדבר ידוע שהמקום ששומדים שם רפסודות עמים הנקראים פליטין בנהר: המים שחצת הרפסודות המה מחגלגלים בעיגול ומשמים אחיהם כל הקרב אליהם חס בהמה חס חס לא יחיה מפני שהמים מחגלגלים וחיט מיתוין ללאח החולה עד דמטבעי לה כעין עיקולי דלמדין בש"ס ואפשר עוד יורה מה: ועם ח' וסיבה ח' להן דכשם שח' יש כיפי סלעים מלמטה בחמיותו הנהר שהמים מתקפים עליהם דרך מרוחם ומחור נקיסה זו המה מטרבדים את כל המים עד למעלה לשטח מרוחם הטבעי שהולכים מיםרים ללכת בצבוצ ולהחגלגל כעין גלגל עד דמטבעי לספינתא כן כאשר הרפסודות עגום שומדים על הנהר מלמטה וקלחם שוקטים בתוך המים בהכרח כי בלתי אפשר שלא יהיו שוקטים במלמח לאחד המים וח"כ המים נוקפים עליהם על העמים ומשמים את מרוח המים עד למטה לארך לסבט ולהחגלגל כעין גלגל עד דמטבעי לכל הבא חמיהם: והדבר ידוע ונראה במוש כאשר יעמדו הרפסודות על מקום ח' ומן מה אשר מורד סיבוצ וגלגול המים שחמיהם נפשה בור עומק הנקרא [קפסול גרוב] וסביבותיה מלמח שרטון כמפורסם לכל סומרי מסחר וטוסי רפסודות להפיס בנהרות: ונמלא דעדיף טפי הך דל"ד מנידון דהב"ח דהחם חין הקרה מוגע כלל את מרוח המים בהיותו למעלה וחיט נכנס לתוך המים כלום וגם כי הוא ע"פ כולו לכך המים נקטו סדרן זה ושבדים דרך יסר במרוחא חבל ב"ד המים מחגלגלים ומטבעי לכל הבא חללים מחמת הרפסודות :

ומעתה כיון דסמכין ע"ז לקולא לענין י"ג ע"פ אומדנה בלבד דהלין דחא חיהה דמהאי דקירא קאחי עיקולי הוי מטבעי לה ח"כ כ"ש ב"ד שרישיה נכנס תחת הרפסודות לתוך העיקולי דמחוקין ליה דודאי נטבע וגם שמואל מודה בזה וכדכתיבנא לעיל :

וגם חס נאמר דהנכנס לארך העיקולי רובם הוא דנטבעים חבל חיהא מיעוטא דנמלטים והא דשריין בההוא חביחא משום דרובא דנטבעים עומד כנגד רובא דשודי כוכבים והו"ל חב כנגד רוב וכמאן דליחא דמי ונמלית חליקין בחר קורבא דבמקום דליכא רובא ח"כ קורבא הוי מדלורייהא משא"כ במים שאל"ס דחיישין למיעוטא ח"כ גם בנכנס לתוך העיקולי נמי חיהא למיחש למיעוטא דנמלטים: דזה חייט דהא בכל משאל"ס חבין נטבעים דהא חס ניסח לא חלל וכיון שנהוסף עוד רובא דהנכנסים לתוך העיקולי המה נטבעים הו"ל חרי רובא ונמלא דהוי נמלטים מיעוטא דמיעוטא ולא מליט לח"ל שגורו ע"ז: הדע דהא במשלים דתנשא לכתחילה פריך הש"ס וליחוש למחילה של דניס ומשיי מהש"ד דנב"שילם לא שכיחא ומדלל קאמר מהש"ד דנב"שילם ליה ש"מ דליכא מיעוטא דמהש"ד גם בנב"שילם ואכ"ה לא חיישין ליה משום דהוי מיעוטא דמיעוטא וה"ל דכוותיה במש"אלם לא חשש ח"ל רק למיעוטא ולא למיעוטא דמיעוטא: ועל יסוד זה בניים כל ההחירות במש"אלם הנמלטים בדברי הפוסקים הראשונים והאחרונים כיון דמטבעי עוד ד' סבדל לומר דנטבע טספת על סחם משאל"ס האמור בש"ס ומלטרפת הך סבדל לרובא דסחם מש"אלם וא' הוי נמלטים מיעוטא דמיעוטא ושרי' להחשבה: ועיין בחשבה חליה רבה חוסא להג' ח' מוהר"ר ח' ליה חלפנדי והוא חסור נכבד על דיי' עגונה לחס ח' מגדולי חכמי הספרדים והיה קרוב לזמנו של מוהר"א"ל דף ל' שהביא כמה השבות הבטיים על יסוד זה והמה הש' ר"י בר' בחדש שהיה קשר ברנליו צ"ח הספינה ונטבעה הספינה [וחשונה זו סוגא נקוסרם עגונה סי' דנה] וחשבה בעל כ"י מ'ין ח' ח' סימן כ"ח במי שקשרו לו ידיו ורגליו והחילוה לים וגם בסי' כ"ו חיהא כנוונה דא דבטלם החיור נשחיהם מזה אומדנה: גם בהשבה מוהר"מ אלש"ך סי' ק"ג העלה ג"כ להחיר מזה אומדנה וגם הרדב"ן דפליג עלייה לא נחלק

סימן יט

שאלה ס"ק וישנאויא ויל' הגב"ע ב"ה יום ג' מרחשון שנת תר"נ לפ"ק אל כבוד הרב שפלא וטופל בתורה וביראה וכו' בניסין דוד :

אחד כמשפט לחובבי שם בלתי נלגות לחזן דמר חס אשר כבר הודעתו במכתב ע"י הבי דולר ומעשה שה' כך הי' האש המוכ"ז עם עוד ארבעה אנשים ישראלים עם הרצני מוהר"ר יהודה ליב המטח כלבו על הבחלילינע לעזור ולמסך זה הבחלילינע של הא"י הסוהר וכוונתו להליכה בחמלס דרך הגר המטח מוהר"ר יהודה ליב לחזן זה ראש ופסע אה הארבע מנפוח אשר הי' עליו וכלן בהספיקה הקטנה אשר קשר להבחלילינע לחזן חס ראשו ובחזרתו להבחלילינע נפל חיכה להגדר דנישר והומ"י דרש אחריו היהודים הנ"ל והסוהר הנ"ל וראו אוהו מפרפר בנהר הנ"ל מטע ושב לא רלו אוהו וקטעו עד פה מן המקום הנ"ל לחפש אוהו והוא קרוב לעשרים ווי יא ר ס מן המקום הנ"ל שנמצע עד כאן וכלו אלי וספרו לי כל המאורע ושלחני אוהם חס יש להם בו סימנים מזהבקים ואמרו לי כיודעים חזק שאין בו שום סימן כלל רק מהמבזשים שעליו הייט הכהונה שעליו הי' מלייוונט עבה וגם הבהי ידים היה מלייוונט עבה רק הקלאנער היה מחלע דקה עם האפשעווקע כנהוג בין היהודים וגם מכנסיים מלייוונט עבה כו' עם שני קנפס ממחכות הנקרא מטע עוד הי' עליו קאפטייל מלייוונט עבה הנ"ל עם העקלין ובלד ימין הי' קנטיע וכוונתו מונה מסרק קטן היט חלי מסרק ממסרק גדול ובלד שמאל הי' הארבעל קרוע ומהכר כמו חליו וגם הי' תגור על הקאפטייל הנ"ל בחבל עבה ושאר מלבושים נח היו עליו וגם היה יחף ושב נסעו מפה לק"ק אורזיסטאט להכש אוהו עד שנחיאש מלבקשו עוד ויהי היום בעש"ק פ' נצבים העבר בלח אנשים ממחנינו וספרו לו שגאלו חס אחד נמצע בנהר הנ"ל ובלחתי היקף ומיד אחריו ובחינוכו לכאן ורלחתי חס לבשויו ולמחתי אך זה הוא כי רלחתי עליו כל הסימנים וגם כי היה מטע קצר הקומה כמו שאמרו יי משנים הנ"ל וקברנו אותי בקבר ישראל אחר רוב השחללות עם אדונים הממונים ע"י זכרה לי חלקי לעובדה ובמכתב הראשון כתבתי חוות דעתי בזה אך אמרתי מה אדם אשר לא ידעו מעבדה ומסממא יעשו כדוה"ה בע"ה אמרתי אשגח להם הגב"ע מה שבחיני מפי אנשים כשרים דכה ומנה רטף פה : גם העיד לפני חס אחד מאורזיסטוב שהמטח הנ"ל נהלכסן חלל שחכר אוהו בע"ה ובנוש ובמלבושו שהוא הוא : ואסיים ווא"ש מאד"ה"ש לנו ולכל ישראל הכ"ד **ראובן יצחק מ"ן פה ק"ק טריפאלי :**

דוד לשון הגב"ע אשר שלח הרב הנ"ל במוחזב תלחא כי דינא כחלח אויניא היום יום ג' מרחשון שנה תר"י לפ"ק ואחא לקדמנא הר"ר מוהר"ר ישראל במו"ה יתחק מאליר והרצני מוהר"ר שלום עזרא במו"ה בעשון והעידו לפנינו במו"ה בליו"ט בזה"ל מיר האצין גיהארכס אז טע לפגס חייך דער טרונקענער האט מיר גיחאט שלום עזרא ללמיר פארין לשם זאגין מיר גיפארין זאג חייך אז ר' שלום עזרא דאס איז גיוויש חייך יהודי די מכנסים וגם הכהונה וואזין חושי ווי יהודים גייט זי זיינען אונסין די קאלאסעס זי שפאלטין וגם די באגדן זאגין מיט קנעפלעך מעשענע דאס איז נאר בלוי יהודים גם הכהונה איז פון גראבע ליוונט און דער האלנער איז פון זאנע דקה חזן מיט חייך אפשעווקע גם חייך ליבייל הניקרת קאפטייל איז לויך גיוועזן פין ליוונט עבה חזן מיט העקלין חזן חייך קעשנע איז גיוועזן בלד ימין של הקאפטייל חזן דארטין איז גילפגין חייך חלי מסרק קטן חזן דער ארבעל שמאל חזן גיוועזין אפ גירסיין חייך האביר גם חזן ער גיוועזן זי גיחאריסלס מיט חייך חבל עבה חוויא ווי פון חייך פגעטע פון חייך סוס גם די שינים איז גיוועזן סיטער און חייך שן נחשד גיוועזן בזה"ל העיד לפנינו הר"ר ישראל הנ"ל וגם העד הגסי מוהר"ר שלום עזרא הנ"ל העיד ג"כ לאה בלוח במו"ה בליו"ט גם העיד לפנינו שה' קצר קומה מטע כן שמענו מפי העדים הנ"ל ומה שרלחט ושמש כהנו ומענו יום הנ"ל שמה הנ"ל פ"ק טריפאלי :

נאום ראובן יצחק מ"ן דפה טריפאלי :
נאום אהרן בהמנח זאב וואלא :
נאום אלי' בן יעקב :

ובקושטא אמנא כי חס הי' האומר כן מהאחרונים וודאי כי לא הייח' חושש לדבריו כלל והייתי אומר במח שגעלם ממנו לפי שעה אוהו סוגיא דמס' ב"ב דמפרש בה דהייקלי מסבכי לה לחיבה או לפסיכא וכו"ש לבי חס וכמס"כ לעיל רק שה' סבור דהוי אומדנא בעלמא מסבכה דהייגים שאמרו כן שחי אפשר לו לחיות ולכן לא רצה לסמוך ע"י וכמס"כ בליו"ט בזה בחשונה ב"י דין משאל"ס והוא בחשונהו של הריו"ס ב"באם שבה לסייע להרצני נד חס ריבו והוא המב"ס אשר בכוף חשוכו כ' וז"ל דלא חלוקתה חזקה מוכיחה או אמהלחות וכו"ל במשאל"ס) דחי חלוקת פגמים רבה ימלא להביר במים שאל"ס כי מי נפל שמה שילל כי חס במקרה רחוק כאשר העידו בש"ס על ר"ע ור"מ ועז אוהו פטע או פעמים שנמלא חסרו לעולם אפי' יהיו אמהלחות וחזקות מוכיחות עכ"ל אבל זהו הכל באומדנות בהם מסבכה בעלמא ילא נמלא סבכה זו בש"ס ומעממא דאס אהא אומר כן כ"ל ימלא לו חיה סבכה כפי העולה על רוחו וגמלא דנפל הך דינא דמ"האלס אשה חסרה בבירה ולכן שפיר עביר דלא רצה לסמוך ע"י אבל אכן דאשכחן להאי מלחא דהייקלי מטעמי לה בש"ס שפיר חיה לן למיכמד ע"י ושלא לחוש לדבריו : אבל ביהוה האומר כן רב גדול מגדולי הראשונים אשר מימיו חט שוהין וודאי דלריכין לחוש לדבריו מיהו נלעג"ד לומר דהרב מוהר"מ ב"ב אשר דהי' גרסא בש"ס במ"ה ב"ב דהס היקלי ופשוטי חייבא כדגרסי' במס' ע"ג וכו' מפרש לה שהגדר מהמקס והלך דרך עקלתון ומעבכה לה לחיבה בפגעה בשפתו וכו' שכן הוא מדרך הראשונים להיות להם גרסאות שוטה ולכן לא סמך ע"י כיון דלא מוכח מהש"ס מירי לפי גרסתו ואיט רק מסבכה דהייגים בעלמא ולריכין למסכוי נפשין ולפרש כן בדבריו בכדי שלא יסרוהו דבריו להגך מילי דברירא דהייבנא לעיל וגם שרלאה כן מהדבריו מלא הזכיר כולל הך סוגיא דב"ב וגא נשא ונתן בה כלום ש"מ דהי' לו גרסא אהיינא בש"ס אבל אכן חיה לן למיטמך על גרסה רש"י ופירשו ושכן הוא גרסה הר"ף והרשב"א כמס"כ לעיל וגם הוכחנו דבמס' ע"ג נמי חיה לן לשושי כן ואדברה מומ"ס ע"ג מוכח טפי דהייקיר כשרש"י דבלא"ה מנהיגיה וחזקליה המסיס עקלקלותיה ויוליכיה לכל לז שרלו ולא יכנסו עקלקלותיה הנכר כלל ולכן שפיר יש לו לסמוך על גרסהם ובפרט בליכור מש"אלס שאיט חלח מדרבנן ואם ניסה לח האל :

ועוד דבהשונה חלוי רבא וזוטא אחר שהביא דברי מוהר"מ דעיל ודוה ללמוד ממנו דבעלס המיהה לא מלרפיין תרי הוכחות ואומדנות אשר חין בכל אחת מהן כדי להוכיח שמה בודאי לא מלרפיין לשחיין יחד לומר דודאי מה : ועד כאן לא מלרפיין לשחי הוכחות ואומדנות יחד חלל בענין הכרה המה חס זהו בעלה של זאח האשה אבל בעלס המיהה לריכין למידע בבירור שמה לא מזד לירוף כמה הוכחות ואומדנות יחד מ"ה העלה במסממא כיון שמיט : גרדוני השסקים (וכן המה חזון השסקים שבהארי לעיל בשמו) שספקו למעשה וסמכו עמלס ללרף כמה ואומדנות אפי' לענין עלס המיהה ואפי' במשאל"ס נמי חס יש עוד חיה ואומדנא שמה מחזיקין אוהו : וכוחייהו נקטיין ובפרט בליכור משאל"ס חס שה עליו כדי שה"ד דחיי חלל מדרבנן ולכהחילה ואם ניסה לא האל וודאי דחיה לן למסמך עלייהו ושלא לחוש לדברי מוהר"מ זהו חזק טונחו ע"י וכו"ל הוא דעמו בלירוף סבכות ואומדנות בעלמא שאין להם שרש ומקור בש"ס ח"כ מנ"ש בל"ד דהוכחנו להך סבכה מהש"ס וגם הוכחנו שאיט ספקא חלל וודאי וכדכתיבנא לעיל וודאי דחיה לן למסמך ע"י בלי שם פקפוק כלל רק זאח נפלא בעיני חייך נחאחר הגב"ע קרוב לשחי שנים והא"י חוט ממתי כוד שיהיו הדברים שמורים בלבו ולא יספרס בחלוח ובכחכות קריה ושבכתו עם החוה מריציו בצהי המשחלוח וחברל חברל חיה לי' וחשכני חלי יש חיה ערמה בזה ועל הד"ד הסמכים מוטל לחקור : אה סיממא דהך פסקא חס יהביר הדבר שאין שום ערמה בעדותו חזי דעתי טטה להחירה להאשה בילה צח אהרן חוילנא להאסכא לכל גבר די היצין ובלדג שילטרש לזה עוד שני רבנים מפרסמים ומוכהקים בהוראה ווא מלרפינא בהדייהו להיות נמנה עממס להחירה והלגל"ד כחצתי והממתי שמי דוד פ ע ב י ל ב מ' ש ה ו ללה"ה מד"ה דפ"ק מינסק יל"ו :

עוד וזה כחזק הדבר כי צניעות מק"ק וויזנאווא לש"צ המו"פ ושכן מזהיר ר"י לבי מו"ק מייסד ובחמלע מכהב כחז וז"ל וגם זאת יגיד להרב הג"ל משמי אבר העיד לפני ר' משה אהרן מפ"ה [אשר הוא ה' מהאגודות אשר רדפו אחרי העצב נספיה קפנה] כמבואר בדבריהם במכתב הרב דבריפאלי צה"ע אשר בעת אשר השיגו את העצב ועדיין ה' מפרפר ורלו להיפסו ולענייהם נשקע בעומק הנהר והכיר אותו ר' משה אהרן הג"ל אשר הוא ר' ליב הג"ל בודלי ושיא שם במקום אשר נשקע בעומק לא פחות מקפנה ומלי שעה ואפשר שתי שעות ויותר ככה העיד לפני ר' משה אהרן הג"ל והוא באמת איש כשר :

בעודה .

יום ה' ד' שבט רנ"ה ושפ"ה לפ"ק ס"ק י"ג ס' .
לכבוד הרב המופלג הישיש ראש ושלם חרף ושטן מזהיר
בני סין ג"י יושב על כסא הרבנות בעיר וויזנאווא :

תשובה ע"ד הגב"ע מהעגונה אשר מסר כח"ר לירי בהיותו בווילנא הנה צבואי נבית עיניו כי ורואי שאל האבר כי רק שם המנוח לבד ולא תבואר בו שם אביו ושם עירו זה וודאי דלית כלום תד במכתביו כיון שהוא כוחב לכבודו דרך מכהב ומבואר כי שגם מקודם כחז לו מנידון זה אם כי מסתמא ידוע להם מנידון מי הם מדברים או ע"פ מכתב הראשון או ע"פ האגודות שהיו שם בשעה שנטבע באופן שברור להם שכל בעל עגונה הידוע לכה"ה מוכיחם בדבריהם יחז"ל גם אנכי קבעתי מסגרי על זאת העגונה הידועה לכה"ה חמם בנזק העדות הראשונים אשר עליהם ספר הרב מיה' ראובן יחזק משריפאלי להמליח לה היהר כנראה ממכהב וגם כה"ר כפי אשר שמעתי מפיו נראה שדעתו כי הוא ולעג"ד כי ע"פ העדות הראשונים הדבר קשה מאוד להמליח לה לך היות וכמעט נמנע כי כל סימני כליו שאמרו העדים אין בהם אפי' אחד שכולל להבליט עניו בפשיטות שהוא סי' אמלעי כי כלמו נראה לסימנים גרועים כאלו וכן וחוורו וסומקי לחמתו בש"ס ובסימנים כאלו חפלי צנידוק הרבה אין מטטרפין להיות סימן מובהק וכמבואר ברמ"א (בס' י"ז סעיף כ"ד) ואף הב"ש בס"ק ע"ג לא קאמר בשם הרא"מ חלל לירידי סי' אמלעיים מחשיב לסי' מובהק חלל סימנים גרועים וודאי דלית כיוס' וגם צנידוק סי' אמלעיים הרבה מרבוהו האחרונים חולקים ע"ז וס"ל דלא מטטרפי ופשוט דשגח דמתידין דאעפ"י שיש סימנים בגוו וכליו כוהיהו משמע דסימני' טובה משמע והמ"ד סי' דרבנן מיירי מתאיתין בסי' אמלעיים דדווקא למ"ד סי' דלורייאל וחקמין למהיתין בסי' גרועים חלל למ"ד סי' דרבנן מיירי מתאיתין בסי' אמלעיים והל"ה לא מטטרפי ועיין בביתורי הגר"א (ס"ק פ') חלל לרזק סי' גרועים וודאי לא מהני ומהנה נחזי חזן מה סיבן של סימנים אלו והנה סי' הכהונה וודאי דלא היו רק סי' גרוע כי כל בגדי עניים הוא כך מלייוונט עבה והקאלגער מחלע דקה וסי' המכססים ג"כ איש רק כי' גרוע כי הרבה מאוד נמלא כן צבנדי עניים עם קנעפליך של מעט גם סי' ההגורה שהוא מחבל עבה ג"כ לא היו רק כאלו וכן דמ"ל ארוך וכן או דקה ועבה וכיון דמדריך של העניים לחבור בחבל ח"כ אפי' אם זה החבל מופל קלח בפניו מדרך תעורות שארי עניים אין בכך כל' וכמ"ל בחבדחת הדשן סי' קס"א לענין שנים אעפ"י שהם מופלגים קלח בגדלוח איש כלום דמסתמא סימני דלרזק וכן דלמרי בש"ס נמי מיירי צבנדי דמופלגים קלח בלורזק או בקולר דל"ל אין כאלו אפי' התחלת סי' כלל ואפי' לא מהני עכ"ל עי"ש בדבריו וסי' הקלפסיל שהוא מלייוונט עבה וכלל ימין ה' כי קעשיט וודאי דלית כלום ומה שהצית יד של שגחל ה' קרוע ומחזר כמו חליו ג"כ אינו סי' אמלעי ומקום דליכא למימר נשבעה ק לחמ"מ בשדור במים גאלח בקון או בסירה הנמלא במים ופי' מרזח שפיסה המים נקדע בבית יד וכדלמרינן כנף מעיל בסירה הועדה ומה שטבל לומר שנשעה לאחר מיתה וודאי דלית כלום ואין לומר דזה גופ' הוי כי לרזק אחרתי שיהאוו לחמ"מ עד שיה' מטון כמו שה' לפלוגי במים דזה איש דהא אפי' בסימני' הטף דעדיף מסימני כלים אמרינן להדיח בש"ס במ"מ צ"מ (ס' ע"ג) וביבמות (ק"ב ע"ב) דסי' העשויין להשחית לחמ"מ אין משוין עליהם אפי' נמ"ד סי'

דלורייאל וזה אמרינן חזק אפשר שיהאיה לחמ"מ כמו שה' לפלוגי במים וח"כ ר"י צנ"ד כיון דליכא למיחי שנשעה לאחר כחז המים אין כאלו סי' אמלעי וסי' המסרק ג"כ עכ"ל איש ח"כ סי' גרוע כאלו וכן כיון דעשויין להשחית ומסתמא בזהלי הנשכר והרבה מאוד נמלאים כן ועוד דבמסרק חפ"י הבק פוקקים דס"ל דלא חיישינן לשאלה מ"מ בדברים העשויין להשחית כמו מסרק על שפת הנהר לכו"ע חיישינן לשאלה דהא מטעם זה אין מושגח חזקה לדברים העשויין להשחית ולהשחית ואין לך עשוי להשחית ויותר ממסרק שני שפת הנהר ואף שהעומדים ראו שה' המסרק אלו בשעה שנטבע ובזה כחז הרמ"א בסעיף ל"ב דאם ראוהו נטבע במלבושים אלו הו לא חיישינן לשאלה מ"מ הרי צב"מ ובצ"ש כחזו דבשפחה כחז המים חז חזקא למיחם דלמלא עלה מי והשחיל בגדין לאחר ולאוהו אחר נטבע והרב צב"ק סי' ל"ח נתן טיור משנב צוה דהייט בנשפחה שיעיר שיטל לעלות ולעבד בגדין מסריית המים ולהשחית עי"ש וכן צנ"ד נראה שה' שהיה הרבה בין שפיתחו למליחאו וח"כ אכתי חזקא למיחם לשאלה ואף שהרב בעל מרה"ל השיג על הטוב"ק וכחז שזה גרס לו שגח עיין בנזק השוכח מוהרמ"פ כי שם מבואר צב"ע שנשפחה שני ימים ואפי' לא חשש שיהיה מ"מ בנשפחה יותר משני ימים גם לפי דעה בעל מרה"ל בדברי הח"מ וצ"ש דחיישינן לשאלה וצנ"ד לפי הגרסה נשפחה הרבה כיון שהיהאשו מלבקשו כמבואר צב"ע ואף כי הרב במה"ל עמנו הביא ראו' דגם בנשפחה הרבה נמי לא חיישינן לשאלה הנה ראינו חזקה מוכרחה כ"כ וגם בעיקר דברי הרב מוהרמ"פ אינו יסוד חזק כ"כ לסמוך עליו מאלתר דלא כחז שם ראוהו לדבריו וכיון שכן אכתי צנ"ד חיה לנו למיחם לשאלה וועד אפילו אם נאמר דזה הוי סימן כיון שאין עוד סי' אחר חלנטי לאלטרופי צבדי' ח"כ אכתי חזקא למיחם לך חזקא דלא חיששא סימנים דלורייאל או דרבנן ולי' סי' דרבנן ח"כ אכתי ליה להולך שריותא דהך אהא כלל' גם זה שלמחו העומדים על המסרק שהניחו בקעשיט צבנדי ימין וכן נמלא בהנטבע אין לחשבו לסי' מקום דהוי סי' אמלעי דכין שמדך האגשים להביא את אשר להם בכים ההפוך להם צבנדיהם חז' אין כאלו סי' וכדלמרינן במ"מ צ"מ מידע ידע כל מלי דלית ליה בחפשיה מנה לי' ועי' בחוס' גיטין (כ"ה ע"א) ד"ה מלא בחפשיה' כלל דמלחא לעג"ד אין כאלו שם סי' אחד אמלעי צבנדי כלל הק סימנים דקאמרי סהדי ואף אם נסתפק בקלחם שמה ים לחשק לסי' אמלעי מ"מ אין להורר בשביל זה ערוה התמורה לומר שזה סי' אמלעי ולהקל עוד לומר דלירוק שני סי' אמלעים נחשב לסי' מובהק כולי האי וודאי דלא מקילין בחומר ח"ל ולזהה מפלה העדים הראשונים אין למלא מזור לך אהא :

מידה שפילגה לסיפא דהך מכתבא דהרב ר' ראובן יחזקא משריפאלי וכוהב צו גם העיד איש אחד מאורזיסטבז שהמטח הג"ל נחלכסן אלו שהכיר אותו בטב"ע ובצו ומלבושיו שהוא הוא עכ"ל ובראוהו זה אמרה זה ישיענו למלחא מזור לך אהא חזקא לך לצבנדי כי הרב הג"ל חשש למשפט כי יספיקו העדות הראשונים להוריה ולזהה בלו הדברים האחרים מלחא צפדוהו של האיש מאורזיסטבז כי לא פרש בו מתי ראוהו חס הומ"י בצנייהו מן המים או אחר כך ואם ה' נחפה בפניו ח"ל ואם ה' שם בצרף פנים עם המוסס ואם ה' גופ' אם ואם האיש ראה או ידע מהבטיעה ח"ל ואם הטב"ע ה' על מלבושיו צפ"ע ועל פ"פ צפ"ע או שה' טב"ע כולל שצנידוק הכל פ"פ וגופו ומלבושיו הכירו שהוא הוא אשר כל אלה ל"מ גדולה לדינא ולזהה כחזתי להרב הג"ל שניצנה עדות אית מהאיש הג"ל צבנדיא פרסי כל הדברים האלה ובצוה האלה הציגו מכתב מהרב הג"ל צוה"ל :

מכתבו היקר קבלתי וחיל ורעדה אחזתי צדלוחי כי מל"ה הקדושה רצה להאירה ממחמת השד מאורזיסטבז ויק מחמת גאל הארצה בלשן הגב"ע שם אביו ושם עירו משם עמל צדלוחי הקדושה עד אשר אגבה עדות שנית והנה בלחמ לא כסבתי דברי העד הג"ל לך לנתיק דלמלא כי העד הג"ל ראה אותו אחר זמן מרובה ר' ימים אחר עלייהו מן המים כשהבילו

סימן ב

בעודה .

שחם וכפ"ס . לכוור תרבי הבסול חרף ושנון וספול
ירא ושלם וכו' בקשת סודית שלמה דוד נ"י :
רב וס"ק ב"ק סי' א"ד :

קבלתי מכתבו ודבר הג"פ הנשלח מקארעליטש שכחצ
צו שם האשה עט"ס בה נתן נס"פ נלפ"ד
פשוט להכשירו דלמאי ניוסם לה חי משום שבכתובה נכתב
שמה אסתר לאה וגם אחיה קראה בן במכתבו ח"כ יס' למר
דלא מיקרי נשחק שם אסתר לאה ובזיגין למכתבי' בציג
הא לאו מלחא היא כלל חדא דחף אס נחליס הד"ן דזה לא
מיקרי נשחק מ"מ בדיעבד וודל דכשר בשם עט"ס לחוד ומשום
דהוי כמניכה שהכל קורין אותה בן ומשנה שלימה שניס
דמניכה כשר ולהרס' והר"ס אפילו לכתחילה נמי ולהרמב"ם
עכ"פ בדיעבד כשר ועוד דיותר נראה לדוט כנשחק כיון
שבמקום הנחיה אין מכירין כלל בשם אסתר לאה . וגם
במקום הכתיבה לא מתקריא בפי כל רק בשם פט"ס ואינה
יודעה בשם זה רק לאחיה שידעיס שכן נקראה מעריסה והוא
צויה לכתוב בן בכתובה וגם במכתבו כהב בן אצל בקריאה קרוב
הדבר שם הוא קורא אותה בשם עט"ס . וח"כ מה לו בדיעבד
כיון שבקריאה בפי כל נשחק שם זה לגמרי והעיקר בזה שם
שנקראה בפי כל ומה שר"ס כ"ח לדמותו למי שצולה למורה
ומהס ח"כ בשם ח' וקרא בפי כל בשם אחר דשם הראשון עיקר
ולא הוי כנשחק לא דמי לזה כלל דשאי הכס דקריאה לעולם
למורה הוא ידוע ומפורסם לרבים לכל יוספי בזה"ל וצ"ה"ד
והוא חזיר כמה פעמים בזה וגם בכתובתו היה הוא מפורסם
לאחרים באגרות ובשטרות פעם לזה ופעם לזה שכן הוא עיקר
שנו וגמאל כי שמו מפורסם ע"י לרבים משא"כ בנ"ד דלא כהב
בן רק אחי' לבד ולה לבדה וא"כ מהיכן נהפך שם זה וכלי
ספק כי אס אחר היה כותב לה איגרת היה קוראה בשם
פט"ס כשמה המפורסם ומורגל בפי כל וקריאה הכתובה נמי
לא הוי אלא לשענה והעומדים שמה בחופה חיים שמים על לב
כל להטות לחן ולמידק בקריאה שם הכלה וגם לחון ששמו בלי
ספק כי ילא מלבס בזמן מעט כמשפט כל מלחא דלא רמיא עליה
דחגיגי דלא דכירי ולכן אין כ"ז מעט מלהחב כנשחק ולוח
אס באלו לרווחא דמלחא ללא יד כל הדיעות ולטעות על כד
היורא נטון לכתחילה אפילו לדעת הרמב"ם לא הוי אצח אצל
גיטא לכחצ אסתר לאה המכונה פט"ס ומשום דהוי כד
מקום לפוסלו אפילו בדיעבד דשם הנשחק אס כחצ בנ"פ הוי
כשינה שמה דפסול כמבואר בש"ע ואחרונים וגמאל דליה לה
חקנחא אלא בשני גיטין בא' יהיה כתוב פט"ס לבד ובשני יהיה
כתוב אסתר לאה המכונה פט"ס ואי אפשר למעבד בן
לרווחא דמלחא בגט שני שליח מפני משא דאין ברירה בדאורייתא
שהיא משא יורא ממורה [הייט משא פסול דיעבד] מהך משא
דאפשר דלא מיקרי נשחק [דגם לרמב"ם אינו רק לכתחילה] ולכן
שפיר עבד הרב המסדר שלא כהב רק שם עט"ס לחוד :

ובגידון מה שנשחק כח"ר כיון דנמשך משם אסתר היה
לר"ך למכתבי' באל"ף ותי"ו ולא בשני"ן וסי"ח .
הנה ראש המדברים בזה הוא הגאון בעל ט"ז גיטין אשר עליו
אמרו כל הרבנים היושבים על כסא ההוראה לפסוק כמותו להלכה
ולמעשה והגאון הכל' אס כי בהשכחו צו"פ נראה כמחשק
בזה והניח בל"פ מ"מ צו"פ ק"ה כהב בפשיטות לכחצ עט"ס אף
שם אסתר לא נשחק ח"ל בדבר האשה שם העריסה
אסתר רייזא וכן קוראין אותה קלה בני אדם ומקלסם קוראין
אותה פטיא רייזל ומכ"ה ליד וכתב הגמרא לו לכתן
ולכתן אף לכחצ שמה בגט והנה בשם פטיא מקובלי שם
לכחצ פטיא ואין לחוש בזה אלא שגור שמה משם אסתר
ובסדר הגמרא יש לכחצ אסתר רייזא דמתקריא פטיא
רייזל פט"ל הרי חזין להיח דשק לכחצ בשני"ן וסי"ח
אף דלא פוסק שם אסתר ואין לחלק ולומר דשאי הכס כיון
דכתובין

כשהצילו א ח הניטבע לק"ק אורזיטטוב בשם ע"פ צווי הפרעססאוו
ולכן נא הזכרתי גם שם העד כלל וממנה כי שלחתי מכתבי הנ"ל
פס"ר משה אהרן מויסעלצווי שה' א יודע מה שחליטו אותו
לק"ק אורזיטטוב לא דקדקתי לכתוב אימח ראה אורא העד
הנ"ל וגם לא כחצתי דבריו ברוך הגב"ע הנ"ל רק בשולי
היריעה לסניף ולהוכחא בעלמא . והלחמ שעהד שהכיר אותו
בטב"ע גמור בפ"פ עם החוטם בפ"ע וגם בט"ע על מלבושיו
בפ"ע ממנה שנתאכסן אלו והי' מכיר אותו בשם וגם שני' נא
פסחה כלל כי חני בעלמי רחמי תומ"י לא יורא מחי' שעה אחר
פליהו מן המים ועמדתי שם לערך ח' שעה כי הלחתי לקרחה
להיהודים שבמנהגים שחא יכירו אותו מי הוא והי' זה ביום ש"ק
פ' נזבים שנה בר"ח . וח"כ במולד ר"ה חר"ג כשלקחו אותו
להוליכו לאורזיטטוב רחמי כי לא נשנה לורא כלל והאס
הנ"ל מאורזיטטוב לא ראה העביעה ולא ידע מאתו מאומה
עכ"ל הדרך לענייט :

והנה אס כי הרב הנ"ל חיל ורעדה לחמו על שני רואה
לצטת יסוד ההיאר על דברי האס מאורזיטטוב
אחי לא ידעתי מדוע חרד אס כל דברי החרדה הזאת דנהי
שאין סמוך על הטב"ע דפ"ס כיון שהוא לאחר עלייתו מן המים
ד' ימים וחיישין לדלמח תפח אפי' שלא נראה צו שם שני
וכמ"כ הרשב"א והרמב"ן בחיוביהם מ"מ וי לא עדיף הטב"ע
דהבדים מכל הסו' בגדים שחמרו העדות הראשונים דהא טב"ע
עדיף מסי' אפילו אס נאמר דסי' דאורייתא וכדאמרין במס'
חולין דף ל"ו ע"א חדע דחלו אס ב' הרי ואמר פליח דהאי
סימנא והאי סימנא קטל נברא לא קטלין נ' וחלו אחרי איה
לן טב"ע בבויה קטלין ל' והאס חליבא דמ"ד סי' דאורייתא
קיימין מדקאמר מריש הוי אחינח דסימנא עדיף מעב"ע
ודוק' . וח"כ מכ"ס לדין דמשפא לן בסימנים או דאורייתא או
דבבן וטב"ע וודאי דהוי דאורייתא וק"ו בן צט של ק"ו נגד
הי סי' דקאמר עדים הראשונים דמשפא לן בבויהו טובא
חי מחשבי לסי' אחרים ויורא נראה דהס סימנים גרועים דודאי
טב"ע עדיף מפי לבנות פלי יסוד ההיאר לפי שאין צו שם
ספק דהוי מדאורייתא . וח"כ הרב ללא דבר דעיקר שרייתא דהך
לחחא הוא פ"פ מה שביאר במכתבו והאמנה שהעיד כ' וגם
בטב"ע על מלבושיו בפ"ע דלא שייך כאן חששא דדדמי וגם
לא חיישין לדלמח תפח דכל הני מילי לא שייכי בצגדים ואפילו
לדעת הרב בטב"ע סי' כ"ח דחייש בטב"ע דבגדים לחששא
דדדמי מ"מ בנ"ד כיון שביאר במכתבו שהאס הנ"ל לא ראה
ולא ידע מהפביעה א"כ הו ליכא לחששא דדדמי [מיסו בלאי
אין נראה כוס דברי הרב בטב"ק ויורא נראה כמו שכתב הרב כספר
מסרי' דבטב"ע דבגדים ליכא חששא דדדמי כיון שאין צו שם שני' ע"י
המים אפילו שני' כל דהוא ע"ס נמשכ' כי דבריו בודרים] וממנה
לא נשאר לו שום חששא רק חששא משאלה ובה כבר העליתי
בחס' באריכות דהעיקר כהב פוסקים דלא חיישין לשאלה וגם
הר"ף והרמב"ם סוברים בן ודלא כהב"י בדעתם [ויסן כי
תקוחי בע"ה שקרוב ילאו דברי חסוזהי מביח הדפוס לוחא לא
העחקיה פה] ולוחא כל היכא דחכא כוס סניף להחיר יס
להחיר בפשיטות בלי שום פקפוק ומהך דנ"ד חכא הרבה סניפים
להחיר . ח' דעת ר"ח דבגט שלם משידן אפילו לאחר כמה ימים
ובכלל היה גו"ש ב' דעת הרבה מהגדולים דבכל כליו ל"ח לשאלה
ג' ועוד דעת הרב בעל מרה"ל בסעיף כ"ד ס"ק ל' דבמשאלים
דיאלה מאיסור הורה לכו"פ לא חיישין לשאלה עיי"ש שהלריך
בזה הרבה ואס כי לבסוף הניח הדבר בל"ע ולא החליט בפשיטות
לפסוק בן למעשה מ"מ יס לפשט סניף לנ"ד דהא בנ"ד כבר שח
עליו העדים שיעור כד' שחא נפשו וכמבואר במכתב כח"ר ל"ב
המופלג מזה"ר ל צו"פ היר"ס מפ"ק וגם הרב מזה"ר ראו בן
י חן משריפאלי כהב אלי בן במכתבו ששה עליו העדים שיעור
כשנ"ג וח"כ כבר יאלה מאיסור דאורייתא ולוחא הדבר פשוט
לענ"ד דלחחא דא שריא להחשכא מבלי שום פקפוק ובלבד
שיסכמו ע"ו עוד שני רבנים מזהבקים ומשרסמים בהוראה
ואו אחיה גם אי סניף להס להחיר . אלא דברי דוד פועבלי
מד"ח א"פ מ"מ ס"ק י"ז :

שאלות ותשובות סימן יט ב נהלת דוד יט

דסהבין שם אהבה להדיא ולכן אין קפידא בשם עמיא אם נכרז ציי"ן וסי"ח כיון שאינו רק לסימן בעלמא וכמש"כ בסי' גיטין בשם רמ"א ומהב"ח כה"ר דוד חינו הד"ר דמש"כ משמע דלחם משום הכי קאמי ענה רק שכן מקובל בידו בשם עמיא שאין לחוש לה' ועוד דמי משום הכי טעמא כי קא משכר נ"י לא היה לו להכשיר רק בדיעבד וכמש"כ בשם רמ"א נ"ט יבדיעבד אין להקפיד אבל כאלו פוסק עלהחילה יש לכתוב כן ח"כ היינו ע"כ משום שכן מקובל בידו דהכל יחזיקו כן וכמו דמסקין הוא בעניני ציי"ן גיטין בשם נ"ט כיון דבמדינה אלו כ"ע כוהבין ומוהמין כן טודלי יש לכתוב נ"ט ציי"ן וסי"ח וה"ל דמוהמין בשם עמיא ועוד בעיקר סברה בעל ט"ג מאי דכח בשם נ"ט נ"ט דלכך אין קפידא בדיעבד כיון דנכתב שם נהן בהדיא וזה חינו רק לסימן בעלמא ולע"ד נראה חדרה אפסחא משבחה דלחם נכתב שם נהן בהדיא וחללו שם נעט בלו יזה מתהלשת נראה טפי שהוא שם אחר ולא נגזר משם נהן כלל ואיכא למיהש טפי לשינוי השם :

סימן ב

נשאלתי בתי שנקרא לעלות לאורה בשם מנחם דוד ונקרא צפי כל בשם נחום לבד ובשמות ח"ע באיגרות ובשפירות חותם בשם מנחם נחום דוד ורב אחד סידר לו ג"פ לשגור לשגור לעיר אהרה וכתב שם המגשר מנחם נחום דוד דמהקרי נחום והיינו משום דהפס' לעיקר השם כההימנו וביאר טעמו במהב"ב מפני שה"ש שקורא אורה לעלות לאורה חיש מדרק בשמו לדעת אורה על צדויו אבל כההימנו משבחה ידע שכן הוא עיקר שמו או שיש לו קבלה מלחמיו להחוס כן וכיון דשם נחום הוי שם צי"פ כדאשכחן חזון נחום החלוקי ובש"ס נחום המדי נחום ח"ס גם זו ח"כ ייכר כההימנו ששמי שמה הן שם מנחם צי"פ ושם נחום צי"פ וכיון שאיגד לו שמהם כן תמיד לכך סידר שמו צי"פ כההימנו ודמהקרי נחום על קריאתו צפי כל שנקראין שמו ובשג"פ ה"פ לעיר ששהלח לשם כהודע להרב דשם שאינו הוהם כן הנידו רק פעם חותם כן ופעם חותם בשם מנחם דוד בקריאתו לעלות לאורה ולכך פסקו צפי זה ולדעתו ה"ל לו לכתוב מנחם דוד דמהקרי נחום בקריאתו לס"ה כיון ששם כההימנו מאיבין בידו פעם כה ופעם כה ושם הקריאה לס"ה קצת לכך כהר שם הקריאה חיה לן לחיל ושלח ח"י ח"י אהר"ה בעלמו לשלול אח"י ולחיות דעה בידון ג"פ זה מה דינו :

וזה אשר השבתי לו : באלו להשיב מפני הכבוד בידון הג"פ אשר סידר הרב מלחמיו וקאחזין הנה לכהמילה וודלי היה נכון לכתוב דעה כה"ר מנחם דוד דמהקרי נחום ואשכח לשי מה שכתב הרב ה"ל שדגד לפניו שחיה חיה עלמו המיד מנחם נחום דוד מכל מקום קריאתו לס"ה מכריש עיקר שמו הוא מנחם ונחום חינו רק קיטור השם וממהימנו חין רח"י מפני שכן הוא המנהג בכל מי שיש לו כיוני שמהם שם העיקר בידיו הדיני יחד כמו צי"פ הירש יודאלי צי"פ נפחלי הירש ודומיהן ואשכח הכי אהמט כוהבין בניטין צי"פ הירש וכן בשלם וליה מאל דחש לאה שמהם כשהיה למכתב צי"פ הירש המכונה הירש או הירש המכונה או דמהקרי צי"פ הירש וכמו שהיה הדין אש היה קריאתו צפי כל בשם צי"פ הירש בשמי השמות יחד וכמ"ש בסי' גיטין וליקושי שמה חיה ה' לענין מי שנקרא צפי כל יודאלי צי"פ ומוהם כן ועולה לאורה בשם יודאלי לבד טיין שם בזה שכתב בפנים ובס"ק ט' ועיין בספר הכמה אדם בשוף הספר בשער בית הגשם סימן ל"ג מש"כ ג"כ בזה והיינו ע"כ משום דמהימנו חין רח"י שמו הוא בידיו הדיני שמי השמות יחד רק מפני שכן הוא המנהג לקראם עיקר בידיו הדיני יחד והיה נראה לנאורה למר שאם היה כותב כן צי"פ צי"פ הירש דמהקרי הירש שג"פ פסול ומשום דמשתמע דלפעמים קורין אורו בשמי השמות יחד דל"ג מה הבדל ייכר בין מה שכתבם לפעמים נקרא כן צי"פ השמות יחד אלא דמ"מ נראה שאין לכוסלו בשביל כך בדיעבד וכדבש"י למימר לקמן ח"ה : אבל ח"ה וודלי דלכהמילה מוכרין צי"פ המכונה הירש ואין מפסק בזה ולכך גם צי"פ חין רח"י כלל מהימנו ח"י שם נחום כההימנו חין שם צי"פ רק שמהם העיקר שם הקיטור יחד ומקריאתו לס"ה מוכרין כן : ובלא"ה נלפ"ד היכא דיש הפרש בין

דסהבין שם אהבה להדיא ולכן אין קפידא בשם עמיא אם נכרז ציי"ן וסי"ח כיון שאינו רק לסימן בעלמא וכמש"כ בסי' גיטין בשם רמ"א ומהב"ח כה"ר דוד חינו הד"ר דמש"כ משמע דלחם משום הכי קאמי ענה רק שכן מקובל בידו בשם עמיא שאין לחוש לה' ועוד דמי משום הכי טעמא כי קא משכר נ"י לא היה לו להכשיר רק בדיעבד וכמש"כ בשם רמ"א נ"ט יבדיעבד אין להקפיד אבל כאלו פוסק עלהחילה יש לכתוב כן ח"כ היינו ע"כ משום שכן מקובל בידו דהכל יחזיקו כן וכמו דמסקין הוא בעניני ציי"ן גיטין בשם נ"ט כיון דבמדינה אלו כ"ע כוהבין ומוהמין כן טודלי יש לכתוב נ"ט ציי"ן וסי"ח וה"ל דמוהמין בשם עמיא ועוד בעיקר סברה בעל ט"ג מאי דכח בשם נ"ט נ"ט דלכך אין קפידא בדיעבד כיון דנכתב שם נהן בהדיא וזה חינו רק לסימן בעלמא ולע"ד נראה חדרה אפסחא משבחה דלחם נכתב שם נהן בהדיא וחללו שם נעט בלו יזה מתהלשת נראה טפי שהוא שם אחר ולא נגזר משם נהן כלל ואיכא למיהש טפי לשינוי השם :

ועוד בעיקר דבריו הן בשם עמיא והן בשם טעירא והן בשם נעט לא דעמיא מי הביאו לכך להקור ולהר אהרי טורש השם ומקור נביעתו ושיהיה עי"ן נ"ט לדינא ח"ך לכתוב בה"י או בסי"ח ומאי ששם פסול טיין בזה דהמו הוא ס"ה שיפסול בהמורה והחילוף אורחיה מה"י לסי"ח או מסי"ח לה"י הלא מדינא הגט נכתב בכל כהב ולשון : והגע בעלמא ח"ס היה נכתב בשלשן רוחים או בשלשן נבטה העמים חסר שמה לא נמלא כלל הפס' בין ח"י לסי"ח וגם המושג מהירות ואפ"ה הוי כשר מדינא דהס"ס והיינו משום דספר הכתוב כהמיה גבי גט נא חיה אלא לשפירא דברים וכל שזא ייכר מתוך הגט מי הוא המגשר והמהגשר והחיה ח"ס ואש קא מביין לא חיכשם לן כלל בהמורה והחילוף המוחיות ושייני חמונתן וח"כ מה לזו להעמיק ולהור אהרי טורש ומקור השם מחין הוא מקור נביעתו ודעתי ח"י הוי נכתב ח"ה בל"ף והי"י היינו ששטו אפילו בדיעבד ומשום דלח מוכה שמה מהוה הגט דמיהלף באיגד שכן הוא הקריאה הכתובה להיזה חיה לקריאה כה"ה וקמ"ן איהו ובלחמ כ"י קשה עלי להשיב בדינא ח"ס ח"ס טורש בש"ס ורששים והכרת השמות מהחלפין לתמורות במדינות וכן ההורחות בזה חיו רק מסביר בעלמא וחין להס יסוד חזן לסמוך עליו כי הסברה מההפכה לכלל ולכלן : ומ"מ האמת יורה דרכי כיון שכתב שכן הוא דעת בעל ט"ג בעלמו בהשפחותיו שיש לכתוב שם עמיא ציי"ן וסי"ח ואפילו לכהמלה בין חס נכתב לבד ובין שכתב בידיו שם אהבה לחיה יש לו לכתוב כן בני שם שפסק :

ומה בנוסף עוד דעתה ושם חזיה המה הר"י דסה"ר אהר"י גם זה חינו ששכח כלל וגדולה מזה הר"י צי"פ בשמות חזשים חיה סמ"ך בשם השבחה הרמ"ח סי' פ"ד דמי שזא קרא לעלות לאורה בשם ח"ה ר"ן סג"ד ובסי' העולם ה"י נקרא בשם י' ע"י דיש לכתוב ח"ה ר"ן דמהקרי סג"ד דמהקרי י' ע"י והיינו דעתה הרמ"ח דלף בני שנקרא צי"פ שמה בידו ח"ה ח"ס כתב דמהקרי בין בתי השמות כשר דלשנא דמהקרי מתפרש שסיר דנקרא גם בשם זה מהאפשרות שם הראשון ונקרא בשמיים יחד וכמו שהאריך בזה בספר ט"ח טור האבן צבי ט"ז עי"ש שהאריך בזה הרבה ודבריו נכונים בטובה הרמ"ח ח"י חז"ק דלף בשם ח' יהיה פירוש מהקרי הראשון שנקרא בשמיים יחד ומהקרי השני פירוש שנקרא בשם העולם י' ע"ה לבד ולא חייבין להר"י דסה"ר אהר"י ומכ"ש בשמה וכן חזיה דלא חיכשם לן כלל בזה : ואף דצנף הדין יוהר נראה דברי הב"ש שכתב על הרמ"ח ולדעתו ח"ס נקרא צי"פ השמות וכתב דמהקרי בין שמי השמות יש לפסול הגט והסכים לה' בש"ה בית אפרים צי"פ י' ע"י וי' וגם צפירו טיין גיטין ובס" נט פשוט ובספר גט מקורש וכדבניהם נראה עיקר לדינא לפסול ח"ף במקום שגון ולא כהמורה טור האבן שפסק כהרמ"ח מ"מ זהו רק משום דלשנא דמהקרי לא ס"ל לפרש דנקרא גם בשם זה בהשפחות יחד שם הראשון רק דלפעמים נקרא חיה ולפעמים בזה אבל במאי דלפיין מדברי הרמ"ח נשימתי דלא מיישין למאי

טובין בנין יס לכתוב כמו שהיו כותבין עד הנה משמע דלס
 נשחקק גם בכתובה בנין לא מהני מה שהיו כותבין בנין
 שם זה מקודם חף כי בנין ההם המה קיימים עדיין ועיין
 מש"כ הט"ז בעיר טעמו לומר לומר לומר לומר לומר לומר
 היטיב אם אמת נכון הדבר שזכר כמשלש שנים שלא מהם א"ע
 בשם מנחם דוד חן שם לר מקום להכשיר הנט וא"ע במקום
 דחק ועיין חן אם מזה גם היום פסע כה ופסע כה כמש"כ
 כח"ל יס להכשירו אם הוא שעה הדחק כמש"כ כח"ל במכתבו
 השני ויהר מה שזכר במכתבו השני ללמד להחזיר המה דברי תירו
 וכתב מכלי מנחם וטור ישראל יציגו משניות ויראט מחירתו
 נפלאות ידיו דו"ש דוד כ ע ב יל מ"ל פ"ק מינסק י"ל :

סימן כא

בעויה

יום א' ערב שבתות תרס"ז פ"ק סי' ס

כבוד ידידי הרב המובהק תרי"ו ושטן ירא ושלם חכם ונבון סוהר"ר י"ט
 י"ט ס"ל ג"י פ"ק דק"ק קאמדינאו :

קבלתי מנהגי בנין הג"ש שנכתב בו שם העיר נחשו מוס
 בהרי שטן ויפה העיר להסחפק בזה וכל דבריו
 מלמרו בזה בהשכל דודלי לא דמי לראובן הגדול וכמש"כ כ"ח
 ועכ"ל דעתי ניסה להכשירו כפי אשר הליע לפני הכלים שהוא
 שעה הדחק להשיג גם אחר ולמנוח בזה תרי ואלה פשמי חזל
 כיון דבג"ד השני הוא במקום עמידה הסופר והעדים ובהם כבר
 פסק בשו"ע סימן קכ"ה דאם ניסח לא חלל דזה לא מיקרי
 שיה שם שטן ועיין עוד בזה ברא"ש פרק הורק דהביא עוד
 דיש מכשירין בזה לגמרי ואף דהביא שם עוד דיש פוסקין חף
 בדעבד והבנים מומרים והב"ש חשש לדעה זו מ"מ נראה
 מדברי הרא"ש דהנהו הוה כדעת המכשירין ועיין דלוי בהפ"ל להד
 הורה בנין להב"ח בל חוזה דעת דכ' במחשבו למה בנין
 ובביתו לכו"ל דעשה דפסול דהיה שומר במזרח ובהם במערב
 דהנין במחשבתו ומוקמין לה בגמ' דקא' על עמידה הסופר או
 העדים כמש"כ הרא"ש ח"ט חלל משים דהו כחין בו זמן והיינו
 בימיהם שהיו מוטין לשתה המלך ולחל חיישין שמה במקום זה
 מלך נהה או שחנים מקודם וליכא משא דמוקדס הו מלחמה
 ולכך העלה ללדין דמנין לבריות עולם ליחא לכך משא וכבר
 לכ"ע ועי"ש במש"כ ואף כי לא שקלתי הדברים עדיין במחשבי
 אם ראוי לסמוך ע"ז כי חמול בליה רחוקה ולא נחנני הומן
 לעיין בו כהניו פכ"ו יס לט רב גדול ומובהק שראוי לסמוך עליו :

ועוד כיון שהשני הוא בשם בנוס אשר חס לא נכתב כלל
 ודלוי דהו כשר וזה ידוע דעת החוס והרא"ש דכל חס שאינו
 מעבד בדעבד גם השני ח"ט כוסל בו ואף דלא סמכין פ"ז
 בשני שם אבי הבעל והאשה ומשים דהו כמזויף מחוסר שילחמו
 שאין זה בעלה של זו המתגרשת כיון שאביו או אביה נקרא בשם
 אחר מ"מ בהך דל"ד לא שייך וא דהא הכל יבין דהכוונה הוא
 על חוסה העיר וליכא בזה שום משא דזיוף ופשוט כלל רק
 דעיקר המשא בזה משים שלא נכתב כראוי ובהו שפיר יס לשמוך
 על סברתם כיון שא"ל לכתוב גם שני בזה חן שכל בו וזה
 ששם וברור לע"ד וע"ל חן שומך להכשירו :

ג ב' בית מלך לידד להחזיר היכא שנכתב שם מקום
 עמידה הסופר או העדים בשני ק"ה בחופן שאינו מהנהלף
 לפשוט במקום אחר ועי"ש שגאריך ק"ה בזה ובס' גם מקושר
 היקל נגמרי לחקק בשני שטן שם אחד שם לו שני מוכנים כמו
 שם טוב ויום טוב ודומיהם הנם כי לא נרלו לי דבריהם בשם הכותב
 והאשה גיפיה מ"מ כה"ל דל"ד שפיר יס לשפוחו סג"ה לסקל
 מכל הלין טעמי לע"ד להכשיר גם זה ובשרט שיה נחוב ללשו
 הגימין סבר נהג פ"ה הג"ל בחופן זה וזה כי הוא שעה
 הדחק לפי דברי השלח לומר הסכימה דעתי להכשירו ועל להבא
 יהירט שלא יעשה כן ואין בזה משום חשש לפי כי אימר דכתי
 איחזמי ליה חלס דברי ידיו דו"ש דוד כ ע ב יל מ"ל פ"ק
 פ"ק מ' יס :

בין החימה ובין קריאה לעלות לתורה ח"ט ל' למקט העיקר
 כשם הקריאה מני שהוא מפורסם יותר היינו לכל בני הכה"ס
 ובהמ"ד הנמלאים שמה מש"כ בחימהו ח"ט מפורסם רק לחופן
 אנשים פרטים שבהם חליהן ומה בכך אם הש"ך פעה בקריאהו
 מ"מ כיון שחפסרס עכשו בשם זה ע"י קריאה הש"ך חס
 השם הזה בעיני למקט עיקר דלוי שם הראשון יתן לי מסיני
 הלא גם שמו הראשון יתן לו ע"י קריאה הש"ך ואח"י קריאה
 הש"ך עכשו ומבטל קריאהו של הראשון ומחשבה הוריו ומולדיו
 ודלוי דלא מעלה ומוריד בזה כלל כי חן לו חלל השם שהוחק
 בו עכשו יזה נכון מאוד בסברא חף שאפשר לדקדק מלחיה שטונה
 הפוסקים בדיק מזה מ"מ כיון שגם המה לא כתבו רק משיקול
 דעהם לבד כי חן בזה שם הכרע ודלוי מהש"ס ח"ל הכרע
 בזה לסמוך גם על שיקל דעתינו ועכ"פ בג"ד חן כלן שום
 סחירה לזה גם מדברי האחרונים וזלחא לא טוב עשה המסדר
 שסידר בשם מנהג נחום דוד ואם להחזיר דמלחא רנה לחס גם
 לשם החימה ה' לי לכתוב מנהג דוד דמהקרי נחום ודמהקרי
 מנהג נחום דוד חן בלחח חן לורד לזה ובמנהג דוד דמהקרי נחום
 למיד בני לכתחילה וכדכתובנא :

אך כ"ז הוא לכתחילה חן בדעבד ופעה הדחק והשיג גם
 אחר הנה חס האמת כדברי המסדר שחוס המיד כן
 שלשה השמות ביחד או אפילו חס ה' חוסה לפעמים כן וכמי
 שכתב כח"ל ה' נעל"ד להכשירו וכיון שחוסה כן אפילו לפעמים
 חו לא מקרי שיה שמו דדוקא היכא דשינה שמו לשם אחר שחיו
 נקרא בו כלל לא בקריאה ולא בחימה בזה הוא דנקרא שיה
 שמו חלל חס חוסה כן חמיד או אפילו לפעמים חו לא הו שיה
 שמו ואין לא חיישין במחש' לפסול רק שיה שמו וכו' חלל
 בג"ד כיון דלא הו שיה שמו ח"ל נא נשאר רק הפשא מה שח
 פרט שמו העיקר בגם שהוא מנהג דוד בקריאהו לס' ומכוס
 זה חן לפסול ודחא הרמ"ל בשם קב"ס ספ"ה ח' פהם להלכה
 כדעת החוס והרא"ש דבכתוב שם ח' סני וא"ע בשם הפסול להד
 נמי כשר ולא בעיין כלל שפירט כל שמוהו חס יס לו שני שמו
 במקום אחד ועיין בג"ש ובביתו הגר"ל וא"ע להרמב"ם דמהמיר
 בכתוב שם הפסול לחוד לפי פירוש הב"ש והגר"ל מ"מ בג"ד
 מורה דכשר בדעבד דחא קי"ל כהב חזיקהו כשר וסם נחוס
 כיון שנקרא כן בפי כל לא גרע מחימהו ובמש"ל כל הפוסקים
 האחרונים ובמה שפרט שם החימה ודלוי ח"ט מורע כה הגט
 ולא גרע מחילו לא היה כותב רק שם נחוס לבד דכשר ואין
 ללדד ולומר דמגרע גרע טפי דשגלחא חס חינו כותב רק שם
 אחד לבד חש' חס הוא שם הפעל מ"מ הוזהר יבין מי הוא
 המגרע ולא יעשה בלחח ומזהו דיהנה לומר שלא חס לפי כל
 שמוהו ולא נקיס רק שם ח' משמותיו חלל בג"ד שכתב גם שם
 החימה ח"ל חזין דנחיה לפרט כל שמוהו ומדלח פירט שם
 הקריאה שהיא העיקר ח"ל יעשו בלחח והו כשינה שמו ח"ל
 דח"ל לר"מ יהיה ל"מ ביש לו שלשה שמוהו דחס גירע בלחח
 מהם יהיה כשר ובשחים יהיה פסול ולא אישחזים שם ח'
 מהפוסקים לומר כן חליבא דר"ה וכיון שכן שפיר יס להוכיח
 בן לפי מש"כ הרב דרדושווקין ובין לפי מש"כ כח"ל ובפרט
 למש"כ כח"ל במכתבו השני בג"ד הו כשעה הדחק :

אך דח עקא כי אבי המגורשה אחר לי מה כמשלש שנים שפוז
 למגר' חס שם נחוס מלחחם בו ואינו חוסה רק בשם
 מנחם דוד בקריאהו לס' לבעבור כי כן אחר לו שהוא עיקר
 שמו וכיון שכן הו כשחקק שם נחוס גם מהחימה ובשם השהקק
 חס כהנו בג"ש גם בדעבד פסול וכמו שפסקו כל האחרונים
 ואין לומר דבני כתב לא שייך לומר כשחקק משא דאפשר דהכתב
 שכתב מכבר עדיין ישי קיים בעולם דח"ל בג"ל שם השהקק
 דלמירין דפסול חס כתב בג"פ חסו לא חיירי שההם ח"ע כהם
 פשמים חו בשם הזה וא"ע פסול חס כתב אחר כשחקק חלל
 ש"מ דלחח לכה כדל"ד בורסוף (אח"כ ב"ה) לפי פירוש
 רש"י שם דל"מ לעיין שיה שם העיר ח"ל דכל השערות שכו
 נכתבין מקודם היה נכתב בג"ל ח"ל ח"ל כשנכתבה שמה
 לצור טף חס כתב בג"ל פסול הגט הרי דלא מהני מה שכתב
 בשם בג"ל היה קיים וכן משמע מדברי הפוסקים האחרונים
 בשמים העיירות שנהנו דהיכא דלא נהקק השם הראשון שהיה

שאלות ותשובות סימן כב כג נחלת דוד ב

שאלה להרב החריף וספורס, כבוד מוהר, פלוני אלמוני נ"י :

כבוד הרב הג"ל רמ"ק קאיינאווי :

בנידון שאלתה דשאלתה קדמוהי בדבר האשה אשר טען בעלה שמתוית לבגדה משלה ג' חששות 'הא' היא שהאשה הג"ל עודנה בימי ילדותה צריחה כבה ט"ו שנים ועדיין לא היה לה אורח כנשים מלאה ממונה את הסדין שלה מלובקד צבחהים וגיערה בה חמומה אחרי ששלה את פיה ה"ש לה לו לבטלה חיה מכה לו שילא דם מהוסמה וכדומה וחלמה לא ולו הולילה הסדין מחיקה לציניה ולעיני אשה אחרת אשר הייתה שם בעת ההיא וחלמה הלל מריבוי הכתמים נראה שכבר נטמאת זה ימים ד' או ה' וגערו בה שניהם המוהה והאשה אחרת והיא שמטה בקולם ונהגה בנדונה חל"כ על הכתמים הנמלחים וחל"כ חירט לה עוד הפעם כי בעת אשר נלחמה ליתן הכחונה לבוססת מלאו עליה כמה כתמי דמים וזה היה כחברעה ימים אחרי אשר פשטה הכחונה מעניה והמוללה הייתה ג"כ חמומה והרחלה זה לכל צדי ביהה והרעיה עלי' בקול רעש גדול בלחיפה הנשים' ונהגה חל"כ ג"כ ימי טומאה כדל"ח ושוב מלאו אחרי קן עוד הפעם כהמים על הסדין ובפעם הזה ראה הבטל בעלמו הסדין בעת אשר הובאה לפי המ"ך ועדים חין לו ט"ו ונהגה חל"כ ג"כ ימי טומאה ובשני פעמים הראשונים לא ראה הבטל בעלמו רק מפי השמועה מאלו :

זאת ועוד אחרת כי פעם אחת בש"ק אחר סעודה להרים ילדה היא ואחיה לטייל והבטל היה שיען ומצית אחרים והנה הלכו אל הוד הבוקר אשר בחצר ואלו נחקרב לראות מה מעשיהם וישקף דרך המוריס והסדקים אשר בשער והנה הוא שוכב עליה ומטיפע עלמו כדרך המלפשים אבל זה חינו זוכר חס היה בקירוב בשר חס ללו והולט בדעתו שנטמאה ולזה הרחיק נדוד ממנה וגם ט"ו חין לו עדים כלל רק כי עיניו ראו ולא זכ :

ועוד בה גלישה כי אחרי אשר הרחיק נדוד ממנה הייתה היא ואחיה יחד דרים בבית בעה"כ אחד מלפני הסיד בחדר הנקרא קלמיר ובקלמיר ההוא היו ישיבים לבדם ואין זכר אדם וגם היה להקלמיר דלה ממשל וצריה ובאשר היו הונכים לישן היו סוגרין הדלת במעטל וצריה וע"ז אחר הבטל שהיו לו עדים היינו הצבעה"כ שהיו דרים שם אך עדיין לא הוצבה ט"ו עדות כלל ולא ידענו מה יאמר הצבעה"כ וקורנו נשיי של הכנייה נמשל ודלי לא יוסרן' ושוב היו דרים עוד חלל צבעה"כ אחר ג"כ בקלמיר לבדם חלל שהקלמיר ההוא לא היה שם דלה כלל ופעם האשה הזאת לא תשענו כלל :

והנה הבטל להיותו מוחלט בדעתו שהיא חבורה עליו והנה לו מזה לגרשה ואין עליו חר"ג טעה מפעה צענמו ונתן לה גט צט"כ אך בהג"ש יש בו ג"כ כמה ריעוהו' (ח') שהיו כחיבת ידו של הבטל עלמו בלי שום עידי הדימה כלל ועידי מסירה היו ג"כ פסולים היינו חזק ובטל הורגהו' (ב') שהיה מקדם שנכתב ביום ג' ולא יתן עד יום ה' (ג') שבמקום שאלט מניין נכתב שאלו מונה (ד') שהטעין הכספין לא היו נמכדין מאלמנא הראש שלמעלה כטרה חות זי"ן רק מן הזד כטרה חות חל"כ ועל כל אלה שאל מעלתו חס היא חסורה עליו חס ללו :

תשובה : נ"ע' דלמחל דל שרים לבטלה ולית בה כוח השגה והאכריות בה אך למחרת דלמחל ניהא לה דמלד הכתמים שנמלחו על בגדיה וודלי דגל היא עוברת על דת דעד כחן לא חמיק בש"ס כהוצח דמשמח נדה הויא עוברת ע"ד חלל היכא ששאה קן במהבין וקמסקרל במיד למד פלגי חס סייה לי אה הכהם ואשחבה שקרל חלל צנ"ד מלל

בנידון שאלתה דשאלתה קדמוהי בדון הג"ש אשר אחרי שנמסר ליד האשה בלקחו כח"ר לקרבו שנית אחר הגניחה כחשפט מלא שנייטו בו מלחוח הדיו שני לוהיות היינו חית ט"ו ולוה לר"ק כפפת שבשם הנהר נלענע הנכתב במקום עמידה הבטל ועיני הסיוט הוא היינו כי ממחשפט הוא מלמטה להיזה עגולים מלד ימין ומשכים ללד שמאל ומחמה הסיוט נמקד הדיו ללד ימין ג"כ כמו ללד שמאל ונשאה לורה קלח נלפע"ד להכשירו כממה טעמים חלד דלוהו ההיזה טעמו שכתבה לכת"ר בדון הג"ש שכתבו בו שם העיר נלווי מוש בחרי שיטין שייך ג"כ כחן דעיקר ההיזה שכתבה שם הוא ט"פ שיטה החוס' שכתבו דכל מה שאין צריך לטהבו חין השיטי פוסל בו' ודווקא בשם חבי האיש לו האשה העלו הפוסקים דהשיטי פוסל בו ומשום דליכא למטעי בלשם ואשה אחריני אב' במקום דליכא חשש טעוה וחילוף רק דנא נכתב כהלכה כמו בגלוח מוש דליכא למטעי בעיר אחרת חין פוסלו כיון שאל' לכוהבו וה"כ דכיוהיה דל"ד' דהא גם כחן חין השיטי משנה לורה האות לגמרי להיות נדמה לאות אחרת והכל יודעים שהוא נו"ן לו לר"ק רק שאל נכתב כהלכה וכמשפטו להיות עגול מלד ימין וגם כחן מטיק הדיו חל"כ לכתוב כלל מקום עמידה האיש ולכן גם בשיטיו גמור כ' הרמ"ל דבשעה הדקא יש להקל ולסמוך על דעת המכשירין וחל"כ בשיטיו כה שאלו מהנה לורה אה אחרת לכ"ע יש להכשירו וליה בה שם פלוגה :

עוד יש למחל לר היזה צנ"ד לפי מה שנהגין הלידנא שאל חין האיש והאשה עומדים בשעה כחיבה במקום עמידה הסופר והעדים חין כותבין כלל שם מקום עמידה האיש והאשה ולכן צניטין דיון הדבר ידוע שמקום עמידה הסופר והבטל והאשה הכל במקום אחד הוא וכיון שכן ה"ד נכתב ביה שם הנהר נלענע במקום עמידה הסופר והאשה כהלכה בלי שום קלקול רק שבמקום עמידה הבטל נהקלקל שחי לוהיות מהם הנהר מסיט לחוח הדיו וודלי דלית ביה שום חשש פסול ומשום דליפיק האלמני משליון ומסתחון והליק הקלקול בסיט וגבי דמטעין לית קן למילף כיון דהמחל הוא בשחי לוהיות וגביטין שם בצריחה ילמד החחון מעליון בלוח ח' אבל לא בשחי לוהיות מ"מ מהסתחון שפיר חית לן למילף ומשום שהכל הולך אחר החחון וכדלמרינן שם חל"כ פשיטא לי שכל מלמעלה וקפל מלמטה הכל הולך אחר ההחחון ומכ"כ צנ"ד שאין כחן שניי גמור כמה שמשך הדיו לאחריו כנו"ן' וודלי דיש להכשירו מטעם זה ובפרט דל"ד מוכח הדבר ונראה לעינים היא ששעה מרביה הדיו וכל כה"ג חליקן במקרה ששעה ט"ו ריבוי כדיו כמו דלמרינן ההם צנ"כ לערין כהב מלמעלה קפל ומלמטה ספל דקמבטי לן ההם לי חייטין לוצב לו לא חל"כ דהחם נשאה בהיקו מ"מ היינו דווקא בוצב דלל שכיח כולי חלל צנ"ד דנראה לעינים ששעה מלחוח הדיו וודלי דלמרינן ליע"ליון מהסתחון :

***עוד** יש לומר צנ"ד כיון דחין העדים חותמין על הגט עד שיהייבם וחל"כ בודלי ראו שיהייבם קלח רק שלא דקדקו כ"כ שיהייבם היסב יש לו לחלוח טפי ששעה שמשך לה הגט לא נדבקו האויות זה בה רק חל"כ כשקפלה ידיה כנהוג אחר מסירת הגט לו נדבקו האויות זה בה וטפי מסתבר לומר קן דק"ל דלחלין במח"י ועוד דק"ל דלוקמין כל דבר להקרה קמיה' ואמר' הבה הוא דלמחל וכמו ששקרו האחרונים לשון סדין על שחיטה דנמלא בגוס אחר שחיטה חס חתך המפרקה דרד שבייה דחליקן דמפרקה נפסם וחוקמין לחוקה קמיה' וה"ג דכוותיה ימל הלן ששמי נראה בפשיטוה להכשיר בגט בלי שום פקפוק זה מה שנלפע"ד בדון זה' ובחבהי וחמחמי שמי ד ו ד פ ע ב יל מל"ח פ"ק מ' ינס ק י"ו :

(*עיין מה"כ בה נקשרם אחרון)

מנ"ל לומר דהוה מודה ואי משום שלא חששה לבדוק עממה ובגדיה גם זה אינו כלום דהיך מלינו שיהיה חשה פטורה לריכה לבדוק עממה שחרית וערבית לבטלה דלא חמרו זה חלל לטוהרות אבל לבטלה חייב לריכה בדיקה כלל כל זמן שאינה מרגשה בצמחה ואלה בשעת ווסתה לריכה לבדוק חת עממה וגם זה אינו רק מדרבנן לפי מאי דקיי"ל ווסתה דרבנן וגם לפי השמיט ולחמור חששים ב"כ הסכימו כמפס כל הפוסקים דלא לריכה בדיקה לבטלה וכן קבע הרמ"א לפסק הלכה רק דלמיתה חסידות בעלמא חמרו כל היד המרבה לבדוק בנשים ה"ז משוברה אבל לא לחובה כלל ומכ"כ לבדוק חת בגדיה מכתמים וודאי דחינה מחוייבת כיון שכל עממן חייב רק מדרבנן ומהיכא הוה לחוש לזה כ"י שלא הרגישו ואף דלפי מה שפסו הנשים בדעתן הוה שבו ודאי רחמיה דס בשפז לפי ריבוי הכתמים הממלאים מ"מ לא מפיסם אט חיין דסוף סוף אינו טמא רק מתורת כהם ולא להחזיקה בדוחה גמורה ע"ז דלמה מלא החיובין ב"ן כהם נכחם ב"ן רב למעט ומלחא דפשיטא היא דכל שבה בלא הרגשה אפי' יהיה כל סדינה או חלוקה מלוכלך בדמים הכל הורה כהם עליו ומכ"כ בלשה זו שגדין לא הומקה להיות רואה ולא היה לה עדין חורה כנשים דלא היה לריכה לבדוק כלל ואף שמלא ב"ג פשמים מ"מ לא קבעה ווסת ע"ז דהא כתמים חין בזה משום ווסת ועוד מאן יאמר לן דבאמח לא היה כן דמעלמא אחר דהי' דמטמין לה מדרבנן היבא שניה יודעה צומה לחלות מ"מ לענין עוברת על דהא דהא בקרה עממה שפיר ודק כהם מעלמא אחר דלחמא עברה בשקל של טבחים ולאו דלעתה ועוד דלעתה חייב נאמנה עליה דהא היא מהנשים שחשודות לקלקלה במזיד כדלחמא ציבמות ואפשר שהיה לכלה הסדן במזיד ואף שיאמר שהוא מאמין לה מ"מ לא מפיו אט חיין כיון דחז"ל חשש לה שהיא מהכונה לקלקלה במזיד מכל הנץ טמא וודאי דמשום חשש זה לא מיקריא עוברת ע"ד :

ומצד החשש השני שראה לוחם שוכבים זע"ז כבר האריכו בזה רבותיה האחרונים מהר"ל בתשובותיו סי' ל"ג והרמ"א בהבזה סי' י"ב ומהר"מ בהבזה סי' פ' והעל דבאל קירוב בשר לא מיקרי רק דבר כשור ולא כוונה ממנו ונפקא לה זה מדברי רש"י במש' מטה ומדברי הנ"מ דפירשו להא דעד ציראו כדרך המאשים ששוכבים זע"ז בקירוב בשר ואף שאין דמיון טוהר בזה לבנות יסוד על דברי רש"י לבד בזה שאין לו רמז בזה בש"ס ובמדרשו י' שם רבותיה האחרונים שמשפ' ע"ז לה רוח כן היינו בעובדא דידהו שהיה נראה להם הענין ע"פ אומדות מוכיחות שהענין מלך עממן ש"ך ובמבואר בתשובותיהם י' רק לפי שאין מורין מפי אומדנא חלף מהור הלכה בחורה לכן חסמוניהו למלחיהו על דברי רש"י והגמ"י מ"מ גם לו יהיה כן הנה גם ב"ד לפי אומדן דפסי והשערה היא ממש דכוחי' ועדיף מיניה דהתם עכ"פ היה לה חיות ההקדשות לחי' דאשר היה חשש לשון כל דהו עליו משא"כ ב"ד שההקדשות עם אחיה והלויים למילי בחור אינו דבר זה כלל בחק ההנשים ולכן נקל מאד להאריך עליו דבר שקר לומר שפיניו ראו ולא דר חיה מעשה ציניהם כי מי יכחיטו ע"ז ועכ"פ כיון שרבותיה סמכו ע"ז ולא ביארו זה בדבריהם וגם הב"ש בסי' מ"א הביא דבריהם בקצרה לפסק הלכה בלי שום חולק ולא קמחלק כלל בין היבא דחיבא אומדנא או ליבא ח"כ חין לט להרהר אחרים וח"כ גם ב"ד לא מיקרי זה רק דבר כיסור ודבר זה מבוחר דלכל השיטות שנאמרו בשמחא דרובל ציבמות (כ"ה) דבר כיסור בראיית הבצל לחוד ליה צו שום ממחא שהרי לשיטת הרי"ף והרמב"ם והאוס' דמפשיי לכן חלף דהי' צבייחא דרובל יואל דאירול קאי ור"ל דאש גשחא להרובל חלף ממחא אבל תבעל לא מפיקין רק בעידי טומאה ממחא ח"כ בדבר כיסור לא מפיקין מהבצל ואפי' איכא עדים בדבר וגם לשיטת הרמ"ש בפי' דברי השאלות ב"כ לא מפיקין מהבצל אלא דלחיבא חרתי לגביעוהא עידי כיסור וגם קלא דלא פסיק אבל בעידי כיסור לחוד לא מפיקין מהבצל וח"כ מלחא דפשיטא היא דכלא עדים כלל רק בראיית הבצל לחוד וודאי דלא מפיקין חלף אפי' לפי פירוש של הר"מ בדברי השאלות דעידי כיסור הי' כמו עידי טומאה ואפילו

ובנידון

החשש השלישית שהיה דרה עם אחיה בקביעות בחדר הנקרא קאמיר כמבואר לעיל הנה על הגפח דלהות במגעול ובדיה הא ליכא לאשטותי רק ט"א [ואפשר דגם ע"א ליכא] אבל עכ"פ יואר מע"א וודאי ליכא ודבר זה מבוחר במדרכי

כא

23

במדרכי דע"א בביעור לאו כלום היא ועיין בדברי רצותיו האחרונים בתשובה הא'ל מה שכתב בישב דברי המדרכי דלא לנשארי אהדי בידון זה' ועכ"פ העלה מדבריהם דע"א בביעור לללא כלום הוא ולא נשאר וזה המשאל מה שהיו דרים בקביעות דע"א אפשר לאשכוחי שני עדים הייט השני בע"כ שהיה דרה בשם' וגם משום זה נראה לענ"ד דלא מיקריא עוברת על דה כלל שאלף דלמריין בקדושין (פ"א ע"ב) אמר רב אסי מהייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו ועסכתו ופירש"י מהייחד אדםעם אחותו ופירש"י אצל איט דר עם המיד ביחוד אלהה ביות הרי דהדירה בקביעות עם אחותו אסור' וא"ל לכאורה דמקריא עוברת ע"ד במק שיהיה דרה עם אחיה בקביעות כיון דחז"ל אסרוהו ע"ד מ"מ נלע"ד לומר דלא מיקריא זהכי עוברת כיון כיון דמותרת להירוחה עמו לפירקים ואיט בכלל איכור יחוד כמו בשאר עריות ח"כ חף ששכחו חז"ל לדור עמו בקביעות הייט להומרא בעלמא אצל מ"מ כיון דלחא בכלל איסור יחוד ח"כ הא שסמו לדור בקביעות לא האוי רק חומרא בעלמא ולא הוי עוברת ע"ד זהכי דהא ודאי דמימרא דר"א הלכתא היא כמו שפסקוהו הסמ"ק והר"ש להלכה' והטור והרמב"ם שהשמיטוהו חין טעם להשמטתו וכע"כ בחלקה ממוחק בסי' כ"א וכל"כ עיי"ש ומה שרצה הב"ש ליישב דבריהם בדבזה כבר המה עליו בתל"מ בפ"א מהל' סוטה וכו' עליו דחין דבריו מחורין עיי"ש' ובפרט שכן הוא להדיא בהירושלמי בסוף דקדושין וא"כ מדוע נדחה סהמא דהלמודין דיון ודברי הירושלמי בכלל טעם' וכיון שכן ידחה דלחיה נפקא מכלל דיתור דשאר בעריות והייט משמעל שדבר דרש"י דלהלכהו לעיניה וזהאי כו' וכע"כ המפרשים ח"כ נהי דחשו חז"ל לחומרא שלא לדור עמה בקביעות מ"מ לענין עוברת ע"ד אפשר דלא מיקריא זהכי דע"כ לא מוכח מהא דטובה כ"ה דיתור הוי בכלל עוברת על דה יכמו שהוכיח בהה"ד סי' רמ"ב עיי"ש דמקאמר שלא להפסידה בהוצאתה אלא דווקא היכא דיתור אסור מכל וכל אצל אחותו' והוי עוברת ע"ד ועוד דאפשר דהדירה בקאמיר ובעה"כ ויני ביות ביות ביות ודלה ה' פתוח להבית (דהא חין שני עדים על הנפשו הדלהות) לא מיקרי דר עמה בקביעות כלל דע"כ לא מיקרי דר עמה בקביעות אלא שדרים בבית לבדם ואין איש אחס אצל כן' וכוף סוף מחזיריאל מפני אשה לבדם אפשר שינישו ויבואו לדבר אבי מ"מ בנ"ד וודאי דלא ידעה דלית בזה איסורא דלי האות ידעה דלית בזה איסורא וודאי דלא היתה קובעת עמו דירהם בקביעות כפרהבית וע"כ מה שחמרו חז"ל חדע כשדס עובר עבייה חומר הלואי שלא ירצו אדם וגם הב"ב עיפיהו וודאי דלא הרגיש ביש בזה איסורא דאל"כ לא היו מניחין איהם לקבוע דירכס בידחיהו מבורא דבמנהל דלא משמע להו איסורא דלחניש זהכי חף שבאמת יש בזה איסור מ"מ לא מקריא בזה עוברת ע"ד כיון דלחניש לא משמע להו איסורא בזה כדקאמר' בבבב"מ לא החמוד לחניש' כלל דמי משמע להו ואף שבהם' כהב' שדל דכן הוא דלא חף להרמב"ם בפ"א מהל' גילה' כ' להדיא דלא כהבוס' רק דאף דיהב' דמי ומפייסם איהם עד שחומר דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס דקעבר עוללו דלא ההחד וע"ה הירלו ב' הירוסים הא דלא החמוד לחניש' בכלל דמי משמע להו וכן הוא באמת ועוד הירט לחלק בין אם דלוח' חני קעברי על לא חתמד מדלורייחא וא"כ להרמב"ם' היקש' קושייה הווס' במס' סנהדרין פ' ו"ב כ"ה ב' ע"ש בהוס' ד"ה מטיקרא שהקבו וח"ה לפסול מדלורייחא משוס

הוא ושפיר היו משמע מיני' ראשונים הן מלחא דגס לר"מ כ"י כעדים דמי ומאי שייכיהו דרב ושמואל לנאן כיון דחין הטענה תלוי בזה כלל חזו קושא טעמה על פירושו ולית עבר ובר עבר דיפרקיה' לכן נלע"ד לפרש דברי הירושלמי בפשיטתו דהא הו' פשיטא ל' להירושלמי דכ"י כמאה עדים דמי והו' כחלו י' כחן עידי חתימה חה הו' ידע גם לפי הס"ד אלא דעיקר הטענה הוא דהו' טעיגא דבר"א למימר דאף דס"ל לר"א עמ"ס כרתי הייט דגס עמ"ס כרתי אכל עידי חתימה נמי כרתי גס בלא עמ"ס ור"א חתא מחא' דב' גיטין גס כר' אלעזר ולהכי הו' טעיגא למימר ין כדדי לאוקמא מחא' דחתי חליבא דהלכתא ובר"א משום דרב ושמואל אמרי דהלכתא כוותי' ולכן הויגן טעיגא למימר קן דבר"א כדדי לאוקמי מחא' כוותי' . לכן אשמיטין רב דהך מחא' רבי מאיר היא ור"ל דלא חתימא מחא' רק כר"מ ולא כר"ע דמימא דגס ר"א היא' והיינו משום דכתיבה ידו לא הו' רק כעדי חתימה אכל כעמ"ס ודאי דלא דמי ועידי חתימה לר"א לא מהני מידי ולא חתימא מחא' כוותי' דלדידיה הגט בטל לגמרי והולד ממזר . וזהו מאי דקמ"ל רב דהך מחא' ר' מאיר היא ולית הלכתא כהך מחא' דהא אף קי"ל כר"א והולד ממזר כנלע"ד בבור ואחמא גפירושא דהירושלמי ודלא כהמפרש ודו"ק .

ולפ"י יתי' מכלא רחיה מברעה לשיטת האוס' והר"א ש כיון דהבי מסקינן בירושלמי . ולכן אשמיט' שאיני סומך ח"ו על הכרעהי עד הרי"ף והרמב"ם אכל עכ"פ מסין הדברים לומר דהעיקר כהך שיטהא וכיון שכן לפנין משאא דרבנן דהייט לפנין הך משאא דהבבליא חת אשה משום שם רע לא יחזיר דאיט' אלא תקנחא דרבנן וודאי דברוחא טבל לשמוך על שיטתם לומר דחין כחן גס כלל וממילא לית ב' תו משום הך תקנחא דלא יחזיר דלא יתי' אלא ספקא דדינא פ"מ דברבנן חולנין לקולא ומכ"ס דשיטתם נראה עיקר וכדנתיבנא :

בירדו גם לשיטת הרי"ף והרמב"ם וסייעתם דס"ל דלר"א עידי חתימה נמי מהני ולדידהו גס מחא' דכחב ככ"י הלכתא היא אפילו הכי נלע"ד דבג"ד לא הו' גיטא כלל ואפילו מדאורייתא משום דעד כאן לא אמרי' דכ"י הו' כמאה עדים אלא בזמניהם שהיה הגט נכתב בלאו כחב פלגו שהיו כותבין בו כל עניניהם ושרותיהם וכתיבה ידו של כל איש ואיש היה ניכר וגלוי וידוע למיכר ככ"י כאשר הוא ניכר גם היום בזמנינו כתיבה ידו של כל איש ואיש בכתובה דקה שקדין (משפחה) שהורגלו לכתוב כל ענינים ושרות וכהה' ה' ניכר בזמניהם גם הנהיגה אשוריה של כח"א לנעבור כי היו כותבין בה כל עניניהם או שהיו כותבין גם הגט בלאו כתיבה פלגה שהורגלו לכתוב בה שרותיהם ועניניהם דהא הגט כהך כחב נכתב ולשון ולכן שפיר אשמיטין בזה דכ"י כמאה עדים דמי כיון דכל הרוחה את הגט ניכר שהוא כחב ידו של הבעל וגם מי שאיט' מכיר כהב ידו של הבעל עכ"פ אפשר לקיימו ממכריו או משארי שרות אכל בזמניהם זה שכל עיקר כתיבתו היא בכתובה דקה והכתיבה אשורית שכתב בה הגט אין יודע ומכיר בה אם הוא כ"י של הבעל או של אחר ואי אפשר לקיימו בשום אופן לא ע"י עדים וגם אם יכתוב הבעל עוד הפעם כהב ידו אחספא או אגבילתא נמי קרוב צעירי לומר שיכתבה בזה כתיבה ידו מכפי שכתב בגט כמשפט כל הכותבים כהב שאלו הורגלו בו שמשנים טורה הכהב בכל פעם ופעם לטורה אחרת בלאו פלי אפשר לקיימו כלל וא"כ אף יהיה שייך בזה לומר דכ"י כמאה עדים דמיאן מעיד ע"י שאלא כ"י דהא פחות הבעל פלגו בזה וודאי דאיט' כלום דלאו אף ימסור לה ביט' לבניה גס ככ"י סופר שלא בעדים כלל מידי ממאח חית ביה אף אם מודה דב"ד שמשרו לה הא מלחא דפשיטא דלאו כלום הוא . חדע דאלתה' אחאי צעיק כ"י הבעל דוקא צמתיגין דג' גיטין אש' כ"י הסופר נמי להשגח את הבעל מודה אלא וודאי דהא אינו כלום וכתיבה ידו דמהי' הוא משפט דיכילים לקי' פ"י יודעי ומכירי כ"י של הבעל וכו' והו' כמאה עדים משא"כ כ"ד דאי אפשר לקיימו בשום אופן א"כ אינו גס כלל אפי' לשיטת הרי"ף והרמב"ם והאי כהמפא בעלמא . ואל תשיבני מהא דנהנו נבן להיות העדים תחתין בגט בכתובה אשורית אף שאינה נכרת

התוס' והר"א וסייעתם חולקים בזה וס"ל דלר"א עידי חתימה לא מהני כלל והך מחא' דכחב ככ"י לא חתימא רק כר"מ דס"ל ע"ח כרתי אכל לר"א הגט בטל מדאורייתא והולד ממזר ואפי' ריח הגט אין בו לר"א מפני שכתב ידו לא הו' רק כעדי חתימה וע"ח לר"א לאו כלום הוא . ורלויות אלו השני שיטות כחוצים ומפורשים בלורכ דבר"א ור"נ בכוף מס' גיטין' וגם כי הך דינא דכחב ככ"י מלחא בזה מצוה ג"כ היטיב בדבריהם ואין מהלך לנפול הדברים . ונמא' כי הך גיטא דכ"ד תליא במחלוקת זה דלר"י וזהרמב"ם וסייעתם איט' פסול רק מדצנן אכל מדאורייתא גיטא מעליא הוא ולכן אם נשאל הולד כשר . ולהתוס' והר"א וסייעתם אפי' מדאורייתא נמי לא הו' גיטא כלל ואפי' ריח הגט אין בו ואם נשאל בו הולד ממזר . והנה הגס שמדברי הב"ע בס' קל"ג נראה דתפס לעיקר כדעת הרי"ף והרמב"ם מ"מ אין מה שום רחיה משום דדרבו הוא תמיד להיות נמשך בפסקין אחרי דעת הרי"ף והרמב"ם אכל לדין דפסקין כדעת התוס' והר"א א"כ בלי ספק דהו' ספקא דדינא עכ"פ וכן כחב הב"ע שם דלמשה ל' ע' והיינו ע"כ משום דהיה ספקא דדינא :

ואלול דמסתפינא ה' נראה לפע"ד להביא רחיה בבורה להתוס' והר"א וסייעתם מהירושלמי דאחמא עליה

דהך מחא' דג' גיטין פסולין ור"ל הירושלמי שם ר' ב' צ' המטנא רב אלא דר' אלא צ' דר"מ היא מה מניה מימר קן ח"ר יוכי בגין דרב ושמואל הרוויחו אמרין הלכה כר"א דלא הסבור מימר אף הכי לפסן קן לר' מימר דר' מאיר היא עכ"ל הירושלמי . והרב צ' משה ביאר הדברים דה"ק דלא נימא דמחא' אחיה דוקא צ' אלעזר דחלו לר"מ הא אחר עידי חתימה כרתי ואין הולד כהך נכדי קמ"ל דאף לר"מ הולד כהך משום דכתיבה ידו כמאה עדים דמי וזה הוכן כוונתו צעירי לשון קל"ג . ופירושו הוא הצעה טובא לענ"ד דממה נפשך מאי הו' סלקא אלעזרין דאי הו' ידע מהך סברא דכ"י כמאה עדים דמי ח"כ אש' כר"מ נמי לא חתימא וכדמסק' לכוף ואי לא הו' ידע מהך סברא דכ"י כמאה עדים דמי ח"כ אפילו כר"מ נמי לא חתימא בלא ע"ח ובלא עמ"ס אפילו לר"א נמי לא הו' גט כלל אכילו מדאורייתא ואין לומר דהא סבירא ליה להם דלר' אלעזר דס"ל דוכחב דקרא לא קאי על ע"ח רק חגיפו של גט ח"כ אש' דבלא ע"ח ובלא עמ"ס נמי כשר מדאורייתא ועידי מסירה דמאריך ר"א איט' רק מדרבנן דא"כ אפילו כהב סופר נמי ליחבשר ואחמא הני מחא' דכ"י דוקא אלא ע"כ דבלא שום עדים גס לר"א פסול מדאורייתא וא"כ דהק"ל . גם אין לומר דר"א ס"ל דוכחב דקרא לא קאי על ע"ח וע"ח דמהני לר"א לשיטת הרי"ף היא כמ"ס הר"ן משום דהיין כע"מ דהא הם מעידים ש"כ ממסר גס זה לידה מיד הבעל כלומר דע"י חתימהא אט' מציינים זה שר' חתילה ביד הבעל ומדחזין לכו עמה ביד האשה ש"מ שהוא מסרו לה ולכן מחשבן כעמ"ס ולענין זה הו' ידע דהס"ד דגס כ"י של הבעל מהני לענין זה כעדים אכל לר"מ דס"ל דוכחב דקרא קאי על ע"ח לענין זה לא הו' ידע דכחב ידו כעדים דמי עד שהידש לו זה התרין' דגס זה איט' דעד כאן לא שייך סברת הר"ן אלא היכא דליכא ע"ח ומשום דאמרי' דליניה הו' כחלו מעידים על המסירה דל"ה גיטא בידה מאי צ"י ושפיר הו' כחלו י' כחן ע"מ אכל כהב הבעל לענין זה איט' מוטיל כלל דלאו אם הבעל פלגו נאדה שמשרו לידה כלום חית ב' ממאח כיון דליכא שום עדים על המסירה . ובלא"ה נמי הוא דמוק טובא לומר דגס לפי הס"ד ידע דכ"י כעדים דמי רק דידע לחלואן דלר"א הו' סבר דמהני ולר"מ לא מהני דממ"נ כיין דאשין אדעיה' הך סברא דכעדים דמי אם קן גס לר"מ חרגי' . ועוד קשה טובא לפי פירושו דא"כ מאי קאמר הירושלמי בגין דרב ושמואל תרווייהו אמרין הלכה כר"א דלא הסבור מימר אף כהב קן ולמה חלה הירושלמי כל עיקר הטענה דלא נעשה למימר ר"א היא משום דרב ושמואל דאמרי' הלכה כר"א ולשם פירוש אין זה ענין לנאן כלל דהא כל עיקר הטענה הוא דלא הו' ידעין לר"מ הך סברא דכ"י כעדים דמי ח"כ הכי הל"ל צין דלא נסבור דלר"מ כ"י לא הו' כעדים לפסן קן לר' מימר דר"מ

שאלות ותשובות סימן כג נחלת דוד כב

מדלורייאל וכו' ע"ז לכאורה יחמה השומע ויאמר מה זו ספיקא הלא דבר זה מפורש בסנהדרין כ"ז ע"ב בתי מיניה דרב מהו שיפיד בלשון חורג בסורא אחרי בעל כחשאו בפומבדיתא אחרי אשה כבעלה דאמר רב הונא אמר רב נחמן מנין שהאשה כבעלה דכריז ערוה אחי אביך לא חגלה אל אשור לא הקרב דודקא היא והלא אשה דודו היא מבבל דאשה כבעלה הרי שלמדו זה מן הכתוב מפורש בתורה אומר חזי כיון שהפסוק הזה לא לענין עדות מיירי רק לענין עריות אולי אסמכתא בעלמא שסמכו דיני עדות על מקרא זה ואף אם נאמר שדן תורה הוא וילפינן עדות מעריות היינו דאשה כבעלה ופסול הוא להעיד בלשון קרובו אבל לומר דבעל כחשאו שיהיה פסול לקרובי אשתו רחוק הוא בעיני שיהיה דין חורה דגם אי ילפינן מעריות הרי בעריות גופייהו אמרינן אשה כבעלה ואשה אחי אביה נחשבת כאחות אביה אבל לא אמרינן לענין עריות דבעל כחשאו דא"כ הרי אחות אבי אשורו אביה אשור אשור אשור ליטא אשור חמיו ואם וודאי ליתא דהא אפי' אשה חמיו מותר בה ואפי' לענין אשה כבעלה אינו כלל מלא שהרי כלל דבר זה הוא רק שהיה ולא אמרינן אשה כבעלה והיה כלל דבר זה שיהיה ערוה מן החורה ויותר מזה אמינא שכן הכתוב עלמו שלמדו חז"ל שהאשה כבעלה מדכריז דודקא היא מן הכתוב הזה עלמו למדנו דלא אמרינן אשה כבעלה אלא בקרובי האב אבל לא בקרובי האם ואם נאמר דלא אמרינן אשה כבעלה אלא בקרובי האב מן האב האב אבל לא בקרובי האם מן האם ולא בקרובי האם אפי' מן האב שהרי בלשון אחי האב הוא ערוה ונחשבת כאחות האב וברי בחשק אחי האב מן האם אינה ערוה ענין מן החורה ואשתו אביה אפי' אחות אביה מן האם אסורה מן החורה ואחי אמו אפילו מן האב חזן אשתו אסורה מן החורה ואחות אמו אפי' מן האם היא ערוה ענין מן החורה הרי מן הכתוב עלמו למדנו שגם אמרינן אשה כבעלה אלא בקרובי האב מן האב אבל אם יש לה אם לא אמרינן מן החורה אשה כבעלה ועלה בדינו שאפי' לדעת הפוסקים שקרובי האם פסולים לעדות מן החורה ולדעת הש"ך בח"מ סי' ל"ג גם הרמב"ם סובר כן אפי' לומר דגם אשה כבעלה או בעל כחשאו וודאי אינו מן החורה עכ"ל עי"ש בדבריו שהלכין בזה אף זהו עיקר יסודו :

ובל חלה המה דברים חמורים למחלד עד שנחשט אינו כדאי אפי' להשיב עליהן דאשור עיקר דהך ילשוא דאשה כבעלה דיפינן מקרא דודקא היא לענין ערוה נאמר וילפין עדות מעריות הא וודאי בורכא דמאי שייך כלל לגבי עריות לומר אשה כבעלה אשורו בעל הוא ערוה מלד קורבה דאמר דגם אשורו היא ערוה כמותו הלא עיקר דיני עריות דמלד קורבה נה שייך רק בנשים ואיסורא דבעל מלד משכב זכור שזין בזה הקרובים ואינם קרובים וא"כ מאי אשה כבעלה שייך לענין עריות ואין לומר דהכי קאמר דבעל גופיה דינינן ליה כל שבעדו בנשים ערוה והוי כחילו הוא גופיה ערוה ואשתו כמותו דוא דוחק גדול ואיני במשמע כלל בלשון דאשה כבעלה ווא דהיין מליט להך ילשוא בעריות ואפי' בקרובי האב מן האב נמי לא אמרינן כן וכלה דבר יוכיח וכח"כ הוא בעלמא וא"כ אי ס"ד דהך ילפואת עיקרה לענין עריות נאמר ח"כ אחי לא הוי בחמת כלל דגם אסורה מדלורייאל ועוד דכל דיני עריות משרשים הם בכתוב ולא נאמר מהדדי כלל רק דגם מאטמא למד דאחיה מדרשא וגם זה מב"ש דהנה היה זימה זימה וג"ש הוי כחילו משרש בקרא ווא דהיך עלה בדעתו דילפינן עדות מעריות חזא מחזריה עד שלא לו מה שחזר האם ע"י אישח דלא מחסרו בעריות לא פסולי נמי לעדות שברי חזקן להדיא דגבי לענין עדות הוא פסול מדלורייאל כדילפינן בסנהדרין מקרא דובנים ולענין עריות הוא מותר אפי' מדרבנן אלא וודאי דלא ילפינן כלל עדות מעריות ולא עריות מעדות ולא הלין עדות בעריות ופיקר דהך ילפואת דילפינן מקרא דודקא היא דאשה כבעלה רק לענין עדות נאמרה ומיטורא דקרא קדריס לה טעם דהך דודקא היא הוא מיותר למאי ולא הוי ליה למכתב רק ערוה אחי אביך ל"ם ללשון לא הקרב ולמאי נכתב כלל הך קרא דודקא היא ועוד דהא אשור דודו היא וכדדייק

נכרת כ"כ לאחריהם דכמה השבוח יש בדבר חזא דהא עכ"פ אפשר לקיים ע"י העדים גופיהו כפיצולו ויפידו על כ"י וכיון דאפשר לקיימו שוב אמרינן דעדים החתומים על השטר כמו שחקקה עדותן כצ"ד דמי ואינו צריך לקיימו כל זמן שאין עליו שום פערור ועוד דפ"פ רוב העדים שהורגלו לחתום בגיטין כפי דינא מחמת ידם ידועים ונכרים ויטלין לקיימם גם מגיטין אחרים דפ"י הורגלו לתאם בכל פטם לורח כתיבתם אינו משתנה כ"כ ועוד דעיקר סמיכתו הוא על עידי מסירה ועוד דגם הב"ד יטלין להעיד על חתימתו שחתמו בפניהם משא"כ כצ"ד דליחא לא הא ולא הא ח"כ כיון שאי אפשר לקיימו לא שייך בזה הך מלתא כלל דכתיבה ידו כמלה עדים דמי ואינו אלא כחשפא בעלמא אפי' לפי שיטת הר"ף והרמב"ם והגם בעלמא חלו היה אם מליט שטר מה על חבירו שהוא חייב לו דקיי"ל המליט עליו כחבירו שהוא חייב לו בזה מנכסים בני מורין אמו היה יכול לבטח ביה מידי וא"כ ה"ל דכוחיה גבי גיטין דמה נשתנה נט משטר שערות לענין זה ואף כי מלתא חדתא היא ולא מנאל בדברי המחברים שידברו בזה מ"מ היא סברה גדולה וראויה לסמוך עליה :

ומענה כיון שבלשון דלשיטת החס"ד והר"ש הגם הוא בסל לגמרי מדלורייאל וביטתה מלה עיקר בלשון הוכחנו מהירושלמי וגם לשיטת הר"ף והרמב"ם נמי מסביר לומר דלא הוי גם כלל ח"כ לא מיכפיל להך משפאל דלא יחזיר שראוי לסמוך ע"ז כיון דאין אלא תקנתא דרבנן אלא אפילו לענין איסור דלורייאל נמי נראה לי ברור דמלד זה חזן צו אפי' ריה הגם : **מידו** כל זה הוא אם לא היה בכלל עידי מסירה כלל אבל בנתיב דל"ד שהיו צו עידי מסירה רק שהע"מ היו פסולי דהיינו איש ובעל חורגהו צריך לזכור עוד פסוליהו אי הוי מדלורייאל או מדרבנן :

והנה בתחילת ההשקפה היה נראה לומר בפשיטות שהם פסולים מדלורייאל כיון דבש"ס בסנהדרין ילפינן לפסוליהו מקראי דפסוליהו דקרובי האם ילפינן מדכריז אבות אבות אפי' זמני חד לקרובי האב וחד לקרובי האם והא דבעל כחשאו ואשה כבעלה ילפינן מדכריז בעריות ערים אשה אחי אביך לא בגלה דודקא היא וקמדייק בש"ס דודקא היא והלא אשה דודו היא אלא ש"מ דאשה כבעלה עי"ש בסוגיית ור"ל דה"ה להיפך נמי דבעל כחשאו ואף שהרמב"ם כ' דקרובי האם וקרובי האישות חזק אלא מדברי סופרים וא"כ כ"ס כצ"ד דליתיהו לאחרייהו מ"מ הלא כבר נאמרו ע"ז קמאי דקמאי עד שהרמב"ם צ"ל המלוא בסוף הש"ס כ' על דברים חל ח"ל וידעתו כי עוד ששעור רצח צמחא סותקוה ענין כי הספר הזה להרב ז"ל ענין מחמקים וסלו מחמדים מלבד העיקר הזה שהוא עוקר הרים גדולים בהלמוד ומפיל חומות בטרות צמ' והענין ללמודי הנמ' רע ומר ישקפם הדבר ולא יאמר והש"ך בח"מ סי' ל"ג ס"ק א' האריך ב"כ בזה הרבה והעלה שאף הרמב"ם סבר שהוא מדלורייאל ולא כ' שהוא מדברי סופרים אלא לענין שאין למטה זה בכלל החריג מזה וכמו שצ"ק לענין קדוש כסף עי"ש בדבריו וטכ"פ העולה מדברי טולס כי יהיה חזק שהיה דעת הרמב"ם בזה חזק להלכה לוח קן למיחש בזה נדעת הרמב"ם אלא דנקטינן כשיטת כל הגמזים קדמאי ובהלכה דפסוליהו הוי מחזרייהו ולפסקא דהלמודא דליף לה מקראי ופי' בזה דב' החיטוק להלכה כפ' כי האל סי' הקפ"ט וכיון שכן נראה פשוט דגם היכא דליהניו לתרומיהו כמו שהוא צ"ד דהיינו שהם קרובי האם וגם מלד אישח אפי' הוי פסוליהו מדלורייאל כיון דמקראי ילפינן לפסוליהו ח"כ מה בין קרובי האם וקרובי האישות כל חד לבדו ומה לי בהשקפה שניה יחד אלא שהרב בנב"ח חלק אה"ע סי' פ"ו יאל לידן בדבר החדש ולומר דבהלכותיה יחד וודאי דאינם פסולים רק מדרבנן ובחמתה הא מלתא חדתא כאשר ריב הוא בעלמא שם שלא קדמיהו בזה שם אחד מהמחברים :

והנה בעל ט"ב בתחילה נשתפק בדן קרובי אישח אם הוא מדלורייאל או מדרבנן מפני שגם מלא שום חלוק משרש בדברי הקדמונים דלפלו בכך מלתא על הרמב"ם ולומר דהיא

באותה פסקא ע"ש היטיב בדבריו. והרמב"ן במלחמות הביט על דבריו ליתא למימר דכל היכא שהיה פליט ערוה מדלורייחא או שנגדו בנקבה ערוה או אמריקן זהו בעל כחשאו ואשה כבעלה גם כן מדלורייחא דלם כן בה חורגו שהיה פליט ערוה מדלורייחא מקרא דלח בה בנה ואפ"ה חק במחניחין להדיא דחורגו לבדו הוא דמפסל אבל לבט או לבחו כשר להעיד ח"ל ע"כ דליתא להלי כלל ולא חליא מלחא דעדות בעריות כלל עכ"ד הרמב"ן. ולענ"ד איני רואה בזה קשיא כ"כ דהא ודאי דגם להר"ה לאו דילין עדות מעריות וכמו שגלה על דעת הרב בט"ז דזהו דבר שאין לו שחר וכדכתיבנא לעיל דמאי ביין לענין עדות הקדש כלל דאשה כבעלה ועוד דא"כ הקשה מכלת בט וכמס' ל' בזה באורך רק דגם להר"ה נמי עיקרל דהך ילפוחא דקרא דדודתך היא לענין עדות נאמרה כבעלה לא חלל דה"ק הר"ה כיון דהך ילפוחא דדודתך דאשה כבעלה לא מליט בכתוב חלל היכא שהיה ערוה עליו מה"ח לכך לא מליט למילף להך ילפוחא לענין עדות רק דומיא דדודתך כשהיה ערוה עליו מה"ח חלל לא דילפיק עדות מעריות כלל וכלל רק היכא דפסול הבטל או האשה לעדות כדילפיק לפסוליהו מקראי דלא יומצו על גביס כו' ואין באין להשוח האשה לבטלה או הבטל לאשחו בזה הוא דלמריקן דכל היכא שהאשה עליו ערוה או כל שנגדו בנקבה ערוה אמריקן זהו בעל כחשאו ואשה כבעלה משום דהו דומיא דדודתך חלל בלח"ה לא אמריקן כלל בעל כחשאו חלל עיקר פסוליהו דעדות לא ילפיק כלל מעריות ולא עדות מעדות וכיון שכן אין חקן קשיא כלל מהא דבה חורגו דאין שייך לומר דהם אשה כבעלה או בעל כחשאו כיון שהאשה עליו ערוה מדלורייחא כיון דהוא כשר להבטל או להאשה עטמם להעיד דהא חורגו לבדו חקן ולבטו ולבחו בעטמם כשר להעיד ומכ"ש לבעליהם או לנשותיהם ומהא דכשר להעיד לפנאן נמי ודאי דנא קשיא כיון דעיקר פסוליהו דעדות לא חליקן כלל בעריות ולא ילפי חד מחבריה כלל דהא בני בשני לא היו ערוה כלל אף מדרבנן ולעדות פסולים מדלורייחא ובה חורגו היו ערוה מדלורייחא ולעדות כשר להעיד לה אפי' מדרבנן חלל ע"כ דלענין עיקר פסוליהו לא חליקן אהדדי כלל והני נפקא פסוליהו מקראי אחריתא והני נפקא חסוריהו מקראי אחריתא ולא גמרו חד מחבריה רק דלענין הקדש פטרא דאשה כבעלה דנפקא גבי עדות מקרא דדודתך לענין הקדש פטרא לחוד אמריקן דהליח מלחא בעריות כיון דהך קרא דדודתך צענינא דעדות נאמר לכך ילפיק מיניה דכחיהו חלל לא לענין עיקר פסוליהו דעדות דזה לא חליקן כלל בעריות. ומעשה זה לא קשיא כלל מהא דבן או בת חורגו שהקשה הרמב"ן כיון דעיקרן אינם פסולים ח"כ מאי שייך בהן לומר בעל כחשאו או אשה כבעלה. ובעל כרחק נר"ך לומר שגם הרמב"ן לא כיון להקשות לסתירה גמורה רק דהני כוונה הרמב"ן כיון דהזיין דלענין עיקר פסוליהו לא חליקן אהדדי כלל דהא בה חורגו היא ערוה מדלורייחא ואפ"ה כשר להעיד לה ח"כ לא מסתבר לחלק בזה גם לענין הקדש מלחא דאשה כבעלה ולומר שזה הלוי צמח שהיה עליו ערוה מדלורייחא וכיון שכן הדבר מוציא שאין זה קשיא כ"כ רק דמר מסתבר ליה הכי ומר מסתבר ליה הכי וזה צדור. ודע שגם דעת הר"ה בפרק הדין מלחא הקפ"ס היא ג"כ בדברי הר"ה ע"ש בדבריו שכל דברי הר"ה בקצרה. וכן הוא לדעתנו גם דעת הרשב"א בתשובה המיוחסת להרמב"ן סי' קכ"ה וכן הוא דעת הר"ף בתשובה שהביא הרשב"א בשם בתשובה סי' קכ"ה שהיה כהני שכל מה שגשש במחניחין היא מדלורייחא וניסו הא מהרי"א במחניחין חס כן אף דהו הרי בעל כחשאו חפ"ה פסוליהו מדלורייחא וזהו נשיטת הר"ה ופיין היטב בתשובה המיוחסת סי' הנ"ל דוק ותשכח :

ושימח הרמב"ן בזה הוא דמקרא דדודתך לא ילפיק רק חד בעל כחשאו חלל ארי בעל כחשאו לא למדע מן הכתוב כלל דהא דודתך לא היו רק חד בעל כחשאו רק דמדבריהם הוסיפו לומר גם חרי בעל כחשאו והמה לא ראו להוסיף רק בראשון בראשון או בשרי בראשון חלל בשני בשני לא אמריקן הרי בעל כחשאו ח"ל הרמב"ן שם והגלל שגלה לי באישות שאין אשה כבעלה מן האורה חלל בקרובי פנמו דהייט בחד קדושין כענין שגחצ

וכדדייק הש"ס חלל ע"כ דחיי לאשמעין דאשה כבעלה לענין עדות כיון דבעריות לא שייך הקדש מלחא כלל ח"כ ע"כ דחיי לעדות וטובא דרשות מליט כה"ג בש"ס וח"כ עיקרה דהך ילפוחא לענין עדות נאמרה וגם לענין עדות גופיה לא אמריקן. דהאשה נחשבת לגמרי כבעלה ויהיו קרובי האשה פסולים עליו להעיד והיא עליהן כקרובי הבטל פנמו דא"כ יהיה בן דודתו שיש לה מאמץ אחר ג"כ כסול לעדות ז"ל והא ודאי ליהא וכן אשה אחיו ודאי חס יש לה בן מאמץ אחר ככרים להעיד ז"ל וכן ככלהו רק עיקרל דהך ילפוחא נאמרה על אורה האשה עטמא שיהיה פסול להעיד לה מפני שנחשבת כבעלה חלל לא לקרוביה וחורגו דמפסל מפני שאשחו כגופיה דמאי וכבט דמי וגם זה הוא בחורגו לבדו חלל בט ובחו כשרים להעיד אף שגחצ עליו ערוה מדלורייחא וזה צדור ודלא כמו שגלה על דעת הרב בעל ט"ב לומר כיון דלמריקן אשה כבעלה יהיה פסול גם לקרוביו. וזה פשוט וצדור : וכיון שכן ממילא ודאי דלמריקן בעל כחשאו דהא כל דיני עדות חליא באיקרובי דמחא וממילא כיון דלמריקן אשה כבעלה ה"ה דבעל כחשאו. ומה ש"ה הט"ז דהיכא דהוי קרובי האם וקרובי אישית ביחד ודאי דליכא שם שספק דפסק שהוא מדלורייחא הא ודאי ליתא דהא חורגו גופיה הוי קרובי האם וקרובי אישית ואפ"ה כשענין מקרא דגם לאשח חורגו הוא פסול לעדות וח"כ לפי הקד פוסקים דס"ל דהך ילפוחא הוי בני שם אסמכתא ח"כ ודאי דגם היכא דהוי קרובי האם וקרובי האישית ביחד ג"כ הוא מדלורייחא ולהדיא כ' הר"ה ב"ס המיוחס מלחא חפ"ט דלהך רבנא דפליגי אהרמב"ם הוי גיטו וחורגו ג"כ מדלורייחא ע"ש ח"כ הרי להדיא דלא כה"ט. וצוה נפלו כל יסודותיו צמח שהאריך שם בלוחה השוכה ואין מקום :

בעיקר

הדבר מה שהכריחו להרב בעל ט"ב לומר דקרובי אישית אינו רק מדרבנן וקרא דדודתך היא אישית רק אסמכתא בעלמא הוא מפני שחלל בהם חילוקי דינים דבקלקן אמריקן זהו גם הרי בעל כחשאו ובקלקן לא אמריקן רק חד בעל כחשאו ובקלקן לא אמריקן זהו כלל בעל כחשאו וחי ס"ד דהוי מדלורייחא איך מחלקין בזה כ"כ ע"ש שהאריך בזה בריס דבריו. וכזה שלא מלא בשום ח' מהמחברים הקדמונים שיבארו זה ולכן החליט הדבר שאינו רק מדרבנן. הנה בלחא לאו מחלוקת חדהא היא כאשר סבר הרב הג"ל כי הדברים הללו כבר נשאו ונחט בהם הראשונים והמה כהובים על ספר המחזור ובמלחמות בלוחה סוגיא עטמא דפסולי קרובים במס' סנהדרין כי דעת הר"ה שם בפסקא המחלוקת ואם תשאל כו' דהך ילפוחא דילפיקן מקרא דדודתך היא דאשה כבעלה לא אמריקן רק דומיא דדודתך שנגדו בנקבה הוי עליו ערוה מן האורה ולכן היכא שאשחו על זה אסורה ע"י משום ערוה מדלורייחא ואשחו על זה אסורה ע"י מדלורייחא שפיר אמריקן זהו בעל כחשאו ואפ"ה ארי בעל כחשאו נמי הוא מדלורייחא כגון גיטו וחורגו ובעל חורגו כל מה שגשש במהניהן הכל הוא מדלורייחא וגיטו וחורגו מחניחין במחניחין ואשח חורגו נמי קפשיס בגמ' מקרא דאסור להעיד לה ולכן טלהו הוי פסולי עדות דלורייחא והייט משעמא שהגשים המה ערוה או כל שנגדו בנקבה ערוה חלל היכא דהגשים אינם אסורות משום ערוה או שזכרים כנגדו בנקבות אינם ערוה כגון שני בשני ודומיהן אף דהוי פסולי עדות דלורייחא כדילפיק לפסוליהו מקרא דובגים מ"מ כיון דלא הוי דומיא דדודתך הו ליתא למילפיקהו מקרא דליחא זהו בעל כחשאו או אשה כבעלה ולכן מדלורייחא לא אמריקן זהו בעל כחשאו ואפ"ה בחד בעל רק דמדבריהם הוסיפו בהן לומר בעל כחשאו ואשה כבעלה וכיון שאינו חלל מדבריהם לכך מחלקין בזה בין חד בעל כחשאו ובין ארי בעל כחשאו דומיא דמחלקין הש"ס במס' יבמות לגבי איסורי דשניות שהוא ג"כ מדבריהם בין היכא דמקרב להו בחד קדושין ובין היכא דלא מקרב להו רק בחרי קדושין אך כל זה הוא רק בזהו דלמריקן זהו מדרבנן בעל כחשאו דבהנהו הוא דמחלקין בין חד בעל לארי בעל דברבנן הוא דמחלקין בזה דומיא דשניות חלל בהנהו דלמריקן זהו מדלורייחא בעל כחשאו לא מחלקין בזה כלל בין חד בעל לארי בעל דלורייחא לא שייך לחלק בזה וזה חקן כוונתו שם :

שאלות ותשובות סימן כג נחלת דוד

יוסף בר מנימוי [גיטין מ"ו] דטעמא דמחני' הוא משום קלקולא שמה הלך ואשחא לאחר וממלאו הדברים בדיחא ויחמר חילו הייתי יודע שהוא כן אפילו אם היו טעמים לי מזה מנה לא הייתי מגרשה וממלא גט בטל ובניה ממזרים ולכן צעיק דווקא שחמר לה כן בשעה שמגרשה דמשום ש"ר הוא מגרשה משום דבאמר הוא דמלי לקלקלה חבל' בלא חמר לא מלי לקלקלה משום דדברים שבלב חיים דברים וכיון דלא מלי לקלקלה נכך מותר להחזירה וכמו שפי' שם רש"י בסוגיא עיי"ש. והרמב"ם הוסיף עוד דצעיק נמי דכפלי' להנחי' דמסקין בסוף סוגיא עלה דהך מהי' דהמוליא את אשתו משום חילוניות. והרמב"ם סובר דלא צעיק כפלי' להנחי' חבל ט"כ' חמר צעיק כיון דטעמא משום קלקולא. ודעת הרמב"ם לפי פ"ה הב"י דאפילו בלא חמר כלל נמי לא יחזיר והיינו משום דדעתו לפסוק כלשנא בהרא דרש יוסף בר מנימוי לחומרה דטעמא דמחני' הוא משום שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות ובגדרים ולכן גם אם לא חמר כלל נמי חסור להחזירה. והרמב"ם דביוצאיו השני על הב"י דליכא למימר דטעמא של הרמב"ם הוא משום דפוסק כל"ב דהא גבי חילוניות נא מריך הרמב"ם ג"כ שום חמירה וס' ליחא להך טעמא דלשנא בהרא ולכן פי' בהרמב"ם דבאמרה גם הרמב"ם פוסק כל"ב דטעמא הוא משום קלקולא רק דלנן לא פסקין כר' מאיר היכא דליכא גילוי דעת וחומרה דמוכח דלית לר"מ לא מהני שום גילוי דעת ובכל מקום צעיק דווקא חנאי כפול ולכן סובר כלשנא קמא דצעיק חמר דווקא ובסוף סוגיא מסקינן דצעיק נמי דכפלי' להנחי' והיינו משום דסוגיא חללא חליבא דר"מ ולר"מ לא מהני שום חומרה וגילוי דעת. חבל חן חף דפסקין כר"מ וכמב"ב הרמב"ם דפ"ה חלוא חנאי דצעיק חנאי כפול בין בחיבורא בין בממונא מ"מ היכא דליכא חומרה דמוכח וגילוי דעת לא פסקין כוונתה דמוכח מהא דרש אשי במס' קדושין גבי ההוא גברא דבעי למיסק לארעא דישאל ואין כרש אשי צעיק למפסק דהוא בהרא ולכן אפילו לא חמר כלום כאמר ובפלי' להנחי' דמי וזהו טעמו של הרמב"ם. דלא מריך חמר כל' והנ"ל דביוצאיו להאכיל' פי' דברי הרמב"ם דגם הוא פסק כלשנא קמא וסבירא ליה דצעיק חמר ובפלי' להנחי' דווקא חלא שלא חס הרמב"ם לבאר כהאן דיני התנאי משום שכבר נתבאר במקומם וסמך על מה שביאר במקום חמר והוא הנוהג לדעתו בכוונת הרמב"ם ויהר מכל מה שגמרו בו וצוין בשו"ע אהב"א סי' י"ו סעיף ג': ונמלא בנ"ד כיון דלא חמר כלום ח"כ לכל הני דיעוה דצעיק חמר דווקא לית כהן השבא דלא יחזיר אפילו אם ה' גט גמור מדבריהם ולא נשאר נט' למיחש ליה זולתי לדעת הרמב"ם. והגה לדעת הגר"א דביאר דעתו דפסק כישנא קמא רק דבמקום דיש גילוי דעת לא קיי"ל כר"מ ואפ"י חמר חית נר"ח ח"כ גם בנ"ד לית ביה חששא כיון דעיקר טעמא משום קלקולא שמה הלך והשבא לאחר וממלאו הדברים בדיחא וממלא גט בטל ובניה ממזרים וח"כ דליכא חך טעמא דהא לא שייך ביה שמה הלך ואשחא לאחר כיון דהוא פסול מדרבנן לכל הדיעות ח"כ מלחא דפשיטא דלית ב' משום חך חקנחא דלא יחזיר ואפ"י לפי הבנת הת"ל והב"י דבדברי הרמב"ם דפירשו דגם בנ"ד שייך חך חקנחא דלא יחזיר כדי שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות מ"מ חומר חני דאפ"י חן שום חשש בנ"ד דהא וודאי דלשנא בהרא דטעמא משום שלא יהיו בנות ישראל פרוצות בעריות ח"כ וודאי דצעיק שיהיה הש"ר והגדר דבר מבורר בגון שראו זה דבר פרוצות אשר מזה ילא עליה הש"ר אבל אם נמלא הש"ר שהוא שקר מכל וכל וודאי דלא שייך ביה הקנחא דפריעות דהא כל עיקר התקנה הוא קום קנסוסה חכמים להך חתאה. וכיון שנמלא שקר ח"כ מפני מה נקנסוסה רבנן ופניהו מה חתאה שגמור שיקנסוסה רבנן ומה לה לעשות שהוליו עליה דיבת שקר חלא וודאי דמיייר שגב"ר הוא דבר מבורר וח"כ בנ"ד דעיקר הקול שילאה עליה הלא מבטלה. והרמב"ם וודאי דלא מהימן כמזכירט לעיל וח"כ וודאי דלא שייך למקנסוסה כיון דלנן דיינין שהדבר הוא שקר. ובאמרה כ"ה הוא לחומה דמלהא משום דעיקר פירוש של הב"י דבדברי הרמב"ם הוא המנה וכו' שמה עליו דביוצאיו הגר"א וכו' שהבאה לעיל וח"כ ל"ל לו כהנ"ל

שכח דודתך היא וכל קורבה שהאשה זה כבעלה הבעל זה כאשר הלך אחיו ואחי אביו ואחי אמו יש להם נשים כשם ששני לאחיות ואחיות אביו ואחיות אמו בעלים דהא בזכרים נקיים למחיה והוא הדין נקבות. ויורר מפרש בחורה אשה כבעלה מבטל כאשר וכו' שיש לבטלה נשים כן יש לבניהם נשים וכן אחיות ואחיות אביו ואחיות אמו יש להם כלות כשם שיש להם חתנים ולפיכך שאלו צמ' באשה חורגה ואילו בשאר הקרובים השמיים במשפחתו לכולם נט' קדושין וכו' ואולי כולן שטה אחת הן בעל כאשר ואשה כבעלה מדכחיד דודתך היא חבל בשני קדושין מהורה משה רבינו לא למדע מדבריהם למדע שלא ראו להוסיף חלא ראשון בראשון דהיינו גיסו ובעל חורגתו ואשה חורגתו עכ"ל. הארכתי להביא דברי הרמב"ם כהנהו וכלשנא נפי שמדבריו חנו למדן הרבה שהירוח לדברי הרב בעל ט"ב שהרי מבורר בדבריו דלא מצבי קדושי חיסות לבד הוא מדאורייתא חלא אפילו בהטרישתן יחד קרובי האישות וקרובי האם אפילו הכי פסקין מדאורייתא שהרי כתב דלמי אמו יש להם נשים חף דהוי בנדרין יחד קרובי חיסות וקרובי האם. וגם למדע מדבריו שאין חילוק בין בעל כאשר ובין אשה כבעלה ודלא כמו שרש"י בנ"ב שם באותה חסובה לחלק ביניהם. וגם יתר דבריו שם טולס נסחרים ופרכים מדברי הר"ה והרמב"ם האלו דו"ק ותשכח כי נלחתי להאריך בפרכים. ומההימא על רב גדול וגאון כמנה שטעמא ממנו לפי שעה דברי הראשונים במקומן ומעשה בנידון של הרב בעל ט"ב שה' העד בעל אהות אשה של המקודשת דלא היו רק חד קדושין ח"כ לכל הדיעות בין להר"ה והרמב"ם והרש"א והר"ף ובין להרמב"ם לטובה הוי פסולי מדאורייתא ודלא כהנ"ל וזה צדור וליח ביה שום שפיקא :

ובזה גיטא דנ"ד דהר"ה הוי במחלוקת הר"ה והרמב"ם דלהרמב"ם לא הוו פסולין רק מדרבנן כיון דליכא כהן חרי בעל כאשר וכיון שכן גם הגט חית פסול רק מדרבנן דהא וודאי דהמגרש בפסולי עדות דרבנן חן הגט פסול רק מדרבנן. ואפילו לשיטת הר"ף בהנחה דסבירא ליה דהמקדש בפסולי עדות דרבנן לא הוי קדושין כלל משום דכל מאן דמקדש חדשהא דרבנן מקדש ואפקעינהו רבנן לקדושין מיניה וצוין בשולחן ערוך אהב"א סימן מ"ב ובטור וב"י. מכל מקום צמגס בפסולי עדות דרבנן וודאי דחית פסול רק מדרבנן וכמו שהאריך בזה הרש"א בהנחה הנ"ל דדוקא גבי קדושין הוא דשייך לומר דאפקעינהו רבנן לקדושין מיני' משום דהפקד ב"ד ה' הפקר ומלא דבמחש' שקדש בהן הוי הפקר או דה' רבנן לבטלהו בעלות זמ' מנח"כ בגירושין דלא שייך חך מלחא כל' לומר דאפקעינהו רבנן לגירושין מיני' דהע דהא הך ג' ניטין פסולין דתנן במחני' ואם נשאה הולד כשר ואחמאי לא נימא דאפקעינהו רבנן לגירושין מיני' ולא מליט כלל הש"ס חך סברה לפנין גירושין לומר דאפקעינהו לגירושין מיניה כמו שחלנו כן לפנין קדושין ועוד הלא חך שם בראיות עיי"ש והוצא דבריהם חלו בקרובה בנ"י סי' ק"ל בריש הסי' עיי"ש וצוין דביוצאיו הגר"א סי' מ"ב ונמלא כי חך גיטא דנ"ד לשיטת הרמב"ם חית פסול רק מדרבנן :

אבל לשיטת הר"ה ושיטתו הך עדים הוו פסולין מדאורייתא ונמלא כי חך גיטא הוא פסול מדאורייתא ונחה כיון שברר דקושיה הרמב"ם על הר"ה חניה קושיא כ"כ ח"כ ויהר נראה עיקר קשיטת הר"ה. מדה שהרי הר"ף והרש"א והר"ה ס"ל כן ולכן חית לן למכסך כוונתיה שהמה רוב מנין ורוב בנין ועוד דפשיטא דלשנא דתמודא דמחני' משמע כוונתיה דכל מה שמנה במנהגה מהמחא כוליה הוי מדאורייתא וגם אשה חורגה כיון דקפשיט לה בגמ' בהמא מקדש מהמחא הוי דאורייתא והוי הכל דלא כהרמב"ם. לפיכך חך גיטא דנ"ד נראה דהוא בטל מדאורייתא ואינו גט כלל וכיון שכן מתילא דלא שייך ביה עוד חך חששא דהמוליא את אשתו משום שם רע לא יחזיר ולא חך חששא דקלא דקמי נשואין וכמבאר :

מיהו אפי' אם נישא לשיטת הרמב"ם ונחמר דהך גיטא חית פסול רק מדרבנן אפ"י לית ב' משום חך חששא דלא יחזיר משום דבהך דינא דלא יחזיר נאמר בו ג' שיטות דדעת הר"ף והרמב"ם והרש"א לפסוק כלשנא קמא דרש

חבל יש לה בנים לא תלך ואם בוא עידי שוממה אפילו יש לה כמה בנים תלך ואם רב חקי למחיהן צ"ש לה בנים ולבן צ"ש דווקא עדים ופריך מאי דומקא דרב לאוקמי צ"ש לה בנים דווקא בעדים ומשני אמר רבא מחגי' קשיה דקמי הוליוה דמשמע ע"כ ד"ד וב"ד בעדים הוא דמסקי ואב"א הגי' מחייחא רבי היא דהיא רובל יולא ואשה מוגרת בסיור או רוק למעלה מהכילה או מעלים הפוכים בטולן אמר רבי הוליו ומכוער הדבר תלך ומסקין והלכה כוותי' דרב והלכה כוותי' דרבי קשיא הלכה האלכח לא קשיא הא בקלא דפסיק הא בקלא דלא פסיק קלא דל"פ וליכא עדים כרבי קלא דפסיק וליכא עדים כרב עכ"ד הנמ' והנה רש"י פירש להך ברייתא דרובל דתלך דקאמר רבי היינו מהבטל ולשטמו דמסקין דבקלא לא פסיק קי"ל כרבי היינו דמסקין גם ונהבטל ע"כ קלא דלא פסיק וההוא' הקשו ע"ז דהא קי"ל כרב אפי' דקלא דבחר נשואין לא חיישין לי' ועוד דהא קי"ל כרב דאמר אין חוסרין על היחוד וכו' דהא קי"ל כר' אלעזר דאמר אין האשה נאסרת על בטלה אלא ע"י קיטי וסחירה ועוד הוכיחו גם מסוגין דמקאמר סהמא דהש"ס ב"ד בעדים הוא דמסקי ומשמע דכ"ע ס"ל הכי מדלא קאמר רב סבר וב"ד בעדים הוא דמסקי לכן קמפרשי התוס' דהברייתא דרובל דקאמר רבי היינו שאלא מהרובל אס נשאת לו וכן הא דמסקין דבקלא דלא פסיק קי"ל כרבי דתלך היינו נמי מהרובל ופירושא דשטמח נראה מדבריהם דהגי' דברי כישור דקמי' בברייתא לאו דה בטלמו מקרי קלא דפסיק או דלא פסיק דק כי הרי מילי נינהו וקלא היא מלתא אחריחא ודבר כישור הוא מלתא אחריחא ויש לדייק כן מדבריהם משא"כ ורוק למעלה מהכילה לא עדיף מקלא דלא פסיק דהא בסמוך אמר דלרבי מפקין אפי' בקלא דפסיק מכה הך ברייתא ולשנס זה מורה בירור כי הרי מילי נינהו אלא שהאוס' מדייקי דפל כהך הנה דברי כישור דקמי' רבי לא חשיבי רק בקלא דפסיק דאל"כ מנ"ל להש"ס לומר לרבי דמפקין אפילו בקלא דפסיק דהא לא מניט לרבי מימרא אחריחא בר מהך ברייתא אלא ע"כ דפשיטא לי' להש"ס דהנהו דברי כישור דקמי' רבי לא עדיף מקלא דפסיק וקלא דלא פסיק עדיף טובא מהנהו דברי כישור דברייתא ולכן בקלא דלא פסיק פסקין כרבי דתלך מהרובל אלא בקלא דפסיק או בדברי כישור לא פסקין אפילו מהרובל ויש ליהן טעם לדבריהם דקלא דפסיק או קלא דלא פסיק הוא קלא דזוטא ממס ולכן קדל"פ עדיף אפילו מדבר כישור בעדים משם דהקלא הוא קלא דזוטא ממס משא"כ דברי כישור אפילו בעדים מ"מ סוף כוף ליכא רק אומדנא דהנהו אלא לא בדיבור והקול אומר ברור שזוהי' ולפ"ז יהי' פירושא דשטמחא כך דהנהו ברייתא דמיימי לגיל הנטען על ח"א כו' וביריתא שניה דבד"א כשאין לה בנים כו' מיירי בקלא דמשמע לשא' דהנטען וביריתא דרבי מסתמא בעידי כישור דאל"ה מנא ידעינן דהך דריתא דבטל לא הוכיחו בדבריהם רק הר"מ לפי שטחו קמחלק בהכי וכדבעינן למימר לרמן והש"ס דקאמר ואב"א הנהו מחייחא רבי היא ר"ל כיון דרבי פסיק מרובל בדברי כישור ודברי כישור לא חשיבי רק בקלא דפסיק לכן לחיין הך ברייתא כרבי ומיירי אפי' בקד"פ ולענין להוליוה מהנטען אכל מהבטל גם רבי מורה דלא מפקין רק בעידי שוממה ממס ורב קאמדיק ממחגי' מדקמי' הוליוה וב"ד בעדים הוא דמסקי אפילו לרבי הלכך ע"כ מוכח ממחגי' דפליגי רבין עליה דרבי וס"ל דווקא בעדים דמפקין מהבטל או מפקין מהנטען אלא בלא עידי שוממ' לא מפקין אפי' מהנטען דלרבנן דבטל והנטען שניהם שוים הם והש"ס קפסיק בקלא דל"פ כרבי ובקד"פ כרבי וממלא כי הדין לשיטה זו דמנטען מפקין בקדל"פ אלא בקד"פ או בעידי כישור לא מפקין גם מהנטען ומהבטל לא מפקין רק בעידי שוממה ממס ופין להקשות לשיטה זו מהא דאמרין בגיטין (פ"ט א') אמר רבא יולא לה שם מנהה בעיר אין חוששין לה מ"מ פריטתא דבטלמא הוא דקמי' דהו' וצפטי' קמיירי ההם לענין להש"ס לכהונה הרי דחזין דללא דזוטא אף דקמי' נשואין ממי לא חיישין ליה ולא חיישין לקלא דקמי' נשואין אלא לקלא דגייטין וקדושין אלא לקלא דזוטא לא חיישין כלל וא"כ אלא תלך מהרובל בקדל"פ דילי' דשאי' הכא כיון ששאלת להנטען אלומי אלמיהו לקלא ומיישין לי' ספי וכדאמרין להך סברא לקמן בצגיין

כהט"ו או כמש"כ בציחורי הגר"א וכבר נחבאר דלדידהו ליכא השגח' בג"ד משום דה' הקנהא דלא יחזיר ומהו זה שבהבט ממילא נחבאר דליה לן למיחש בג"ד לקלא דקמי' נשואין אפילו לשיטת הרמב"ן דהך גיטא אינו פסול רק מדרבנן אפי"ה בג"ד אין שם חששא משום קלא דקמי' נשואין דהע' דהא להגי' שיטתו שחמרו בשמעתה דרובל דלא מפקין אף מהנטען אלא בדחיכת הרהי קלא דלא פסיק ועידי כישור אכל ע"י קלא דל"פ למוד או עידי כישור למוד לא מפקין מהנטען אפי"ה דהוי קלא דקמי' נשואין ובקלא דקמי' נשואין קי"ל דאפי' אם כנס מציח' אלא ע"כ ז"ל לשיטתם דקלא דזוטא לאו קלא היא כלל וכמו שחמרו רבא במס' גיטין יולא עליו שם מנהה בעיר אין חוששין לה מ"מ פריטתא דבטלמא הוא דקמי' נשואין אלא מפקין קלא דקמי' נשואין אלא קלא דגייטין או דקדושין אכל קלא דזוטא או עידי כישור דקמי' נשואין לא חיישין לה כלל וגם בקלא דגייטין או דקדושין אמרינן בש"ס לא שישמע קול הברה אלא שיהיו נדות דולקות ומיטות מונפות ובני אדם יולאין ונכנסין ואומרים פלוגיה נהקדשה היום או שחמרו פלוגי שמש מפלוגי ופלוגי מפלוגי והלכו להם למדה"י אלא קול הברה גרידא לאו כלום הוא ובג"ד לא שייך לא הא ולא הא ואפילו להך שיטתו דס"ל דבקלא דל"פ למוד או עידי כישור למוד מפקין לה מהנטען אפי"ה בג"ד מותר דהא לכאורה קשיא על הך שיטתו מהך מימרא דרבא דאמר יולא עליה שם מנהה בעיר אין חוששין לה וא"כ אחמי' מפקין לה מהנטען אלא ע"כ דלרבי' לתל' ונזכר דכאן שנין ששאלת להנטען אלומי אלמיהו לקלא ולפ"ז בג"ד כיון דהבטל מחזיר אחרת ח"א לדרבה הוא בטלמו מציח' לקלא וכמו דאמרין ביצמות וא"כ וודאי דלא שייך הך חששא דהע' דהכי הוא דהא בסוגיא דהמוציא את השחו משם ש"ר לא חיישין רק או לקלולא או לחקנחא דפרוטות ולא אמרינן דלא יחזיר משום דהוי קלא דקמי' נשואין דהא לל"כ הוי הקול דבר מצורר ולא בדאי וכמש"כ לעיל וא"כ הוי לן למיחש לקלא דקמי' נשואין אלא ע"כ ז"ל כדכתיבנא דכיון דהבטל מחזיר אחרת דבטלמא וודאי דלא שייך הך חששא וכדאמרין להדיא ביצמות על הך מחייחא דר"ק ועוד דמאי קלא שייך בג"ד דהא כבר ביארנו דהשגחה הראשונה והשלישית אין בהם שום ממס והשגחה השניה נמי לא הוי רק ברייתא דבטל למוד ומאי קול שייך בזה כיון דלא הוי רק ראיית דבר כישור למוד וזה אינו כלום וכמו שחבאר דאף קול הברה דגייטין וקדושין לאו כלום הוא ועוד דבעינן דלחזוק בבי דינא ומכ"ש קול הברה דדבר מוכער דאינו כלום ומכ"ש בג"ד וקול הברה נמי לא הוי כיון דלא ידע שום איש מזה רק דבטל לבדו ולכן לית ב' שום חששא כלל וכלל סימנא דהאי פסקא דלע"ד נראה ברור דהך אהתא שרי' לבטלה וליה בזה שום ספיקא ומ"מ לריוחא דמלתא אס' סיכומי ליה עוד שני רבנים מצדקים ואז אהיה גם אחי' סוף להם להריב' המדבר דברי שלום ואמת דוד טע ב ל מספוק :

סימן כד

ולדיוות כי מידי עברי בזהאי ענינא עיינהו בשמעתה דרובל ביצמות (י' כד) לזאח לא מנעתי מלהבטות על הכהב מה שהעלה מלחיה בזהאי שמעתה והם כי מלצר היא כי כבר דעו בה רבותינו האחרונים בהשבויהם וכמעט שח' הניחו מקום להבהר בו עכ"ל חי אפשר למדרש בלא חידוש ואחד המרבה ואחד הממעיט וכו' וזה החלי בעו"ה :

גרסינן ביצמות (כ"ד) הנטען על ח"א והוליוה מח' אפי"ה שנס וזילא ואמרין עלה בגמ' אמר רב ובמידים אמר רב שמה חמינא כי ימים וסביב רב אחר להא שמעתה דחייח' הנטען על ח"א והוליוה ע"י ונהגשה ממחא ידי אחר אם כנס לא זילא היכי דמי אי דליכא עדים כי אלא אחר ואפסקי' לקלא מחי הוי אלא לאו דליכא עדים וטעמא דאחא אחר ואפסקי' לקלא הא לא"ה מפקין ומשני אמר לך רב ה"ה אפי"ג דלא הוי אחר והוי גופא קמ"ל דאפי"ג דלא אחר ואפסקי' לקלא אפי"ה לכתחילה לא יכנס מתיב' בג"ד כשאין לה בנים

שאלות ותשובות סימן כד נחלת דוד כד

על ח"א וברייהא. דבד"א דמיתיק לפיל בסיגין מיירי בקנה
 דלא פסיק דמחמט לישא דהנשטן וברייהא דרוכל דקלמך רבי
 האל מיירי בעידי כיטור דמחמט כשטא דלשנא דברייהא דמיירי
 בעידס דל"ה מנא ידעיק והש"ס דקלמך ואב"א הק דברייהא
 רבי היא הייט משום דנראה להש"ס לדמות עידי כיטור לקל
 דל"פ וזוה שפיר מסתבר לדמינו להדדי כיון דתרוויכו חיו
 דבר ברור שזנה כמו עידי טומאה ממם רק דאין אמרין מדינא
 עליה קל דל"פ או שרלו זה דבר כיטור בעידס דמסמחא זינה
 ולכן שפיר דמו אהדדי ולכן קלמך הש"ס הני מחמטא רבי היא
 דמדחזין לרבי דמפיק בעידי כיטור אף שזנו דבר ברור ח"כ הי
 בקל דל"פ כנוונא דמיירי ביה הק דברייהא נמי מפיקין ניה לדי
 וכיון דסוף סוף נראה רק אומדנא לך לא מפיקין בזה מהבעל
 רק מהרוכל והש"ס קפסיק הלכא למסקנא דגם מהרוכל נא
 מפיקין בקל דל"פ לחוד או בעידי כיטור לחוד כרבי אלא דזוה
 בדאיכא להרוויכו והייט משום דבקל דל"פ לחוד אף דהוי קל
 דקמי נשואין להרוכל מ"מ לא הייטין ליה משום דקל דזוה אף
 דקמי נשואין לאו כלום הוא וכדלמך רבא ואף דמפיקין דהיכא
 דחזמי' לקל גרם טפי מ"מ הגמ' לא מסיק כך אלא לדמות
 דברי רבא בר"נ דלא דמי בעל לבועל ולכן אפי' למאי דהני
 רבא בר ר"נ הו"ה חנן במהניחן אש"ה לא דמי בעל לבועל
 משום דהבועל אלומי חלמי' לקל ובעל קמגרם לקל אכל לפי
 האמה לא קיי"ל בזה כרבה בר ר"נ רק דמחמטין הו"ה חנן
 וכרז ומחמטין פליגא על דרבי וס"ל דלא מפיקין גם מהרוכל
 אלא בדאיכא עי"ט ממם רק דאין להלכה פסקין בעין הכרעה
 בין פליגא דרבנן ובי' ולכן לדין לא נרייבין להך סברא דאלומי
 חלמי' לקל דגם אס נאמר דגם לדין חיהא להך סברא
 דאלומי חלמי' מ"מ לא אלומי כי' לענין להו"ה מהנשטן רק
 בלידוף עידי כיטור אכל בל"ה לא הייטין לה כלל והייט דלא
 אדכר הק סברא לפיל לגבי הא דמפיקין הלכא רק לקמן
 בדרכה בר ר"נ ואף דלרבי מפיקין גם בקד"ל לחוד וא"כ לנאורה
 חקיקה דלחמי' הל"ל נהש"ס למקטס הק סברא לרבי בכדי דלא
 חקיקה עלי' מקל דזוה דלא חייטין לה דזה חוט כלום דלרבי
 ודאי דלא קשיא מימרל דרבא דלימא דרבי ליה יהי הק דרבא
 וגם עיקר קשיית החוס' שהקשו מקל דקמי נשואין ומהא דאין
 אבה נאסרה על בעלה אלא ע"י קטו ובהירה לא לרבי הקשו כן דזה
 ודאי חיה קוביא כלל משום דממימרל דלמורלי לא מקשיין
 לרבי וכל הק קיי"ל מימרל דלמורלי הוא רק דעיקר קוביא
 ההוס' הוא לפי מאי דמפיקין והנכחה טוהיה דרבי בקד"ל
 ולגבי הא דמפיקין הלכא לפי גירסת הר"ק לא נרייבין כלל
 להך סברא דאלומי חלמי' לקל ולכן לא קמדכר ליה הש"ס רק
 לקמן דבאו לדמות מימרל דרבה בר ר"נ ומיישב כל מה דקדקט
 לשיטת האוס' ולא נאמר רק הק דוחקא ש' הרישב"א דלשנא
 קטיעתא הוא נפרס בדרכי דקלי חרוכל וגם כל מה שהקשו החוס'
 לשיטת רש"י הגל מיישב לשיטה זו כמו לשיטת החוס' כיון דגם
 הם מפריש כההוס' דלרוכל קאי :

ועוד קמפרש הרישב"א והג"ל לסוגיא דמחמטין בלשנא אחריאה
 חליצא דהרי"ק והוא דהך האל דקלמך רבי פירוש
 דהאל מן הבעל רק חזין הכוונה שמו"לין אוחה מהבעל בעל
 כרחו ע"פ ב"ד אלא שאם רנה הבעל מו"הא בלא כחצה
 והש"ס דקלמך ואב"א הני מהנייהא רבי הוא ה"ק דמדחזין
 לרבי דב"ל דע"י עידי כיטור מפיק לה בלא כחצה דע"י כיטור
 זה הפסידה כחצתה ח"כ ודאי דמהנשטן מפיקין לה ב"ד
 ע"י עידי כיטור וקל דלא פסיק קמדי הש"ס לשידי כיטור
 ובמכ"כ בפרושא דלשנא קמא : ובמסקנא גרסינן כמו שפירשנו
 במחמט קמא וגם לפי הק פירושא יישיבו כל הקושיא שהקשו
 החוס' וגם מה דקדקט על שיטת החוס' הכל כמבואר לעיל
 וגם הייטב לפי הק פירושא לישנא דלאל דקלי אכעל ולא
 חרוכל ולא הוי קמיטס כהניס' וגם מהירושלמי דמס' כחצות
 משמע כהאי פירושא דהביא להבירייהא דרוכל בין הק דחשיב
 ש' מהניחין לעוברת ע"ד משה ויראיה ובעוברת ע"ד הא
 מהקין במס' בטה (נה) דאס רנה לקיימה מקיימה רק דאס
 רנה להו"ה מו"הא בלא כחצה : וכיון שכן גם ברייהא דרוכל
 דהו"ה והייט ממם כהך פירושא אלא דלחמי' גם הק פירושא
 דהוק

בסוגיין לרבה בר רב נחמן אכל מ"מ שיטה זו חיה מחמטין
 כ"כ בפירושא דמחמטין : ח"כ דלשנא דהאל דקלמך רבי דקמפרשין
 דקלי חרוכל הוא דחוק טובא דל"ה נזכר בבירייהא דנשנא להרוכל
 וכמכ"כ בחידושי הרישב"א דלשנא קטיעה הוא עי"ט : ב"ד דמאי
 דלדידי למימר לשיטתם דעדי כיטור לא חשיב רק בקל דמפיקין
 דל"כ מנ"ל להש"ס לומר לרבי דמפיקין אפילו בקל דמפיקין
 אלא ע"כ דהש"ס קמדי קל דמפיקין לשידי כיטור וזה קשה
 טובא דמה ענין זה לזה דקל דמפיקין חמרינן מדפסיק הק קל
 ש"מ שהוא שקר מעיקרו אכל עידי כיטור איכא למימר דלומדנא
 דמוכח הוא שבו"ה ונחה וא"כ מנ"ל להש"ס לומר דלרבי מפיקין
 גם בקל דמפיקין דלא שפיר עידי כיטור דאיכא לומדנא דמוכח
 דנחה אכל קל דמפיקין הוא שקר מעיקרו ולא חייטין ליה כלל :
 ג' גם פירושא וכן פירש"י בזה דקל דלא פסיק וליכא עידס כרבי
 קל דמפיקין וליכא עידס כרבי כרבי ג' דהוק טובא דלשנא
 דליכא עידס יתפרש כנוונא חמרינא מלשנא דליכא עידס דלשנא
 דליכא עידס קמפרשין בלשנא דהש"ס וה"ק קד"ל ש' דליכא
 עידס אש"ה הנכחה כרבי דהאל ולישא דליכא עידס קמפרש
 בלשנא דהי וה"ק קד"ל ח' איכא עידס כרבי הוא דהאל אכל
 בלא עידס לא האל וזה וודאי דחוק טובא לפרש הני חרי לישני
 דליכא עידס וליכא עידס כהרי נווני ועוד דלמאי הולך הש"ס
 כלל לומר דהא דליכא עידס וליכא עידס ומאי קמ"ל בזה
 ובקל"ה ל' למימר קד"ל כרבי קד"ל כרבי ואלא דענא ממילא
 דבקל"ה כיון דמפיקין הלכא כרבי ח"כ אף בלא עידס מפיקין
 ובקד"ל כיון דקיי"ל כרבי לא מפיקין בלא עידס ועוד דלכל הנחות
 הא"ל למימר גם בדרכ קל דמפיקין וליכא עידס כרבי דהא עיקר
 רבנא דמימרל דרבי היא דלא עידס לא מפיקין : אכל הא
 דמפיקין דליכא עידס ליה בזה שום רבואה דמחמט דפשיטא
 היא כיון דליכא עידי טומאה ממם דמפיקין ומי יפלו ע"י וא"כ
 למאי קלמך הש"ס כלל להא דליכא עידס וטפי הל"ל קד"ל
 וליכא עידס כרבי כיון דזהו עיקר הרבנא ד' : ועוד דמאי
 דלרבינן למימר לשיטה זו דמאי דמפיקין מהרוכל בקד"ל
 משום דהוי קל דקמי נשואין אכל בקל דזוה לא חייטין ליה
 כלל אפילו היה קמי נשואין ובעל כרחך לריק נחלן ולומר דלחמי
 הכא כיון דכנסה הנשטן חלומי' חלמי' נקלח וכדכתיבנא לעיל
 וגם זה דחוק דפשיטא דלשנא דהלמחמט משמע דהך סברא דלחומי'
 חלמי' נקלח לא קמדיה הש"ס רק בדרכה בר נחמן אכל כאן לא
 נרייבין להך סברא דאס חלמי' הל"ל להש"ס למימר נהך סברא
 נבי הא דמפיקין הלכא כוונה דרבי בקד"ל כיון דלא בני בל"ה
 ופ"ג ליישב כל אלה :

והרי"ף והרמב"ם פסקו ג"כ כשיטת החוס' דמהבעל לא
 מפיקין רק בעידי טומאה ממם אכל לענין להו"הא
 מהנשטן בזה פסקו דלא כההוס' רק דלא מפיקין מהנשטן אלא
 בדאיכא חרי לנרישוכה היינו קל דלא פסיק וגם עידי כיטור
 אכל בחדא מנייהו לחוד הייט בעידי כיטור לחוד או בקד"ל
 לחוד לא מפיקין אף מהנשטן וגם בדאיכא חרי לנרישוכה נמי
 לא מפיקין מהנשטן אלא בחזין לה בנים אכל בים לה בנים לא
 מפיקין אלא בעי"ט ממם : והנראה שהיה להם הנרסא בש"ס
 קד"ל וליכא עידס כרבי קד"ל וליכא עידס כרבי וקמפרש לה
 לה על עידי כיטור דמיירי ב' רבי ולא על עידי טומאה : ומדברי
 הרישב"א ובג"י נראה שכן הי' גרסאם להדיא קד"ל וליכא עידס
 כרבי קד"ל וליכא עידס כרבי ור"ל נמי עידי כיטור וכן נראה
 גם מדברי הרמב"ן בחידושו ליבנות שכן הי' הגירסא לפניו
 וגירסא זו מהיבצתה פפי מהכירסא שלפניו לפני ג' זו מהיישב
 כל מה דקדקט לפיל בקושיא ג' ודו"ק :

ובפירושא דמחמטין איכא לפרושי חליצא דהרי"ף בחרו
 אפי' ותרווייהו פירושי חליצא בחידושי הרישב"א
 הפירוש האחד הוא כפשוטו דגם הרי"ף מפרש דהאל דקלמך
 רבי הייט מהרוכל וכפי' החוס' רק דבזה דמפיקין הלכא
 גירסתו משונה מגירסת החוס' וכדכתיבנא : ולפי זה מיישב היסוד
 כל מה דקדקט לשיטת החוס' דמחמטין ר' לא נרייבין למימר
 דהש"ס קמדי קל דמפיקין לשידי כיטור רק דקל דמפיקין וודאי
 לאו כלום הוא ואפילו לרבי כיון דמחזיקין ל' בשקר מעיקרל
 רק דהש"ס קמדי קד"ל ש' וייט משום דהברייהא דהנשטן

ומדבריו בחצותו ס' פ' האריך לפרש דברי הרמב"ם כהן פירוש הגניא נכחצט בשם הריטב"א והג"י וחרי תמיהא קא חזינא בדבריו חדל דכחל לך פירושא למלחא חדחא כאלו הוא ילא לידן בדבר החדש ובלחמא הא מלחא שהיקחא כתוב ומפרש בדבריו הג"י והריטב"א • ועוד שיה דדברי הרמב"ם לא מחפרשן כהן פירושא בשום אופן וכדכחינא וממרמ"ל לא ירד לעומקו בזה ודו"ק חלל דלכחי איכא למידק בדברי הרמב"ם דכחצו דו שראו זה דבר כיסור אינה לריכה ההרחה להפסידה כהוצאה ולפוס מאי דפירשנו דהרמב"ם ילא לו כן מדברי הירושלמי מדמייה ליה במלל עוצרה ע"ד ועוצרה ע"ד הא קי"ל במס' סוטה בפרק ארבעה (פ"ה) דלריכה התראה להפסידה כהוצאה וח"כ מיל' להרמב"ם הך מנהגא דו אינה לריכה התראה דהא אדרבה מהירושלמי משמע שפי דלריכה ההרחה ככל האי עוצרה ע"ד דקחציב במהאי • ובשלמא אי נימא כדברי המהרמ"ל דהרמב"ם מפרש לסוגין כהן פירושא תינינא שנהצט בשם הג"י והריטב"א שפיר איכא למימר דמדחזיקין דפשיטא ל' להש"ס דכין דמאי להוליה בלא כחוצה ח"כ מפקין לה מהנעטן בעל כרחו ח"כ ע"ד דמפסדה כחוצה בלא התראה דבלא"ה לא הוי ש"ך דלמויניהו להני דניס אהדי דלימא דהא דמפסדה כחוצה לאו משום דמחזיקין לה לענין זה בנחה עד דנילף מיני' דמפקין לה מהנעטן רק דלהכי מפסדה כחוצה משם דעברה על התראה • חדע דהא בכל האי עוצרה ע"ד דקחציב במהאי אטו הוא משום דמחזיקין לה בנחה מכבר דהא ודלי ליהא דהא בכל האי דקחציב שם ליכא שום הוכחה על וטא דמחקר רק דמס' קמפסדה כחוצה משום דעברה על התראה ומתנהגת בפרישות וכיון שכן אי ס' דגס בלאו זה דבר מכושר גמי לריכה ההרחה להפסידה כחוצה ח"כ לא הוי ש"ך דלמויניהו וטו' מדפסידה כחוצה על כרחך דמפקין לה מהנעטן ומחזיקין דהש"ס קמדמי לה אהדי ש"מ דלינה לריכה התראה רק דמחזיקין לה בנחה מכבר ולכן פשיטא ל' להש"ס דמהנעטן מפקין לה וח"כ עלה שפיר פסקו של הרמב"ם שפסק דו אינה לריכה ההרחה אכל לפי מאי דהוכחט דהרמב"ם על כרחך לית ל' כהאי פירושא רק דנפיק ליה האי דינא מדברי הירושלמי ח"כ הדק"ל דמל' להרמב"ם הך מלחא דו אינה לריכה התראה דלדברא הא מהירושלמי משמע שפי דלריכה התראה מדמייה ליה בין הך דעוצרה ע"ד ועוצרה ע"ד הא לריכה התראה • אך בלחמא זה אינו קושיא כלל דשפיר הוכיח הרמב"ם דו אינה לריכה התראה דלי ס' דגס וזו לריכה התראה ח"כ למאי בעינן כלל הא דאשה חוגרת בסיגר או רוק למעלה מהכילה הא גם בלא זה היכף שנתייחדה עם הרובל הוי עוצרה ע"ד וכמו שהוכיח בה"ד בסי' רמ"ב דביחוד לחודי אפילו בלא דבר כיסור גמי הוי עוצרה ע"ד מדאמרי' שם במס' סוטה דקבעי שם למפשת דעוצרה ע"ד לריכה התראה מהא דחולו ש"ב מפקין להם מאי לאו להפסידה כחוצה ופירש"י שם וזו עוצרה ע"ד היא דנתייחדה עם אנשים עיי"ש • ח"כ הרי מוכח להדיא מהש"ס דע"י יחוד לחודי גמי הוי עוצרה ע"ד וח"כ למאי בעינן כלל הא דחוגרת בסיגר או רוק למעלה מהכילה דהא ע"כ מיירי שנתייחדה עם הרובל וכמו שפירשו כל המפרשים וח"כ היפוק ל' דמשום יחוד לחודי הוי עוצרה ע"ד חלל ע"כ להכי מהני הא דחוגרת בסיגר או רוק למעלה מהכילה לומר לך דע"י זה אפילו התראה אינה לריכה משום דלחומדא דמוכח הוא שגורה עם הרובל וזהו דלא מפקין לה מהנעטן ע"י לחומדא זו משום דמבעל לא מפקין אלא בדבר הברור דהיינו עידי טומאה ממס' מ"מ מהני הך לחומדא להפסידה כחוצה אף בלא התראה משום דמחזיקין לה בנחה ושפיר פסק הרמב"ם דו אינה לריכה התראה :

אלא דלכחי איכא למידק דלילי הכא מוכח דאף דמחזיקין לה בשפק ונחה ומפסדין לה לכחוצה בזהי אפ"ה לענין לחוסרה על בשלה אינה נאסרת בזהי ח"כ חזין דלהפסידה כחוצה הוא דבר קל יותר מלחוסרה על בשלה וחילוי בירושלמי בריש פירקין דהוצאות הא גרסינן ר' יונה בשם ר' קרישכא בוגרת כהציות פתוחה היא הדא דלח אחר גלל להפסידה • מכחוצה אכל לקיימה אינו רשאי משום שפק סוטה ואיכא כי דרבי תנינא

דחוק קלח במאי דמדמי היכא דמאי הבעל להוליה בלא כחוצה וזו מפקין מהנעטן בעל כרחו ואין דמיון זה מוכרח כ"י ולדינא אין נ"מ בין הך פירושא לפירושא קמח לענין סופין אורו להוליה דלחזוייהו הך פירושא לא מפקין מהנעטן אלא בדליכא אלאא לריעותא קד"לפ ועידי כיסור וגם אין לה בנים ובחסר חדל מנייהו לא מפקין גם מהנעטן ומבעל לא מפקין כלל אפילו בתראה לריעותא אלא בעידי טומאה ממס' רק דבהי יס"מ בין הך פירושא לפירושא קמח דלילי לך פירושא לא אמרינן דאם רנה הבעל להוליה דמוליה בלא כחוצה אלא בדליכא תרהי לריעותא קד"לפ וגם עידי כיסור ובלא"ה אינה מפסדה כחוצה בקד"לפ לחוד או בעי"כ לחוד הדע דהא לשם הך פירושא הוי פשיטא ליה להש"ס דריכא דמאי הבעל להוליה בלא כחוצה או רואה להוליה מפקין לה מהנעטן בעל כרחו • וח"כ למאי דמפקין להנחה דמנעטן לא מפקין רק בתרהי לריעותא ח"כ ע"כ דגס הבעל אינו יכול להוליה בלא כחוצה אם רואה להוליה אלא בדליכא תרהי לריעותא דלי ס' דמפסדה כחוצה בקד"לפ לחוד או בעי"כ לחוד ח"כ גם מהנעטן הוי מפקין בחדל מנייהו לחוד דהא בש"ס קמדמי להו אהדי ומחזיקין דלא מפקין מהנעטן רק בדליכא תרהי לריעותא ש"מ דלינה מפסדה כחוצה ג"כ אלא בדליכא תרהי לריעותא וזה ברור • וחילוי לפירושא קמח אינו מוכרח כלל לומר כן וטוב לומר דגמי דאין כופין את הבעל להוליה אלא בעידי טומאה ממס' אפ"ה לענין מפסדה כחוצה חס רנה להוליה אפשר דמפסדה אפילו בעידי כיסור לחודייהו וכדבעינן למימר לקמן :

ובין שכן דברי הרמב"ם בפ"כ מה' אישות ס' פ' מוכיחין להדיא דלא ס' לך כהן פירושא אלא כפירושא קמח חדע שהרי בפ"ב מה' סוטה ה' י"ג כהן דלא מפקין מהנעטן עד דליכא תרהי לריעותא קלח דלא פסק ועי"כ וכשיטת הרי"ף עיי"ש בדבריו ואילו בפ"ד מה' אישות כהן דדבר מכושר אם רנה הבעל הרי זה מוליה בלא כחוצה ואינה לריכה התראה להפסידה כחוצה רק דאפי' בלא ההרחה גמי מפסדה כחוצה וגם אם רואה לקיימה אפ"ה הפסידה כחוצה דמכבר גלל היקטו הכמים כחוצה לפירותא כאלו ולא הזכיר הך מלחא דבעינן קלח דלא פסיק בנרוף עידי כיסור רק דבעידי כיסור לחודייהו גמי מפסדה כחוצה • אלא ע"כ ל' דהרמב"ם מפרש לסוגין פירושא קמח דהא דקאמר רבי הייט מהרובל והך דינא דכחצו בפ"כ מה' אישות דע"י דבר כיסור לא רנה מוליה בלא כחוצה לא מפירושא דשמעתינן נפיק ליה הך דינא רק דמהירושלמי דמס' כחוצה בפ' המדיר למד זה דמדמייה ליה הירושלמי אמהאיין דעוצרה ע"ד ועוצרה ע"ד קי"ל דאם רנה לקיימה מקיימה ואם בלא להוליה מוליה בלא כחוצה לך ס' להרמב"ם דגס דבר מכושר הוי דכחוצה וקמפרש הרמב"ם דהירושלמי מיירי בעי"כ לבד מבלי לירוף הקול דהא גם ברייהא דרבי דמייתי הש"ס דלין גמי קמפרשין לה אליבא דהך שיטתא דמיירי בעי"כ לחודייהו מבלי שום קול רק דהש"ס קפסיק להנחה בזה דלא כרבי דברייהא ולא מפקין לה מהנעטן אלא בדליכא תרהי קד"לפ ועי"כ אכל ברייהא דרבי מיירי בעידי כיסור לבד וח"כ גם הירושלמי נדקיש ג"כ כלשנא דברייתא מלש מיירי גם כן בעידי כיסור לחודייהו ואפ"ה קחציב לה בין הגבה דעוצרה ע"ד ח"כ מהי ילא לו להרמב"ם דאם רנה להוליה מוליה בלא כחוצה משפט העוצרה ע"י • והירושלמי וש"ס דלין לאו בחדל גווגא מיירי ובפי' הג"י והריטב"א רק דתרי עניני הם דהש"ס דלין מיירי לענין להוליה מהנעטן בעל כרחו והירושלמי מיירי לענין להוליה מהנעטן אם רואה • משום דבלחמא הירושלמי לא לך ברייהא קמייהו דלא תני בזה למלחיה דרבי רק כי הוא מימרל דלחורלי בירושלמי • וגם קחציב שם מילי אחרניא דלא הני דברייתא דמייהו הש"ס דלין ולכן אין כחך דחוק כלל לומר דמיירי בזהי גווגא חלל דמ"מ כיון דהרבייהו חדל לשנא קא נקטי וביריתא דש"ס דלין מהפרכתא בעידי כיסור לחודייהו לך גם דברי הירושלמי מהפרכתא כן דמיירי בעי"כ לחודייהו ומזה ילא להרמב"ם הך דינא דפכ"ד מה' אישות כללע"ד ברור ומוכח בדברי הרמב"ם :

החיים מה שהקשו מקלה דבר נשואן ומהלך דתן הלאה נאסרה
על בעלה אלא ע"י קט"ס משום דשאי הכא כיון דליכא ליורשא
דרחיה הבעל דהוה עשירי עוממא ממש ומפקינן לה גס
מהבעל לרבי בקלה דפסיק - ולדין בקלה דל"פ - ועיין דברכי
המדרש ודברכי הר"ם בסוגין שצבילו להך פירושא דהר"ם
דברכי השאלהות - ולפוסק דה פירושא ל"ז דדבר כיורש ברחיית
הבעל נאסר לאו מלפני הוה כלל וגלו משום דלא מהימנינן ל"י
בזה רק דחפילו חי יבצין ל"י להבעל כל דבריו ונאמית שחמך
חמך בזה שראה חפ"ה חיץ כלים - הדע דהא ע"כ גס לרבי
דקאמר חלא ע"פ רחיות הבעל בלידוק קד"פ הייט משום דשווי
אנפ"י חר"א - חבל הא וודאי דברחיותו בלמוד לא קמפסדה
לה כמאכזה דמהיכא היה שיה' נאמן להפסידה כמאכזה חלא
ע"כ דחש נאמן רק לגבי נפשי' לבו' אנפשיה חביבה דליכורא -
וא"כ למאי דק"ל כרבי בזה ע"כ דחש' חר"א נמי לא הוה ברחיות
הבעל בלמוד - וגם לרבי נמי צעינן עכ"פ - לירוק קד"פ דפסיק
חבל בלא שום לירוק ק"ל גס לרבי ברחיות הבעל לחוד לא
משי' אנפשיה דח"א - וכ"כ הר"ם להדיא להדיא להך שיטתא שחב
ו"ל ומיהו הבעל שראה דבר מוכרז לא משווי ל"י אנפשיה
ה"ל

ובשאלות דרב אחאי כהן וחי איכא דבר משער בשי
עדים וקדל"פ מחקין לה בין מבטל ובין
מטעל דהניח רובל ויאל כו' ונחלקו בפרוש דבריו גדולי הראשונים
דהמדרבי בסוגין בראשית דבריו כהן לפרש אליבא דהשאלות
דעדים דקאמר רב הייט עידי כיפור משום דעידי כיפור מאוין
לי' כעירי עומאה מתא' והנך ברייהות דקיימיה הש"ס לתפוך
עלה דרב דקמהלך בין חין לה ביים ויש לה ביים' ובין אחא
אחר ואפסוק' לקלח ללח אחא אחר ואפסוק' לא דמיירי בשידי
כישור דבזה לא היו מחלק כלל בהכי משום דכעירי עומאה מתא
דמי' ולכך אפילו ביים' לה ביים' הו' דלחא אחר ואפסוק' לקלח
נמי משקין לה מהטעם רק דהנך ברייהות מיירי בקלח בעומא
והש"ס דקאמר ואכ"א הנך מתאייחא רבי הו' הייט משום דגס
ברייהא דרבי לא מיירי בשי"פ נפרס לפוס הך פירושא דהא דקאמר
הנך דבריו' והנה אם נפרס לפוס הך פירושא דהא דקאמר
רבי הייט מבטל וכמו שגמרא מפרש"י וגם השאלות נראה
דמפרס כן דהא דקאמר רבי הייט מבטל ובהא דפסוקין
הלכה נמי קאמר המדרבי ככו' רש"י ואכ"א בקדל"פ לחד
משקין נמי מבטל ילרבי אפי' בקלח דפסוק משקין מבטל

חד"ח בהכי חלל בדבר מכוער בעדים דליכא לעו טפי שיהפרסם ויאל הקול עכ"ל והוא ברור ומוכרח לפי שיטה זו. ובאמת הק' מלחא טעמא בעי כיון דלהך שיטתא אמרינן דע"כ הוי כעידו טומאה ממש והיינו ע"כ משום דאמרינן דע"כ כיעור זה הוי חלוטין חסד סהדי דנשמתא בודלי ח"כ כי היכי דלש הבטל ראה שזינחה ממש וודאי דמתינן חנפשי' לשווי' עליו חד"ח כמו כן נמי היכא שאמר שראה בה דבר כיעור נמי יהא נאמן עכ"ל לשווי' חנפשי' חד"ח כיון דלפי דבריו חסד סהדי שנטמאה בודלי' וי"ל בטעמו של דבר דבאמת הק' אומדנא לא אלימא כ"כ לומר דהוי כחלוטין חסד סהדי שנטמאה בודלי' רק משום דלפי אומדנא דפה הבריות היו בזהלם שזנחה וכיון שנהפרסם ויאל הקול ע"כ עדים מוטער ג' דבר שיקיימה כיון דליכא לעו הבריות טובא ולכן מפיקין לה גס מהבטל משום דהושטין לענו הבריות חלל לא שגס הב"ד מחזיקין אוסר בודלי' ומהה"ע אומדנא זו ולכן היכא דליכא עדים בזה ולא נלטרף לה שום קול דליכא הו' למיחא לענו הבריות לא היישינן ליה כלל ולא קא משוי' בזה חנפשי' חד"ח זהו הוכן פירושו של הר"מ בדברי השאלותא. ח"ו גס שיטה זו דהיקא טובא הדא דהו גופי' דחיק ט"ב לומר דמפיקין גס מהבטל בעי"כ משום דהושטין לענו הבריות ולכן היכא דליכא לענו הבריות כגון בראיית הבטל בלמוד לא היישינן בזה כלל ואפי' למשווי' חנפשי' חד"ח זה וודאי דחיק טובא כמבואר. גס קושי' ג' שהקשטו לעיל לשיטת החוס' היקש גס לשיטה זו כיון דגרסתם היא בזה דפסקין להכחא הא כו' בגירסתה רש"י ודו"ק. ועוד דהיך הוצרכו כלל בסוגיין הק' בראיית הבטל. ועוד דמל"ל להש"ד דהבירייתא דרובל מייירי בקול בעלמא עס ראייה הבטל דלמא מייירי בדליכא עי"כ. ועוד קשה קושייה הרמב"ן שהקשה כיון דחזינן דלר' אליהם ל"י קאלא חף שזאח קאלא דפסיק עס ראייה הבטל לאפוקה מחמת ידי הבטל ח"כ היכי קרני במתניתא קמייתא דהיכא דלפסקי' אחר לקאלא לא חלל מהנשטין חס נכחא לו והא כיון דלר' אליהם ל"י הקול לאפוקה מהנה בטלה על אחת כמה וכמה שחזינן אוסר מהנשטין חף היכא דלפסקי' אחר לקאלא. ועיין בדברי הרמב"ן בהגלות אדם. ובר מן דין דהיקא טובא לאוקמא סוגי' א דין דקאמר רב ובעדים מייירי בעי"כ והא דאמר' בברייתא ואם בלא ע"כ אף"ש י"ש לה כמה בניס האל מייירי בעי"כ כל כדן הוי ל"י להש"ס לפרושי להדיח כי היכי דלא ליה למטעי :

לבך נראה העיקר בדברי השאלותא כפי' הרא"ש דהשאלותא מפרש לסוגיין דידן כמו שפירש"י ולעולם הא דאמר רב ובעדים היינו ע"כ ממש ומתחזקין ע"כ מהבירייתא דלא בעיקר עידי טומאה ממש וצריך דרב מייירי ביש לה בניס ואח"כ אמרינן ואב"ע הוי מהבירייתא רבי היא דתציח רובל ויאל כו' וקמפרש דהבירייתא דרובל מייירי בן לענין להוציאה מבטלה ובין מנטטן ומייירי בעי"כ וכמו שפירש"י ואח"כ אמרינן דהלכתא כוחי' דרבי והלכתא כוחי' דרב קד"ל עי"כ כרבי וגרס כמו שגרס הר"ק דהא דפסיק ועדים כרב ומהדר כל הקושי' שהקשו החוס' דמה שהקשו מקאלא דבחר נשואין וי"ל דהתם דווקא בלא עי"כ חלל היכא דליכא עי"כ מפיקין. ומה שהקשו מהא דאין האשה נאסרת על בעלה חלל בקו"ם ג"כ לא קשה כלל דכיון דליכא עי"כ וקד"ל"פ הוי כקו"סיומה שדקדקו החוס' מלשנא דלחא אחר ואפסקי' לקאלא דהא ג"כ הרא"ש עי"כ בדבריו ולא נשאר לנו רק דיוקא דנישגא דקאמר וב"ד בעדים הוא דמפיק דמשמע דפשיטא ליה להש"ס דב"ד לא מפיק רק בעי"כ. ובאמת הא חזיק דרבי ס"ל דב"ד מפיק לה חף בעי"כ חף משום הא לא מכתעא כ"כ לדחות הכ' פירושא ובאמת מליט כה"ג בגדרים (ל"ט) דקאמר התם אחר רבא שמואל מחזיקין קשיה' מתי אריח דאני שומד חלל לא יושב ש"מ דנכסי מבקר אסורין על החולה ע"כ עי"כ ברי"ן ובא"ח דמפרשי דשמואל ס"ל הכי דלא כשולא לכן קשיא ל' מחגי' פיי"ס.

כלל דקיימין לדינא לדברי השאלותא לפי פירוש הראשון שפירש המרדכי בדבריו דבעי"כ מפיקין לה חללו מהבטל משום דהוי כע"כ ממש ואפי' י"ש לה בניס והיכא דאין עדים רק קד"ל"פ חף לא מפיקין מהבטל רק מהנשטין מפיקין חללו בלא עי"כ ודווקא היכא דליכא לה בניס חלל בזה"ל לא בניס לא מפיקין מהנשטין בקד"ל"פ לחוד ולפי פירוש הר"מ בדברי השאלותא נקטינן לדינא דבעידי

דליכא דליכא עי"כ מפיקין בן מהבטל ובין מהנשטין בן י"ש לה בניס ובין ח"ו לה בניס משום דהוי כע"כ ממש והיכא דליכא עי"כ רק קאלא דל"פ לחוד ורמינן דהבטל מפיקין ג"כ מהנשטין ומבטל דווקא היכא דאין לה בניס חלל היכא דיש לה בניס לא מפיקין בן מהבטל ובין מהנשטין. והיכא דליכא רק ראייה הבטל לחוד בלא בניס חלל וליכא חללו מלוא לבטלה וכמו שהוכחא לעיל. ולפי פירוש הרא"ש בדברי השאלותא נקטינן לדינא דליכא דליכא עי"כ ממש או מפיקין בן מהבטל ובין מהנשטין בן י"ש לה בניס ובין ח"ו לה בניס. חלל היכא דליכא עי"כ ממש הוי דניח הכי בקד"ל"פ ועי"כ ביהר מולחין בן מבטל ובין מנטטן דווקא היכא דאין לה בניס חלל ביש לה בניס לא מפיקין לא מהבטל ולא מהנשטין כיון דאמרינן קאלא דל"פ ועי"כ כר' וי' היכי דלר' הוי בעי"כ לחוד הר"ג הוי דניח לדין היכא דליכא ראייהו עי"כ וקאלא דל"פ. ולר' בעי"כ לחוד לא מפיקין רק בזה"ל לה בניס עי"כ בעי"כ לחוד הר"ג הוי דניח לדין חריוהי. והיכא דליכא רק או עי"כ לחוד או קאלא דל"פ לחוד לא מפיקין אוסר בן מבטל ובין מנטטן לדין דקיי"ל דלא כרבי בזה. והש"ס בזה"ע ס' ח' כתב דלהך שיטה מפיקין לה בדליכא חרתי לרישוא חף היכא דיש לה בניס ודקדק ק' מדברי הרא"ש מדכ' דהך חרתי רישואו הו' כע"כ וא"כ כי היכי דבעי"כ מפיקין לה חף ביש לה בניס הר"ג בזה"ל חרתי רישואו וליכא לדבריו ופה נדקו בזה דברי הרא"ש ש' כמו שכתבנו. ומה שדקדקו הר"מ מדברי הרא"ש חסד כלום דהע דהא להך שיטתא ל"ל דלרבי הוי עי"כ לחוד גס כע"כ ועכ"ל חילק בן י"ש לה בניס ובין ח"ו לה בניס וא"כ כי היכי דלדיד' הוי בעי"כ לחוד הר"ג הוי לדין בעי"כ וקאלא דל"פ ודו"ק. ומחורחא בפי' השאלותא הוא כפי' הרא"ש. ומחורחא לסוגיין היא או כשיטת הר"ק והרמב"ם חליבא דפירושא קמא או כשיטת הרא"ש חליבא דהשאלותא ושיטת הר"ק והרמב"ם לא הישווה עס שיטת השאלותא חליבא דהרא"ש רק בפירושא קמא דפסקין להכחא דבה שוים חריוהי. הק' שישוה לפרושי דתרי' בעיקר קד"ל"פ וגס עי"כ וכדן גירסא שכתב לעיל בשם הראשונים חלל לדינא טובא חלל בימיהו וגס הרא"ש לא כיון במש"כ וכן היא שיטת הר"ק והרמב"ם רק לענין השתוותה בפירושא דהלכתא חלל לא שיהיו שוים לענין דין דהדין והסוד והר"ו שגנו בזה הדין וכמ"כ הב"י גס בדברי המרדכי שעי"כ דברי הרמב"ם עס פירוש הר"מ חליבא דשאלותא ופי' דברי הרמב"ם דמייירי ע"כ ראייה הבטל המה דברי שגנו וכמו שהאריך בזה המהר"מ לובלין בהשכותיו ודבריו ברור מללו בזה :

ולדינא אין הכרח בן חלו הש"י שיטה היינו בן שיטת הר"ק והרמב"ם וחליבא דפירושא קמא ובין שיטת הרא"ש חליבא דהשאלותא דחריוהי. הק' שישוה מחזיקין בסוגיין וכדכתיבנא :

וראייתי להרב בעב"ק חלק ח' אה"ע סוף ס' ב' שראה להכריע בהשאלותא מהא דאמר' בסנהדרין דף מ"א חמר רב הן עידי נערה המאורסה והאחז ח"ו נהרגין מחד' שישלח לומר לאוסרה על בעלה בלא כו' ואח"כ פריש' חלל חשה חזירה דקיי"ל דמקטלה חליבא דר' יוסי בר' יהודה היכי משכחת לה ומשני כשזינחה וזמרה וזינחה והא יכולין לומר לאוסרה על בעלה שני בלאט ומשני כשזינחה מבטל ראשון ע"כ ואזכיר מהה"ע"ב בדברי השאלותא דהי"ס ד' בדברי הר"ק דליכא ג"מ בן בטל לבטל דאף על גב דכיעור לחוד לא מפיקין מהבטל עס כל זה מהבטל מפיקין לדברי רבי חף ככיעור לחוד ח"כ מאי קפריך והא יכולין לומר לאוסרה על בעלה שני בלאט לשי' דרבנן ס"ל כרבי דכיעור לחוד מפיקין ג"כ מהנשטין ולכן חלל לומר לאוסרה על בעלה שני בלאט דא"כ היה להם להטעין רק שאלו בה דבר כיעור ולמה העידו שזינחה ממש מכל דבטל להוציאה דלי' לאוסרה על בעלה שני הוי כפי בעדות דבר כיעור לחוד חלל ע"כ ל"ל בדברי השאלותא דליכא שם ג"מ בן הבטל לבטל והיכא דיואלה מהבטל מפיקין גס מהבטל לכן לא הוי מלי' לחיוב דס"ל כרבי דכיעור לחוד חלל חלל חלל אחר קאמר רב חק דעיד' כהיה המאורסה ח"ו נהרגין מחד' שישלח לומר כו' ה' לא לומר שאלו דבר כיעור וממילא חלל גס מהבטל חלל ע"כ דלא ס"ל לרב חק בדברי רבי וס"ל דבעידי

דן אחת דעיקר דין זה דר"גל מנסתק לאחוריה ט"ל לזיוח
נלמנה וחו לא אחריק עיניה ריגה בחצר חין לו שרש
ומקור חן הש"ס רק שהחיים' מסביר לכו קן מסבירא בעלמא
שהרי מהקן עובדי דשליי דריוס חין לזה הכרח כלל דמייירי
באומרת ט"ל דהתום' במס' כתובות חוקמניהו להקן עובדי
דמייירי לענין הטעל והר"ן בחס' דריוס' כ' דמייירי נענין לזאת
ידי שמים ולא מייירי כלל באומרת ט"ל וח"כ חין כלן רחיה
להקן דינא מהקן עובדי ומפסעא דלשנא דמחיתין דמנחה אחרונה
דקתי' דמחיתין ט"ל חזיה רחיה דבריה שמתע' דרחיה גמורה
דבעין ע"פ שני עדים שחזרו שניהם וכלל לשן רחיה דלחמן בש"ס
שהוא בשני עדים ובדבר ברור חבל ר"גל חשי' בשני עדים
נמי לא מהני ומכ"ס ר"גל ע"פ ש"א רחיש כלום דחין דבר
שכחוה פסות משנים' מיהו י"כ לרחות זה דכא דבעי מחיתין
רחיה גמורה בב' עדים הייט בכדי ליטול הכוביה דכא מיקמינן
בש"ס להק מחיתין דמייירי בחסות כהן ששטמא באונס שלא
הפסידה כתובהה ובהו וודלי' דבעין רחיה גמורה בשני עדים
דקן כל הנוצ"ל חבל לענין לאחורה לחוד אפשר דחשי' בר"גל
ובע"כ נמי מהתעלה וסבירה האוס' חבל מדברי הרמב"ם נראה
להדיח דחף לעצמה לא מהתעלה חלה בשני עדים שניהם שכן
כ' בשכ"ד מה' אישות ה' י"ח וז"ל חזרה לו אשתו שניהם
בטלטה חין משניחין דבריהם כו' חבל אברה כתובהה וכו' וחין
ב"ד כופין את האיש לנשט את אשתו דבר מדברים חלו עד
שיבולו שני עדים ויעידו שניהם אשתו זאת בשניהם וברטנא
עכ"ד הרי מבואר להדיח דהרמב"ם לא ח"ל כלל להק דינא
דר"גל שחידשו התום' מסבירא חלה לעולם חזיה אסורה עד
שיהיה בב' עדים שניהם' ומאוד חזי חסיה מדברי הרב בעל ח"ל
משנים' כחף חזורה ש"א מלטי פירוש מי שיחולק על דברי
ההתום' דבר"גל אסורה והרי להדיח מבואר דבריהם הרמב"ם
דפליג על התום' בזה וס"ל דלא משניחין בר"גל כלל :

דבעדיי כישור למד לא האל לא מהבטל ולא מהנשען זור חוק
 כוחה וזאתה חן כחל בהכרתו זו להכריע נד שיטת הדין
 דאסו כ"ע דינא גמירי דנימא דהיה להם להפיד עדות אחרת
 ולא כ"ע ידעו הך דינא דדבר כישור למד תאל ואף אס ידע
 נהך דינא עכ"ל חן זה הוכחה כ"כ דנאמר דרנא להורגה דווקא
 דאפשר דנא רנא רק למוסרה על בעלה והא דנא קאמרי עדות
 אחרת פחותה מזו אפשר דללא דלעתייכו האי דתע שלפ דבריו
 חקיקי ממי קפריך ה"ס חילא חשה חבירה דקיי"ל דמקטלה
 חליצא דר' יוסי בר' יהודה אינו משכחה לה ישיגי דמשכחה לה
 בשעה נהך דבזה לא שייך לומר לחוסרה על בעלה באלו דל"כ
 היה להם לומר שגאסה דאשה כהן שגאסה אסורה על בעלה
 ומוקדאמרי שזנחה דרנא ש"מ להורגה בלו וזין לומר דיטולין לומר
 דלהפסידה כחוצהה בלו דשפיר מלין לחשטוי בשעה שאין לה
 כחוצה על בעלה כגון שמכרה כחוצהה לבעלה או בשעה שיחיה
 כבר טוברת ע"ד והחזיר בה מכבר דחין לה כחוצה גם מלין
 למימר דס"ל לר' יוסי בר' יהודה כהך מ"ד דלמוסר חן לה
 כחוצה וכה"ג מלין לחשטוי רבות כהנה חלל ע"כ דהך דיוקא
 חליו כלס דאש"פ שהיו יכולין לומר שגאסה עכ"ל אפשר לומר
 דלא חשקי דאדעיהו למימר הכי סוף דבר כי חין כחל דיוק
 זה להכריע בזה אש"פ בהכרע קטנה על דמורה נגד שיטת
 הדין והרמב"ם וזו מה שפאולה מפורשי בבירור סוגיו ו' וה'
 יליט משגיחות וירלט מחוררו נפלאות דוד מעביל משטופ :

שלום וכטו"ס, להרב המפלג ושנין בו' כבוד
מהר"ר משה נ"י מ"ץ ר"ק סמילעוויטש יצ"ו:

הגיעני מכרבו בדבר הארורה : שבאחה חשה אחה שחיה
דכה חלה והגידה לפני מעב"ה איך גרשה את
בעה"ב שכן בליה עם כלו במטה אחת ועוד אמרה שפעם
ח' נתיחד הבליעל הזה עמה בחדר שבפירחיו אשר שבה
שמה כלו והחליה האשה הג' לזעוק מן הבית מי הוא זה
שם באישן לילה והשיב כאוב מאדן קולו שהוא מותן מספוא
לפסו ומיד שלח מעב"ה אחרי כלו והגידה האשה הג' את
כל דבריה בפניה ולאחריו רוב הגיעה והסכמה הודיה לדברי
המעשה השנית ואמרה עין הוא האחת שכל עליה ושכן עליה
והכנים כמכחול בשפופרת ורלה לגמור ביאחו רק משני לעקת
האשה פירש ממנה ולא גמר ביאחו ושיב שלח מעב"ה אחרי
חמיה הבליעל ולאחריו ריבוי ההפלות הודה ב"כ לדברי כלו
שכל עליה ועל המעשה הראשונה משכבם במטה אחת הכניסה
הארורה את האשה המגדה ושכן הוכיב מעב"ה ב"כ ושלח אחרי
הבעל והודה כן בפני הבעל ובפני ב"ד והחלי הבעל לעצוק
שחיו מאחין להם כי אחיו חיו נאמן לו גם בשאר דברים
ולאסרו ב"כ חיו מאחין מפני שאסר שטייה נהיה בבחר וכלתו
היה הרה זה כחמה לו שמה מדעים וכו' חוק המעשה ולמעב"ה
פשיטא ליה הדבר להיתר הכל כמבואר במכתבו :

ומלתא דפשיטא ליה למשכ"ה להחירא קא מיצעי לי סובא
 וכמעט שהוא מפורסם לחסור שהרי הרמ"א ב"ח ב"ח
 סי' קט"ו סעי' ו' כבז על הך דינא והחומרת טמאה איך לך חנה
 נלמדת ודוקא שאין גנלים לדבר אבל אם יש רגיל נלמדת והיא
 מפסקי מהר"א סי' רכ"ב ומקורו טוב מדברי ה"ה יבמות ובזמ"ס
 כתובות במבואר אם באריות ע"ש והך דל"ד מיקרי רגיל
 במבואר בפסקי מהר"א אם ששגב הך לידון ידיה שהיה ג"כ
 הודאה הבעל מאמירת האשה עמאה ח"ל דהוי רגיל אלא שהחיד
 מחד אחר משם שהודאנה לא היה רק בפני ע"א ובב"ד הכחישו
 לעד שמשום לא הודית לפניו גם הגלוח בעל חכם כבי בחובותיו
 סי' ק"ג פסק להלכה למעשה לאסור אשה על בעלה מעט
 ידוך ב"ח ב"ח הבעל לחמיריה ט"ל ומשם דה מיקרי רגיל
 ע"ש והך בבב"ד דח"ל היה הבעל עד כהר חי פלגין דיבוריה
 ובגדוד דין הבעל הוא אמיה שהוא פסול להסיר לה מ"מ
 למצין רגיל לא משכב למלך בזה דהא עד כהר ג"כ אינו נלס

שאלות ותשובות סימן כה נחלת דוד

חין כחן חפי' ההחלטה קושיא דלדבריו מחי קשיא ליה על הירושלמי וההוס' הקשה ליה על מהניחין טעמה דלמחי לריבין לאמירתה טעמ' או חני שוהה כו' הא בלא"ה היא חסורה מחמת הקיטוי וסותרת כ"ו שלא שחה חלה ע"כ ל"ל דמהניחין הכי קאמר דלח' חסורה לטובל בהרומה וחין להם עוד הקנה לעולם דמהניחין דמשה רשעיה דריש מבליהין לא קחרי רק דחסורה כ"ו שלא שחה חבל עדיין יש לה הקנה בשחיה וחינה חסורה חסור עולם ולקד חגי בחדה במשנה שניה דלח' חסורין לעולם וחין להם עוד שום הקנה מכני שאין משרק חוזה עוד אחרי הודחתה שהיא טמאה וממלא דחין לה עוד הקנה לעולם וגם האומרת חני שוהה נמי חשבינן ליה כמורה שהיא טמאה וסוב חניה יכולה לחזור בה ולשוות' ובבא עדים וכן בבא עליה בעלה בדרך ודחי דחין לה חקנה שלמית' וכן בעלה חט רח' להשקותה חפי' חס נאמר טיבל לחזור בו ולהשקותה מ"מ שפיר מני להו בדרי הקד דחין להם הקנה משום דלדירה לית לה הקנחה מחי חיה לה למיעבד כין דבעלה חט רח' להשקותה ואפשר שם בזה חני יכול לחזור מפני דחשבינן ליה כמורה שהוא חט מנוקה משון או שדור לו שהיא טמאה וסוב חני יכול לחזור בו דכל מה שאנו יכולין לחלות בדבריהם בכדי שלא ימחק השם הלין ולא מהני חזרה וכן פי' הרע"ב בקצרה בפי' המשיח' ואל תשיבני מהא דליבטי לן במכילתין [ג פ"א] חמרה חני שוהה מחמת בריהא וחזרה ואמרה שוהה חני מהו וכו' ומסיק בתיקו ואם חיתא לפירושי דמהניחין חסור עולם קחי ח"כ מחי קמביט ליה וחסשט דמהניחין דקחי בה חסור עולם ש"מ שחיה יכולה לחזור כו' דזה חט קושיא כלל דליבטי דהש"ס הוא לאחר מדיקת המגילה וכדמוכח להדיא מדברי רש"י שפי' דה"ל קמביטיא ליה ופלטגחיהו דר"ע ור' יהודה הוא לבהר מחיקה כחצור למעין שם היטיב בשיבין חבל קודם מחיקה מיד שחמרה חני שוהה סוב לא הוכל לחזור בה' וזה טעמו מה שהכריחו לרש"י לפרש כן דליבטי דר"ע קמביטיא ליה וכן משמע להדיא כדן פירושא בתוספתא דמס' סוטה בפרק שני ח"ל ההוספתא עד שלא נמחקה המגילה חמרה חני שוהה או שחמרה ט"ל או שבלו עדים שהיא טמאה המים נשכרים ומגילה נגזרת וממנהה מתפרסת נמחקה המגילה ואמרה טמאה ח"י המים נשפכים וכו' נמחקה המגילה ואמרה חני שוהה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה ר' יהודה חומר בנכח של ברזל שותחין חס פיה וכו' חמר לו ר"ע וכו' למה משקין אותה כו' והלא בדוקה ועומדת היא חלה עד שלא קרב מנהחה ט' הכי להדיא דקודם שנמחקה המגילה לא קמפלגי כלל בין חומרת טמאה ובין חומרת חני שוהה ומשמע מינה דכשה בלחמרת טמאה חני חול לא מני הדרה בה ה"ל בחומרה חני שוהה מדלכליטו כחדא בחד בבא ובנמחקה מגילה פלגינה להרי בבי דחומרת טמאה חני המים נשפכים ובחומרת חני שוהה חני פלטגחיה דר"ע ור"ע והייט דכחציבנה וכן משמע מלשון הרמב"ה דפ"ג מה' סוטה ה' ב' דה' להא דהיגין במהניחין [ג' ו' ח'] כידל מליימין עליה ח' חס חמרה טמאה חני שוכרת כחובתה ט' והוסף ע"ה הרמב"ם חס חמרה טמאה חני או חני שוהה כו' הכי דהוסף על ליטנא דמהניחין דגם בלחי שוהה נמי חד דינא חית לה כמו בחומרת טמאה חני והייט קודם שנמחקה המגילה דהא בשעת האיום קמייירי ובפ"ד מה' סוטה ה' ד' כהב להא דחס חמרה חני שוהה משנמחקה המגילה משקין אותה בע"כ ולעיל מיניה בה' ג' קמפלגי בין חמרה מחמת רחיה או בריהא טי"ש חזר כדבריו :

שחורה מדלורייתא כ"ו שלא שחה חבל חל' רג"ל מלומדת המכירות שמרחין הדברים שכן הוא האמת חכמי לא שחשין מה כ"ס : גם חין להביא רחיה מהא דלחמירין בנחומת [כ"ג פ"א] בבי' שחי נשים ששבו רב פפא חמר כולה דליבטי עדים וליבטי ע"ל דקא חפיר חמרה חני טמאה וחברתי טהורה ואמר לה ע"ל חס טהורה וחברתי טמאה חני שוהה לנפשה חד"ל ט"ל ומשחמח דליטנא דהש"ס משמע דלייירי גם בלשה נשואה לבטל כהן ג"כ לא מהני העד להחזרה [וכן פי' הנעל ע"ג דמייירי גם נלשה נשואה] ולחזרה קשה לפי משנה האחרונה דלשה חניה נאמנה לומר ט"ל ח"כ גם כחן לא ליהבנא כיון דבלא דיבורה לא היחה נאסרת דהוא סמכין על העד שהיא טהורה וחין לומר דבשביה החמירו משום דחוב ח"י פרוזים בעריות דח"ל דהא נגד זה ח"כ למימר גבי שביה דמטולה נפשה לגבי שבי' וגם ח"כ ע"ל הסותר להריב ואמחי מהימנא לשוויא חנפשה חד"ל ח"יין בחלקת מחוקק פו' ז' ס"ק ז' דהקשה כן בלחמה על הש"ס שפסק להלכה דבע"ל חומר חמרה חס ח"י חומרת נטמאלי דלייירי מהימנא חמחי ההיה מהימנא יוהר מלשה דעלמא שחמרה ט"ל דלא מהימנא משום דלחמירין עיניה נחנה בלחמ' והב"ש חירן דשחי' שביה דלא ברע מר"גל דמהימנא לימר נטמאלי עיי"ש בדבריהם וכו' היה נראה לבלורה להביא רחיה דהיבא דלייבא ר"גל דמהימנא לומר טמאה חני חבל ג"ו יש נדחות חדל דלייבא דחיסור כהונה שאני ועוד דעיקר דברי הש"ס חנים מוכרחים לפרש כן בש"ס דמייירי בנשואה' ובדווחא טבל לפרש דברי הש"ס כשקטן דמייירי בכטיה דחו ודחי מהימנא לשוויא חנפשה חד"ל ואפי' נגד ב' עדים וכדמסיים שם בש"ס וגם הש"ס חפשי דלא חמר כן לפירושי דברי הב"מ רק שכתב כן לריגא ומשום דס"ל כדעת החס' וממלא דגם מזה חין רחיה להך דינא מהש"ס ורחיה דמ"מ בסי' קט"ו שהביא בשם הגהות מרדכי דמס' יבמות מימרא דהירושלמי עלה דהך מהניחין דחלומרת טע"ל דחס נחנה חממלא לדבריה נאמנה ח"ל חניה נאמנה וכחש עלה וכן היא בפסקי מהר"ל דבר"גל דמהימנא לימר טע"ל עכ"ל ויראה מדבריו שביא רחיה לדברי מהר"ל מהא דהירושלמי והיינו משום דקמפרס דלחמירין דלחמיר בירושלמי פירוש ר"גל וכן כהב שם בזה מחר עיי"ש ועיי"נהו בהגמ"ר טעמו והנה הוא מביא דבר ד' בשם הסת"ג שביא להא דירושלמי ולא נחמלא חס לא בסת"ג ולא בירושלמי ובדקה בכל סכרי הסת"ג והירושלמי דפוסים חדשים גם ישנים ולא נחמלא מה כ"ס גם מהר"ל טעמו לא הביא להא דהגמ"ר והירושלמי לרחיה לדבריו וקדוב צעירי שחיה ש"ס יש בהגמ"ר וחין לסמוך על זה מיהו גם חס נאמר שכן היחה הירושלמי לבטל בהגמ"ר בדברי הבמ"ג והירושלמי ונשמע מכל דברי הדפוס שלפנינו חף שחוק חמר כן מכל מקום ליטנא חממלא חני מהייבב לכרס על רג"ל' י ח"ב רחיה ש"ס לפרש להך חממלא דהירושלמי לענין חיבוב בזהבנה דקיי"ל דגם למשנה אחרונה דלייבא נאמנה דחומרת טע"ל לשוויא נפשה חד"ל לחסור טעמה על בעלה מ"מ לגבי דירה מהימנא בלשה ישראל ואומרת שחימה ברזלן דלדורה כחובתה וע"ה קחי דברי הירושלמי דחס חמרה בה ונהנה חממלא לדבריו נאמנה וחיה לה כחובתה וזהו מה ש' שם בסי' קט"ו סעיף ו' בהגה"ה עיי"ה חס חמרה בה כו' והוא מהגמ"ר דקדושין ופיין בבאורי הגלון ר"ח שם ס"ק כ"ט שהביא להירושלמי על הח דהגמ"ר דקדושין ודו"ק' והלחמ הברור כהן פירושא משום דלהך פירושא מהייבב טפי ליטנא דלחממלא ומעשה גם מזה חין כחן רחיה להך דינא דרגנים לדבר שחידש התוספות ודלא כהבית מחיר ודו"ק :

בבליא דמלחא כי משקיר הש"ס בבלי ירושלמי חין רחיה לדין זה חלה כההם' כהב כן מסבירא בעלמא ולוח' חפ"פ שאין לו רשות להרבה אחריהם והלוח' שביין חס דבריהם מ"מ הבו דלא לוסף עליה שהרי מדברי ההוס' לא טבל ללמוד רק היבא דהבטל טעמו רחא שחיייתה עם הטוף שאין לבטל חס שפך בהך רג"ל חבל מנ"ל לומר דהעדהא ע"ל או הודחה הבועל נמי ילפיק להודחתה לחוסרה על בעלה וכמו שרמיה מדברי מהר"ל ומהר"ל ובעל ח"ל כיון שהבטל חט ממויב להאמין נדבריו' חן מדברי מהר"ל חין רחיה כ"כ דלא כהב הדברים

ומעשה מהפרשן דברי הירושלמי והח"ס ברווחא מבלי שום גמנוס והכי קא קשיא ליה לשיטתאמי כין דלמשה אחרונה חמירתה טע"ל לא מהני כלל משום דעיניה נהנה בחסר ח"כ חמחי לא חוכל לחזור בה ולשוות' וע"ה משני שפיר כיון דלייבא ר"גל שפיר מהימנא ואל הוכל לחזור בה וגם דברי ההוס' לחין כפשמן מבלי שום גמנוס ודו"ק וחזרה לה כל מה שכתב המל"מ בזה ועיי' :

ולפ"ז יש לבאורה להביא רחיה להך דינא דרג"ד מדברי הירושלמי וגם מהכרת קושיית ההוס' שהקשו לרש שש חבל בלחמה חין מזה רחיה כלל דשחי רגל"ד דקייט וסחורה

שאלות ותשובות סימן כה נחלת דוד כז

ג חן להביא רחיה דע"ל לא היו כרג"ל משעת הרשב"א והריש"ל וסייעתם בסוגיית דקדוקין [פ"ב] בע"ל חומר חללה חלב או נשאלו סבורותיו והוא שותק דלמאן ופירשוהו הרשב"א והריש"ל וסייעתם דמיירי חשילו בשותק ממחמת שאני יודע דליכא למיחשב"ל לשתיקה כהודאה ואפ"ה הוא נחמק משעמח דע"ל נחמק כל שאני מחכים בפירוש' ולדבריהם ע"כ נרין לפרש בזה דלויכא חסם בע"ל חומר אשכך' ומה' והוא שותק מהו חמר חביי היא היא רבא חמר הוא דבר שבעבורו ואלן דבר שבעבורו פתוח משנים דמיירי ביהא שותקת דלילי במכחשתו מאי טעמא דחביי הא ע"ל בהכחשה וידלי דללו כלום הוא וגם ל"ל לרבא למימר היו דבר שבעבורו הא גם בשאר חיבורים נמי ע"ל בהכחשה חמו נחמק ומשתיקת הבעל חן רחיה כיון דלא ידע חז"כ דמיירי ביהא שותקת' הרי חזקין דלף דשותקת ושתיקה כהודאה דמיה [וכתש"פ ה"ק ב"ד ס' ק"ו ס"ק י"ב דגם הרשב"א מודה כיכא דידע היו שתיקת כהודאה] וגם ע"ל מעיד שזינחה ואפ"ה לא חשבינן ל" כרגלים לדבר לומר ששהא נחמקת לשווא חפשה חד"ל' דז"ל דלף דהרשב"ל מודה דריכא דידע היו שתיקה כהודאה וכחש"כ ה"ק' מ"מ זהו חזקא לענין שאר חיבורים [וגם בש"ך לא כתב זה רק לפניו ע"ל] דנחמק כהודאתו ליתא דהא לא גרע מע"ל בשלמא חבל כחן הודאה האשה לגבי הבעל לאי כלום הוא משום דלינה יכולה להפקיע עצמה משעבודו ומשום דענינה נהנה בלאחר רק דעיקר האיסור בלומרת טא"ל וליכא רב"ל דנחמקת לאסור עצמה הייט משום דשויה אנפשה חד"ל' ובמו שדקדק כן בשסקי מהרש"י מדברי ה"ה' דכאונת ש"י שם חז"ל דהא כתבו ה"ה' ב"ש חז"ל ביהדי דלחן להחיר בלומרת טא"ל [דווקא] משום דשויה אנפשה חד"ל' חבל משום דנרין הדברים לחז"ל לא היו חסרינן א"ל הא חז"ל ויש רב"ל נחיה נמי מודה לא חמירין כה"ג שהגשים משקרות להחליה דבר האסור לה עכ"ל עיי"ש בחריפות שפ"י בנה עיקר יסוד היתיר בידון דידה וכו' שכן י"ל דזהו דווקא בלומרת טא"ל בפירוש חבל בשתיקה לא קמשינו' אנפשה חד"ל' וסברא גדולה היא לומר כן דכל שלא חמרה בפירוש לא נעשה חד"ל בשתיקה לחוד חף שהיא כהודאה לענין שאר חיבורים ומקשינו' שהקשו על שיטת ר"ח חן לדקדק דס"ל דהיו כהודאה גמורה גם לפני נמשו' אנפשה חד"ל' משום דעל שיטת ר"ח שפיר הקשו דר"ח טעמו ודלי דס"ל דגם בשתיקה נעשה חד"ל' ולכן הקשו מדידי' על דיד' חבל חניה לשיטתם אפשי דליה להו הך מלחא דשתיקה ליהוי כהודאה גמורה לשויה אנפשה חד"ל' וא"כ חז"י בלומרת טא"ל בפירוש וגם ע"ל חומר כן שפיר מנין למימר דהו כרג"ל' ונחמק לשויה אנפשה חד"ל' גם לשיטת הרשב"א וסייעתו' ועוד י"ל דהרשב"א וסייעתו לית להו כלל הך סברא דכרג"ל' נחמק שזינחה ה"ה' דהך שובדי דווקא מש' נדרים קמפרש הרשב"א בחידושו לנדרים כה"ר' דמיירי לענין ללחא י"ש ובכל חידושו לנדרים ובימות וכאונת לא נמלא הך סברא דרג"ל' שכתב ה"ה' וכו' וכו' שכן חן מדבריו רחיה חלל דע"ל לא היו כרג"ל' וא"כ לדרי' דנקטין להלכה כהחוספות והר"ש' וכמו שפסק הרמ"א דכרג"ל' מצינא לשויה אנפשה חד"ל' שפיר מנין למימר דע"ל נמי היו כרג"ל' :

הדברים האלו לפסק הלכה נידון דיד' ינה הדבר ביהא וליכא למימר דלריווחא דמילחא חמיר דלף חי חשבינן זה לרג"ל' חז"י מחמת משעמח דכתב שם וכבר מזהירן חס' משי גדולי הפוסקים שאין למיירי מדברי התוספות בדבר שאין עיקר הדין חליי בזה חבל המהרש"ל ובחשבת ח"ל חפשו דברי מהרש"ל לפיקר ושפ"ן כן להלכה למעשה ולא ידעתי מנין להם להאמר כ"כ ובפרט שהרמב"ם חולק על עקרא דהך דינא כרג"ל' וכדכתיבנא לעיל : **ב**ידון גם להיפך חן להביא רחיה דע"ל לא היו כרג"ל' ממש"כ הר"ש' בסוף מש' גיטין מעשה בלאד שאמר קדשיי חת אחותי חז"י קודם שקדשיי חת אחתי ולא גרשתי ויהי כבר נשואה לאחר וגם י"ס לה בניס' ופסק ר"ח דמחמת לבעלה חשילי חס' גם היא חומרת שפלה ממנו קדושין חפ"ה חניה נחמקת היבולו דבריו בע"פ חז"ל' בס' מ"ח סעיף ז' להלכה עיי"ש הרי חף דהיא חומרת אהדקשה מקודם ושזינחה אנפשה חד"ל' והיו דומיה דטא"ל' וגם ע"ל חומר כדבריה ואפ"ה לא חמירין דתהיו כרג"ל' ומהא נחמקת לשויה אנפשה חד"ל' דשאי' חס' דהמעשה שפעה שגמרה וקבלה קדושין מבעלה פותחים לדבריה שלומרת טה' בזה הנשואין ולכן לא מהימנא חפילו ברג"ל' דמחי חיות דלולין בבר דיתירא דהשתא ולא נרץ בחר מעשי' דעבדה ממחי הכא שפעה ידה ופלה קדושין מאחר' וגם בעיקר מימרא דרב חש' [המוצא בש"ס בכתה דוכתי] דלאחר כל קאל דבחר נשואין לא חיישין לה העיקר בפירוש הריש"ל' ב"ס' גיטין [פ"ב] ע"פ' בשם מרדכי דהך קאל דבחר נשואין היא במעשה שנעשה ממחי נשואין ומשום דחס' חיתא דליכא ממחא בך קאל היו מחפשים קודם הנשואין ודקדק כן מהא דלמירין י"א עליה שם מנה בסי' חן חושבין לה מ"ט פירושא בעלמא קחזו לה ויהי' לו מחי נרץ להוי טעמא דפריטותא בעלמא ב' וחיטין ל"י משם קאל דבחר נשואין דל"ה ליה חלל ע"כ י"ל דדווקא במעשה שנעשה מקמי נשואין ל"ה ל' חבל במעשה שנעשה אחר הנשואין שפיר היו חיישין ל' חי ללו משום הך טעמא דפריטותא בעלמא ב' ועיי"ש שדבריו קחם מוטעים מעשות סופר כלאר הוא מניי ב' מלוד חבל עיקר סוגתו כדכתיבנא' ואלף שהחום' ב"ס' יבמות [י"ב] ב"ה' כל קאל הביאו להך פירושא בשם י"ס מפרשים ודחו לה' מהא דלמירין ב"ס' גיטין [פ"ב] [י"א] י"א רבי' י"א קל פלוגי כהן שגירס חת אחשו' והיו יבמת החתני ומשעמח דמיירי במעשה שנעשה אחר הנשואין ואפ"ה חמירין פלה חס' דהיו קאל דבחר נשואין ול"ה ל' כבר נזכר מה רש"י ב"ס' גיטין ופירש דר"ל שילא עליו הקול שהחזיר גרושה עיי"ש בפירוש' ונמלא דהיו קאל במעשה שנעשה מקמי נשואין הש"ס וכן בהגן שובדי דמייתי ב"ס' דקדושין [י"ב] ב"ה' נזכר דקדושין בלאנא דכחלל' כ' דלמרת ל' חיתא דהיא יומא דקדושין היו שיה פדויה וכן ביהדות דביחא דר' חייא דלמרת ל' חמרה ל' חס' קיבל בך אביך קדושין כי זוסרת דלמירין בזה ללו כל כמינייהו כ"י היא מהך טעמא משום דמעשה הנשואין פותחים לדבריה חלו דלאחר בחר הנשואין ולכן לא חיישין לה' וגם בעבדא דלאנא דכחלל' נמי מיירי שבר קבלה קדושין מאחר וכחש"כ רש"י עיי"ן שם' וזהו טעמו שג' ר"ח שהחיר להאשה ה"ל לפי מש"ל ה"ה' ב"ס' גיטין [פ"ב] ד"ה' והלכתא שהביאו ג"כ להך מעשה דר"ח [רק שגרו דנדרים או שפסגם מדנדרים הך מלחא דגם האשה חמרה שקבלה קדושין ממנו דמסתמא ליד מעשה כוונת] ובחבו שהחיר מטעמא דקאל דבחר נשואין לא חיישין' והיינו מטעמא דהקלל' הוי במעשה דקמי נשואין ומעשה הנשואין פותחים לקלל' וגם לאחירתה ולכן לא מהימנא חשילו לפי פירושם של הקוסמות שפירש לקלל דבחר נשואין ל"ה חש' במעשה שנעשה אחר הנשואין ומשום דלא חליס קאל להחילה מחזקת היתר לבעלה מ"מ זהו דווקא היכא דהיו לא חמרה כלום וכבר מעשה דמס' גיטין י"א קול על פלוגי כהן כ"ל חו שהחירה פותחים למעשה הראשונים דלחן חחירה כלום ובהך מעשה דר"ח אשר כ"י חוט פנין ל"י דהיא במעשה שנעשה אחר הנשואין שאין מעשה הנשואים פותחים להודאה דבה שפיר י"ל דלחירה טא"ל בלירוף ע"ל חומר כדבריה היו כרג"ל' ומהימנא לשויה אנפשה חד"ל' ולא חמירין בזה עיניה נחמה בלאחר :

א בידון דמהרש"ל בע"ל חומר יזנחה והיא שותקת משעמח טובא דיש מקום להקל כיון דבה מוצא מה"ס' להדיא לשיטת הרשב"א וסייעתו דמותרת לבעלה יהיה מחילה טעם שהיה ח"כ ברווחא טולל לסמוך על שיטתם להקל שהרי הרשב"א ב"ד ס' ק"ו ס"ק י"ו הגביע כהן שיתפח והביא הרב פוסקים דקיימי בזה שיטת' ומכללם גם הרמב"ם וסדנדרים רחיה עיקר בש"ס עיי"ש שהלחין בזה ואלף דמדברי הש"ך לא טולל ללמוד רק דיש לחוש לדבריהם לחומרת מ"מ לפנין לאסור חסה על בעלה להחילה מחזקת היתר שפיר י"ס לסמוך על דבריהם ובפרט בזה דינא דרגלים לדבר שאין לו מקור מה"ס' רק סברא בעלמא והרמב"ם לא ס"ל כלל לך דינא דרג"ל' כחש"כ לפנין ודלי דיש לסמוך עליהם להיתר' חבל בלומרת טא"ל בפירוש וע"ל מעיד כדבריה בידון דמהרש"ל והח"ל חן ליה סחירה גם משיטת הרשב"א ומשום דל"ל בטעמא דהך מילחא דבריה

מוהר"ר יוסף אב"ד דק"ק סלוצק. ואם יסכים להיתר אז אראה לנרץ לזה עוד אחד מגדולי חכמי קהילה ככדי דנימסין שיבא מכשירא ואם לאו לא ימנעו על דעתי בזה כלל וידיון יתר הדברים ששאל על הוולד ועל הכתובה זהו א"ל לפנים כלל הוולד ודלי כשר ותליין בצעלה ומשום דרוב צעילות אחר הצעל וכחוצה ודלי הפסידה ע"פ הודאחה כמבואר כ"ז הישג בדברי הש"ס והפוסקים והאריכות בזה אך למוצהר. ויש לי עוד הרקורי דברים בעיקר סברתו של מהרש"י אשר עליו בנה יסוד החזק בידיון דידי' ואין כאן מקום להאריך מפני שליט טעם לידיון דין. אלה דברי ידידו דורש שלום דוד **פעביל מד"א פ"ק** מ"נ סק י"ו:

סימן כו

בעזה

נשאלתי מירב דק"ק קארעלישע וי"ל:

מעשה באשה אחת שהיה בעלה במרחקים כמה שנים ועשה צמורה"מ סוכות העבר בא בעלה ונצלה אז לבעלה ויב"ג אחר העבר ילדה וולד גדול בנידולו כמו בן ט' ונמנע בשער וליפרניו והי כמו ח' או ט' שעות ואח"כ מה צעק רע ולפי אמירת המילדה שפסח שמה בגרמה האם ואומדנות ורגלים לדבר ואמרת ודומה לה שכן הוא כי היה בריא אולם וכמעט רגע חלף ועבר בחזירה אליו מביאו גם היה הם אחר מותו בן אומרת המילדה ומחמת כל הלץ שפסח כי היא גרמה לזה והמילדה באה חיפה אלל המורה ואמרה שפי בקיאה ודעה הוא בן ט' חדשים כי בכה בקול חזק והיה בריא וגדול בחיבים ובנידול והלכו אז אבשים בקיאים לראות הוולד ודקדקו במוצו על הסימנים של שערו ולפרניו ואמרו שגמרו כל סימניו גם גדול הוא בנידול אשר לפי דעתם דומה להם שחי אשכר לפחות מבן ט' חדשים להיות גדול כ"כ עוד באו נשים הבטחת לה גם חיש אחד מבני הבית שלה והבידו בחרם שצמורה העבר היה כריסה בין שניה גדול לרוחץ ואז היה המיה להם כי הלא מחוה"מ סוכות עד חטבה קרוב ל' יום ופחות מנ' חדשים רק שפסח אז מחמת קטנותה של האשה יכול להיות הכרת העיבר בקרוב כ"כ וענה הקרי ודרכיו עליו במקום שהיה שם קודם מוה"מ סוכות העבר. כי אז באה לפה ממקום אחר שהיה משרתת שמה. ושלח משם הרב דשם ששם פריטות לא נשמע עליה רק מחמת שבאח משם לפ"ק בקיך העבר פסח ח' חיוה זמן קודם סוכות לבקש אחי שבכתוב לה אגרת שחפשי בעלה. ע"כ שאלתי ענה אוחה עם מי באה משם לבקש סיפורה לי בעלמה שבאח עם ענני ח' יהודי ועיד עם אשה אחת בעלה הבית שלה וענה עוד ים אומרים חיו יהודי אחד עובר אורח שאל עליה באכסניא לידע שלומה והיה המיה לפי דעתם וענה הבעל שאל עליו אם היא מותרת לו כי היא אומרת שבעלה הוא הוולד וגם מכחשה את המילדה ואומרת שהוולד לא מה בגרמה ובפשיעוה ובאחמה זה שאומרת המילדה שמה ביד אמו לא צבירור אומרת בן כי לא רחשה צבירור גמור וזכרוע שזה אי אפשר רק שגדמה לה בן מחמת אומדנות ורגלים לדבר גם הקבצן שקבר את הוולד אחר שראה כמו סימנים סביב לווארו של הוולד שהיו ליביים ירוקים שרירין (בליאה) וזמן אחר סוכות עד חטבה לא הייתה בפה ככדי שטבל לידע אם מקודם הי' ניכר מוצרה גם הצעל אומר שלא ראה בה שום כריטות וגם העולם אומרים שלא נשמע עליה בפ"ק שם פריטות רק נגבה עממה בחקת כשרות. ע"כ לשון השואל:

תשובה בנידון דשאלת קדמיה בדבר הענין אשר אירע בקהלנו והנה מכתבו הראשון גם השני ובזירוף הקונטרס אשר שלח לידי הביטי לנטן ויען כי ענין כזה ממש הוא מבואר בגי' ס"י י"ט והוא תלך דין זה במחלוקת הרמב"ם ורבינו יונה בכונין דפ"פ לוחה רחמי רשונה לבד דעתם וטעם

דעריא בשתתת משום דלא חלים שהיקחה לשויה חפשה חד"א וכדכתיבא לעיל:

ומעובדא

דהבוא סמיא דקידושין דף ס"ו ח' דאמר לי' השליח אשהך וזהו וז"ל שמואל [חליבא דרבא] דלי לא מהימן לך כבי חרי לא השקה ליכא לחתיי ראי' מדלא שלח שמואל לבזילי באחשה או שלא חיוה לשאל בה דלמא תודה או היחזק וחיאסר ד"ל דא"כ דגיפא דעובדא הכי היו והא דלא פי' הש"ס להדיח בן היינו כיון דחייי הביא להך עובדא למפשט מיני' האיבעי' מתחמתא ידע דהעובדא הוי כעין האיבעי' וכי היכי דהאיבעי' לא מהוקמא חליבא דשיטה ר"ח חלל במכחשה דווקא מתחמתא ידע אב"י דהעובדא הוי נמי במכחשה ולכן לא הולך הש"ס לברוכי. הדע דהא לשיטת הרשב"א ע"כ מקומין להאיבעי' בחינה מכחשה דלי במכחשה ע"א בהכחשה לאו כלום הוא לכ"ע ועלה קבצי אב"י למפשט מהבוא סמיא דה"ק אי מהימן לך דלאו זולגה היא זיל אבקה ח"כ ע"כ ז"ל דהיתה שם ולא הכחישהו ואף דמכשטא דהיה עובדא משמע שלא היחה שם האשה בשעה שפסק שמואל את הדין מ"מ לא הולך הש"ס לפרושי זאת משום דממילא ידעינן דמתחמתא הוי העובדא כעין האיבעי' כמו כן נימא גם לשיטה ר"ח דידע דהעובדא הוי שהיתה שם והכחישהו דהא הך עובד' דסמיא חיה מימרא דאמוראי רק שידעו מפי השמועה הך עובדא ח"כ מתחמתא ידעו דהוי ממש כעין האיבעי' ולא נחלקו אלא במונח שמואל בתשובתו ונמלא דלין מכלא רחיה כלל. אלא דמ"מ יש להדיח רחיה מהוך האיבעי' עממה מודאמרינן ההם איבעי' להו אשהך וזהו דע"א והוא שותק מהו ולא קמפרש הש"ס מה היא אומרת בזה וז"ל אי ס"ד דיש כ"מ לדינא דאמריהה היינו לשיטה ר"ח דאם הודה או שהקה היאסר ולשיטת הרשב"א ג"כ אם הודה היאסר למפש"כ לעיל בדבריו בשם הש"ך ואם הכחיש תהא מותרת נמלא דהך איבעי' בין לשיטת הרשב"א ובין לשיטה ר"ח לא משכחא אלא בחד גוונא היינו נר"ח במכחשה דווקא ולרשב"א בשותק דווקא וכל כה"ג ה"ל לפרושי ואין קסחה הש"ס ולא פירש הך מילתא דחליי ביה עיקר האיבעי' אש"כ ז"ל דלא איכפת לן כלל באמירתה בין שצודה ובין שחשוק ולר"ה בין שהכחיש ומשום דע"א לא הוי כרגל"ד ולכן הליון הודאחה או שהיקחה בעיניה נתנה באחר אכל הא לא קשיא לרשב"א דאכתי ה"ל לפרושי דלא מיירי במכחשה דז"ל קושא כלל דכיון דהאיבעי' קאי על הך מימרי קמאי דאב"י דאמר ח"ל ע"א אכלת הלז או נטמאו סבירורא והוא שותק דמכח מיירי דדוקא בשותק אכל במכחיש ע"א בהכחשה לאו כלם הוא ועלה קאי הך איבעי' דאשחק זינהא כ"ל ח"כ פשיטא דמיירי בחינה מכחישהו ולא הולך לפרושי זאת. והוה לפענ"ד רחיה גמורה לסמוך עליו דע"א לא הוי כרגלים לדבר ודו"ק:

עוד

זאת יש להקור בנ"ד במה שהכחישה את המעשה הראשונה שראה האשה שניהם שוכבים במטה אחת ואם חיהא להך מילתא דענייה נגדה באחר למה היה לה להכחיש בזה את האשה מיהו לזה י"ל דכרינה היתה להכחיש את הוולד ומשום דבמעשה הראשונה לא היה להם שום מניעה מנגמיר חלואהם לכן לא רחשה להודות על אותו מעשה שלא יהלי את הוולד בצעל ויסללוהו מלבוא בקהל דנשי לאו דינא גמירי דרוב צעילות אחר הצעל וגם כי לא יראה הצעל להחזיקו ולכרסו אכל במעשה השניה מלאה מקום לומר שלא גמר ביאחו מפני זערת האשה ובזה סבירה שלא יהלי הוולד עוד בצעל כיון שלא גמר ביאחו גם זה אין לומר דמכחישה בהחילה ואח"כ הודית ש"מ דקושטא קאמרה דכבר כתב בזה מיהר"א שאין מה הוכחה כלל דאפשר דמהחילה לא רחשה לפנים נפשה בצעל נתינה עיני' באחר ואח"כ צברה עליו חשוקה האחר עד שלא איכפת לה פנימה פי"ב:

מיהו מיהו כל זה אני אומר להלכה ולהלכות פנים שיש מקום לגדל בהיתר דהך חיהא אכל למעשה לא תלחי לבי נהקל עד פסקי של מהרש"ל והרב צעל ח"ל וגדל משמעותו של פסקי מהר"א אם לא שייכמו לזה עוד שני רבנים מובהקים ומפרסמים בהרואה ונחזי עיני בהנאן

שאלות ותשובות סימן כו נחלת דוד כח

ועתה מחליקתן כפי אשר יראה לפניך הקלושה ומה' השאל מענה
שלא חשבל בדבר הלכה :

הראש בסוגיין דפ"פ כתובות ט' א' כתב ח"ל והא דלמרינן
דנאמן לאוסרה עליה היינו במכירתו ואומרת
שבתיה היחא או בשותקה אבל אם אמרה למנה שפ"פ ונאנסה
תחתיו בלשון ישראל נאמנת ומוהרת לו מפני שהיא טוענת ברי
והוא טוען שמה שאינו יודע אם בלויים אם בראשון וברי ומה
ברי עדיף מלמדי זה כדכח בשם ה"ר יונה וטעמו הגמדי' לכוונתו
בשמו כו' ומיחו כ"ל לקיים דבריהם מההיא דהיה מעוברת
דלית ליה לר"ג ברי ומכשיר העובר ואע"ג דלית ליה חזקה
כשרות ואפי' ברוב פסולין וכן בההיא דמשאכרסני נאנסתי אע"ג
דהחזקה ממון מסייע לרוב דרשן אפי' חליט ליה ברי ומהימנה
עכ"ל פ"י ע"י"ש ובהבנת דברי הרא"ש אלו נתקבו בה המפרשים
חדא במשכך בקושיהו על ה"ר וכן ליכא מינו הא גם כן
ליכא מינו דהי בעי אמרה מוכח ע"ז חזי תההך ועוד במאי
דמכיים וכן בההיא דמשאכרסני נאנסתי כו' ג"כ ליט מוכן דהא
לעיל מיניה אמר דלית מזה רחיה וא"כ מה הירש עתה שחזר
להביא רחיה מזה והנה לענין קושא הא' נלע"ד דמשמע ליה
להרא"ש דמדלל הוציר ה"ר בדבריו הך מינו כלל מסתמא
ס"ל דלשון כוונתו לליכא מינו כגון דידעין דוודאי נבעלה או
שהיא מעוברת אפי' מהימנה מטעם ברי נחוד ויען כי ליט
נוגע כ"כ נ"ד לא הארכתי בזה ובמאי דמסיים וכן בההיא
דמשאכרסני נאנסתי העיקר בזה כמש"כ בעל מראה הפנים
בפירושו על הירושלמי למס' כתובות ה"א ד"ה אמר בלמנא
הדיבור ח"ל ובסוף דבריו חזר בו וכו' וז"ל כו' ר"ל דאף דלמרינן
לעיל בזה דר"ג דליכא חזקה דגופא דמסייע לה מ"מ ה"ר י"ש
כאן חזקה ממון כעגדה דלוקי ממונא בהחזקה מואריה ומסייע
לרוב דרשן ואין לה כתובה כלל כו' ואזלא לה חזקה דגופא משום
דלוקי חזקה עד חזקה ואפי' אמר ר"ג דמהימנה לומר שזהו
נאנסה והייט משום דלית ליה ברי שיה וכו' לענין חיסורא חליט
ברי שיה אע"ג דליכא חזקה דמסייע לה עכ"ל ע"י"ש והקרבן
נחנאל פי' דבריו הרא"ש פירוש רחוק מדבריו נראה דהי' וכן
בההיא דמשאכרסני נאנסתי דקאמר הרא"ש אין כוונתו להביא
עוד רחיה לזה מסובי' דמשאכרסני נאנסתי רק שהוא חוזר אל
הנידון של ה"ר יונה והכי קאמר הרא"ש כמו בההיא דמעוברת
מכשירין אף בזה דלית לה חזקה כשרות קן נמי בההיא
דמשאכרסני נאנסתי דקאמר ה"ר נמי נאמנת ואין לשון הרא"ש
סובל פירוש כלל ועוד דא"כ למאי הולך הרא"ש לומר דאע"ג
דחזקה ממון מסייע לרוב דרשן דהא לענין חיסורא קמייירי ומאי
שייטא דחזקה ממון לכאן דהא בממון וודאי אי' לכו דליכא מינו
או חזקה דמסייע לה נא מהימנה כדלמרינן להדיא בסוגיין
דהתם ובקריה ה"ל וכן במשאכרסני נאנסתי נמי חליט ברי
ומהימנה למאי הוא לשא דבההיא וגם להדיא דקאמר הרא"ש
אלא וודאי דהעיקר בפירוש של בעל מראה הפנים ועיין :

והנה בפני יהושע ובהשאלה הקשה על הראיה של הרא"ש
מהא דמדינתו ומעוברת דהא כתבו החס' לקמן ד"ה
השבתנו על המעוברת דטעמא דר"ג דס"ל דנאמנת משום דס"ל
דאשה ממנה בודקה ומנה והכא נ"ד לא שייך כלל הך חזקה
א"כ אין רחיה כלל דהא נאמנת בברי שלה ואדרבה יש להוכיח
משטייה דליה נאמנת ע"י"ש בדבריהם ומה שחירן בפ"י
בתיורו הא' ח"ל דשאני התם במלתי דה"ר דליכא נמי חזקה
כשרות וחשיב כמו בודקה ומנה ליט נלע"ד דהא חזין בסוגיין
דחזקה דבודקה ומנה עדיפא טבא מהחזקה כשרות דהא חזין
דמאן דמכשיר בה מכשיר בזהה אע"ג דגבי בזה ליכא חזקה
כשרות מ"מ היא כשירה מטעם בודקה ומנה לחוד ואילו גבי
שטייה לינה נאמנת אע"ג דליכא חזקה כשרות וא"כ הדק"ל
דחזקה דבמ"מ היא עדיפא טבא מחזקה כשרות וא"כ הדק"ל
לדמייח רחיה ממעוברת תקשה ליה מבטיה הן אמר דהפ"י
אולי בזה לשיטתו דס"ל דחזקה כשרות ולדקה עדיף טבא משאלי
חזקה דעלמא משום דההיא חזקה דלמאי מכה חזא דרוב ישראל
כשרים ולדיקים הם וכמש"כ קן להדיא בריס סוגיין דפ"י ובק"א
ובמס' גיטין דף י"ז וכן ע"כ קמא בזה"ע סי' מ"ט ל"ד נזכר
כן וא"כ הו' נא קשיא משטייה דשאני שטייה שזין לה חלל חזקה

היאר משא"כ כאן דליכא חזקה כשרות ולדקה דלית טבא דהי
כמו רובא ולענ"ד לא נראה דבריו בזה וכמו שאבאר בע"ה :
והנה בענין החזקות שמעתי מלמדנו"ר הנאין החסיד אור עולם
מוהר"ר זלל"ה מוואלין שחלק מיני החזקות
הנמלכים בש"ס לתלמא גווי' זו למעלה מזה המין האחד הוא
חזקה הגוף דלמרינן חזקה חזקה דמשיקרא כגון חזקה
בתולה ומי' שגמירד וגמלא מהר וכדומה דליפין לה במשכח
חולין מנעט ובחזקות אלו קיימא לן דרובא וחזקה רובא עדיף
וכדליפין מפרה דלומה כמש"כ החס' במס' חולין ד"ה אחיא
מפרה דלומה : למעלה מזה חזקה דלמאי מכה רובא כהא דלמרינן
נשחטה בהחזקה היאר עומדת דחזקה דמשיקרא אין כאן כיון
שלא נהבירה בשערה וכמש"כ החס' ואינה חלל חזקה דלמאי
מכה רובא דרוב בהמונת כשרות הן וממילא מוכן דהך חזקה
אלימא טפי ולא חזקה בזה רובא וחזקה רובא עדיף כיון דהחזקה
היא מכה רובא וא"כ דין רוב גמור יש לו לכל דבר ולמעלה
מכל הני חזקות הך דלמרינן ביבמות (ק"א ב') דעד תלהין יומי מוקי
אינה אנפשיה טפי לא וכן הא דק"י"ל ב"דושין סוקלין ושרפין
על החזקות : וכן הא דלמרינן חזקה אין אדם פורע בחוד זמנא
דכולהי הך חזקות הוין מעטמא דלמרינן אין סהדי דהכי חיהא :
הדפ דהא חזק ק"י"ל כשנעל דאין חולין בממון חזקה רובא
ואילו בזה חזקה דלין אדם פורע חזק ק"י"ל כ"ל אדם חבטו
בזמנא ואמר פרעתי' בזה"ל דלינו נאמן ומדמליחין ממין ע"י
חזקה זו ש"מ דהיא עדיפא מרוב ולכן קמבעי ליה להש"ס אי
חזקין מינו במקום הך חזקה דליה לומר דקמבעי ליה אי
הביא הך חזקה כעדים גמורים ומנו במקום עדים לא חזקין
או דמ"מ לא חזק כעדים גמורים אבל הא וודאי דעכ"פ מרוב
היא עדיפא והדברים האלה המה לטענות בין שני כי ממקור
הייס יאלו :

ומעתה נחזי חזק ב"ד והנה הך חזקה דבמ"מ חס' חיהא
דס"ל לר"ג הך חזקה וכמש"כ החס' וודאי דהיא
מן החזקות דלין אדם פורע חזק"ו וכדומה דהוא מטעם דאין
סהדי דהכי הוא ולכן וודאי דהיא אלימא טבא אבל הך חזקה
דחזקה כשרות ולדקה הנה מדברי הש"ס בכתיבתו דאמר חזק
אין לה חזקה כשרות לא שמענו דף שהיא חזקה כשאר חזקות
דחזקה הגוף וכדומה והייט דמעמידין אותה על חזקה
דמשיקרא שהיה מקודם שנסתרה או שנבעלה שהיה כשרה
לכהונה כמו כן גם עתה נעמידה על חזקה דמשיקרא
וכשירה והי' ממש כחזקה היאר רק דלענין לאוסרה על בעלה
שייך לישא דחזקה היאר ולענין להכשירה לכהונה שייך לישא
דחזקה כשרות וגם דחזקה דקה לא נחלל בש"ס כלל רק
לשא דחזקה כשרות חיהא בסוגיין דחזקה וברוחא טבל לפרשי
דלינה חלל כשאר חזקות דמשיקרא ולית בה שום עדיפא
משארי חזקות וכדכתיבנא חלל שערב בפ"י הדרי לן לומר דהך
חזקה דחזקה כשרות ולדיקה היא כחזקה דלמאי מכה חזק
דכ"ו ישראל כשרים ולדיקים הם ובאמא הא חללל חזקה דמ"מ
לומר קן בלי שם רחיה ומש"כ הפ"י במס' גיטין ח"ל דבלא"ה
היי חזקה כשרות מה טיבה דלמא מבטן חזקה לעולם לא היחה
בחזקה כשרות חלל ע"כ דהיי' חזקה מכה רובא לא ידענא
כוונתו דמאי פסיל שייך בה בשעה שטלדה ועד ג' שנים ויום
אחד שאינה רחיה לביאה וודאי דלא נפלה בשם ביאה ח' מן
הפסולין וא"כ שפיר שייך בזה למימר העמידה על חזקה
דמשיקרא וכו' מוחזקין חזקה כלפי' סתמי דהר"ב בפ"י דאם
חיהא לכה רובא ח"כ בלשון ישראל שייך בה חזקה כשרות
פשוטה מכה ג' שנים דלית בה רק חדא ספיקא ספק בלויים
ספק בראשון אסורה לבעלה ואם חיהא אחאי לא חולין בחר
רובא דרוב ישראל כשרים ולדיקים הם ובידלי נאנסה ולי משום
דליכא כנגד זה רובא דרשן וכמש"כ החס' דז"ל חדא דהא
ריבא דרשן לאו רוב גמור הוא וכמש"כ החס' ועוד אפי' אי
הך חזק' לאו רוב גמור הוא ומה חזקה דלין חזק כנגד רובא
ואוקי חיהא בחזקה היאר לבעלה חלל ע"כ דליכא לכה רובא
והחס' חולין (י"א ב') ד"ה כגון שהקשו ח"ל ועוד הוי מלי למידק
ודלמא משום דלמאין בחר חזקה דהעמיד האם בחזקה דקה
חז"ל נמי ע"כ אין כוונתם לומר דלדין יש להאם חזקה דקה
משום

ותצו

ובמשנה למדן צפ"ח מהל' אישות הביא רמיה לדעת החולקים על רבינו יונה מדברי הירושלמי בספק קמח דכרובות (ה"ח) ו"ל כס' ר' יונה כס' ר' קריספא כוננה ככחית פתוחה היא הדא דאחא אמרת שלא להפסידה כדכחה • אבל לקיימה אסור משום ספק סוטה ואחיה כר"ח דר' חיינא אמר מעשה בנשה אחא שלא נמצאו לה בנותים ובא מעשה לכני ר' אמר לה אינין הן למדה לי' מעלוה' על בית אחא היו גבורות וגשור ואמרינה' ר' הדא דחיימא שלא להפסידה כדכחה • אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה ואחיה כמו דהנין חתנה בנותה אלמנה וגרושה וחלואה מן הירושים כדכחה ומאחר • ויש להם טענה בנותה בנותה אלמנה גרושה וחלואה מן הנשיאין כדכחה מנה ולין להם טענה בנותים הדא דאחא אמרת כדכחה מנה ומאחרים אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה • ואחיה כמו דהנין חתנה אהא הטעם אהא כהשע ולא נמצא לה בנותים היא לומר משהשעתי' בנשתי ונשחפה שדך והוא לומר לא כי אלא עד שלא לרשוד ר' • מקמי מקח טעה הדא דמר לכדכחה מנה ומאחרים אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה • ואחיה כמו דהנין חתן היא לומר מוכח שן אינו והוא לומר לא כי אלא דרובה איש את • אהא דהמר כדכחה מנה ומאחר • אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק סוטה • ובלהן מן ההיא דאמר ר' הילא כס' ר' לצור מלא פ"פ אינו רשאי לקיימה משום

ויש להביא קצת ראיה לזה מהא דבכורות (יא א') דתניין התם
בבביתא כל הבכורות אדם רואה חזן משל עצמו ורואה את

מן

והריטב"א אחר שהביא ראיה לשיטת הרבנו יונה מהירושלמי דהל' ואל' דלעיל כחז ח"ל והא דלמריק לעיל בירושלמי דהוה כו' דפליג בזה דהכא בירושלמי ופליג אהלמוד דידן דלג מפליג לקמן ב"ר ור"א בין חיבורא למחנה ואידך ירושלמי מפליג ופליג דירושלמי לא פליג אלאידך ירושלמי דהא בחדא ספיקא והא בברי ספיקי מ"מ כיון דבחלמוד דין לא מפליג בין חדא ספיקא לברי ספיקי ובהא נלמנה בכל דאיכא ברי ופליג וכן עיקר עכ"ל ודבריו מנומגמים ולריבין חיקוק קלה ומ"מ המכוח מדבריו הוא מוכן דמתחילה עלה בדעתו לומר דהסוגיות דירושלמי פליגין אהדרי והכריע בהירושלמי דהל' ואל' משום דכן הוא בחלמודא דין דלא מפליג בין חיבורא למחנה ולבסוף העלה דלפ"ה דלא פליג אהדרי דהא בחדא ספיקא והא בברי ספיקי ור"ל דירושלמי דהל' ח' מיירי בחדא ספיקא והירושלמי דהל' ו' מיירי בברי ספיקי מ"מ כיון דבחלמודא דין לא מפליג בזה לכך נלמנה בברי ופליג אשילו בחדא ספיקא והו"ה וכן מוכח :

ואחרי ביקק עפ"ה וזה מתחזק כפ"ה רגליו חומר ח"י דבריו תהוהין ביוהר דמה שרצה להוכיח מחלמודא דין דלא מפליג בין חיבורא למחנה ח"ה ראיה כלל דהא בש"ס דין חשיב חוזה לספק דמטערך עכ"פ לש"ס ואל' ממילא במתניהון דמשלרסהי נלמנה חיובא ס"ס . ולכן לענין חיבור ודל"ה דמחנה ולא הולך להשמיטת רק לענין כהונה . אבל הירושלמי דלא חשיב חוזה לספק כלל אשילו לאמטרוני לש"ס ולא הו"ה רק ספק אחד ולכן חיטריך לחלק בין חיבורא למחנה . ואל"כ לית בלאן שום ראיה והכרעה מחלמודא דידן . גם מה שרצה ליישב דברי הירושלמי דהא מיירי בחדא ספיקא וזה בברי ספיקי גם בזה לא זכיתי להבין דבריו הקדושים דהא בדיחא

דכדרי תהוהין ביוהר דמה שרצה להוכיח מחלמודא דין דלא מפליג בין חיבורא למחנה ח"ה ראיה כלל דהא בש"ס דין חשיב חוזה לספק דמטערך עכ"פ לש"ס ואל' ממילא במתניהון דמשלרסהי נלמנה חיובא ס"ס . ולכן לענין חיבור ודל"ה דמחנה ולא הולך להשמיטת רק לענין כהונה . אבל הירושלמי דלא חשיב חוזה לספק כלל אשילו לאמטרוני לש"ס ולא הו"ה רק ספק אחד ולכן חיטריך לחלק בין חיבורא למחנה . ואל"כ לית בלאן שום ראיה והכרעה מחלמודא דידן . גם מה שרצה ליישב דברי הירושלמי דהא מיירי בחדא ספיקא וזה בברי ספיקי גם בזה לא זכיתי להבין דבריו הקדושים דהא בדיחא

דכדרי תהוהין ביוהר דמה שרצה להוכיח מחלמודא דין דלא מפליג בין חיבורא למחנה ח"ה ראיה כלל דהא בש"ס דין חשיב חוזה לספק דמטערך עכ"פ לש"ס ואל' ממילא במתניהון דמשלרסהי נלמנה חיובא ס"ס . ולכן לענין חיבור ודל"ה דמחנה ולא הולך להשמיטת רק לענין כהונה . אבל הירושלמי דלא חשיב חוזה לספק כלל אשילו לאמטרוני לש"ס ולא הו"ה רק ספק אחד ולכן חיטריך לחלק בין חיבורא למחנה . ואל"כ לית בלאן שום ראיה והכרעה מחלמודא דידן . גם מה שרצה ליישב דברי הירושלמי דהא מיירי בחדא ספיקא וזה בברי ספיקי גם בזה לא זכיתי להבין דבריו הקדושים דהא בדיחא

הגהה

דכדרי . והא דלמריק בנכורות דישאלים נלמנים על הפלג מוס בנכור ואף כפסק בנכור שיש בו חשש חימוד ממון שא"י החס דליסורא דלירייתא ודל"ה ליכא כיון דכדרי יש בו מוס ואיט אסור אלא משום קנאס דלמא עבר על חיבור הפלג מוס וכן קנאס אינו אלא מדרבנן . א"כ הם אמרו והם אמרו . אלא דמ"מ איין זה ראיה נמורה דיש לדחות ולומר דדוקא הוראה דהוא מלחא דלח"ה כסנדרא הוא דחיישין לחימוד ממון אבל לא לענין עדות ובהא דלמריקן אובב טובא פסולין לדין וכשרים להשיד . או אפשר דשאני נבי חכם הואיל ואפשר לשאול לחכם אחר . ומיהו בנכורות (ל"ח ז') משמע שם דלף היכא דלח"ה יטל לשאול לחכם אחר וגם דלא הו"ה מילחא דלח"ה כסנדרא רק שאומר שמועה והלכה נ"כ איט נאמן ואם כן חסין דכדריס לש"ס ונכמח דלמחא דא לריכא עוד פיוגא טובא לחדש ולרואת שלא יהיה שום סוגיא סותרת לזה . וגם חזכי לא כדכתיב כן להחליט רק שהראיתי פנים שיש מקום ליישב דברי הירושלמי בכדי להעילו מקושי הרשב"א . ואי"ה בלי"כ לכשפנה אשנה פרק זה :

ובזה נחה נח' ראיתא הרא"ש שהביא לשיטת סר' יונה מהא דמשנברא בודקא ומוזה דשאני החס שאי"ה טונפת דכדרי שריא יוא פני' וליה בזה שום חשש חימוד ממון . וזוה ודל"ה דהסימנא משמע עדות וכסנדרא הנובי משא"כ כהניס דרבי יונה והכי משמע מלגנא דהבירייתא שהביא הס"ס כסוגיין דמדברת דקדמי זו עדות שהשפס כשרס לס דמשמע להדיא דמשמע עדות מהמנין לה זה ובכחה . גם נמה שפסלה הנובי' פלמא דלחך קושיותיו על שיקח הטוקס על סר' יונה . (אשר היא ע"מה קשיית הרשב"א על הירושלמי) דשאני ספק סופה שהחמירו בם חממים יותר משום דלח"ה דהמחירה בזה חורה ליאסר פ"ס קיטו וסחירה כע"א ופ"י עוף הסורה לכך החמירו בם ח"ל דלא חסא נלמנה בזה . ואשכחיה לס לסכנתו מלשון הירושלמי דלעיל ב"ה א' עיי"ה ובמש"כ נ"כ דחיתא ראייתא הרא"ש מהא דמדברת ומשנברא משום דהסם מיירי בפטיה דלא הו"ה ספק סופה משום הכי מהסימנא שער משמע עדות משא"כ כפסק סופה כהא דהירושלמי ב"ה א' לא מהסימנא . וגם עיי"ה יהיה מדוייק לישנא דהבירייתא דקדמי זו עדות וט' . ואף דסנדרת הנובי' הוא מלחא דחזא קנא לומר דכפסק סופה החמירו יוחר מ"מ יש לו פנים בהלכה בחלמודא דין משום דכדרי מיתרז כל מה שהקבו הטופשת כסוגיין דפ"ס בדי' ואל"ה ולא נזכר לכל מה שדקוק ע"מם בזה . ועכ"פ יהיה איך שיהיה בדחיתא ראייתא הרא"ש או מהגן פעמי שכתבו אי אפשר שיש טעם לזוה ע"ה אחר לחלק ביניהם . עכ"פ הא ודל"ה דלחך לחלק ביניהם בכדי לתרזי אלהיך דהירושלמי דהל' ח' הא דמדברת ומשנברא ובפרט ל"ה מה שגנאר לקמן אי"ה דהך דחתי סוגיא דהירושלמי לא סתור אהדרי כלל אי"ה ע"כ דלריבין לתרזי כן או בליה ע"ה אחר דווקא :

ר"ה האשה רנה וכמ"כ כר"ש נ"פ הנויקין בהגך י"ד כללים שכתב שם לענין נלמנה ע"ה בנאסירין עיי"ה ובכ"ז איין חילוק בין אם משיד לעמו ובין שמשיד לאחרים דהא כל עיקר נלמנה דע"ה בנאסירין ילפינן מוספיה לה לעמה וכמש"כ התוס' בריש נישין והכנס נאמן אשילו בלחחוק חיבורא ואין בידו לתקנו דהא יחיד חוממה רואה את הבכור ואס"ה חזין דהיכא דיש לז חשש נניעת ממון איט נאמן לעמא אשילו במלחא דלא לחחוק חיבורא דהא אי לאו האי טעמא דחיתא ל"י בימי סומאחו לא היה נשאל על סדרותיו אש"כ בלחא לחחוק חיבורא . ואלדכנה סחם ספרות יש להם חוקק ביתר . וא"כ מכ"ס לענין נלמנה ע"ה דלח"ה נאמן היכא דליכא חשש נניעת ממון וסייגו כדך סנדרא כסנדרת דכל היכא דליכא חשש נניעת ממון חיישין ספי ולא מהימנא . דהא כל עיקר מאי שילפינן דע"ה נאמן בנאסירין כתבו דהוס' דילפינן לה מוספיה לה לעמה וזה שצידו לתקן ילפינן משחיפה שיון צפרי מנדיס בפחייתחו להלכות שחיפה וא"כ מוספיה לה לעמה לא נוכל למילף רק לענין חיבור גרידא היכא דליכא חשש נניעת ממון אבל היכא דליכא חשש נניעת ממון לא נוכל למילף מיניה וספיר טוכל לומר דלא מהימן דלמשמע מסוגייתא דבכורות . והא דלמריקן דמהימן כל אדם אחרותה ואמשעות משום דכדרי נלמנה :

ולדברינו קשה לכאורה מה בך דכדרי לתקנו מ"מ הא איכא חשש נניעת ממון וסנדרת בידו לתקנו איט מושיל רק דיהיה מיקרי לא לחחוק חיבורא . אבל אם נלמך כסנדרת דהיכא דליכא חשש נניעת ממון לא מהימן אשילו בלא לחחוק חיבורא . אי"כ לא היה ליה להיות נאמן אש"כ דכדרי לתקנו כיון דסוף סוף איכא חשש חימוד דכדרי . אך זה איט דשאני החס דלי ברי הו"ה מני למיסר נפשי' מיני' דלי ברי הו"ה עיי"ה ל"י דרך גנוח וקריסיות וכדלמריקן במנחות (פ"ד) . וא"כ כפי דמחא להא דלמריקן לענין מעשר דלי ברי שדי מומא כבלי עדרי' משקרא ואש"כ דלמריקן ההם כמסקנא דהם כפרהס"א זילא נ"ה מלחא דהם ה"פ כיון דזילא נ"ה מלחא לך עדיפא ל"י למעבד בלגנא ע"י שובד כוכבים . אבל ודל"ה דהסם זילתא לא שניק התיירא ואכל חיבורא ולכן ודל"ה דמהימן אחרותה ואמשעות משום דלי ברי שער נפשי' ואשילו לפי שיטת רבי' שם דדוקא לענין אכילה ערלי מותר אבל אכילה קבץ אסור מ"מ זה איט רק מדרבנן אבל מדלירייתא פסור לגמרי . ולכן שפיר מהימן . ובש"ס דבנחות דקאמר משום דכדרי לתקנו ולא קאמר משום דלי ברי שער נפשיה היינו משום דקדשא דמלחא קאמר דלי לא משום דכדרי לתקנו אש"כ דליכא חשש נניעת ממון מ"מ אי"ה ע"ה בלחחוק חיבורא משום דלח"ה מיקרי לחחוק חיבורא וכמש"כ התוס' בריש נישין משא"כ כאן כסוגייתא דבכורות דהחזיק נאמן אף בלחחוק חיבורא דלא יחיד חוממה רואה את הבכור היכא דליכא חשש נניעת ממון ולא חיישין לנלמנה אלא היכא דליכא חשש חימוד ממון לזה משני שפיר דלי ברי שדי מומא כבלי' כדריה כ' היכי דלא ליהי חשש חימוד מהון

קמה (והולך להקדים זה משיב דבאל"ה תקפה לפירושו שמפרש לח"כ דקיימים הש"ס דפר"ך משה ח"ן ס"ב היא לענין חיוב והוכרח שצ"י בשוה"ק לא בחומרה מלא וליכד ויפיק ליה דבאל"ה משכחת לה בנזנח דמחיתין דליירין ביה בטענה נלפסתי החסיד דלא מהמנין לה משום דלונסא קלא חית ליה ושקורי קמסקרל ולבד הולך להקדים דעיקר התקנה בינה בשביל לשם כהן ובשם כהן לא מליה למיטען נאסחי מחזק דהא מ"מ היא חסודה לו וליד נישאח לו והשליה בדבר חיוב) ולבד קמבצי ר' ירמיה לדברי ר"ג דש"ל דנאזנח ונהי דבאן לא מהימנא לענין חיובא משום דלונסא קלא חית ליה אבל היכא דלא שייך דה סברא ח"כ היא מהימנא וח"כ קשה מה הוצילו חכמים בהקדש דהא היא יכולה לעצון צדדי שבעלה קודם שגשג וזהו נאמנה וקמשי דהוצילו חכמים בהקדש לבשטען מלא וליכד דלא לא חזיה נאמנה ונמנא דדברי הירושלמי לא סהקו אהדי דהירושלמי דהל' וז"ל גמי לא מיירי רק לענין חיובא אבל לענין מנחא חיה מהימנא ובהירושלמי דהל' ח' וזה חובן כיוצא ע"ש :

והנה דבריו בזה המעשה פנים חדא בזה שחירן בזה דמשארסתי נאמנה דמס"ה מהימנא לענין מנחא משום דגם הוא חית חסדה בלון כו' משא"כ גבי חיובא נ"ה דהוא חיה חסדה מ"מ ח"ן חסידן לה משום דלונסא קלא חית ליה ובזה דמו"ע הולך להפסד אחר יסב אחר וזה מבוחר הדוקא וזו דלי יהא דבריו אכתי קשה דהינתן בזה דמשארסתי נאמנה וכן בזה דמו"ע שמאל נ"ה חיה יסב לזה אבל מה ישנה בזה דבגורא כחצות פחותה דמי ובזה דמטעם של בית אבא היו גבוה דקאמר גמי עלה בירושלמי דהא דחומר שלא להפסידה כחצותה אבל לקיימה אסור (והייט ע"כ משום דש"ל להירושלמי דהך דכחצות פחותה דמי וכן במטעם גבוהין לאו כלל הוא דמוכרחת לאבד בחליה ולי אסור לה עיד להמלא בחליה רק דחית מנהון דמאבדין בחליהן ע"י וליה מנהון דלא מאבדין בחליהן בדין ולבד מידי ספקא לא נפקא ולזה לענין חיובא חסרה ולענין כחצותה ח"י להפסידה) וכמו דש"ל להירושלמי בכל הספיקות דקחשיב ההם וחזיל (והכח"כ ס' ב"ח מה' חישות ה' י"ב שרוב הבגרות פ"פ הייט משום דמשמע ליה מהלכות דין בכחצות (ו' 6) דהיינן צדדיה סתמא סתמא סתמא סתמא ח"י להם סתמא בחליה דרוב בגרות הכי חיה דפ"פ דהא סתמא חצי דמשמע גם לענין חיובא וגם בחליה כהן ויכיל בה אב' קדושין פחות מג' שנים דלית בה רק חדא ספקא וח"כ ח"י דהוי ספק השקל בוי לן למיכר בחליה ויכיל בה קדושין פחות מג' שנים חלל ע"כ דש"ל להלכות דין דרוב בגרות הכי חיה ופליג בזה להירושלמי וספק כהלכות דין' אבל הירושלמי ע"כ ס"ל דהוי ספק השקל וכדכתיבנא וזלזל לה קשיית המ"ל ס' דליכא לתרזי דדברי הט"כ דחיש מחמינה דלזה מבר זה דדברי ר' יונה שחיש מחמינה וגם בל"ה סברא בזה דהוקה דמשום דחשדה בטענה שמה י"ה' מיקרי שוי' אפשי' חסידה דליאכל וטין) והא ההם ליכא לבד שטיי דמי וח"כ ע"כ לריבין למימר דש"ל להירושלמי דלענין חיובא חסידה חסידה וליה מהי ברי של ושר דהא בזה בזה דמו"ע ח"י כ' ע"כ גם לפי חסידה חסידה ע"כ לענין חיובא וליה מהי ברי של ח"י שמועדה שמה ולענין מנחא מהי ברי של ח"י סוף חולד לא הגמיה שחיה ליכד חסידה חסידה שם דר סברא למימר חיובא י"ה' חסידה ממנוהו וכן שכן לא קשיין דברי הירושלמי כלל ושר דעיקר פירושו דלפנינו להירושלמי דהל' וז"ל דלענין חיובא קמבצי ל' וליה הולך להקדים כלל וכמס"ל' וכן בזה מלא דהא הך סברא דשביל אשה ישראל לא הירבו לתקן משום דלא שחיה שיקדשה בפחות מג' שנים דלפנינו לקדש חת בזה כשהוא קטנה לא יחא רק חליה דהלכות דין דחשיב ל' חובם לספק ללפנינו עכ"פ לס"ס ולבד הוכרח הש"ס לחוקקי למימרא דר"ל דפ"פ דמיירי בחליה ישראל ויכיל בה חזיה קדושין בפחות מג' שנים דוקא' וע"כ שייך שער למר דהא מל"ה דלא שחיה ולא הורס לבקן בשביל זה' אבל הירושלמי הא ס"ל דלונסא לא מהימנא לבקן כלל ומימרא דר"ל מישארסתי להירושלמי ח"י שחיה ישראל וירקשה כשהיא גדולה וכן שכן שער הורס לתקן גם בשביל אשה ישראל ושב ח"ן מוקד לפירושו כלל דח"ן יולה על הדעת דהש"ס קבע לקושיות על דר מחיתין דמחיתין

מדר' הילא אחר ר' לעזר דפ"פ ואם חיתא לדבריו שפי ה"ל להלמוד למימר וכלהון מן הא דאמר ר' לעזר לדברי המכשיר זה פוסל בבהה דהא הך מימרא דר' הילא אחר ר' לעזר היא מוסכמת גם לר"י עכ"פ במכשיר או שותק דמוכח מהך דהל' וז"ל ובמימרא דר' הילא ח"כ לעזר לא חסרם בדיה דמיירי ח"י צדדי ושמא רק דילפינן כן דש"ל הכי מלידך מימרא דרבי לעזר דפוסל בבהה וח"כ ע"כ ה"ל נאחוי לידך מימרא כיון דזה הוא עיקר הילפואה והשאה דהביא להך מימרא דפ"פ ולא הביא ללידך דפוסל בבהה ח"כ העיקר חסר מן הספר' ועוד בעיקר דבריו בזה דהא הך פלוגתא דהירושלמי אהדי פלוגתא דר' לעזר ור"י ח"י מכשירין בבהה ח"י לא' הוא ג"כ חסוד ס"ב דהא גם לר' לעזר דפוסל בבהה ואם כן ליהא חיה מבזה ואעפ"כ י"ס להביא חיה מדידה עממה מכיון דחזק דפ"פ היכא דיש לה חזק כשרות המסייע לבדי שלה חו מהי ברי שלה חסידה נגד רובא דרוב פשוטין דהוי רוב גמור ח"כ גם גבי משארסתי נאמנה' וגבי מוכח ע"כ גמי חיה חזק דכשרות דהעמידה על חזק כשרותה שלא נבעלה בל"ן ואם כן נהי דהירושלמי חשיב רובא דרעון לרוב גמור' וכמו כן גבי מו"ע גם כן סבירא ליה להירושלמי דלא שחיה וכמוכח בירושלמי בריש פרק האשה שנאחזמה' מכל מקום מישוטא דלונסא ודמוכח ע"כ ודלי דמימרא דהירושלמי מישוטא דלונסא ודמו"ע למישוטא כלל והוי כמו מישוטא דמישוטא דלא חשיב כלל דש"כ גם להפסידה כחצותה חמלי חית נאמנה חלל ע"כ דחשיב למישוטא עכ"פ וכיון שכן חו מהי חמירה ברי של ח"י מישוטא דלונסא ודמו"ע ובלח"ה חזק כשרות דילה שלא נבעלה בל"ן חזק דגופה שלא נבעלה כלל גבי מו"ע נגד רובא דרעון וסליה מו"ע כמו דמהי חמירה ברי שלה עם החזקה נגד רובא דרוב פשוטין משום דמלך בדי חזק כשרותה ומה ב"ן זה לזה כי ודלי ליכא לפלוגי צנייה בשום דר כלל ודוק :

ולשנא דהר"ש אשכנזי להר"ב בעל מראה הפנים דמדמי להר"ש שחיה ראייה חליה דמאן דמכשיר בבהה דלית לה חזק כשרות כלל ופ"פ מהי ברי של ח"י סבר דלמאן דפוסל בבהה חו ח"ן כהן חיה חלל בחלל ח"י דגם נאמנה דפוסל בבהה שפי חיה חיה מדידה עממה עכ"פ היכא דליכא חזק כשרות וכמס"כ' רק דהר"ש לאמרי מלחא הביא ראייה בזה' לידך דקיי"ל דמאן דמכשיר זה מכשיר בבהה ש"מ דחמירה ברי של מהי ח"י' בלא שום חזק ומכ"כ היכא דליכא חזק ח"כ גם לר"ל דפוסל בבהה נהי דרליה בזה' ליכא חיה מיהא חיה וח"כ מדבריו תקפה מדר"ל אדר"ל זה בדר' וז"ל דלריבין לנח"י הירושלמי דהל' ח' דלא היקשה עליו ממחיתין דמדבריה ומשורר כהן שטיי דהייבנא לעיל או בסברת האוס' דאשה חס"ה או משום הך סברא שחזט שחיה טענה דבר משא"כ כהן דטענה דבר של הפסיד כחצותה וח"כ לא הוציל כלל בעל מראה הפנים ציבוב סחירה הסוגיות דהירושלמי אהדי ודק"ל ח"ן י"ה סתמי דסוגיות בזה' ח' ובס' אחר סתק אהדי מבלי שום טעם' ובס"כ ח' ס' י"ד הביא להא דהירושלמי דהל' ח' ומהם עליו דלך אפשר דלענין חיובא י"ה חסוד שפי מלהויל מנח' ויחא ליה דמחיתין דמשארסתי נאמנה דמנחא חו מהי' גם בשביל מחזקה ללדקדקין ומחמיה שחיה רק שחיה שחיה מוקדס ולבד לענין כחצות מהי ברי של נגד טענה שמה דלילה חלל לענין חיובא ח"י שחיה ח"י מועדה בל"ן ח"ן חסידן לה וחסידן לקיימה' (והייט משום דהירושלמי חיל לפיט דש"ל דלונסא חיה ליה קלא וליכא רק חדא ספקא) ובזה דמו"ע פ' דההם הוא דמהי ברי של ח"י לבדי חיובא דח"י דמו"ע לא שחיה מ"מ היא טענה משולה יוחר מטענה חוסם ולבד חו מהימנא גם לבדי חיובא בטענה ברי של ח"י דמחיה חמירין לעיל בזה' ח' דהיא חסירה עליו משום שהיא ח"י מחמיה בטענה דמימ' ומועדה דברוסה ח"י ושייח' אפשיה חסידה דליאכל וטין) והא ההם ליכא לבד שטיי דמי וח"כ ע"כ לריבין למימר דש"ל להירושלמי דלענין חיובא חסידה חסידה וליה מהי ברי של ח"י חסידה חסידה ע"כ לענין חיובא וליה מהי ברי של ח"י סוף חולד לא הגמיה שחיה ליכד חסידה חסידה שם דר סברא למימר חיובא י"ה' חסידה ממנוהו וכן שכן לא קשיין דברי הירושלמי כלל ושר דעיקר פירושו דלפנינו להירושלמי דהל' וז"ל דלענין חיובא קמבצי ל' וליה הולך להקדים כלל וכמס"ל' וכן בזה מלא דהא הך סברא דשביל אשה ישראל לא הירבו לתקן משום דלא שחיה שיקדשה בפחות מג' שנים דלפנינו לקדש חת בזה כשהוא קטנה לא יחא רק חליה דהלכות דין דחשיב ל' חובם לספק ללפנינו עכ"פ לס"ס ולבד הוכרח הש"ס לחוקקי למימרא דר"ל דפ"פ דמיירי בחליה ישראל ויכיל בה חזיה קדושין בפחות מג' שנים דוקא' וע"כ שייך שער למר דהא מל"ה דלא שחיה ולא הורס לבקן בשביל זה' אבל הירושלמי הא ס"ל דלונסא לא מהימנא לבקן כלל ומימרא דר"ל מישארסתי להירושלמי ח"י שחיה ישראל וירקשה כשהיא גדולה וכן שכן שער הורס לתקן גם בשביל אשה ישראל ושב ח"ן מוקד לפירושו כלל דח"ן יולה על הדעת דהש"ס קבע לקושיות על דר מחיתין דמחיתין

עלמנו מחיובו אם לא בראי' בדורה - אבל בטענה שמה ודאי - דלית
 יסל להפסידה מכיון דחיובו בדור ובקניסא שטרא דמיא כו' הוי
 טענתו בשמא כמאן דלמא איני יודע אם פרעתיך דלא אמר כלום -
 וגם הרמב"ן עלמנו חביב לה כנ"ל שטרא צידה כמו שמשאל
 מלשט שכתב אטו מאן דמפיק שטרא דתנאי כו' הרי דחשיב לה
 כנקיטא שטרא רק דהוי כשטרא דלית ביה תגלה ולזה הקשה
 לו דמיא לה קיים הנאך ומוח לדניא ור"ל ששלי להביא ראייה
 שקיימה תגלה - ולעג"ד איך זה קושיא כ"כ דעד כאן לא אמרין
 בשטרא דלית ביה תגלה דלמירין ליה קיים שטרא ומוח לדניא אלא
 בתנאי ההוי במשעה דבעל השטרא נחמייב לשטח חזיה משעה
 להמחייב דבזה הוא דלמירין אייהו ראייה דקיימת הנאך כיון
 שהנאך מחוסר מעשה לה ענין. לה"ר שפסח כמו שהתנה אבל
 תנאי דלא ה"ל במשעה כעונא דלד דהרי קיימה תגלה הנאך
 לו ומסרה עלמה לו לביאה או למירין דהרי היא בחזקת שקיימה
 תגלה דהך חזקה דנופה מצידי עליה שקיימה תגלה ואיזה שאלמר
 עליה שיתנה מחזקה ואיזה ככל הגשם עליו לה"ר וכו' דלית
 הוי' כמאן דנקיטא שטרא לכך איט נאמן להפסידה כחצוצה
 בטענה שמה כלל וגם לא בטענה דרי אי לאו טעמא דל"ל טעמא -
 רק דזה מיהו בעינן שהיה טענה דרי דהא אף מאן דנקיטא שטרא
 וטעמן שמה איט גובה כלום ואין להקשות פ"ו מהא דלמירין
 (בטענות י"ב ב') לימא דב יאודה וכו' הווא דלמירי כר"ג ולפי
 דבריו הא לא דמיא לדר"ג דבדר"ג הוי איני יודע אם פרעתיך
 והא דר"ג ור"ה הוי ח"י אם נחמייבתי לך דס"ל דהוי כחצוצה
 מאי דקמניי הש"ס ח"י עד כאן לא קאמר ר"ג האם אלא
 דלמירין ואקמה לחזקה אבל הכא מאי חזקה אינה ליה להאי
 ור"ל דהמקשה היה כדבר כשכח דלמירין דהוי כשטרא דלית ביה
 תגלה דלמירין ליה קיים תגלה כ"י ולכן הוי קממה לה לאי
 אם נחמייבתי והתירן השיב כיון דלית לה חזקה דנופה ח"כ
 הוי בחזקה שקיימה תגלה וכו' הוי ליה כח"י אם פרעתיך - ויש
 להביא ראייה לזה מדברי האוס' בשמעתין ד"ה רב הוגא ור"י
 שהקשו וז"ל אבל קשה דבעי למימר הכא הא דר"י דשמואל הוא
 דפסק כר"ג וכו' וח"כ תקשה דשמואל דלמירין דהא בשבך
 הפריה אמר שמואל אבל מה"ל זה כלל גדול דבין המע"ה וקאמרין
 עלה ל"ל למימר זה כלל גדול דבין אינטיין דל"י רקא חומה
 ברי ומזיק שמה כ"י ותיירא דל"י דהוי מני לתימר ולטעמין
 כ"י פ"י"ש ומינה מדבריהם דלא קא קשיא להו ולא מידי רק לשטח
 מאי דס"ד מעיקרא אבל לפי המסקנא לא קשיא להו ולא מידי
 ולדידי חכמי קשה דהאינה לשיטת דמינו ודאי דלא קשה פ"י
 דס"ס לית ליה שום מינו להניקא אבל להך שטרא דחזקה ח"כ
 גם לפי המסקנא הקשה דהא גם ההם מסייע ליה להניקא
 חזקה מציבנה והשאל הוא דילמה וכוש"ל החוס' כמנה דחכמי
 דחזקה מציבנה חזקה מעלייתא היא (ופיין בחוס' ב"מ ק' ח'
 בסוגין דהמחליף וכוש"ל בכוותו ר"פ הלוקח ב"ה הלכ שטרא)
 והך שיטת דחזקה נראה עיקר דמכח כח בשרק האשה שחלמה
 דפריך ההם לימא מהייתין דלא כר"ג והך שיטת דמינו לא
 פריך מידי - גם מסוגין דלקמן (פ"ה פ"ו) נראה ג"כ דהעיקר כהך
 שיטת דחזקה דכילה כוונת דהתם אלא חליבא דהך חזקה ולכן
 גם הרי"ף הפס לעיקר כהך שיטת מדלא הביא בהלכותיו רק
 הך שיטת דחזקה ופיין במהנה חפשים שהביא בשם קלח
 מהמפרשים דלא גרסי כלל להך שיטת דמינו - ולפי מש"כ הוא
 מיישב היטב דע"כ לא אמרין הכא דברי וחזקה מאי נאשין
 משונה אלא משום דהוי כנקיטא שטרא ולכן חזקה משעלה למר
 שקיימה תגלה משא"כ בההיא דהניקא אמר ברי ומיין אמר
 שמה דמשלם לא היה להמזיק שום חיוב רק ששמה בטענה
 הניקא הוא מחלי תגלה חיובו ולכן לא מהני להניקא תמורת
 ברי דידה ח"י בלרוף חזקה מעובדה לחסוק ממנה כיון דלא
 שייך בזה למר כמאן דנקיט שטרא בדידה דמי ודו"ק :

ולא נעלם ממני שיש לישב דברי האוס' בדרכים אחרים כמחבר
 גם חכמי בהצבעה אחרת כחצוצה חזקה אחר לזה - מ"מ
 העיקר נראה דמציבנה וק"ל וגם מסוגין דר"פ האשה שחלמה
 בק"י שישע על דרך זה ואין כאן מקום להאריך :
מירון כל זה אינו רק לענין להפסידה כחצוצה אבל לענין
 ליאסור

דמחלסיה מאנשי מעשה איך פ"ב כיון דשפיר משכחה לה כעונא
 דמהייתין ועוד כיון דהוא מפורש דבעייתו של ר' ירמיה' הוא לענין
 איסור ח"כ מאי פריך ח"כ ותגלה נאמנה והיכי היסק דלמירין
 תגלה נאמנה כיון שהוא טעמן ברי ופיין ח"כ - ובשאלמר
 לפי פירושם של הראשונים איך שפיר דלפי מאי שפירש דהך קשיא
 ותגלה נאמנה הוי לענין כחצוצה שפיר הוי ס"ד דהוא נאמנה אבל
 לפי פירוש דמיירי בשעה כהן הענין איסור ח"כ היאך ס"ד דהוא
 נאמנה ועוד דלפי דבריו קשה הא דפריך הכא חזקה נאמנה והכא
 חזקה אינה נאמנה לפי דבריו איך כהן קושיא כלל דהא במהייתין
 לענין כחצוצה קמייירי ולכן הוי נאמנה משום שאינה חזקה
 בלון והכא הוי לענין איסור ח"כ ח"כ הוי אינו חזקה אף
 חשדן לה ומאי קמניי פ"ו חזק שניהם מודים שהפ"ס דמשה
 בא חלו ה' טוען שמה הייתה נאמנה וזה איט דהא ח"י אי טעמן
 שמה מ"מ הוי ליאסור עליו - סיף דבר כי כל דבריו בזה המה
 מוקשים ומופרכים מיניה וביה ודו"ק :

עוד הקשה שם בנב"ח דלמה לא הביא הרמב"ם דברי הירושלמי
 בחמרה מו"ע ח"י שמפורש בירושלמי דאף דנאמנה לענין
 כחצוצה מ"מ חסור נקימה משום ספק כחצוצה ופ"י שדחה בהירושלמי
 ולדידי לא קשה מידי דהירושלמי חזק לשיטתו דס"ל דספק חזק
 לא הוי כפק כלל ולכן כמאן ח"י מחמירין לה מה שהיה חומרה
 מו"ע ח"י ודייקין לה בצבולה וז"ל נאמר לו רק מד ספק אם ההוא
 ח"כ לא ולכן חסור לקיימה אבל לדין דק"ל דספק חזק הוי
 ספק לפחות לענין ס"ס ולכן מותר לקיימה דהוי דאף ח"י
 מחמירין לה מה שחומרה מו"ע ח"י נאמר לו ספק ספק
 שמה איט תהיו ופיין ח"כ הווא שמה כחצוצה ואין לא קבעין
 להביא ראי' מהירושלמי רק היכא דלא הוי רק ספק אחד אבל
 בזה דמהייתין צדדי וז"ל כהירושלמי משום דתלמוד דידן
 קחשיב להו לס"ס :

ובעיקר קושיותיו מה שהקשה היאך אפשר לענין איסור יהיה
 המור טבי מלהוציא ממנו גלע"ד להם טעם דברי
 הירושלמי כי הירושלמי ס"ל לדבר פשוט דבזה איסור המור
 ממנוגה לענין כחצוצה כיון דיש לה ברי וחזקה דנופה או חזקה
 יהיה אי אפשר להפסידה כחצוצה ובאמת חזקין גם ב"ש דילן
 דס"ל דל"ג דנאמן לאוכרה עליו מ"מ להפסידה כחצוצה
 איט מהיין דלמירין (בטענות י"א) חזקה חזקה ר"ג אמר שמואל
 משום רשב"א חכמים חזקו להם לבטח ישראל לבטלה מחללים
 ולאמנה מנה והם האמיטו שם חזקה פ"פ מל"ה נאמן ופריך
 ח"כ מה הועילו חכמים בחזקתן אמר רב חזקה לין חזק שטרא
 כשעודה ומפסידה הרי דחזקין דלי לאו הך סברא דאף חזק טב"ח
 לא הוי מהיין להפסידה כחצוצה ח"י דנאמן לאוכרה עליו ופ"ה
 הרי"ף והרמב"ם הוא דרק כחצוצה דרבין הוא דמהיין ליה
 משום חזקה דל"י חזקה מ"מ משום דהם חזקו והם חזקו אבל
 אי הוי כחצוצה דלמירין לא הוי כחצוצה לענין כלל להפסידה
 כחצוצה - ולכן פסקו דבחושה כחצוצה איך הבטל נאמן להפסידה
 כלל דכיון שהוסף לה מדעה' וגמלא דהוי חיוב מלמדייתא כלל
 שטרי חזק שאלם מחמייב לחזקו הו לא מהני הך חזקה דל"ל
 טב"ח - ובאמת כבד העיר בזה הרמב"ן הביאו הר"ן בסוגין דפ"פ
 וז"ל כיון דלוקמיתא להא בדלא טענה הייה אי נמי דברי וברי
 פשיטא דלית נאמן ופיין ח"י סבירא לן דכחצוצה חזקה הוא
 מדלוריהם שהרי לא כחצוצה חזקה ע"מ לכנסה וימלאנה כחצוצה
 וכיון שכן עליה להביא ראי' שחזקין האלא אטו מאן דמפיק שטרא
 דתנאי לא אמרין קיים שטרא ומוח לדניא ומה טעם אמרו והם
 האמיטו דלמלא ח"י הוי מדלוריהם לא מהיין כחצוצה רש"י ז"ל
 ועוד דקאמר גאון ז"ל דפיין חזקתו כיון דלית כחצוצה מדלוריהם
 לא מהיין וכחצוצה הרי"ף ז"ל בהלכות ואמאי לא עכ"ל ופיין חזקת
 הר"ן בזה - והרשב"א בחידושי חזקין ולכן לריקן סברא דחזקה
 ח"כ טב"ח דלי לאו הך סברא לא הוי מהיין משום דכאן איכא
 רובא דרוב נשים בחילת נישואות וחזקה דנופה וברי שיה לכך איט
 נאמן והפסידה כחצוצה ופיין בספר דרוש וחיזוק להגאון מוהר"ם
 ליגר ששם סמכים לחיזוקו של הרשב"א מדברי הרמב"ן עלמנו
 דר"פ האשה שחלמה ע"י"ש דבריו ובאמת נראה לעג"ד דאין
 חזק לריקן כלל זה - ובפשיטות י"ל דהא מיד ששאלה נחמייב לה
 כחצוצה והווא כמאן דנקיטא שטרא עליה ולזה איט יכול לשטר

שאלות ותשובות סימן בו נחלת דוד לא

חלל במלח וחיבד כיון שההכחשה צריכה צרי שהיא מוטעת עליו שהוא משקר בחיוד שמואל וחיבד בזה מהמניין ליה דקוסא קאמר כיון שאמרת עליו דחוקה דל"א טב"מ כנל"ד ברור ואמת צ"י דברי הירושלמי בלי שום גמנוס משום דבאמת ח"ן שום לך דוחק צ"י הוה רק מה שלא הביא בנאן הך דל"א טב"מ וגם זה אינו דוחק כלל למי שבקי בדרבו של הירושלמי שמדבר לקלר טובא וכיון דלעיל בהלכה א' אייתי להא דל"א טב"מ סמך עמו על מאי דמיימי לעיל מיניה וקילר כמנהגו וכו' דגם לפי פירוש בעל מראה הפנים גמי הוצרך לחד דל"א טב"מ ועיין בפני משה וז"ל ח"ן כאל דוחק כלל יותר בצירוינו לפי פירושם ודו"ק . . . ומקום הגיונו לי מן השמים להתבדר בו :

ומעתה

מאחר שגלה בידיו ח"ל דברי הירושלמי דהל' וז"ל בפירוש מנינו טובא בלחץ שאלו כאל סתירה משני הסוגיות אהדדי ח"כ נראה עיקר דעתם רב האי ורב שרירא בלחץ וסייעתם דס"ל דלמחרת ברי שגלה לא מהני לענין חיבורת וכדמחזק מהירושלמי דהל' א' וה"ו . ומתלמודא דין ליכא שום הוכחה דפליג על הירושלמי בזה דע"כ לא פליג הירושלמי על התלמודא דין חלל דהירושלמי לא מחשיב חונם לספק כלל משום דל"ל דרובא דרען הוה רוב גמור ולכן לא מלמדין הך ספיקא דחונם חזינו לם"ס ותלמודא דין ח"ל דרובא דרען לא הוה רוב גמור ומלמדין עכ"ל ספק חונם לם"ס . חלל במאי דמחזק מדברי הירושלמי דבספק אחד לא מהני חמירה ברי שגלה לענין חיבורת בזה לא מליט בתלמודא דין דמפלגי עליו ואדרבה פשטא דלשונא דהתלמודא דין מדלח מחלק בדר' אלפיר צ"ן חס הוא מוטעה בלגסתי וצ"ן חס מכחישו או שיתקם משמע דכלל גוואל אמר ר"ל דנאמן לאוסרה עליו ואשילו בלחמיה נאנסי דל"ל לא הוה שתיק הש"ס לאלפירי בזה וכמו דמדייק הה"מ מדברי הרמב"ם כמו ק טל לדיק מהש"ס עלמו :

ומה

שהביא הרא"ש רחיה ממנהיגין דמעוברת וכבר כתבנו לעיל דלחן זה רחיה כלל דל"ל ח"ך יפרש הירושלמי דהל' א' ההיא דמדברת ומעוברת ובפרט לפי מה שהוכחנו עתה דסוגיות הירושלמי לא פליגי כלל אהדדי וודאי דע"כ צ"ל דלחן כאל רחיה כלל וע"כ לר"ך לדמותה בתי שטייח דמסנין לעיל ועכ"ל יח' ח"ך סיהי' בדחית רחיה הרא"ש או מהק טעמי שכתבנו או אפס שיש עוד חייה טעם לחלק ביניהם עכ"ל הא וודאי שר"ך נלקח ביניהם כדאי לחזקי' דהירושלמי הא מדברת ומעוברת וז"ל נפחת רחיה הרא"ש מציקא :

והראיה

שהביא הפנ"י מהא דרבה חוספאה [יבמות פ'] דהוה עובדא ואכשריה עד דאיסר ירחי שחא חלמח ח"ן דל"א דודאי לא שכיח שישחא הוולד כ"כ וברוב נשים לא משחי הוולד כ"כ ואש"ה חלוקין אחר חמירה ברי שגלה ומכשירין הוולד . הנה חס היה רחיה זו מנרעת שפיר היה מוכח מזה דתלמודא דין פליג על הירושלמי משום דבזה לא מליט להירושלמי דס"ל להא דרבה חוספאה . חלל באמת גם חס נאמר דלא כהט"ק שהעלה דההיא דאשחיה שכיח טובא ועי"ש . מ"מ גם רחיה זו אינה מנרעת לפי מה שדקדק הרב טע"ק מדקאמר ואכשריה ולא קאמר ואכשרה ש"מ דלענין הכשר הוולד קאמרין החס ולא לענין הכשר דידה ח"כ לפי מה שכתבנו דלענין הוולד שאני דחלמנה מטעם עדות משל"כ לענין דידה דטענה בדבר . ח"כ וודאי דלחן משם רחיה כלל . וכן לפי מה שכתב הט"ק דבספק סוטה החמירו יותר ג"כ ח"ן משם רחיה חלל חזילו חס נאמר כבשרת החס' דבדוקה ומנה וז"ל בזההיא דרבה חוספאה דליכא שם הך סברא דבמ"ו ואש"ה מהמנינה לה ומכשירין הוולד וז"ל שפיר איכא לאוסרי דתלמודא דין פליג על הירושלמי . מ"מ כד מצינו שפיר ים לרבות הך רחיה ח"ך לדברי החס' משום דשאי החס דליכא רובא אחריתא כגד רוב זה דרוב נשים מחזירות וכמו דלמריק ביבמות (דף ק"ט) ובה"ג כחבו החס' ביבמות (ל"ז) בד"ה וזו האיל וז' ח"ל וז"ל דליכא רובא אחריתא דרוב נשים מחזירות ויולדות לשיק יב להחזיקה מעוברת מן הראשון ע"ל ואף שהחס' דהוה שם דלחן סברא כלל למר דנשים שגרו עם בעליהן כמה שנים ולא עברו ימיה

חיבורא כיון דליכא רק חדא ספיקא וספיקא דלחזיקהא לחמירה ולכן לא מהני ברי שגלה כלל וזה טעמו של הירושלמי שאמר בהל' א' הלא דחמיר בו' חלל חסיר לקיימה וגם הרב בט"ב ח"ך דלא נחיה למה שכתבנו מ"מ בחירוט למנהיגין דמו"ע הרי הודה שיש להחמיר בחיבורא ספי מבחשתא חלל שהוא חלה הדבר בליט מחמירה דלענין כתובה ח"ך דליט מחמירה וטוענה דרובא חס מהני ברי שגלה לאפוקי מיניה ממנה חלל לענין חיבורא כיון דליט מחמירה ח"ך דעוין בשמח מ"מ שיה חנפיה מדר"א ואסור לקיימה . הרי שהודה במחל' דיש להחמיר בחיבורא ספי ר"ך שדבריו חס היה מחמירה גם לענין חיבורא נאמנה ומוחר לקיימה . ולפי מה שכתבנו צ"ן בחמירה ובין שאני מחמירה אינה נאמנה לענין חיבורא כדמכח מרישא דמילתא דהירושלמי מצבא דבגרות וממשלות על בית אבא גבוהות וכמו שכתבנו לעיל :

ודע

דכן סברא דל"א טב"מ ס"ל גמי להירושלמי כדלמריק להדיא בירושלמי בפ"ק דתעובות סוף הל' א' והחוס' כחובות ד"ה חוקה ח"ן ארס טב"מ כחבו וז"ל ח"מח ח"נה בלחץ כהן ח' בפרוטה מנ' שנים דמחמירה עליו הלכך כיון דמפסיד נאמן ולמ"ד גמי נאמן כנסה בחוקה בחולה ומלמח בעולה ח"ן לה כתובה כלל יחא דהש"א גמי מפסידה שהרי מקח טעות הוא חלל למ"ד ים לה כתובה מנה לא מפסיד מידי חלל שגלה להפסידה מחבובתה מזה . חלל הסעודה ח"ט מפסיד ואחרי מהימן ונראה דלא טריקט עכ"ל . ואפשר דגם הרמב"ם והפור ג"כ ס"ל כסברת החס' ועיין בחלקה מחוקק שפירש קן דבריהם ודלח כהב"ש ומה שכתב הב"ש שם דהרא"ש לא ס"ל הכי ג"כ ח"ט מוכרת כלל ולא ידעתי שום דבר דברי הרא"ש וכן הוא בספר הפלחה בקונטרס אחרון עי"ש :

וע"פ

זה נלענ"ד לפרש דברי הירושלמי דהל' וז"ל בשם בלחץ שגלה יסחר להירושלמי דהל' ח' וה"פ ר' ירמיה צני מעשה ח"ן טענה בתולים כר"צ וכר"א חלל כר"י (פירוש דל"ר דהא נאמנה לענין חיבורת ח"ך ח"ן ס"כ כלל להפסידה כתובה) ומשני ים טענה בתולים כר"צ וכר"א בשותקת חפי' ח"מח במדברת בלחמיה מלח וחיבד (פי' כיון שהוא מחשיב בנר אינה נאמנה גם לענין כתובה) ופירך וזחא נאמנה פי' לענין כתובה ובין לפי מה שכתבנו דחשיבא כמחן דנקיטא שטרא ובין לפי פי' הרשב"א שפי' דליכא ברי ורוב וחוקה נאמנה לענין כתובה ובין לפי פי' הר"ן לכולהו פירושם מקשה שפיר וזחא נאמנה גם במחשבה ומשני לית יכול דלמר ר' חילא בשם ר' לעזר מלח פ"פ אסור לקיימה משום ספק סוטה ור"ל מכיון דלענין חיבורא אסור לקיימה משום דספק חונם לא הוה ספק דה ילפין מדר' לעזר לדברי הירושלמי לכן גם לענין כתובה ג"כ נאמן משום דחוקה דל"א טב"מ והירושלמי קילר במובן ולא הביא להא דחוקה דל"א טב"מ וסמך ח"ט על מה שגבר הביא לעיל הלכה א' ויודע שמדבר הירושלמי לקלר מאוד והא דהביא כלל להא דר' לעזר הייט משום דלי לאו הא דר' לעזר הוה חמירה דהא מותרת לו משום ס"ס וזו לא שייך בזה חוקה דלחן חסב"מ למ"ד כנסה בחוקה בחולה ומלמח בעולה ים לה כתובה מנה וכמו שכתבנו בשם החס' לכן מיימי מר' לעזר דספק חונם לא הוה ספק כלל דהירושלמי לא נחיה ליה לחוקמי דר' לעזר באשת כהן או בקיבל בזה חזיה קידושין פתוחה מצח ג' שנים דהא ר' לעזר סתמא קאמר וכמו שאמר כן להדיא ריש ה"א וז"ל מוכח מדר' לעזר דס"ל דספק חונם לא הוה ספק שייך בזה חוקה דל"א טב"מ . וזו פירך הכא אחר נאמנה והכא אחר חלל אינה נאמנה פירוש דלמחי אמריק כאל דלינה נאמנה גם לענין כתובה כיון דלינה נאמנה לענין חיבורא דחוקה דל"א טב"מ ובמנהיגין דהיא לומרת משאכסאי נאנסי חיה מהימנה לענין כתובה ח"ט"ג דלא מהימנה לענין חיבורא גם בזה דמנהיגין כדלמריק בירושלמי דהל' ח' ולא אמריק חוקה דל"א טב"מ ומשני חמן שנים מורים שהפחת פתוח ור"ל כיון שגם היא מורה ליה שהפ"פ ח"כ מה שייך בזה למר חוקה דל"א טב"מ ובודאי לומר אמת כיון שגם היא מורה ל' שהוא לומר אמת שכתבה פתוח רק שטענה משאכסאי נאנסי ואינה לה כתובה ח"ט"פ ש"פ ובה הא ח"ט יכול להכחשה ולכן לא תפסדה מהחזירה

פסוק הרי"ה כיון שצרי שיה' מהני ענר רובא ומש"כ
פ"ה הט"ז דאפשר דעד כאן לא קאמר ה"י דמהני אחרית
ברי שלה רק ענר רוב ריטן דהוא רוב שילי גמור חבל ענר
רוב גמור אפשר דלא מהני זה וודאי איט ודמוכה ממא שהביא
הר"ם ראי' לדבריו ממדברת ומשוברת ובהם היו וודאי אפי'
ענר רוב גמור דרוב כסולין רוב גמור וכמש"כ לעיל בזה (דלא
סהפלהא) וגם ספיר כחז בזה בעלי הקונטרס השני ששלא
כת"ד אלי דק מיכא מדברי הר"ן מזהביא ראי' לה מירושלמי
והירושלמי הא ס"ל דרובא דריין רוב גמור הוא דלא לא משב
אזים למסקן כלל אפילו לאגדרי' לס"ס אך כל זה הוא אם לא
היה צנחן רק חד רובא חבל לפי מש"כ הרב צ"ב דכאן איכא
חרי רובי רובא דלס' ילקן וגם רובא דרוב נשים וולד משליל
ילקן וענר הרי רובא וודאי דלא מהני אחרית ברי שלה אף
לשיטת הר"י וישיבנו דעד דהא הר"ם שהביא ראי' להר"י
ממא דמדברת ומשוברת ח"כ פ"ה לא ס"ל מה שכתב ההוס' דר"ב
איכא ליה חזקה דבדוקא וממא ולענין קשיית ההוס' פ"ה ז"ל
דס"ל דהא דמצי רוב טובדי כוכבים פרוזים ט' הוא חידון גם
על קשיא הראשונה מהם דהיו כמו רובא דרובא וכמש"כ בזה
לעיל בשם הפ"י וגם בלא"ה פ"ה ז"ל כן לשיטתו ו' דחל"ה
הקשה אדמיתוי ראי' ממשוברת הקשה ליה משבו' אלא פ"ה
ז"ל דרובא דרוב טובדי כוכבים ו' הוי רובא דרובא ולק' לא
מהימנא

שאלות ותשובות סימן כו נחלת דוד לב

נמי מדברי הרשב"א בריש דבריו שבסוגיא דרבה חוספאה ש' ח"ל. אבל אם נגמרו סימניו כיון דרוב נשים וולד משליח ילדן זה מסופק שאל כן שבעה הוא כבן קיימא מחזקין ל' נכ"ע חזק מרשב"א דהלי לעולם שבעה ל' יום עכ"ל. ואל השיבני ממה שפסק הרמב"ן בס' הוללות אדם הביאו הגר"א בשו"ע ח"א סי' ס"ג וכן הא בהודו"ש הרשב"א במסקנתו שפסקו בהיפוך מדברי הג"י וס"ל דבבן ח' ונמרו סימניו אף בלשח כהן הוללת ח"א ש"מ דלא חמירין בבן ז' ר"ל וולד משליח ילדן דז"ל דלינאו לא מטעם דלא ס"ל הך רובא קפסקו כן רק מהמחל דליכא כך רובא דל' ילדן כנגדו וזה הטיב בביאורי השיטות שבסוגיא דהאם ואכמ"ל. ועכ"פ מדברי הג"י וודאי יש להוסיף נמש"ל ובהמחל כל האירוסים בזה הוא למוחר כיון דכן מוכח להדיא מטעמין דמס' שבת וכמס' דר"ק :

ומה שכתב בטוב"ל ללחוח חד רובא חסד רובא כה"ג דמחוסר מעשה לא חמירין ביה רובא וזוהי רובא עדיף והוי כפגלגא ופגלגא. וז"ל לא נכאר רק חד רובא כבר הובט ע"ז מצדו הנאון מוהר"ש בדברים ברורים ואם שבת נהג צד כבוד כבן יכבד אביו ולא כהב כן דרך העצה רק ע"ד מה שחמרו הו"ל כך למדתי ס'. אבל בלחוח השנה משליחא הוא דוק בדבריו והשנה. וז"ל הך חרי רובי ש' הרב צנו"ח חקיקים כדאי מילין ובהכרח לזריקין מעשה להבך סברות שהמליח מעלתו בעלי קונטרס השגי ללחוח חד רובא משום דליכא רובא חמירא כנגדו ולא ישאר לנו רק חד רובא וזוהי יהיה מהני חמירא ברי שנה לשיטת הרבניו יונה וסייעתו :

והנה בעלי קונטרס השני כתב דכאן איכא רובא חמירא כנגדו מהא דחמירין בגיטין (י"ז) וזה לא שכיח וחליל בשני תירוצים של ההוס' ברפ"ק דהו"ט ד"ה שאל. והחזיק צד ולכאוף העלה דעכ"פ וזהו שהתעבר לא שכיח וכמס' צנו"ח. והנה ראשית דבריו הוא שנגה דהא הך זוטא לא שכיח דלמרו שם בגיטין ריש לקיש חמירא דס"ל דהא דחיקו זמן בגיטין הוא משום פרי ולא משום דהא חמירא משום דחמירא לא שכיח. אבל לדין דק"ל כר"י דס"ל דהא דחיקו זמן בגיטין הוא משום ד"ל ולא משום כרי דס"ל דחית ל' לבטל פרי עד שעה נחירה וכמו דפסקו כן הרי"ף והרמב"ם והרא"ש והסור. בסי' קכ"ז ופי"ט צב"ש ר"ב סי' קכ"ז ח"א דחזרה לדין ע"כ חמירין דוחת שכיח. ואף שם הרי"ף סי' ד' חמירא כבן כן וכן הרמב"ן בחידושי ויבחרו ונס מהר"י שהביא בעל קונטרס השני כ"כ מ"מ אפשר דלינאו ס"ל כלידך שיפחא שהביא הרא"ש בגיטין ח"א סי' ד' שפירשו שם אישך קמייתא ונמלך דר"י ס"ל דוחת ל"ה וטוה"י קי"ל לפי שיטה זו דוחת לא שכיח אבל לפי מאי דפסקו רוב הפוסקים דלישך בחמירא ור"י ס"ל משום ד"ל וודאי דלפ"ז ע"כ ל"ל דוחת שכיח ומס' מעלתו במכתב השיש דמינו למימר דבס' ר"י כוונת דוחת ל"ש רק דלפ"ה היקט זמן והשנו אף למלחא דלא שכיחא הוא דוחק גדול דמנ"ל למר כן. והו דכל מקום חמירין מלחא דל"ש לא גזרי ב' רבנן ולהדיא כהב בהשבות מוהר"מ בס' ל"ד בשם רב האי ורב שריח גאון דוחת שכיח. גם הריש"א ביבחרו כהב דוחת שכיח רק דוחת דלונס ומפנה שאינו אלא ו' חדשים ודלא נסיב לה לא שכיח ואם כי דבריו אינם מובנים בזה דמה ענין קנס לפקח מ"מ קרוב למר שה"ל כיון לדברי הרישב"א כהב הוא מצינו למשיין בדבריהם שה"ל נמשך המיד אחרי דברי הרישב"א :

ומה שהריש"א בעל קונטרס השני במכתבו שיה לומר דלשפר לומר כיון דבירושלמי פרק השולח חמיר רב הוגא מ"ס היקט זמן בגיטין השום מעשה שיה וכו' שהביאו הראשונים להא דבירושלמי וז"ל אין רחוק כ"כ. דיצטו אף נמשך למלחא דל"ש וזמן שחמרו נבי שגל המסומר וצידדן וספירה ומעשה שיה לישא דהא פריקין ביצמות ל"א ב' מפני מה לא היקט זמן בקדושין הניחא למ"ד ששם פרי חמירא ל"ה ל"ה שירי אלא למ"ד משום דהא חמירא ליתא זמן ע"כ. ואם נלמד כדברי צנו"ח קונטרס השני. אם כן היכי פריד דליהקין זמן בקדושין הא זונה לא שכיחא וע"כ לא היקט בגיטין אלא משום מעשה שכיח. אבל בקדושין דהא היה שם מעשה נכר לא היקט אלא ע"כ דליהא

מהימנא וכיון שכן גם כנ"ד כיון דליכא חרי רובי וודאי דהוי כרובא דרובא וזה לא מהני חמירא ברי דידה. והנה מחמילה עלה בדשתי לומר דהך חרי רובי כמלח חמירין להו דעד כאן לא חמירין דר"ל יולדות וילד קיימא ומיעוט משליח אלא בסמך נשים דהוי נמי מהך רובא יולדת ל' . אבל בהך דילדות ל' לא חמירין בזה הו הך רובא דר"ל וולד משליח ילדן דהולדות ל' מהחמירא יצרתו טלרו שיהיה נגמר לורתן ל' ולא דליתידה תליח מילחא דכל הטלד ל' הוא חי רק דבעיקר שמהחילה קליטת הורע יהיה מיין לכך שיהיה טלד ל' . אבל מי שחמילה יצרתו ה' שיהיה נגמר לורתו ל' אף שטלד ל' ג"כ הוי נפל ולא חי וכדלמירין בירושלמי בפ' החולץ כ"ב מניין שחי יצרתו ר' זירא בשם ר' הוגא וי"א (פ') משום דכתיב שחי יודיון יצרת ל' יצרת ל' טלד ל' וטלד ל' הו כ"ש להשעה נולד להשעה וטלד לשמונה חית הו נולד להשעה וטלד לשבעה חיתא חי חס לשמונה חית חי כ"ש לשבעה ע"כ הרי חזקין להדיא מהירושלמי.

דטלדים ל' לא הוי בן קיימא אלא ח"א הוכן לזה מחמילה יצרתו מעשה קליטת הורע וכיון שכן שפיר נוכל לומר דהמוכנים מחמילה יצרתו להיות טלדים ל' לא חמירין בזה ר"ל וולד משליח ילדן והש"ס לא קאמר דר"ל וולד משליח ילדן אלא במוכנים להולד לט' חדשים וכן מיעוטא דמפילת רובא הוי מהך דטלדים ל' או עכ"פ דהוי מהנה על מהנה. וז"ל ליכא כאן רק חד רובא דכיון דליא מהרוב דל' ילדן הו חמירין דשכיח הדבר שיהי מפילה. אף בלחוח זה חית דהא חמירין שבעה (ק"ל) דהיך שם צבריהא בן שבעה מהללן עליו חס השבח ספק בן ספק בן ח' חין מהללן עליו חס השבח ופרקי מיני' הכ"ס לרב אלא בר חבבה דמיחילה ממ"נ וקמשי לא נלרבה אלא למכשירי מילה. וחלילה דר"ל ע"כ וז"ל חס"ד דבטלדים ל' לא חמירין בזה ר"ל וולד משליח ילדן ח"א חמירי מהללן עליו חס השבח הא איכא לספור דלמח בן ט' הוא וטלד ל' דהוי נפל אלא ע"כ דממהללן עליו חס השבח ואפי"ן במכשירי מילה וחלילה דר"ל ש"מ דגם בטלד ל' מחזקין ל' בודאי בן קיימא והייט ע"כ משום הך רובא דר"ל וולד משליח ילדן. ואין להקשות דז"ל גם צבי ספק בן ז' ספק בן ח' נמי יומא דחיל בחר רובא דחולד משליח ילדן ומסממא טלד ל' והוי וולד משליח דשחי הכא דכיון שאין חס ידעין צבירור חס הוא בן ז' רק מכה רובא דר"ל וולד משליח ילדן קאחין עלה למימר דודאי בן ז' הוא ח"א הא איכא נגד זה רובא דר"ל ל' ילדן והאי וולדא מסממא בן ח' הוא והוי נפל דמאי חית דחולין בחר רובא דוולד משליח ונימא דהוא מיעוטא דל' חיתא ליפכא דהיא מהרוב דל' ילדן ומיעוטא דמפילת ובהך הוי כספק הקהל ולא מחללן עליו חס השבח משכ"כ כטולד ל' בודאי כיון דחיק דלידתו הוי בלמלס דווקא בחדש הו' דהו חש"ג דהך חרי רובי שהרן אהר"י מ"מ כיון דטלד ל' דווקא חמירין מסממא דהוא בן ז' וחולין טפי בחר הך רובא דוולד משליח ילדן. אף כ"ז הוא חי חמירין גם בבן ז' הך רובא דר"ל וולד משליח וכן. אבל חס נאמר בהיפוך דהטלדים ל' חובן מפילה חי חשילו חס נאמר דהוי כמחנה על מהנה הדק"ל דז"ל חשילו בטלד ל' חמירי מחזקין ל' בודאי בן קיימא להלל עליו חס השבח אפי"ן במכשירי מילה לר"ל ואחתי לא ניל בחר רובא דל' ילדן והוי נפל שטלד קודם גמר לורתא אלא ע"כ דגם בטלדים ל' נמי חמירין בזה הך רובא דרוב נשים וולד משליח ילדן. וזה רחיה ברורה לדברי הט"ב ש' דכאן חמירא ברי שנה הוי נגד חרי רובי :

ויש לי להביא עוד ראיה לזה מדברי הג"י בפ' החולץ הביא הג"ס בש"ע סי' קכ"ז וצ"ח קס"ד שכתב דגם בבן ח' אם נמרו סימניו ולא שיה ל' יום ועמדה ונצחדשה דלשחא כהן חיה חוללת דחמירין בן ז' הוא ואשחיהא אשהיה שיי"ש והייט ע"כ משמחא דבדיעבד סמכין אדרבנן דחמירי וילד משליח ילדן והא דבני נמרו סימני' הי"ט מכוס דבהיפוך חס לא נמרו סימנים והוא בן ח' וודאי נפל הוא. אבל לא שיהי זה הוכחה דמחמירי סימנים מכלל דבן קיימא הוא דהא כהב שם דבגמרו סימניו לא הוי חדאי וולד בן קיימא רק דהוי ספק והלוי בפליגה דר' ירבען עיי"ש בדבריהם והכי משמע

והכלבו בעליהן למדה"י וכנגד זה איכא פנויה ומחמת רעבון והוי פלגא ופגא ומכארי' לי' משום ממחר ספק יצא וחיפוק לי' בלא"ה מדי כשר מדלורייחא דהא חרומה וסאלט בעליהן למדה"י ופנויות מההפכה עמלן וז"ל ליהא ליהא רב ברעבון וז"ל חפ"ט בלא"ה דממחר ספק יצא נמי הוא כשר מדלורייחא אלא ע"כ דבתשע איסור דלורייחא לא סמכין פ"ז מיא זה י' לחרות דכין שהשליכו לשוק איכא רישותא אחרינא והך רישותא מעיד עליו שהוא ממשוטא דבלא"ה לא היחה משליכו והך דמחמת רעבון נמי הוי מישוטא דרובין אינם משליכות בניהם משום רעבון ח"כ מלי חויה דהוא ממשוטא דרעבון אימא דהוא ממשוטא דלחצותא ושהלכו בעליהן למדה"י ולא תהפכו דנהי דרובין מההפכה וכלל דכחא חיה לן למיזל בחר רובא ולא חיישין למישוטא מ"מ בחסופי זה דע"כ בצינן למיזל ביה בחר מישוטא מכיון שהשליכו לשוק ח"כ איכא לחש נמי למישוטא דאינם מההפכה ושפיר ה"ל פלגא ופלגא כאשר נלרף חשוקה דמישטא זה כנגד זה וע"כ בחא"ס ר"ה מלי איכא ובלא"ה ע"כ ז"ל כן שם בפרש"י דשמעון דבאסיף חיישין דהוא ממשוטא חבל מהא דאספה דרוב בעילות אה"כ שפיר איכא לחא"י רחיה ומה שרלה מעלתו ללד ולומר דב"ד חשך גס הידחלמי מדה משום לרוף חזקה כשרות כו' איט כלום דאסו חן בסברא בעלתא פיקוס ויזיל עד הידחלמי במלי דלא מליט לזה רחיה משרשה בדירור ובפרט דגם מלמודל דין מלה ק ודכתיבנא :

אך בחמה זה איט כלום וגם הגאון ע"כ לא כיון לזה וכפי המונח לבחורה מפשטו וכמו שגלה שהבין ממנו משלחו והייט משום דביבמה (פ"ט כ') ליהא להדיא דאף מדלוריי' נמי סמכין על הך דמההפכה דגרסי' בהם ולחצותא לא חששו והתניא הרי זה גיטך שזה אחת קודם למיחורא אסורה לאכול בתרומה מיד אלא אמר רבה בר רב הונא בשואלן חששו בזה לא חששו והייט מסמחא דמההפכה וכח"כ רש"י שם וכן פסק הרמב"ם שם דבשואלן אסורה לאכול בתרומה לא חת' מ"מ דחיישין שמה פיברה ובזנות מותרת לאכול ד"מ לכמה פיברה הרי חזין דגם בדלורייחא נמי סמכין אהך דמההפכה דהא מעיברה מיראל מדלורייחא אסורה לאכול בתרומ' כדדרשין בגמריה פרט למעברה ודחוק גדול לומר דמיי' בתרומה דרבנן דהא מהניחין סמחא קמי' גס הרמב"ם פסק בסמחא ולא חילק בין תרומה דלורייחא לדרבנן וכן הוא בזה"מ בפ' ג' מהל' יבום דקמפרש למחיתין גס בתרומה דלוריי' מדקמי' סמחא ועיין בהשבה מ"ס פמקיס סי' ל"ה ע"י"ש ואף שכח רש"י בסברה המקשן דשמחא ומלתא היא משום דלמודל ביאה ל"מ מ"מ נראה דמסקנא לא לריבין לזה וכמו שר' החס' שם בד"ה בנחה דלפי המסקנא חף בסומה ל"מ שמה פיברה ואף דהאס' היו כמה ביאות ועיין שם במהרש"א מש"כ בפרש"י דברי רש"י וגם הרמב"ם לא חילק בזה כלל לפי האמת בין חרד ביאה לכמה ביאות :

וכך משיינן שפיר ע"כ ז"ל דגם הידחלמי לא כיון לזה לומר דבדלורייחא לא סמכין אהך דמההפכה דהא אמרינן בירושלמי בפרק חלמה לכ"ג הלכה ה' פלה דהך מהני' דהאוס והמפכה ר' בא בשם אבא בר ירמי' אטיסה ח"ל להשחין ג"מ אמר ר' יונה קומי' ר' יוסי אמר לי' לא תבול מיני' קל היא בלחילה תרומה חלו בה כהן ששאלה לישאל והך בעלה למדה"י ושמעה עליו שמה שמה אינה לכולה בתרומה מיד ולענין השיב' לריכה להמחין ג' חדשים פ"כ וע"כ בפני משה ובהא לבחורה קשה דהיאך רלה ר' בא לפרש טעמא דמהני' משום דמההפכה והא אינה דלמודל לעיל שפיר הבא כו' ולפי הך פירושא דבדלורייחא לא סמכין אמההפכה ובמחא"ה הא היא לענין איסורא דלורייחא ואמאי סמכין אמההפכה וז"ל חיקשה לר' בא גופי' אמאי מותרת לאכול בתרומה וע"כ ז"ל דבאמת ס"ל לר' בא דגם בדלורייחא נמי סמכין אהך סברה דמההפכה והא דמחללין לעיל שפיר הרי מפני חיקן הולד ה"פ כיון דיש כהן חשש ממחיתא דלורייחא לך שמו מעלה ביומחין אלא לסמוך אהך סברה דמההפכה לכתחילה כיון דבכל סכל לתקן זה בהשגחת' מ' חדשים בכדי שלא תהא שם לך ספק שולד חבל

ליתא לדבריו ולכאורה יש להקשות מהך סוגיא על חירון האי של האוס' כדמצינן (ב') שכתב דאף לר"ל דעתה ל"ש מ"מ בכדי שלא תבול שמו בליסור כל ימיו חששו חס' כן הכי קלמריק דניחא ללד משום פירי חרומה ליה לה פירי הא מ"מ קשה גם לר"ל לתקן זמן בקידושין משום ב"ה בכדי שלא תבול שמו בליסור כל ימיו וזמן שחיקטו שמהא בנחלה נשאלה ליום הרביעי' אך זה איט דע"כ לא אמרינן כהן דבכדי דלא תבול שמו בליסור כל ימיו חששו אלא כהן דליכא למחש' משום חקדובי דעתא משום דהוצרך איט בזר' ל' שמהא תחזיו דלפטר שמקודם נבעלה לא שאלמה לא שהיא מ"מ לא ששפיעותיה גסוה לך שפיר חיישין כיון שאיט בזר' ל' שהיא חסורה עליו לפטר שיתקדרי דעתו ולכן חיקטו שמהא נשאלה ברביעי' משא"כ ביבמה דהאס מייירי שידוע שזינחה בעדים וז"ל הדב' בזר' ל' שהיא חסורה עליה בזה לא חיישין שמה יתפה עליו לקיימה בליסור כל ימיו ובודאי יולאה מתחתי' רק לר"י קשרד' דניחש שמה יתפה עליה שלא תסקל וזהו ודאי חיישין דהפ' דהא חב"י הוי סבר למיחר (מחומט פ' ג') דדווקא בטענה פ"ס חיישין לאקדורי דעתא חבל בטענה דמים כיון שהטענה מצדדנה לא חיישין לאקדורי דעתא ונהי דמסקינן דגם בטענה דמים חיישין לאקדורי דעתא היינו משום דגם בטענה דמים הטענה אינה מצדדנה כ"כ וכח"כ חבל היכא דהאיסור בזר' אלא ודאי דלא חיישין שמה יתפה עליה ויקיימה בליסור וזה"ל כחצו האוס' בייטין (פ"ס פ"ג) ד"ה ב"ש בשם הידחלמי דהיכא דמלא בזה דבר פריה מוהמה היא בעיניו וז"ל כ' משום חן רחיה כלל דגירסה שאני מ"מ מש"כ הוא בזר' ועכ"פ כיון שהאוס' נסתפקו בזה גם לרש' לקיט דהא לך חירולא שר' האוס' דעתה בעדים והתנאה היא דל"ש חבל סחם וזה שפיר חס' לר"ל ומכ"כ לר"י דקיי"ל כוח' ודאי דמשמע דשכית ור' הא' ור"ש גאון והרי"ב"ה כתבו להדיא דשכית ע"כ חן לפשוט מה שם סניף להקל כלל ומלי דמסיק בפ' קומ' השני בשם הרי"ב דעכ"פ וזה שהחפצר ל"ס הן פנחם דברי מפלה דהו' עלמו טעמו של הטב"ק שכתב דעתה שהחפצר לא שפירא משום דלשה מונה מההפכה פ"י"ש דבריו :

אמנם גם פ"ז יש לרן כאשר הרגיש בזה מעלתו בעמנו מדברי הרמ"א (בס' י"ג) שפסק באשה שגלגלה חמה בעלה לריכה להמחין ג' חדשים והגאון בבירוריו הביא רחיה לזה מדברי הידחלמי ח"ל מ"מ בירושלמי משמע חף לר' יוסי שאמרו שר' בא בשם ר' ירמיה אטיסה חן לריכה להמחין ג' חדשים והא חן מפרשין חותן ג"מ שמה מעוברות הן שפיר הכא מפני חיקן הולד ור"ל דדווקא בחששא דהבמה שמה מדרבנן הוא דחלין אמההפכה משא"כ בחשש ממחיתא דלורייחא ו"ש שאלמה תחת בעלה עכ"ל הרי חזין דהיכא דליכא חשש איסור דלורייחא לא סמכין אהך סברה דמההפכה גם הטב"ק לא כתב הך סברה דעתה שהחפצר ודאי דל"ש כלל לענין איסור מינקת חבירו שהוא מדרבנן ולכן מה שכתב טעמא דלמודל לדרתה מהא חד רובא וליישר דברי הרמ"א ולכאורה היה נראה להביא עוד רחיה לזה גם מש"ס דין דהיכא דליכא חששא דלורייחא לא סמכין אהך סברה דמההפכה והייט מדאמרינן בסומה (כ"ז) אשה מוגה בניה כשרים רוב בעילות אחר הבעל וקצעי' שם היכא דהיתה פרוה ביומ' מהו וז"ל ס"ד דגם בחשש איסור דלוריי' נמי סמכין אמההפכה ח"כ למלי' לריבין דהא למימר דלכ"ג בניה כשרים מסמחא דרוב בעילות אחר הבעל וחיפוק ליה דבלא"ה נמי כשרים מסמחא דלשה מונה מההפכה וגם בפירושה ביומ' נמי הוי לן למסמך אהאי טעמא ואמאי סלקא בליבציה דלא חששה אלא ע"כ מוכח מה דבאששא דלורייחא לא סמכין אהך סברה דמההפכה וכמו שכתב הגאון מהירושלמי ועוד יש להביא רחיה מהא דאמרינן בקידושין (פ"ג פ') אמר רבא דבר תורה חסופי כשר מ"ס אשה איט בבעלה חולה ס' מלי איכא מישום חרומה ומישום שאלך בעלה למדה"י כיון דליכא פנויה ואיכא נמי דמחמת רעבון ה"ל פלגא ופלגא והתורה אמרה לא יבוא ממחר ומחר ודאי הוא דלא יבוא חבל ממחר ספק יבוא ט' וז"ל ח' ס"ד דגם בחשש איסור דלורייחא נמי סמכין אמההפכה ח"כ מלי קלמרי' דליכא מישום חרומה

שאלות ותשובות סימן כו נהלת דוד לג

אכל היכל דלא שייך למר מעלה עשו ביוחסין חי נמי היכל דהוי דיעבד גם הירושלמי מודה בדלדוריהא נמי סמכין למהפכה ועד' לרין לכרם גם דברי הגאון אלא שקולר בלשון ואל דליריין בסוטה למעמא דרוב בעיטא אהר"ב ז"ל דעד כהן לא אמרין דלשה מזנה מההכנה אלא דווקא בלשה שאינה יושבת החת בעלה ולכן היא אינה רואה שהעבד בכדי קלא יהיה לה למרפה ולבזו והכל ידעו שזינתה וגם שהיה לריכה לפרנס הוולד לכן אמרין שהיא מההפכה בכדי שלא התעבר . אבל היכל שיוצא חתה בעלה ואפשר לה להאזן הוולד בעלה ולומר שמצלה מתעברה וכן לא אמרין שהיא מההפכה וכדלמארין בכחיצו וביצמותו וזוהי מוטות והולות בצעליהן הה בבור . ונמלא דלשטת רבט יונה יס ללד להיהר צ"ד דהר רובא חיל בך רובא דמההפכה ונגד חידך רובא מוטיל אמירה ברי של . מיהו זה דווקא כשרי בעלה ברמק מקום ולא ידעה מקודם שיצא בעלה וגם שלא היה ברשותה לשליח אחר בעלה לבוא אלא אלא חס היה הצפל בקרוב והיא ידעה שיצא או שהיה ברשותה לבוא אחריו אפשר דגם לרבינו יונה יס להחמיר בדבר כי אפשר דכח"ג לא אמרין בכרת מההפכה וכמו שהוכח ממס' סוטה וכמס' ויהקור משלהו פ"ז :

אך אכרי גם לשיטת הר' יונה וביעטו נמי לא בריחא דך מלהא והיינו נחש דיש כאן עוד ריעותא במה שהוכר עיברה קודם ג' חדשים והנה גם: הדרין (ס"ט א) דקאמר בס' הש"ס ש"מ מדר' כרוספדלי וילדה לו' אין עוברה ניכר לשליש ימיה וקדחי לה שם עיי"ש אין הכרע כלל אין סבירא ל' להש"ס בזה ובגדה (ח' ב) דקאמר הש"ס משום דלח"כ דילדה ל' ואיכא דילדה לו' קמ"ל בו' משמע קלא דפשיטא ל' להש"ס דלח"כ ניכר וכמס' החשבון והיינו שהוא מפרש שם הא דקאמר קמ"ל היינו דקמ"ל בגם ביולדות לו' אין עוברה ניכר לשליש ימיה וכמ"ס בעל קונס' השני' (ה' ח"א) וגם דברי רש"י משמע כן מדנקיט בלשניה שמה עוברה ניכר לשליש ימיה משמע דלמסקנא דגון מזה דל"ע ניכר לשליש ימיה דלח"כ מחי לישא דמחא דנקיט רש"י והכי הל"ל דלח"כ דילדות לו' דעוברה ניכר לשליש ימיה קמ"ל בו' ולא הוי פירוש דקמ"ל דלח"כ בחר רובא דל"ס ילדן אבל מדנקיט לבגא דמחא משמע דקמ"ל דלח"כ עוברה ניכר לשליש ימיה ולא ידעתי על מה עלה עול דמה בעל ה'קו' השני נכח בצפישות דדברי רש"י הוא בהפוך מדברי ההש"ס דלדבריה פשטא דלשנא דרש"י נמי הכי משמע . ועוד ככה בזה הגאון בעל התחם שלמה סי' פ' אשר המה עולם דברי הגאון בעל חוות דעה ראה ברורה מסויגין ביצמות (יג) דאמר והמחין משה ונחשא לבי מלו ג"ה ליבדקה . וא"כ ח' ס"ד דילדות לו' עוברה ניכר לשליש ימיה אכתי חס הולד לו' חדשים משני לא נפקא מידי ספיקא ואם כי שצרי הדחיות לא יפעלו וכמו שדחה דבריו מפלה דלח"כ למימר דלחרי אשר צטנהדרין הש"ס כמסופך המיד בזה אי בולד הגלד לו' חדשים יכול להיות הכרתו קודם ג' ח' לא . ח"כ לא יחא ל' להגמ' ביצמות לפשט זה מו הקשוה כיון שיש תירוצ' מרזח יורה מזה . ועוד יס להוסיף על דבריו דהוכר הגמ' להרוץ כן דלח"כ אכתי היקשה תמורין ב' חדשים ותשאל וכו' מלי ג"ה לבדקה . מ"מ אין זה רק דחי' בעלמא . אבל פשטא דלשנא דסוגיא ויהי משמע כדברי בעל ח"ס דברי דמדברי המהר"ן ליבא אלהיו ראה מ"מ מדברי המקשה ודחי דלח"כ לחייו ראה דהא גם המקשה הוא כחמא דהש"ס ומדקפיד והמחין נוסח בו' דהוא רק חס נאמר דילדה לו' ח"ס ניכר לשליש ימיה ולא קפיד בצפישות טפי ותמחין ב' חדשים ותשאל דלח"כ ייה' הקשוה גם חס נאמר דעוברה ניכר לשליש ימיה ש"מ דס"ל להחמא דהש"ס בצפישות דל"ע ניכר לשליש ימיה . והו דאף חס נאמר דהש"ס דין מספקא ל' בזה כדברי מש"ל אכתי אין מדברי הירושלמי דפרק החוץ ראה כ"כ להפסד דין מספקא וביירושלמי היא בצפישות לא שצקין פשיטותא דהירושלמי מקמי ספיקא דש"ס דין . (סא' ג' יס יס אינו נדור) מ"מ בזה דג"ד אין מהירושלמי ראה כלל משא דחין דהירושלמי הוא מחלין בזה טובא עם הלמוד דין דהא הירושלמי מוקי למחין דספק בן ס' לראשון או בן ז' לאחרון

בגמלא לסוף חרצפים והוכר עוברה לסוף חרצפים (ור"ל חרצפים יום מחשבי דהיינו ז' יום מהרש"א) ואילו להלמודא דין בכה"ג ליה כהן ספיקא דודחי הלין מן הראשון משום דלח"כ בחר רובא ורוב נכסי ל' ילדן . דע"כ לא קאמר בהלמודא דין שהוא ספק אלא משום דכיון דלא הוכר עוברה לשליש ימיה איתרש ל' רובא דל"ס ילדן אבל היכל דהוכר עוברה לשליש ימיה מהראשון לא מספקין כלל בשני וחלין בודחי מן הראשון והיינו משום דהירושלמי פ"כ לא ס"ל כלל דך רובא דל"ס ילדן וגם ס"ל להירושלמי דכל יולדות ל' עוברה ניכר לג"מ בהכרת ואילו מישטא ליכא דלא הוכר עוברה לג"מ וכמו שהבירין כן הירושלמי דל"כ היבמה לא תשא עד ה' חדשים ללכהחילה הוי ל' למיחש אפילו למישטא כיון דגם בהכרת דרבנן חיישין למישטא וכמו דמוכח מס' דין דפריך ותמחין דרבנן אחד ותשאל ומשני דלח"כ ליכא למיחש לבן ז' ואשחיה מירש ואיברה בזה וודחי דהוי מישטא לג"מ וילן ח"כ מל"ס ביבמה דלח"כ איסור כרת וודחי דלח"כ ל' למיחש ללכהחילה אפילו למישטא ולכן הכרת הירושלמי דלח"כ מישטא ליכא שאינה ניכרת עוברין לג' חדשים . ובחמא כי רש"י טובא על הש"ס דין כיון דבהכרת דרבנן הו' למישטא חיד לא חשבי ביבמה שהיא איסור כרת והחוס' צד"ה רוב היולדות ל' הקשו מה מוטיל הכתוב: ג"מ אכתי יוכל לבגא לידו ספק חס חננא מיד והלד לששה חדשים וג' ימים דיש להספק שמה הוא צנו של הראשון ולא נקלט הזרע עד יום ג' או שהוא צנו של שני יולדות לו' יולדות למקוטעין וחילוי דל"כ דכ"כ לא הוי משהיה הכרת העובר מהראשון עד שלש ימיו מהשני והנה קושיאם חש מוכן דלמחי דלא ידעו אכתי מהך סברא שכתבו בהירוש' דכ"כ לא היה משהיה בו' ח"כ עדיפא מינה הו"ל להקשה כיון דחזין דש"ס דין ס"ל דלח"כ מישטא דלח"כ ניכר עוברין לשליש ימיה ובהכחנה השש אכ' למישטא וכמו דמסקי ההוס' עולם שם בקושיאם ח"כ אפי' ג"מ וג' ימים נמי אינו מוטיל מיהו לזה י"ל דאפשר דע"כ בדיקה אפי' מישטא נמי ליכא ובדעתינ' למימר לקמן וקודם שתשאל אפשר בבדיקה אף חרצפים המוה עוברא וכמו שהקשה בנ"ב צק בשם הרב מ' אליקים דלח"כ מיבמה הא חרצו כלום עיי"ש בדבריו ש' שהוא קושא המורה מאוד . ומה שר"ה שם הנוצק להרן הוא דרך רמז כאלה הוא עולמי לא ספק פ"ז וכמו דסיים שם בדבריו ובחמא שאלה הקושיא היא עולמי קושיא הירושלמי דמקשה מיבמה רק דהירושלמי לא מקשי מהך ג' ימים לבד רק דעדיפא מינה היקשה דלי חלה שיוכל להיות הכרת העובר להמשך אחר ג"מ ח"כ לא להייבם עד ה' חדשים וכמו שכתבנו לעיל דגם ההוס' היו יכולים להקשה עדיפא מינה והירושלמי לא ס"ל להלך בין בדיקה להכרת הרואין וכמו שחלקו לדעה ההוס' ע"פ המבואר ב"ס דין' ולחומר הקושיא צ"ל דכירא ליה לש"ס דין דלח"כ בהכחנה שהיא הקנא דרבנן ח"כ הם חקין לחוש אפי' למישטא כי כן היה עיקר הקנאם בזה משא"כ ביבמה דליח בזה תקנה דרבנן דמדלוריי' אסורה להייבם עד שהדע שמה מעוברה היא מן הראשון מחמה דיש לחוש לרובא דרוב מתעברות ויולדות לכן חוקמא חרצא דלוריי' ואמכין ארובא דרוב עוברין ניכר לשליש ימיה וגם ר"ז נקלט בזה הזרע ביום ראשון אבל הירושלמי לא ס"ל דך מלחא לומר דיתמינו טפי בהכחנה מיבמה שהוא איסור כרת ולכן הכריה דלפי מישטא ליכא שאין עוברין ניכר לשליש ימיה ולכן לא הוי מלי לאורמי' למחיהין אלא בגמלא למ' והוכר עוברה לסוף ג' וכוין שכן יס לומר דהירושלמי דפשיטא ליה דך מילחא דילדות לו' עוברין ניכר לג' יום לא מסברא אחר כן רק משום דלא מלי לאוקמי למחיהין בצוונא אחריתא וכמו שהבירין לענין הכרת העובר לג"מ ולענין רובא דל"ס ילדן ג"כ בהפוך מש"ס דין והיינו משום דמהחיהין קשיא' ולא הוי מלי לאוקמי בצוונא אחריתא אבל הש"ס דין דלא מוקי למחיהין בכהי דלש"ס דין מיתוקמא מנהי' בגמלא לסוף ב"מ יולדה לסוף ז' מהשני שהוא ס' מהראשון וגם הוכר עוברה לשליש ימיה מהראשון וא"כ לא טבל למשטא כלל דך ספקא דהלמודא מופשטא הירושלמי וצפרס כי יואר נראה מפשטא דלשנא דש"ס דין דפשיטא ליה דך מלחא שאין עוברה ניכר קודם ג"מ אפי' ביולדה לו' וכדברי הגאון בעל ח"ד וח"ס וגם הגאון מוהר"ם ח"ג הכנים לזה כאשר היד הרב בעל ח"ס בסוף

התעצב הנ"ל וכו' שחצנו מדבריו המקשה וודאי דמוח ק
 בלי ספק וא"כ מי הוא זה אשר ימלא לבו לדחות דברי הגאונים
 הללו בגילת דחיפתה ושלח לחוש לדבריהם אפי' לחומרה ועוד בר
 מן דין אף אם נאמר דגם ילדותו ע' עובדן ניכר לשלש ימיהן
 וכחירוכלתי מ"מ לזק בזה הרב בטב"ק שר' ולא פיר' אלא בגם
 בשלש ימיה ממש הכונה בהכרח העובר שניכר קלח אצל שיה'
 כריסה בין שניה הוא דבר שאי אפשר להיות כריסה גדול עד
 שיה' ניכר לרואים הוא רחוק צעירי פכ"ל והסברה טהרה ק
 וההוש מעיד פ"ו ואף אם נאמר דפסא דלגנא דחלמודא דקאמר
 פיברה ניכר בשלש ימיה משמע שהוא ניכר לרואין ומאי קפיד
 הלמודא וכי מל' ג"ח לבדקה ופירש' בדרין כו' פ"י"ט הייט ככדי
 לחוש למיטוטא דבהבחה אפי' למיטוטא חייסין ופי' בדיקה אפי'
 מיטוטא ליכא וכמ"כ מטלחו מ"מ זהו דווקא באשה דמספקין
 בה במעוברת דלח שפיר י"ל דפי' ההסתכלות בה בכוחה לרעה
 אם הוצר עובדה טבל לידע זה בג"ח דלח ניכר לרואים במקלח
 אצל שיהא ניכר כ"כ עד שגם לאורו שלא עלה על דעתו לספקי
 בה במעוברת יכירו וידעו שניכר עובדה במקלח וודאי דהוא
 רחוק לומר כן משום דהויא כמלהל דלא רמיא עליה דלגנא ואלו
 דעתו' ומהוכר עובדה כ"כ עד שיהיה לפלא צעירי הרואים ש"מ
 שהיה כריסה בין שניה לזה לא יבין בזמן משעם כזה ואף שאין
 לזה ראייה מהש"ס והיא סברה הכרם מ"מ הנסיון וההוש מעידין
 פ"ו ובפרט שכבר נחצנו דמחירושלמי אין ראייה ומש"ס דין משמע
 קשי דאיט ניכר לשלש ימיה וא"כ אפי' לשיטת הר"י וסייעהו נמי
 מן החירא דהך לחתא פשוט כ"כ :

ובל זה הוא לשיטת הר"י וסייעהו אבל לפי מה שהוכח דהעיקר
 כשיטת הרמב"ם והגאונים דס"ל דלא מהני לחירה ברי
 שלה נגר רובא א"כ עוד טסיף פ"ד דנהי דנאמר דרובא דמההפכה
 היא רוב גמור ואף בדלורוי' סמכין פ"ו מ"מ הא בנ"ד איכא תרי
 רובי. וכמס"כ הטב"ח וחד רובא כנגד תרי רובי היו כמחל דליהא
 וא"כ ליכא שום דל להחיר וליכא לתדמי הך רובא דלע' ילקן במחל
 דלא הוכר עובדה בזה"מ סוכות דלח הי' כמו ד' חדשים לפיכך
 אם מחויקנה דל' ילדה ומדלח הוכר פיברה חיתרע לה רובא
 וכדאמרין בש"ס משום דיל' דלפטר דבאמת היה ניכר במקלח
 אם היו מסתכלים בה בכוחה רק משום דלא עלה על דעת אדם
 לספקי בה במעוברת והו' כמלהל דלא רמי' עליה דלגנא ולאו
 דעתיה וכמ"כ ובפרט באשה ע' שר'תה להסתיר הריגה כל
 שח' וגם בהמדת שלמה כ' דבפיין בדיקה קלח להיות ניכר העובר
 פ"י"ט בדרבין ובפרט למש"כ הרמ"א דנסי' דין יולדות לפי'
 למקוטטין משום דנשאתו הטבעים ועיין בביאורי הגר"א א"כ יוכל
 להיות דלא הייתה צפת ההיח' רק משעם יואר מע"מ ובזמן כזה
 וודאי דהיתה יכולה לחשוד על שפלה ולהסתיר הריגה :

ואם אחת היה נטן הדבר שלא הוכר עובדה עד חניכה שפיר
 היו מליק למחל חתירה בנ"ד ומדלח הוכר עובדה עד
 ה' חדשים או ששה חדשים וודאי דלחחר נה רובא דלע' ילקן דבזמן
 מדובה כזה היה ניכר לרואין וכמ"כ לשל' בשם התוס' שר' דכ"כ
 לא היה מסתרי הכרת העובר עד שלש ימיה מהשני רק כיון
 שמעלתו נחב שלא הייתה צפה כדי שטבל לידע אם הוכר עובדה
 מקודם ומסתמא הוא בקי בטיבו של פנין פ"כ גם מלד זה אין
 היצר דלפטר שפאמת הוכר עובדה גם מקודם ונאמר הך תרי
 רובי בחקין :

גם מש"כ בעל קו"י השני דבכאן י' רובא דרוב צעילות אח"כ
 וסמך בזה על הרב בהפלה הגה דבר זה הוא מחלוקת
 יונה בין הח"מ ובין הב"ש ותליו' בזה שאמר דבצמח ס"פ טשלין
 מח' אחר בעלה אחר צעילה אי אמריין דגם השני בזה עליה צמח
 וכדפירש"י או דמיירי דנשאת להשני א"כ פ"כ מוכח מזה דלא
 אמריין הך רובא דרוב צעילות אח"כ וכדברי הב"ש אצל אם
 נאמר כמש"כ רש"י דמיירי דגם השני בזה עליה צמח שפיר י"ל
 דבנשואין גם בזה אמריין הך רובא דר"כ אח"כ וכדברי הח"מ
 והגה פשטא דלגנא דמח' דקאמי מי שלא שפחה אחר בעלה ג"ח
 ונשאת וודאי דמשמע דלא כפי' רש"י דנהי דאמרין מח' אחר
 בעלה אחר צעילה שדבר זה הוא קל להגיע לו לפרס ק' בנשוא
 דמח' אצל להגיע לו לפרס ק' בנשוא דנשאת וודאי דהוא דחוק
 יותר וכל כה"נ ה"ל להש"ס לפחשי ומדלח פירש הכי באלמודא

להדיא ש"מ דסמא כפירש"י דמיירי בנשוא להשני וא"כ מוכח
 מזה דלא שייך בזה רוב צעילות אח"כ והב"ש וגם מלד הסברה מלה
 ק' דמח' ידפיין כמה פסמים בל עליה הרשען בזמח ונאמר יואר
 מבעלה כיון דלח' אפסחופים לעיריות ופד כלן לא אמריין בסתם
 הך רובא דר"כ אח"כ אלא דווקא ביושבת חתם בעלה אח"כ מלה
 ביוצר דבה הוא דאמרין דר"כ אח"כ מפני שבעלה מח' אלה
 שפי מחלח אצל כמה שזינה מקודם שהיתה יושבת חתם בעלה
 לא שייך כלל הך רובא דר"כ אח"כ . וגם לזק דברי מעלתו שם
 מדברי רש"י דגם השני נמי בל עליה צמח ג"כ אין ראייה
 דמש"א פירש"י ק' משום דס"ל דר"כ אח"כ שייך גם בזה רק
 משום דל"ה היו תליין בצעלה משום סברה דמח' הפכה . ואין
 להקשות לפי הך פירושא דנשאת מח' א"כ אח"כ מספקין להולד
 בראש ד' הא איכא רובא דמההפכה וא"כ וודאי מן השני הוא דיש
 לחקן ולפטר הס"ד היא אמינא דמח'תין אח"כ כר' יאודה דלא
 ס"ל הך רובא דמההפכה ודמוקין לה בהדיא ביחשלתו ס"פ טשלין
 פ"י"ט ורש"י שפי' אהיהם צמח ראה לפרס מח'תין גם לפי הס"ד
 דהיה גם כר' יוסי ואש"כ הח"מ שר' דלפטר לומר דליסור
 הכונה שפי' ליתא דהא מקור דהוא דישא דהרמ"א הוא מסיניא
 זו ובסוגיא זו חוקן להדיא דלא מעליקין כלל בין איסור הכונה לשאר
 איסורים דהא גם לענין מליה נמי משויקין ליה לשפק ולא חלוקין
 בזה הך רובא דר"כ אח"כ . והגרעם הרב בספר השלח בזה
 וודאי דליה מכתשה דהא הוא ראה ליישב בזה דברי הרמ"א
 בס' ד' בסדרת הח"מ וכל וודאי

עוד ראיתי שם בנפלאה שפסק
 דלפ"ד רמ"א דפסק להסיר סולד
 צילס ל' חדשים ו' ימים א"כ
 מה הועילו חכמים בחקתון שחקו
 ג"ח לפנחם דלא אכתי איכא למיחש
 שחל חלד ל' חדשים ו' ימים ואיכא
 לפסוקי מהשני פ"י"ט גדרבו
 ולכאורה לק"מ דאם חלד ל' חדשים
 ו' ימים ליכא לפסוקי כלל בראשון
 ד' ח' חלד בראשון א"כ ברי סוף
 צר ח' חדשים ו' ימים ואין קיי"ל
 דיוולדה ל' אינה יולדת למקוטטין
 אך זה אינו דשסיר קמקטס גדר'
 יסודם אדרבי דהא ר"י אינו ל' בחמ'
 דגם דיוולדות ל' יולדות למקוטטין
 ואילו ביצמח אינו ליה גם לר"י הך
 דג"ח לפנחם וא"כ שפיר קא קשיא
 ליה אליבא דר"י ובשיקור קשייתו
 בראש ליישב בפשיטות שפיר דברי
 החוש' ביצמח (ל"י) ד"ס רוב יולדות
 ל' יולדות שפכחתי לשל שנת' וז"ל
 וי"ל דכ"כ לא מסתרי הכרת העובר
 של בראשון עד שלש ימיה מן השני
 כפי' ולפי' גם כן יש לומר דלא
 חלד ל' חדר' ובי"מים לא יסיח ניכר
 שגם עד שלש ימיה מן השני א"כ
 וודאי מן השני הוא דר"ק :

כר"י דמיירי בנשוא להשני דלא
 כרש"י ולפסוקי הך פירושא הא
 מוכח דלא אמריין בזה ר"כ
 אח"כ וא"כ לדבריהם יהיה
 דברי הרמ"א סתם אחר' ויוד
 י' להביא ראייה כחריב לד"ד זה
 מסוגיית היחושלמי דס"פ טשלין
 שהבחי לפי ח"ל מה כן קיימין
 אם לאחר מיתה ליה יכול דמיקן
 הוא חוק עליהם והן חונקין עליו
 אלא בצגירם נימא לשני אינו
 משמח ס' לראשון למה אינו
 משמח מה נפקד בנ' הוא ימחל
 לו אינו בט חלל הוא ומה צדק
 שימחל אלא בשלחם (פי' שראשון
 אכסס ומח' אחר בעלה אחר טעמא)
 לא כן אחר ר' בל בשם ר' ירמיה
 חטסה א"ל להמחין ג"ח ובסברין
 מימר כרצון והבא כר' יוסי חקן
 קיימין פ"כ והרב בעל פרי משה
 פי' דהא דמקשה ולא ק' אחר
 ר' בל ס' לנאח דמח' קשי' דקאמי
 מי שלא שפחה דמשמע
 שצברה ולא שפחה הא חטסה מדחת א"ל להמחין ולא מלה לי
 פירושו בזה דמח' קא קשיא ליה בנשוא דמח'תין ויכין מליט
 בלישוא דמח' שום משמעות דמיירי בצברה ולא שפחה דהא
 מח'תין עיקר דינא דהולד קא"י נאשטעיין וא"כ איך היה מלי
 למח' צעין אחר לק' מלה פשוט דהיחושלמי של עיקר דינא
 דמח'תין קמקשה דלמח' היו ספק והאמר ר' בל חטסה חונה
 לריכה להמחין והייט משמח דמההפכה וא"כ אח"כ מספקין
 ליה בראשון דשפי' חת' לן למח'י בלחורן משום דבראשון מההפכה
 ובאחרון שפי' נשלין חונה מההפכה ופי' קמשי וסברין מח'תין
 ס' וז"ל דמח'תין אח"כ כרצון דלא ס"ל הך דמההפכה וא"כ
 שפיר בטפא קאי והיה דר' בל כר' יוסי דס"ל הך סברה
 דמההפכה . ק' ג"ל פשוט צמח היחושלמי וכיון שכן פ"כ מוכח מזה
 דברי הב"ש דהא היחושלמי פ"כ חוקי דנשאת להשני דל"ה לא
 היו קשה מידי (דפירשו של בעל פ"מ סוף דחוק ודחוק) ופי' קמשי
 דמח'תין אח"כ כרצון דלא ס"ל הך דמההפכה וא"כ אש"ד דגם
 בזה שייך הך דר"כ אח"כ א"כ אח"כ הך דלמח' מספקין
 ליה

שאלות ותשובות סימן כו נחלת דוד לר

יהי בראשון כלל ולמה לא נהלה לומר בשני משום דר"ב חס"ב
 חלל ודלי דביחנה מקודם לא אמרין הך רובא דר"ב חס"ב
 וכדברי הב"ש וכו' וכן גם מ"ד זה חזן כחן היחזר כלל בר"ד:
ומש"כ משלחו להוכיח דהך סברא דמהפכה אלימא מוכח
 דאפי' מיעוטא ליכא והוכיח כן מוכח דר' יוסי חייש
 למיעוטא והלכא לפ"ד מהני הך רובא דמהפכה אפי' נגד תרי
 רובי כיון דאפי' מיעוטא דליקן מהפכה נמי ליכא חזי נלפ"ד
 דא"כ אחאי הששו לזה היכא דליכא חשש ממזרח דאורי' וכמו שפסק
 הרמ"א בשם ש"אס"ה תחת צעלה והיה מהירושלמי וכמו שהבאתי
 לעיל בשם הגר"א ועוד מוכח כן להדיא מסוגיא דקדושין שבהלכות
 לעיל מהא דאמר רבא אסורא כד דבר חורה מ"ט כ' מלי
 איכא מיעוטא דלרובא ומיעוטא דהלך בצליהן למד"ה כיון
 דליכא פני' וכו' ואם איכא לדברי מצלח ח"כ בצרוכות ושהלכו
 בצליהן למד"ה י' ופתיית אפי' מיעוטא ליכא דהא כולן מהפכה
 חלל ע"כ שלא כדברי מצלח רק דמיעוטא שאינם מהפכה עכ"פ
 איכא וזהו ראייה שאין עליו הוכחה ומלי דקשה ליה דהא בהכחזה
 מחמתין טובא לחוש אפי' למיעוטא ואפי' בעקרה וחקקה ח"כ מדלל
 חיישין באטמא ש"מ דאפי' מיעוטא נמי ליכא תמהני דמלי ראייה
 מייהי מדר"מ לדר"מ דהא לר' יוסי הו' ס"ד דהש"ס מעיקרא דלא
 חייש כלל להכחזה וא"כ נהי דמסקינן דנר"ר יוסי חייש להכחזה
 מ"מ ברוחא נוכל לומר דהיי דהיי להכחזה מ"מ לא מחמת
 צי"כ לחוש למיעוטא כמו בדאורי' והו' דטובא י' לפלוגי בזה
 דהיכא דהולרזא למגור משום מלהא דשיחא דהייט בפשוטא גזרי
 אפי' במיעוטא ואפי' בעקרה וחקקה חס"ב דלא קלוג רבנן בהקנתא
 אבל בגזרי דלא שכיח שחצוצר משום דמהפכה ח"כ מעיקרא
 לא גזרי בה רבנן כלל ולא היה נכנס בכלל תקנתא דחז"ל בשיחין
 לא מיתלק ולכן הוי כמלתא דלא שכיחא דלא גזרי ביה רבנן זה
 פשט ואין לריב לפנים:

ומש"כ משלחו להביא ראייה מדברי הריב"ש ס' תמ"ו שכתב
 ח"ל ומכאן ראייה בצורה דלא תלין לעולם בזוהר כל
 שאפשר להלכות בצעלה ואפי' בצ"ן ו' ואשכחיה דהוי מיעוטא דאלת"ה
 לימא דטעמא דרשב"ג לאו משום דאשכחיה חלל משום דהליקן
 בזוהר וכן ראייה לזה מרבה הוספאה דתלה בצעל עד י"ב חודש
 אעפי' שהוא בתכלית הזוהר ע"כ הנה שער הריב"ש חזי ת"י
 לעיין ע"כ וזה מה שהעתיק ממנו משלחו ראייה זו איני מזכיר כלל
 דמה שהוכיח דאלת"ה לימא דטעמא דרשב"ג הוא משום דהליקן
 בזוהר חלל ע"כ דכל שאפשר לתלות בצעלה לא תלין בזוהר ואני
 תמה ולדידיה מי ינחא דהא לא הועיל כלום בישוב קשייתו וגחוי
 אכן כיון דשמיטא ליה להב"מ דכל שאפשר לתלות בצעלה תלין ח"כ
 מלי מקשה ארבה הוספאה כמאן כר' והא חזן בעינן לזהות
 בצעלה כל מלי דאפשר חלל ע"כ ל"ל דהיי דהיי בצעלה כל מלי
 דאפשר מ"מ לא חזי ר"ק כר' דחזי לרבנן דס"ל דלי אפסר להשחיות
 כלל חס כן ע"כ דליכא למחלי בצעלה ובהכרח לריב"ש למחלי
 בזוהר ואם כן הדק"ל דמלי מייתי מרשב"ג דילמא רשב"ג נמי
 סבירא ליה דא"כ להשחיות כלל ע"כ דלריב"ש למחלי בזוהר
 וא"כ דבריו נסתרים מיניה וביה חלל ע"כ ל"ל והוא הברור
 דהש"ס סתם עצמו על הוספאה דפרק ס"ו דשבת דס' מהאי
 בדיחא להא דרשב"ג גם לענין יבוס שהוא פסד חס אשכחא חזי
 וכן היבוס וא"כ מוכח מדרשב"ג דס"ל הך סברא דמחזי לריב"ש
 למימר דטעמו הוא משום דהליקן בזוהר דא"כ חזן פסד חס
 אשכחא חזי מן היבוס וזה ברור וא"כ אודא לה הוכחה הריב"ש
 מכל וכל וגרסה דעיקר ראיית הריב"ש בזה הוא מפני שאמר
 עצמו על הראיה ש' בס' תמ"ו ולא בא להוכיח כחן רק דרשב"ג
 ע"כ חייבי גם לענין יבוס אחר חזי דבלא"ה חזן מייתי הש"ס
 מיניה דס"ל דמחזי חלל ע"כ דפסוקא ליה להש"ס דמייתי גם
 לענין יבוס אחר חזי וכו' שכן שוב נחמקה ראייתו ש' בס' תמ"ו
 חז"ל משום דבלא"ה לא הוי ראייה כלל דילמא דרשב"ג לא חייבי
 רק להוציא מידי ספק אבל חס"ב חז"ל דתלין בזוהר כל"ל כיוצא
 וזעזעה גרסה על הראיה שהיה ש' בס' תמ"ו כפי מה שהעתיק
 ממנו משלחו ח"ל שער לרשב"ג כיון דקיי"ל סווחיה כל ששה"ל
 יוס שילא מכלל פל ואפי' היה בן ח' ודלי כען שגשח היום
 ומה למחר לא פירש משום דאמרינן כ' הוא ואשכחיה ודברך
 ה"ל לחוש לזוהר משום רובא ומוקף פ"כ והנה לשאל דחוקה לא

דשהי פירשו כלל דמלי חזקה איכא בזה וזה דלי חיתא לשום
 חזקה **בס' ת"כ** כגד הך חזקה איכא הך חזקה דחזקה כשרוח
 ולדעת דהיי דהעליתי לעיל דרובא לא הוי חזקה חזקה מיהם
 איכא בודלי וא"כ הוי חזקה כגד חזקה וגם נגד רובא איכא
 רובא אחרתא כגדו והיא רובא דמהפכה וא"כ חזן כולן הוכחה
 כלל למחלי בזוהר חלל שמשלחו הוסיף בזה דברים וכו' דליכא
 כחן תרי רובא חדא דר"ב לר' ילק ותי דבני ז' בלי ספק שאינם
 משפחה וכו' טלדים לו' דא"כ וכו' לית ליה לרשב"ג כלל חלוק
 בין בן ז' לבין ח' ומחלק על הגמרא דבני ז' רובן חיים ובני
 ח' רובן מתים כמו שהא מקובל לחז"ל ישראל הרי כלן ב' רובי
 ומ"מ לא חיישין לזוהר ולא ידעיה חס הנה מדברי הריב"ש חז'
 שהיא הוספא דברים מדברי עצמו ומ"מ בין כך ובין כך נלפ"ד
 דאינה ראייה מברע"כ כ"כ חלל דלפס"כ לעיל בשם הטוב"ק
 דבספק סוטה החמירו יותר וגם למש"כ לעיל דהיכא דליכא חשש
 ד' חימוד מחזן דבר לא מהימנא ח"כ וודלי דחזן כחן ראייה
 כלל חלל אפי' לפי שיטת החס' דמתחילים להא דר"ב דס"ל הך
 חזקה דבדוקא ומזה נמי חזקה ראייה כ"כ דמה שהחליט הריב"ש
 דשהי"ת י"ב חודש הוי בתכלית הזוהר וגם משלחו החליט דרובן
 איכא משפחה דא"כ בן ח' לרשב"ג היכי משכחת לה הנה מש"כ
 הריב"ש הוא בבישור מדברי הריב"ש דהא הריב"ש פירש שם בצווגין
 דר' אבהו אחאי כרבנן וא"כ גם לרבנן משכחת לה ע"כ הזוהר
 שישכחיה ואפי' חמירין על סוגיא' על רבה הוספאה כמאן כר'
 ואם איכא לדברי הריב"ש דכל שאפשר לתלות בצעלה תלין חס'
 שהיא בתכלית הזוהר ח"כ אפי' כרבנן נמי חזי ואחאי קאמר
 הש"ס כמאן כר' וגם מקושיית הריב"ש שהקשו על פירש"י דא"כ
 רבה הוספאה כר' נמי לא חזי נמי מוכח להדיא דלא כהריב"ש
 דא"כ לא הוי מקשי מידי על פירש"י ודו"ק ו' ח"כ הרי לך
 דמדברי הריב"ש מוכח חס"ב דהך דמשה"י הוא מלתא דשיחא
 וכן כ' שם המהרש"ל להדיא בדברי החס' דזה הוי מלתא
 דשיחא וכמו שהביא כל זה הטוב"ק בקצרה ולא זו שיש להוכיח
 מדברי הריב"ש דהוי מיעוטא דשיחא חלל דגדולה מו' י' להוכיח
 דאפי' מיעוטא נמי לא הוי חלל דהוי כפגלוגא ופלגא דאלת"ה
 ח"כ איכא כחן תרי רובי וכמס"כ הריב"ש והו' חזן הך דתלין
 בצעלה מיעוטא דמיעוטא כיון דליכא חזי רובי נגד זה דהא
 נגד רובא ומוקף קרי לה הש"ס ביבוס דר"פ האשה בזהר
 מיעוטא דמיעוטא וכו' נגד חזי רובי דודלי דהוי מיעוטא
 דמיעוטא וכו' שכן הקשה אחאי תלין בצעלה דהא חזין דמיעוטא
 לא תלין בצעלה מדקאמר הש"ס כמאן כר' ולא כרבנן דהא
 לשיטתם לרבנן נמי איכא מיעוטא דמיעוטא דמשה"י וזוהר
 גדול לחלק בין מיעוטא דמיעוטא למיעוטא דמשה"י ודו"ק חלל
 ע"כ דמוכח מדברי החס' דאפי' מיעוטא גרידא נמי לא הוי
 רק דהוי כפגלוגא ופלגא ודלא כהריב"ש ובש"כ ל"ל דהריב"ש ס"ל
 כשיטת רש"י שם דקאמר להך דר' אבהו דחזי חס' ולפי' הך
 פירושא שפיר כתב שאם ז' בתכלית הזוהר דיוקן דליקן עושין
 בזה משה' עד שהיו ב' פשטין ח"כ וודלי דהוא מסתמא
 מלתא דלא שכיחא טובא חזן שפיר הביא הריב"ש ראייה דכל
 שאפשר לתלות בצעלה חזי דברך ז' ורובא תלין בצעלה חלל
 לפי מש"כ החס' והריב"ש ח"כ ארבה מליחא חס"ב חלל לא
 ניכ' לסמוך בזה על דברי הריב"ש כיון דשיטת החס' גרסה
 עיקר בצווגין וכמו שאקשי החס' על פי' רש"י עיי"ש ובהריב"ש
 נהי דברב"ו מיישב הך קשיא שהקשו הריב"ש דכר' נמי לא חזי
 מ"מ עדיין נשאר הך קשיא שהקשו דאחאי מקשה ארבה הוספאה
 כמאן כר' ולא מקשה חס' אבהו ועוד י' להקשות על פירוש רש"י
 דמ"ל לר' אבהו דר' ורשב"ג פלגינן בזה מלתא כיון דהריב"ש
 ס"ל דיכול להשחיות ח"כ מ"ל לומר דלר' לא סגי בלא כ' שנה
 שילא מכלל נפל כיון דחזין לרשב"ג דס"ל דשטלים יוס ילא
 מכלל כלל ואמרינן אשכחיה ח"כ מ"ל דפליג עליה רבי בזה
 מלתא וכו' שיטת החס' גרסה שפיר וכו' שפסק הראש"ש ח"כ
 אודא לה מש"כ הריב"ש דכל מה שאפשר לה לתלות בצעלה חס'
 דברך ז' ורובא תלין וכו' שכן טבל לומר דגם רובא חזי רק
 דהוי כפגלוגא ופלגא ומה שכתב משלחו דא"כ בן ח' לר' שמשון
 בן גמליאל היכי משכחת לה לא קשיא ולא מידי דשערו
 ולפירושא שאל גמור משידין עליו שהוא נפל כדאיתא בבר"ה
 וברמב"ן

וכו' אלא אפי' להרמב"ם וכו' ח"כ לש"כ כש"כ הכא דלפיכא נשאלין דעדין לולד בחר בעלה ולא חיישין לזנות דמצינן קהל בלתי בעלמה פכ"ל הב"ח - הנה פיינתי בדברי הב"ח ומלבד שאין דבריו מוכרחים להיכח קן מדברי הרמ"ם דמש"כ שם ח"ל ולא חיישין להלכה חלילה שחל וינהיג וס' לו ימים קודם שהכניסה לביתו וינהיג מאמר שברי היתה חשודה שפ"כ היתה השאלה אם חוששין לזה ולכחול בזה ואפי"ה פסק הרמ"ם לקולא כ"ש בנ"ד ס' פכ"ד - המשיין בהשבת הרמ"ם יראה בפירושו דלא מיידי הרמ"ם בחשודה כלל דהא בפירושו כ' הרמ"ם בחינה חשודה משום שפסק הקול אצל אם היתה חשודה לא היה מחזיר בזה ולפיכא דנפסק הקול הוא דלפרע בשל קהל אצל אם לא היה בשל הקול למפרע לא היה מחזיר וכו' דהא שם בעובדא דהרמ"ם לא יתה מחזיר כלל דגם אי חזקין בזה שהיא מיוחדת לו ממי טבל לומר דילדה לט' ככל הנשים ובע"כ בנשואין וודאי דלא היה שם שום ספק בדבר אפי' אם היתה דיימא מעלמה מקודם משום דה"ל ספק וודאי ואין שום מוליד מדי וודאי רק דעיקר ספיקו של הרמ"ם שם היתה משום דלא נראה ר' שמואל רק שהיתה משרתת ומיוחדת לו ולכן להרמב"ם דס"ל דבזונה ממס לא מהני מה שזמיר שהוא בא עליה וממס הוא דחיישין מדאפקידה נפשה לבני ידיה אפקידה נמי לבני אחר ולזאת נסחשקין בזה אם גם בזה אחריו כן וכו' קשקיל ופרי הרמ"ם החס ומסיק דהא לא דמיא לזונה דעלמא כיון שהיתה מיוחדת לו בביתו ופי"ן שם בחלוצה השיבה והנאלא כי כן הוא ואפי"ה מלי מיידי מיידי רחיה הב"ח נידון ידיה דהא בעובדא דידה אי חזקין בבעלה ע"כ לרבינו לימיר דיתהא מהרז' דלס' ילדן וילדה לו ובהא לא מוכח מהרז"ש מדי - אך לו יאה כדברי הב"ח מ"מ אין כאן רחיה כלל דעד כאן לא קאמר הב"ח החס בעובדא דידה אלא משום דליכא אלא חד רובא דלס' ילדן אצל הולד היה בחמה בן קיימא ובחד רובא וודאי דחזקין משום דליכא הך סברא דמחשבת נד זה וכמ"כ לפי דליו לא היה בנ"ד רק חד רובא וודאי דהיה מוהרם גם לשיטת הרמב"ם ודשימיה (אילו לא היה נכחן ריעותא דהכח פטור) מש"כ בנ"ד דליכא דרי חצי ח"כ לית כאן רחיה כלל מדברי הב"ח - וכו' דעיקר סמית היחידו של הב"ח שם היה מפני שהבעל היה מחזקו בביתו שהיה - דהוה חשוד נלמטהו דהאז קאמי עליה דהוא נאמן לומר זה בני וזה איט בני וכל מה שכתב להביא רחיה מהרמ"ם איט אלא לריוחא דמלכא וכבר מלויס חז' ב"ר מפי גדולי הפוסקים שלא לסמוך אדברי חכמים בזה שלא בט עיקר יסודם ע"כ דלויס נסיף בעלמא כחז' כן וליכא גם מדברי הב"ח אין כאן רחיה כלל לליד להימר :

סימא דהאי פסיקלי דלפי מאי שהוצט לפני דהעיקר כשיטת הרמב"ם והנאונים דס"ל דלחירה ברי עלי לא מהני כלום לפני חיסורא נגד הרוב ח"כ היתר דהך חתא קשה מאוד וגם לשיטת רבינו יונה וסייעתו נמי אין הדבר פשוט כ"כ להימר משום דליכא ריעותא דהכח העובר קודם ג' חדשים וכמ"כ לפני וגם הא דגמרו שטרו ואפרינו נמי ריעותא גדולה היא דהא לדעת הב"ח סימן גמור הוא ואם כי כמה מגדולי הראשונים לא ס"ל כן וכאשר הביאם הגאון מ' יעקב קארלין בחיבורו פכ"ל חיוב לא קאמר אלא שלא לסמוך ע"כ להקל בלשון השולא שם היה רוצה לסמוך ע"כ לקולא על הך סימא דגמרו שו"כ ולזה כתב שאין לסמוך ע"כ לקולא כיון דליכא כמה גדולי הראשונים דלא ס"ל הך מלחא דגמרו שו"כ יהיה סימן מוכרח לאולי מוהרם נפל וכאשר נמאש שם אחת אל אחת - אצל גם בהיפך לדחיה לגמרי הך שיטתא בשתי ידיים ושלח לנאם ללל אפי' לחומרא לא אחרת הגאון מוהר"ם מעולם וגם אם לא יחוש לכל זה ונשמוך על דעת המקלין בכדי שלא להוליך אשה מבשלה עכ"ל הוא הכל לשיטת הר' יונה וסייעתו אצל לדעת הרמב"ם והנאונים הדבר קשה להעירה - ואם כי אין הכרח הלמודי קטן כמוי מרבי אפי' כמלא ימא כגד רבוחי גדולי הראשונים והנאונים העומדים בשיטת הרבינו יונה פס כל זה ואני לא חולל להיות נמנה להעירה אחרי כי לפני דהדבר ברור כשיטת הרמב"ם וסייעתו וכדחזקן. להדיא בסוגיית הירושלמי דהל' ח' דמחמיקן טובא בספק שפסא דאסור לקיימה ואין לו לרין אלא מה

והרמב"ן והרשב"א בסוגיית זו פיי"ש בדבריהם ומר' אביה לחוד למאי דס"ל ברבנן אין להיכח כהר"ב"ש דלא הליק בזה דמ"ל דר' אביה חיידי; נמין יב"ס דהא רבי אביה מיתרל בפני פלמה קאמר ולא קאי כלל על הברייתא - ובחשונה מיימיה ש"כ דהיכח דליכא עידי כיסור וכו' נא הליגן בלשחתי והובא ברמ"א ס' ד' אין להיכח דהך דלשחתי לא שכיח והוי מיעוטא משום דלפי' אי הוי כספק השקול נמי אסורה לבעלה כיון דלכדה חזקה כשדורה ע"י עידי כיסור - ואין להביא רחיה מהא דלמרינן ביבמות (ק"ט ב') והמהין ט' חדשים ותחלק וממני דלמא יאודע אפי"ה דילדה לרחה ואלה מלריכה כדון לכהונה ובגרושה דליכא להך משא אפי"ה דכני' בהמה ט' חדשים וכו' שפסקו הפוסקים וכן הוא בש"ע ס' ק"י ואם איתא דהך דלשחתי הוא שכיח ח"כ אלאי סגי בהנחת ט' חדשים ולא ציפי' י"ב חודש שיסור גמרי להשהות אלא ש"מ דרובין אינן משחחין וכהר"ב"ש - דזה איט דלפי' החס דהך אי הוי כספק השקול נמי שריא מטעם ס"ס דהא מצינן נמי אינה אסורה אלא משום דהא איכא רובא דמהפכות ויולדת רק משום דלמרינן סמוך מיעוטא למחזק והוי פלגא ופלגא ובדלמרי' שם לעיל בסוגיין וביון שכן גם בספק השקול נמי שריא מטעם ס"ס ודו"ק - ומעשה כיון דלא חשבתן בש"ס כלל הך רובא דליון משחח ח"כ מנ"ל לימר כן ב"י שם רחיה כיון דמדברי החס' והרמ"ם מוכח איפכא ומכ"כ דדוק גדול להק' בין מיעוטא דמיעוטא למיעוטא דמיעוטא ואם מלך החס והסיון קאמי עליה גם זה איט דמנא ידעינן לברר כן בחס' וסיון ברור נשים הבהות פס בעליהן ומי ידעין מחי נחשברו דמה שמחזיקין פלגן הנשים בזמן הזה לסימן שהם מעובדות ומעליהן ווסהן וודאי דליון סימן כלל ובאשר השינו כל האחרונים על הב"ח ש"כ כן דהא מדינא דה"ס אינה מסולחא דמיס עד ג"ח שזכר טובה וא"כ לא טבל לברר זה רק ממי שבעל ופירש וזה וודאי הוי מלחא דל"ס וכדלמרינן בקידושין מלי איכא מיעוט שהלך בעליהן למדה - וכבר העיר בזה נתיב"ק ס' ס"ס על מש"כ הרמ"א דכני' דיון יולדת לט' מקושטין דמנא ידעינן זה בנשים השהות פס בעליהן ואורן שהיו שוכות הא הוי מיעוטא פיי"ש במש"כ מיהו קושייה לק"מ כיון דלרינא דה"ס הך דילדות לט' לא יולדת למיטעין ואפי' מיעוטא ליכא ח"כ עידי טבל לברר דכני' דיון נשאה הנצב אפי' מהך מיעוטא דלא שרי פס בעליהן רק שבעל ופירש אצל לומר דהך דלשחתי הוא מלחא דלא שכיח מלך הסיון וודאי דלי אפס לומר כן דכני' דלא חזקין בזה מיעוטא דלא שרי פס בעליהן דלשחתי הולד מ"מ אין זה רחיה על הכלל כולו דהא רחיש איט רחיה - ובאמת כדדומה לי שכיח לפרקים הך מלחא דלשחתי הרבה יותר מחודש העידי אפי' בזה מיעוטא דבעל ופירש וגם למרחקים וכדומה וא"כ היאך טבל לברר עיני זה מלך החס והסיון ומאין פשיטא ליה שהוא צד בחלליה אריות וגם להחליט שהוא מלחא דלא שכיח נמי לא ידענא מנ"ל לומר כן ומתחם' והרמ"ם הא מוכח דלא הוי אפי' רובא וכדחזינא לפי' דדוק גדול להק' בין מיעוטא דמיעוטא למיעוטא דמיעוטא ודו"ק ובר מן דין נמי איכא לזקק הא דר' אביה ודרכב"ג בנחמה דליכא למיתלי בזה כגון שהיתה קטנה מקודם ואינה רחיה להעבר או דהפילה מקודם וכדומה ואין זה דוחק כ"כ כיון דליון לא עיקר דהיי' דיהא קאמי ללשונותין רק דליון בצי' ללשונותין עיקר דיהא דכן ח' וממילא מקמינן להו בנחמה דהוא וודאי כן ח' וליכא למיתלי במידי - וגם אם נלמד דהוא דוחק קלה מ"מ יחא לן דלמרי' נפשה בזה בכדי להשות הלמודא דיון פס הירושלמי ופי"ן :

ומש"כ בעל קוגט' השני (נמנחטו פלויס) והביא רחיה מדברי הב"ח בחשונה הישנה בס' ק' ש"כ וז"ל ועוד נראה שאין ספק להחיר בנ"ד ועדין לולד בחר ידיה ולא מיבעי להרמ"ם בחשונה כלל פ"ב בלחא שריה לו משרתת מיוחדת לו וילדה שהוא בט להחיר אשהו נסיק שהרי כ' שם דעדין ליה בחר ידיה כיון שהיתה חדיר אלא בביתו כו' אלא דס"ל להרמ"ם אף שהיתה חשודה אם הכניסה אפי"ה איט אחד לביתו והיתה מיוחדת לו ושוב לא היתה חשודה וילדה שדין ליה בחר ידיה וכו' כ"ש בנ"ד שמתילס לא נכמע פליה שם חסד

שאלות ותשובות סימן כח כט נחלת דוד לה

דס"ל דבר"מ הכי דהיכל ללא הכיר זה חין לה חלל מנה ולא קשיי
עלה מה חק קיימין בו' ללמל לא פליג בזה אדר"י כלל
וס"ל גם הוא דלפונתייהו דר"מ ורבנן גם בלא הכיר זה ודבר'
לפזר דהא לא חזין בדבריו רק דמוקי לשענתייהו במחלוקת ולא
כלום וא"כ איש מוכח מדבריו רק דס"ל דכנסה בחולה ומלמל
בעולה חין לה כלום אבל מ"ל לומר דס"ל דר"מ מודה בלא הכיר
זה דלחן לה חלל מנה ואדרבה כי היכי דדייק ר"י מדר' לפזר
דלפונתייהו היא גם בלא הכיר מדמוקי למחנין כר"מ ומחנין
לא מוקמל רק בלא הכיר כמו כן טוב לדיוק גם מדר' ירמיה
ואי משום דתקשה ק' לדר' ירמיה דס"ל דכנסה בחוקה בחולה ומלמל
בעולה חין לה כלום א"כ אחי' מוקי לה לפענתייהו במחלוקת
ואל כלום כר"מ נוקמי במה ואל כלום ורבנן א"כ במאי יתיישב
זה גם אם נאמר דר' ירמיה ס"ל דלפונתייהו דר"מ ורבנן הוא
בהכיר זה ומוקי למחנין בהכיר זה ובר"מ דהא אחי' הדק"ל
לוקמי כרבנן ופענתייהו במה ולא כלום וא"כ כיון דהך קושית
חזיה מחייבת בזה ח"כ הדק"ל מ"ל להלמוד דר"מ ס"ל ק' וס'
ולא קשיי' עלה מה חק קיימין בו' ללמל גם חזיה ס"ל כר' ירמיה
דמרייהו דר' לפזר דלפונתייהו גם בלא הכיר ומוקי למחנין
בלא הכיר וכו' דלישנא דתלמודא דקאמר ר' ירמיה בשם ר' זעירא
לא אחר כן גם כן איש מוכן כלל דלמחי' חזין דר' ירמיה
לא אחר כן כיון דר' לפזר ור' ירמיה לאו אחד מלמל קיימי
דר' לפזר מפרש לפעננה של האשה דעוננה מלמל ופעננה
של האיש לא פירש כלום ור' ירמיה בעננה של האשה ג"כ ס"ל
כר' לפזר רק דקמפרש לפעננה של האיש והוא בלא כלום וא"כ
מ"ל להלמודא דפליגי אהדדי כלל ועוד קשה לפי דבריו דקמפרש
לתימרא דר' הונא בשם ר' זעירא דמרייהו שמכחישו: וא"כ דברי
שהיא אומרת שהחזי' ביהם והוא אומר לא היה שום חנאי
ביניהם א"כ תקשה דתלמודא דדברי הירושלמי דכחן כוהנין לדברי
הירושלמי לעיל דכחן אמרין שהיא נאמנת במכחישו ולעיל הל'
וא"כ אמרין אפי' הימא בגדלתה באומרת מלא ואיבר ותהא
נאמנת לית יכול דלחר ר' חילא בו' הכי חזין דהיכל דהיא
מכחישו דברי חזיה נאמנת אפי' לפנן כהונה ואם כן אחי'
אמרין כחן שהיא נאמנת וקושיא זו קשה בין לפי פ' הראשונים
שהבאנו לעיל בדברי הירושלמי ובין לפי פירושנו שכתבנו לעיל
והיא קושיא עלומה והמחגי על המפרשים שלא הריגו בזה ועוד
קשה דא"כ למחי' טוען הבעל לא כי חלל דרוסת איש חלל
אחתי' עמך כלום הא אפי' אם יהיה בדבריה שהיא מ"ע מ"מ
חין לה כלום כיון שטוען שלא התנה עמה כלום והקושיא זו
הקשה גם הרשב"א בחידושו עי"ש וגם זו קושיא עלומה ועוד
נראה שם מדברי הרשב"א בחידושו דגם היא מפרש להירושלמי
כהרב בעל פני משה דהך מה חק קיימין בו' ניכר הוא דפ"פ
בין בעד בין בלדס הוא בלשון בחמיה וליף מיניה דמ"ע פתחה
פתוח ודלא כהר"ם שהביאו ההוס' בריש סוגין דפ"פ שג' שם
וה"ל עוד למדרי' משה דמ"ע פ"פ דגרסי תמן בו' והעתיק לדברי'
הירושלמי לעיל רק שגח דדבריו אוקמהו דר' ירמיה ומחי'
דפריך עלה במחי' חק קיימין בו' ניכר הוא כו' כי חסד דבריו
והוא משגגה המעתיק ויבורר ש"ס הוא דבריו דל"כ מנין לו
ללמוד מהך ירושלמי דמ"ע פתחה סהים חס לא מהך דניכר
הוא דפ"פ בו' ובהירושלמי של הרב דפ"מ ואוקמהו דר' הונא
בשם ר' זעירא העתיק בשם ר' ירמיה וגם זה ס"ס אי דגרסת'
היה ק' להחליף דר' ירמיה לדר' הונא ודר"ה לדר' ירמיה ועכ"פ
למדט מדבריו דגם הוא מפרש ליה להירושלמי כהרב בעל פ"מ
וקשיא כל מה שהקשיט :

ואחר נסיקה עפרות וזה מהחם כשהו רגלו של מחיר
טיעין הרשב"א ז"ל נלע"ד לפרש דברי הירושלמי
פ"פ פיסת ר"מ דס"ל דמ"ע פתחה סתום וברבסח הירושלמי
נראה לי לקיים הך גירסא הישנה שהביא במחלוקת פנים הנמלל
בהירושלמי דשום קראחא וכהרב בעל שדה יהושע דגרשין דר'
ירמיה א"כ זעירא חלל אומרת מ"ע אי ובחבתי מנה והוא
אומר לא כי חלל דרוסת איש חלל ואין לך עלי כלום דמנחה
אחתי' עמך הא דלמח' הלמודא ר' ירמיה לא אחר ק' משום דמוכח
אחתי' ביניהו דמר מוקי לה דפענתייהו הוא במחלוקת ומנה ומר
מוקי לה דפענתייהו הוא במה ולא כלום וזה מה חק קיימין
ירמיה

מה שטיעין רוחות ולאחל לא בעינא דנימטיה אפי' קשיבא מכסורא
ובפרט בזה ש' שרצו בה האומדנות וידון בזה מי שלבו שלם
(אחרי אשר יראה כל מה שחזי' ד' נקודים וכו') חס לא שיחקר מע"ל
היטב על הכרח שוכרה חס לא היה ניכר לרואין קודם חמכה
דלחן שפיר אחרת לה רובא דל"ס ילחן וכמס"כ לעיל ואז גם
אחרי שהיה מתכנסים להחירה ועל אחיזה דבר זה יוכל בקל
לחקור דהא מסתמא היחה בזמן ההוא בין אנשים ולא בין
חיות יער וא"כ מדוע לא יוכל להבדיר זה וזה מה שהעלה
מאדתי' דבין זה וזה ישראל ילילי משגיאות ויראט מהורהו כפלות
והנלע"ד כחבתי ומחמתי דוד עזיביל במוהר"ר משה אלה"ה
מופ"ק סיוסן א"ח נחודע צבירור שניחה האשה ה"ל והרה
לנזקים והאשה בעלמה הודית שונתה ויאלה מבטלה בגט פסורין
וברוך ה' שהנחי בדרך אמת שיל"ח :

סימן כח

והואיל ואלט עסקין בחיות ענין אחריה לבאר דברי הירושלמי
בפ"ק דתעובות הלכה ז' אחמנין דהיא אומרת
מוכח טן ח"י בו' ח"ל אחר ר' לפזר דר"מ היא דר"מ אחר
מוכח טן כחצונה מחלוקת אחר ר' ירמיה וידין סבדין למימר מה
בין ר"מ ואלט רבנן כשכנסה בחוקה מוכח טן חזי' חס כנסה
בחוקה בחולה ומלמל מ"ע חק ר"מ מודה מן מה דחנין היא
אומרת מ"ע אי והוא אומר לא כי חלל דרוסת איש חלל דהא
אמרה אפי' כנסה בחוקה בחולה ומלמל מ"ע היא המעוקתה
ר' ירמיה בשם ר' זעירא לא אחר כן חלל היא אומרת מ"ע
אני וכחצונה מחלוקת והיא אומר לא כי חלל דרוסת איש חלל
וחין לך עלי כלום מה חק קיימין חס בשכנסה בחוקה בחולה
ומלמל מ"ע חק ר"מ מודה חס בשכנסה בחוקה מ"ע ניכר
הוא בשחז' פתוח בין בעד בין בלדס רב הונא בשם ר' זעירא
לא אחר כן חלל היא אומרת מ"ע אי כן אחתי' עמך והוא
אומר לא כי חלל דרוסת איש חלל ולא אחתי' עמך כלום
עכ"ד הירושלמי :

והרב בפני משה ביאר דבריו דהכי פירושו דר' לפזר ס"ל
דכנסה בחוקה בחולה ומלמל בעולה יש לה כחצונה
מנה ולכן הוכיח לאוקמי מחנין כר"מ דחית ליה מ"ע כחצונה
מחלוקת דחי' כרבן דחית ליה מ"ע כחצונה מנה ח"כ שגנתייהו
במחי' דהא בין לפי דבריו ובין לפי דבריה חית לה מנה ור'
יוסי הוכיח מה דמלקות דר"מ ורבנן חק בלא הכיר זה דהא
מחנין בלא הכיר זה קמריי' ומוקי לה ר' לפזר כר"מ א"כ
ש"מ דר"מ חית ליה גם בלא הכיר זה ח"כ כחצונה מחלוקת
ור' ירמיה בשם ר' זעירא לא אחר כן פי' דפליג על ר' לפזר
דחית ליה כנסה בחוקה בחולה ומלמל בעולה יש לה כחצונה
חלל ס"ל דלחן לה כלום ולכן קמפרש דגם ר"מ מודה דהיכל
לא הכיר זה חין לה חלל מנה ומוקי מחנין דפענתייהו היא
במחלוקת ולא כלום וקפידין מה חק קיימין חס בשכנסה בחוקה
בחולה ומלמל מ"ע חק ר"מ מודה פי' חק ר"מ מודה דלחן
לה חלל מנה וא"כ אחי' טוענת מחלוקת ועוד דלפי ה"ל (למימר)
לאוקמי מחנין ככ"ע ופענתייהו ובמה ולא כלום וא"כ בשכנסה
בחוקה מ"ע ומלמל מ"ע (או בשגיאה מ"ע) ניכר הוא בפתח
פתוח בין בעד בין בלדס פי' בחמיה וכו' אפשר להבחין דפ"פ
חס נעשה מחמיה טן או מחמיה אדם והיחל הוא טוען דרוסת
איש חלל ר' הונא בשם ר' זעירא לא אחר כן פי' כר' ירמיה
בשם ר' זעירא משום דדבריו נאמרו בקושיא חלל היא אומרת
מ"ע אי כן אחתי' עמך והוא אומר לא כי בו' ולא אחתי'
עמך כלום דר' הונא מוקי לפענתייהו דהבעל והאשה במחנין
כשם הכחשה ביניהם דברי שהיא אומרת שהיה חנאי ביניהם
והוא אומר שלא היה חנאי ביניהם ופענתייהו במחלוקת ולא
כלום וס"ל דכנסה בחוקה בחולה ומלמל מ"ע חין לה כלום
זה חק פירושו של הרב פני משה עי"ש :

והנה פירושו של הרב א"ל בהירושלמי הוא טלו מוקשה חלל
דמחי' הוי ס"ד דר' ירמיה בשם ר' זעירא לפי פירושו
כיון דלחן לו שחר כלל וכו' ומקשה עלה מה חק קיימין בו'
לפי פירושו וכו' ומל"ל לפתחא דהלמודא לפרש דר' ירמיה

דמי הדא דהימר שלא להפסידה כתיבתה חבל אסור לקיימה וכמס'כ לטו לעיל וההוס' בריש סוגין דפ"פ פירשיו להך דכתיבת פתוחה חליצה דשיטת ר"ה דר"ל שאין לה דמים כהך חזית פתוחה שמסתמא אין בה יין דכל חזית שיש בה יין מסתמא הוא סתומה בלא יציג י"י ובלחמא הוא פי' דחוק כאשר כ' ע"ל הנאמן צביאוריו עיי"ש ונפשי"ד יש לפרש כפשוטה דכתיבת פתוחה דמי לנפין פ"פ ולפ"ה אסור לקיימה דהא גם לפי ההוס' יש להבין כיון דבוגרת אין לה דמים א"כ אחלי אסור לקיימה משום דלא מלא לה דמים כיון דבוגרת ליה לה דמים ופ"ל ל"ל דלחא כנלא היא בכל בוגרת שאין לה דמים רק שאפשר להיווצר קן שאין לה דמים ולכן חזית פתוחה כתיבתה חבל מ"מ מדי ספיקא לא נפיק ואסור לקיימה משום ספק סוטה וכוון שכן שפיר טבל לפרש הא דכתיבת פתוחה כפשוטו ולענין פ"פ ר' דמ"מ ספיקא הוא ולא ודאי והך אסור לקיימה ופ"ל שפיר טבל לפרש קן גם כהך דליכר הוא דפ"ל בין בעץ בין בחדם לפוס פירושנו ובהא דלא כי חלל דרוסת חיש חל דלף שהוא ניכר כו' מ"מ בין זה טענת ודאי רק טענת ספק ולכן חזית נאמן להפסידה כתיבתה ומעשה אין שום בחירה מדברי הירושלמי דהל' וא"ו ושיניה פוליס בקנה אחד ודוק :

דוד בחר טעמו של הר"מ דלהכי משוי ליה בוגרת וכו"ע כחדא ובלי ספק כי יאל לו מהדין כוונתו דהירושלמי ושיין הטיב בכל זה :

סימן ל

בצ"ה

יום ב' ח' שבט תרי"ו לס"ק מה סינסק

שלום וכפ"ס אל כבוד הרב הטוב הר"ר ובקי
כ"ש סוד"ר יוסף מרדכי וכו' רב דק"ק
קרילנאוו :

תשובה *הגיעני מחברו ומאמץ הפנאי התמנהנני ואחר עד כה פנה הגני להשיבו משני הכבוד בנידון הצטלה התארכה והתגרשה אם מותרת ללכת בפריעת ראש אם לא קנה הרבה טרחתי להשיב סבר כבוד יעקב ולא פלח צדי וזה היה גם כן סיבה לאיחור חשונה עד כה] אך לענ"ד כראה להוכיח מדברי הש"ס דמותרת דהא עיקר איסורא דפריעה הראש ליכין במס' כתובות (דף כ"ב) מהך קרא דופרע את ראש האשה דהכיבנדי כוונה וההס' ע"כ דמייירי בשאלה דהא חרופה חזית שזהה דהניקין במס' כוונה פסקה הארוסה וכו"ע חל לא מלין למי' מהאי קרא חסודא רק לגבי נשואה חל לא לארוסה וכן יש להוכיח קלמ ממתינין דהאשה שהתארמלה דהניקין שם סימן לבחלה יולא דהינמא ורלשה כרופ ופ"ס דרש"י דקד היה מנהגו להוציא את הבחלה למופתן ומהו הוכיחו הפוסקים דבחלה מותרת ללכת בפריעה ראש ובמנייה ודאי דהוה המנהג לארס החלה ואפילו הכי משמע שמוצת לילך בפריעת ראש עד שם כניסה לחופה וכן כהך בעל חוה יאיר למלאה דפשיטא דבזמן הש"ס היו הארוסות הולכות וראשן פרוצות חלל בלא כהך שם שום רחיה לזה ואפשר שנין למה כתיבתי ומה שהחמיר שם בעל חוה יאיר ומלרין לכסות ראשה משום דחיישין שמא יבכרו הצמורים שהיא פנויה ויחללו בה וכן יבואו ליד מכשול ח"ו כיון שבחמא היא מקדשה ולכשהכסה ראשה יפרש ממנה שהם גוהרים מחסור ח"ל לא כלפ"ד דלין צדינו לבדוח גזירות חדשה מלבנו צמה בלא גזרו ח"ל וגם לפי דבריו הגה בלן ב"ד שכבר התגרשה ח"כ אודא לה החששא דהבטל חוה יאיר ומה שכבר כת"ר דליכא למיחש שלא יבטלה הדבר ותנשא לכהן היא גזירה חדשה בלא נזכר בשם ספר ואין לחוש :

ונידון מה שאל בדבר האשה שבחלה מק"ק ווי"ל גם וצידה מעשה צ"ד מהרצנים דקס שהתגרשה דקס

ד"ס

(*) ש"ך נק"א מש"כ חס

דלמך תלמודא חיש קשיא כמו שהבין בפ"מ רק כי הוא דרך פירוש וה"ק מעשה אין טו"ק למתינין וקמפרש ואלו לא חס בשכנסה בחזקה בחלה וממלח מו"ע חף ר"ג מודה ור"ל דלי טוקי למתיני' בלא הכיר בה רק שבכנסה בחזקה בחלה חזית כסול עלמא ואפי' כר"מ דמעשה שפיר טבל לומר כשברא קמא דר' יוסי דהויין סברי כו' דכלל הכיר גם ר"מ מודה דכתיבתה מנה כיון דמוקי למתיני' דטענהיהו בוגרת ולא כלום ח"כ ח' מיירי בלא הכיר שפיר מני חזית מחתינין ככ"ע ואפי' כר"מ ואם טוקי למתינין בהכיר בה דלא לא חזית רק כרצון רק דלפ"י לר"ך לומר יש שניכר גם בפ"פ בין אם נעשה פ"י עץ ובין אם נעשה פ"י חדם הוא פתוח טפי והך ניכר הוא דלמך תלמודא הוא בתימורה ולא בלשון בתיני' ור' הוגא בשם ר' זעירא מוקי כרצון להדיא ומיירי בהכיר בה וההנייה עמו שהיא מו"ע רק דלמך שכל ענייה לומר שהוא מזכיר בה שהיא דרוסת חיש וח"כ אין בהאך כנוס דעל מו"ע ניהרתיני וגל טל דרוסת חיש וה"פ דרב הוגא והוא לומר לא כי חלל דרוסת חיש חל ולא חזיתו עמך כלים ור"ל שאין בהאך כלום חזית לא שהוא מכתיב עיקר החגלי רק שטעה גם הוא שרי' תנאי ציניה על מו"ע רק שאומר על מו"ע היה החגלי חל לא ענ' ד"ל ואפי' מזכיר בפתיחה שהיא דרוסת חיש כנלע"ד בפירושא דהך סוגיין דהירושלמי והוא מסכים לשיטת ר"ה רק שר"ך להגיה קלה ולהוסיף הי"ה אחת קודם לוקימה דר"ה ולהגיה וכו' דלמך ר"ה וקלי חלעלי דלמך חס בשכנסה בחזקה מו"ע כו' ניכר הוא כו' אשר הוא בחמא לוקימה דר"ה ולזה לר"ך להוסיף הי"ה וכו' והיינו לוקימה דר"ה והך לא כן דלמך ר"ה לא קלי חלל דר' ירמי' רק דקלי חלל לעזר לעיל :

עוד

יש לפרש דברי הירושלמי בלי שום הג"ה וה"פ דרב הוגא קאחי למפלג חלל' חלל' ודלר' ירמי' משום דליניה מוקי למתינין בין בהכיר בה ובין לא הכיר בה משום דהכי משמע להו סתמא דמהניחין ולכן הוכיח ר' יוסי מחלוקתה דר' לעזר דר"מ פליג חף בלא הכיר בה משום דמתי' ודלי דמייירי גם בלא הכיר בה ולכן ר' לעזר דס"ל כנסה בחזקה בחלה וממלח בשולח י' לה כחובה מנה ולכן הוכרח לאוקמי מחתי' כר"מ והוכרח מה לומר דר"מ פליג גם בלא הכיר בה ור' ירמי' ס"ל דכנסה בחזקה בחלה וממלח בשולח אין לה כלום ולכן שפיר מני' לחוקמי מהניחין כרצון וטענהיהו בוגרת ולא כלום חלל הוכרח לומר דר"מ קפלי' גם בלא הכיר בה והא דלמתינין מה אין קיימין כו' חס בשכנסה בחזקה מו"ע וממלח מו"ע ניכר הוא כו' ואפשר דקלי' גם חלל' דגם ר"ל מוקי למתינין חף בהכיר בה (רק דמשמע י' דמתי' מיירי חף בלא הכיר בה) וקאחי ר"ה לפלוגי פלייהו וס"ל ג"כ דטענהיהו בחמא חס ומנה משום דס"ל ג"כ כנסה בחזקה בחלה וממלח בשולח יש לה מנה רק דליה לא מוקי למתינין בלא הכיר בה דמיהו מוכרח לחוקמי למתיני' כר"מ חלל חזיתו מוקי למתינין בהכיר בה וזהו בין כר"מ ובין כרצון (רק שהוא לומר דלמתינין דהכי לא חתיני ומסתם אין חט לריבין לבד כנ"ס רק דלריבין לחלן גיה) רק דהיה ציניהם חתי שיתן לה נשואה ולכן היא טענת קד חתיני עמך והוא חזית לא כי חלל דרוסת חיש חל וממלח כי החגלי בעל שהחגלי לא היה רק על מו"ע ולא על דרוסת חיש ואין לה חלל מנה וכדפרישנא לעיל שאינו מחמשה בעיקר החגלי רק שהוא לומר דלמתינין דהכי לא חתיני ומעשה חף חט לריבין לשם הג"ה רק דלריבין נהגין בין הכיר בה ובין ההנה עמה דהכיר בה הוא שידע בה שהיא מו"ע חלל בשעה שכנסה כנסה סתם ולא התנה עמה כלום ובה שייך פלוגתייהו דר"מ ורצון חלל חס חתיני עמו להדיא שהיה כחובתה מחלסין חף שהיא מו"ע כ"ע מודה דכל תנאי שבמתינין קיים וזהו חילוק פשוט וצדור ולכן מוקי לה ר"ה בהנייה עמו להדיא כן דמעשה חזית שפיר ככ"ע וטענהיהו הוא בוגרת ומחלסין והמעין יבחר :

ומעתה

חייב כל מה שהקשט בה והוא שפיר נשאל דהירושלמי בלי שום גמנוס רק דלכאורה חזית הך קשיא דדברי הירושלמי סהרין חז"ל לענין טענה צרי במקומה עימדה חמא דמתינין שפיר יש ליישב גם קשיא לפי פירושנו משום דלפיל צירובלמי בל' ח' חמא בוגרת כחזית פתוחה

דלא מיהימנא • חדע מדמלכין גבי מליצה דווקא שיעדו להם אחרים שהוא אהוב דמחא דהא מלכין למחבז בגט הליצה ואשהמודעיהו דווקא מלל דליה עמיה לא מיהימנא ע"ז והייט ע"כ מטעם דמדיק אהיה למסקנה גם במלחא דהיא גילוי מלהא בעלמא ממחא שהיא רוצה להשגא • רק בע"ל ואפי' אשה ואפילו קרוב לא מיישין למסקר בגילוי מלהא בעלמא • וא"כ בג"ד דלימס מכירים כלל אפילו אחד מההימנות ודלי דלא מהגי זהו מה שלעג"ד בדק זה • דוד מעב"ל מד"ל פ"ק מינסק :

סימן לא

תשובה • שלום וכפ"ס • לכבוד הרב המאור הגדול הגאון הספורס • עין העדה רבא רעבא מדברנא דאוסתיה • קדוש יאמר לו • מהר"ר מ"ס ג"י ולכל הנלוים בצילו בצל החכמה היראה שו"ר :

יקרת דברי קדשו הגיעני בדבר הג"פ אשר נסדר בפ"ק ונכתב בו שם המגשר י"ח ח כ ח א ל דמהקרי נאחל וכה"ר פקפק ע"ז ולדעתו יותר היה נכון לכתוב דמהקרי חנא כקריאתו בפי העולם [ומה שז' כה"ר נכתבו בספור ומה שז' בשם תנא בל"ק אחר ס"ה פלגו הקבלים בלא בדיוק כי אחר בל"ק שנחמא היציה העורס על הנקדס הוא על הוראת הקמ"ץ ונחמא כי ים בוס חסס פסול דמיס שמו מחוצר בסדרי גיטין ועיין בהוצאת הרפ"א (פ' ו"א)] וכמבואר במחבזו פטעו וימיקו והנה בלחמא עם כי עיקר דין דכניה שמו מחוצר במחיתון מ"ס פרטי כרייה השמות ודקדוקיהן ומילופיהן אין לו מקום ורליה מהש"ס והראשונים וגם כל המחברים שדבריו בזה איט רק מסבירא בעלמא ולוחא קשה עלי להאריך בזה כפי שהיה מהלחי להשעשע בלחמיו באריכות ולכן בחרתי בקצרה ובכרס לחסס כמו"כ יספיק הקיטור • והעיקר בזה לעג"ד במי שעולה להורה ומוחס בשני שמות וקראל בפי כל או בפי הרוב בשם אחד מהם בלבד לא מקרי השם הנקרא לבדו קיטור השם או שם הקטטה שכתבו בזה הפוסקים שז"ל לכתבו ואם בלע לכתבו איט רק ליווחא דמלחא כתבואר בשו"ע בשם ימחק חקין אחרן ארעין שמואל מוזל וכדומה דזהו דווקא חס מחור קיטור השם מוכן לכל השם העיקר כמו בשמות אלו המבוארים אשר גם מי שקורא אותו בשם ארעין חקין מוזל ולא ידע כלל מהשם שעולה בו להורה וגם לא ראה חתימתו אפי"כ הוא מבין ששמו העיקרי הוא אחרן ימחק שמואל וכדומה ולוחא כאשר יראה בגט כחבז שם אחרן לא יבא למשגי בלחמ כיון שגם הוא יודע קוזה שם העיקר ולכן ח"ל לכותבו וכן משמע דהוא מודרי המרדכי ששמו שטב מקור דין זה דילמך חקין ש"ח"ל ואין לרין לכתבו כיטי שזול קיטור השם כמו בילא בילחא שמואל מוזל מדגליוה מרגליוה ליטרה שרה בגימין בנמי ימחק חקין שאין זה לא כיטי ולא שיטי עכ"ל ושומרו מבוארה דהי לא הוי שיטי כלל כי גם הקורא אורו בשם הקיטור מוכן לשם האמתי רק שמא"ל בלשון וכ"כ המהרש"ל ב"ש"ס לגיטין פ' השולח סי' כ"ז וז"ל גם ידוע שכל פברלין שולא לש"ס בשם אחרים וכן מוהמין בשמות הוי כמו ימחק חקין עכ"ל ומה ילא להגר"א בבאורי"ש ב"ש"ק כ"ה ח"ל דהטעם לכתוב שני השמות משום שאין הכל יודעין ויטעו כמש"ס בראשונה סי' ויפח"ש שם משא"כ כה"ג שהכל יודעים שהוא קיטור השם עכ"ל משא"כ במי שכתב חליבן שמעון וקראל בפי כל או בפי רוב ראוין או שמעון לבד הנה הקורא אורו בשם ראוין לבד מוזל לו לידע ולהבין שנקראל גם בשם ראוין שמעון וכאשר יראה בג"פ שכתב בשם ראוין שמעון יטעו ויחמא שאין זה בעלה של ז' ולכן בשנין למחבזים מן הדק ולא ליווחא דמלחא ודמחא ממש לרובא מרים ופורחא שרה דלחריק בש"ס דבשנין למחבז מרים דמהקריא שרה לדעת ר"ח שם בחספות וטווחים מקטיק להלכה וכיון שחבבר שניק מן הדק למחבזיה יאיש כפילה השמות לבד וודלי כי יותר נכון לכתב דמהקרי נאחל בשם העיקר ולא הנא שהיא שם הקיטור או שם הקטטה כאשר

ד"ס כ"ח נש"י רק שאי אפשר לקיים מחימות ידם של הרבנים בצ"ל והאשה הג' בזה עם צנה לעורס ולידד כה"ר להורה ממחא שהאשה לא הייתה מוחזקת בל"ל במחיתים • ורב אחד פקפק בזה ממחא שם לה בן היא מוחזקת בל"ל דרוב נשים מחזקת כשירות הן עומדות וכה"ר הסיב כעגדו דשמוח נחמא • ופז • דלא לחימין רוב נשים מחזקת כשירות לענין זה • עכ"ד בקיטור • הנה לא ביאר דבריו די הטורף דנכאורה מה בכך שם לה בן הא אם הייתה רוצה מתחילה להסחיר הדבר הייתה יכולה לומר שהוא אינו צנה רק אחיה וכדומה • וא"כ יש לה מנו מ"מ אם לא שהעובדל היה דהולד ה"י עדיין קטן בשנים והיא הייתה מניקתו דלא לית לה שם מינו או אפשר דהעובדל היה שהוחזקת מקודם בלשים יום שהוא צנה ואח"כ אמרה שהתגרשה והרלחה המעב"ד דלא הוי מינו למפרע ובין כך ובין כך לא ביאר די הטורף ואם היה העובדל צמד מהגי ארי אפי' יפה כיון הרב המעצער דמש"כ כה"ר להלוח בנאחמא נפל ברבנחא דהא לענין נאחמא אי לרין להמחין ג' חדשים פסק הב"י בלחמ"ז סי' י"ג דלין לריכה להמחין דמחא מזה מחספת כדי שלא תתפטר • וא"כ וודלי דלא יראה מחזקת ח"ל ואפילו לדברי הרמ"א דהלרין הבמנה גבי אזה ה"יו דווקא לגבי הבמנה מכוס דהחתייה בזה סוכא אפילו עקרה ואייליות היא דמשבז ג"כ שמוח לא נהפכה יפה אצל מ"מ וודלי דס"ל ג"כ הך סברה דלחמא מזה מחספת • וא"כ וודלי דיתחא מחזקת פטייה וגם אי הוי יבדיק לכה"ר דבריו דליכא נמחי בנות מ"מ וודלי דמינו לא הוי מכוס דמרה היא לה להביר שעיברה מוחא וכבר דלוח כמה פשמים בפטיית שחפצרו בנות ברלוחס חלסוף חרפחם ולבשו בגדי פולוח כדלי הקרל שם כנאחמא עליה • וא"כ אין לך מנו גרוע מוח • ובפרט לפי מה שכתבו דליכא למחא בנות לענין להוליה מחזקת • ומה שר"ח כה"ר להדש דכאן כיון שאמרה שנתגרשה בצ"ד פלגיו ובמקום פלוי שהחא נאחמא מטעם מלהא דעבדל לגלוי ודינא דמחיתין לא מיידי רק בלינה חומרת היכן נתגרשה והאריך בדבר ילא לידון בדבר החדש • ואשמיטת' דברי הט"ז הביאו הב"ש (סי' ק"ז ס"ק ו') דהרב בעלמא איט נאחמא להסיד יחידיו על האשה שנתגרשה אם לא בשלשה יעו"ש • והנה הרי הוי ג"כ מלהא דעבדל לגלוי ואיט מהימן גם הרב וכ"ס האשה בעלמה וכן משמע מלשון הט"ז בסי' [ה"ג סי' י"ג] שפסק דלחמא שיש בידה מעב"ד אינה יכולה להשגא עד שיוכרו מהימנה הב"י הרי להדיח אפי"ג דידעין מי הוא הב"י ח"ה לרין קיום ולא לחגי' דהוי מילהא דעבדל לגלוי לשחרי בלא הכרה ההימנה • ובלחמא כבר נשאלתי מענין מה מהרב דק"ק באריסאח בלחמא שהביאה בו מב"ד שנתגרשה ולא הוכר רק מחימת הרב והארכה בזה הרבה לחלק בין מלהא דעבדל לגלוי דלחריק בש"ס גבי מד אחד המעיד בשם שמה בעלה ובין גילוי מלחא בעלמא דלחריק בפקק החולץ גבי הא דלחמודעיהו דמלחא דעבדל לגלוי הוא דבר שאין צדיק לבדד אמתהו דלפטר שירחיק מדיו ולא יבא לעולם לביתו ולא יחודע בקרו כלל רק דמ"מ מרתה העד חולי יקרה לפשמים שיבא לביתו ויתגנה שקריוצה הוא דלחריק מלהא דע"ל לא משקרי אפי' ור"ל דעבדל לפשמים לגלוי וכיון שאין צדיק לבדד אמתהו מיד לא מרתה העד כ"כ משום דיתבדק בלבד לאחר שלא יבא לעולם לדי בירור • ולכן לא מהימן בזה מלחודיהו רק מהקנת חול משום עיגן ובלידוף טעמא דייקה ומנסבא ומשום חומר שהמרתה עליה בסופה ולענין אחר לא מהימן כלל דלחריק במס' טווחות [דף ק"א ב'] אינה כיון דליבטי לאינסובי בו' בניו ובטווחיו שאין יורדין לנחלה פ"פ סי' אצל גילוי מלחא בעלמא דלחריק בפקק החולץ הוא שצדיק לבדד אמתהו כלל עם ובכל שעה • ובה מרתה העד סוכא בלא יוחזק כפקק ולכן נאחמא חף לכל ענין פיי"ש שהוכחתי זה ברלוחא ברלוחא מדברי הרמב"ם והריב"ש ועש"ט סמוריס לוח מדברי הש"ס • ופ"ז טבל למחא היחר גם בצ"ד כי הך דנ"ד ג"כ מיקרי גילוי מלחא בעלמא כיון שצדיק לבדד אמתהו כלל עם דלחודיהו שמיחא שירות וגם כ"י הפלפלין טבל לבדד כלל עם • ולכן שער מיקרי גילוי מלחא בעלמא שחמק בזה עד אחד ואפילו קטן ומגלח דמינו גם בע"ל ככתב כמו שכתבו • אמתהו זהו דווקא בהעדה ע"ל ככתב לו בע"ל אצל ע"פ עמיה וודלי

ממנו דמחקרי ילחץ מעמיל לנרס צו אה אשאר פירמא צו נהא הנמלאה בקהלחם והוא שליח שני כאשר הוא נחשב ומפרש בהנחלה שחזק ידו מהומה בח"י ב"ד מ"ט דפ"ק מינסק י"ז וישן כי זה האיש ראובן יואל השני השני הוא אחד מעירי הגט וחלי יהיה חיוה פקפוק להם פ"א נוחה מלחמי טמאי מחוייב להודיעם כי כבר שמעו לבט לזה ואחר העיון הישב עלתה הסכמתה כי הוא כבר להיות שליח שני אף בשליח ראשון הוא פסול כמבואר בש"ס גיטין [פ"א ע"ב] אלא אמר ר"א חשלו הוא אומר אני עד שני פסול מ"ט או כילו בקיום הגט או סעו בחקנת חכמים וכן פסק בש"ע אהע"ז [פ"א קמ"ג סעי' ס"ז ע"ג] מ"מ וזה דווקא בשליח ראשון ש"ל בפני נכח ובפ"ג והוא אינו יכול לימר בשון הזה כיון שהוא עצמו העד השני ונמלא כי על ח"י הוא מעיד בפ"ג בקיום הגט ועל ח"י מעיד ח"י הוא העד השני כהיוקן חכמים בשאר שטרות ולכן הוא פסול אבל בשליח השני ש"ל בפ"ג ובפ"ג רק כי ש"ל שליח ב"ד ח"י ושלשן הזה יכול לומר שפיר אף שהוא אחד מעירי הגט ונמלא כי הוא כולו בקיום הגט וכבר ועוד דגם בשליח ראשון דעת הרשב"א והמרדכי דלם יס בידו הרשאה מקיימת ח"ל בפ"ג ובפ"ג והביא דעהם הרמ"א בש"י קמ"ג סעי' ח' ולהק דיעה הוי כבר אף בשליח ראשון כיון שהוא מקיים בלא חמירתו וגם להיש חולקים שם דש"ל דהרשאה לא מקרי קיום והוא דעת הריב"ש בחשבותיו סי' ע"ח מ"מ בשליח שני מורה גס הריב"ש דהרשאה השניה שפיר מקרי קיום ולכן י"ס להכשירו במקום ענין גס אם לא אמר שליח ב"ד ח"י א"א ח"י ח"י הרשאה כמבואר שם בש"ע ע' בהנהגת רמ"א ועיין ב"ש [פ"ק י"ג] ובהשבות הריב"ש עצמו מבואר כן באריכות וטעמו וימקו בזה עי"ש וכן דל"ד ודל"י דמיקרי מקום ענין דל"י מי שישתדל למלא שליח אחד וילכו ונמלא דל"י בלא חמירתו כלל כבר נחקים הגט מהן ההרשאה ושפיר מ"י למהו שליח שני בלי שום פקפוק ועוד י"ס להאריך בזה בחלקי הסוחר רק סמכתי כי לחכמים כ"כ יספיק הקיטור ומאחס הפנאי לרוב טרדתי קצתו אלה דברי ידידי דו"ש

סימן לג

תשובה ברבר האשה נישא בת צבי הירש סראקשיץ. אשד בעלה הירש ברי אייזק קרעמיר נלקח לעבודת הקיר"ה. לאיש חיל בשנת תר"ד לפ"ק והיא יושבת ענוסה וענוה ושוממה עד כהיום הזה. והנה בקשנ"י סאת פני הארון שר פאלקאוניק גארסיואנסקע רותנאל בקוראי שבו. שיעשה ויפראווקע אנה הלך ואיה הוא נמצא בעת. אולי תוכל להשיב ג"פ סאתו ונערר הארון הג"ל לבקשתינו וז"ל הסבתב אשר שלח הארון הג"ל הועתק פלשון רוביא ללשוניו הקדושה ע"י בקי וטובה בביר שני הלשוות

אל שר הפקיד על הראשע מוואיע קאנפעינסין באספרהאן :

מהבאמליאן השמד תחת משפחתי בשנת ע"י וונופרעניא ספראליא. 21. יול. 1844. נער עברי רעקרוס סירס קרעמיר לסאתו אל הראשע ווייעק קאנפעינסין הסומדת תחת מאמרת מעלתו פ"ב כבודו ימחל להודיעני ח"ס קל מעבר לנף א"י נמלא הנער הסביר קאנפעינסין סירס קרעמיר פניל ואם נפקד להודיעני מתי ואם :

וכאשר אחרו פעמי תשובתו הוסף שנות יד

במכתב בזה"ל :

אל שר הפקיד הג"ל :

במפתחא נתינת מעבור מעלתו לסתי הסוכנו על מכתבי מן 21. מן נומער 271. דבר עשיית ספראליא על ספראליא סירס קרעמיר

כאשר אנו נוהגין כן בכל השמות דבשיקן למחציתו והגט בעמך אנו מי שיבוא לעיר והוא נקרא בשם חרין או ארעלא כדרך הגוה לקרות במדינתו והחוק כך בלשים יוס ולא עלה לחירה וגם לא חסם כלל בשם אחרן באלו העלשים יוס היעלה על הדעת דבשיקן דווקא לנחוב שם חרין או ארעלא ואם יכתוב אחרן לבד יהיה צו השם פסול הא ודל"י ליחא מדלא אשחמיט שום אחד מהפוסקים לפרש כן והיינו ע"כ מטעם ש"ל המדרכי שאין זה שניו כלל וכמ"כ לעיל בשמו וא"כ כשם שאין זה לא כתיב ולא שניו לענין דלא לריבין למחציה ה"ל בהיפך אין כתיב שני אס כחז שם השיקר על מי שקרין חיוה בשם הקיטור כיון שם הקיטור בשם הקיטור הוא מכון לשם השיקר אלא שמקור בלשון י ובוודאי דבשיקן למחציה למחציה שם אחרן לבד ולא שם חרין או ארעלא כלל כיון דליכא למשעי בזה ויה"ל דכוחיה בשם נחאל ואחא כמו ב"ד וכבר אירע כיוצא בזה בפ"ק מקמי דלחיתא להכא בבט הגדול של הרב הג' מוהרר אהרן לוריא שסידרו בכמה גיטין שלו בשם אביו יעקב אהרן דמחקרי אהרן ושלחו ללעמברג ולבראד ולבירסק ולא קראו עליהם שום אחד מהגאונים דשם שום ערעור ופקפיק יאחר זמן רב שלח בו הקטן ג"פ אלשמו לבראד ב"כ בסידור זה וקרא עליו ערעור הרה"ג מ' שלמה קלוגער מבראד קודם נתינת הגט ור"ה שיכתבו דווקא דמחקרי ארעלא וגמט כל החכמים הגדולים שהיה בפה בעת ההיא וגם שלחו לגאונים האנן וכולם הכשירוהו והסכימו שכן ראוי לכתוב למחציה ולא נשטת אף לרווחא דמלתא כדרי שלא להוילא לנו על גיטין הראשונים ולא יהיו נלכדים ח"ו כו' וזה ידשנא לי מטעמא דירי הסכימו כן או מטעמא אחריתא [רק דבר הג' מוהר"א לוריא יען כי טיגלו שם המעות כי היו מושלי' אל אחד מהספרים למשמעתו של הרה"ג מוהרש"ק סידר ג"ס בעיר אחרת רחוק משה פ"א דעמו של הרה"ג מוהרש"ק] :

ובל זה לא כהצתי רק לרווחא דמלתא ונ"מ לדינא בנידון שם ארעלא וכדומה אשר גם הקוראים חיוה בפניו דרך כביד קוראים אותו בשם רבי ארעלא ואין זכר לשם אהרן בפי קריאת השולם אבל ב"ד בשם חתא אין אנו לריבין לכל זה כי ידשתי מאז וגם חקרתי בפ"ק אשר כל הנקראים בשם חתא אינו רק שלא בפניו או בפניו למי שלבו גס צו ורגיל עמו אבל הבא לקרות דרך כבוד בשם רבי כנתיב קורין אותו בשם רבי נחאל ולא ר' חתא ומאחר שכן נחשבים שם זה במקום כתיבה ונתינת ח"כ אס באלו לכתוב לרווחא דמלתא הוי לריבין למחציה ארעליהו דמחקרי נחאל ודמחקרי חתא ונמלא שאין כתיב שני כלל רק שנחמר הק' ודמחקרי חתא זה ודל"י דל"י כלום ומשום דהוה ממש הק' דינא דכ' הש"ע בשם המדרכי ולכן אין בזה שום ערעור ופקפיק כלל וזה מה ששללנ"ד בד"ץ זה ואף אס ימלא בחיזה אחרונים שום משמעות נגד זה אינו מושג לזה מפני שדברים בחורים וישרים הם ובפרט כן נפסק פה הלכה למעשה בכמה גיטין בשידור לעיל בהשמות כל הגדולים שבפ"ק וגם שבסביבותיו וכו' וגם הרה"ג מוהרש"ק לא קרא ערעור אלא מקמי דלמסר גיטא להק' אחרת ולענין למחציה וגם בזה לא שמענו לו וגם לא חשו לכבודו של הרה"ג מוהר"א לוריא כי רב הוא ולא לתת בכרו והעריכותו ללכת למק"ל כדרי שלא לקבוע להלכה כן ושלא להוילא לנו על גיטין הראשונים ומכ"כ ב"ד שאין כתיב שום שם שם ופקפוק כלל וכדכתיבנא והמחיה הי"ס יכתבו ויחתמו לחיים פס כל הכתוב בירושלים כנפשו ופשו ידירו ד"ש בל"כ חסיה דוד פ"א ב"ל מ"ך ומד"א פ"ק מינסק :

סימן לב

בע"ה יוס ד' ה' מרחשון תרס"ז ל"ק פ"ק מינסק :

כבוד רבנינו המוהר"ג המופלגים ומפורסמים יושבי על מדין בק"ק אנטון ובראשם הח"ג אב"ד רקק הג"ל ח' עליהם יח' :

תשובה *הגה המכ"י רחוק ואל כן משה הבא לפנינו בידו גס כריחות מהבטל המגרס אהרן כן ילחץ

שאלות ותשובות סימן ל' נחלת דוד לו

קרעמער נחמס הקאמאנדיר מנאשאליאן פאלקאוויק רוחנאל
גם האדוועיטאט :

תשובה שר הפקד : אל הארן רוחנאל :

נתקבל 20 אפריל 1842. אל שר הפקד על הנארמאנא
באשליאן דמינסקי על מכתב כבוד מעלתו מן 21. פטו'. נומר 971. כבודי
להשינו אשר ה' ש קרעמער הנקרא אחר השתדלו גריהאר ממויעטאו .
נסקד אליו . וזא לחור קאוואלירסקי עקבאדראן מפערי קארפוס
רעזרווני קאוואלירסקי נחמס מאיאר ארלאוו :

הוסף הארן רוחנאל שית לכתוב אל חשר הפקד השני
אשר נשלח שבת וזיל :

אל השפאט מקארפוס ראשון רעזרווניא קאוואלירסקי .
מהאקאמאנדיר הנארמאנאניא נאשאליאן דמינסקי פאלקאוויק רוחנאל .
[ראשארש] :

כאשר נאך לי יודע . כבודי לבקש אה השפאט אשר יעוה
לע"ר להקור חיה נמלא כעח ח"ח הירש קרעמער
הנקרא אחר השתדלו גריהאר ממויעטאו אשר ילא מהויעטע
קאנטיניסטין דאשטראחנסקי ראטע ונכנס להעסקא דר אן
מקאוואלירסקי רעזרווניאניא וזה אשר יתחלה ניה חסדס
להודיעני נחמס פאלקאוויק רוחנאל גם האדוועיטאט
6. אקטאבר 1844. נומער 5775.

יות חשר השני שלח עיר העצם אל שר שלישי אשר הא"ח
הירש קרעמער נשלח אליו להיות שבת תחת משכרתו .
וזיל חשר השני :

הקארפוסניא דעורסאווה נהאשרפות הראשארס הלו מבקשת
חז הפקד מניעוסקיא אולאנסקיא סולק . אשר יודיע להדעורסאווה
על הנייר הלו חיה נמלא כעת קא"ח הנוכר בשמו ממויעטאו ואס נפקד
לאן ומתי נפקד . נחמס דעורניא שפאט אשינער פאלקאוויק מאקליאו .
11 נאיינר 1844. נומער 4787. עיר זיגאו :

תשובה מחשר חשלישי לשר השני :

ע"פ החקירה מסמכתנים נחנלה צירור הכרז אשר גריהאר
מאמיעטאו אשר ילא קאנטאניסט [ולא ח"ח] מהראשע מוויאניע קאנטיניסטין
דאשטראחאן בשנת 1840. היס בשנת 1848 נחלי נהאשפאל נאקרו
של אוקריינא וואיינעט פאליאנאלאו ומח במה והוילאוה מן הספיסקס
של הסולק 31 יול שנת ה'ת"ל . זה כבודי להודיע להשאט . נחמס
קאמאנדיר פאלקאוויק באשין 16 נאיינר 1844. נומער
3310. עיר זיגאו :

תשובה חשר השני לחשר הראשון :

הדעורסאווה מקארפוסניא שפאט . שולח מזרק לזה אה
הודיעה המבורחת נהאשרעטיסקי הלו אשר נקס הפקד של הנאשאליאן
דמינסקי נחמס דעורניא שפאט אשינער מאקלו . נומער 4422 נאיינר
1844 עיר זיגאו :

וכל אלה המכתבים הגיעו לידיו מיד האדון אשר רוחנאל
חמומים בזהם וזקאניע כפי ניוס הקיר"ה וחמרי אשר
התודע לנו כל זאח לעב"ד דאחאה דא שריא להאנכא לכל
גבר די היליין אחרי שחלוק מ'במה כדמ"י . והנה אס באנו
לחפש לה הוהר מזל ח"י מסל"ת הרבה עיקולי ופיקולי יס בזה :

(א) כי דעת הה"מ דח"י מסל"ה כנחב לא מהני דווקא
מסל"ה החירו ולא כוהב לפ"ה והבו דלא לוסף עלה ואף
כי הרב ב"י בספרו דקד הבית השיב ע"ז דמאי חילוק יס בין
מסל"ה ובין ביתב לפ"ה ע"ז האחרונים חששו לדברי הה"מ
כאשר הוא מציור ב"ש [ס"ק לע"ד] ובח"מ [ס"ק כא] ע"י"ז :

(ב) כי יודין דידן הוא ע"י שאלה וכל שפ"י שאלה לא מקרי
מסל"ה כדמוכח מהא דפריך הש"ס בצינה יצמוח והא
חיה חזירו קאמרי לה ע"י"ש ואף כי הרב ביה"ד ס' ר"ט
כחב דווקא בישראל השאל הוא דלא מקרי מסל"ה אלא ח"י
השאל לא"י שלא בפני הישראל וגם לא הוהר לו שם ישראל
שפיר מקרי מסל"ה וכוותיה פסק הרמ"א בזה"ע [ס' י"ו] שפ"י
פ"ו] בבה"ה מ"מ הא כבר כהב הכ"י דהר"ן בהשנה חולק
ע"ז וס"ל דגם זה מקרי מהכווין להעיד ולא חשיב מסל"ה ומדלח
הביא בעל תה"ד אה דברי הר"ן נחלקו עליו ש"מ דלא שמיס
ליה הא דהר"ן וח"י יס לוי לומר דלי הוי שמיס ליה הא דהר"ן
לא הוי פליג עליו בסבא בעגמא כיון בלא הביא סיס רחיה
לדבריו רק דמסבא אחר קן ועוד דניי דמס"ס דין אפשר
לדייק בדברי הרב בעל תה"ד דבש"ס דין היו השואלים
ישראלים מ"מ צירושלמי סתמא אחרת רב"ל אחר כל ששאלין
אותו והוא מציב ולא פרע מי הם השואלים משמע שפי דאפי'
ח"י השאל לא"י נמי מקרי ע"פ שאלה ולא חשיב מסל"ה ויוד
כי גם הסבא טומח קן דבשלמא לי הוי אחרין דכוותא
להויר הליח מלחא שפיר יס לחלק בין חס השואל היא ישראל
ובין חס הוא ח"י דבישראל יס דא סבא לומר דהא"י טומח אל
לבו כיון דבישראל הוא השואל מסתמא הוא צעי להחיר אלא
בא"י השואל חין שוס דא סבא לומר שכוונתם להחיר אלא כיון
דפסקין דגם בכוונה להעיד נמי חין עוזהו עדות והייט ע"כ
משעמא דאשר פיהס כו"ח"י מה לי אס השואל הוא ישראל או
ח"י סוף סוף השפא דאשר פיהס חייבא דלטו ח"י לישראל לחוד
קמפקר ולא"י לא משקר . וגם אס באנו נהשוטח וכמו ש"ל הב"ש
בס"ק (מ"ז) דבה"ה מ"יירי בא"י השואל להבירו דרך שיחה וספד
דברים בעלמא וזוה הוא דכחב דשפיר מיקרי מסל"ה אלא בעובדא
דהר"ן דמייירי שהשפט חקר ודחש מהא"י סיניי לו בכו"ע לכך
שפיר מקרי מחכווין להעיד ח"כ גם בנ"ד הוא כמו יודין דהר"ן
דאח מחוקי המלוכה שהשרים הממונים על נבא חיל מחויבים
להודיע דבר אחת זה לזה נכל אשר יאלאו מלחא וח"י השאלה
שאלא מלחא להודיעו הוי כמו שאלא מלחא סיניי לו בכו"ע ומה
שהשיב הוי שפיר מחכווין להעיד וח"י כלום והנס כי מה שהכריחו
להב"ש בזה הוא מה שהקשה לו למה פסק הרמ"א כה"ה ולא
חש לדעת הר"ן והא חיהו כהב דבספק פלוגתא אולין לחומרא
וזה חיו הכרח כלל כאשר הכבו האחרונים דלטו מסיס כנחב
דבספק פלוגתא אולין לחומרא חין בידו להכריע היכא דנראה לו
טפי דעתא דחד מנייהו מ"מ בלא שוס הכרח נראין דבריו משוס
דחבי דייקא לישא דהר"ן כמציור למציין דבריו שכתב וז"ל כי
חין ספק כי כל זה שהעידו חוהס אגשים בפני הגובר נהכומו
להעיד שהי הגובר שלא בעדס כדי לקבל עדות מהדבר כמו
שאלו רואים מדברי השליח שהגובר אחר לו חיי אדרוס ואחרקור
ואקבל עדות ופלה בעד האגשים ובאלס כו' ובידך אש"פ שחמרו
שהיו בקצורחו לא סמכין עיניהו כיון שהיו מהכוונים להעיד
יבדחן וזא"י חס היה מהכווין חין עדותו עדות ואסיקאא בגמ'
דל"ש מהכווין להעיד ולהויר וז"ל חין מהכווין להויר חין עדותו
עדות עכ"ל הר"ן . הרי משוס דחקר מינייהו להניק לו בכו"ע
קפסיל יעדוהיהו ומה שלא האמין במה שאמרה אלמנה השומר
חשכ אחרי טעמים אחרים מפני שלא אמרה קברהו . ומש"כ
עור דמסתמא ע"פ שאלה אחרים הכוון כמ"ס הרב בעל בית
מחיר דכיון דחפס הר"ן בפשיטות דע"פ שאלה אחרים אף זה
מסתמא דהטעמים לה דבריו לאיזה טרד נאך לי לדעת אס באלה
חי לו מ"ז . וח"כ כבר הוהר לה שס ישראל שאלה כי חין מדבר
שליח הבא מחוקק לשאיל לאיזה יהודים הא הכירה משולם בנ"ד
חי לו מח מבלי שישפס דבריו המציאים אותו לשאלה זו סי"י .
וח"כ כמעט חילוקו של הב"ש מדייק בשון הר"ן ועובדא דמיימין
מחלקי ש"ל הר"ן בסי' ע"ג מוכיח קן וציון בסי' מה"ל וזהו דלא
כהב"ש שהכריע דפליגי אהרדי וציון . ועכ"פ צידיו דין יואר
משהביר לומר דהוי כמחשוון להעיד ולא מקרי מסל"ה וח"כ כי
ליני

(ג) כל פאלוס מה חין לכה סינייז לנשינו כי ספ דא נהאלה ופאלה גאליס כלל רק דיןא דמלחא דיןא יוס אחר מפריס בית הבקש בעל
דיני ממונא ודיני נפשות קרי"ה יואר :

לחמירה זו חינו שייך למשמרת פקודתם כיון לחמירה בעל זא
היא ותו הוי בזה כשאר ח"י דעלמא המעידים על מה שגשה
בערכאות דוודלי לא מיהמני חלל במסל"ח דחוקא וה"ל איגרו
גופייהו נמי לא מיהמני בזה מלמא יתיר משאר ח"י דעלמא
לחמו משום דערכאות נינהו שז יהיו מלמני בכל דבריהם
הא דוודלי יתיר ולכן שפיר קצבי הש"ס שיהיו מסל"ח דחוקא
משל"כ בנ"ד דהמעשה ע"פ המכחכים מהגרים הממונים הנה
הוא שייך למשמרת פקודתם ולכן דמין ממש לשטרות העולין
בעש"ג דסמכין עלייהו אף במהכונים להשיד כדמצינא ח"י ומחלי
טעמא נמי אין לחוש להא דבנ"ד הרי טרע מהמכחכים האלה
שהיה מומר ושז הוי כעד אחד בקטטה דלדעמא כמה רבוחא
הוי בעינא דלא חפסמא דהא כיון שאז דין בזה דין ערכאות
ובזה הא כהב המהרי"ק דיש להחיר חפילו בלא טעמא דדייקא
ומנסבא כמבואר בדבריו לפיל . וטור הא בלא"ה נמי איכא
פלוגא דרבוהא אי מומר מחשיב קטטה אי לא ופי"ן בחשבות
ט"ק ס' מ"ב וגם י"ס דסברא לומר דכיון שלא טרע המרהו
חלל מהוך המכחכים האלה . ח"כ איכא ממ"ל דאס נלמין להא
ע"ז ח"כ נלמין להס גם ע"ז . ואף דיש לדחות זה מ"מ כיון
דאיכא ספיקא דפלוניה וגם ספיקא בסברא ח"כ בלי ספק דיש
לסמוך על דברי מהרי"ק דערכאות מהימני אף בלא טעמא
דייקא . ולהיות הדבר פשוט בעיני לא רחיו להאריך בזה
וכבר דבריה מזה פס גדולי חכמי עירט הרבנים הגאונים החזו
והסכימו כולם להחירה מהך טעמא דערכאות . ומה שלא הוכר
במהכחכים רק שם ה' רש ק ר פ מ פ ר ולא הוכר שם אביו
כיון שכל אורו האש שיאל סתן בשמח ח"ד המה מדברים
ח"כ הרי שמו ושם אביו ושם פירו חומר כאן ואין שום דך חששא
בזה כלל . ועוד שהרי כספק הרב רח"מ הובא בק"ע [ס' ע"ז
ס"ק ק"ג וק"ס] דהיכתיב הוי כמו שם אביו :

סימא דהאי פסקא דלענ"ד נראה פשוט דלחמא דא
שריח להתנסבא אחר שחמלן מיבמה ובהגלי חס
יבואו פה"ח ע"ז גדולי חכמי עירט הרבנים הגאונים שיחיו . ולא
אהיה גם אנכי סתף ונמנה עממס להחירה ולרחיה חתמתי .
רוד טעב יל מד"ל פ"ק מינסק י"ל :

סימן לד

תשובה בדבר החליצה אשר חלצה האשה
רבה בת סורוד"ר נרשון פ"ק
מינסק מיבמה נחום בן יוסף בראה ר"ר .
ביום ב' י"ג סנחא אב שנת תרי"א לפ"ק . בפנינו
ב"ד הח"ס כרת ובהלכה ובביטול סידעי ובפיטול
ערי טודעה ובפיטול סורוד"ר חליצה . ואח"כ
נתורעד שססר טודעה על החליצה הג"ל . היינו
שתלמיד אחר סתלמידו הער החתום הראשון
בסודעה לקח אותה סעם רבו בהעלם . או כי
מצאה וססרה ליד אביו ואביו הודיע לנו להביא
אותה לפנינו וראינו אותה וזה שופסר :

אתם עדים איך בין פלך איך מוסר מודעה לחזק ויחא איך
האב גיהאס איך כרודער פלוי ח"ז ער גישטלדריק
אז האס ניש גילחין איך קינד . בן האס מיד דיה חורה
הקדושה מכה גיוסען אז איך בדארף רשק חזק דלדף איכר
חליצה בעיני . וואס האס זיך גישאלן בשמח ער ח"ז גישטלדריק
האס זיך חלץ לזיש גינגט היינו טודות מלח' כמה מלח' ר"כ
אז חפלים . נאר וואס מען האס גיטעט ט רחמען האס זיך ט
רחמט . האב איך גימוט פאר לחזק וך לחזק בוררים האב איך
מיין בורר פאר אונט או אונטער מלח' אדומים זאל ער ניש
עקן האס ער גיטעט נאר לחזק מלח' ושבעים ר"כ נאך האס
ער גיחאט איך זאל נעמען דיה מעיה ג' שבעות קודם זמן
החליצה חזק מען האס מיר ניש גיטעטן אפ"ל חזק מיר האבין
יך

אינו מחליט הדברים האלו לפס' הלכה ובמקום עיגן גדול חשך
שם לסמוך על דברי הרמ"א ולא לחוש לדברי הב"ש שבה להשוות
מ"מ בלי ספק שצריך לזה חשיפה ולירוף רבנים משרסמים
ולהחישב הרבה בזה להקל במומר ח"ל דלחריחא . אף בנ"ד
לענ"ד דאין חס צריכין לכל אלה דכיון דבנ"ד המשיכים המה
הגרים הממונים על לבא משמרת הקיר"ה אחר ממשפטם הוא
להודיע קודם אמרי חמת להשאלים אותם בענינים כאלה כי הוא
ממשפטי המלוכה ובדודלי לא יסקרו בזה דהא הגר המשיב לא
ידע כי הענין טעם בצביל אשה הישראלית והיה לו לחוש כי
הוא טעם לענין המלוכה אחר המסקר בזה אחס דתו ט' ובלא"ה
נמי לא חישבין להגרים הממונים ע"פ גימוט המלוכה שישקרו
בדבר הטעם למשמרת פקודתם דהלכה כרווחה בישראל דגם
לענין להויתא ממין סמכין על שטרות העולין בעש"ג וגם לענין
גיטין הוה סמכין עלייהו אי לחו ממוס דלאו בני קריהות נינהו
אבל לענין אחת הדבר סמכין עלייהו והיינו משום דלא מרעי
נפשייהו וא"כ מל"ס דסמכין עלייהו בעדות אשה דהא הרבה
הקילו חז"ל בעדות אשה להכשיר עד מפי עד ומפי עבד ומפי
שפחה מה שאיט בעדות ממון . וח"כ ערכאות דמהני בממון
מל"ס דכשרים בלשה חפילו במהכונים להעיר ולא דמי להא
דהר"ן דהס העדים הוי ח"י בפמא שאינס ערכאות משל"כ בנ"ד
דמהכונים הנמה מהגרים הממונים ע"פ חוקי המלוכה דדינס
לענין זה כערכאות :

ואף שאין זה נרץ רחיה מ"מ לא הביא רחיה לזה מדברי
המהרי"ק שורש קכ"ח ש"ס בלמאט החשבה ח"ל .
וטור דלפטר לומר דעדיף הוי להחיר חפילו בלא טעמא דדייקא
ומנסבא וטעמא דמשום פגומא חקילו בזה דהא חפילו בחזקה
שצריך עדות גמורה כגון להויתא ממון מחזקתו דבעינן ב' עדים
גמורים סמכי לחזקה דלא מרעי נפשייהו גבי שטרות העולין
בעש"ג בשטרי מחר אף בלא טעמא דדינא דמלכותא דינא
דמוכח להדיא בפ"ק דגיטין . ואף על גב דאס ה' מסקך לא
היה מניע לו היות רב כי חס מעט אלוול בכדורו חפ"ה אמרינן
כיון שהוא דין לא היה מעיד שקר ופוגם חס כדורו וחפילו
לענין ערוה להחיר ח"ל לעלמא הוה סמכין לחזקה זו ח"ל משום
דלאו בני קריהות נינהו דמוכח שם בהדיא . כ"ס וס"ס ק"ו וק"ו
דאיכא למימר הכי דלי לאו דקושטא קאמר שהרגו לא הוי מרע
נפשיה לפי השפט להודות שהרגו ולהחייב בנפשו דהא פשיטא
דאין לך רישותא גדולה נפשו מזה עכ"ל הרי דפשיטא ל' דעדותן
של ערכאות ודלי דמהני לעדות אשה עד שלמד מזה בק"ו דגם
עדותו של הרומא שהורה בפני השופט נמי מהני משום דלי לאו
דקושטא הוא לא הוה מרע נפשיה :

ואף דמהרי"ק כהב בלשן דלפטר לומר לאו משום דספיקי
מספקא ל' אי מהני עדותן של עש"ג לעדות אשה
במהכונים להשיד דבזה אין לספק כלל רק כמה שרצה ללמוד
מזה דעדותו של הרומא מהני בזה הוא דמספקא ליה קלת
ולכן כהני בלשן דלפטר והיינו משום דלפטר דיש לחלק ביניהם
וק"ו פריכא הוא אבל בעדותן של ערכאות גופייהו ליה כאן
ספיקא כלל דסמכין עלייהו חפילו במהכונים להשיד מק"ו דעדות
ממון וזהו ק"ו שאין עליו השוה ומל"ס בנ"ד דטלחא חיתיהו צו
דהוי עדותן של ערכאות ממש וגם כי בנפשו הוא חס משקך
בענינים כאלה שיוכל להיות שהוא נוגע בדבר מלוכה ח"כ בלי
ספק דעדותן קיימת חפילו במהכון להשיד . ולא חשיבני מהא
דלמריק ב"ס גיטין [כ"ח ע"ב] ח"ס שטע מל"ד של ישראל איס
פלוגי מח איס פלוגי נהרג ישיאל חס אשה מקומטריסין של ח"י
איס פלוגי מח איס פלוגי נהרג חל ישיאל חס אשה מחי מח
ומחי נהרג חלמא מח מח ממש נהרג נהרג ממש דכוחי' גבי
ח"י חמתי לא ישיאל חס אשה הא קי"ל דכל מסל"ח המורי
מהימני כו' פ"י"ס . וח"כ משמע לכאורה דגם בערכאות בעינן
דחוקא שיהיו מסל"ח דהא דקומטריסין מיירי דהייט ערכאות
ואפ"ה קאמר הש"ס וזהו קי"ל דמסל"ח מהימן ומשמע דכל
מסל"ח גם ערכאות לא מהימני . דזה איט דשלי האס דבהך
מלמא דלמרי איס פלוגי מח או נהרג לאו מפשה ערכאות הוי

(*) פ"ן בקו"א מש"כ בזה .

ולפי ספיקו נזכרים כלל רק דינא דמלכותא דינא וגם אמרו שבהכ"ז פיה התקדם

(*) כל כולל הוא אין חס שייכות לפניהנו כי הם רק (אקלל ופריא
בעל דמי מטעם דהיי' נפשות ישראל :

שאלות ותשובות סימן לד נחלת דוד לח

ודנה פלוגי הג"ל לא ראה לקיים כפי פסק הפשנים לא ליתן באורעם ולא להלוק לה ולקח דרך אחרת לעצמו להשפט עמה בעש"ג ונגז בפדאובע לפני הגו"ל הכל כדור • ולחלח נמסרו לה הוועקסלען שלו דרין וידיעות השפנים והשלים וע"פ הוועקסלען הוסיפה לחורו יום או יומים בשפדורח וחל"כ הניחוהו לחפשי כי אכדי העידותי כס ש"פ חונס לא יהי' במעשה החליה כלס וגם לו אמרתי חמיד אל הירח ולא חפחד שגל פי חונס לא יסדרו לה חליה וגמך הדבר כמה ימים שפסקו שיהם בעפסי פדאובע בעש"ג ואח"י צא מעצמו לפני ונחלה בפסרה ראשונה ואחר שיתן חליה ולא רנחה היא רק רנחה לנכות לו מחסום הג"ל מה שהוליד בעש"ג מחמת פירובו והצפלה הפגן ועסקו בעש"ג במקדס • ובו בשך שבוט' אל קודם החליה עשו שנים: לפני הרב ר' משה ל' ב' וסמה נמלח וסמה היו בעה הרי"ה הגבירים דפ"ק ונחלט שניהם על פסר מחדש וקבלו בקנא"ס ש"ב שניה • והרב הג"ל עשה פסרה צניהם והוסיף לו על הפסרה הראשונה י"ב רוביל כסף בעד צוג בגדים אל לחס • וסוד חיזה חפלים שעולים לסך מה וגם פסרוהו מחלי הולחוח דמי החליה שהיה לרד ליתן לפי הפסרה הראשונה והכל היה מרענו הסוב ולא היה לו שום חונס ע"י וככה קבלו וקיימו שני הצדדים ונעשה החליה כד"ה והמעות עדיין נשאר משולשים עד שקיימו הבאורעם ע"פ זאחן ויומסר הדעקרטע קאמפלאמסקי למקיס המכפס כי על אופן זה היחה הפסרה האחרונה • ובין כה וכה נחודע הדבר מענין המודעה הג"ל וזה חוכן ענין גופא דעובדא מראש עד סוף צלי שום שינוי ומנערה :

ומעתה נחזי אן מה משפט המודעה האחתומה טיבה • ונראה פשט דהך מודעה לית בה שום השגח וכהי חירגא דיומא דלא שמי' דכין דנהבדר הדבר דהק חונסי דפסר במודעהו ללו כלס היא והוא משקר בכולם וגם העדים לא כחצ שהכירו באונסו ואם כן לא מבטי' לשיטת הרמב"ם והרמב"ן וסייעתם דפירשו לכך דניסא ומהאחא גילוי מלהא בעלמא דר"ל דמסתמא יס לו חונס דחל"כ למאי עושה זאה ולשיטתם היכא דידעיין צוודלי שאינו חונס ושהוא משקר באונסו שאומר גם בניסא ומהאחא אינו כלס חל"כ צ"ד וודלי דאין במודעהו שום ממש כיון דחזין בקצרו חלל חפילו לרעה הרא"ש וסייעתו דס"ל דאפילו היכא דאין לו שום חונס או דחזין דמשקר באונסו שאומר חפ"ה בני גילוי דעתא לרוד שאינו עתן צרין הסוב לבטל הבג או המהגה וכוחייהו נקטיין וכן פסק בשו"ע חפ"ה יס ללד צנידן דידן ולומר שאין במודעהו כלס והוא שפרי החוס' במס' ב"ב [מ"ה א'] בד"ה אלימא הקשו למאי דבעי לחאי ראה לרד הוגא דלמר תליה וזין צנייה צניגא מהא דכופין לחור עד שאמר רנחה חמי דאמרינן לגנין קרבן ולענין גיטין דמהי וע"י הקשו דח"כ חפילו בחלוה ויהיב גמי נימא דמהגה מהגה דומי דקרבן וגם דהוי כמו מהגה וח"כ חנאי קאמר רב הונא וזין דווקא חבל יהיב לא וסירנו דכל דבר שהוא מחוייב לעשה מן הדין הוי כמו מחר וכו' ולקמן גמי מחוייב הוא לברשה דמיירי בהגהו שכופין אותו להוליד חבל שלא דרין הוי כמו הלוח ויהיב דלא הוי מהגה ועיין עוד שם בהוס' ד"ה דבר חורה שכתב דהיכא דרעשוי' ה' שלא כדין דהייט ע"פ ח"י או ע"פ הדיוטות לפי הס"ד דלא ידע מהך סברה שליחוהייהו עבדין גמי מקרי שלא כדין והוי כחלוה ויהיב אף חס הוא מלוח שכופין להוליד עי"ש • ועכ"פ השולח מדבריהם דהיכא שמחייב מן הדין לברשה הו הוי כמכר ודנין צו דין הלוחו וזין דצנייה צניגא היכא דרעשוי' הוא ג"כ כדן ע"פ צ"ד וכיון שכן חית לן למילף מדבריהם דהיכא דמחוייב לברשה מן הדין מעצמו צלי שם כפיה דלא מהני בזה מסירת מודעה חל"כ ידעו העדים באונסו כמו במכר דכיון דמה שהוא חייב מן הדין עושה אותו כמכר לענין תליה חזין ה"ג עושה אותו כמכר לענין דבעיק במודעהו כיהי' חונס דווקא כמו במכר ובלא חונס גילוי דעת בלחוד אינו כלס בזה דהא חד פשמא לאחוייהו דמשום שאינו מפשר כלס במכירהו לכך אמרינן דגמר יי"י חפילו בחלוה וזין

יד שבטעמידין חונ איך האב חיינ גיליינט וועקסלען מסך 450. ר"כ חונ זיה האב חיינ גיליינט בכחצ יודיה חו זיה חוטם עובר זין חו בליבד כהבחה לסוף האב זיה עובר גיוטון חר מסן האב חיר חוטן גינטבין מייעט וועקסלען חונ האב מיד נאך חרין גינטבין חונ שפדורח • בכך וויל חיר חיר קיין חליה יט געבין בשם חונס חונ זיה בערימס זין חו חיר חונס חיר געבין חליה בלונס כק בין חיר פאר חיר ערוה מוסר מודעה חו חיר וויל יוט געבין חיינ חליה בשום חונס חונ חויב חיר חונס געבין חליה חיו יוט בראון הסוב חונ זאל יוט העלפין קיין שום ביסול חונ קיין סוף ביסול ווארוס חיר טוח דחם בלונס • טכ"ל המודעה כד"ה החלק בעצמו ומהמים ע"י שני פדים • נחאס פכ"פ • וחלס פכ"פ • וזמן לא נכתב בה :

ושלדנו אחרי הדעים וגביט ערוה מהם כד"ה • וכן העיד לפנים העד החתום ראשון בהמודעה באליונ"ע שזמן המודעה היה בערך שלשה שבועות קודם החליה ולא פתוח מאי שבועות צוודלי לאחר גמור עמה פעם שניה ע"פ פסרה בל ואמר שכבר גמר עמה ושאל היה המסירה מודעה כל הא"ל העיד לפנינו בח"פ כד"ה באליונ"ע • ולראיה בשה"ח יס ה' ח' דר"ה חלול חל"ל לפ"ק פה מינסק :

נאום דוד פעביל מ"ך דק"ה הג"ל :
נאום משה שמואל בהרב פינס :
נאום דובער טאמארקין :

שוב בל לפנינו הפד החתום השני והגיד לפנינו בחו"ע באליונ"ע בזה"ל • ביזס ג' ז' מנחה חב בין מנחה למערבי צל לפני הפד החתום הראשון ובנו אל מנחם ס' נחוס והבילו אלי חס המודעה ובקשו ממני לחתום ע"י וחס הכחצ כס הייט שפלו הדייר עד המהומה ואמרתיו חיר החתום על מה שלא ראיתי והפלידו בי מלוד בלמסר חתום ומה בכך ולחל"כ הדע ואח"י כשהלכתי ללוות חורס אמרו שהיא מסירה מודעה על החליה • וביוס ד' ערב ח"ב הלכתי אלל הפד הראשון ואמרתיו לו מה יהיה מזה הלל יקראו אותנו לצ"ד ולמסר להגיד בחו"ע באליונ"ע ואמר לי שלא יהיה מזה כלס שם חר חלטן ערליך מסן דרייס חיס יוט חונ ער חוטן חיר יוט דרייטן כ"ז הגיד לפנינו הפד השני בחו"ע ולראי' בשה"ח יוס ב' ד' חלול חל"ל לפ"ק מינסק :

נאום דוד פעביל הג"ל :
נאום משה שמואל הג"ל :
נאום דובער הג"ל :

ודנה בחליה לריכיק לאחודי גופא דעובדא היכי הוי והוא כי הצדדים ביררו להם צוררים על פי זבל"ח חבל"ח ובצירוף השלש הח"מ והוא השלים וועקסלען לקיים ח"י שלם אחר והוא השליש בכחצ עברי ע"פ ד"ה כיהי' בליבד כהבחה חס חס חקיים וגם שפר הכהבחה השלישה ולא הצרכיה לוועקסלען לבעבור כי גם שפר כהבחה חיו רק בכחצ עברי לא כפי הזאחן וגמור הדבר בהסכס כולס שחאן לו מלה ושבעים ר"כ וסוד חיזה חפלים והוא מחוייב לחלק לה בהגיע הזמן וגם מחוייב ליתן לה בלחודעטסם ופסיריס גמוריס המועלים בעש"ג ע"פ זאחן שאין לה עליה עוד שום סו"מ מגידון עוזון אחיו כי הכל שייך לה בלי שום שיר ומייבט חורה להשלים סך הג"ל ג' שבועות קודם החליה כדדי שפד זמן החליה יוגמרו כל פריי הבאורעטסם שמחוייב ליתן לה בעש"ג ולמסן יהא נטון לבו צמות שלא חשנה מכל האמור הצרכיה להשלים ג' שבועות קודם זמן החליה חבל מעולם לא עלה על דעתו שיתן לידו מחומה קודם החליה כי מי לא יבין חס זאה שלא יעשה כן שום בר דעת ליתן לו המעות מקודם שיתלק ולסמך על כעמון הוועקסלען ולמקיס עמו בעש"ג לבטוח :

י' כל ספולו חוס חון להם שייכות לפשיטו • כי כס רק נקאלא וקריא • כפלו דיי פשוט ודיי נפשות מישראל :

בפלי' קמ"ל דה"כ לתי' עד שיתן מאי עד שיאמר עד דמבטל לי' למודעי' עכ"ל ומשמע מזה דהיכא דלא מסר מודעה בני' בזה שנתן הגט לחד ולא לריבין שיאמר ריב' חזי' וא"כ הקשי' לן דלמאי למרינן גבי הלוה ויהיב דלא הוי מתנה' חלף ע"כ לריבין לומי' כסדרה ההוא' דהיכא דהוי מן הדין הו' הוי כרבי' ואף אם נאמר דשאי' ההם דמלוא לשנות דברי חכמים וכדמסיק הבא בסוגין דכ"ב מ"מ הא ודאי ייפנין מזה דהיכא דמלוא לשנות ד"ח הו' הוי כרבי' וכן כחב להדיא הרמב"ן במלחמות במס' כ"ב וז"ל ועוד שהרי גט מעשה בישראל דרין דכשר משום דלאבז' לזוסי' גמר ומקני דה"ל כרבי' ועדין מרבי' משום דמלוא לשנות ד"ח וכדלמך בשמעתין דלקמן ונלוי עפתי נמי לאו מלחא היא לבטולי כדלמך בגיטין עכ"ל וא"כ עכ"פ היכא דמלוא לשנות ד"ח ודאי דדמי לרבי' ולא מהני ל' גילוי מלחא בעלמא' ומעשה הך דנ"ד כולו חתימה ב' שהוא מחוייב מן הדין ליתן חליה וכן כי מלוא לשנות ד"ח השפטים הראשונים והאחרונים שהייבטו ליתן חליה' ואם כן ודאי לא מהני ליה מודעה בלא חזון :

עוד יש ללמד בנ"ד ולומר דבעינן דווקא ידעין באינסי' משום שמקבל מעות ודמי לרבי' ואף דלגבי גט פסק בש"ע חזק"ן [ס' קלד ס"ח] דלפי' אם קבל מעות על נתינת הגט לא למרינן משום זה נהרסה דלהוי כהלכו וכן והב"ש שם ס"ק י"ד בספק לנתינת מסיבה מודעה דק"ל בביטול דגילוי מלחא בעלמא' מהני מ"מ היכא דמקבל מעות יש לומר דכ"ע מודי לרשב"ם דלמא ע"י מעות נהרסה ובעינן ידעין באונסו דווקא' ובש"מ במס' כ"ב גבי אי דניטא ודמתנה' גילוי מלחא היא כו' וז"ל ומסתברא דרומינן דיהיב וחי לבטל ליתן גט דה"ל כרבי' ואין מחוייבין לו חלף לרין דידעין באונסו עכ"ל מיהו מדברי הש"מ אין רחיה ד"ל דס"ל להך שיטה כפירוש"ם והכי דייקא לישנא דלין מחוייבין לו שיהב הש"מ ודו"ק' ולרשב"ם מלחא דפשיטא היא דבעינן ידעין באונסו דווקא' היכא דמקבל מעות וכמ"ש הב"ש בראש דבריו בס"ק זה' והנהי' אף כי האחרונים הבאים אחריהם הסכימו דבגט לא מהני נתינת המעות אף לענין מסיבה מודעה היינו משום שאין דמים לאשה והוי כמו שאנסוהו למכור בפחות משיה דהוי נמי כמו מחנה וסני בגילוי מלחא בעלמא' לבטלה והיינו דווקא בגט משום דיתחא ל' באשמו יוסר מהממונ' אבל כאן גבי חליה דליט רואה ליבמה ח"כ תו מהני נתינת דמים למהוי כמו מכר ואף שהדמים שמקבל הוא צעד ירשורו ולא בשביל החליה' מ"מ הדבר ברור שאילו לא היחה לריב' לו לחליה לא היחה טענה לו כ"כ אהא לפי טענה לא נאמר ממט כ"כ והיא טענה לו ויהי אף מכפי הקנות הקטלות והנאל שיהי' זה הוא ג"כ עבור החליה וכו' הוי כרבי' וכל אלה הם דברים ברורים להיודעים בטיב הענין דלא היה לו עליה רק שבעה וכלי ספן כי צעד השבעה היה מחפשי עמה בפחות מזה הרבה :

אמנם כ"ז הוא לענין המודעה גופא אם יש בה ממש אם לאו' אך אף אם היחה המודעה קיימה מ"מ לא לריבין לאחמורי כולי האי כיון דביטל כל המודעות עד סוף כל מודעה ופוסל עידי המודעה וכמבואר בסדר חליה' והנה הראש"ש ס"ל בפ' השולח דבביטול המודעי' למוד סני ולא מהני מה שמסר מודעה על הביטולים משום דאליק בחר דבריו האחרונים' ואף לדעה הרמב"ם והר"ן דס"ל דהמודעה על הביטול יש בה ממש ומבטל הביטול מ"מ הא ס"ל דהיכא דמבטל כל דבריו הראשונים תו אליק בחר דבריו האחרונים וכמס"כ הרמב"ם להדיא בפ' ו' מהל' גירושין וכן הר"ן הסכים לדבריו' וא"כ כנ"ד שביטל כל דבריו הראשונים גם לדבריו לית ב' ממשא במודעתו' ואף לדעת הרשב"א דפליג ע"י' וס"ל דאליק תמיד בחר דבריו הראשונים ולא מהני מ"מ שביטל כל דבריו וכמו שביטל הר"ן בגיטין מ"מ הא ליהו כחב תפקה לה שפסול עידי המודעה וכו"ד נמי הא פסל את העדים ולא מסר מודעה ע"י' ואין לו לחוש רק אם נתנים חרי חומרי' משני השיטות היינו שיטה הרשב"א דאליק בחר דבריו הראשונים ושיטה הר"ן דפסול עידי מודעה לא מהני

חזין וכמס"כ הרשב"ם שם בסוגין דנ"ה חלף סברה הוא כו' פיי"ש וכמו כן הא דבעינן במודעה דמכר חזון דווקא נמי הוא מהך טעמא דבלא חזון ודאי למרינן דגמר ומקני כיון דליט מפסיד כלס' וא"כ ה"ג לענין היכא דמחוייב מן הדין לגרשה דמשיבין לי' כליו מפסיד כלס' כיון שבדין מגרשה' ולכן למרינן דגמר ומגרש אף שהוא מגרש ע"י כשיי' ב"ד' אם כן במכ"ש יש לו לומר דמודעה בזה חזון איט כיוס ומשום דוודאי גמר ומגרש כיון שליט מפסיד כלס' ובדין מגרשה' ויש להוכיח כן מדברי הב"ש ס' קל"ד ס"ק י"ד דכ' אהא דפסק שם בש"ע דלא כהכוהו ח"י' ח"ע שהוא כדון ואפילו הוא מקבל מעות מ"מ לא הוי כהלכו וכן וגיטו פסול' וכ"ע הב"ש דלרשב"ם אם מסר מודעה על הגט שמקבל מעות בעינן למידע באונסו דווקא דהא לרשב"ם הא דלא בעינן למידע באונסו בגט ומתנה' משום דלמרינן מסתמא חזון הוא דל"כ למאי עושה אלא חלף היכא שמקבל מעות לא שייך הך סברה דלמאי עושה זלח לכך בעינן למידע באונסו אבל בלא"ה אין במודעתו כלס' וסיים ע"י' וז"ל וכן אם האונס בקר הוא דקיי"ל מ"מ כיון דמגלה דעתו דחזון הוא לא הוי גט' ח"כ אם הוא מקבל מעות י"ל לרשב"ם דלמא ע"י' משיה מרואה הוא עכ"ל ודבריו אלה האחרונים אינם מובנים כלל כי הם כשלים ומנוגמים וסוהרים כמבואר לכל מעיין ונראה ברור לרין להגיה בדבריו היבט דמודי וכל"ל י"ל דמודי לפירוש"ם דלמא ע"י' מעות מרואה הוא וכונתו דאף לרין דלא קיי"ל לרשב"ם וס"ל דאפילו אם האונס שקר אפ"ה הוי מודעה מ"מ היכא שמקבל מעות יש לומר דמודי לרשב"ם דבלא חזון אין במודעתו כלס' ומשום דלמרי' דע"י קבלת מעות גמר ומגרש ברטון כן הוא ביחור כונתו בלי שם ספק' ומעשה גמי הדברים קל וחומר דהא היכא שמקבל מעות דלא מדמיק ליה למרי' למכר לומר כי דתלוה ונירש להוי כמו תלוה וכן וכמו שפסק בש"ע לענין כפיה אינן יהודים דלא מהני קבלת מעות דלהוי כהלכו וכן ואפ"ה לענין מודעה דעת הב"ש דמדמינן ל' למכר ובעינן שיהא חזון דווקא אף לרין דפסקין כהר"ש' א"כ היכא דבדין מגרשה דמדמיק לה למכר ובעינן תלוה וכן וכמס"כ החוס' א"כ במכ"ש דיש לן לדמיו' למכר לענין דבעינן שיהא חזון דווקא' ואף שדברי הב"ש בזה אינם מוכרחים וגדולי האחרונים הבאים אחריו לא קבלו דבריו בזה וכמו שיתבאר לקמן ח"ה' מ"מ יש לו ללמוד מסברתו דלענין ידעין באונסו טפי יש לדמוהו למכר מלענין תלוה וכן ועכ"פ לא עדיף מיניה בוודאי וא"כ היכא שמחוייב מן הדין לגרשה דמדמיק לה למכר לענין תלוה וכן לדעת החוס' א"כ בוודאי יש לו לדמיו' למכר גם להא מלחא דבעינן ידעין באונסו דווקא גם לרין דפסקין כהר"ש' וזה נראה פשוט וברור' וכיון שכן בזה דנ"ד כיון דלחן פסקין כמ"ד מלח חליה קודמת ולחזו השפטים כופין אותו לחלוק ומכ"ש היכא דיש לו חשה ואפילו לדעת המחמירים מ"מ הרי מסיק הרמ"א בס' קס"ה דהיכא דליט רואה לא לייבס ולא לחלוק ודאי דפסין אותו לחלוק לכו"פ והך דנ"ד ודאי להא דמיל' דהא איט רואה לא לייבס ולא לחלוק וכו' לא מהני ל' מודעה בלא חזון וכמס"כ' ומעשה כיון דבמודעה דנ"ד לית בה והכרע באונסו והגך חזון דפטר במודעתו ידעט דמשק' בס' וא"כ אין במודעה זו שם ממש לדעת החוס' ודברי החוס' נראים מוכרחים שם בסוגין מכח קושייתם דהיא קושיא אלימחא :

הן אמח ארזיחי בשיטה מקובצת נמס' כ"ב שכ' וז"ל חר"ה חליה וכן כו' פי' קס"ד דס"ל לר"ה דלאבז' חזון במוד' גמר ומקני והוא הדין להלוה ויהיב דמתנה' מתנה' והיינו דמקנין קרבן לגיט נשים הר"ן דל' עכ"ל בקצרה בשיטה קלח ודבריו דחוקים ויותר נראים דברי החוס' מיהו גם לדברי הר"ן אף שאין עוד הכרח להך סברה שכתבו החוס' מסוגיא דרין מ"מ יש לו להצריך כהך סברה מסוגיא דעיריבין בפ' האומר משקלי עלי דלמריק שם על מחאי' דוק בגיט' פסין טיפין אותו עד שיאמר רואה אני אומר רב שנת האני מאלן דמסר מודעה חגיטא מודעה מודעה פשיטא לא לריב' דעשיהו ואירי' מ"ד ביטולי

שאלות ותשובות סימן לד לה נחלת דוד לט

סימן לה

שלום וכבוד לירידי ש"ב הרב המאורג הדיוק
המפורסם ירא וחרד לדבר ה' כבוד שבו מוה"ר
אברהם ישכראל נ"י אב"ד דק"ק אישישאק :

תשובה הניעני דברי קדשו בדבר האשה חלומה ר' דוד בן שלמה שלטא חרין אשר היה דר סמוך לפ"ק מינסק בפלסט הראשונה שחלן לבאריסאוו במלון יחניקע ונפטר לשלמו שמה והבליחוהו אשמו ואמו לפ"ק לקבורה ואחריו שזר ר' דוד בן שלמה שלטא חרין בפלה של הילדה ואחרתם היה בפני השמשים דה"ק ובפני שארי אנשים שהיו שמה וכן נכבד בפנקס בזמן המוסד הנקברים שמה והכל ע"פ חמירת הנשים הנ"ל . והנה גדולי חכמי ווילנא דרשו מחזיקי לבנות עדות ממיתח ר' דוד בן שלמה הנ"ל לבעביר כי אשמו באה לבנות כחוצהה מנכסי בעלה . וישן כי לא הבנתי בעת ההיא עדות בדורה מיושבי יחניקע . לזאת שלחתי להם הנב"ע אשר הגידו השמשים מה ששמעו מפי הנשים ולא הרשום בפנקס דה"ק אשר היה למראה עיניו וכחבתי להם בקצרה שלעג"ד יועיל נב"ע זה לענין נביית כחוצהה כיון שאינו רק גילוי מלחא בעלמא ולא הצעה כחוצהה בעה ה"ה . ובאשר בלו הדברים לפני כח"ר שד"ר ב' נגנא בהך פסקא . והוא ע"פ מ"ש"כ בעל קה"ל"ה בשי" מ"ס לתוך רוס"ת ספר בני שמואל דרמי דברי הש"ע חלקי דרמי משי" לכו"י מ"ס דליוו בכו"י . כחצ הרמ"ל דאין חילוק בדרי ממונות בין מלחא דעבידא לגלויי אש לאי ואלו בכו"י מ"ס פסק המחבר דסמכין על הכרה המוכר או הלוי על אשה או קרוב וגא הגיה ע"ז הרמ"ל כלום וחיך בקצ"ה"ר דהך דאשתמודיניהו דלחמיק ב' החולק דסמכין ע"פ אשה או קרוב חיו רק בדבר שההשגא חיו אלא מדרבנן וכן בכו"י מ"ס נ"כ חיו אלא השגא דרבנן דמלווריתא לא חייבין לה עי"ש במש"כ וכן כחצ באורים בשיטת קמח וכן כחצ בחירה גיטין סי' ק"כ ס"ק י"ב עי"ש שהאריך בזה . ואף לפמש"כ האורים בהיותו השני להלך בין מלחא דעבידא לגלויי סהם וכן מלחא דעבידא לגלויי טובא דמלחא דעבידא לגלויי טובא מהני גם לענין נומון מ"מ הא קמסיים עלה האורים כיון דסוף סוף יבוא לנעוץ בכו"י מי ששמו אש שמו ויבוא הדבר לידו בירור בוודאי משא"כ בידון דידן שאין מי שיבוא לנעוץ עד שש"ז סהם לטא לידו בירור . ועוד כיון שהגדושה הראשונה של הנשים היא בלא בכו"י רק דרך סיפורי דברים בעלמא לפני אנשים מן השוק אפשר לרא שייך בזה כלל הך מלחא דלא משקרי חנינ' דהוקא מה שמגידים בפני ב"ד בזה הוא דקפדי בלא יזכרון למשקרים ולא מה שמגידים דרך סיפורי דברים בפני אנשים מהשוק שבו אפשר לרא קפדי כלל אש יתכבד ויגלה שקרם . ובשעמא דהך מלחא דהך ההכרה דפ' החולק חיו רק השגא דרבנן בהזכרה גיטין סי' ק"כ ס"ק י"ב שהוא מסעם חוקה דאין אדם חושא ולא לי וכו"ל דההך דבריו והעלה דמטעם אחר י"ל שאש אלא מדרבנן והיינו מטעם שאינו מויליא מחזקה ובהא שכבד הר"ן בהאמר קדש"י אש בכו"י ובה אחר ואמר חיו קדשהיה דלמאן מטעם שאש מויליא מחזקה יעש"ל העלה חלק בין קודם חלילה ובין לאחר חלילה דלאחר חלילה שמועל מחזקה לא מהימני אלא וקרוב ובזעק עדות גמורה ולי מטעם מדרש כחוצה קאזינו עלה גם זה חיו כלום כיון שהחילת ביטחה לב"ד הייתה בשביל גבייה כחיצה ולא אמרה היתרתי לנע"א וכיון דלא בעיא לאנאכי הו לא שייך להך סברא דייקא וזהו חוק דברי כח"ר והאריך בזה הדבה ולא נהניי חומן לעיין בכל פרטי דבריו ולהשתעשע עמו על כל דיבור ודיבור רק הנני להודיע עצמי ונימוקי בזה בקיצור מופלג והוא . כי שיקרא וברירא דהך מלחא כי הפרס והילוק גדול יש בין מלחא דעבידא לגלויי דלמרי' בש"ס גבי ע"ל המשיד באשה שמה בעלה ובין הך גילויי מלחא בעלמא דלחמיק ב' החולק גבי הא דלחמיק דעבידא דמלחא דעבידא

כה

(*) עיין מש"כ בזה בקי"א באריכות :

מהני . ובאמת חיו אפשר לן למימר בן דל"כ חיו שום חקקה לזה ובצרכין משמע להדיח דחיה לי חקקהא צביטול מודעי . ואף אש נאמר להחמיר בזה בגס היינו משום משא ממזרות משא"כ ביבמה לשוק . ועוד שהרצ בעל גס מקושר כ' דהיכא דמן הדין כופין לזו להוליח ודלי דלולין בזה דבריו האחרונים לש"ס מהני צביטול באחרונה ואף כי דבריו עדיין לא נחברו חללי מ"מ יש לעשות סוף להחיר לנרש לכל הך רבוחא המקלין בכו"י . שוב ראינו שגס הרצ בעל בית מחיר פסק בן . וח"כ יש לו עמוד גדול לסמוך עליו ועיין . וכל זה לא נכתבתי רק לרווחא דמלחא ולהתלמד במקום אחר [כי עדיין יש לעיין ולהעמיק בכל אלה ולשעמד הדברים על גורין כי דברים עמוקים הם וכמה עיקולי ופארי יש בזה בדרי השפסקין] . אבל בכו"י הדבר נחזר להחיר מחרי עצמי אחריני . האחד שהרי המודעה נחמרה בטרם שנעשה הפעולה הנשיה שהיתה סמוך לחלילה כאשר העיד ע"ז העד הראשון . וגם כי לשון המודעה מורה ע"ז שהי פרט בזה מחיר ושבעים ר"כ ולפי הפעולה האחרונה ניוסף ע"ז שגס עשר ר"כ במזומן וגם כמה חפצים וחלי הולאות מהחלילה וח"כ על הפעולה האחרונה לית כאן מסירת מודעה כלל . ועוד שהרי העד אחר שצא ואמר לו שכבר גמר עמה ומשמע מזה שכבר הוא בלויט . ואף ששאל היה המסירה מודעה אפשר שרלונו ה' לקרוב חותה ואפילו נאמר שהיה כוונתו לשומרה ולהוליח אחר"כ מ"מ כיון בלא אחר בפירוש הוי רק דברים שכלב והוי כמו גילוי דעהא צביטול דלאו כלום וכדלחמא צביטין ב' השולח דף ל"ד עי"ש ואף לפני דברי העד השני ליוו לו לחתום ביוס"ג ז' אש לשוואה ערב . וח"כ היה זה אחר הפעולה הנשיה מ"מ חיו בזה כלום דלא דגס לחמ"כ גם כן נחקק כמה פרטים בפער . וביוס"ג ו' עש"ק י' מנחם אש בשעת קביעת המקום לחלילה ג"כ היה קנין מחדש על חיה פרטים שנחמק בפער . ושוב ביוס"ג א' ג"כ היה כזה על חיה פרט וג"כ בקנין . וח"כ ההיחזר במקומו עמוד . ושיר דממ"ל אש נאמין לדברי הגדוה בכו"י וח"כ חיו כאן עדות כלל ואש לא נאמין לו בזה גם על הזמן לא נאמין לו וטפי חיו לן למיז בחר עיקר לשון המודעה דמשמעושה שיהי בטרם הפעולה הנשיה וגם אש נאמר דבזה נאמן למר שהיה בזמן ז' מנחם אש . אבל בזה שאמר שהחולק עצמו לא לוה לו לחתום בזה חיו נאמן משום דהוקה על העדים שדכן עמו מ"מ לא הוי רק ע"א ואיט כלום . ועוד דהך דינא טשא דהוקה על העדים שדכן עמו מוצא בכו"י [ס' מ"ד ה"ף ח'] דהני מילי היכא דהעדים מוחקים ביודעים הא לא"ה חייסין ועיין ש"ך ס"ק י"ט דהוא הדין בכל דוכחא דלחמיק חוקה על העדים ששם כהונן נמי בעיין מוחקים ביודעים דהוקא וכאן ניכרים דברי חמא שהעד השני צקוטא קמסידא בלא ראה אש פני החולק ולא ידע כלל שזריך לשמוע מפיו ושמן עצמו על דברי בנו והעד הראשון וגם החולק ובט ג"כ אומרים בן . וח"כ עדותו צטילה מעיקרא . סוף דבר דברי העד השני חיוס נגדעים כה הדינה כל ואדרבא קרוב צעניי למר דקל"צ שרלונו מוחק צאית ידע כלל זה הקצוה שחאק בכל דבריו ואין כאן עדות כלל וגמלא שגס העד הראשון חיו רק ע"א במידעה ואיט כלום . יחו לא לריבין לכל הך היתרי דכתבין ועכ"פ הא ודלי דלא מערש בעדותו שום חד מהך היתרי דכתבין :

ועוד

אחרת . שגרי פרט במודעה . ואז יא בארימט זך או חיו וועל נעבין חלילה מיט חונם בן בין חיו פאר חיו עדות מוסר מודעה חיו . ומשמע להדיח מדבריו דעיקר הח"מ בלו היתה בשביל צמחה לו לאחר שתלכסו ליתן חלילה בכו"י . וע"ז מסר מודעה שאש חמשה כה יהיה החלילה בעלה . אבל לבסוף שכן נעצמו בלי כוח חונם ע"ז לא מסר מודעה מעולם . ומחלן חרי עצמי נראה לפע"ד ברור דהחלילה היא כשירה בלי שום פקשוק ומכ"ש בצירוף הך עצמי דלעיל לית דין צריך בשא דהחלילה כשירה וחי לא מיד . והלעג"ד נכתבו ומאמרי . יוס"ה ז' חול הורה לפ"ק פה מ"ס :

דוד פערביל מל"א פ"ק הג"ל :

דעבדל לגלוי הוא דבר שאין צדיק לברר אמתו דאפטר שרמיק נדוד ולא יבוא לעולם לברור ולא יהודע שקרו כלל. רק דמ"נ מרחה העד חולי יקרה לפעמים שיבוא לברור ויהגלה שקרו ובה הוא דאמרי מלהא דעל"ג לא משקרי אינשי ור"ל דעבדל לפעמים לגלוי וזין שאין צדיק לברר אמתו מיד לא מרחה העד כ"ל מכוס דיהבדק בלבדו לאמר שלא יבוא לעולם לידו ציור. ולכן לא מהימן בזה מדאורייתא רק מתחיל משם פינוג וצירוף שפמח דרייקא ומנסבא ומשום חומר שהמרחה עליה בסופה ולפיכך ממזן לא מהימן כלל כדאמרי' במס' כהנא (ק"ף) חייא כיון דאי בעיה לאסובי כו' בניו ובעהו שאין יורדין לנחלה על כיו' כו' אבל גילוי מלהא בעלמא דאמרי' בפי החולק הוא שצדיק לברר אמתו בכל עת ובכל שעה ובה מרחה העד טובא שלא יוחזק שרין ולכן נאמן חף לענין ממזן :

ויש למדור דבר זה מדברי הרמב"ם שכ' בפ"ד מהל' יבום וחליה הל' ל"א וז"ל ואפילו חשה לו עבד וקטן שהוא מכיר וגסן נאמנים לומר זה כלויי אחי פלוני וזו יבמתו וחוללין על פיהם וכן הוא בשאר עדות של חורה בין לעדות ממזן בין לעדות חיסור שזה דבר העשוי להגלות הוא ואפשר לידע אמת הדבר שלא מפיהן כענין שבארנו כוף הלכות גירושין עכ"ל. כן הוא עיקר הגירסא ברמב"ם וכן הוא בשאר עדות של חורה וכן הביאו הרי"ם בהשגחה בס' קליה כמה פעמים בגירסא זו ודלא כמו שהוא הג' בספרי הרמב"ם שלפנינו משל"כ לענין שאר עדות של חורה והוא טעות השגחה המדפיסים ועיקר הג' הוא וכן הוא כמו שהוא בריב"ש דהא דלפי גרסה זו אין הלכות מיושב כ"כ דהך משל"כ הוא כעין מאמר הסנסגר ואין מדרכי של הרמב"ם להשאם בלשון זה. ועוד גם מדברי ה"מ יש להוכיח כן שהרי בהשגחה דלשון זה ודלא כהך משל"כ בריב"ש דהא דלפי גרסה זו אין לענין חיסורא בין לענין ממונה או מצורח בהלכות וכוונתו על הרי"ף ואילו לגרסה זו נאמר לפרש דבין לענין חיסורא וכו' קאי על משל"כ והמאמר המוסגר נמשך עד שזה דבר העשוי להגלות. וח"כ אינו ענין כלל להא דהרי"ף חלל ע"כ דגם לה"מ היה הגירסא כן כמו שהוא בריב"ש. ועכ"פ למדנו מדבריו דהך גילוי מלהא בעלמא מהני גם לענין ממונה והיינו מכוס שצדיק לעמוד על הציור וכמש"כ הרמב"ם דאפטר לידע אמת הדבר שלא מפיהן וכבר עמד על חקירה זו הריב"ש בס' ק"ף ע"ש שהלריך בזה וגלגלי להעדיק דבריו חלל שהוא לא דקדק בלשון הגמ' להלך בין מלהא דעבדל לגלוי ובין גילוי מלהא בעלמא רק שכתב שאין כל מלהא דעבדל לגלוי הילכין על דרך אחד כי מה שצדיק לברר סמכין ע"ז גם מדאורייתא וגם לענין ממזן ומה שאין צדיק לברר רק שלפעמים יכל להבחין בזה אינו נאמן רק מהקנה הו"ל לענין פינוג ולא לענין ממזן וקולסו לדבריו כל הבאים אחריו יבפרע לפי מה שהוספו על דבריו לדייק כן מלשון הגמ' דשני בלשון מלשון מרחה דעבדל לגלוי גילוי מלהא בעלמא והוא מדויק מאוד בלישנא דגמ' לפי הגהה הריב"ש ח"כ וודאי דדברים בריב"ם הם וזו בזה שם ספיקא. ואל תשיבני מהא דאמרי' במס' ר"ה [כ"ב ע"ב] כי אלא עולא אחר קדשוהו ליהא במערבא אחר רב כהנא לא מיבעי עולא דגברא רבא הוא חלל חלילי אינשי דעלמא נמי מהימן מ"מ כל מלהא דעל"ג לא משקרי אינשי ולדבריו ה"ל לומר גילוי מלהא בעלמא דיש לימר כיון דמלכא ישראל לבבל לא שכיח שירור דהא מה"ט מלכין בציטין למד בפני נכחצ ובפני נחמה למביח נט מלכא ישראל לבבל משם דלא שכיח שירחא ואין עד ס מלכין לקיימו ואף דר' אביהר שם בציטין (ו' ע"ב) ר"ל דה"ל לומר בפני נכחצ ובפני נחמה במביח מח"י לבבל משום דשכיח רבים דלכקי ונחמי מהכא להם מ"מ הא רב יוסף בלי ענין וכמש"כ הרי"ם [ס' ע"א] דה"ל לבבל דהו פלוגתא דר' אביהר ורב יוסף. וח"כ ברוחא טבל לומר דבר כהנא כרס סב"ל ולכן קאמר לשפמח דמדעל"ג וגם אלא נאמר דאין סב"ל לומר דר' אביהר ורב יוסף יפלו במחלוקת חי שכיח רבים דלכקי כו' אם לא רק דסברה רב יוסף הוא כיון דפירי ציטין וכו' לא יכני דלכקי וכו' להכיר בההימנה אבל לענין קידוש הודש לא שייך זה מ"מ י"ל להכיר נקיס רב כהנא הך שפמח דמלהא דעבדל לגלוי להשמיטו הך מלהא טובא דלפ"י אם יכני הענין דלא יכני שכיח שירחא כלל כמו שהיה הענין בימי חמי המשה אפ"ה מהימן אינשי דעלמא

מטעמא מלהא דעבדל לגלוי זה פשוט ויש לעשות סמוכים לדברי הרמב"ם מהא דאמרי' במס' חולין ס"ג ב' דבאמר משוק פלוני וטבור הוא נאמן ולדעה כל הפוסקים אפילו ח"י מהימן ולהרמב"ם עכ"פ ישראל הבוד נאמן והיינו משום הך סברה דמרחה לשקר בדבר שצדיק לברר ע"כ ועיין רש"י שם הרי חזקין דאף דהיא חיסורא דאורייתא ויכרחל השוד וא"י וודאי דלא מהימני דאורייתא אף בדבר שלא אפחזק חיסורא מ"מ סמכין עליהו בזה מפני שצדיק לברר אמתו שלא מפיהן וכדברי הרמב"ם. וכן יש לעשות סמוכים לדבריו מהא דאמרי' ביבמות ע"ז דפריך שם וזה כל ה"ח שמורה וזה אם קודם משעה שומעין לו בשעה משעה חין שומעין לו אחר לזה הרי שמואל וזיה דר' קייס ופי' רש"י שם שכ' והו' מלהא דעבדל לגלוי ומשפט שלא הגריסוהו לשלוח ולשלח מ"ד של שמואל מדלא הזכירו זה בש"ס והיינו נמי מפני ששמואל פ"א מפני שצדיק לברר ואף שבאגדה חיתא והובא בליקוט כדלחא אבנא לגבי שמואל ע"כ מ"מ מדלא הזכירו זה בש"ס ש"מ שאין לרדק לזה והא דלחא לגבי שמואל אפשר למד דהיינו צדי לידע מה להשיב לדואג על קושייתו כמו שמואל שמה באגדה מה שהשיב לו שמואל ע"כ. ואף שאינם רחיצה גמורה מ"מ סעד וסמך גדול יש לדבריו מהנהו שפמחא וכדאמרי' יפ"ס זה יונה לז' לפרש דברי הרמב"ם סוף הלכות גירושין בפ"ג הלכה כ"ט שכ' ח"ל אל יקשה בעיניך שההירו חכמים העדות המעורה בעדות חשה ועבד לו שפחה ועבד כיכבים מסל"ה ועמפ"ט ומפי הכתב ובלא דרישה וחקירה כמו שבארנו שלא הקפידה חירה על העדת ב' עדים ושאר משפטי העדות אלא בדבר שאין אחר יכל לעמוד על צוריה שלא מפי העד אלא מפי העדים ועדות כגון שהעידו שזה הרב אהרן זה הלוה לזה אבל דבר שאפשר לעמוד על צוריו שלא מפי העד הו' ואין העד יוכל לבטח אם חין הדבר אמת כגון זה ששעיד שמה פלגי לא הקפידה חורה עליו שדבר רחוק הוא שיעיד זו העד בשקר ולפיכך הקילו חכמים בדבר זה והלמינו זו ע"א ומפי שפחה ומן הכתב ובלא דרישה וחקירה כדי שלא חשארנה בנות ישראל עגונה עכ"ל :

הראשונים

לשון מהכא דהא דר' ע"א נאמן בעדות חשה חיש חלל מהקנה חכמים ומשום חקירה עגונה ובאמרי' דבריו כהב שלא הקפידה חורה כו' ומשפט שפמחא מדאורייתא עד שמחמה זה ראה הבולא שם בריב"ם [והוא הרב דוראן] בעל הכש"ד] לפרש דבריו דבאמרי' ע"א כהר הוא נאמן מדאורייתא והו' שהלמינו לחשה וקרוז ועמפ"ט ועבד ופסחה הוא מדרכן וזה הרמב"ם כיון ש"א נאמן מן החורה מכוס מלהא דע"ג לכן הוסיפו החכמים להלך זו יורה להכשיר גם פסולי עדות ועמפ"ט משום הקניה עגונה ובאמרי' יפה השיב עליה הריב"ש דא"כ גם לענין ממזן יכני נאמן מדאורייתא חין לחלק ומלמי משרש להדיא במס' כהנא שאין היורשין יורדין להלה על פי יבמו שהבאחי לשל ועוד השיב עליו מכמה רחיות ועיין בס' מרה"ל בפתיחתו שהלריך לפלס בדבריהם וגם הוא לא יכל י"ח ציבור דבריו ע"כ ובמה שכתבתי הנה דבריו פשוטים ומבארים על דרך מה שראה ה"ר דוראן לפרש דבריו חלל שזה"ל דוראן ר"ל דכל ע"א נאמן מן החורה וזה אינו וכמו שכתב הריב"ש ולדבריו יהיה נ"מ בע"א גופא פעמים שהוא נאמן מן החורה כגון במעיד שמה במקום קרוב דשכיח שירחא והאיך המה הוא ידוע ויכיר לרבים ומיהו הוא דבר מפורסם וכן הוא גילוי מלהא בעלמא ונאמן מן החורה וגם לענין ממזן נמי מהימן כיון שצדיק לעמוד על אמתו הדבר שלא מפיו ובאמרי' בזה גם פסולי עדות ועבד ופסחה נמי מהימני כמו באגדה המדעונה ובפנים שחיו מן מדרבנן כגון ששעיד שמה במקום רחוק דלא שכיח שירחא לו שאין מיהו מפורסמה דהא לא היו רק מלהא דעל"ג דלפעמים יוכל להיות שיהגלה הדבר ובה אינו נאמן רק מהקנה הו"ל וה"ק הרמב"ם כיון דלפעמים נאמן ע"א וגם פסולי עדות מדאורייתא לכן הקילו זו ח"ל שיהיו נאמנים בכל עומי (א) במדעל"ג משום הקנה עגונה וזהו מה שסיים הרמב"ם בסוף דבריו בזה. וזו וחליה כמו שביארנו בסוף הלכות גירושין וכוון דבריו חלל למה שכתבנו ולפי זה לא חקשה עליו שם קושא מהך קושיות שהקש' הריב"ש על פירוש של הרב דוראן ודו"ק היטב:

לו וסמכו ע"ז כמו שסמכו להחיר בעמפ"ע ומפי עבד ושפחה משא"כ כל זה במזמן דודאלי כל חשבה דלכא לתימא לאורו רמאור וודאלי מדלורייחא חיישין לה וואס כן אפי' אי יחזיקו לה כן דבריהם דהך הכרה דגבי חליה האר רק מדרבנא אפי' מדרבנא יליפי מיניה הרי"ף והרמב"ם לענין ממונה ש"מ דפשיטא להו דהך מלהא כ"כ דעדות ברורה היא וממילא דאפי' בדלורייחא סמכין ע"ז ודלא כהאורים בחירוט קמח והקא"ח והא"ו שדרך בדרכיהם אך יותר נראה לומר דס"ל להרי"ף והרמב"ם דהך הכרה דגבי חליה היא מדלורייחא דבאמח דברי הרב בעל ה"ב מה שכתב להוכיח מדברי האש"ם יבמוח (ק"ו ע"ד) דלוי אלא מדרבנא המה חמורים מאוד דהאש"ם לא כתבו אלא דה שחין חולצין אלא ח"כ מכירין דחיישין לב"ד טועין זהו רק מדרבנא ומדלורייחא לא חיישין להו רק שיטות לחלק על סמך ההכרה דלאח"כ ולכן חין כוחצין אלא"כ מכירין אצל ההכרה להחיד ממירי ביה צ"ב החולץ בהך דאשחמודעינהו נס האש"ם מודי דבעינן מדלורייחא וכמו שהרגיש בזה גם כח"ר ועוד דבא"ה כבר כתב הרב בעל בית מאיר על דברי האש"ם חלו שום דחוקים ציוהר ואינם מתקבלים על הדעת כלל ויותר י"ס לומר דהך הוספהא מדלא הובאה בש"ס ש"מ דלאו דסמכא הוא ובכוחא טבל לומר דהרי"ף והרמב"ם לא ס"ל להך מלהא כלל גם לומר שהוא מדרבנא מטעם דחין אדם חושב ולא לו או מטעם שאינו מולידו מחקרו וכהא דקדשהו לח בתי כו' נמי י"ס לחלק ביניהם בכמה גווי והעיקר משום דהאש"ם איכא פטמא דמרחת שחא יכירט האב הדע דהא שחא בפני האב לא מהמנין ליה וכמו שפסק בשו"ע עיי"ש וכיון שכן שפיר יליפי מזה לכל מילי דלורייחא בין לענין איכורא ובין לענין ממונה דמדחזיק דסמכין עליהו בחיסור דלורייחא ש"מ דפשיטא להש"ם דברירא מלהא וליח בזה שום ספיקא והוי כאלן סהדי דהכי הוא דקאחמרי ולכן שפיר קליפין מיניה דגם לענין ממון סמכין ע"ז וא"כ אודא לה חירוטם מכל וכל ובצ"כ דלריבין לשטוי להך דאש"ם כדכחצין לעיל דיש לחלק בין מלהא דע"ז ובין גילוי מלהא בעלמא להרמב"ם כדלית ליה ולהרי"ף כדלית ליה וזונו שחבאר לעיל בחריכות וכן חזיקו באורים בחירוט השני ע"פ דברי הרי"ב"ש שהבאנו לעיל שהוא לפי דעת הרמב"ם וזה עיקר אלא שמה שחוסף האורים לומר דבעינן סהדיה כופו להגלות והייט משום שיבוא מי ששט שמו ללשון צב"ד ומאן זה יחברר האמת ויתודע שקרם הך הוספה הוא שלא מדברי הרמב"ם שהרי הרמב"ם לא פרט בדבריו רק דאפשר לידע אמתה הדבר שלא מפייהו כמבואר למענין בדבריו והייט משום שבידעו לברר ובאשר עשית סמוכים לדבריו מהא דעוק פלוגי וטעור הוא שהוא ג"כ משום שבידעו לברר דמי יבוא ללשון שמה' גם הרי"ב"ש עם כי בחמילת דבריו הזכיר הך מלהא דעתיך להגלות עכ"ל צ"ל דאש"ם דבריו לא הזכיר להך מלהא כלל ורק סמך על הך סברא לחיד מפני שבידעו לברר וילמד עליון מהחזקתו שגם בחמילת לא נקט זה לעיקר רק דמעתה הוי בזה סברא לחיד דמפני שבידעו לברר וכמו שכ' הרמב"ם ומהא שחא אודא לה הך חשבה שהש"ס כח"ר צנידין דידן גם לפי הידוע השם של האורים כיון שצ"ד חין מי שיבוא ללשון עד שפ"י טבל לבוא לידי ציור דזהו הכל משום שמתקן אחר דברי האורים במה שהוסף מדעתו וכבר נתבאר דחין זה עיקר :

דע דמדברי הרי"ף שהבאנו לעיל י"ס ללמוד דהגדה הראשונים שמתקנים האש"ם או הקרוב על הך פלוגי או פליחא ששם כן לא בעינן שהאש"ם הגדלה צב"ד דווקא אלא כל שמתקנים כן אפי' בינם לבין עצמם שלא צב"ד יכול העד השומע מפייהם לאסרהו עלייהו צב"ד וסמכין ע"ז בין לענין איכורא ובין לענין ממונה שהרי כן מבואר להדיא מלשון ממה ש' ובין דמודעי ליה הכי הרי איהחזק גבי דהאש"ם סהדי כו' כרי ליה להסדא למשקל שתייהו ולמסדה עליה דהאש"ם גברא או אחתה כו' וסמכין ע"ז בין לענין איכורא ובין לענין ממונה הרי שגהדה הראשונה קרי י"ס בלשון ידעיה בעלמא וכיון דמודעי ליה כו' והייט משום דהגדה הראשונה הוא ש"א צב"ד לכן לא שייך למקרי בלשון סהדותא ועוד דאש"ם איהא דהגדה הראשונה בעינן ג"כ סהדיה צב"ד ח"כ למאי דלריבין להך הגדה שיהי כלל ואודרה להרי"ף

מידו גילוי מלהא בעלמא דלחמן בש"ס מהפסד לכמה אפי' כל אחד ואחד לפי ענינו ועיין במס' כהצות דף [כ"ט] ומה שפירש"י שם אך הא וודאלי דחוק הוא ממלהא דעבדא לגילוי ודוק :

והרי"ף ביבמוח כ' ח"ל ובין דקיי"ל דאשחמודעינהו להדין פלוגי גילוי מלהא בעלמא הוא ואפי' אשה וקרוב מהימני דלאו אמתא דאישורא קמסהדי ולאו אממונה קמסהדי אלא מלהא בעלמא הוא דמגלי דהדין ניהו גברא פלן והא ניהו אמתא פלניתא וכיון דמודעי ליה הכי הרי איהחזק גבי דהאש"ם סהדי משמא דהא קרוב או ממונה דהך אמתא דהא ניהו פלן והא ניהו פלניתא שרי ליה לשהדא למסמך אשומייהו ולמסדה עליה דהך גברא או אמתא בין לענין איכורא בין לענין ממונה דווקא היכא דליכא שחדא עכ"ל הרי שגם הרי"ף דעתו דהך דגילוי מלהא מהני גם לענין ממונה וכדברי הרמב"ם ועדין טפי ממלהא דע"ז דלא מהני לענין ממונה אלא שמדבריו נראה דמחלק במונה אחריתא בין מלהא דע"ז ובין גילוי מלהא בעלמא והייט משום דבשעה שחיד אינו מעיד על מלהא דאישורא או ממונה רק מלהא בעלמא קאמר דהדין הוא גברא פלן עכ"ל וכן דקדק מדבריו הרי"ב"ש בסי' ק"פ דבעינן דווקא שיאמר כן קודם מטעם והביאו ה"ב בסי' קנ"ז ואף שהב"י דחה דבריו מ"מ לא טבל להכחיש שלשון הרי"ף משמען דברי הרי"ב"ש וגם זה מדויק בלישון דהש"ס דלשון גילוי מלהא בעלמא מהפסד יפה כדברי הרי"ף וכפירוש של הרי"ב"ש עוד הביא ה"ב בשם הראשונים שפי' לדברי הרי"ף דבעינן סהדיה מסלפ"ה ולו מקרי גילוי מלהא בעלמא והראשונים דחה זה עיי"ש והוא במדרכי בפי' מטה חליה ועכ"פ מדברי שניהם נלמד דהך גילוי מלהא דלחמן צ"ב החולץ מהני גם לענין ממונה ובגוף הדין שניהם שוים ולא נהגין אלא בפירושא דגילוי מלהא גם הראשונים והג"י במס' צבא במה כתבו בקנהא לדברי הרי"ף כאשר גם כח"ר הביא לדבריהם :

ומעתה מאי דרמי בספר בני שחאל פסקא דשו"ע אהדידי הנה לא על פסקי השו"ע לבד חלונתו כי אש גם על הרי"ף והרמב"ם בעלמא דהא צ"ל המעיד באשה שמה בעלה וודאלי דחין היוצקין יורדין לנחלה על פיו ואילו בזה דאשחמודעינהו כתבו להדיא דמהני אפי' לענין ממונה וכיון שכן וודאלי דליכא לחדוי כחירוטם של האורים בשינוי קמח ובקלה"ה ובטורה גיטין דהך הכרה דפ' החולץ אינו אלא חשבה דרבנן דלו יכא כדבריהם מ"מ אכתי תקשה דמג"ל להרי"ף והרמב"ם למילף מזה דלחוי מהני לענין ממונה ולי משום דגם שם הוא רק מדרבנא ומדלורייחא לא חיישין שיאמר המוכר את שמו זה וודאלי דאש"ם כלום דהא בקיום שטרות דאש"ם מדרבנא דמדלורייחא עדים החמומים על השטר כמו שנתקרה עדות צב"ד כדלחמן צב"ה דוכתי ואפי"ה חין הקטן נאמן להעיד רק דבדלו יוכלו להעיד על מה שרצו בקטע וגם זה בליקוף ע"ל עמו אצל לא להעיד בקטע לבדו מבלי לירוק עד אחר ואילו בזה כן' הרמב"ם דאפי' קטן המכיר ובין נאמן להעיד לבדו ועוד שהרי אף בעדות אשה שהקילו בה עובא אפי"ה חין הקטן נאמן רק במסל"ה וא"כ מנ"ל להקל לענין ממונה יותר מלעדות אשה' וגם להשוואה יחד נמי חין נראה מסברא דהא חזיק דלענין ממונה מחמירין טפי שהרי חין הולכין במזמן אחר הרוב ומכ"ש שחין להקל בממונה טפי מלענין עדות אשה ובצ"כ צ"ל דפשיטא להו להרי"ף והרמב"ם כן או מסברא או משום דהכי משמע להו לישנא דגילוי מלהא בעלמא או משום כיון דחזיק דסמכין עלייהו ואפי' שלא במ"ס עינן ואפי' לכההילה ולא מהדרין אחרי עדים כשרים כל ש"מ דברירא מלהא וליח ביה שום ספיקא ולכן יליפי מיניה גם לענין ממונה וכיון שכן וודאלי דגם לענין השאש דלורייחא נמי סמכין עלייהו ועוד שהרי הרמב"ם כתב להדיא וכן בשאר עדות של הורה [וביניו לפי ג' הרי"ב"ש שהוא עיקר ופסקא] ש"מ דאפי' בדלורייחא סמכין ע"ז ואפי' לענין ממונה ועוד לא ידענא מאי שייך לומר לענין ממונה שהוא מדרבנא ומכ"כ בזה בקנהא דמדלורייחא לא חיישין שיאמר אש שחדא בשעת הסכנה כוחצין אש"ם שחין מכירין הוא תחיה דחין שמה הסכנה רחיה כלל דהא הקטן כן אלא בשביל שלא תאמנן וגם איכא חזקה דחין אדם חושב ולא

פי רוס מעב"ת דבר עסק ד"ר שזמן לגי וזו חורף השאלה להא נחלמנה והיה לה על בעלה כחובה וכו' ע"פ חמשה עשר מלה זכאים ובעלה היתה אחרי כרבה בחים וקרקעות וגם נאלחו אחרי יחומים גדולים וקטנים והיתה עמם ערך שנים ושלש שנים ועדיין לא נשבעה על כחובתה והלכה ונאלח לחם אחר והכניסה לו בנידולא חת כחובתה וכו' וכעת רוצה לגבות מהקרקעות אחר חוב ה"ל וקודם זה מכרו לו היתומים הבזכה מרשו וקלרו מהשדות שלהם וקפסו עליו במלטה וגם השכירו לו את הבתים בעד שלשים ר"ל לשנה ונתן להם לערך חמשה עשר ר"ל דמי שכירות ועדיין יש לו לדור שם כמו חצבעה חדשים ורוצה לתפוס את מורה דמי השכירות ודמי הבזכה בחובו והיא אינה רוצה לשבע על כחובתה והיא מאלח בש"ת הגאון ר"ע ליגר ר"ע שכתב בכעין זה בס' קל"ג ב"ש וז"ל עוד יש לדון בנ"ד בענין דירת הבית שהיה לבעלה זכות לדור עד תחילת שנה הבאה ד"ל דגם היא [האלמנה] יכולה לדור בה בחנם כיון דבעלה זכה בבית לדירה משועבד לה בחירת קרקע לכחובתה ואף דמשעבד גם להמשיך על שירות משנים שצברו וגם משנה זו מ"מ בתחילת שנה זו דוכה בע"כ על שכירות שנה זו הוה כמו דלקנה והלוי כלוגמא לזוה ולזה וקנה וכו' א"כ נלמד מדבריו בנ"ד שיכול לתפוס את נותר דמי השכירות ואין להם לגרש מהדירה עד חלוט שנה וגם בשער משפט חלק שני סי' ט"ו מביא חידושי ריטב"א מכחובות פרק אלו נערום הרי זה דומה להא דלמריק החם היתה להם חביתם פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאילתה ואין חייבין בלוגמיה כללו שגר חביתם בית ומת משתמשין בו כל ימי שכירות ואין חייבין בשכירות אלא כל היתה להם חביתם אחריות נכסים ואף שהעבר משפט שלפני שם בדבריו ומסיק דלא משכחת דינא כ"ל בשביר דרו כל השנה אבל בלא זה יוכל לגבות משך זמן הדירה בחובו מ"מ בדין דין משמש שהוא בחוקת השוכר ואם יאמר הדין אף דלא נשבעה יכול לתפוס אף גם דמי השכירות יכול לתפוס ואינם יכולים היורשים להולילו מהבית שהוא דר בה אף מה שצמוד לגנדי לפיכך ריב"א הא מדשכר לומר בעד ה' והוצים שכריו והמשיך לומר וכו' והוצים השוכר נאמן וכחכ בניחובות בדיני הפיסה סימן כ"ב דווקא שכתב דר זו השוכר אבל אם עדיין לא דר בו רק חצי השנה יכול המשיך להולילו והמשיך מוחזק בקרקע שלו א"כ משמש ה"ה אף אם אין מחולקים לא על הקרקע ולא על המצות מ"מ לטעם שיש יכול השוכר לתפוס מה שעדיין לא דר בה וכעת לא השפיק לו הזמן לעיין בזה כי אפשר שיהיה בכל זה כי השליח נאמן לדבר ואף כי יפלי הרארי דברים בעיקר הדין אם יכול לתפוס כיון שעדיין לא נשבעה והיתה רוצה לישבע הן מחמת כי נפשה יודעת שכתבה דברים אינה יכולה ואף אם היתה יכולה לשבע ולשבע על פחות ג"ז אינה רוצה מ"מ וזאתו ואינה מחיות דשתי לגי רוס מעב"ת אשר נהירא ליה שצ"ל התלמוד והפוסקים ומה אפי' להרבות שמי והעיריות חנם ע"כ יהיה נא כללו הייתי פורטם והשיבתי ע"ז כפי שאלם רוח בינתו דמר מלחא ב"שגמא כי משתוקק אני חמדי להשיב איזה דבריו הנעמיים לטעום לך טעם אמריו ובהם אשיבם ואשתמחה מרחוק מול הדלת כבודו השוכר והלפה על חשבתו הסארה והמזקקה כחכ מושג ועל משמרתו לעמוד הצד עת יבא דבריו דבריו ידיו ללח יעקב משה במוה"ר חנוך מופ"ק ה"ל:

ואם חלי לא יפיק הזמן אלא כבוד תורתו להשיבתי חמדי מחמת חיות סידרה אפי' תשיבתי להשיבתי בחלח זמן שיהיה ויכול כבודו הרמה לטלח החשבה לך"ק נ"י סו"ע ז' ליד הדין המכיל מוה' שמואל ויבא ליד אף ריקם לא ישיבתי נאום משה הג"ל :

סימן לו

בעיה יום א' חיי תשובה לפרק פ"ק סי' ס"ב :
לכבוד הרב המופלח חריף ושנן מוה' יעקב משה
נ"י אב"ר רק"ק שטאלאויטש :

תשובה זה ימים הציני מכהב במסק דין אחד ובעת ההיא

להר"ף העיקר חלו בזה כמה שהגדה הראשונה היה שלא בדרך עדות אלא בדרך ידיעה בעלמא ולהרמב"ם נמי ודלוי דלא בעיק שהיה בדרך דווקא דאסו האומר מעוף פלוגי ומהור הוא בעיק שילמד כן בנ"ד ובה אורח לה גם החששא שניה שחשש כח"ר בנ"ד כמה שהגדה הראשונה היה חזק לב"ד ודו"ק :

העולה מחזק מה שכתב להר"ף והרמב"ם והר"ש והג"י מהני רק סהדוהא דאשהמודעיהו אפי' לענין ממונה ולא מפני שהוא השאף דרכן אלא אפי' בדאורייתא נמי מהימני להרמב"ם מפני שבידינו נזכרו ולהר"ף מפני שאמר קודם מעשה וכוותיהו נקטינן וכן פסק בשו"ע ח"מ סי' י"ט ואף שבמרדכי ב' מלח חליה הביא עוד שטה אחרת בשם רבינו ברוך דהך אשהמודעיהו קדמא ב'פ' החילק מיידי במוחזקי בו שהוא אחיו דמיתא רק שאין אט יודעין אם הוא אחיו מאביו או מאמו דמן הדין חית ליה למיזל בחר רובא ורוב אחין הן מן האב [ויך רובא לא מליט בש"ס רק כמה שאמר חמס' כחובות דרוב נשים בחול' נשאות א"כ מליא נפלא דרוב אחין הן מן האב כן פלתי בתשובה נח"א ואכמ"ל] ולכן מהמנין להו לשה וקדמו משם דאפי' רק לרווחא דמלחא ולפי זה יהיה פירוש דגילוי מלחא ממש כמו דמפרשין בכחובות דהא דנאמן להפיד בגדל מה שראה בקטט וקחש' בידיהו נאמן למד וזכרתי בפלוגיה שילחח בהיטמא כו' וקאמר עלה בגמ' מ"ט כיון דרוב נשים בחול נשאות גילוי מלחא בעלמא הוא ועיין רש"י שם ולפי שטה זו אין כאן ראייה כלל דסמכין ע"ז לענין מידי דאורייתא אף כיון דהמרדכי הוא יחיד נגד כל הך רבוחא וגם בש"ע לא הביא דעה כלל ומסתמכות דבריהם נראה לכולה מלחא מהימני להו אפי' בחזק מוחזקין לומר קים לי כהך שימחא דיהידלה היא נגד כל הך רבוחא ונגד פסק הש"ע וקס ליה הך דינא כדכתיב לעיל דאפי' במידי דאורייתא ולענין ממונ נמי מהימני וממילא נשמע דאפי' למסרף מלקוחות נמי סמכין אשהדוטיהו דהא בשכירות עיקר מלחיהו הוא למיסרף מלקוחות וא"כ סמכין עליהו וכדאיתא בס' מ"ט :

ומעתה בזה דנ"ד הא אהניא לכולה פירוש דמפרשין להך דגילוי מלחא בין לפי' הר"ף לפי מה שהבין בו הרמב"ם וה"ל הרמב"ם וכן לפי' הרמב"ם דהא מוחזקינן לכהן שיהיה שיראה ובידינו נזכר אמתה בכל עת כי לטעם רחוק מפה רק שיעור פלוג' א' ואשתי יחזיקת נמלחא תדיר בפה וגם כי הוא מקום מלמד וזה המנוח היה ידוע ויכר שמה וגם כי אמרו כן שלא בשעת מעשה ולפי תומם רק כדדי להרשם וזכרנו בפנקס הח"ק בין המתים ובפרט שהגשים מקפידות ע"ז מאור שלא לשנות את שמו ולא להחליש בלחך בספר הכרזן של המתים כי נאך הוא להם ברבות הימים לידע ולברר מתי ובחילה יום יהיה ה"ל וגם כדדי להשתמש על קבוצ להחפול בעד המתים ולעון פללי יחשך להם לשנות את שמו בספר הכרזן כידוע משפט הנשים לך נלע"ד פשוט דוכל לסמוך על הך סהדוהא שהגידו העדות מה ששמעו מפי הנשים אפי' לענין ממונה ואפי' למסרף מלקוחות וכן הן אותן הדברים שרמתי בקצרה לחמתי וז"ל חלי אלה דברי ידיו ע"כ ד"ר מ"ע ב"ל מד"ל פ"ר מ"ג נ"י :

סימן לו

בעיה

יום א' ויך כיון תורה לפרק פ"ק שטאלאויטש :

אל הארו אביר בלבטן יפה נוף • משוש הארץ ה"ה הרב הסאוה"ג מעוז ומגדול התירף ובקי כל רז לא אנים ליה נ"י פ"ה בבוד שם תורתו מוה' ד"ר מ"ע ב"ל נ"י שרומ לו ולכל הסהרופים בציול :

שאלה אחד"ש כמסע לכבוד תורתו דמר בלתי לשאול את

הוא דמהני הפיסחו בכל דבר והיינו שחיפשו לנשקן בצביל המניע לו כיון דחיובו ברור אבל הפיסה דספק פלוגתא דרבוהא שהסכימו הפוסקים דלי הפס לא מפקין מיני' בזה לא מהני רק אם חסם אותו דבר עלמנו שדנין עליו אבל הפיסה ד"א לא מהני כיון דלחן חובו ברור דהא אם חזר לידך והפס מיני' בחזרה נמי לא מפקין מיני' והש"ך בספר חקפו כהן העלה דלשיטת הרמ"ם מהני הפיסה בכל דבר אפילו בחפסיה דספק פליגתא דרבוהא עיי"ש במש"כ מסי' ק"ח עד סי' ק"ד והובא בקצרה בלוח' בקונטרס החפסיה והלוח' עלמנו דערו להכריע במהרש"ל עיי"ש במש"כ :

ומעתה נחזי חן בנ"ד והנה לשיטת ר"ח וודלי דלא מהני הפיסה בממון זה כיון דליט משועבד לכהונה ולשיטת המהרש"ל אפילו לדעת הרמ"ם נמי לא מהני חפסיה בנ"ד דהך דנ"ד וודלי דדמי לחפסיה דספק פלוגתא דרבוהא כיון דלי חזרו היתומים ומפסו ממנה בחזרה וודלי דלא מפקין מינייהו ולא גביא אלא בשבועה אלא אפילו לשיטת הש"ך דמהני חפסיה בדבר אחר אפילו בספק פלוגתא דרבוהא הנה לשיטת המרדכי הך דנ"ד לקנסא דקדן דמי כיון דלחן לה שבועה כלל על המעשה אלו שחששו ודברי המרדכי אלו הובאו להלכה בסמ"ע סי' ה' ס"ק ח"י ולא מילי' לי' להש"ך דלפני עלה ואפילו אם נאמר דהש"ך כליג גם בזה ולא קומחלין בין קנסא דקדן לשאר קנסות ושאר הפיסות משום דמ"מ אפילו בקנסא דקדן הנס שחש משועבד לו מה שחפס מ"מ יכול לחפס למשכון עד שיהן לו אם שלו אפ"ה בנ"ד וודלי דלא מהני הפיסה לבד' חדש שהרי הר"ן צ"פ הכותב כהן וז"ל ודוקא הפסיה משה אכל הפסיה משגלתי כיון דמפיהו לא מקיני לא מפקין מינה והדר נא גביא אלא בשבועה עכ"ל וכן קמדיק הב"י בשולחן ערוך בנשואי נכחוב אם חפסה מעות וצ"ח בנ"ע סי' י"ו סעיף י"א ובח"מ ובצ"ש שם והביאו גם הסמ"ע והש"ך בח"מ סי' פ"ז עיי"ש והרי הדברים ק"ו ומה בנידון דהר"ן דחפסה משגלתי דליח לה שבועה עלייהו דהא דהר"ן ע"כ דמיידי לבתר הקנה הגלומים דח"כ גם בחפסה מעות נמי לא מנבינן לה דהא מעות דין משגלתי יס בזה ואפ"ה מזה דהיהומים יכילים לשלוחי לה בוחא ולא תוכל לעכב המשגלתי עלמס צע"כ דהיהומים לך מפקין מינה וכו' לא גביא אלא בשבועה וא"כ מ"כ בנ"ד דלחן לה שום שבועה על המעשה ה"י כלל דמפקין מינה וכו' לא גביא אלא בשבועה והך דינא ז' ר"ן הוא מוססם להלכה בלי שום חולק וגם הש"ך עלמנו הביאו לפסק הלכה בסי' פ"ו ח"כ לנאורה פסקי דהש"ך סתרי אהדי :

אך בלחמ חן כהן שום סתירה כלל משי דטובא חיכא לפלוגי ביניהו דבשלמא בזהך הפיסה דמיידי בזה הש"ך דהיינו בספק פלוגתא דרבוהא דהפסיה הוא משעס ק"ס לי' כהן מ"ד דמזהה אותו וקמחייב לאידך ולכן בכה"ג עבד חיש דינא לנפשי' כהן מ"ד וכמו שביאר כ"ו הש"ך בלחיות בסי' ח"כ עיי"ש יבך שפיר מהני חפסיה אפילו בנ"א כיון דליח במוקס צ"ד קחי וליח היה הב"ד כוסידם כלוח מ"ד לחייב לאידך וודלי דהוי מחשבים אותו בזה שובלו ואפילו בנ"א בבדי לקיים פסק דינא ולכן גם איהו מני לנעבד קן לחפס אפילו דבר אחר למשכון כמו הב"ד אבל הך הפיסה שהובסם האלמנה מנכסיה בעלה לבנות בלא שבועה הרי הוא שלא משנה הדין דהא מן הדין לר כה לישבע ורק משה דמדרבנן לא נההינן נכסי' לכן לא מליע לחפוקי מינה וזה בלחמ הסכימו כמעט כל הפוסקים דמשההינן וי"ן שכן זהו דוקא אם חפסה אותו דבר עלמנו שהובס נעכב לעצמה לחליטין וזשים דלמחרה חן חפס' ודידי הפסי ובצביל שד"יבם בשבועה מדרבנן לא מלינו לחפוקי מינה משום דבדרבנן לא נההינן נכסי' אבל להבוס דבר אחר למשכון וודמי דלא תוכל לחפס היהומים מביירים עליה אם הדין שהמכנסם הא חדרבה היא מנעבד עניהם אם הדין בניהיה לישול בלא שבועה וזה וודלי דלא מהני חפסיה בנ"א דכיון דסוף סוף לריבין לחפוקי מינה חובה הדבר שהפסיה מפקין מינה בחזרה יתי לא

היהא לא היינו מפנה מכל לך ולא יכולה לעיין בו אפילו דהך העברה בעמחא וכן כה וכה י"א הדבר מלבי ענה מברתי וחפשי אחרי מכהבו ומלחחיו והנהי' להבי' כפי אשר יראה לע"ד הקלוק' והנה אם ה' חפסיהו מועלת בנ"ד וודלי דהוי מסתבר לומר דדוקא בזה שכבר דר בו הוא דיכול להחזיק אבל בזה שלא דר בו עדיין וודלי דנוקרו היתומים מוחזקים כדקיי"ל קרקע בחזקה בעליה עומדת וכמו שכתב גם מעלתו להוכיח מהא דמשביר אימר בוא' והסוכר אומר ב' והיא מדברי המרדכי הובא בסמ"ע (סי' ע"ז ס"ק ה') עיי"ש ואין חולק בזה ודברי הריטב"א נריכים ער ובר נגר להלמס וספר שער משפט גם השבועה ר"ע היגר חיס' ח"י אך לא נחיתא כ"כ לעומקא דהך דינא משום דלע"ד ברור דבהך דנ"ד חן חפסיהו מועלת כלום ואפ"ה בזה שכבר דר בו וכן בזה שחייב בעד ההבואה שלקח מהם העל ג"כ חן חפסיהו כלום והיינו משום שהבואה שלקח מהם העל לפי מש"כ מעלתו הוא ממה שזרעו היהומים וקלחו אחרי מוח חביהם ווא"כ דין פירות יס להם שאין האשה יכולה לבנות כהונה מהם אפילו לבתר הקנה הגלומים שזרקו דכהונה נבית מהמשגלתי מ"מ מפירות חניה גובה חדש דהא אפי' מהשכח חניה גובה כדקיי"ל בצבורות (יב א') ואפילו לאחר הקנה הגלומים נמי חניה גובה אפילו מהשכח דזהו הדין הקנה הגלומים כלום וכמו שהוא מפורש בשו"ע ח"ב סי' ק' סעיף ב' ועיין בצ"ש ובח"מ ס"ק י"ב ווא"כ מ"כ שחניה גובה מהפירות דהא פירות עדיפי משכח חדש דהא בנ"ח בעלמא גיבה אם השכח ואפ"ה חנו גובה אם הפירות וכדאמר שמואל בצ"מ (ע"י א') שבה חן אבל פירות לא וא"כ אלמנה שאינה גובה מהשכח משום דמקולי כהונה שו' כהן וכדאמרינן בצבורות ח"כ מ"כ שחניה גובה מהפירות שזרעו וקלחו היהומים אחרי מוח חביהם וזה פשוט [ובפירות שהזכיר שם בח"מ חנו עיין ללאן משום דהוא מיידי מהפירות שזרעו נחיי חביהם] וכן נמי שכירות הבתים ואפילו בזה שכבר דר בו מ"מ לפי מה שזכרנו במכתבו הוא שהיהומים השכירו הבתים לאחר מיתא חביהם וא"כ מקרי רחוי ובמש"כ הני' במס' צ"ב בפרק המוכר אם הבית להדיא דזה מקרי רחוי ודברי הני' אלו הביאים הב"ש בסי' ק"ג ס"ק ז' עיי"ש וכיון שכן וודלי דחן אשה גובה כהונה מזה כדקיי"ל דלחיה גיבה מהרחוי ובמפורש בשו"ע סי' ק' עיי"ש :

מידו אחי חיכא למימר דלחן גוף המעשה משכיר הבתים וממכירה הפירות משועבדים לכהונה מ"מ יכולים לחפסם למשכון עד שיחזו לה מהביתם והקרקעיהם עלמס המשעבדים אך גם זה אינו וכדנשינן למימר לרמ"ה :

והנה מחזילה נבאר בקצרה שיטת הפוסקים בחפסיה ההלכית לנ"ד והוא דעת ר"ח הובא ברוב' וברמ"ם בספ"ק דצ"ק בסוגיא דפלגא נוקא דלא מהני חפסיה רק אם חסם דבר המזיק עלמנו אבל חפסיה בדבר אחר לא מהני והרמ"ם השיג עליו ופסק דלפילו חפסיה בדבר אחר נמי מהני עיי"ש ברמ"ם והמרדכי צ"פ המניח כ' וז"ל ואומר רבינו ברוך דנחין דברי ר"ח דדוקא בפרק דמשההינן מופי' אבל דבר דמשהלס מן העליה נראה כדברי האלפסי וכוונתו מוארע דפסק כר"ח ולא מסתמיה רק דטעמא דמחייב חותא בזה מלהא' והיינו משום כיון דקדן חנו משהלס אלא מופי' לכן לא מהני חפסיה בדבר אחר שאין לו שבועה עליו דהא חנו נאבד שור המזיק פטור מחשומין לגמרי ומש"כ אבל דבר דמשהלס מן העליה כו' טבל לשדש דקחי על שארי דיני קנסות דדוקא וההשוואה לדעת מהרש"ל שהבאר לקמן ח"ה וכן החזיק דבריו הסמ"ע בסי' י"א ס"ק י"ח עיין שם :

ומהרש"ל צי"ש בפ"ק דצ"ק הכריע דעת הרמ"ם ואפ"ה צ"כ כיצד בסי' ה' העלה דלפילו לדעת הרמ"ם דמהני חפסיה בכך דבר מ"מ זהו דדוקא בקנסות דהחזיון היא ברור אלא שאין לו דין בצבל לבנות הימנו משום דלא דיינינן דיני קנסות בצבל ולכן אם חזר המזיק והפס ממנו בחזרה וכו' מפקין ממנו אפילו בצבל דכיון דחפסם הרי הוא כו' לגמרי ובה

נבית אלא בשביעה וכמו שפסק הר"ן וסברא גדולה היא לחזק בינייהו וכיון שכן אינו מועיל הפיסה בנ"ד דהא לא עדיף הוא מינה :

ומתוך

מה שכתבנו נחבאר לו דוכל להשום שיטת הר"ן לדעת הש"ך דתפיסה דספק פלוגתא דרבוותא מהני תפיסה חפילו בנ"ד אלא דתפיסה האלמנה מלתא אחריתי ח"ת זה והיינו משום דתפיסה הוא בנ"ד כדן ולכן לא מהני תפיסה בנ"ד וכדכתיבנא . וזה נראה ברור בעיני אלא שראיתי להב"ש בא"ע (סי' ע"א סי' ח') שכתב בשם חכומה הר"ן בהך דל"ה דרב זצ"ל דהימדרה ותפסה הד שיהא דמסקין עלה בש"ס כהובות [דף ס"ד] השתא דלא אחרת הלכה לא הכי ולא הכי ח"י תפיסה לא מפיקין מינה וכחז' ע"ז הכ"ס וז"ל ומבואר בתשובה הר"ן דדוקא אם תפסה דבר ממה שהכניסה לו אז מהני התפיסה . אבל תפיסה ד"א לא מהני ומשום של דנוניא כחילו תפסה ד"א דמי כי במשום לא שייך שכן בית אביה עכ"ל הרי מבואר מדבריו דלכא"ל גם בספק פלוגתא דרבוותא נמי לא מהני תפיסהו בנ"ד דהא הך דלכחה דרב זצ"ל והאף שיש קצת לחלוק בזה בין פלוגתא דרבוותא ובין נשיא דלא אישטא בש"ס וכדמחלק מהר"ל בין תיקו לאיבעיא דלא אישטא . וגם הש"ך עצמו מחלק בזה"ל בין איבעיא דלא אישטא לפלוגתא דרבוותא אלא הך חלוקה לא שמים לי כלומר וכו' ושייך בזה בא"ת . וגם כי עס כל זה לא יתיישבו ר"כ הך חלוקה בנ"ד . ואין כאן מקום להאריך :

דנפוחת ולבלי עלמא לא מהני תפיסהה בדבר אחר :

אך

מ"מ משום הא לא הברא חדא דעכ"פ איכא ראייה מזה פס"י הש"ך דלא לשהקן אהדי שהרי הש"ך עצמו הביא דברי הר"ן אלו להלכה . ועוד דהסברא מזה עלמה היא ברורה ונסתה גם מבלי שום ראייה דוודאי כיון דתפיסהה היא בנ"ד כדן עד דמשמתיק לה לא מהני תפיסהה בנ"ד שהרי דעת מהרש"ל בגדולה מזו דאפילו בספק פלוגתא דרבוותא כיון דאין חיוב ברור לא מהני תפיסהה בנ"ד וא"כ נהי דהש"ך פליג עליו בזה מטעם דכיון שהוא חומר קיים לי כהך מ"ד חו הוי כחיוב ברור לפי דעתו . אבל מ"מ בהך תפיסה דהאלמנה כיון דהבירור הוא בהיפק שהיא מעברת עליהם חת הדין וודאי דמודה למהרש"ל דלא מהני תפיסהה בנ"ד . ועוד עיינתי בתשובה הר"ן . עצמו וראיתי כי מעיקרה דדינא פירכא וסגנה גדולה היא ביד הב"ש בזה שביע על שמו כי לא נמצא כן בדבריו כלל וז"ל הר"ן בהש"ב סי' כ"ב עוד שאלת אם חותו ממון האחריות יס לו דין בלאוהי הקיימין חפילו ומסתמא ממון הגדוניה הוא או למלא אחריו הך חזרו לעלמא והני אחריו נינהו וכו' וע"ז השיב הר"ן ומתחילה ביאר דין הבלאות דדינה כדן מורדה האומרת מאים עלי ולכן אם תפסה איהם לא הפסידה בלאוהי הקיימין ואח"כ וז"ל לשנן ממון האחריות נראה לי שאפילו הוא ממון הגדוניה אין לו דין בלאוהי הקיימין כלל דבלאות שאני לפי שהם מומחקים לאשה שאם הוצא לגט כהובתה טובה מהם ואין הבעל יכול לדחותה לשאר נכסים דקיי"ל כרב יהודה דאמר בפי' אלמנה המכנסת שם לבצלה היא אומרת כלי אני טעל והיא אומר דמים אני טחן לך הדין עמה משום שכן בית אביה ולא עוד אלא שאין הבעל יכול לחזקן לדעת מקנה מהמפרשים וז"ל נמצא שהם בחזקה שיהיה ונזקן קטי לאשה ולא מחזרת שפיר לבד ולכן נסתפקו בזה בש"ס אם הפסידתן לפי שאין בדין המורדה האומרת מאים עלי אלא שתפסיד שטובד שיש זה על נכסי הבעל אבל שורה הבעל בנכסים שגוף קטי לאשה לא אישטא בש"ס וכיון שכן הצי דלא לסיף עלה דווקא בנכסים שהן בחזקה בנ"ד כמו בלאוהי אחריו דאי תפסה לא מפיקין מינה אבל ממון האחריות חפילו טעם שהוא ממון הגדוניה אינו כדן זה שאין לה פלוגתא שטובד לבד והבעל דוחה

אומה משום שכן שרונה ואין כאן שכן בית אביה עכ"ל עיי"ש . וכוננו פשוטה ומבארת בלאו דין בלאו קמיירי ההם דהא לא פאל קם כלל על דין הבלאות ואפשר דבנידון ידידה לא הי' שם בלאות כלל ועיקר שאלת השילוח הי' על ממון הגדוניה אם יס לדמותן בלאות הקיימין ולזה ביאר הר"ן מתחילה דין הבלאות איך היה דיום אם היה לה [וייטו מני ששאל בא לדמותן אסדרי] ומסיק ואמר דבבלאות וודאי דהי' דין שאם תפסה לא הפסידה מפני שדינה כדן מורדה האומרת מאים עלי ואח"כ השיב על עיקר שאלתו על ממון הגדוניה דלא דמי כלל בבלאות דשאני בלאות שיש לה עליהן שטובד הנוף ובהו הוא דנסתפקו בש"ס ולא אישטא ולכן אם תפסה לא מפיקין מינה משא"ל במשום דנוניא דליה לה עליהו שטובד הנוף דהא הבעל יכול לשלקה במשום אחרים כיון דלא שייך בזה שכן בית אביה רק שטובד בעלמא חות לה על נכסי בעלה ע"ז לא נסתפקו בש"ס כלל דוודאי הפסידה במרדה ולכן גם אם תפסה מפיקין מינה כיון דאין כאן ספק דוודאי הפסידה ח"כ מאי תפיסה שייך בזה ואין כוונת הר"ן שתתפס המשום בעד בלאוהי הקיימין שהי' הבעל דבה שפיר איכא למימר דמהני תפיסהה דכיון דבבלאות עלמן אם תפסה לא מפיקין מינה לכן וכל לחשים גם משום וחל"ס אחרים משל הבעל למשקן עד שיקן לה חת שלה . וכדעת הש"ך דתפיסה מהני חפילו בנ"ד רק דכוונת הר"ן דהתפיסה משום הגדוניה בשביל הגדוניה עצמה כי השאל נסתפק בזה דאפשר דיש להגדוניה דין בלאות וע"ז השיב הר"ן דאין כן וכמבאר לעיל וזה ברור בכוונתו והב"ש שג בזה לכתוב בשמו בזה שלא עלה על לבו מעולם . גם האו"ח בקונטרס התפיסה בנ"ד לא שג בנ"ד בזה שרונה להביא ראייה עד דעת הש"ך דלא מהני תפיסהה בספק פלוגתא דרבוותא מלתא מהני תפיסהה בנ"ד אלא בשביל בלאות שיי"ש בדבריו ולפני"כ אין כאן חפילו דמות ראייה דשאני משום דנוניא דוודאי הפסידה במרדה ולכן לא מהני בזה תפיסה כיון דאין כאן שום ספק . דהפסידה אבל תפיסה בנ"ד בשביל בלאות דלא חבני לא אחרת הר"ן משא"ל וכדכתיבנא גם מש"כ האו"ח כן בשם הטור בנ"ד ע"ז לא נמצא כן בדברי הסור ולא ידעתי מה עלה על דעתו ואי משום דנקטו בלשונם אם תפסה מהם וכן הר"ן נקט בלשון אם תפסה ואין בלאות זה וודאי דאינה חפילו דמות ראייה דאיהו לשנא דהש"ס נקטו ועיקר דין תפיסה הבלאות קארו לאשמועינן ולא נחתי להך מלהא לאורויי לו דין התפיסה בנ"ד למשקן ואין שהוא דין בכל דני תפיסה יהיה הדין גם בזה וזה ברור והב"ש וודאי דלא כיון לזה בדמותו מלשון ודוק :

ובין

שכן תבעה ליקדמנה דנ"ד וודאי דלא מהני תפיסהה לנ"ד ע"ז דהא הוא לא עדיף מינה ולכן לא נתייחס לבאר הך דינא דשכירות דלהבא ודינא דמשמתיק ליה ודכוותי' יאר הדינים המהמתיקים חילו היתה תפיסהה משעל משום דלא לריבוק לזה בנ"ד כיון דאין תפיסהה כלום וכדכתיבנא . וזה מה שגנענ"ד בנ"ד זה . ואי ישראל יאילט משגיאות ויראט מתורמו נפלאות . אלה דברי ידיו . דוד מעביל במוהר"מ זל"ה חו"ק שטופך :

שוב

התשובתי וראיתי דאפשר דהב"ש קמדייק ממה שבי' הר"ן בזהם לשון וא"כ הצי דלא לסיף עלה דווקא בנכסים שהן בחזקה בנ"ד כמו בלאוהי אחריו דאי תפסה לא מפיקין מינה אבל ממון האחריות כו' והבין מהו הב"ש דגם לשנן בלאות עלמן נמי לא מהני תפיסה כי אם בדבר שהוא בחזקה כמו בלאות וכן נראה מלשון הב"ש בזה שסיים אבל ממון הגדוניה כדבר אחר דמי דהא נלקח מפיוס לשון הר"ן . אך גם זה אינו כלום דא"כ לא היה שום חזקן הנכסים בשביל הבלאות ולא בשביל עלמן כיון שזה עצמו בנ"ד בחזקהה אם כן חובל לתפסן מזה עלמן ואחתי אין בשביל בלאוהי כלום אלא ע"כ דלא כיון לזה הר"ן כלל רק דכוונתו פשוטה על נכסי אן ברל הקיימין דמהני בזה תפיסה מזה עלמן ועיקר הדין תפיסה קארו לאשמועינן ולא קמיירי כלל מדיו תפיסה דדבר אחר למשקן בשביל הבלאות שהי' הבעל עד שיתורס לזה דכתיבנא . וזה פשי' דוד מעביל יל ה"ל :

מב

נחלת דוד

סימן לח

שאלות ותשובות

סימן לח

חזר הרב הע"ל וכתב ח"ל :

מלך חזן בחיים, ינצור שנות חיים ותלום, לידידי
הרב וידיד עמנו בניי - הוא יהיה כבוד הרב
המאורגן מעוז ומגדול חרץ ובקי מיני ועוקר הרים,
עדין לגלגן ולתאכזה ליי פים פים וכו' כבוד אדמו"ר
דוד מבע"ל ליי אכ"ר דק"ק סוסקס וכס"ל שלום:

גיה"ק קבלתי ויהי לי לעינים. והנה חמדתי למוות דעי אף
אני אף כי מצוהי לך עמדותי בקשרי המלחמה
מלחמה של תורה ובפרט לפני גדול כ"צ ע"כ זמלתי ואירח
זרחה אחזי מן אפלה על גילויי מה כינלה חסדתי ופדי עפי
חציד על קיזור דשתי אך תורה היא וללמוד אני לריק והגני
כהלמוד הן לפני רבואיו בקרקע אולי ירלו דברי ואזכה שיחמוך
ידי ואם לא אולי עוד אמלא מן בטיני אדוני להביני ולהדריכני
בנתיבי האמת וזה המלי :

מה שהעלה מעב'ה דמך דלח מהני השפה בנ"ד חף במה
שכבר דר בו לדעתה הקלושה איש מוכן האף דזה פשוט
ומצבור דכחוצה אשה אינה נצבית לא משבח ולא מרחוי אפילו
לכח תקנה הגלוים מ"מ לו יהא דניקוט וזה לשב'ה קיימת
דשכירות דהים מקרי רחוי גמור מ"מ וזה דווקא בעיקר הכחוצה
ותפסתה אבל דדוויאל ושאר ז"ב דין כשאר חוב כמצבור בכמה
פוסקים ומוסכם להלכה ברמ"א ח"כ"ס סי' ק' סעיף ב' וכח
הרמ"א סי' הניל' סעיף ה' ובמקום שמוסיפין שלש על מה
נמנחה לו כו' יש לו דין ז"ב ולא דין תוספה וכן"מ שם מצבור
החילוק וכן"ג היה נראה הנ"ל הכחוצה על חמש מאות ודברים
כמנוג ותוספת הכחוצה על חלף ודברים וזה נכון לה מחמת
השכירות על מה דר"ח ואף שההנהיג הוא לכתוב לן של חו"כ
כמו שמוסיף על מה דר"ח הכחוצה משלו עכ"ל וזהו דלח ישתנה
הדין בזה וח"כ נפל הדין במחלוקת ישנה חי ב"ח טובה מרחוי
לו לא וכח הכנה"ג הלך חו"מ סי' ק"ז ס"ק ז' בחלק ב"י
בשם הראש"ח ח"א כיון דליכא פלוגתא דרבוותא המע"ה וכ"כ
מהר"ם בהשגחתו השייכים לחלק ח"כ"ע ובכרע לאחר הקנה
הגלוים הובא בכנה"ג שם חו"כ בשם ר"ח וי"ק מסכימים
לדעה הרמב"ם ולאוי יחיד הוא בדבר והעלה שם להלכה כיון
דליכא פלוגתא דרבוותא המע"ה לגבי ב"ח או דדוויאל אבל לענין
כחוצה וח"כ יש חילוק שבחנה בין הפוסקים והראה מקום לחלק
ח"כ עלו ותסתמא הוא החילוק שהכרע בצבא"ט בזה"ע ח"א
ק' ס"ק י' בשמו' ואף דשם לא הוכרע הכרעת הכנה"ג להלכה
מ"מ מה שכתבתי בשמו הוא עיקר וחסן כן כלן בנ"ד דהבעל
מוחה השכירות בודאי תפסיתו מהני' חן בעיקר הדין

שנהלים הנ"ל דשכירות מקרי ראווי גמור ל"ט לריא כ' לענ"ד
שנה מקרי ולא ראווי והוא דבערן יס צטר קהני דבטר ראווי
והל' פי שנים לא בשבט ולא בראוי כבמוחזק * ואמח דבגמרא
ליק' תוויבו מחד קרא' מ"מ לריד לומר דחילוק גדול יס בין
שבט לראוי ואף דהשקקים כיט לפעמים לשבח שס ראווי היא
רק דרך שאלה צלמח ולא שס עקרי דל"כ קשה במחניהן
הרהי ל"ל * והנה לחת גבול והפרס מה נקרא שבה ומה נ"ר
ראוי היה לפע"ד דס"ל מ"ה שיש לו עיקר ויטור מכבר שיהיה
לביהן מוחזק בו לו מה שגול בו לח"כ הן שבה צלמח
דממילא הן שבה דלחי מחמת טרחה והולאה שבה מקרי ולא
ראוי ומה שכל עיקר לא היה לביהן מוחזק בו ראווי מקרי
ולדעה חלק זה פשוט ומוכח בכתבי מקומות וצפרס מדברי
הרמב"ן שח"ב לקח * וא"כ שכירות מבית שיהיה לביהן מוחזק בה
שבה מקרי ולא ראווי * אמח דלדעת הנ"ל יסייב דני דמר יוסר
בטוב והוא דטבל לימר גס דעת הנ"ל הוא דשבה מקרי ולא ראווי
דק קרא ראווי בשם המושאל.

אך באמת בדברי ה"ס ק"נ
מקלל ומרסל שלו שם שחמ
דטונתם דחקי רליו נחור :

שמאלו לרביט אפרים דס"ל ב"ח גובה מראיו כמבואר ברא"פ י"ג בטר ואף על פי ק סבירא ליה דב"ח אינו גובה משבח שהשנינו יומים דכמה חכמים נהגו הרב הש"ך לומר דס"ל לרבינו אפרים דגובה מיתומים משבחא דממילא ואם ק' גבה מגיע גרש דלא חגי' תשיעה כדכחוי מכל מקום איך זה מוסכם לדינא דהא הרי"ף והרמב"ן י"ר"י סבירא ליה דב"ח גובה משבח שהשנינו יומים כמו שהאריך הש"ך להסכים עמו בס' קט"ו ס"ק ל"ב והרמב"ן הוא מכה הסוברים לחין ב"ח גובה מראיו אפי' כבד וזו"ל דכל גבה דממילא ואפי' תפירה וזהו שובלי שופכי והוה המרי ואפי' הוליא הולאית וגעש נטישו והשנינו יתר על הולאה כיון שקרקע היה קניא ייה לשעבודי טעל הולאה מב"ח ושאר השבח טעל מיתמי וממקבלי מהנה עכ"ל [ומדברי הרמב"ן כלנו נטח דס"ל לחין בין שבה לראוי כמו שחקקי נשין] גם היום ס"ל ג"ב ב"ח גובה מיתומים שהשנינו ע"י מירחא והולאה כמבואר במעשה [פ"ו א'] וא"כ הבגא לדינא דמדינא שהיא כב"ח גובה אף לכתחילה משכירות בחים וכ"ל אם נימא כסברה הרי' ממקרי השנינו יומים ולא שבחא דממילא אכן לפי מה שאלאר עוד דשריחו אף שהיחוסים השנינו מ"מ שבחא דממילא אפרי א"כ הוא דין נטחם לכל הפוסקים דב"ח גובה משבח דממילא של יתומים וזה לדעת הרמב"ם :

אמנם לכל דבריו הנ"ל בין אם נאמר דשטרות רלווי מקרי
או שבה מקרי עכ"פ עיקר כחובתה והו"ל אינם
נעבים משטרות כוודאי כיון דלון נובין אוחס לא משבח ולא
מראוי חקן דעתי אינה מהיישבה בזה דהא כללוא היא דכחובת
אשה והו"ל לא גרע מזכור דקדוחל מזהא מחתיניהו האל דכבירות
והו"ל הרי מבואר בחו"מ סי' רע"ח סעיף ד' בהעמור וזובע
מהרמב"ם הגיה להם אביהם פרה מזהכרת או מיסכרת ביד
אחרים או שהיתה פרה רועה באפר וילדה כזור נפל פי גרים
וכבר ידבר הסמ"ע שם ולדעת הרמב"ם דין זה הוא גם לבדקן
דרכי ווא"ל שטרות בשים לא גרע משטרות הפירה הנ"ל ווא"ל
נאמר דשאי לן הכבירו היתומים מפרה שהיה מושכרת בחיי
אביהן ז"ל דהא מבואר בחו"מ ב"ב (קכ"ג פ"ג) ד"ה יהיה
מושכרת דלון נפחא מיניה מהו ועי"ש וכמעט שדכריהם מוכרמים
שם בש"ס בזה דקאמר דווקא דל"א חסדי מזוני ווא"ל כי היכי
דכזור טעל משטרות פי שנים ה"ל כחובת אשה והו"ל דמ"ש
ומזה נמי הוקשה לי הבנת ההלכות מחוקק סי' ק' ס"ק י"ב
דפירע דעיקר כתיבה והו"ל אינם נגבים אפילו משבה דמחילא
כגון נתיקרה האל בזה ט"ע מודי הרמב"ם ונהר"ל והרמ"ם
דדקלוא ואלים מקרי מוחק לנבי כזור דכזור פפא ובש"ל נתיקרה
כעצמא בשרי חו"מ קס"ו ס"ק ה' א"ל חס קן כתיבה והו"ל ה"ל
דמ"ש נגל :

וילדרא דמספרינא לומר מלחא חדחא היינו לומר דלדעם
הרמב"ם והמחבר דמסין דפרה רועה באפר וילדה
מקרי מחזק לגבי בכור ה"ה עלו דה חילוטא נמי מקרי מחזק
לגביה דמ"ס דבג"ז לרין להבין אליבאיהו הסתק בין פרה הב"ל
ובין חפירה והוו כובלי שלופי והיו המרי דלחמך דב פסא חסא
בגמ' דלרענן לא מקרי מחזק כיון דלחמתי הלא גם הולד של
פרה לחמתי ולמה ס"ל הרמב"ם דבזה מודים רבנן ובכר עמד
ע"ז בזהמים סי' קס"ז ס"ק ב' ומשמעוהו לשוט עה דמייירי
הסירה משוכות בקיי האב אך פסמא דלישמא לא מחמע הכי
גם מהמסמ' נמי מחמע דלא ס"ל הכי ו"כ היה נראה לי עי'
סלוחי דהיה קשה ליה להרמב"ם בגמ' דלחמך דמ"ס כי עלינו וכו'
מ"ס שבהא דמחילא ומ"ס לחמתי מחמע דגם רבנן ס"ל דשבהא
דמחילא מקרי מחזק לגבי בכור דק דלחמתי והלא לעיל הריא
בגמ' סעמא דקרא לרבנן דבשינן עד דמחיל לידו ומחמע
דבכרי לחמע שבהא דמחילא והל"ל הכי ומ"ס שבהא דמחילא
נמי רלוי הוא ומה ילא לו להרמב"ם דשבהא דמחילא מקרי
מחזק לגבי בכור לרבנן דיוטו לומר ארעמי לחבבה וע"כ כדה
סנהעברא חף ללחמך מיתה אביהן וילדה בכור עטל דה ויבולדה
פי גנים דיוטו לומר שרתי לחבבה כיון דהפירה לא לחמתי כל
הכבה קיבא מחמתי שלו הוה דק חפירה והוו כובלי שלופי והיו
המרי כיון דמחילא בשלם שבה מיתה אביהן ואלו בלא עליהן
בזהרה

שאלות ותשובות סימן לח לט נחלת דוד מג

דמה: לית דין וליה דין דאין לאו דין מחנה ולא טריף ממשעבדי ואף אם יצאו עדים ויטעו דמכר גנור היה אין צדק כלום מדלא שקיל וטרי הש"ס דבב"ב והייט ע"כ משום דהלילה נשכר דא"ל דכוחיה דג"ד כנל"ד פשוט :

ובבב"ב דשקיל וטרי מעב"ס בשכירות וי מקרי רח"י או שכן והביא מדברי הרמב"ם והמהר"ר בסי' רע"ח דאם הניח להם אביהם פרה משכרת או מוחכרת או שהיה חופה באפר וילדה טעל צה וצולדה פי שנים והבין מה דהרמב"ם ג"כ מפרש כהרשב"ם וההוא' דנוטל פי שנים בשכירות הפרה והרבי' ב' שיטות יהי שטח הרמב"ם עס שיטת ההוא' והרשב"ם וצולח זה חזי כי לא קרצ זה אל זה ומה שילדק להיות נפרד לא ילדק להיות מחובר כי הרמב"ם דפוסק כהך דרייהא חזי מפרש דנוטל פי שנים בשכירות משום דלהרמב"ם אחיז הכך דרייהא כרצון ולרבין וודאי דלא שקיל פ"ש בשכירות אלא דהרמב"ם קמפרש דנוטל פ"ש הייט בגוף הפרה ובשכרה וההוא' והרשב"ם דפירשו להך דרייהא דנוטל פ"ש בשכירות צולח לא פסקו כהך דרייהא משום דלא חזי כרבי ואין קיי"ל כרצון' אצל הא וודאי דלכ"ע אין הכוונ' נוטל פ"ש בשכירות הפרה וכן העלו האחרונים הכך דקצ"ה"ה וברצ בעל נחיצות משפט וגם צה דפרה רופה באפר וילדה ג"כ העלו דמריי דווקא בנהעברה בחיי אביהם ודבריהם ברורים צה ודלא כמלכות שדחה זה בשתי ידיים מה דברי ההוספות אשר צולח חזי דלא פסקו כהך דרייהא דכרבי אחיז והלח"י להאריך צמה שמחור דדברי האחרונים והמה כהו"ס על ספר ואני המה ממעב"ס חזי לא שח לבו לדברי האחרונים במקומם וחזי חז"ה ה"ל צולח יראה להביט ויראה כי כן הוא וצוה נסתר כל פלסול שם ודו"ק :

ובבב"ב מעב"ס דהך דריה דהמדרכי כ"ס מודי ביה והביא רח"ה מדברי הרמב"ם בפ"י כ"ל' צולח דברי הרמב"ם דפ' כיצד קשים להולמם כי דבריו בפ"ק צורר מללו דגם בקנסא דקין גמי מהני הפיסה גם בדבר אחר דהא עיקר דברי ר"ח נקצבו על הך מימרא דלגלג נוקח קנסא דמסקין עלה בש"ס ולי חפס לא מפקינן מיניה וע"ז קאמר ר"ח דלא מהני חפסיה רק בדבר המזיק והרמב"ם הביט עניו דגם בדבר אחר מהני הפיסה ח"כ הרי נהיה דגם בקנסא דקין ס"ל להרמב"ם דמהני חפסיה דר"ח דהא עיקר פלוגתיהו נקצב על קנסא דקין וגדולה מזו רוצה באר"ח לומר דלא משכחה לפלוגתיהו רק בקנסא דקין ולזה הקשה דמאי שייך צה לישגא דהכרעה כיון דלא משכחה לפלוגתיהו צנוגא אחריתא מייא צה כד השנויה בבאים אחריו בקנה"ח וצ"מ ואשכחו צנוגא דשיך פלוגתיהו גם צוולח קנסא דקין דהיינו צהמה שדוקה אדם או נקי צור ושא דלא שייחי ולא מצדיק צור רק ח"י הפס וח"כ שייכא פלוגתיהו גם צה וחזי שפיר לשגא דהכרעה אצל הא וודאי דבקנסא דקין גמי פליגי והרמב"ם יסייעתו חפ"י בקנסא דקין גמי מהני הפיסה גם בדבר חמר ולכן דבריו בשפ' כיצד לע"ז ליישגא' ובב"ב צ"ל ח' דהרמב"ם כהך כן לרש"ה דמלחא צכדי שיהיה דקין עולה גם לדשה ר"ח ולדידיה דה"ל דמהני הפיסה חפ"י דר"ח או לו עניו שחם צביעה לכך דקים לישגא קילחא אש חפס גוף צהמה ולא רוצה להאריך בלשון ולא נעלם ממני שהוא דוחק גדול עכ"ל בבב"ב להרמב"ם דחזי דחיק ומקיס אפשיה משום דבבב"ב דבריו סוהרים זל"ז' ודיוקן של הש"ך שמדייק מדבריו דהפיסה מהני בצפ"ק פלוגתא דרצוהא גם בדבר אחר עולה שפיר גם לפי מה שדחקני בן ודו"ק ולא הימא דהיי' קמדיחא ליה דמשגיחא ניה שטיח דחיקי אלא דווקא קאמינא דלח"ה הנה דברי הש"ך עמי שם צח"ב בסי' קי"צ סוהרים זל"ז' סהרי כהך שם צנוק' הסיומן להוכיח עוד דמהני חפסיה צהיקי חפ"י דר"ח לנעם הרי"ף והוא ממש"ב הרמב"ם לייבב דברי הרי"ף ששמיט ליה חיביעה דיש שינוי לנחירות משום דאין כ"מ לדידן דבאל הפס לא מצדיקן מיניה כלל וצהפס גובה ח"ג כיון דסלקא צחיקו וז' ע"ז הש"ך ואם חיחא דלא מהני חפסיה צחיקו דר"ח ח"כ אכנה הי"ל להי"ל לאהויי הך חיביעה כיון דחיחא נפ"חא לדינא היכא דחפס דר"ח דמשום חיקי לא מהני ואילו משום קנסא מהני חפסיה צל דבר כב

ספק פלוגתא דרצוהא לא בצנתי דפי מה שהבאנו לעיל דכל כפיסקים מודים דקין דמשחלם מניש לא מהני הפיסה דר"ח ח"כ צהא גמי גם הש"ך מודי דווקא צהפיסה דפלוהא דרצוהא ס"ל להש"ך לא הצטעק אש הפלוגתא דבר אלא חפ"י אש מחולקים כל מה שיחפס הוא כרופס אורו דבר אלא חפ"י אש מחולקים דבר פרטי כיון דהוא צלחרייה של צגל דיט כמוחזק ח"כ החפס פומד במקום הנ"ד שמהך אורו ועבד דינא לנפשיה ויוכל לחפס אף דבר אחר וכמו שכתב מעב"ס דמר חילו היה הב"ד פסקים כאלוהי מ"ד שמהך אורו ומחייב גלידך וודאי היו ממשכנים אורו וגו'ים ממנו בכל מה דאפשר ואף אש יארע שצורך כך יאבד ממנו אורו דבר שמחולקים צו מ"מ הוא חייב צלחרייהו לשלם מן העליות אצל צעצורא דכלתיה דרצ וציד דהרין הוא שהפסיד שטבד שלה על 'הבעל לכולי' עולחא רק הפלוגתא צגמ' צבלחרי' הקיימין אש חסול או לא ח"כ צורר כשמש דלא הובל לחפס רק צבלחרי' עולחא אצל לא ד"ח כי חפ"י אש היה צ"ד שפסקים כמ"ד דהטול צבלחרי' הקיימין עכ"ל לא היו צדיק מן הבעל דר"ח כיון דהבעל חזי מחוייב צלחרייהו ודמיא לקרן מל' ד' ופשיטא דהיא לא עדיפה מנה' וע"כ דקד הב"ש דריו: שחנה יטולה' חפס רק ממה שהכניסה לו כמו בקרן וצוה אפסוק ואסמ"י וחזי קידה קמי דמר ואף כי יאחזי מגדר הפוסק להרבות שימי לפני כבוד הרבה דמריי אף חמריה יטביר עלי מה וצדברה אף הפסם צולח אש ח"ה מורשה מפי כבודו דמר לסדר ספיקותי לפניו והני מהפלל עבור כבודו דמר יחס כסאו למעלה ראש כנפשו וכנפש העיני צבלחרי' המלכה להשוכה הרמה נאום יעקב משה צמה"י אלה"ה חפ"ק שאלאוויטן :

סימן לט

וזה אשר השבתי לו על זה

הגיעני מכתבו צביותי צנינאס וצין כה וכה הניב ומן הרגל ולא היה לי פנאי להשיבו לואה התחבתי ואחר עד כה עתה מכתבי וצאתי להשיבו בקצרה כפי הנל"ד :

והנה מלחא דפשיטא ליה למעב"ס דאף דכוחצין צשטרי ח"כ דידן שמוסיף לה מדעט מ"מ צשצ"ל זה לא ישנהה דין ודין נדוניה ח"ה ליה לענין גוצינא לענ"ד נראה הדבר פשוט צהפוק דאין לו אלא לשון השטר וכיון דנכחצ צלשון השטר כדי אשכחיה רחמי צעיני וצביחי ואוספיס לה כ' ורצה שישן כן גם צלי שום הכנסת נדוניה ח"כ גם צ' שהכניסה נדוניה מ"מ אין לה רק דין כהוצה לענין גוצינא ומשום דחמלי חללה לצעצורא ודקי"ל מדקדקין לשון ודין כ' ואף שמד עולמה הסברא פשוטה ואין לריד רחיה לזה עכ"ל לרש"ה דמלחא יש להביא רחיה מהא דאמרינן צמ"ס כחצוה (פ"ד א') צצונין דאולחיה עליו צ' כהוצה אהם של מלחיס ואחא של ג' מלחא צלח לבצוח מלחיס גובה צמונן רלשון ג' מלחא גובה צמונן שני כ' מדלא כהך ואוספיס חך מלחא המלחיס חמלי אהללה לצעצורה שיי"ש היטב כל הסוגיא ומסקנא דשעמחין והלבחא חזי וודי מן הגשולין ועיי"ש צרוס' ד"ה והלבחא דכהצו וז"ל ואור"ו דהכא אצ"ד דחייב הוספה ציטל אש הרלשון ופעמא משום דליכא שטרא צריחוסין אלא מהנהי צ"ד הלכך נחצבל חמלי הרלשון ע"ש שטר וח"כ ה"ל צי"ד כיון דלית לה שטר על הנידוניה צפ"ע רק שכלל צלשון כרובה ח"כ לכ"ע צמל חוצ הנידוניה והין לו רק דין כתוצה ואדרבה הך דנ"ד עדיפה ספי דחילו צכ"ג דבחצו ההוא' ח"ה לה עכ"פ מעיקרמ' מנה ומלחיס צחגלי צ"ד ואפ"ה אמרינן משום דאלימא לה מנהא דשטרא לכך מחלה לצעצורה קמא וח"כ מ"כ"ב צ"ד דלית לה ולא מידי על הגדויה ואף לא חגלי צ"ד רק מלחא ע"פ צלמל ח"כ וודאי דלח"מה לה מלחא דשטרא ואחריה לצעצורה דהנידוניה ונהר"ח לבצוח הכל צחריה כרובה והגע עולחן אצו אש מכר לו שדה וכהך ט עליו שטרא צלשון מחנה מי לא ח"ה ליה דין מחנה נכל הלטהו ושד כאן לא פליגי ההם צצונין אלא צבאיה ליה צ' שטרוח האחד צמכר והשני צמחנה או צהיפך אצל היכא דלית ליה רק חד שטרא

שאלות ותשובות סימן לט מ מא נחלת דוד

לפניו א"כ מדוע חרד את כל ההכרה האחת כיון שצ"ח וודאי דנקרא מעיין בלשון הורה דהא חפילו לעיין לטור בכל שהוא דלישין לה בזה"כ מאך מעיין הנאמר בזה"כ חפילו הכי פסק המהרי"ק עצמו דגם צ"ח מטהר בכל שהוא מפני שהוא מעיין גמור אלא דדשא הוא דלחיד בזה"כ וכמש"כ מהרי"ק בהשגחה שד"ש נ' וז"ל הא למד זה דומה למעיין שהוא מוקף גדר של חצנים כל סביביו ולא היה באפשרי לנכנס שם ולמלאות מאורו מעיין וצ"ח אדם והרס את המומה כדי שיכול למלאות ממנו דוודאי מעיין גמור הוא זה כיון שלא עשה מעשה בזה"כ המים וה"כ לא שגא עכ"ל מהרי"ק ור"ל דגם צ"ח הוא דכוונה' שהמפורס' חזן מפעולתו רק לפטות את עשר הארץ המכסה את מקור המים אבל המעיין הוא בידי שמים ואורח מעיין גמור יס לו אף לשהר בזה"כ וכיון שכן וודאי דחזן שם לא לפסול את כהן על בזה"כ לשון מעיית' ואל"כ צ"ח מהרי"ק עצמו שם כחצ' דבשיין דבניהא לתרייהו מי בזה"כ ומי מעיית' משה' דבשיין דבני אדם חרי מים נינהו מ"מ זהו רק לריווח דמחלה אבל חזן טעם לפסולו בשביל זה ואף שהב"י הביא בשם המהרי"ק לפסול בזה"כ מעיית' במקום בזה"כ עיניהו במהרי"ק עצמו סוף שד"ש ק"ו ודבריו שם נאמרו דבזה"כ מצלי בוס פלפול ורואה כמנהגו להאריך ובזה"כ נחצ' דבזה"כ כצ"ח הלה פסוקה' וגם כי נר"ח להגיה דבבריו וכמש"כ הב"י וכיון שכן יוחר נראה להגיה עוד דבבריו בזה"כ במקום בזה"כ דבזה"כ וודאי מסתברים דבריו לפסול משום דהוי שטי גמור דבור ומעיין חלקים גמרי דבניהא או שגיה דבבריו כמו שהגיה בעל גט מקשר דבזה"כ חזן שם טעם לפסול כיון דבשיין הורה גם הוא נקרא מעיין ואף חס נאמר דדעה מהרי"ק לפסול גם בזה"כ חס מכה עליהם לשון מעיית' ומשום דבשיין דבני אדם המה חרי מינים לכך הוי כשינה שם העיר מ"מ זהו דווקא במקומו דהוי נהיג' לכה"כ מי בזה"כ וגם מי מעיית' אבל במדינתו דלא נהגו כלל לכה"כ מי בזה"כ ואם מסתמא ככלל הכל בלשון מעיית' ובעירו דהרי' חס חששא חשבה כ"ח הנה לא במקומו ובעירו לבד הוא הך חששא מפני שאין שם מעיין כלל אלא גם כלל העיירות הקרובות והרחוקות אשר שמענו שמעם אף כי נמלא דבשיין חזיו מעיית' הנקרא ק"ר ע"כ ע"כ עכ"ל רוב השמיען הוא ממי בזה"כ וגם בזה"כ כן הוא וכמעט שכן הוא בכל המקומות דעיקר סיפוקי העיר הוא ממי בזה"כ וא"כ היה לו לכוה"כ צבט לפמ"ש' השופקים דבשיין למכה אורח המימות שרוב סיפוקי העיר מהם א"כ צווא וטווח על כל הניסין דמדינתו אלא ע"כ דמנהגים הוא לכלל הכל בלשון מעיית' כלשון הורה ובזה"כ לא ידעתי לחלק בין היכא שנמלא מעיין אחד או ב' מעיית' העיר הוא מן הבה"כ א"כ היה לו דבוק סוף רוב השמיען העיר הוא מן הבה"כ א"כ היה לו לכוה"כ אלא ע"כ דדעתינו לכלל הכל בלשון מעיית' סוף דבר חזי חיינו רואה בזה שם חשש ואדרבה חס יל"ה לכה"כ מלכד שיש בזה הך חששא דלא להוליא לעז על גיטין הראשונים עוד חזי חשש בזה יתבאר כשיי' מאחר ששינה מן המורגל ויבואו לפעולה ולומר שצ"ח חסרה היא ולחלל לדעתו יחזיק במנהגו כמלא ומקדם ולא יהיה לו נבון בזה כלל זהו מה שגלגל' דבין זה ידוע ד"ש דוד ע"כ יל מ ס ו פ :

סימן מא

בבית הרב השג"ח סופר וד"ר סוה' ירמיה' יוסף נ"י
רב וס"ק בק"ש שארקישיניץ :

תשובה צידון שחילתא דשחילתא קדמיה דבבר הפגונה חסר ר' חיים מסתאקושיניץ עיניהו בהג"כ צימני הבגדים ואין בהם גם אחד שחשב לס' חמלעיים כי טלמו סימנים גרועים כחיוור וסומק' וארוך ועז' וכדומה ולידוק סימנים גרועים לא מהני לכל הדיעות להחשיב חפילו כס' חמלע' כמבואר למעיין דבבר הפוסקים ואין מהלוצ' להאריך בזה חז' ש' למלא הרופא ומזור לה להוליא מכלי העינוק ע"פ הכרת הבגדים בצב"ש שלה וכל חביה אשר הכירו כל הבגדים שגלו בצב"ש ובהכרת הבגדים לא שייך הך חששא דבדמי אף

וכמש"כ הרא"ש בפ"ק אלא ע"כ דגם בחיקו מהני תפיסה בכל דבר עכ"ל הש"ך וזה סוחר בזה"כ למה שמדייק הוא טלמו מדבריו בריש הסימן שהרי גם כאן קמיי' בקנסא דקן אלא ע"כ כדכתיבנא דלעיל חליצה דלשיטת ר"ח חמרה למילתיה וי' לא סבירא ליה אז דלש"א קלילא נקט ודו"ק ואזי חמה על מעכ"ח כיון שראה חמילה דבריו חז' לא שפיל פניה לסופה ולא הכניס בזה"כ וז' :

עכ"פ

הנה נראה בעליל דלהר"ש וסיעתו מהני תפיסה ד"כ גם בקנסא דקן ולכך לא ברירא לי הך מנהג ובר מן דין אף חס נאמר דבבר המרדכי מוסכמים בלי חולק מ"מ אחי ח"כ למימר דווקא בקנסא דקן הוא דקאמר המרדכי למלא' ומשום דלח"כ הרה' למעלייתא דלינו רק קנסא ולא ממונה וגם כי חזי משהלם רק מנפול אבל בממונה א"כ שחזי משועבד לו רק בוק קנסא מהני לי תפיסתו ד"כ כיון דסוף כיון דממונה הוא ולא קנסא מהני לי תפיסתו ד"כ כיון דסוף סוף ממונה חזי לי גבי' וסברא זו נשמטה בשגגה ממכתבו הראשון ולכך לא ברירא לי הך מנהג לדמות בזה"כ לקנסא דקן והב"ש והא"ח וודאי דלא כיוונ' לזה דא"כ לא הוי לכו למילך לדינ' מדברי הר"ן רק מדברי המרדכי ובפרט הא"ח וודאי דלא טלה זה על דעתו דא"כ לא הוי מ"שה מידי מזה על הש"ך ודו"ק אלא ע"כ דכוונתו פשיטה דנפי' כן מלישנא דהש"ח הר"ן וע"ז השגתי עליהם דמדברי הר"ן לא מוכח מידי וכמש"כ במכה"כ הראשון ודו"ק ודע דבפיקר דברי הש"ך בזה"כ בס' ק"כ שחבי' מהר"ש דפ' כינר להשיג על המהר"ל ג"כ חזי מוכח כ"כ דשחזי נוקא דרגל כיון דמשהלם מן העליה א"כ כל נכסיו משועבדים לזה בשוה ואין כאן חסך מצורר יוחר מצבירו וא"כ מה תפיסה ד"כ שייך ביה והמהר"ל מיייר' בספק פלוגתא דבזה"כ חסך מצורר ובה"כ הוא דקאמר שאין תפיסה מועלת דבבר אחר כיון דלית כאן חסך מצורר שגלו הם דלים ואיט' ענין כלל לכך דלהר"ש וז"ל אלא שאין כאן מקום להאריך בזה וזה מה שחזיתו להשיב לו בדיון זה ומה ששאל רשות להציע ספיקותיו לפני לא ידעתי מה זו טענה כי ח"ל שצרי השגחה חיים נעלים ואח' אשר אדע חשיבט ואשר ישים חל"הים צפי אותו אדבר וזלתי לכפול הדברים הרבה פעמים אין דעתי ניהא מה כי זהו מאלו דברים שאין להם שיעור ומשגלם לא אמרתי קבלי דעתי והבומר יבחר ויהיה זה שום כנפשו ונפש ידיו ד"ש דוד ע"כ יל מ ס ו פ :

עוד

ואח' חמרה לרשום לזכרון כי עלה ברוחי בהשקפה ראשונה ליישב דברי הרא"ש דלעיל דלא לשחך אהרדי כלל והייט דעד כאן לא קאמר הרא"ש בפ"ק דמהני תפיסה בכל דבר חפילו בנזקא דקן אלא היכא דחייב צורר שהיך וודאי דקן אצל היכא דהוא ספק נזקא דקן עניונא דמיי' בפרק שני דהוא ספק בזה"כ הניק' דמשלם רביע נזק ח' חסם סתמא ולא כהן ח' חסם הבהמה והייט משום דהה"כ ח' חייב צורר לענין רביע נזק בממ"ל אלא שסוף דברי הרא"ש שגהה גבי' חשיבא דכשכח בזה"כ ח' ובה"כ הניק' ח' חסם נזק הבהמה גיבה ח"ג בממ"ל לא יחייב בזה וגם בזה היה נראה למר דגם זה ספק מיקרי כיון דחזי יודע מאיזה ד' בא עליו או מטעם קרן או מטעם רגל וכה"ל סברא לשחך במסכה יבניהו צסיגות דספק ויב' דמקרי הספק לגבי היב' ספק נזק וודאי אף דמגיע לי ממ"ל משום דחזי יודע מאיזה ד' בא עליו עיי"ש ברש"י אך לא נהקרה דעתי בזה דרתיק צעני שיקן הרא"ש לזה דמגיל' להמליא כ"כ חילוקים מדעתו ולא כחצוה רק לעורר לב המעיין חזי יעלה בידו ליישב דברי הרא"ש עד"ו ועיין דוד ע"כ יל הג"ל :

סימן מ

שלוש ונפ"ס לכבוד ידידי הרב הסוכה דיוק ובקי ירא
וחרד דבר ה' סוה' יעקב נ"י רב וס"ק בק"ש שאצק :

תשובה *מכה"כ קבלתי זהו זמן רב ובזה"כ לא היה דעתי להשיב כל חלולי הפלגה המוכ"ז כי אחרי כי הכל גלוי

מד

סימן מב

בך העיד לפנינו ב"ד חברהם בר' דוד בזה האופן: עס האט זיך גישטעלט אשטערנא און אזאכארע פון שטיינער אין קראסנע לינק וואס דיא וואשער איז זייער גערלחמיק און איז זיין גישטאנען אין שטראם און האט גופהין אז ב"מ'ן בר משה איז גיגאנצן און אלטווי עס שטראם און דיא שלארעט פון שטראם איז גישטאנען לרוחב הדביעט און דער וואשער האט דיא לאווע וואס ב"מ'ן העל'ט איז גיוועזן אין איר האט איר גיטרלנצן מיט גרוס שטורעם און אינפעט און וויא מע האט גינעפאן אז דיא לאווע איז גיוועזן אין גרויס סכנה האט מען און גיבוזין ט שרייבן ט דיא מענטשן פון לאווי זייא זאלן זיך ליגן אין לאווי כדי זייא זאל ניט פאר חספין דיא שלארעט האבן, אז מענטשן פון לאווי ארידער גליינט און און ב"מ'ן העל'ט איז גיבליצן. שטיין פון קארעט האט דיא שלארעט לאווי און ער האט ניט גיקענט אס האלטן ארבעט און וויא דיא לאווי און גילאפן מיט אינפעט איז זיא גילאפן אינעטער דער שלארעט האט דיא שלארעט אקלאפן גיטען דעם ב"מ'ן העל'ט און האט עס אריין גיווארען אין וואשער און אין דעם ארט וואו ער איז אריין גיפאלן איז דארטין גאר שטיינער פון דער זאכארע ווארעם זי אסאך נעמט אשטיק און דארטין איז ניט טיף און ער איז גישטאנען מיטן טרע אס שלארעט און דער קלאפן איז גיוועזן אין דעם ענד פון הארטן און דיא לאווי איז ווייטער לאווע'ן גילאפן מיט אינפעט נאך מיין אומדנא קען מען גיגארנעט ווערן פון דעם קלאפן פון שלארעט און פון דעם אריין פאלן אין וואשער אויף דיא שטיינער און דער ברעג לאווי איז גיוועזן הירך פון וואשער ב' ארשן און אין אקליינט וויילט בערך אמיטט אדער לויי האבן זיך גינעפאן אז ב"מ'ן העל'ט שטייט אויף דער זאכארע שטיינער אס אהאלצער גוף איז גיוועזן ארויס פון וואשער און ער איז גישטאנען וויא אומבאלד און האט ניט גיוועזן קיין קול און דער וויילט האט אים דער געראס ארידער גיווארען אין האט עס לוועפן גיטרלנצן אין אפאר קלאפער ווייטער האט מען גיוועזן דעם ב"ד וויא דיא וואשער טרענט אים אז עס האט גידוערעט לויי

סימן מג

בענין יום ה' כ' פרחשון תר"ץ סי' נס כ:

כבוד הרב המאמץ חרף ובקי כ"ש טה'

יצחק יואל ב"ר אבאד דקל לוב ע י:

בנידון שאלתו דשילתא קדמיה דדבר הכהן שנשא חלמנה ואח"כ טעם שהיה גרושה מקודם שנשאה לבצל זה שנחלמנה ממנו והקדושין היה בקטניה צעם הרעש ואביה לא היה צביו וצבולו כעם על אשתו מדוע עשה כן להשיא לקטנה כמנהג וכמנהג חדשים אח"כ נהגשה וגם הגירושין היה צעודה קטנה ורחימי דבריו ודברים ישרים המה ונאמרו בהבטל: ובגוף הדין:

הנה דברי הרמב"ם ברור מללו דנחלקה שאל לדעת אביה חיים קדושין כלל אפי' בנהרלה אח"כ ואם נהחלמנה או נהגשה מלחה קדושין לא פסלה מן הכהונה והנה מפרשי דבריו לא העירו את מקומו מחין יאל לו הכ דנאל ללא פסלה מן הכהונה וראה דילא לו כן מהא דהגין (פנינוח ז"ל) בנחתיחין אמרו לה מה בעלך ונהקדשה ואח"כ באל בעלה מותרת לחזור לו אע"פ שהיה לה האחרון בט לא פסלה מן הכהונה הרי חזיק דבאין כאן קדושין כלל אפי' לדרבנן חף שנתן בט לא פסלה מן הכהונה ולא חיישין דלמא איכא דידע בנט ולא ידע מביאה בעלה ויאמר שגרשה מותרת לכהן ה"ל דכוותיה בנחלקה שאל לדעת אביה ואביה חי דלא הקט לה רבנן בוס קדושין ג"כ לא פסלה הגט מן הכהונה ועוד יש סמוכים לעשות לדבריו מנשגא דהש"ם דקדושין (מ"ה א') דפריך על עולא [דאמר קטנה שנחלקה שאל לדעת אביה אפי' מילאן אינה צריכה] מהך בריהא דהגין חין מוכרה לקרובים משום ר"א אמרו מוכרה לקרובים ושויין שמוכרה חלמנה לכ"ג גרושה והלואה לכהן הדיוט האי חלמנה היכי דמי חלמא דקדשה אביה מי מלי מוזין לה הא חין אדם מוכר לבנה לשפחה אחר אישום חלל דקדשה איכי נפשה וקא קרי לה חלמנה הרי דלעולא דקיי"ל כוהיה דס"ל דאפילו מילאן אינה צריכה לא מקרייח חלמנה כלל משום דהכל יודעים דחין במעשה כלום ואל דכוותיה בנחלקה שאל מקריח גרושה כלל דהא גבי הדדי הנהיגו קרוב לומר שלהרמב"ם היה בגירסא חלמנה וגרושה קריח לה וימלא דבג"ד נמי לא פסלה מן הכהונה ואין לחלק ולומר דהרמב"ם לא כתב כן רק בנחלקה גרידא אבל בנחלקה ויטח כמו בג"ד גרע טפי דז"ל דא"כ מחי פריך הש"ם מהא דושוין חומר דליירי בנהקדשה ויטח ולכן שפיר מקריח חלמנה וגרושה חלל ש"מ דחין לחלק בזה וגם בגיטח לא מקריח חלמנה וגרושה כלל ולא פסלה מן הכהונה וכן כתב הסור להדיא לדעת הרמב"ם דגם בגיטח לא פסלה מן הכהונה:

אולם יש לעיין בזה דלכאורה דברי הרשב"א ח"א סי' הק"ג והובאו בקצרה בשו"ע בהגהת רמ"א המה נגד זה וז"ל הרמ"א (סי' ו' פס"א) ואפילו לא נחלקה רק משום קול קדושין בעלמא אע"פ שהוא ברור שאין ממנו צלוח קדושין וטעם גט רק מכה מומחל בעלמא אפי' פסולה לכהונה עכ"ל ובהשקפה הרשב"א עצמו האריך קצת בזה והביא לזה שתי ראיות חדא מהא דאמרינן ביבמות (ק"א ע"ב) וז' האשה שהלך בעלה ונראה למדה"י וצלו ואמרו לה מה בעלך לא הנשא ולא תצריח עד שחזר שחזר מעוברת ביא לרהו ואמרינן טלה צמא וצולא אמר זעירי לעלמה שלשה חדשים בו' לחברתה לעולם וחלוק ממנה נפך אבי בר אבין ור' חנינא בר אבין אמרי דהיינו גזירה במא יתא וולד בן קיימא ונמלא אחת מלריכה כרוז לפניה וללריכה דלמא איכא דהוי בחליה ולא הוי בהכרה ואמרי ישרו הלואה לכהן וה"ל איכא מאן דשמע צביטא ולא שמע בזה ועוד הביא ראיה מהא דאמרינן בקדושין (ס"ה ע"ב) היא לאמרת קדשה היא והוא אומר לא קדשתך הוא מותר בקרובותיה והיא אסורה בקרובין ואיכא לן מיה ליתן גט רב אמר טופין שמואל אמר מבקשין בשלמא מבקשין לחי חלל כופין למה לימא לא יחזיר לי ליתסר בקרובותיה והא הכא דהוא אומר לא קדשתך וכל זמן שלא נתן גט מותר בקרובותיה חף על פי שהיא אומרת קדשה היא ומבקשים ממנו ליתן גט והכל יודעים שאינו חלל לספיקה ושעור מליחן

אברים רק שדמיו חותו מן הד צלופן שאין בזה משום ריסוק אברים והאיש שראה אותו מרחוק אפשר שלא ראה היטב ואומר בדמיו וגם בל"ה כבר שדל ביה נרגא בהך דינא דהר"ן דהר"ם ופריך עלה מסובין דזבחים והניה בל"ע עיי"ש וגם כה"ר עצמו כהב דמה שנחבט על המים חינו כיום מפני שעמד אח"כ והו לא הוי הבדיקה רק מדרבנן לדעת השאגה אריה:

ומה ש"כ כה"ר דהוי ספיקא דרבנן דהא איסורא דמשאל"ס חיו רק מדרבנן גס זה לא נראה לי דהא כיון שלא נולדו שני הספיקות יחד חלל שהספק שנעשה בנחילה הוא ספק דלורייחא ואח"כ נחלגל ונעשה מדרבנן בזה לא דינן דין ספיקא דרבנן לקולא כמו שכתב הש"ך והפ"ח בדיו"ס ס"ם בכלים שנחבטו בזה ספק טריפה שאסורין גם לאחר מעל"ע עיי"ש היטב וכן בג"ד חף"א ייבין לכה"ר כל דבריו שיש בזה משום חשש ריסוק אברים מ"מ כיון שלא נולדו ב' הספיקות ביחד והספק הראשון הוא ספיקא דלורייחא כיון שעמד רק שאל"כ המים שטפוהו שאין להם סוף א"כ לא אמרינן בזה ספיקא דרבנן להקל:

ומה ש"כ כה"ר עוד להחיר מטעם ס"ם ג"כ חינו כלום כיון שלא נולדו ב' הספיקות ביחד וגם חיים מענין אחד חי לא דינן בזה דין ס"ם:

ומה ש"כ עוד כה"ר מטעם הרי רובי הנה מלבד מה שנחבטו דחיו רוב גמור כיון שהיה מלובש בגדים וגם מטעם שהוא נחלק ב' להקריב עוד יש להביא ראיה דהרי רובי גמורים נמי לא מהני והוא מהש"ס בנמ"ס יבמות (ד' ק"ב ז') דמוקי למתניהון ואפילו רחיו מנוייד בו' כר"ש בן אלעזר דאמר חף על המנוייד חין מעידין מפני שיכול ליכוח ולחיות ופריך ומי מלי למוקי כר"ש בן אלעזר והא קהני סיפא מעשה בעסיח בחד ששלשנו לים ואמרו חכמים מן הארצות והמעלה אשגא [ופי' זה לא הוי כר"ש בן אלעזר] ומשני שאני מילא דמרו מכה פ"כ הרי חזקין דלי' לאו דמרו מכה הוי מיתסרי לר"ש בן אלעזר חף דודלי דהא דיוכל ליכוח ולחיות הוי מיעוט דחיו היה רפואה זו ידועה לכל והכל יודעים אורה לעשותה לא הוי פליגי רבנן עליה ומדחזקין דכליגי רבנן ש"מ דחיו רק מיעוט וא"כ גם לרשב"א ח"ל דנחשאל"ס מן הארצות והמעלה הנשא משום דאיכא הרי רובי רובא דמשאל"ס ורובא דחיים יודעים הרשאה דיכולה ליכוח ולחיות חלל ש"מ כיון שאינם מענין אחד חין מאטרפין [הן אמר דלפי דברי הרשב"א והריש"א בחידושיהן מאי דפרשו לסוגיא דיבמות חיו ראה כי עיי"ש בדגריהם חלל שדגריהם דמוקים נפי' הש"ס וגם קושיאם חינו כלום והטיקר כפירש"י והרמב"ן עיי"ש:

וגם החוס' (קכ"א) ד"ה ולא הוי שכתבו ואש"ג דחזייהו לטובא מדרבנן חי סליק קלח חיה לכו מ"מ לא היישיק לוחו רוב בו' חין הטעם כמ"כ כה"ר משום דהנך חרי רובי לא דמי להדדי דרוב אחד הוא גורם המיתה ורוב השני חיו גורם רק שמעיד עליה משום דחי הוי סליק הוי ליה קלח משום דחין זה טעם מספיק לחלק ביניהם כיון ששכ"פ שניהם מעידין על המיתה חלל הטעם הוא משום דלא נולדו בפעם אחד ואינם מענין אחד חין מאטרפין להחיל אפילו בנחשאל"ס ועיין בהשקפה מהר"ם מוורנבורג סי' הקפ"א שהיה ג"כ בצבירה דיייה כמה לדים גבורים המיתה מפני שהיה צלוח מקום טריסם וסלעים ומחיתות גליד שמשבצין כל גופו של אדם ומחתיין אותו לנחמים ואטפ"כ לא ראה להחיר ואע"פ שהעלתי בהשקפה אחת (והוא כנחש ח"י) ולא נדפס עדיין *להחיר כענין זה דעובדא דמהר"ם מ"מ שם היה ס"ם גמורה ונולדו שני הספיקות כאחד ומענין אחד משאל"כ בג"ד:

ולא לא בעינא לאלטרופי בהדיהו להיזהר ממנה בהחיר דהך אהחא ולא נעלם ממני שיש לדון בזה על כל פרט ופרט והרבה יש לי לרואה בזה רק מפני שדעתי טובה לאסור לא רייתי להאריך בזה ואין חני לומר ח"ו קבט דעתי ואיני סוגר דלא התייר בפני חכמי ישראל רק בהבתי בקיור מוסיג טעמי בזה שאני רואה להיות ממנה עממה והחלה להחיר ביא ויחיר והיה זה שלם כנפשי אפס דו"ש דוד ע"ב יל:

מליהן כהונה אפי' כל שנתן גט הוא חבור בקרובותיה וכן כ' הר"ן שם בסוגיא זו"ל ומכאן נראה דכל היכא דנתן גט אפי' שהוא חינו מדרה בקדושין נאסר בקרובותיה שלא יאמרו שהוא נושא קרובה גרושה ע"כ. ומה נראה שהם חולקים על הרמב"ם וס"ל דגם גט שאינו לריד מן הדין נמי שולל מכהונה :
ומה שאלה כ"ח להשוות דבריהם משום דכאן נהקדשה שלא לדעת אביה הכל יודעים דקדושי קטנה לאו כלום הוא משא"כ ההם דבר דהרשב"א דלאו כו"ע דינא נמי יודע דלאו קדושין הם חינו מספיק כלל משום דמ"מ איכא למיחש שמה איכא ידיע צניעא ולא ידע נהקדשה שלא לדעת אביה ויאמרו שהיו קדושין הראשונים מדעת אביה וכמו דאמרין גבי מליה דנחא איכא דהוה בהליה ולא הוה בהכרזה ה"ל איכא למימר כאן דנחא איכא דהוה צניעא ולא הוה בקדושי וכמו דנחא דהוה חומרת קדשהג' כו' צודדי לא היו שם בשעת הקדושין ואין האנשים שהיו בשעת הגירושין דהא ההם חייבי שאומרת שהלכו למדה"י ולכן אמרין דמאן דהוה צניעא יאמר שהיו הקדושין כדין :
אך גם בדברי הרשב"א י"ל כאן מקום ספק אם כוונתו לאכור אפי' נס דיעבד ונס אם ניסה האלו וכן כוונתו רק לפסלה לכתחילה :
 והב"ח פסק בפשיטתו דאם ניסה לא האל והע"ז הביג עליו ופסק דגם אם ניסה האל והוכיח בן מעיקר ראייתו של הרשב"א שהבאחי לפיל מהך דלא חתוך והם אמרין דלא הגשא לעולם מסעמח דאיכא דשמש בהליה ולא שמש בהכרזה ואין לך דיעבד גדול מה שאין זה הקנה עולמית. וכה"ר הביג ע"ז מהא דקיי"ל ג' גיטין פסילין ואם נכחה לא האל הרי הויק דלכתחילה לא הגשא לעולם ואפי' אם נכחה לא האל. ואין אני רואה משם שום הסגה כלל דשאני ההם שהרי רובא דרובא אין בזה שום שם שיעון שהרי יכול לגרשה בגט אחר ואם יזמן לפעמים אחד מאלף שאינה יכולה להשיג ממנו גט אחר שהלך למדה"י או אחיה סיבה אחרת למאחל דלא שכיחא לא חשו רבנן אצל גבי אשה שהלך בעלה למדה"י דאיכא דשמש עיגון ואפי' גזרו רבנן ח"כ אין נך דיעבד גדול מה :

ובר מן כל דין קשה לי קשה עומה על דבריהם על דברי הרשב"א ועל דברי ה"ח מנהך מחמתיהן שדמחלי לטיל יבמות (דף י"ג) אמרו לה מה בעלך נהקדשה וחל"כ בלא בעלה מוהרה לחזור לו חל"כ שנתן לה האחרון גט לא פסלה מן הכהונה זה וז' דרש ר"א בן מתיא ואשה גרושה מאישה ולא מאיש שאינו אשה ומשמש דחפילו לכהנולה נמי תשא לכהונה ולדברי הרשב"א ומכ"ס לדברי ה"ח אמאי לא פסלה מן הכהונה ניהוש דנחא איכא ידיע דנחא ולא ידע דנחא חל"כ דשאני גט מהליה וכדכתיבא דנחמיה חיהא כרסום עפי :

שוב ראיה השיבה אחרת להרשב"א הביאה הב"י בסו"י ג' זו"ל בהמלצת ההפכה וזו שאמר שיגרש בגט שלא כראוי עשה שאין כאן בית מייחוס כלל וכל שלא היה נריכה גט ממנו חפילו נקל לה גט חיובו גט חיוב כובל לכהונה שזו לא נהגרשה מאישה אלא מאיש שאינו אשה וכאמרו ששנינו פ' האשה רבה בדרש ר' אלעזר בן מרואו וכאמרו גיטין שריש פ' כל הגט ואין מוציין משום הרואים דכל שגרש חיוב גט הספא בעלמא הווא חיוב כובל לכהונה כל שכן באשה זו שאינה לריכה גט כלל שאינה מעכבת מלינשא מיד משום גיטתיה דר' מאיר דזו ודאי אינה בכלל הגזירות ואם נפסק לגזור הרי שניט בדרך האומר היא אומרת קדשהני והוא אומר לא קדשהני ואחמר עליה בגמ' ח"ר טיפין כו' אמאי אמר לא ניהא לי דליהבך בקרובותיה ואם איכא היכי מיהבך הוא בקרובותיה וכלא הוא ליוח שאינה אשתו לא היא דשאני ההם דגיטין שהיו אומרת נהקדשה לו ואפשר שהוא כדברי הרי הוא צדקת גט. אבל לאחר שנתברר שלא היה בדברי ראובן זה כלום מלינשא שפטים בגלויים גט זה שנתן שגטין בעלמא הוא ואין בו ממש ולא חיישין לה לבלות לא לאכרה לכהונה וי"ל להאריכה ג' חדשים ע"ל ונחמא כי הכוונה הרשב"א עומק שהרי אהרוד וכבר הרגיש בזה הב"י בסו"י וזו"ל ס"ק ג' ומה שהריק שם חיוב מספיק כלל כי מש"ס בסוף ס"ק ג' י"ל משא"כ בהכרזה שהבאחי הבי' לא היו שם אלא ב' עדים וא' מה ח"כ הו ליכא השם כלל וא"כ גט כלל עכ"ל לא יצויה להבין דבריו דסוף סוף אשתי איכא למיחש למאן דהוה בשעת גירושין יאמר שהיו קדושין גמורים וידי איכא השפא דאיכא מאן ידיע דנחא ולא ידע דנחא :

לכך נראה דלי אפשר ליישב דברי הרשב"א דלא יסתרו אהדדי אם לא שגאגור דבשפודא דר' הק"ן מיירי שגאגור ויגרשה ולא היה ידוע אז לשום אדם בשול על הגירושין כי המה נהגורו מרשום השב רב שחל"כ העידו לנשים שמהם להו לאבי האשה טיקבל ג"פ בכדי שלא ילא הקול שהיו מקודשת אצל גטם הגירושין לא ידעו מאומה בזה ולכן יודאי איכא השפא שמי בראה הגירושין יאמר דמסבמא היו קדושין גמורים וא"כ חל"כ שגאגור חל"כ שלא היה הריכה לגט כלל ג"כ לא מהני כיון שכל היה ידע בשעת הגירושין ודמיון ממש להבא דבימות דהיה מנריכה כרו לכהונה אצל בההיא דהבי' הב"י בסו"י ג' הוה השפודא שהאשה ואביה הנחשו מכל יכא לא הקדושין רק שהם אהר הריה מ"מ שהקבל גט ממנו יח"כ גם מי בראה הגט ציראלי ידע

מליהן כהונה אפי' כל שנתן גט הוא חבור בקרובותיה וכן כ' הר"ן שם בסוגיא זו"ל ומכאן נראה דכל היכא דנתן גט אפי' שהוא חינו מדרה בקדושין נאסר בקרובותיה שלא יאמרו שהוא נושא קרובה גרושה ע"כ. ומה נראה שהם חולקים על הרמב"ם וס"ל דגם גט שאינו לריד מן הדין נמי שולל מכהונה :

ומה שאלה כ"ח להשוות דבריהם משום דכאן נהקדשה שלא לדעת אביה הכל יודעים דקדושי קטנה לאו כלום הוא משא"כ ההם דבר דהרשב"א דלאו כו"ע דינא נמי יודע דלאו קדושין הם חינו מספיק כלל משום דמ"מ איכא למיחש שמה איכא ידיע צניעא ולא ידע נהקדשה שלא לדעת אביה ויאמרו שהיו קדושין הראשונים מדעת אביה וכמו דאמרין גבי מליה דנחא איכא דהוה בהליה ולא הוה בהכרזה ה"ל איכא למימר כאן דנחא איכא דהוה צניעא ולא הוה בקדושי וכמו דנחא דהוה חומרת קדשהג' כו' צודדי לא היו שם בשעת הקדושין ואין האנשים שהיו בשעת הגירושין דהא ההם חייבי שאומרת שהלכו למדה"י ולכן אמרין דמאן דהוה צניעא יאמר שהיו הקדושין כדין :
אך גם בדברי הרשב"א י"ל כאן מקום ספק אם כוונתו לאכור אפי' נס דיעבד ונס אם ניסה האלו וכן כוונתו רק לפסלה לכתחילה :
 והב"ח פסק בפשיטתו דאם ניסה לא האל והע"ז הביג עליו ופסק דגם אם ניסה האל והוכיח בן מעיקר ראייתו של הרשב"א שהבאחי לפיל מהך דלא חתוך והם אמרין דלא הגשא לעולם מסעמח דאיכא דשמש בהליה ולא שמש בהכרזה ואין לך דיעבד גדול מה שאין זה הקנה עולמית. וכה"ר הביג ע"ז מהא דקיי"ל ג' גיטין פסילין ואם נכחה לא האל הרי הויק דלכתחילה לא הגשא לעולם ואפי' אם נכחה לא האל. ואין אני רואה משם שום הסגה כלל דשאני ההם שהרי רובא דרובא אין בזה שום שם שיעון שהרי יכול לגרשה בגט אחר ואם יזמן לפעמים אחד מאלף שאינה יכולה להשיג ממנו גט אחר שהלך למדה"י או אחיה סיבה אחרת למאחל דלא שכיחא לא חשו רבנן אצל גבי אשה שהלך בעלה למדה"י דאיכא דשמש עיגון ואפי' גזרו רבנן ח"כ אין נך דיעבד גדול מה :

גם מה שהקשה כה"ר ממים שאל"ס דקיי"ל לכהנולה לא הגשא ואם ניסה לא האל ג"כ אין השם עיגון כ"כ כיון דעיקר טעמא דגזור רבנן במשאל"ס משום מישוטא דגמלינן ונחא הוא עדיין הי ויבוא גביו וכמו שכתב בס"ס כמה עיבדי שטבעו צמים שאל"ס וכפליה לייבשה בל ודן לפני בהלכה נחמא דאין כאן עיגין עולמית דאמרין שמה יבוא לביה משא"כ גבי אשה שהלך בעלה למדה"י דיש בזה עיגון וודאי. אך אפשר לומר כיון דקיי"ל דאם ניסה לא האל ח"כ מהקדיקן חיובו נחמ דיעבד ח"כ צודדי לא יבוא ואפי' לכתחילה לא הגשא ושפיר קא מקשה על ה"ח. אך אפשר ליישב ולומר דכוונת ה"ח הוא כדבשנאמא במשאל"ס השם האיסור הוא שמה הי ואכורה משום ח"א לכל ישראל ח"כ שפיר אמרין דלכתחילה לא הגשא ודיעבד לא האל. אבל גבי אשה שהלך בעלה למדה"י ובא ואמרו לה מה בערך אף על גב דלישראל וודאי דשריא לאחר השעה חדשים אלא חתוך ואפי' גזרו עליו גם לישראל משום חששא דהיה ממרינה כרו לכהונה ואיכא דשמש ח"כ ולא שמש בזה ח"כ הויק דהשפא זו רש בה רבא עובא ח"כ ה"ל כאן לריבין למיחש לאכרה חפילו דיעבד אם נכחה ואף שאין נכחו מורה ע"ז מ"מ ידוע דלכאן דה"ל מנומנס קלח :

אך בעיקר דברי ה"ח מה שכתב ואין לך דיעבד גדול מה שאין לה הקנה יס לדון ע"ז דאדרבה מראה דיוכל להחזיר הדבר ולא התענין לשלם דהא לפנין הוקה קרקעות אמרי' צ"ב (דף נח) ח"ר יהודה לא אמרו שלש שנים אלא כדי שיחזיק שנה וילכו ויירשורו שנה ויבוא לכהן אחרת ושיי"ש בריב"ש הרי חזקין דגם אם הוא במדה"י מ"מ יוכל ידע מי שמהזיק שנה וא"כ ה"ל באשה שהלך בעלה למדה"י אפשר לה להודיע הדבר במשך שנה כאשר יבואו משם אנשים או במשך שנה שנים לכל יהיה כדבר ילכו מכאן אנשים לשם ויבואו ואם יזמן אחת מאלף שאינה יכולה להודיע לזה לא הוה חכמים כאשר כהננה לפיל :
גם בעיקר דמיונו של הרשב"א שדממה גט להליה כמו דאמרין גבי הליה איכא דשמש ברהא ולא שמש ברהא ג"כ יס לדון ע"ז לומר דאין דמיונו שולל יפה דשאני הליה דשמש ברישום

ללכו מרובה מחמורו חף חילן ללכו מרובה מחמורו וכי חמורו מרובה מללכו מחי' הוי' הא קא מלכדך סבך פסול בדרי סבך כשר אחר רב פסול בשחבטן וקשיא לי והא טעמא דחמור מרובה מללכו כשר בשחבטן הוא משום דהסבך כשר רבה עליו ומצטלו וכמו שפירש רש"י בשחבטן השפיל עניניו למטה מצורבין עם סבך כשר והסבך כשר רבה עליו ומצטלו וכן פירשו הרשב"א והר"ן ודומיא דהכי מיירי מהניחין גם כן בשחבטן דהא רבא מלגנא דמתני' קמדייק בן מדקתא כחילו עשאה בהון הבית וז"ל מהניחין נמי מיירי בשחבטן ואפ"ה כשהחילן ללכו מרובה מחמורו לבית פסול חף בשחבטן וסבך כשר רבה עליו דהא דומיא דכשר בחמור מרובה מללכו פסול בללכו מרובה מחמורו דבחדא גוונא מיירי וא"כ קשה טובא לאחזי חיפסל בללכו מרובה מחמורו כיון שחבטן והסבך כשר רבה עליו אחזי לא יהא בטל ברובו דהא כל התורה כולה ק"ל דבטל ברוב וכמ"ש רש"י דמדאורייתא כל מילי בטל ברובא וא"כ מה צדק שלל החילן מרובה מחמורו כיון שהסבך כשר רב עוד יותר מזה וצטל ברובא והר"ן בהון לשוט כיון להדין זה וכחז' ח"ל חלילי היה ללכו מרובה מחמורו לא מצטל ברובא כיון שאין הסבך כשר מועיל בסוכה בלום ולא ידענא טעמו דסוף סוף כיון שהסבך כשר רב עוד מזה וצטל ברובו ותו יבא עוד סבך פסול כלל ועוד קשה כיון דמהניחין נמי מיירי לרבה בשחבטן ח"כ חף עוד הפסול מטעם שני סבכים דהא מצורבין הם חלל מטעם סבך פסול דמחזור וא"כ למה חגי במהניחין כחילו עשאה בהון הבית הלל לא מן הכס הוא זה דעצמא דפסול בית הוא מטעם סוכה תחת סוכה ויפיק לה מקרא דבסוכה חסר כדלחמי' בבביתא בגמ' ה"ר בסוכות השבו לא בסוכה שחתה הסוכה ולא בסוכה שהחת החילן ולא בסוכה שבתוך הבית ופריך אדרבה בסוכות הרתי משונע ומשני אמר ר"ג בר יוחנן בסוכה כתיב פי' חסר וטעמא דפסול מחזור הוא משום דליף לה מקרא אחריתא מקרא דבאשכך מנרגך ומיקבך בפסולת גזק ויקב הכחוש מדבר שווא הלש ולא מחזור וכיון דמתרי קרלי שמעינן נהו ח"כ הלי במהניחין זה בזה ואמר כחילו עשאה בהון הבית כיון דבית טעמא אחריתא חות ליה וקשיאית חלו קשיין טובא ולריך נגר ובר נגר להולתן :

לבך מלגנ"ד שאין ליישב קושיות חלו חלל ע"ש דעת רבינו ברוך מריגנשפורג והוא בהגהת אש"י בסי' כ"ד ברה"ש דמיירי שם מדין פסול דהעשה ולא מן העשוי וכחז' שם בהגהת אש"י וז"ל מוכח היה רבינו ברוך מריגנשפורג ואמר שאם עשה סוכה בהון הבית תחת ההקרה ואח"כ הסיר ההקרה דפסולה דהתורה אמרה תעשה ולא מן העשוי והר"ב י' יחזק הלכן הכשיר דלין שייך לומר תעשה ולא מן העשוי חלל יהיה דגוף הסוכה הוי בפסול כגון גפן ידלגה וקיוסוס מחזירים חלל הכא דגוף הסבך הוא כשר חלל שהתקרה גירמה לו ה"ל דכשירה אחר שהסיר התקרה וכן הוא בדבריו עכ"ל :

ולענ"ד מראה עיקר כדברי הרב ר' ברוך דלדבריו יתיישבו הקושיות שהקשיט ויחפשו דברי הגמ' כיון חומר דמתני' הכי קאמר העושה סוכה תחת תחת החילן כחילו עשאה בהון הבית ופסול מטעם סוכה שחתה סוכה ולכן חפילו בשחבטן ועידין אח"כ לא מהכשר בדרי כיון שהתחתין הוא פסול מטעם העשה ולא מן העשוי וא"כ מחי ציטל ברוב יס' כחן וע"ז קאמר רבא לא שט חלל בחילן מרובה מחמורו דמתחילת פסולה היה משום סוכה שהחת סוכה וזו לא מהני שוב חפ' בשחבטן אח"כ חלל בחילן שחמור מרובה מללכו דעיקר פסולה היה מתחילה מטעם פסול מחזור ולזה שפיר מהני בשחבטן ועידין אח"כ דסבך כשר רבה עליו ומצטלו וזה ברור : וכיון שכן שאין דברי הגמ' מתעשרין חלל לפי שישוהו נקטינן להלכה כוותי' ואף שצ"ע לא הביא רק שיטת הר"י הלכן ושיטת רבינו ברוך לא הוצא כלל צ"ע עכ"ל העיקר כדבריו וצ"ע שיהא להאמיר ופקא מיני' טובא לדינא בהך גביה השעיין לפתוח ולסגור מפני הגשמים אם סיבך בשעה שלא נפתח הגג דפסול אפי' דביפבד וזלל כהפוסקים ודו"ק :

סימן מה

חולין דף ע"ז ע"ב אחר אמר תנחא חוטי' הוי' כו' אחר רב יהודה אחר רב לזמא הדיין שאלתו ברובו מחי' רוס רב

ידע גם מה שזה ה' ר' להמירא בעלמא מהיראה החכם ולא שייך בזה לומר איכא דשמע בזה ולא שמע בזה כיון דהערשור היה מקודם על הגס שאינה לריכה כלל ואמרין מאן דשמע בזה שמע בזה ודמיו לאה דלמירין בניסין (פ"ט) גבי קול ושיבדו עמו דמותר ולא חיישין דלמא איכא דשמע בזה ולא שמע בזה דווקא החס גבי חליה דבשעה החליה לא היה שם שו"ב על חליה זו והכרחי' יהי' בזמן רב אח"כ בזה הוא דאיכא למיחש דלמא שמע בזה ולא שמע בזה כן לריך לומר ביטוב דברי הרשב"א דלא יהיו סהרן אהדרי' ואין להשיב ע"ז מהך דטסין דמתערב בקרובותיה אע"פ שהיא ע"י כפיית חכם דשמי' החס דאיכא ספק קדושין וזוהי יתיישב נמי דברי הרשב"א דלא תקשה ענין מהא דהאשה שהלך בעלה למדה"י ואמרזו לה מה בעלך ואח"כ בא בעלה כו' אע"פ שנתן לה אחרון גט לא פסלה מן הכהונה דכיון שבה צלה לאחר שנתפרסם מיחמו עד שהתירוה להנשא דבר זה וודאי דיט' לו קול ידוע ומפורסם לכל שפניו בא לאחר פרסום מיחמו וזה לית בה הך טעמא דאיכא ידיע בזה ולא ידע בזה :

השתא דלחיהא להכי שוב חן חני לריכין לומר דהרמב"ם והטור יהיו מחולקים עם הרשב"א דווקא החס גבי קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה שיהי' ידוע ומפורסם לכל קודם הגירושין שנתקדשה שלא לדעת אביה בזה הוא דפסקו דגם חס נתגרשה מחלו הקדושין לא פסלה מן הכהונה משום דמתחמא מאן דשמע בגירושין שמע נמי שהיו הקדושין ש"ל מדעת אביה משא"כ גבי עובדא דהרשב"א דבשעה הגירושין לא היה בהם שום פקפוק בזה אפשר דרורה גם הרמב"ם לאסור מהך טעמא דאיכא מאן דשמע כו' ועדיין חן הדברים מיושבים חללי כ"ב וז"ע :

ועכ"פ חן שיהי' דעת הרשב"א כיון דדברי הרמב"ם בזה מללו דלא פסלה מן הכהונה ורלייתו נטונה וברורה מהך מהניחין דיבמות (י"ג) דבנתקדשה חף שנתן לה גט לא פסלה מן הכהונה ודברי הרשב"א מוקשים מכל זד חס בעיקר דמיוט שדמה גט לחליה ולא מהך מהניחין ומכ"ש דברי הט"ז דפסול אפי' דביטבד וגם כי השובה הרשב"א טעמא סהרי אהדרי' ולא בללו להשוות כדכתיבנא ח"כ לא יהיו סוהרים גם לדברי הרמב"ם ונחלל דלית מאן דפניג על דברי הרמב"ם בהך מלחא דלא פסלה מן הכהונה מכל הלין טעמי נראה ברור דיט' לנו לסמוך על דברי הרמב"ם דלא פסלה מן הכהונה דהא בג"ד ה' ידוע להם גם קודם הגט שהקדושין היו שלא מדעת אביה והדבר היה מפורסם חלל כ"כ עד שבזמן רב כזה נמלחו עדים ע"ז שהיו שלא מדעת אביה ח"כ בוודאי דליכא טעמא דלמא איכא דשמע בזה ולא שמע בזה וכ"ע מודו דמתירא לכהן ולא דמיו להביא קדושין בלחמיה קדשתי' והוא חומר לא קדשהך דשמי' החס דלית ביה קלח ספק קדושין וכמ"ש הרשב"א בהשובה שהביא הב"י שחבטן לפניו וצ"ע שהיה מעוברת ויש ג"כ טעם ספק חלל על הולד בזה וודאי כדלי' הרמב"ם לסמוך עליו מבלי שום פקפוק ואפשר דגם הרשב"א והט"ז מודים דיעבד מה :

והנה לא פרט כח"ר במתכוו מה היחה בחוקן הימים מעת שבה אביה ועד שנהגרשה אם היחה בבית בעיה או בבית אביה ולא היחה בבית בעלה חללי יס' לחוש שמה נחללה אביה אח"כ וכן הן עידי יתוד וכן הן עידי ביאה וכיון דהכל יודעים דלין במעשה קטנה כלום חו"י היחה כוונתו נקדשה בביתא אח"כ חמנא נראה דגם לזה חן לחוש דלחוש שמה נחללה האב הכל מודים דלא חיישין ואבילו מאן דפניג על הרמב"ם בנחללה האב צירוש מדה הוא דלא חיישין לשמה נחללה האב וכמחזור להדיא למעיין בדבריהם וזאת האשה הוחת מותרת לבעלה הכהן בני שום זד ספק כלל חלה דברי ידיו דו"ש דוד ע"ב יל מר"א פ"ק מ"ג ס' י"ז :

סימן מד

סוכה דף ט' ע"ב במהניחין העושה סוכה תחת החילן כחילו עשאה בתוך הבית (ופירש רש"י ופסולה דמתני' בגמ' דגמ') אחר רבא לא שט חלל בחילן מרובה מחמורו מרובה מחמורו חלל חמור מרובה מללכו כשר מחי' מדקתא כחילו עשאה בהון הבית לית' פסולה חלל הא קמ"ל דלחן דמתני' דבית מה בית

שאלות ותשובות סימן מה נחלת דוד מו

כמי מליץ | והוא ממש כפיסד מלשנא קמא דליק לא מהכבד עד שיאח כולו קיימין ולליב לא מסריף עד שיהיו כולם נפסקים וכן הוא סוגיית הש"ס בכל איכא דאמרי שהוא היפוך מלשנא קמא ודלא כהר"ם שראה לפרש הך לשנא כהרא דרב מיירי בנפרטין לתור כנדי לשומו להא דמר גריף שאין זה מסוגיית הש"ס באיכא דאמרי רק שהוא ביהפוך מליק לגמרי דריק ותשנה | ואינו מיטערף רק בחפסקו כולו רק דזה ס"ל לרב דרובו כולו כמו בלשנא קמא ולכך אם נפסקו כוליהן ברובו נמי מיטערף ושמואל נמי מודה בזה לרב דלפי' חד מקטיני נמי מליץ רק דפליג עליו בהך מלחא לתור בזה דס"ל לרב דרובו כולו ולשמואל חפי' בנפסקו רובן של כח"א רק שנשייר בהם כ"כ שאם נפסקו כל השוירים יחד מכולהו תלחא יהיה בהם שיעור עובי של חד מקטיני נמי מהי' ונעמו של שמואל בזה הוא משום דלחיל לשיטתו שאמר לעיל עד היכן תומת הגידין עד מרס שהגידין נלמחין ר"ל שכולם מחזירים יחד עד שיראו כניד אחד כמו שפירש"י שם וכיון שמחזירים יחד ח"כ כי היכי דמוכי בנשחיר חד מקטיני כמו כן נמי מהני אם השויר הוא מכולהו תלחא עד שיעור לשיעור חדא מקטיני דכיון שהם מחזירים כשבינן להו כחד [ובעין סגרא זו ל"ל להמשיך כששור דפולגניה דשמואל הוא דס"ל דמיטעון נמי מליץ ולריק ששאל מאי שאל כן דלא אמרין רובו ככולו כמו דאמרין בכל התורה וכו' כן לעין פסוקה בגרידת וחוס הסדרה דמערך ברובו חלל ע"כ נמי מהאי ששאל משום שהגידין נלמחין יחד לכך אינו פשוט לפסקו יותר חפי' בנשחיר מיטעון :

ומעתה

מדוקדק מאיד שאל דהלמודא דאמר מכדי תלחא הוי האיכא תלחא דכל חד וחד ור"ה למר כיון דאמרם סתמא נפסק רובן ח"כ חפי' נפסק במשור ויחד ממנהיה מיטערף לדידך וכו' לא ס"ל כן דהא עכ"פ נשאר כשיעור עובי חד מקטיני בין כולם ולירושם יחד נמי מהני כמו דמהני חד מקטיני גם לרב ולכך דקדק שמואל בלתי' תלחא משום דפיקר קפידתו היא שישאר עכ"פ תלחא וצפחות גם לדידך לא מהני ומה שהוא יחד אינו מעלה ומוריד כלל אבל גם הוא מודה דאם נשייר משהו מכל חד באינן שיעורם יחד לא יעשה לחד מקטיני דפרישה ורענא משמ' דשמואל דאמר אם נשייר כחוס הסרבל כהר מיירי דנשחיר מכולהו תלחא מכל חד מינייהו כחוס הסרבל ושיעור כחוס הסרבל הוי שיעור שלים מחד מקטיני ולכך קאמר דווקא כחוס הסרבל ולא קאמר אם נשייר משהו ש"מ דהך חוס הסרבל י"ש לו שיעור ושיעורו הוא שלים עובי מחד מקטיני וכן כ' הס"ז (ס' יז ס"ק ו"א) בזה ע"כ ולכך שפיר קאמר בלשנא בחרה מסייע לרבנאי כו' דממס היינו הך ודו"ק | ומעתה מיושב נמי מאי דקאמר בלשנא קמא ופליגי דרבנאי דגם בלשנא קמא נמי הוי ידע פירושא דתלחא דנשחיר כחוס הסרבל דמיירי מכולהו תלחא מכל"א כחוס הסרבל וחפ"ה שפיר קאמר ופליגי דרבנאי והייט משום דממלחא דרבנאי מוכח מדנקיט חוס הסרבל ולא מוכח ש"מ דמדקפיד שיהיה שיעור תלחא כרי שיעור ירושם לחד מקטיני הנה מוכח דעכ"פ חד מקטיני בשלימות ודלא דמליץ כיון דלפי' ירושם יחד אם עולה לשיעור חדא מקטיני מהני מ"כ בנשחיר חדא מקטיני בשלימות דמהני ולזה קאמר שפיר ששאל דאיכא הרי הא ליכא חרי לא ופליגי ידו"ק כלענ"ד בירורא דפירושא דמשנהין בלי שום גמגום וצוה מיושב כל מה שדקדקנו בו ודו"ק : ומעתה אין מקום כלל למה שד' הרשב"א והר"ן להשוות דברי רב בלשנא בחרה להא דמר בר"א וילפי להך סברא מדשמואל דכמו דס"ל לשמואל דמישגא מליץ ה"כ עכ"פ לרב בנשאר חד שלם דמלכד מש"ל לעיל דלחן סברא למר כן דברר הנה לפמ"כ בירורא דמס"ק הך סברא מעיקרה תלחא דשמואל לא ס"ל כלל דמיטעון מליץ רק אם הוא בלופן שישאר מכולם כשיעור עובי חד מקטיני דהייט כשיעור חוס הסרבל מכל"א וצפחות מהם גם לשמואל אינו מליץ ח"כ ליכא למינה מדי לענין מיעוט מליץ ואין לומר דגם לפירושא בסוגיין נמי טבל ליישב כעין מה שכתב הרשב"א והר"ן דכמו דלפירושם ילפי מדשמואל לענין מיעוט כמו כן נימא לפירושא דריק' מדשמואל לענין ירוק ור"ל דנשאר חד שלם גם רב מודה דמלרפין הרי מיעוט לחד מקטיני להשגיח כאלו נשאלו חרי קטיני ומתכבד ברוב מנין ומה בר"א זה אינו דהא רב הא הקפיד על מיעוט הנשאר כמה יהי' שיעור כמו שהקפיד שמואל על דבריו למר כחוס הסרבל דווקא וכן בקטייהו

רוב אחד מהם כי אמריה קמיה דשמואל כו' ופליגי דרבנאי כו' ואיכא דאמרי מאי רובו רוב כל אחד ואחד כי אמריה כו' מכדי תלחא הוי כו' מסייע לרבנאי ס' ע"כ : וצטוניה זו י"ש לדקדק בזה טעם : (א) מה שדקדק הרשב"א במאי דאמר שמואל בלשנא בחרה מכדי תלחא הוי האיכא תלחא דכל חד וחד : דלחיה לר"ד דמר מכדי תלחא הוי ומה ע"כ זה לקושייהו דבשמואל בלשנא קמא דרב מיטערף ברוב אחד מהן לבדו שפיר קאמר מכדי תלחא הוי וח"כ אשחיר רוב מנין וכבר חל בלשנא בחרה דפיקר פלוגתייהו הוא במאי דסובר רב דחולין בפסיקה הגידין בהר רובו ואמרין ב' רובו ככולו כמו בכל התורה כולה ושמואל פליג עליו בהך מלחא וס"ל דכחן לא חולין בהר רובו רק דמיטעון נמי מליץ וח"כ שיקר פלוגת' הוא מסברא דנפשיה דס"ל דבהר לא אמרינן רובו ככולו וח"כ מאי תלחא זה במאי דהוי תלחא לו חד : (ב) י"ש לדקדק מאי האיכא תלחא דכל חד דאמר שמואל הא חפילו פחות מהתלחא נמי מהני כיון דלא אמרינן בזה רובו ככולו לסברת שמואל : (ג) עוד קשה דהך ופליגי דרבנאי בלשנא קמא ומסייע לרבנאי בלשנא בחרה לא יתייבחו אהדדי ומה"ל חד מינייהו קשה דנחוי אן אף הוא כוונה רענאי דאמר במילא דאמר אם נשייר כחוס הסרבל כשיהיה אם כוונתו דפסיק שיהייר כחוס הסרבל מכל אחד ואחד ח"כ היישוב הא דאמר בלשנא בחרה מסייע אבל קשה מאי דאמר בלשנא קמא ופליגי דמנ"ל דפליגי דלמחא שחי הכא דלא חפסיקי לגמרי לכך בני בנשייר מכל חד כחוס הסרבל אבל היכא דנפסק אחד מהם לגמרי דהא איכא קמי חפאי דאמר חפי' חפסק לגמרי לכך בעינן שיהייר דווקא חרי דיהי' רוב מנין קיים ובעין סברא זו כחבו הרשב"א והר"ן ליישב מימרא דמר בר רב חשי עס הך לשנא בחרה דרב דנפסק לגמרי גרע טפי ומיערשא ברוב מנין ורוב ציין דהיינו בחלימתו וחד מקטיני כמר בר"א ואילו בלא נפסק לגמרי רק שנשחיר קצת מהם לא מיטערשא חלל ככולהו דווקא ובלשנא בחרה דרב וח"כ ה"ג נימא דמוחי' וח"כ מנ"ל דפליגי וח"כ הך ופליגי דל"ק ומסייע דל"ב חד מינייהו קשה ממ"כ : (ד) עוד י"ש לדקדק בלשנא דכחוס הסרבל דאמר רבנאי משמ' דשמואל למה לא נקיט בלשנא אם נשחיר משהו : (ה) גם זאת י"ש להבין בדברי הרי"ף שהביא לפסק הלכה הך לשנא בחרה דרב ושמואל לעיל מיני' פסק כמר בר"א ועיין בר"ן ורשב"א שטרחו עלמס ליישב דברי הרי"ף ויגמרו לתקן בין חפסק לגמרי ובין נשחיר מקלחם גם חליפה דרב דהא חזין דשמואל ס"ל דמיטעון מלרף חפי' בכולהו וח"כ גם רב נהי דפליג עליו בנפסקו כוון ונשחיר מקלחן מ"כ בנשאר חד מינייהו שלם לגמרי אף דנפסק רובו דחלימתו וחדא מקטיני גם חריה מודה דמיטעון מלרף בכה"ג עי"ש בדבריהם וכל מעיין שפוט בלוק כמה דחוקים דבריהם בזה דבשמואל שמואל משוה מדותיו וס"ל דלא אמרינן בזה רובו ככולו רק דמיטעון נמי מליץ בין בטלן בין במקלחן אבל לרב מאי סברא הוא כלל לתקן בזה ולומר דבנשאר חד שלם זה אמרינן דמיטעון מליץ ובכולהו לא אמרינן ק' רק דחולין בהר כלל דכל התורה דרובו ככולו דממ"כ אי מיטעון מליץ גם בכולהו נמי מליץ אי חין מיעוט מליץ רק דאמרין דרובו ככולו ח"כ גם בנשאר חד שלם נמי חיה למימר הוי צטוניה הנפסקים דרובן כולן ומאי יועיל לין מאי נשאר אחד שלם כיון דאינו מועיל בנפסקו השנים לגמרי ח"כ גם ברובו לא יועיל כיון דס"ל לרב דרובו ככולו :

לכך

נשאל דהלחמה הבורר בשיעור כוניה דין דהך הרי לכתא דרב דתרווייהו פליגי דאמר בר"א ובי היכי דלשנא קמא וודאי פליג ה"כ פליג לשנא בחרה ולשנא קמא ס"ל לרב דלפי' בחד מקטיני נמי מיטערף וגם ס"ל דרובו ככולו והך חפי' בנפסק רובו דהר מקטיני מיטערף ושמואל פליג עליה וס"ל דמהכבד ברוב מנין כיון דאיכא חרי דלא חפסקו ויכך אמר חפי' חפסק לגמרי האיכא חרי ור"ה למר דלא מצטי ברובו דרובו לאו ככולו רק דלפי' דאפסק לגמרי הך מינייהו מתכבד ברוב מנין וח"כ הרמיהו לא ס"ל כהר בר"א דלרב בחד מקטיני נמי מיטערף ושמואל נמי כיון דלא מפליג בין חלימתו לקטיני לשלם בעינן שיהייר הוי אבל חדא חלימתו דהיא רוב ציין אינו מועיל לשמואל רק רוב ציין היא דמהני ואין חילוף לדריה בין חלימתו לקטיני כלל ולשנא בחרה נמי ס"ל לרב דהר מקטיני

[דף ל"ב נ'] מכר חילנה ושיר קרקע לפניו פלוגחא דר"ע ורבנן לה"ע דאמר מוכר צעין יפה ומכר ח'ס ליה לרבנן ל"ח ליה ושיש הרב"ם דמיידי צעין חילנה דבשגשג חילנה הכל מודים דקנה קרקע וההוא' הקטן פ"ז ובהב' לך י' נכר' להא דשמעיה ב' חילנות ואט"ז דבעלמא ב' קנה קרקע שאני הכל דמיידי שאין שם קרקע אלא לטורח החילנות ופירש בזהו' שמיידי הקרקע לפלוג' או בשדה גדולה ואומר בפירוש שכל הקרקע משיר לה"ע לא קנה בגוף הקרקע כלום אלא למ"ד מוכר צעין יפה מוכר יכול ליטע אחר במקומו כשיבש עכ"ל החו"ס' וכן ש' הר"ף בסוף פ' המוכר את הבית שהביא שם להא דר"ע ורבנן וסיים פ"ז להלכה כר"ע והוא דהו' אלא' ודו"ק :

ומעתה נחזי חק מה דין לענין צדקים והסדרה טוהג כיון שעכ"פ י' לו קרקע לענין כשיבש ליטע אחר במקומו חש"פ שאין לו תחתי' וביניהן חילנה להם וגם מקום החילן אינו קטן לדבר אחד רק ליטע מ"מ מביא כיון שמקום החילן קטן לו גם לכשיבש ליטע אחר במקומו וכשיבש האחר יטע עוד אחר וכן נעולם הרי י' לו קרקע' ומעתה יתפרשו דברי הרמב"ם כפשוטו בלי שום גמגום ואולי בשיטת הר"ף רבו דמ"ש ואט"פ שאין לו אלא חילנה בלבד ור"ל שאין לו תחתיה וביניהן חילנה להם חש"פ הרי הוא כמו שג"ה קרקע שהרי מקום החילן קטן לו גם לכשיבש ליטע אחר במקומו וכן נעולם עד חץ סוף' זה ברור ואמח :

סימן מז

הרמב"ם כהן צפ"ב מ' מעילה ה' וז"ל ח"ל' וכן חסלה העוף מוטלן בה משהוקדשה עד שיה דמה דמה הוזה דמה חץ בה מעילה אכל חסור להטח במורחא ונולח והנהגה בהם אחר הוזה לא מעל עכ"ל' וכנה ענין הכ"מ ומ"ש אכל חסור ליהטח במורחא' ונולח בסוף תמורה [דף ל"ד] עולה העוף שנהמלה דמה מורחא ונולח ילאו מידי מעילה ואסיקא דמ"מ חסורים בהנאה משום הנקברים הם כדאמרין פ"ק דיימא נבלעים במקומם וכל הנקברים ענין חסור :

והנה מ"ש הכ"מ משום הנקברים הם ומשום דנבלעים במקומם הוא מפירוש רש"י שם ומוכרח מפשט דהש"ס' דהא שם פירד על הא דאמרין דנקברים עפרם חסור מידי והא דני ר' שמעי' עולה העוף שנהמלה דמה מ' רחלה ונולח ילאו מידי מעילה מאי לאו ילאו מידי מעילה ומשני לא ילאו מידי מעולה ואסורין ומדפיד ממורחא ונולח על עולה על הא דנקברים' ש"מ שגם הם בכלל הנקברים וע"ז הוקשה לרש"י דהיך מניט' שהיו נקברים והא הם נשלים לבית הדקן לזה הוכרח רש"י לפרש משום דאמרין צפ"ק דיימא דכל הנשלים לבית הדקן נבלעים במקומם ושפיר הוי בכלל הנקברים' וזה מוכרח :

הקשה פ"ז הרב ה"ג הנכר המפורסם וכו' מוכר' זיסל הכהן ראפפורט' דמאי' ענין חסלה לעולה שהרי צנח' לא אמרו זה רק על עולה ומה ענין חסלה לעולה שהרי עולה כולה כלל ולכן מורחא ונולח שאינם ראויים למזבח נבלים לביה"ד אכל חסלה כולה לכהנים ואין למזבח זה אלא דמה ח"כ מנ"ל שחלה מירחא ונולח מ' שלים לבית הדקן וגם בקרב לא כהן הד דוהשלך חוזה אל מ"ס הדקן אלא בעולה ולא בחסלה דוק והשכח' וליכא למימר דס"ס הוא ברמב"ם וז"ל וכן בעולה העוף שהרי כהן שחלה דמה ונולח ח"ט בזהו' אלא במיט' וכדאמרין בזה סוגיא דהמירה עולה העוף שנהמלה דמה ס' וז"ל מנ"ל להרמב"ם למילף חסלה מעולה כיון דלא דמי להדדי :

והשבתי לו שהרי עוד יותר קשה דמר לא מקשה רק מסברא מנ"ל למילף חסלה מעולה ויותר קשה מזה שהרי בספר פ' פ' כהן להדיא והשג' חוזה חוזה ולא חסלה העוף ופירש בעל ק"ח ולא חסלה העוף שלא הי' משלך מורחא חסלה העוף במקום הדקן אלא חס' ילאו הכהן יאכלנה ח"כ הרי להדיא שלא כדבריו' אכל באמח י' לתוך דברי הרמב"ם דדברי הסברא אלו וחדא קושית מהר"ל בהצדקה' שהרי עכ"ל למדע מדברי הסברא דלי לאו הך קרב דלחיה שכי' הוי ילפינן חסלה מעולה מדאמרין קרב דלחיה שכי' הוי ילפינן חסלה מעולה כדל' ראו למזבח ולא לאכלה כהנים כו' הוי כמורחא ונולח על עולה שפון שאני ראו למה שפרש זה הכהן דהייט למזבח נשלק לבית הדקן וז"ל בחסלה כיון שאני ראו למה שפרש זה הכהן דהייט לא למידי :

בקושי' אחר האכיל חילנה דכל חד דזווקא ורב לא חשבה ל' בכל זה רק חץ שהיה המיטע בין רב ובין מעט לא מטרשא רק בטלו' ומינה דבכ"ז בהרי מינייהו לא מטרשא חץ אלא יעלה כיטור טובי דהרואייהו לחד מקשיני ושמיאל דריק ממלחי' דרב האכיל חילנה דכל חד היינו משום דרב ודלי חירי גם צכ"ג דנשאר חילנה כיון דלא הקפיד על שיעור המיטע כמה יהי' ובהו מכשר לרדי' ע"י ירוק' ובדכחיגא אכל רב ודלי דחירי בכל גווי' גם צכ"ג משהו בעלמא ומינה דבהרי מינייהו מהכשר חץ במשהו וזה ליכא למילף מדמחל מירי' וכן פירושנו בסוגיין חין מקום כלל למש"כ הרשב"א והר"ן ודו"ק :

ומה שהביא הר"ף להא דמר בר"א וגם הביא להא דרב ושמיאל העיקר בזה כמש"כ הפ"ח דהא דהביא ל"ב דרב לאו למפסק כוונה רק למילף מינה הך דינא דרובו כבא' אלא שצדין דבריו לריבין חקון לדבריו ח"כ למה דריק הר"ף להביא ל"ב דזווקא דלענין הך דינא דרובו כבא' גם מל"ק ה"ל למילף זה ואדרבה טפי ה"ל להביא ל"ק דל"ק גם שמיאל לא פליג ענה בזה מלחא אכל לפרושנו בסוגיין שפיר הביא ל"ב דזווקא משום דפגוהייהו לענין ירוק' לא שמעינן מל"ק ומלשנא בהרא' שמעינן דחירייהו ודברי הרמב"ם חץ שדמדקוק לשט' היה נראה לפרש דבריו כהרשב"א והר"ן מ"מ בקל י' לכוון דבריו למש"כ וצ"ח בלח"מ שם ואין להאריך :

ומעתה חשכח ליה ספיקו דמהרש"ל שהביא הס"ז (פ' ג' ס"ק ו') דברוב מחלמא וחד מן קסינא נמי מיטקף כיון דפסקין כמר בר"א וגם פסקין כרב דרובו כבא' ולא מלרפינן המיטע' דעת הר"ף ודלי למפסק כרב דמהמחא הרמב"ם בשיטת הר"ף רבו חילן ונולח כהר"ן ש' שחלה שפוק כשמיאל וכן פסק גם הפ"ח והבי' נקטינן להלכה ולמעשה' ופ' היציב בכל זה ודו"ק :

סימן מו

הרמב"ם צפ"ב מהלכות צדקים ה' י"ג כהן ח"ל' הקונה חילן בזהו' שיה חבירו אינו מביא לפי שאין לו קרקע שלשה י' לו קרקע ואט"פ שאין לו אלא חילנה בלבד הרי הוא כמו שג"ה קרקע קנה חילן אחד וקרקע הרי זה מביא עכ"ל וכנה ענין הרב"ד וז"ל ח"ל' לא כי חלל משני שבסחה קנה עמהם קרקע ואם פירש בזה קרקע חיו' מביא עכ"ל' והרב צכ"מ כ' ע"ז ח"ל' ומ"ש ואט"פ שאין לו אלא חילנה בלבד אינו סותר מ"ש החילנה לו קרקע ד"ל דה"ק חש"פ שקיימ' ה' חילנות ה' צעני' שלא קנה קרקע על הדרכים שנהבא'ו צפ"ד מהל' מכירה כיון שגנה ג' החילן ובקיימ' שלשה חש"פ להמלא בדרך שג"ה קרקע (קנה) חש"פ שצכ"ו קנהו בדרך שאין לו קרקע שצ"ב כקנה קרקע לענין צדקים ואפשר דילף לה רבינו מדסתם הגא' והי' הקונה ג' חילנות בזהו' כל חבירו מביא וקורא דמשמע דכל גויה שגנה ג' מביא וקורא חש"פ שאין זה הכרע דהא בפרק הסנה' קמי' כחמא קנה ג' קנה קרקע וליד' לזרמי צהק גווי' דמוי' לה צנח' עכ"ל' עוד כהן פ"ז צכ"ס הר"י קורקוס ח"ל' ג' דכונה רבינו דודאי בקונה סהם מיידי שכן כתב בהתייה' לשט' ג' י' לו קרקע ומה שכתב חש"פ שאין לו אלא חילנה ה"פ ואט"פ' בזה לא קנה בפירוש אלא חילנות ואין עיקר דשאו אלא על החילנות והקרקע לא הכירו ולא כירכו צכ"ס המקח ח"ל' הרי הוא כמו שאין לו קרקע ואין יאמר פרי האדמה אשר נתתי ויהא לא קנה וזהו' שלא החבי' והכיר אלא החילנות והרי הוא צעני' כמו שאין לו אלא חילנה חש"פ כיון דסתמא י' לו הרי הוא כחלי' קנה קרקע' עכ"ל' ושי' הפירושים לא נראה לענ"ד כי מש"כ הכ"מ צנחמו דמיידי שגנה בדרך שאין לו קרקע ואט"פ מביא החילן ובקיימ' שלשה חש"פ להמלא בדרך שג"ה קרקע חש"פ שצכ"ו קנה בדרך שאין לו קרקע שצ"ב כקנה קרקע לענין צדקים הא ודלי' ליתא ואין הדין אחת כי מה צדק שאפשר להמלא לשעמים ש"ב לו קרקע סוף סוף כיון שצכ"ו קנה בדרך שאין לו קרקע הו' לא יכל' למר' אח' פרי האדמה אשר נתתי ה' ובידולי' שפיר מלביא ודלא כהכ"מ וזה ברור' ומש"כ צכ"ס מהר"י קורקוס חש"פ' שהדין אחת מ"מ חין זה במשמעות לשון של הרמב"ם דלפירושו ה' לו להרמב"ם לנהיב ואט"פ' שח' פירש קרקע ולא לנהיב חש"פ' שאין לו קרקע :

ולעיד נראה לפרש דברי הרמב"ם עכ"ל' מה שאמרו צכ"ב

שאלות ותשובות סימן מז מה מט נחלת דוד מז

וודאי דלא קשיא לדבריו דלכא פלוגא לא השמיטנו הך ברייהא להך דינא בעיקר שבוטה ובחמשין ידענא וחמשין לא ידענא בלא יאמר אכפרט בו כדי שלא יטעור לשלם אינך חמשין דלא ידע ד"ל דכיון דמן הדין הוא חייב לשלם גם אותן החמשים דלא ידע א"כ חס יבקש הולאה להפטר מזה ה"ל כפירה ממוין ובסקקא גמור שרואה לגזול את הביתו לא קמיירי הך ברייהא ודו"ק היטב כי נכון הוא ושיין ב"ד חו"מ שגם הוא הסכים לדעת הרמ"ה ח"א בלא הביא שום ראיה בדבריו ולפי מ"ש י"ש לזה ראיה ברורה מהש"ס וכדכתיבנא :

סימן מט

ערכין דף ק"ג ע"ב ח"ר גאולה עולם: חזיה ללוים מה ח"ל לפי שנאמר מספר שני חבולות ימכר לך יכול חף זה קן ח"ל יכול חף זה קן ח"ל וכו' לפי שנאמר וקם הבית אשר בעיר אשר לו חומה לנמיתוהו יכול חף זה קן וכו' ופריך הש"ס בשלמא הך הבית להי' חלל חתי ערי חומה ללוים מי חית לכו והתיירא ערים הללו אין עובדים כרכים בו' תרגמא ר"י בריה דרב סלא חסידא קמי' דרב פפא כגון שפלו להן בגורל הן ומגרשיהן [ופירש"י שפלו להן בגורל בימי יהושע] וקפריך הש"ס הן ומגרשיהן למסחרניהו קיימי [ופירש"י דאמר לפיל אין עושין איתן כרכים] ומשי' רב אחי סד"א אדמסחרניהו חו' מודעני להלוטו קמ"ל וההוא' בדר"ה הן ומגרשיהן למסחרניהו קיימי הקשו ואל"מ מאי ח"ל חס נסחרו כיון שהיו מוקפות חומה מעיקר דהא חתיל לשלל אשר לו חומה חתפ"י שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן ואיכיל דשמא י"ל דלחית כר' אליעזר בר' יוסי [ור"ל דראב"י] לית ליה הך חתפ"י שאין לו עכשיו כו' ולפ"י לדין דקיי"ל כהך ברייהא חתפ"י שאין לו עכשיו וכו' איכא לאסחופקי' בכל ערי מקלט לברי' הלוים כגון חצרון וכדומה חס הם מוקפות חומה מימות יהושע ונכקא מניה לענין קריאה המגילה

אך

לענ"ד לא נראה לי פירושם של רש"י ותוס' חזק דלפירושם למאי נקט הש"ס הך לשון דמגרשיהן בין בשיטתו דכגון ובין בקשיית הש"ס דלמסחרניהו קיימי בפרווייהו נקט הש"ס לשון דהן ומגרשיהן והך ומגרשיהן הוא לשון יחירה ואין לו מובן כלל ועוד קשה דלחן הכרח כלל שהיהו בגורל בימי יהושע אינן עיירות המוקפות חומה ולשיהיה צריך לסוהרן חס יפלי בגורל ולהחריצ ערי יבדל חס דלאו לא בני בלח"ה הא היו שם ערי הפרזי הרבה כהכוז לבד מערי הפרזי הרבה מאוד ואל"מ מחחילה לא היה להם להיחז בגורל רק הפרזים בכדי שלא להחריצ ערי ישראל דהרבה משו לישוב ח"י בכמה דוכתי בש"ס לכן נלענ"ד לפרש דבאחמא קן היה הדבר שלא הניחו בגורל כרכים המוקפים חומה כלל רק ערי הפרזים לבד הניחו בגורל חלל שלשעים משכחם לה גם בערי הפרזים שבמגרשיהן של העיר היה ג' חצירות של שני בתים מוקפות חומה וכדחשיב לעני' במחציתן כגון קלרה היטה של ליפרי וחקרה של גוש חלב ועי' רש"י שם שם עיר קטנה שחזן ליפרי ועל אותן העיירות לא הקפידו שלא להניח בגורל חזק דלא חשיבי כ"כ ועוד דלשפה שהיה קן ברוב העיירות אחת בתים בעיט מחזן לעיר במגרשיהן כמו שהוא מדרך להיות קן גם עכשיו ברוב הכרכים והעיירות ובמשט שהוא בגולה והוא מאי דמשי' הש"ס שפלו להן הן ומגרשיהן ור"ל שפלו להם עיירות קטנה מוקפת חומה בתוך מגרש של עיר או שיש להניח קלח וי"ל שפלו להן במגרשיהן [וישן גם בלא שום הנה"מ מי יחזיר ללבוש הש"ס נאלו סבחותהו שפלו קלח] ועל זה עסקין הר"ס הן ומגרשיהן למסחרניהו קיימי ר"ל דהא אין עושין חתפ"י עיר וכדחשיבן במחציתן לפיל מיני' שם ואל"כ צריך לסוהר גם הבתים עומן בכדי שיהיה המגרש פנוי מכל וכל דעיו ודלא כפירש"י שם שם דהחומה לבד צריך לסוהר חלל שגם הבתים עומן צריך לסוהרן כיון שהמה במגרשה של עיר וביון שכן שוב אין מקום כלל לקשיית התוס' ולא צריכין להיראות וזה י"ל ברור בשיטתה דשמעון ודו"ק . ומעתה לית כלל מקום ספק בערי הלוים כגון חצרון וכדומה חס הם מוקפות חומה וודאי חלל מוקפה חומה ולא מספקין בה כלל . ושיין בזההיניס שכתבתי בזה וכדומה לי ששמעתי מפי יושבי ח"י שגם היום טרשים בהצרין לקחת המגילה בצי הימים ההם ואלענ"ד כהבתי והבמהי

דוד מעביל מר"א פ"ק מי"ס ק :

למחצה ולא לאכילה כהנים ג"כ נשלק לבית הדשן או מחצה היקף שהי' להם היו מקשיין חטאת לעולה . ובה' יחישבו דברי הרמב"ם והוא :

דגריסין

במס' נדרים [דף ע"ג:] איבעיאל להו בעל מהו שיפר לשהי נשיו בצת אחת אחת דווקא או לאו דווקא אמר רבינא ה"ש חין משקין שחי סוטות כאלה מפני שלבה גם בחצירתה ר' יהודה אומר לא מן השם הוא זה אלא מזהו שנאמר והסקה אותה לבה' . וכתב עלה הר"ן שם ח"ל ולענין הלכה אומר מ"ד דרבינא מדרבנן מוכח לה לבטיין דלא נכמעט להו אחת דווקא דהא יבאי טעמא מפני שלבה גם בחצירתה הלכך נקטינן דבעל מיפר לשהי נשיו כאלה והכי חיחא בתוספתא כו' עיי"ש : והרמב"ם פ"י"ב מהל' נדרים הל' י"ד פסק כהך חיחא מ"ד שהביא הר"ן דהבעל מיפר מדרי שחי נשיו כאלה וח"כ נקטינן להלכה דלא דרשינן אותה כח"ק דלא דריש אותה והספרא דדריש אותה ולא חטאת העוף אהיה כר"י כדלמרינן במס' סנהדרין [ד' פ:] סהם ספרא ר"י ועוד בכמה דוכתי בש"ס . וח"כ ר"י לשיטתו חזיל דריש אותה ולכך קא ממעט חטאת העוף שלא הי' משליך מוראחה וטעמא לביה"ד . חלל חס דנקטינן כח"ק דלא דריש אותה ובעל מיפר לשהי נשיו כאלה . ח"כ לא ממעטינן חטאת העוף מהשלכה מוראחה ומאנה לביה"ד כיון דליה לן מיעוטא ע"ז ובלא מיעוט חזין מדברי הספרא דהוי מקשינן חטאת לעולה וח"כ מדברי הספרא חלל הוליה הרמב"ם דגם חטאת העוף נכללה מוראחה וטעמא לבית הדשן כמו בשולח . ודו"ק :

סימן מח

שבועות

דף ק"א ח' ח"ר מנין לנושה בחצירו מנה ופסעו מאחיס בלא יאמר אכפרט ב"ד ואודע לו חזן ב"ד כדי שלא אלהייז לו שבועה ויגלגל עלי שבועה ממק"ל ח"ל מדבר שקר הרחק . ובהוא' ד"ה בלא אחייז בו' הקשו וח"ל למה הוא ירא מנ"ש יוחר משבועה חלל שנחה חובצו . והוכן כוונתם בקשייתם הוא דממ"נ חס חית רואה לשבע גם באלה ח"כ היה לו להקפיד גם על עיקר השבועה ואם חית מקפיד על שבועת אמת ח"כ למה הוא ירא מהג"ש דהא בכל אחת ברייהא מיירי שיעקר הדבר הוא אמת רק שרואה לשקר בדבריו בכדי להעמיד שם האמת . ואל"מ קאסרה הברייתא מהבס מדבר שקר הרהק במחזר למשיין שמה כהך ברייהא חלל בגדרא שקרא לא קמיירי שמה ואל"מ פ"כ גם הג"ש שרואה לגלגל עליו מני האמת הוא בדבריו וכיון שכן למה הוא ירא מהג"ש יוחר משבועה עלמה וזה הוכן כוונת קשייתם . ובאחמא שהיה קשיא חלימחא מוצא ותיירא שם הוא דחוק מאוד וכמעט שאי אפשר לזאמרו כלל דמשי' שם וי"ל כגון שאין לו כדי לפרוע כל מה שיגלגל עליו וסבר אישחמיטא עד דלהוי לי זוזי כנגד כל החוב בו' הוא המנה מוצא דלאו לא היה יכול להכמיט דין זה גם בעיקר השבועה שאין לו לפרוע כל המנה שחובצו עתה וסבר אישחמיטא בו' ובי לא משכחם לה לבכר שגם מנה אין לו :

אבל

באלהה יש לתרן קושיות ההוא' עפ"י דעת הרמ"ה הביאו הטור חו"מ סי' ע"ה סעיף י"ח שכתב שם וי"ל חלל הרמ"ה כהך כיון שנחמיט שבועה מן ההורה על הכפירה ונ"ש דלורייחא היא והוא טוען של הגלגלים חית יודע קרינן ב' שפיר מחייב שבועה ואיט יכול לשבע ומשלם כמו בחמשין ידענא וחמשין לא ידענא . ומעתה מיהרלא שפיר קושית ההוא' דמיירי דעל הגלגלים חית יודע ואם יטעון אזהו על הגלגלים בפ"ע יפטר דהא קיי"ל בלחי יודע חס נחמיטחי לך דפסור . חלל חס יחמיט לו שבועה והוא יטעון על הגלגלים חית יודע יהיה מחייב לשלם ולכך הוא מחיייר מהג"ש ומיירי בצבחה שאינו מקפיד מלשבע באלהה רק מחיייר מהג"ש בלא יחייב לשלם בלחי יודע . ומנה יש להביא ראיה ברורה לשיטת הרמ"ה ודלא כהחולקין עליו שם ואין להקשות ע"ז דח"כ חקשה מהך ברייהא ג"ה ור"ל דס"ל דח"כ חס נחמיטחי לך חייב לשלם דברי ושמא צרי עדיף דח"כ חס מוקמחא הך ברייהא אליביהו ד"ל דלינהו מוקמי להך ברייהא כר' יהושע דלא ס"ל הא דברי עדיף ולינהו דלמרי כר"ג ועד כהן לא קמחלינן בכתובות (י"ב ב') חלל דר"כ ור"י מני סברי גם כר"ג חלל ר"ה ור"י וודאי דלא מני למסכר כר' יהושע ואל"כ מני למוקמי להך ברייהא כר' יהושע חלל הא

קונטרס אחרון

יד שאול

אמר המביא לבית הדפוס אחר אשר תל' היתה עלי יד ה' המיכה • ואחרי רוב יגיעתי ושקדתי בעזרתו ית'ש' זכיתי להציא לאור כתבי יד קודש • שאלות ותשובות וחדושי הלכות לאמתה של תורה מאדמו"ר חותני הגאון המנוח זצלה"ה אשר יתענגו הלומדים בהם כאשר רבים שאבו ממעיני תורתו בחיים חיותו ואורו עיניהם • ועתה אברך את ה' אשר הביאני עד הלום לחוות בנועם כ"י קדשו ולהוסיף אורו על פני תבל • ואמרת גם אנכי אהיה נטפל בשולי הספר ספרי דבי רב מסו"ח הגאון זלה"ה ואכתוב איזה שאלות ותשובות וחדושים מאשר חנני ה' ונשאתי ונתתי עם גדולי רבני הזמן יצ"ו וקראתי את הקונטרס אחרון הזה בשם יד שאול • והגני מתפלל תפלה קצרה שלא אכשל בדבר הלכה וה' יאיר עיני בתורתו • ואיסא מילי מעליותא דתתקבל ואחוי קידה קמי רבנן וזה החלי בעז"ה :

סימן א

תשובה שהשבתי לרב אחר גדול וכפורסם ברדיו וניף המעשה יתבאר מתוך התשובה •

ולגבות נמי מבני"ח מטעמא דמדרש כחוצה • עכ"ל בלקוחות חיישינן לקנוניא • חבל זה הוא רק היכל דלא חמר בפ"ל חבל חס חמר בפ"ל דלא נא חיישינן לעוררים דנס הבטל לא נאמן כזה בודלי חמדיק כיון דהשליח נאמן כבי חרי ומוחרת להנפול לכל גבר גובה נמי כחוצה חף מלקוחות ולא חיישינן לזיופא וגם הראש"ש מודה בה והראש"ש והר"ן בחדא שטחא קיימא ולא פליגי בה משום ולפי"ל אזה שאמרה מה בעלי דמאימנא כבי חרי ומוחרת להנשא שפיר חמר הרשב"א דגובה נמי מלקוחות ולא חיישינן בה לזיופא אליבא דכו"ע (ופיין נפ"י בניסן שס פ') [והא דכ' המה"ל דהר"ן סובר דהיכל דהניא נט בל"י ולא חמר בפ"ל אינה גובה הכחוס כלל אפי' מבני"ח לא ידעתי לכל זה מילי הא ומדברי הר"ן לא נראה כן פי"ש וצ"ע] וזה אחרי דטבל לומר דהראש"ש והר"ן והטור והשו"ע כולם בחדא שטחא קיימי עס הרשב"א דבמה בעלי מוחרת להנשא וגובה מלקוחות חס כן בנידון דין נמי יכולה לבית כחוצה ואף מהמקומות המושעבדים לאחרים ואחרי דנהרס היסוד נפל הבנין וכאמור :

ובזה יוחא נמי הא דהקשה סם הבטל מה"ל בדברי הב"ש בפ"י קמ"ב ס"ק (ג) דהבב בפשיטתא בשליח שחמר בפ"ל גובה הנפול כחוצה חפי' מלקוחות משום מדרש כחוצה ולא דמי לשליח המביא נט בל"י כבי' קמ"ל שם שליח גובה מלקוחות משום דסם ח"ן לה יתיר גמור להנשא שהבטל יכול לערער בו' וחסמה בזה דהר"ן לא כהב כן רק לביטולא חבל הראש"ש והטור והשו"ע דבדרי דאף בשליח המביא נט בל"י יתירא נמי שייך מדרש כחוצה וגובה מבני חורין אינה עולה חלוקה זו וכאמור פי"ן שם • ולפי מה שכתבתי לא קשה מידי דגם הב"ש כיוצא דהיכל דלא חמר בפ"ל אינה גובה מלקוחות משום דאף דמוחרת להנשא מ"מ יכולים הלקוחות לטעון שחא יבוא עוד הבטל ויערער חבל מבני"ח מבבא גביא כל זמן שלא ערער ואף דקיי"ל דטוענין לבא לגבות שלא בפניו מכל מקום ברה"ל לא טוענין אחרי דחוקה היא שלא תתקבל לח עולמה וכמו שכתב הראש"ש שם בפ"י (א) משא"כ היכל דחמר בפ"ל ובפ"י שפיר גובה מלקוחות ויפה כיון הב"ש בזה דו"ק: [ולפי סברת הראש"ש האמר דברי הר"ן שם צ"ע דכחז דלפי דקיי"ל במשנתנו דאשילו בגרסא שלא בפניו טענין דלחא חזיף הוא ומשחא אש חזיח דגרסא דלקוחות הוא חזי איריא בזמן שהלקוחות טורדין אשילו חין טורדין נסען להו חין ומשום כפי מסתברא דכי אמרינן בשמעינן ערער דבעל בדוקא נקיס ל' כ"י פי"ש ולפי האמור לאו הוכחה היא דשפיר טול לומר בערער דלקוחות ואפי"ן חין טוענין להס כל זמן שלא שטח בשטח משום דלא שכיחא הוא דלא אחא הבטל לקבל גי"ש וגם היא לא תתקבל אח עולמה ובמלחא דלא שכיחא לא טענין להו דקיי"ל בכמה דוכחי ופי"ן נפ"י בחז"ל כ"י קנים כפי' כ"ד פי"ש ודוחק לומר דלא יוחא לברין בזה כי שטח הוא וכן הדעת נוחת וצ"ע] :

שוב ה' נלפענ"ד להביא רח"ל דגובה נמי מלקוחות מהא דחמדינן ב"ממנה (ד' קי') ב"ש חומרים הנשא והיטול כחוצה ב"ה חומרים חושבא ולא היטול כחוצה ח"ל ב"ה בהרה"ס עורה חמורה וזה נהיר ממנו הקל ח"ל ב"ה מליט שחין האהין נכניין נגהה ע"פ ח"ל ב"ש והלא מכפר כחוצה נגמד שהוא כחב לה שחם הנשאי לאחר חטילו מה שכתב ליכי וחזרי ב"ה נכחורו כב"ש פי"ש • ומדקאמרי ב"ה לב"ש מליט שחין האהין נכניין נגמה ע"פ ח"ל בשפיעות דלקוחות יוסינו ומה נהם להביא

ראיתי לח מכהב כבוד תורתו הרמה בלידוף קונטרסו הצנוי על דלתי ההכמה והאמה בשלל זך וישר השלום לחמדמו"ר מורי חמי הגאון זה ימים לא כבירים • בדבר האשה חסר ר' דוד בר שלמה שלחשחדיק אשר שבק חיים לכל מי בכפר ויחניקא הסמוך לק"ק מינסק והביאו אותו חסדו ולמה לקבוצ בביה"ק דפ"ק והגידו בפני כולם שהוא בעלה שדרו בהנפול הנ"ל שיהם יחד עד עתה ואח"כ נסעה למקום היורשים לחבט כחוצה וברטנה לגבות ממקומות הבה"ל המושעבדים לאחרים וחדש כח"ר אשר חין בידה לגבות ממשעבדי ואף לא מבני חרי והאריך שם ברחויה הרחיים למי שחמק והלא כה"ל לחמדמו"ר חותני הגאון להוות חף נוטה דעתי הרמה בזה ואחרי כי מו"ח הגאון טרוד הוא עד למרבה ומטרף לזה כי חוט נוגע כל כך לדינא אחרי כי בקל הוא להשיג גביות עדות כד"ח מעידי ויחניקא הדריס שמה בהנפול ולוחם בדעתו להשיב לו בקינור על ק חמרתו לעיין בדבריו הנחמדים ולהשחשטפ לחו כחוצים אשר חני ה' בחסדו :

ער דבר שילה כה"ר לומר דחס בלתי להגבות לה הכחוצה מטעם מדרש כחוצה אינה גובה ממשעבדי טפ"י מה שכתב המרחות הנוצחות בכו' קס"ה דהא דכהב הרשב"א בהשבה דאשה שאמרה מה בעלי גובה חף מלקוחות הלוי בפליגנא • דהראש"ש והטור והשו"ע בפ"י קמ"ל סעי' כ"ג כהבו דשליח שבי' נט בל"י ח"ל בפ"ל ובפ"י ורש"א להנשא חף בלא קיום ומשום זה גובה הכחוצה נמי שלא בפניו מבני"ח מטעם מדרש כחוצה לכשהינשאי לאחר בו' חבל לא מן לקוחות והוא מהירושלמי הביאו החוס' והראש"ש שם חרי דמדרש כחוצה לא מהני רק שלא בפניו חבל לא מן לקוחות וח"ה ה"ה בזהא שאמרת מה בעלי נמי לא נבי' מלקוחות • חבל הר"ן סבר דהמביא נט בל"י הוא חמר בפ"ל ובפ"ל אינה גובה כחוצה כלל אשילו מבני"ח דלא שייך ההם מדרש כחוצה לכשהינשאי בו' כיון שאף לה יתיר גמור להנשא שהבטל יכול לערער מבח"כ בשטח מיתה שחא מוחרת בודלי חבל כשלאמר בפני כהב ובפני נחמס שחא מוטייל ערער הבטל חשפ"י שחין זה קיום גמור לגבי משנן כדליתא ההם גבי פבד שהביא גטו בו' מכל מקום היא גובה חף מלקוחות משום מדרש כחוצה וי"ש לכן הירושלמי לדעתו פי"ש • ולפי"ל הרשב"א סובר דדעת הר"ן משא"כ לדעת הראש"ש והטור ושו"ע דמפרשי הירושלמי בשליח המביא נט בל"י דגובה מבני"ח מטעם מדרש כחוצה ואפי"ה אינה גובה מלקוחות פ"כ ל"ל דמדרש כחוצה לא מהני גבי לקוחות פי"ש וע"ל בנה כה"ר יסודו אחרי דקיי"ל כהראש"ש והטור ושו"ע לא נבי' מלקוחות והאריך בדבריו בזה • ולפענ"ד דברי המרחות הנוצחות ל"ש חוצה דמג"ל דהראש"ש והר"ן פליגי בה דהלא כל דברי הראש"ש לא נאמרו חלל היכל דהביא נט בל"י ולא חמר בפ"ל ובפ"ל דלא חס יב עליו עוררים לרף להקיים פ"י כהב דבערער הבטל חסורה להנשא עד שיהקיים בחומתו חוט ערער הבטל מוחרת להנשא ולא חיישינן לזיופא לפי שהבטל חוט ערער לקבלה בידי שמים והיא נמי לא חזיף חס עולמה חבל להוליא משנן מן יתומים חו מלקוחות חיישינן לזיופא ולא מבני"ח חף דמוחרת היא להנשא

א מדברי הר"ם נראה לכאורה דלא מהני הא דהוי גילוי מלחא בעלמא דכחש ביבמות (ב"ש) והלכא דרביי מלחא בעלמא הוא ואשילו קרוב ואשילו אשה דלאו מלחא דליסורא קא מסהדי והוא מתענות קמסהדי ללא מלחא בעלמא קעצילין לן דהדין נברא כפן ויהי יתיר אהמא שליחא כ' עיי"ש ומקאמאר דלאו מתענות קמסהדי ש"ס דבממונא לא מהני הא דהוי גילוי מלחא בעלמא וכן להקשות דלפ"י מהא דכחש הר"ם ש"ס ד' קס"א דבני הבורא חזרו דהוי חסיד עליה כ' ש"ס להלכיר איה ואהא שמועין על עד אחד אשילו אשה ואשילו קרוב דהוי מלחא דשדירא לגילוי [וי"י] גימט"ז ה' דל"אך חסד מוז' ודין דמאימניק אשה וקרוב בממונ' במלחא דשדירא לגילוי כל דין דמאימניק בגילוי מלחא דהלא מוכח

פ"י"ש וכבר כתב עליו ה"ש דר"ח"ה ה"ה"ד ח"ט מוכרח וכו' הגר"א שם דדבריו ח"ט"ה נחלק פ"י"ש וגפ"י"א לא מוכח מדי מיני' דבעי כשרים דוקא ול"ע :

גם משי"ה הו"ג שם חלק ב' הברכה שמו להכרת אשמו דבכרת
שמו כיון דהחזק בעיר ל' יום זה הוא וכל העיר יודעין
שהו הוא שמו והוי מלחא דעבירה לגלויי גמור משום הכי מהני
פילו במזמן הכרת פ"פ קרוב חבל הכרת אשמו וכי הוא אחיו
לא הוי מלחא דעבירה לגלויי גמור ועיין בתשובת הרי"ב סי'
(קסג) דמחלק בין עבירה לגלויי או לא עיי"ש ולדעתו גם זה נ"ע
טובא חזא מריבא חתיי לחלק בם אחרי דשווין הם כמובן
ופור דבר נעיי' דברכי ה' צלמנו נראה בהדיא היפוך מזה
ואדרבא ו' הוא יורה לעלייא בפירוט כ"ה הרי"ב בזה וז"ל
שם כד משיינא בזה מלחא דעבירה לגלויי התמלא דלח כל מלחא
דעבירה לגלויי בגדר אחד הם כי י' דבר שהוא מלחא דעבירה
לגלויי שהוא מפרסם לכל ופסיד להגלות בודאי בקרוב כההוא
דקדש ב"ד החודש וכן שטרף דפרסאי בו' וכן בבדיקות סמני
עמרה בו' וכן זה הוא אחיו של פלוי זה הוא יבמתו של פלוי
שדבר זה כבר ידעו בו רבים ויכול לחקור בו מיד אם הוא אחיו
של פלוי כבר הוא משחק בעיניו בו' עיי"ש הריי נראה בעליל
דעתו דבהכרת אשמו ואחיו הוי מלחא דעבירה לגלויי טובא
ובהכרת אשמו ויבמתו ואחיו הכל לחלוד יחשבו וכן הדעת טוחנה
דהיא היא ולפי"ז נ"ע א"ח הכי היפוך ממה שכתב בתשובה
שם ועיין :

גמ"כ הו"ג שם להוכיח מהא דנאמר בחו"מ סי' רפ"א דבזה
אחיו חין מורידן לנחלה ע"פ קרוב או ע"א ובענין שנים
דדוקא הכי נראה דכל היכא דבעי הכרה מדאורייתא לא מהני
עדות קרוב עיי"ש גם זה אינו מוכן לי דמאן יומר קן דהכל הוי
מלחא דעבידא לגלויי דהלא מקור דדין זה הוא מהא דלר"פ
בכתובות (ק"ו) כשמש שמה בע"א חיהי דבעינן לאנשוכי מלי
במשכאכו כ' ציון וצטווין לחיבנעו למיחא לנסיי לא מלי נחיה כ'
עיי"ש והסם לא הוי מלחא דע"ל כ"כ אחרי דמיימי בזה שכל
למדה"י ומי יומר דינא קן דבר זה בלי הגדה העד ומה שצ"ע
שנים דוקא אחרי דהכל עליה קסמינא [ומה שצ"ע שם רפ"א סי'
הוא וצ"ל ר"ס סע"א או רפ"ד בנתיב עיי"ש] אבל בזהכח אשמו דמלחא
דעבידא לגלויי טובא הוא כמבואר מנ"ל דבעינן בזה שנים ובשנים
דוקא ומש"כ שם דהא דבאשמועזיגרו דאחיה דמתנא הוא כתי
בזהכרת ע"א משום דהכרה מדרבנן הוא ורליישו מהוס' יבמות
(ק"א) עיי"ש גם זה נ"ל וכבר הכרתי שמו"ח הגאון בזהכרת
שם דיבר בזה וזה לאכריד דל"ה :

וזהו דמשכח כח"ר מה שלא היה הגדלתו כח"ר הלא מדברי
הרי"ף והרמב"ם נראה דלא צעיק לכל זה ועיקר במש"כ
מו"ח הגאון המחבר בזה בחשוכה הם ועיקר :

ומעתה הדריך לנידון דין אחרי דב"ר הוי' מלכה דעבדה
 גלויי אליבא דרבי' דהלא מיומקא ל"פ מינסק
 מסכיו שיהא זכריו וזכר אמהה הדבר בכל עה וזבל שעה
 כי אחי יומיקא נחלים בפה חמיר ויפרט שמקום מנער הוי'
 אמה גם שלא אחר דבריהם בעת משה רק במסל"ח להרשים
 אלה שמו לזכרון בספרי המחסים אשר גם זה למעלה יחשב ויפרט
 מהגדים מקפידים מאוד עלי' לנחם את שמו וכו' להחליפו כאשר
 נכתב בזה אדמו"ר ונ"ל בזהביו וחסר כל אלה מהגבן
 לשמוך בזה ולהגבוחה גם מהעבדים לחסור:

דבר ששם כח"י הוולף דבנ"ד בהגדה העד לא חמרה האשה
או החירוי להנשא מקום דלא היה בדעתה להנשא בעת
הזאת לא הו' לא מהימנא בשאר ע"א דמאימנא בעדות אשה
וסעמנא בזה אחרי דכל עיקר מה שאמרו ח"ל דע"א נאמן
אשר מהם דרייקא ומנסבא וגזר בעינן דוקא שיהא דעתה
להנשא אבל כל אמן שאין ידועין מזה לא שייך בזה סברה
דייקא ומנסבא וסמך דכל' דבין דמברי ר"י שהיה הרמ"א
בזהה"פ סי' (י"ז) עינין מ"ג דבשופט שאינה יודעת בצי"ב שוואין
ואלמנא חיה נאמנה למר מה בעלי וכתב ע"י הגר"א שם
דשעמא הוא דלית כלן סברה דייקא ומנסבא זה הוא חוקי דברי
הה"ר בזה ובפני"ד ל"ע טובא דהלא הא דמחייבין אומר
דרייקא הוא גם חיפק בלומר יום שהעיד העד שזה
העצמה חס עברו ימי ההכחמה לפי הגדה העד ומהר"ם להאכיל
בזה נצר דמחייבין וא"כ קשה חימתי דייקא ומה חולל לידע
ולאחזק

חיבור זה דבר העשוי להגלות הוא ואפשר יתום לחימה הדבר
 של מפיין כמו שביארנו בזה"ל גירושין עכ"ל * ובאמת מתרחק
 למדן כן דבאל זה דמוק מוצא ליטול דהרמב"ם דנקט משא"כ
 מ' ואח"כ כהן זה דבר העשוי להגלות דהיו כהני אחריו
 ועיין * וכן ראיתי בתשובה מש"כ מ"ח הגאון ז"ל שהביא דברי
 הריב"ש האלה עי"ש * ואפי"ן נראה בצל"ח דהרמב"ם סובר דגילו
 מלחא מהני גם במתנה והולך בדברי הגר"א רס' דהרי"ף ביבמות
 עמי שם * ועיין :

ולפיז יהיה דברי המחבר ז"ל דלחז החבל בברי רחש
דבחו"מ סי' ל"ה כחז דנחמן להציז בגדלו מה שראה
בקצתו וזכרני בזהא פלומה שנעשה לה פמנה הבחלות כו' ולא
כחז דבעיק אחר עמו מחז דהולך שם בשנים הרבנ"ס וכו'
הסמ"ע שם [ודברי הסמ"ע ז"ל דלף דהולך כדרכי הרמב"ם מ"מ מדוע לא
סוחר שם כזה ידו של אבא דכזי אחר עמו הלא בזה נס הרמב"ם
סוחר דלריחין אחר עמו כאמור וז"ל [וכא"ה סי' ל"ו כחז להדיא
דבעיק אחר עמו בהטמא עי"ש וכו'] סי' ל"ה ורחלי בש"ך
שם שהרינן בזה ועיין

וראיתי בזהמים שם פ"ק ד' שחזה על הסמ"ע והס"ד בזה
ועל שיהם כחז דדברהם חיים מובנים לי כלל וז"ל
דגראה מדברהם דקמן לבדו נחמן ביהומא לדעת המחבר חה
לז עלה בשם דעת פוסק דחזק חשבר להוילא ממון ע"פ ע"א
ובמשהם שם קהני חס ים פדים והמ"ס הריב"ם ב' וז"ל שגילא
ממון ע"פ ע"א ולכן בחרו דלמ"ע לרדך להיות ב' פדים וע"פ
שים פדים יקום דבר רק חי השנים יכלים להיות קטנים
שהגדילו או אחד לרדך להיות גדול מחטילה ועד סוף בזה ים
חילוק בין דעת החוס' והרמב"ם . דלהרמב"ם והר"ם ירד
להיות אחד גדול מחטילה ולדברהם הא דלמזר רב הובא והוא שים
גדול עמו קאי גם על היטומא ולהרמב"ם דלא קאי על היטומא
יסתים להיות ביהיטומא אפילו שים קטנים מחטילתן רק עכשו
הגדילו אבל מ"מ לרדך להיות שים ולכן המחבר בזהע"ז כחז
והוא שים אחר עמו ולא הזכיר שם גדול מחטילה וכן הרמ"א
דכתב גבי חטומין אפילו לבדו הוא לחשקי דשם בעינן שים אבל
ללא מיירי כול חס בעי גדול מחטילה עכ"ל עיי"ס . ולפענ"ד
דבריו ל"ע מובא בזה הלא הרי"ף והרמב"ם כהצו להדיו דביטלי
מלהא בעלמא חד נמי מיהען אף בממנאלו אשיליו שפחה ועבר
וקמן אחרי דלאו סההדותא דירבו קחממין רק גבלי מלהא בעלמא
קמנלי לן ודברכיבנה . גם נה שארית מלשאל דעדים המחבר
במשהם שם כבר הראיתי דלאו הוכחה הוא מזה ועיי':

שזב קשה לי אחד החלטים הרמ"ל במו"מ סי' ל' דלחץ מילוק בדריי ממוטות בין מלחא דעבדא לגלויי חו לא ואין פ"ל גמלחא דה פ"י"ש הלל הרי"ף והרמב"ם מולקיס דה וכמ"ש : וטוד הכי המחבר כחז בסי' (פ"ט) דבהכרח שם המלוה והלוה גמלחא אפ"ט חשא וקדוב ממעטא דמלחא דעבדא לגלויי הוא פ"י"ש ואחד רחא הרמ"ל לחלטים הבא דהא דה פ"ט : ורחיני בקטאי"ה דעבדא דכס' כו' בני אשאל שעתא דה ודעטא למקד דהא דלחץ וטאין אלא מכירין הוא רק מדרבנן והרחיני דהא טאבין דבשעתא הסכנה כו' פ"י"ש וכן רחיני במו"מ סי' ק"ב שדבר ג"כ וכו"ף להביא שם מהא דכתבו החוס' פ"במות (ק"י) גבי ההכרח חליה כו' פ"י"ש ודבריהם ז"ע טובא והכנה י' להחריק וטא : אך ברלוהי כי אדמו"ר מו"ה הגאון ז"ל דבר דה וחס' דבדבריהם קטור בחקן לטוט בזהבזה ש' אחרתי מה להכסיל טוד דה חרי י' הכל כללים דבדריי הק"רים וצמקום שאמרו לתקן לטע רשאי להחריק פ"י"ש וטדכרש לכאן וד"ה :

עוד ראינו בתו"צ שם ובסי קמ"ב ס"ק (י"א) דמחש על פל דכתב הכ"ס שם דבהכרח עליה לא בעיין כשרים דוקא וזהו מחשבו בסי' (קמא) רק שנים ולא הוכרחו כשרים ועו"א תמה דהתו"צ דל"כ מים ואחרי דבעיין שנים ביוזלי כשרים דוקא דלפני"ד חשבנא למחר דכאלמא לא בעיין הכא שנים משום דמי מחלף דעבדלח לגליי רק לכתוביה החמירו בה כשרים כדרי שלא יהיה טפל מטעם הזהרה ושלא יאמרו בהכרחו דכשרים לא שכיחא טעות ועיין בהו"ס' כתובות (י"א) ד"ה ח"כ דכשרים לא חייביק להשדא פ"י"ס ואומרת בעלמא הו"א - הפ"ו מ"ל דגם כזה החמירו דבעי כשרים אחרי דמחלף דעבדלח לגליי הו"א ומש"ל רק הו"א מובאר כג"כ דבעי כשרים דוקא ג"כ זה הו"א הלא הכ"ס לא הביא שם רק הו"א דה"ל משאר דברים

אבל אחרי העיון לפע"ד דלחן לסמוך צ"ד צוה דלא על ג' נאצרו דצברי הרמ"א חלו כי הלא כל דצברי הרמ"א הולכה לקומים המה מהב"מ דפ"ח ממאכנ"ו חבורות והוא לא קמיידי בשם רק היבט דעומדים ופני קבוצים להי"ט חומן ח"י לתפור בהם ופ"ז הוא דלחמך שם דסומכין בצדיקה וז' הלא חיישין לאלהושי וכההיא מעשה דהרשב"א בהש"ה שם סי' השש"א ואף דהרשב"א בשהיה שם החמיר גם צוה מ"מ צוה מהא לי' להרמ"א לפסוק בברך דרש חולק וגהמב"ז ולסמוך על צדיקה צוה חלל לא בן היבט דהפסק חולק צניח ועלם הוהוים ממה נעשים מנ"ל דסומכין על הצדיקה ולברר הפסק על ידה אחרי דצדיקה וז' חלו דסמכא היא כי גם חפצי פסחן חולכים וסרפין לפעמים חרופ

נה

[illegible]

חשש דמיתה דידה היא שכל הממלח בחזקת סנהה היא וטעמא דיושבה על המשבר שמהה טעמא אחרינא הוא דהרי הוא כילוד דחו' לאו יד' חמו הוא דלאו דידה חמו' אלא חי הוא ודלח נעולה בפניו וליכא חשש אלא דלא הוה ליה חזקה דמיוחא וספק נפשו להקל' ולא ידעתי מה צריך לכל אלה הדקדוקים דלא משכחה סכנה עובר בלא סכנה עוברת ולא סכנה עוברת בלא סכנה עובר דהמפלח בחזקת סנהה היא וכן פי' רש"י דלא חזיה איכונה שניהם מסוכנים עכ"ל הראש"י ואפשר לומר דזה הוא דייקא המשנה ביומא שם דקתני עובר שריחה מאכילין אותה עד שחשיב נפשה דלמארה קשה אחאי נקיש בתחילה בלשון וזכר עובר שריחה דלמא דעובר משמע דקאי על העובר דאם עלה קאי הוה צריך למחני מעוברת שריחה ומדקתני בלשון עובר ע"מ דקאי על העובר ומסיים בלשון נקיש שריחה אותה נפשיה ופי' הוה ליה למחני עובר שריחה מאכילין את חמו עד שחשיב נפשה אלא כדאם לומר דכל אחד יסיר טונת ודיוק המהניחין לפי שיטתו דלפי שיטת בעל הלכות דש"ל דנסכנה עובר בלכד נמי מחללין ישרש דמשום הכי נקיש במהניחין עוברת ולא קתני מעוברת לסורו לן דמשום עובר בלכד נמי מחללין שנת ויהי"כ ולשיטת הא"ד דייקא במהניחין דמשום קתני עוברת שריחה מאכילין אותה כו' נפשה ולא קתני מאכילין חמו עד שחשיב נפשה לרמז בזה דדוקא משום האם הוא דמחללין דלא חסדק חזי' וזהו דקדק בגמ' בסדר עובדי דמייח' שם בלשונא דמשום אלוני' לומר דלשנייה לישנא דתתני' נקיש' ועיין' . וראיתי בס' כפ"ח שספר בזה ודו"ק ועל פי הברכה הראש"ש בזה הורה דלמ"ד מו"ח הגאון המחבר ז"ל דמוהר"ם לאכול בלי שום חשש :

אבל אחר העיון ית' נפקק בזה דהנה הק"ג הקשה: על הראש"ש שם וזי' לא ימלא חשה שהחזקה לנפלים ולא חזק לה כל פעם כלל עיי"ש וח"כ בנ"ד נמי אחרי דזה כמה עצמים שהפילה ולא חזקה למה ניחוש לה להחזיר לה חילת ויהי"כ בתוס' על לא דבר' . אך בלחמא זה חיש דלמא חס' החזקה נפלים זה עצמים וכלו' ולא חזקה בזה ילאח' מכלל סנהה הלא זה חזק הדעת טענה: דהא קי"ל דבפ"ל לא חזלינן בחד רובא וכ"כ דלא חזלינן בחד חזקה דרובא וחזקה רובא עדיף' ועוד הגם עצמך בזה דלמא חס' אחד חלה בחלו' ר"ל זה עצמים ואלא בסכנה מוח ועמה עמד מחלי' זה ונאחזק ואחר כך נפל למשכב שוב פעם ר"ל בחלי' זה הכי נאחזק דלא יתכן גביה לחלל שבה לעשות כל צרכיו אחרי דכבר נהרפא ועמד מחלי' זה הכי חזק הדעת סובל' כן ובלי ספק דמוהר"ם נפשו עוברו כל צרכיו וכל מה דצפי' כמו בשארי חולים שיש בהם סכנה נפשו ר"ל אחרי דעתה הוא בסכנה נפשו ונראה שבה ויהי"כ גביה והוא כדור צעזע' וח"כ בנ"ד נמי לפי סכנה הראש"ש דלא מליט סכנה עובר בלי מעוברת בודלי' נראה גביה שבה ויהי"כ ומוהר"ם לאכול בלי שום חשש וספק כלל וכלל וכהוראות מו"ח הגאון ז"ל ועיין' [ואין להקשות לשיטת הראש"ש דלא מליט סכנה זה בלי זו וסח' משל' כפי' טומאה אחאי לא קחשיב בינמות (דף י"ב) כדאי הוי שלשה דמשכחות במדך קנסה ומעוברת ומניקה לחני נמי המתחזקת בנפלים משום דלמא לומר אחרי דקחשיב כדדייקא קנסה וטעמא דידה הוא משום שאל' התעבר וחתל' ותמות וסוי' סכנה קנסה לזכר נלל' גם כה כל בני דמסתמי' בלידתם ונקם קנסה דשכיחא ספי' מאשה המתחזקת בנפלים דרוב נשים כדרכם מהעברות ויולדת ועוד יש ליישב ועיין']:

אבל מדברי בעל הלכות בלכד לולא סכנה הראש"ש לא הו' אפשר ליהודי' חז' דהרמב"ם הסכים לדבריו והביא ראיהו לזה מהא דעריך' מאשה היושבה על המשבר עכ"ל דבריו ז"ל דהלא בעריך' שם במשנה נאמר דאשה שילדה ליהרג חז' ממתיני' לה עד שתלד האשה ששבה על המשבר ממתיני' לה עד שתלד ואמרינן בגמ' שם מ"ט כיון דעקב גופא אחרינא הוא ר"ל כיון דנעקב וגם ממקומו גופא אחרינא הוא עיי"ש וח"כ הכי חזינן כ"ל שלא נעקב ועם ממקומו לא יחשב כילוד ולא היישינן למיתתו וזהו לא ממתיני' לה לענין דינה בשביל חייו הוולד ואף חס' נהרג נמי חז' חוששין לו לעשות דינה בשביל רק היכא דישבת על המשבר ועם הוולד ממקומו אז נחשב כילוד ולגופא אחרינא יחשב ולפי"ז מחי' הביא הרמב"ם ראיהו למעוברת מהא דיושבה על המשבר דההם נעקב ועם הוולד ממקומו מש"ה מחללינן שבה עוברו דפ"ג דמה שבה אצל לא כן במעוברת ופדינן לא כן הוולד ממקומו ולא הגיע זמנו ללמא בודלי' לא לאדם יחשב לחלל שבה בעדו ולהחזיר לאחל' ביו"כ עוברו חס' לא חייש לסכנה עומה וח"כ לכוונה חז' להביא ראיה מהא דשחולל אחרי דממתיני' גרמא בשביל היכא עברו ואף נוכל לומר דבזה פליגי' הבעל הלכות עם הא"ד אחרי דמשנה משתתח הוא ענד זה :

אך אחר העיון לפענ"ד נראה דבלחמא דברי הרמב"ם נמזים הם ואף

ספק הוא והגם דהים ש"ש צביה שם כהב דלאו דווקא בודלי' דאורייתא אלא הוא הדין בשפיקא אחרי דספיקא דאורייתא למומר' הוי כודלי' דל"כ הוי שפיר גביסין משמשיה ר"ל בין השמשות וא"כ ודאי דאף ביהש"מ הוי מחיין בזה חי הו' אכלו דספיקא כודלי' הוא עיי"ש דזה לא נאמר רק לשיטת הפוסקים דסברי דס"ד לחומרא מו"ח והם הרשב"א והר"ן וכן נוטה דעת הרמב"ם בחידושו וזהו הוי ספיקא כודלי' . מה"כ לשיטת הרמב"ם והראב"ד דסברי דס"ד מו"ח לקולא רק מדרבנן אסורה ושיטתם נוטה והחליט הפ"ח והכו"פ ושאר' אחרונים עיי"ש וח"כ לא נאמר רק מאיסור דרבנן ובאיסור דרבנן לכו"ע נאמר בזה מוטב שיהיו שוגגין כו' ועיין' : **שוב** כ"ל להחזיר בנ"ד עפ"י מה שראינו בש"ח מהר"ם אלעקר בסי' (לה) וז"ל שם דבאיסור דאורייתא נמי למתינ' מוטב כו' אע"ב דבשבתא קמח' בכלהו נוסחי' דיוקני' אוקימנא דבדרבנן אמרינן הנה להם לישאל' כו' ובדאורייתא חז' ממתינ' וקשו הרמזייהו אהדדי כבד אמרו רבותינו ז"ל דההיא דפ' המביא דמסקי' דלפילו דאורייתא שפיר להו דווקא במידי' שהוא ד"ח מהלכה למשה מסיני לו מדרכא וליסורו חז' כדור ויכיר שהוא מדאורייתא הייט כמו חוספה ויהי"כ דליפין לה רק מעבר' עד ערב השבת שבהם ואין לו זמן קצוב ויכיר לויסורו וכשהו' אכולין ושהין סוברין שעדיין לא קדש היום . אבל בשאר איסורים הניכרים כמו חלב ודס ושבת וגל' וכיוצא בו לא אמרינן הנה להם כו' כש"כ בדבר המורה שנהגו בו היחר' שכל המוכיחין בזה לא דעתה ידברו כו' עיי"ש ולפי"ז בנ"ד דלא הוכר האיסור לרבים וכולם סברי דמותרין הם שפיר נאמר בזה מוטב כו' אף לשיטת הרשב"א והר"ן ואיך דסברי דספיקא דאורייתא מן התורה למומר' . הולא מדבריו דהבגדים העשויים מכבד חז' עלינו חובה להכריז' שיהקט ויחפרו מחדש משמתי דכתיבנא מה שהיה כבר היה רק על לבא' אסור לחפור בלוחן החוטין הנקראים בשם פרייסי' שפ' פ' ע' ד' מ' לא ח' עד שיתבררו צדיקו עפ"י ד"ה ממה הם נעשים אחרי דספיקא דאורייתא למומר' הוא . וכן עשינו הלכה למעשה בזה מי' ס' ס' אחרי קבלת המהב' מו"ל' לנא' מהסוהר המכר' ואחרי החקירות והדרישות מהסוהרים דפה' . כיון דאומר להכריז' בצי' הכנסה דחייטים אשר מהיום והלאה כל ימים חיש חס' ידו לחפור בלוחן החוטין וכן יעשה וכל אלה הראיהו לגדולי הזמן וקבוצו' . והלא' לדעת כי לא בזהו בהלכה למעשה ולומר קבלו דעתו רק לעורר ולהודיע בשערי' בת רבים אלוני' יתבצר ויהודע הדבר לאמיתה והללע"ד כחצה' ודו"ק בזה כי ב"ה נכון הוא :

סימן ג

שאלה אשה אחת הוחזקה בנפלים זה שלשה פעמים ועתה הוא פעם הרביעי שנתעברה וצו עליה הרופאים שלא להתענות שום תענית בימי עיבורה כי קשה לה התענית ובאם שהתענה תפיל עברה חז' בלי ספק ותולד יהיה בסכנה ואחרי דבעת יומא רבא יומא דביפורי שאלה אם כותרת היא לאכול בצומא רבא דביפורי סחשיש סכנת עברה או לא :

תשובה . הגה בכרמיו כי זה זמן רב אשר שאלה כזאת נשאלה לפני דלמ"ד מו"ח הגאון המחבר ז"ל וילא הדבר נהיהר ע"ש הברכה הראש"ש במחלוקת הראשונים והם בעל הלכות עם הרמב"ם לפי האיה דלמחי' שהוצא בראש"ש ביומא ז"ל הראש"ש ביומא (ד' טז) כתב בעל הלכות אשה עוברת ידיעין דלי' לא אכלה מהעקר וולדה חש"ג דספק כן קיימא היא ספק נפל שפיר דמי' ליתן לא כו' וכזה הרמב"ם ז"ל משמע מהוך דברי' בעל הלכות דמשם סכנה וולד לחדיה מחללין אחי' ליכא למיחש לדידה והייט דגרסינן בשלי' פ"ק דעריך' (ד' י') האשה ששבה על המשבר ומחה בבה' מבחיין סכין וקורעין כריסה ומולדין את הילד פשיטא מחי' עבד' מחהך בצצר' בעלמא הוא אמר רבה לא נצרכא אלא להביא סכין דרך רה"י מחי' קמשתע' לן דעל ספיקא מחללין שבה חריג' ספק מי' ספק מח' ספק אחי' . ספק ישראל' משקחין מהו דחימא החס' הוא דהוה ליה חזקה דמיוחא אצל הכה' דלא הוה ליה חזקה דמיוחא מעיקרא חימא לא קמ"ל' . ואיכא דסבירא ליה דלח' מחללין משום נפלים אלא עוברת שריחה

ואף דלפי שהביאו הראש"ה הוא תמוה לפי הגר"ה • עב"ד דברי חורה פניים במקום זה ועשרים במקו' אחר כי רחיה בחולדות אדם להרמזין בשער הסכנה שכתב בזה הלשון כהז בעל הלשון אשה טוברה ס' קמ"ל כמו שהביא בראש"ה • ואח"כ כהז וחס"ג דהאן בזה הלשון (פ"ה) האשה המקשה לילד מביאין סכין ומחמצין ואח"כ אבר אבר יאלא ראשו אף נוגעין בו שאין דוחק נפש מפני נפש אלא מה דמטיקרא ליה ביה נשום הלל נפשו וסגן נמי גבי חטק בן יוסף אחר ההורגו חייב ודווקא בן יוסף אחר אבר טובר לא וקרא נמי סחיב דמחלם דמי וולדות אפ"ה לענין שמירה מזה מחללין עליו • אמרה חורה חלל עליו שכן אהא שמא ישמור שבתות הרבה הלך אפילו בזה הלשון טובר פחות מכן ארבעים יום שאין לו חיוב כלל מחללין עליו כדעת בעל הלכות עכ"ל פ"י"ה והוצא דבריו גם בזה"ל שם ולפי"ז הא דהביא מהא דמחמל דמחללי' שכן בשביל הולד לדוגמא בעלמא מקמי דחיון ההם דבשביל הולד מחללין שכן ובאמת אף"ה היכא דלחיה יושבה על המשבר נמי הכי הוא וכאמור וא"כ דינא דמחמיון חייט פנין לאה דמיירי הרמזין דעיקר רחיה הרמזין הוא רק לחייל והוא צדור בעניה [ועיין נחום' דהספד • ד"ה אבינו' • ונבנ"ה ס' • פ"ק • ודוק] וא"כ אחרי ההספד הרמזין לסכנה הבטל הלכות דהיכא דלחיה חששה לסכנה העובר מחללין בעדו בכל דינא דעיקר נפשו ולפי זה צנ"ד נמי אחרי דהחליטו ארופאים דאם חששה חצי' וולדה בלי ספק לפי אומדן דעתם צודאי שותרת לאטל ביזמא דכשרי ובמסר אחר הכרעה הראש"ה דגם היא בסכנה ודאי שותרת ומעלה לה לאטל בזה"ל בלי שום ספקא והכרחא אדמו"ר מו"ה הגאון ז"ל ואין להאריך ודו"ק כנלפע"ד בזה ועיין :

סימן ד

שאלה אשה אשר בעלה הוא בעיר הספק לקיעו והוא עתים אלים ועתים שופה ואי אפשר לה לנסוע למקום בשום אופן ושלא הרב דמסמלה דפה סינסק להרב דשם לראות שישלה לה גיף והשיבו הביד דשם אשר לפי דעתם אינו יכול לעשות שליח להחליט אחרי דעתם שופה הוא ונשאל בפה לשית עצה ולעשות שליח לקבלה לקבל הגם פטורין סמנו בעת הליטותו כמבואר בתוך התשובה ואחרי כי הדבר נוגע למצוה רבה אסרתי לעיין בה ולהשיב לשואלי דבר וזה הוא אשר השבתי בעזרה :

תשובה הנה בדבר זה כבר האריכו הממכרים בהשפחותיהם והם הגאון הב"ח בש"ה הייטות שלו והגאון בעל טב"ו ובנו הגאון בשיבת ליון והגאון בעל ח"ס כחלק אה"ה והגאון בעל גט מקושר עיין בספריהם מה"כ בזה ועב"ד אף מדרש בלא חידוש כלשון עיני המעיין לנוכח ביטול לזה רשומי מה שנלפע"ד בזה בעו"ה :

הסוד צ"ס קמ"א הביא בשם הר"ן דנטן להחמיר שלא תעשה אשה שליח לקבלה ופעמיו וימחק בזה פ"י"ה והרמ"א שם הביאו וכתב דק טהגין וזהו הסכסס הראש"ל והביאו הס"י צמ"ק (כ"ג) פ"י"ה • והס"י שם כהז דבשעת הדחק דלי אפשר בלא שליח לקבלה יכולה האשה לעשות שליח לקבלה בזה"ל שיהי' פזוח בצורה שמכירין מחימות האשה דייסם והביאו הב"ש צמ"ק (פ) פ"י"ה • ולפי"ז צנ"ד אחר הדבר לעשות שליח לקבלה אחרי כי אין לו שום הדחק יותר מזה כידוע אחר זה חשש עשרה שנה שהדחק גדוד ממנה והיא מנהה מחייו צפרהסיא כידוע לרבים ואינה יכולה ליספ למקומו ואחר כל אלה אין שום הדחק גדול מזה להחמיר לה לעשות שליח לקבלה :

אך כ"ז צנ"ד ז"ע טובא אחרי שהא פתח חליט ופתח שופה וקיי"ל דלא משיי חייבם שליח אלא במלחא דמני עבד השחא ובמלחא דלא מני עבד השחא לא משיי שליח וא"כ דלמא בעת פשיית השליח בפה הוא בעת שסומו ולא היה בידה לקבל גיטה ממנו אף בבעלה ולא מילא למשיי נמי שליח ובבגן זה נר"ד למחמיר : **ודכאורה** נראה דלחיה יכולה לעשות בפה שליח לקבלה עפ"י מה שכתב הב"ש ס' קמ"א (פ"ק) בשם הב"ח :

ז"ל והצ"ח ג"כ החיר לעשות שליח לקבלה ומעשה בלחוד שיהי' פתחם פתחם שופה וחלימותו ה' צמפט • והחיר שהאשה העשה שליח לקבלה במקום שהיא בעת חלימותו ואחור למקומה ובעת חלימותו ימסור הגט ליד השליח לקבלה שלה עב"ד הרי נראה בעיניי שצריכה לעשות השליח במקומו ובעת חלימותו דווקא אצל אס תעשה השליח אלא במקומו מי יודע מה אחר בעת מעשה ואולי הוא בשמירה בזה"ל שעה :

אבל בלחמא אחרי העיין דבריו מחמירי בצנה הם דלמאי צריכה לחמור למקומה והשליח יקבל הגט מדות לא תקבל בעלמה הגט ממנו אחרי דהיא הייתה שם בעת חלימותו ואם נאמר שלא יכלה להחמירא עמו דאחרי רחוק פניה לא יתן לה גיטה כלשון יקרה זה לפעמים טב"ז מדות לא קיבל השליח בלחמא ממנו הגט ממנו אחרי דחליט היה כמבואר אחר מכל אלה נראה צדור דאין זה טונת הב"ח כמו שהעתיקו הב"ש ושבת ופניתי בהשפחה עטמו וז"ל שם צ"ס (ק) בעל פתח חליט ופתח שופה וחלימותו הוא צמפט והלך דרך למרמק בשמותו והאשה עבדה זה יואר מעשר שנים ומחמירא אלל אציה ואחיה צרימק מקום מושב צ"ד שהבעל רגיל לבוא שם יואר מחמירא פראסאוח מה דינה של אשה זו אם יש לה תקנה לעשות שליח לקבלה במקום מושב צ"ד האחר לכשישחא הבעל לשם בעת חלימותו יכהז גם ויחן ליד השליח ואח"כ יודיעו הב"ד להב"ד שבמקום האשה שצפיהם קיבל השליח הגט מיד הבעל בעת חלימותו כי קשה על האשה להחמיר במקום מושב צ"ד שהבעל רגיל לבוא שם מחמירא כמה חששה שמא לא יבא עד אן מצובה ושמה לא יהי' אף פתח חלימותו ושליח להולכה צודאי לא אפשר קן יחמור לשטותו בין הכחיזה לנחיה והאריך בה ומסיק אחרי דעיקר החששא דהר"ף שממנו פסק הרמ"א שלא לעשות שליח לקבלה משום דבעינן שכיורו צ"ד ממקום הנחיה המחמירא שחממו בשמיר ונר"ד שכיורו אף שלשן זה לא נמלא פ"פ רוב ולא יאלו י"ה קיום לכך נכח להחמיר שלא לעשות ש"ק משא"כ צנ"ד שנתעשה השליח במקום כחיזה הגט וחמירא למקומה אין מקום לחוש לזה ואין להחמיר פ"י"ה • שהאריך בזה [ועיין ט"ז] שם פ"ק כ"ג] הרי נראה בעיניי דהב"ח מיירי דהבעל לא היה במקום פשיית השליח וטב"ז היה מחיר שם א"כ צנ"ד נמי אם יהיו עדים על השליחות שכיורו צ"ד דשם או שכיורו אף כל הגשה דיינין שיהיו מחמירא עליו י"ס בידה לעשות שליח לקבלה • אך לכחורה אחרי דכללא כיל חז"ל כל היכא דלחיה לא מני עבד שליח נמי לא מני משיי אף הב"ח צ"ה בזה הלא דבר הוא פ"כ אחרתי לבדד בהחליטה מה שהעלימי בכלל זהו ומזה נבא לנ"ד א"ה :

גרסינן במיר דף י"ב א"ר צ"ה א"ר ה' האומר לשלחו לא וקדש לי אשה סהם חסור בכל הנשים שבעולם ס' ח"ר ומודה ר"י ס' לא משיי חייבם שליח אלא במלחא דמני עבד השחא במלחא דלא מני עבד ליה השחא לא משיי כו' פ"י"ה ובתוס' ס' ד"ה בלשה כו' הקשו דהא מעשים בכל יום שהאשה אומרת לחברתה לשי לי קמה והפריש חלה בעצורי וגם חמירא על צות רבן אומרים קן [וראיתו בשרי' ח"ס דכ' דטומה היום] בזה לא דכתב בפ"ה סגופא צנ"ד ביי"ד (ס' ע"ז) הפלמידים הנחמרים סהם אורחים לטומקאות שלהם ס' פ"י"ה] ואף נעשה שליח בדבר הזה הא בשעה ששופה ואחרי השליחות לא הייתה יכולה בעלמה להפריש חלה מקמה זה שאיט צר חיובא שאין מפרשין חלה מקמה ואומר ר"ה דיש בידה להביא פיסה מעגלגלה ולומר פיסה זו תהא חלה על קמה לכשיהיה ילד ודברים שבידה קיימים דאין זה דלגב"ל כיון שבידה ללש ולגלגל הפיסה קרוי שפיר בלא לעולם כיון שבידה לעשות דלחמיר' בקדושין (ס"ג) פירוש טרעוה ו' חלשה יהא תרומה על פירוח טרעוה ו' מחמירא לכשיחלש ונחלשו דבריו קיימין דכל שבידו לעשות חלה מחמירא מעשה דמי ובידו לחלשם ומ"מ בזה"ל סממא למחא לא פני לן למימר דמני למעבד שליח כאן כיון דבידו ללש ולגלגל מלחמיר ביצומה (כ"ג) האומר ס' אלא ודאי כיון דהשחא לא מני לנרשה לא מני למשיי שליח כיון דמחמיר מעשה לבא עליה ה"נ כיון דהשחא לא מני להפריש חייט קרוי בידו מה שבידו ללש ולגלגל לענין זה שיכול לעשות שליח כיון דמחמיר לישא וגלגל פ"י"ה הרי נראה דהיכא דמחמיר מעשה לאו בידו הוא ולא מני משיי שליח וא"כ צנ"ד נמי אחרי דבידה לא מני לקבל כפה גיטה דלמא בשמותו הוא שליח נמי לא מני משיי [ועיין במל"ה פ"ה מלכות מש"כ בזה] :

וראיתו

שוב רחמי צפני יהושע בנימין (ר' ס"ד) והקשה לדעת ר"ח
 שם גר"ה וכל כו' דקטנה שחנה יודעת לשמור גיטה
 מחגרתה ע"י אביה וכן הורה שם הלכה למעשה • הלא הלא
 להביא מקבל גיטה הוא משום שליחות וכדליתא בנימין (ר' י"ב)
 וכו"ל אך מחגרתה ע"י אביה הלא כל היכא דליתיה ליה מלי
 למעבר עליה מלי לא מלי מהוי והינה ב"ע פ"י"א וגם זה צ"ע שובא
 ואין לדחות מהו סברת אר"ה • דין אמת דכל מי שעשה עליה
 צדיקן שיהא מלי למעבר אף זה הוא דין הימא דהוא עשה הדין
 ומסר כהו מלי לא הדין לא כן הלא דלמי יוכל לקבל כזה צדא
 דהאמרה וזכה לו בשליחותו בדיקדוקו והן בנימין בזה לא צדיקן
 דיהא הוא מלי עבד אחרי דהאמרה וזכה לו בזה וכמו דלחמיץ
 דבקדושי קטנה אביה מקבל כסף קדושיה מחטמה דקרא דכסב
 לח צדא מהוי לאיש הזה אף דיהא בעלמה איהו יכול לקבל ה"ה
 בנימין מלי הכי הוא • ועוד הו עיקר הענין דצדיקן לאמנא
 ייה' בלחור דבר בעלמה הלא כהני האדם' ביצמא (נב) ד"ה ולחש
 ס' דכין ללח צדא הוא הכי דבר שאל בזה לשלם ואין לחם מקנה
 דבר שאל בזה לשלם ובחלחל לחאן דרסב לחם מקנה דבר שאל
 בזה

סימן ה

שאלה אחד קפץ ונשבע שלא יעשה מעט מאכל עד חמשה ימים ובא לשאול בה דינו בזה אם דוּבָה לשיבועת שוא וכלקין אותו ואוכל לאלהר או שיעמוד בעבועתו עד שימתכן בה וזו יאבילו אותו סבבא דפטור נפשות והדבר צריך הלבד :

תשובה הנה בשבועות ד' כ"ה אר" שבעה שאל חשן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר כו' וברמב"ם בפ"א משבועות (פ"ו) כתב הרי שנשבע על דבר שאין בו כח לעשה כגון שלא יישן ג' ימים לילה ויום רשון או שלא יאכל ז' ימים לטעין ה"ו שבעה שאל עיי"ש ופ"ה (פ"ב) שם ביאר ויורה וכתב דמי שנשבע שאל יישן ג' ימים או שלא יאכל ז' ימים רשעים וכיוצא בו שהיא שבעה שאל חשן אומרים יעור זה עד שיטעור ויום עד שיטעור ולא יהיה בו כח לסבול ואח"כ יאכל או יישן לאלהר מלקין אותו מיד משום שבעה שאל ויאכל בכל עת שירצה וכן פסק הטור והש"ע ביו"ד סי' רל"ז עיי"ש וא"כ בל"ד נמי מאכילין אותו מיד :

אך ל"ע דמג"ל להרמב"ם דגם באכילה הכי הוא הלא לא נזכר בדברי ר"י שם רק ככלא יישן ומג"ל דגם באכילה דיניה הכי והרבה יס להלק כזה דבשלמא ביישן שפיר נאמר כן משם דלי אפשר להזכר נפש בזה אחרי דממילא קמהנמס ובודאי הוא שבעה שאל ומלקין אותו וישן לאלהר משל"כ באכילה דיש בידו לחוקמי אנפשיה חמלי לא נמחין ביה עד שימתכן וזו מאכילין לו משעמא דפ"ל דוחה הכל ומג"ל להרמב"ם לפסוק בפשיטות דה"ה באכילה מאכילין אותו מיד ורש"י ב"ר' בשבועות שם דמספקא בזה והביא לדברי הרמב"ם האלה ותמה עליו שאין לדמותם זה לזה וכתב דל"ל שד"ק דין חמה ולא משעמיה אלא משום דהו"ל נשבע לעבור על ד"ה שנשבע להמתין ח"ע הלכך הו"ל שבעה שאל כו' ומלקין אותו ואוכל לאלהר עיי"ש והובא ג"כ בכ"מ שם ובהלכות כד נע"ן בלשון הרמב"ם נראה דכוון ג"כ לזה הטעם וכתב במהק לשון שם בפ"א (פ"ו) מי שנשבע על דבר שאין בו כח לעשה הכי שבעה שאל כו' וכוונתו כיון דהוי דבר שאין בו כח לסבול הרי נשבע שבעה שאל ולא היילא עליה כלל הלכך מלקין אותו מיד וישן ואוכל לאלהר וכמ"כ הכ"מ שם ולפ"י לדברי הרמב"ם ולטעמא דהר"ן שרי לאכול מיד ועובר על שבעה שאל :

אך עכ"ל ל"ע דהלא הרמב"ם מדייק וכתב דלם נשבע שאל לאכול שבעה ימים וא"כ אפשר לומר דדוקא בנ' ימים הכי הוא אחרי דבזה חי אפשר להיות בשום אופן בלי אכילה ואפ"ר הוי שבעה שאל לכל בפחות מזה דיש כח אפי"ר לסבול ולהיות גם בלי מאכל נמחין לו עד שימתכן וא"כ בל"ד דלא הוי רק ה' ימים חסור לאכול מיד או נאמר דלא דדוקא שבעה ימים קאמר וה"ה בפחות נמי נימא הכי :

ולכאורה היה נ"ל לומר דלא דוקא בשבעה דינא הכי דבשלמה נמי הכי הוא ורמיה לזה דבליקוט מגילה אסתר (פרט ד') הביא על הך קרא דלמנו עלי שלשה ימים ולילה ליום ולא תאכלו ולא תשתו ואין היו למים ג' ימים לילה ויום ולא היו מתים אלא שהיו מפסיקים מבטוי יום עיי"ש הרי נראה בעליל דדבר פשוט הוא דבג' ימים נמי חשן כח לסבול בלתי עשימת מאכל ומשחה :

אך מהש"ס דילן נראה בהישור דביבמות (דף קנ"א) חיהא דא"ל לר"מ חשן מחזיקין מעשה ניסים מאי מעשה ניסים חלימא דלא אכל ג' ימים והכתיב וזמנו עלי ג' ימים ולא תאכלו ולא תשתו כו' הרי חזקין דלפ"ר לחיות בשלשה ימים בלא אכילה ושהיה עיי"ש והוא היפוך דברי הילקוט האלה ול"ע :

וכן נראה מהירושלמי שהובא בכ"מ שם דכתב שבעה שאל חשן ג' ימים מלקין אותו וישן מיד שבעה שאל אוכל שלשה ימים ממחזיקין אותו עד שיהלכו ומלקין אותו עיי"ש הרי נראה דבג' ימים בלבד אפשר לסבול בלי אכילה ולא הוי שבעה שאל מש"ה ממחזיקין לו עד שיאכל וכמציאר וכן ההוש מציד דהלא כמה אנשים הלכי כה המהנעים ג' ימים בלי הפסקה ועכ"ל הם בחיים חיות כהנע לרבים ומכל אלה דברי הילקוט ל"ע וזה

בא לעולם מלי למשוי שליח חף בדבר דלאו בידו הוא עיי"ש ולפ"י לא נאמר כן אלא היכא דלד"ר המשלח לעשות שליח דכל דיני שליחות מרבין מחלם גם אהם ופ"ר נאמר בה מה אהם לא מלי עבד השלח שליח נמי לא מלי משוי משל"כ הכל דהורה טעמה אורו לבניה חיותה אותו בכל דברי' לא שייך לומר כן ואף היכא דלחיה לא מלי עבד שליח וזכה הוא בכל דבריה ע"פ ד"ה ופ"ר הורה בזה הר"ה בנ"י שם חף לשיטתו צמיר פס ושיין ולפי דברינו לא נדחית שיטה הר"ה בזה ודו"ק :

ומעתה נ"ע מה ראה הכ"מ להחיר בפשיטות ולא חש להא דהר"ם ואחרי דלפי שיטה הר"ה הרבה יס להחייב בה ומדוע לא הזכיר חש דברי הר"ה האלה הלא דבר הוא :

שוב רחיהו במל"מ בפ"ו מגירושין ה"ג דמעשה היה בקובטנטיאל בארזם אחד שרצה לינן למדה"י ורצה לכהוב גם על הנאי וטעם לב"ד שהלחמה היתה שונה בלחון הימים שחנה ידעת לשעור ענמה ומשלחה ומחזרת קרינן בה ושאל האול היס פה כח דהיתרא שיהיה הכשל להספיר שיכחוב לה גם לבשחשפה וכחורה יעשה ומסיק דהסכמו גדולי הדור לאיסורא ומטעמא דכל היכא דלחיה לא מלי עבד שליח נמי לא מלי משוי וכמ"כ הה"ס צמיר והובא דבריו בהשבויה"ס עיי"ש ואחרי שהם המליצו הדבר לאיסור אכן מה נעמי בהרייחו :

אבל אחר העיין ל"ל לומר דבנ"ד גם הם מודים להיחרא דביבמות (דף טז) חיהא כהנא שנהערב ודה בולר שפחתה הרי אלו מולקין בהרומה כו' ואין מולקין שלהם מידיהם כו' ופי' רש"י הם היו חייבין חסותה הו' חשם או עולה חשן כופין אותם לחת לאנשי משמר כו' דכל חד חמר כהן חלל וכהן מקריב כלל עת ובכל שעה שירצה אלא יקריבו קרבנותיהן ויחזירו להם הכשר והעור ויחטט לכל מי שירצ' והקפ"ה רש"י על פי' זה מהא דמרינן בב"ק (ק') כל היכא דלחיה לא מלי עבד שליח נמי לא מלי משוי עיי"ש והה"ס חירטו בזה דבג"ה הה"ס יבא חליהו ויחמר שהוא כהן ה' רחוי לעבור עבירה כדמפרש בב"ק שם עיי"ש ולפ"י בנדון דידן נמי הכי הוא דבשלמא בעובדא דמל"מ מיירי שהבעל רוצה לעשות שליח בעת שחזיב גיטה בעת היוחה בתלימותה משום הכי קאשרי מטעמא דכל היכא דלחיה לא מלי עבד כו' לא כן בעובדא דידן דבעת ששעשה השליח לא ידעין מה ואין הוא בלתי משמח וכן וחלי הוא בתלימותו כעת ח"כ הדבר עומד בפסיקה ופ"ר מלי עבד קרינן בה כסדרה הה"ס האמור :

אבל רחיהו בפ"י יהושע בנ"י (דף ע) כהנא וז"ל ומהן מה שכתבתי יס לשקפך על מ"כ הכ"מ שבהנו כגדולים בלשה שישעמיהו וחיה יולה לקבל גיטה שיש ליכות לה הגם ע"י אחר ולמסרה כשהתראש ופי' מש"כ לא מהני לה חף לכשהתראש אחרי דבעת הכתיבה לא הוי הגם רחוי להיחה והוי כל היכא דלחיה לא מלי עבד שליח נמי לא מלי משוי ולדעת ד"ר הרבה להחייב בזה שקרוב צמיר הדבר דלא הוי גיטא עיי"ש וא"כ ל"ע חף התלוי הכ"ש בנ"י ח' (פ"ק ע) דמעשים בכל יום להשלים גם לשה היכא דישעמיהו ולמסרה כשהתראש וכן עמא דבר עיי"ש ולקוודם הם מדברי הכ"מ בהשבה ול"ע סובא ובאמור :

אך אחרי חלי כי הרבה דברו בזה המחברים בהשבויה"ס אמרתי לקרר בזה וע' שם ולפ"י נראה הו"ל דבעל מרכבה המנהיג (נ"י) מגירושין והביט מאיר באבהע"ז (פי' ק"ס ס"ק ו') והגם מקשר בסדר גס שני שלו (פ"ק ג) וס"ח שיבת ליון (פי' ס"ן) והה"ס בזה"ל בנ"י ח' (ח') ובח"ב סי' (מח מה מד) טולס יאצו להיחר בשל דעת המל"מ ודעת הגאון דליסא שהובא במרכבה המנהיג שם אחרי כי רבים הם ובפרט בנ"ד כי מזה רצה היא וזכות גדול יח' לה ולאחרים כי זונה מופקרת לרבים היא מכבד בטעם לזכר ואין לנו שעה דהדק גדול מזה להג"ל רבים מאיסור חשם ח"כ כדלי הדבר בלי ספק לסמוך על גאון הדור כמורה המהירין בזה בלחון שיהיו הב"ד מכירין שם חת כל הני שלשה חמיונות דיני דהכל כי זה הוא עיקר גדול לדעת הב"מ ובאמור וכן נעשה מעשה בזה מ' נס"ק ע"י הכהן גדולי רבני מו"ל ושיין בכל זה ותראה כי נטן הוא בעו"ה ודו"ק :

להתענות חף ללא דבר שבמנוח הוא מ"מ מ"ל להחמיר בזה ולספק חס נפשו' חס' מלחתי ורחיני בשמ"ל או"ח שהביא בשם ש"ח שז יקרב דפסק דהבא אחר נפל שמה בזה ל"ס ח"ל להתענות ונזק החשבה חנה חס"ח ידי לעיין בה ולא ידעתי טעמו וזמניו בזה וח"ל שבעיקר הדין כוונתי לרעה הגדולה בעו"ה ועיין :

סימן ז

שאלה כהן היה לו בבור היתון לו מישראל והיה רועה אצלו ערך שלשה חדשים ועתה נעשה כח על ידי שניסלו סמנו הבצים שלו והבהן בא ואמר ששם זה נעשה בידי א"י בלתי ידיעתי אם מותר לשחטו על ידי כח זה או לא :

תשובה הנה אם ידע דמס זה עשה ח"י מדעתו' דנפשי' ולא נתכוין להחיר בלי שפק שמוהר לשחטו אחריו דזה הוא מהמנוחין המניין בבכורות (ל"ט) עי"ש ועיין ברמב"ם פ"ג מבכורות ובכור י"ד ס' (ט"ז) חף אחרי דק"ל לחין הכהנים (ל"ט) חלמתי ומשדירי הם בהפלות מוס בבכור וכדליתא בבכורות (ל"ט) ואפילו הוא חס ויחבב בשיבה ועיין בחס' (ל"ז) ד"ה בל ויומא דף (פ"ה) וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מבכורות והטור וש"ע ס' (ט"ד) עי"ש ע"כ חף להאמין להכנה שמוס זה נעשה פ"י ח"י אם לא על ידי פדים ואפילו עד אחד וכל זה הוא פשוט ומבואר ואל"ל לפנים :

אך לכאורה יש להמליך בעדו ולהאמיט בזה דשכת דף (ק"ג ע"ג) חיתא דחשור להפסיד חיצורי הרע בידים וכן פסק הרמב"ם בפ"ג (ט"ז) מה' ח"ב (ט"ז) דחשור להפסיד חיצורי הרע בין בחדם בין בבהמה ומפי' השמיעה למדו שדבר זה סהג בכל מקום וענין הכתוב לא יעשה זאת בישראל בין בגוון בין בנזק חלשים וכל המשרס לוקה מן ההורה כו' וכן הוא בש"ע ח"ה ס' (פ"ג) עי"ש ואל"ל חף דחשורים כו' בהפלות מוס עם כל זה מי חשדים הם לחשור כה להטיל מוס בהסרת הבצים ויודו מי הכריחו לכך הלא בקל היה לו להטיל מוס בדבר אחר ליתא לחיטורא כ"כ ומכל אלה נראה בזה דלא היה מונע במעשה מוס זה והלמן הוא בדבריו :

אבל בחתם אחר העיין חף אשגד לומר כן דהא פליגי הנאי בסנהדרין (נ"ז) חף כן נח מלוה על הסיכוס או לא והרמב"ם והרא"ש והרשב"א פסקו דחייב מלוה והסמ"ג והג"א פסקו דמלוה ואין קי"ל דחייב מלוה דלא כר"ח ועיין בב"י בזה"ל שם ובח"מ ס' (שנ"ב) בש"ע שם ואל"ל חף חס נאחר דהוא בעלמו לא עשה חס זה דחייב חסוד בזה מ"מ דלמא טיה לא"י שיעשה מוס זה וכן עשה ובה לא יטור גס על לפני שור אחרי דק"ל דח"י חייב מלוה פ"א וכל מוס הגעשה ע"י ח"י כפקודה הצט"ה"ב חסור לשחטו עי"א ועיין בש"ע ס' (ט"ז) וזה דבב"מ (דף ז') אמרין דהל"ן חורי דנשין ארמלי ומגנחין יתאן מהו שח להו הפרימה לחטובי בזה אחריו פליהו ויידעון אר"פ בני מערבא סברי כר' חדקא דב"ג מזוין על הסיכוס וקעבר על לפ"ע הלא כבר כתבו הרא"ש שם דליתא להא דר"ש אחרי דטלס פסקו דלא כר"ח עי"ש והבס דחשור לומר לא"י לפרס דבהמי ואם הפריס בזה קסמין ליה וכן כתב הרמב"ם בפרק (י"א) מל"ב והש"ע בזה"ל ס' (פ"ג) עי"ש עכ"ל קל הוא חסורא זה מהטיל מוס בעלמו כמבואר ואחרי דחשדן הם בהפלות מוזין כש"כ דחשדי ליה דמלוא לא"י לעשה מוס בכדי להחיר בזה דמוס בזה לא נעשה מחילא וגם ליתא למימר דלמאנה הבהמה נעשה דהלא עובדא זה בחיים הוא דהוא דלאו למלאכה עומד כשר לעול ואל"ל צודלי להחיר נחשון וחסור לשחטו בזה אם לא בהבאה עדים פ"א ובגי בע"ל ואפילו אשה וקאן וכדליתא בבכורות (נ"ב) ויודו ופ"ע ס' (ט"ז) וכלהי זה חסור לשחטו כנלפ"ד בזה ועיין :

סימן ח

ביאור הרמב"ם במה שפסק מעשר שני סמון נבזה הוא ומה שהעירתי ברבריי האחרונים המדברים בזה הענין :

הרמב"ם בפ"ג ממעשר שני ה' (י"א) פסק דמע"ש מוזן נבזה

ולזה הוא דנקט הרמב"ם ז' ימים ובדוקא קמאי כי בזמן רב כאלה חזינן בזה חטוב לסבול בלי שום טעמה לילה ויוסובה צודלי חוי ש"ס : **ואין** להשיב מהא דליתא בירושלמי פ"ק דחלה וז"ל חמן חמו ליומא רבא חרין יומין ח"ל ר"ח למה אחס מכניסין עממס לספק בזה המרובה חוקה חין ח"ל מחשלין : כר אטוב דשמואל כר רב יתח חס על נדמיה וס חרין יומין אפסק כדריה דומך עי"ש ח"כ נראה לכאורה דנס חרין יומי חף אשגד להיות בלתי עשימה שום מאכל דזה חייב דלפטר לומר דהסם חמו רק להא מלחא אבל לא החליטו לכל זה והראיה דכלא רבא סיה מחשבה חרין יומי יומא דכישורא ולא אכסת ליה [ועי' גר"ה דף כ"א] אלא ודאי דרק השגא דפכנה הוא : וראיתי בשאלות ס' בל דמבואר יותר שם בזה וז"ל ויומא דכישורא דלא עבדין חרי יומי משום דחרי יומי וחרי לילוחא בלי שום מאכל ח"כא דחתי ליד פכנה נקיענא חר יומא ולא חייב למלחא עי"ש : הרי מבואר לכדיא דלא חוי רק השגא בעלמא וכל בהלכות עי"ן בני בוא"ח (ס' מר"ד) ובשאלות שלום לנאיו ר"י כר"ל ודוריק] : והא דנקט הר"ן עובדא דרדיה כמודש ימים משום מפשה סהיה כד היה והעיקר בזה"ל דמס הרמב"ם חף למעשה ל"ט : [ובילקוט הר"ל הואיל דחתי ליד ח"מא כס מילתי' אשר העירי לזה הרי"א ש"ס אשר טווח בילקוט בשיבוו שהיו מפסיקין מבש"י כלומר שג' ימים לא חיו לנזוסין רק חיו מוסקין ומס"כ לילכ ויום ר"ל שהיו מפסיקין כל ה' ימים מבש"י וביטו לילה ויום אבל לא חיו דחיון'ש' בעל"ל ס' וברש"י שם וס' וס' :

סימן ו

שאלה ילד שמת בתוך שלשים יום ללידתו אם אחיו הייב להענות בערב פסח או לא :

תשובה הנה המג"א בס' ח"ע כתב דהבא אחר נפיש לר"ך להתענות דהו"ל בטר נלחלה עי"ש וח"כ כנ"ד נמי הכי הוא דבכור הבא אחר נפיש הוא דמקרי ומחוייב להתענות דליכא למימר דבמות המג"א בזה הוא רק היכא דליא בן ט' מת אבל אחרי דמי הוא אחר הלידה שוב הבא אחרי לאו בכור הוא ולא לר"ך להתענות דזה ח"ס דהלא דבר זה חלוי בבכור נלחלה ובכדור נלחלה כתב הסמ"ע בחו"מ ס' רע"ו (פ"ק יג) דאף אם ילא כלול וה"ה אם חוי אחיה ימים חוי הבא אחרי בכור נלחלה עי"ש ודבריו מפורשים הם ברש"י בחולק ר"ס בבהמה המרשה עי"ש ועי' בט"ל ואל"ל הוא הדין בבכור בפ"ג נמי מחוייב להתענות :

אבל אחר העיין ג"ל דחייב לר"ך להתענות ודברי המג"א בזה ל"ט טובא דשכת (דף ק"ז) וביצמות (דף ל"ז) חיהא מח בתוך שלשים ונהקדשה אם אשח ישראל היא חוללה ואם אשח כהן היא חנה חוללה דסמכין אדרבך דולד מעליא הוא וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מה' יבוס (ה' בל' בל' והרא"ש שם ועי"ש ואל"ל כל שכן בחשנית כטורים בע"פ דלא חוי רק מנהגא בעלמא הלוקח ממנו' סופרים ועי' בזה"ס פסחים (ק"ח) ד"ה ר"ש ס' דבדולי טוב לשמוך בזה על רבנן דולד מעליא הוא וחין לר"ך להתענות וכמומיה לי שחדמ"ר מוחי הגלון המחבר ז"ל הורה כן :

והא דכתב הסמ"ע שם בס"ק (י"ג) דהבא אחר נפל שיהא כולו ומה בתוך ל' חוי בטר נלחלה ודלא כש"ס אחרים יוסף דפסק דח"ס טולד הגפל כולו חין הבא אחריו בכור עי"ש ל"ט טובא דמג"ל ה' דח"מא דמבואר ברש"י בחולק (דף פ"ג) דח"י טולד הגפל כולו השני בכור נלחלה עי"ש הלא שם מיידי נפל ודחי ובמס"כ ה"י בזה שם (נפ"ח) והבסיס שם לפסק החשונה דאחרים יוסף דחין השני בכור נלחלה עי"ש ויודו הלא מדלוריי"ת כל שיהא לאחר העולם חף דלא ידעי בזה כלל לו חדשו וולד מעליא הוא רק מדרבין בעיין לידע אם כלל לו חדשו או לא ועמו שהלר"ך בזה ה"מ בפ"א מה' יבוס עי"ש וזה רק בחיה דברים כמו בירוחא דפסקו דבעיין בן ט' משום דפסק נפשה להקל וכמו כן באכל דהלכה כדברי המיקל באכל וכן בהלכה החמירו מספק למחן ולא ליבס משא"ל בנחלה שהוא דבר שבמנוח אשר חומרא על זה הוא קלח של זה בזה גס הם העמידו על ד"ל ומשום זה כתב הרמב"ם (נפ"ח) מה' נהלות שקטן בן יוס אחד שלל כלל לו חדשו אם סהה אחר אמו ומה ה"י זה טחל ומחיל עי"ש והוא משום האמור ועיין בזה"ל שם [ועי' נקד"ה ס' רע"ו שהאריך בדברי הרמב"ם הפ"א והראה מקור לדבריו עי"ש] ואל"ל אחרי דפסק המחבר בסעיף י"א שם דמי שסחפק אם הוא בכור או לא ח"י טעל חלק בטרם משום דבעיין שיהא בכור ודחי עי"ש ח"ך נאמר בפשיטתא דהבא אחר נפל חוי בטר נלחלה וטול פ"י שיש וגם נאמר בזה הענין מחזירו פליי הראיה ובפרס דרוב נשים וולד מעליא לר"ן ול"ט עכ"פ כדון דידן צודלי דח"ל

הרצ מהא דלמך רבא בב"ק (פס) חי לאו דלמך ר"י לטועין ור"ד
 אמר ד"ל הו"א מלך חזא לטועין ר"מ הו"א לאו חמר ר"מ
 משער ממון גבוה ואש"ה לענין פדיון חוקמי רחמנא ברש"י
 דכתיב וחמישית יוסף עליו וקרי"א רחמנא מעשרו ומוסיף עליו
 חומש כרס רב"י נמי קודם קודם מעשר ש' ולא היה
 דבבבולין כ"ט מדיד דמ"ג הוא ח"כ הא דלענין אש"ה לרבנן הוא
 דמ"א היה דהא בבבולין כו"ט מ"א הו"א חוקמי רחמנא ברש"י
 דמ"א פריך ל' עיי"ש ומכל אלה נראה דל"א כהל"מ ואש"ה דחה
 שם לכל זה ע"כ אחר העיון נראה דדחוק הוא ומכל אלה נראה
 דלא כסברת הלח"מ ועיי' :

השאלה דליתברר לן דפלוני דר"מ ור"י גס בבבולין הוא לרי"ב

להבין הא דלמך ר"ח בסנהדרין שם דבבולין כו"ט
 סברי דמ"ג ל' כיון דמכל סוגיות הזכרים נראה בשל"ה דהפוך מהו
 ע"כ לרי"ב לומר בזה כמ"ס החומש בבבולין (ט ז) ד"ה היה
 כו' דהקדש שם דמהכא משמע דפליגי ר"מ ור"י בשינוי וכוונת רי"ב
 קלמך ר"ח דבבולין כו"ט מדיד דמ"ג הוא גבי עיסת מע"ש
 ומתחילים דלמ"ג דלר"י משון הדיוט אף בבבולין מ"מ קלמך ר"ח
 ללא עיסה הוא להחמיץ בחלה גס לר"י משום דליתיה ראו' שם
 לחסל עיי"ש וכוונתו בזה דלמרי דליתיה ראו' לחסל ללא עירובי חטים
 הוא דמקרי וכמו שפי' רש"י בסנהדרין שם וכן פירשו הס' בשלמס
 בבבולין (דף ט ע"ג) עיי"ש ולפי"ז עיקר סברת ר"ח דבבולין
 גס לר"י מ"ג הוא דווקא בחלה הוא דסבר כן משום דבחלה כתיב
 עירובי חטים והאי לאו עירובי חטים הוא אכל היכא דלא כתיב משום
 שפי' דהו' משון הדיוט לר"י אף בבבולין עיי"ש ולפי"ז משון דבבולין
 ר"ח לכל הא דליתיה לעיל לא פליגי בזה כלל והוא צדור בעו"ה
 והרי נראה דגס החס' לא הלכו בסברת הלח"מ כאמור ועיי' :

שאלה ראו'י בספר קבלה יעקב לטאון דקאלרין בח' לספחים שם דחמה

על דברי החומ' סאלס נחמא רבנא עד אשר מילן בספרת החומ'
 ח"ל שם אכל דבריהם חטאים הם כמאור דל"כ מאי מוחיב גמ' בסנהדרין
 שם על ר"ח ממנה עיר הכדחת דקדוהי מע"ש וכתבי הקודש יגזרו נחמ'י
 עסקין אי לימא בירושלים מי הו' עיר הנהגה כו' אלא לאו בבבולין וקאמי
 יגזרו אלא ממון הדיוט הוא ולפי דבריהם מאי מקשה שם הא גס ר"ח
 מודע דלר"י משון הדיוט הוא בבבולין רק לגבי חלה שאני אש"ה דר"ח משום
 משער מ"ג קלמי טלים לט"ט בבבולין וסוגי' דקדושין דלא כוחי' עכ"ל
 עיי"ש . וכבר קדמו בזה הס' בבבולין שם וכתב דדחוק לומר דבי
 היכי דלר"ח משום דל"ן ראו'י לאכילת ללא עירובי חטים הוא כ"י מהאי
 משום לא מקרי שללה וזה דחוק עיי"ש . ובאמת כבר הקדימנו בזה הרב
 בעל חומש ס' ט"ט וטעם ס' ט"ט עיי"ש וטעם ס' ט"ט עיי"ש וטעם ס' ט"ט
 מוכרחים לפי שעה אח דברי החומ' בבבולין (דף ט ע"ג) ח"ל דבבולין
 כהא דלר"י מקדשה בבבולין קודם שיגיע לירושלים והא דלמך גס'
 חלק דבבולין כו"ט סברי דספור מן החלה לאו משום דחשיב מ"ג אלא
 משום דלא קרינן ב' עירובי חטים כיון דלמך בליתיה וכן עיר הנהגה
 לא שללה הוא כדלמך סתם ובהשכר אח הסופרים בב"מ נמי קאמר ר"י
 מחסיפס לאו משום מע"ש מ"ג הוא חוץ לחומה אלא משום דבבולין דישו
 דחמשתין סקדס ממעילס (ופשוט סופר הוא בחומ' ובמקום חיתת ממעילס
 י"ל במעילס דף (י) דהס' ממעילס חסומה בהקדש מידו והוא צדור וכן
 ראו'י גמ' דפוס ו' ל' ד' דהניחו כן להדיא עיי"ש) וכן כתב החומ'
 בב"מ שם בקיבור עיי"ש הרי נראה מה דכוונת החומ' בבבולין שם לאו
 דווקא בחלה הוא רק כל היכא דכתיב משום כמו עירובי חטים שללה דישו
 וכדומה נטען בס' שפי' שלו לכל דבר ואחרי דלמך ראו'י בליתיה לאו
 שלו הוא רק קלרי נשונם שם ושכמו על לא דכתיב בזה במקום אחר
 כדרכם בב"מ כידוע והוא צדור בעו"ה :

השאלה לי לפי סברת הלח"מ דבבולין כו"ט סברי דמ"ג הוא

מה יענה במה דלמך במנחת דף כ"ב אחרת המהפס מעוה
 מע"ש לבלמים ר"י חמר קי ור"א לא קי אליבי' דר"י דסבר דמע"ש
 ממון הדיוט הוא דט"ט לא פליגי דקי כי פליגי אליבי' דר"מ
 דלמך מע"ש ממון גבוה הוא מ"ד לא קי בב"מ ומ"ד קי ר"י
 דמעשר קא קרי ליה שלמים כי חתמים ליה נמי חטים עיי' שם
 והרי נראה דס"ל לר"י דמעשר ממון הדיוט הוא אף בבבולין
 דהס' בבבולין הוא דמירי כדמוכח בגמ' שם . ואם נאמר דהס'
 בירושלים מירי דהלא דל"ן בירושלים מלי להפסס המעוה
 לשלמים למ"ד משון הדיוט הוא . עכ"ל אי אפשר לומר דהרמב"ם
 פסק כר"י דהא כר"ב בפ"י ממע"ש הלכה (י"ט) המהפסס
 מעוה מע"ש לשלמים לא קטו שלמים שקדושה שלמים חזיה חלה
 על קדושה מעשר שהמעשר ממון גבוה הוא כו' עיי"ש והוא כר"ב
 דמתחמא הרי נראה דס"ל דגס בירושלים הו' ממין גבוה ור"א
 במת"ג אף שיהיה נראה מה דלא כסברת הלח"מ :

עוד כ"י להביא ראו'י דלא אפשר לומר כמ"ס הלח"מ מהא

דלית' במע"ש בפ"ד היה עומד בצורן ואין בידו מעוה חומר
 לחבירו

גבוה הוא שנאמר לה' הוא לפיכך חזי נקיה במתנה ואין
 מקדשין בו חת האשה כו' וכן פסק בפ"ה מה' חטאת (ה' ו')
 והוא כר"י בקדושין (ד' י"ג) דפליגי שם ר"מ ור"י . ור"מ ס"ל
 דמע"ש ממון גבוה הוא עיי"ש ואף דקדושין כ"מ ר"מ ור"י הלכה כר"י
 (עיי' שו"ת מ"ז) ר"מ כ"מ בזה נראה ל' בפסק כר"מ משום דהס'
 מכנה הוא כר"מ וזהו פסק ר"י בקדושין שם כוחיה עיי"ש .
 ובפ"ו מה' חומ' (ה"ח) כתב דיוצאים בחלה של מע"ש בירושלים
 וכן כתב דיוצאין בחלוצים של מע"ש ובפ"ו מצטרפים (פ"ד) כתב
 דעיסה של מע"ש בירושלים חייבת בחלה . והקשו הר"מ והלח"מ
 שם הא חמר' בפסח' (ד' ל"ט פ"ט) דלר"מ דסבר מע"ש ממון גבוה
 הוא פטורה מחלה ואין חס' י"ח בפסח וחי' י"ח בו בחלוצים ולפי
 פסקי הרמב"ם דפסק כר"מ דמע"ש מ"ג הוא ח"ך פסק דחייבת בחל'
 ויולא י"ח מנה ויולא בחלוצים ותיכר הלח"מ שם עפ"י סוגיה הגמ'
 דסנהדרין (ד' ק"ג פ"ט) דלמך ר"ח מחלוקה במע"ש בירושלים דר"מ
 סבר מע"ש מ"ג הוא ורבנן סברי ממון הדיוט הוא אכל בבבולין ד"ה
 פסור וא"כ אפשר לומר דפסק כר"י דמע"ש ממון הדיוט הוא רק
 בבבולין הו' קודם . ומוכרחין לומר כן דהלא ב' כמרים כתב
 דעיסת מע"ש בירושלים חייבת בחלה והיינו כרבנן דר"מ דלר"מ
 אש"ה בירושלים פטורה מחלה כמבאר שם חלה בפ"ד דפסק כרבנן
 דר"מ ובמע"ש בבבולין מיירי שם עיי"ש :

אך אחר העיון דברי הלח"מ המהפס והגס אשר כבר עמד

בזה הפסח' בפ"ה מה' חומ' והלח"מ שם עכ"ל אין מדרש
 בלא חידוש והכרחי הספיקו עליו בזה כאשר אצטרף אחת לחת
 בזה בעו"ה והוא (ה) דלפי דברי הלח"מ ל"ל הא דכתב הרמב"ם
 בפ"י מלישות דהמקדש במע"ש חזיה מקדושה הוא דווקא בבבולין
 אכל בירושלים שפי' מקדושה כיון דפסק כר"י דמע"ש ממון
 הדיוט הוא וכן דחוק בזה דלא ה' להרמב"ם לשהס' לכל חלה
 רק לפי' ולחלק בין ירושלים לבבולין כדרכו בב"מ כידוע ליודעי
 בלשון הרמב"ם בפסקיו : (ג') הלא סוגיה הגמ' דקדושין שם
 מהנגד לזה דלר"י שם הלכה כר"מ במעשר החולל וסאה לן הנא
 כוחי' דתקן כרס רב"י כ"ט חומרים אין לו חומש ואין לו ביעור
 וב"ה חומרים י' לו [וא"כ דהלא גמ' מ"ג נפיק שמינו סתם משנה כר"מ אין
 טבירין אחריו כ' לו כדליתיה בירושלמי שם הניא הר"ם ורס"ג וא"כ למי
 לא הניא ר"י גס הך סתמא דכר"מ ויהי' ג"כ חרי סתמי אליבא דר"מ
 ופ"ס גר"ש על הפסח' דמתנים זה לזה מתנה חס' מה שכתב מהירושלמי
 ופ"ס . ועי' ספח' ד' פ"ט ג' במשנה שאין פורין מע"ש ונחום שם ופ"ס
 כ"ט חומרים י' לו פ"ט ויש לו עוללות ובה' חומרים כולו לגמ'
 ומדס"ל ל"ה דטול לגמ' ש"מ דסבר כר"מ דמ"ג הוא וב"ה כסאה
 משנה קחשיב לזה דהלכה כמותן עיי"ש וההס' בפ"ד בבבולין מיירי
 מדלמרי ב"ה י' לו חומש היינו כשפדה אח כרמו נחסיף בה חומש
 וזה בפ"ד בבבולין הוא דבירושלים לא מלי לחלל ועוד הא קל"ף
 ההס' כרס רב"י מעשר וכל דבר שזוין הס' ובמעשר קיי"ל
 דלמ"ו יכול לפדותו בירושלים עד שיטמא כמ"ס הרמב"ם בפ"ד
 מה' מע"ש עיי"ש [ועיי' נקלה יעקב בוא' . הרי נראה מה דפלוניא
 דר"מ ור"י אף בבבולין הוא ור"א פליגי על ר"ח בזה וסבר דבשינוי
 סבר ר"י דממון הדיוט הוא דל"ו סבר כר"מ מאי ראו'י הוא
 מה דהלכה כר"מ מדכ"ה סברי כוחי' דהלא גס ר"י מודה בזה
 דבבולין מ"ג הוא אלא ש"מ דלא סבר כר"מ ויבאר מה דלא
 כהלח"מ אס' לא נאמר כמ"ס השפ"מ דר"ג ור"ח פליגי בזה נושא
 דר"ג סבר דפלוניא דר"מ ור"י בשינוי הוא ומשום קפסק כר"מ
 אחרי דכ"ה סברי כוחי' אף דקיי"ל בב"מ ר"מ ור"י הלכה כר"י
 אכל ר"ח דסבר דבבולין כו"ט מדיד דמ"ג נמאל לא מוכח מירי
 דכ"מ אחי' אחרי דגס ר"י מודה בזה והדריק להאי כלל דר"מ
 ור"י הנ"כ כר"י ולכך פסק הרמב"ם בזה כר"י אכל דחוק הוא ועיי' :

שוב י' להניא ראו'י דלא כסברת הלח"מ מהא דקדושין (דף

כ"ד) דפליגי ר"מ ורבנן אי י' קריין לעבד בלא רבו ורמי
 דר"מ אחר"מ ורמי דרבנן דהרבנן דחגי' אין אשה פודה מע"ש
 בלא חומש כו' רבא חמר לא היסך והכא במעשר דלמך מבי נשא
 עטיקין ור"מ לטעמי' דלמך מעשר ממון הקדש ולא קי' ל' בעל
 ורבנן לטעמייהו דלמרי ממון הדיוט הוא וקי' ל' בעל הקדש לטעמייהו
 דבעל קדושה עיי"ש וההס' בפ"ד בבבולין מיירי דקדוהי אין חלה
 פודה מע"ש בלא חומש כו' דבירושלים נא מלי למפקיה ואש"ה
 פליגי רבנן והוא ר"י בר פלוניא דר"מ בב"מ וס"ל דבבולין נמי
 ממון הדיוט הוא . ומלאתי בשינוי בפ"ה מה' חטאת דהקשה מה
 לא דהביא דברי הרב בקדושין שם והוסף עוד לחתיה בזה על

משחקר ככל ש' כיון דנעת משיחיו סיה חולין וזיל דקשיית הנח' שם לשיטתו הוא מהא דתניא ומשחקר ככל ש' כהמחא משמע דיכול להוסיף פירות ככל מה שיראה לזה מקום הנח' דלר"מ דמפ"ש ממון גבוה אמאי יזיל בקדושת המשער כ"כ אחרי דעיקר קייחם הוא נתינת המעות ובאותו משעה חל עליו שם המשער ואיך לר"ק לרס"ח להוסיף בקדושת משער וכמו שפירשו לדברי הרמב"ם לזה משני הנח' שם דכ"י אהיה דפ"ל דממון הדיוט הוא אצל הרמב"ם דפסק בנחתא כר"מ דמפ"ש מ"ג הוכרח לפרש ולומר בפסקיו להשער כחומר וטעין בכל אלה ותראה כי נכון נפיש :

עב"פ בהא סלקי ובהא נחתי דלר"מ ממון הדיוט הוא חף בצבולין והרמב"ם דפסק מפ"ש ממון גבוה הוא פסק כר"מ אחרי דהק' בנתינת טוהיה ודלא כפירוש הלח"מ בזה וח"כ קושייתם על הרמב"ם קמה וגם נלכה :

והב"מ בפ"ו מבשרי (פ"ה) הריבז דכר"י שם ומהר"ק ב"ס דבסוכה (דף ל"ט) פליגי רחב"ל ורב חסי ח"ל דלהרוב של פירא פסול לפי שאין זה היהר אכילה וח"ל לפי שאין זה דין ממון ואסיקא דבהיהר אכיל' כ"פ לא פליגי דבצי' כ"פ דין ממון ר"ח סבר היהר אכילה בעינן דין ממון לא בעינן ור"ל סבר דין ממון נמי בעינן ט' ולפ"ו בפסחים שם דמחא דמשתחא הוא ר"ל ולשיטתו דסבר דדין ממון נמי בעינן שפיר קאמר דלר"מ דסבר מפ"ש מ"ג הוא ואיח' חייב בחלה ואיז' יזיל י"ח מלה ואחריו לא כן הרמב"ם דפסק כר"מ דסבר דהיהר אכילה בעינן דין ממון לא בעינן ולפ"ו חף דפסק כר"מ דמפ"ש מ"ג הוא עכ"ל בירושלים דליח זה היהר אכילה חייבם בחלה ויזיל י"ח מלה ואחריו דשלו הוא משל"כ בקדושין דבעינן שיהיו ראוי' בעת הנתינה שיה' נמי נמונו לכ"ד משום הכי בקדושין אינה מקודשת דלא חשב ממונו זה חורף אחריו שם ביחור ביחור ע"ש והסיף עוד מדלי' שם דוודלי קי"ל כר"ח דהוא רב דרבי' דר"ל וכן הלכה לתלמוד במקום הרב' גס הביא שם ב"ס הר"ק ראי' גמורה ומכרחם לזה מדתני' בזהבכתא דחלה פ"ק טישה מפ"ש בירושלים חייבה בחלה ספק מדומע חייב בחלה דר"מ ר"י פוסק הרי הנוספתה מוכח דלשיטה ל"כא מאן דפליג וגם ר"מ מודה בה דבפסק מדומע פליג משמע דבריטא מודה בה והביא שם גם מהפסרי פ' שלח דכר"מ קי"ל דבהיהר אכילה חלי' ע"ש בזה :

אבל אחר העיון בזה לא יעלה ארובה לדברי הרמב"ם וכפי מה שהעיר השט"ח ואבררס ביהר ביאר וכל מה שבה הכ"מ בזה ל"ע ואפרטם לחת ללחם ובמה דסיים אפ"ח והוא (ה') הא דכחב דמהפרי נתי' דר"מ דמחא דמפ"ש ל"ע טובא ואדברה מהפרי הוא ראי' בזה"כ ח"ל הסכרי פ' שלח מרחשתי פריסותיכם שומע אלי חף עיסת ארומה ומפ"ש ח"ל הרינו חס שמורס קודש והבאר חולין ולא שזה הה קודש חבל אמרו פיסח מפ"ש בירושלים חייבה בחלה כו' ע"ש וכוודלי' כיון שאמר בתחילה ולא שזה חזה קודש חליבי' דר"מ אחי' דלמר מ"ג הוא ומדלמר חבל טישה מפ"ש בירושלים חייב בחלה מוכח דלר"מ נמי חייבה חזה הוא ראיית הר"ק שהביא הכ"מ ובאחא ל"ע טובא הוא דהלל בסוכה שם קאמר הגמ' לימח מסייע ל' עיפה של מפ"ש פשוטה מן ההלה דברי ר"מ והכמים ואמרים חייבה בחלה לימח מסייע היא היא חלה מדבחה פליגי (ר"ל דמפ"ש) פליגי נמי דלחורז ומלה או דלמח שחתי טישה דלח' עריסותיכם עריסותיכם הרי יצתו ע"ש הרי נראה ביהר דבחה גס ר"ח כ"ל לא פליג על ר"ל דדין משנן בעינן משום דכחיב חרי עריסותיכם חלה בזה"כ הוא דפליגי דמ"כ קשה הך ברייתא לר"ב ח"ל ולומר דבצבולין מיירי חבל בירושלים גס ר"מ מודה דחייבה בחלה לשיטת ר"ח כ"ל אחרי דליח זה היהר אכילה דא"כ חף חמר שם והב"ל חייבה בחלה חלה בצבולין לא ראו' לאכילה והיהר אכילה לכו"ע בצי' ודוחק לומר אחרי דראוי להביא בירושלים ולאכל שם ראי' לאכילה הוא דמקרי חף בצבולין דחוק הוא כמבאר וגם וזלז זה חף חשבר לומר דבצבולין מיירי וכמ"ש השט"ח בזה ע"ש] וח"כ חף חשבר לאוקמי' הך דהפסרי כר"מ אחרי דלר"מ פשוטה מחלה בירושלים חף לר"ח כ"ל ובע"כ כר"ל אחי' דר"מ ממון הדיוט הוא ונח"ל בצבולין דליח י' היהר אכילה פשוטה מחלה חבל בירושלים דליח זה היהר אכילה וגם יממנו הוא לכך חייבה בחלה דעריסותיכם הוא דמקרי [והא דקתי בפסרי שם ולא שזה חזה קודש ואם נאמר דכ"י אחי' לא קודש הוא אפ"ו לר"י דפ"ל דמפ"ש הדיוט הוא לא קודש הוא דמקרי ודי הקדשה שכן לסיק הלכס וז"ש שם בפסרי את שמורס והשאר חולין נמור לא כן כהא דס' חף חמר הוא דמפ"ש קודש מקרי חף לר"י] ולפ"ו הרמב"ם דפסק כר"מ דמפ"ש ח"ל כהב דחייבה בחלה חף חס נאמר דשק כר"ב ח"ל דבחה גס ר"ח

לחבירו הרי הפירות חללו נתינים לך במתנה ט' וכחב הרמב"ם בפירוש המסנה שם דחם מיירי במשכר שני שקודם הולאחו מן הסבל אחיה ככ"ע דחף למ"ד דמ"ג הוא מני יהיב ל' בצבוליהו במתנה והוא יפריש ואם נאמר דמיירי בהולאסס מן הסבל והיהיה זו המסנה למי שסובר דמתן בעלים הוא טי"ש' והכל בע"כ בצבולין מיירי כמבואר וח"ה סבר הרמב"ם דפליגי בה ור"י ממון הדיוט הוי הרי נראה בצבולין דלא כפירוש הלח"מ בזה ועיין :

שוב י"ל להוכיח דהרמב"ם בע"כ לא סבר כדעת הלח"מ דבה"ל מפ"ש בפ"ה (כ"ז) כחב ח"ל הלוקח פירות כסלע של כסף משער ומשך הפירות ולא הספיק ליתן הסלע עד שהוקדו הפירות ועמדו בשמים ה"ו מפריש עליהן סלע בלבד שנאמר ונתן הכסף וקם לו נתינת הכסף קונה והשכר למשער עכ"ל והרמב"ם חמה עליו בזה והב"מ מייסבו ע"י"ש' ומדכחב הרמב"ם דבנתינת הכסף קונה ש"מ דפ"ל דממון גבוה הוא והקדש אינה נקנה חלה בנתינת מעות דבהדיוט קונה חף במשיכה בלבד בלי נתינת מעות ואף דבקדושין שם מקמרי דר"י היא (ועיין גי"מ שם ונלח"מ גפ"ס ס"ד מהל' אישות) הלא התו"ש שם קמהרן וכחב דשפיר מהיטבה סוגיית הגמ' חף לפי פסקי הרמב"ם בזה ע"ש ועיין בכ"מ שם ולפי פירוש הרמב"ם בע"כ הכל בירובלים מיירי מהנתיחן לכחורה ל"ע דברי הרמב"ם חלו דלמה משנה בליטניה הלא עיקר פסק זה נובע ממשנה דפ"ד דמפ"ש שם וההם בלשון אחר קהני משך ממנו משער כסלע ולא הספיק לפדותו עד שעתד בשמים וכו' לו סלע ומשחקר כסלע ומפ"ש שגו עכ"ל המסנה ופירשו למסנה זו חרחה שמפ"ש דלא כר"י ורע"ב ור"ש שם דבפירות משכר מיירי רק דהמעות הם ממעשר והפירות חולין הם ומחלל מעות משכר על פירות חולין וקרא במשנה זו משכר לפירות הנלקחים בכסף משכר וקרא פדיון נתינת הכסף על המשכר משום דהמעות יזיל להוילין בלי ספק לא הקפידה על המלות כיון שהענין ידוע ועיין שם בפירוש הר"מ [והב"מ הביא ט' ונלח"מ הוא דברי הר"מ דמפ"ש ע"ש] ולפי זה עלה דבריו בפסקיו כלשון המשנה כמבואר ואם כן בע"כ בירושלים מיירי דחי בצבולין חף מני לחללס חלה חזיו ראוי לחלל מעות מפ"ש על פירות בצבולין רק דביטבד חס חילל הוי מחולל חבל לא בתחילה נאמר כן ועיין ברמב"ם בפ"ד (כ"ז) שם דכ"כ בדיח' ועכ"ל כחב דליח קונה רק בנתינת המעות שנאמר ונתן לו' דין הקדש משום דמפ"ש ממון גבוה הוא הרי נראה בצבולין דגם בירושלים סבר דממון גבוה הוא ופסק טוהיה דר"מ וכחמור ודלא כהלח"מ וראייתו דהשט"ח שם העיר בזה ועיין :

ומיירי דברי ט' ראייתו לפרש דברי הרמב"ם אשר נלכורה המוהים הם וקשה להולמס דבתחילה כחב הלוקח פירות כסלע של כסף משכר ומשך הפירות ולא הספיק ליתן הסלע עד שהוקדו הפירות ועמדו בשמים ה"ו מפריש עליהן סלע בלבד הרי נראה דפ"ל דהלוקחין אחר משיבם דדין הדיוט וכו' דממון הדיוט הוא ולח"כ כחב שנאמר ונתן הכסף וקם לו נתינת הכסף קונה כרי חור מדגרי' וסבר דדין גבוה איחא לזה דליס נקיים רק בנתינת מעות בלבד והם דגרים כהמנהגים זה לזה ועיין גי"מ שם מפ"ש בזה ודחוק הוא ונלח"מ גפ"ס מהל' אישות העיר בזה ופירש גלי"ע ע"ש' וטולא דמפ"ש ח"ל נראה לפרש דברי הרמב"ם ודוחמו הכי הוא בזה ונתינת הכסף דקדוש שולח ט' כדיוור הדגרים וכן לריכס לריות כחובים וטומדים שם הלוקח פירות ט' ה"ו מפריש עליהן סלע בלבד והשכר למשכר שנאמר ונתן הכסף וקם לו נתינת הכסף קונה והכי פירוש דבריו דקונה פירות חולין ככסף מפ"ש ומשך הפירות ולא הספיק ליתן הסלע עד שהוקדו הפירות ועמדו בשמים ה"ו מפריש עליהן סלע בלבד משום דקנה אחס נתינת כיון דעדיין חולין הם דברי לא יתן ערבה המעות משכר נעדם ונמה חל בליס לפח טחש שם משכר השום הכי כוי ככארי משלשין על חולין הנקיים נתינתם ולזה בסוקרי' ועמדו בשמים אינו טחן אלא סלע בלבד ומשחקר כסלע ואח"כ נא לפרש ולומר אחרי דכחב דשפ"ש כסלע הוא דהשכר שולח הפירות יוהר מכלל יזיל כל מה שירא' כיון דליח טחן נעדם רק סלע אינו חוספ' עליו קדושת משכר רק כסלע בלבד לזה ב"ל ואמר דעכ"ל השכר למשכר ר"ל השכר שדחיותה בזה יתן למשכר ויחל בירושלים כשאר מפ"ש וכן פסק לזה שנאמר ונתן הכסף וקם לו' נתינת הכסף קונה ר"ל חלה בהקדש אינה נקם רק בנתינת המעות ונעת נתינת המעות או חל עליה שם קדושת משכר ונעת ביזאלו הפירות למשכר ככר הוקדו ועמדו בשמים ולזה לר"ק להוסיף אחרים בה לכל הפחות כחולתה מפ"ש ולא לולל בקדושתם כ"כ אחרי דממון גבוה הוא' והשט"ח יבאצרו וישל דברי הרמב"ם על ממונם והוא יטון למחור גפ"ס כשאר יראה הנתיח גס' ולפ"ו שפיר יחפשה הא דקדשה בגמ' בקדושין (ד"ד) שם מזה על ר"מ דפ"ל ממון גבוה הוא אמאי משחקר כסלע ונתן הכסף וקם לו אחר דחמחא אשר נלכורה אינו טחן לפי ט' הרמב"ם ואדברה הוא הכותב אחרי דמשכר אינו נקנה רק ככסף וזלז

לר"ח ב"ח מורה דין ממון בעין משום מעשי דהני הרי ערסותיכם דחל"כ חקקה הך הברייתא לר"ח ב"ח וכלומר ואל"כ חי מזה לא מצוי לא סייג הוה משיע חלל מקשי הוה קשיא וקושייתם במקומה עומדה ודברי הר"ק בזה ל"ע : (ג) מה שכתב בה דגס מהתוספתא נראה דר"מ סבר דבירושלם חייבה בחלה מדקדב בריש' שם סהמא עיטא מע"ש בירושלם חייבה בחלה ובסיפא בספק מדומע פליגי ר"מ ור"י ומדלל פליגי בריש' ש"מ דברישה מורה ר"מ גס זה לא הוגה לי וסימא הוא שהרי ר"מ אמר בפירוש דברייתא שם עיטא כל מע"ש פטורה מן החלה ולפי"ו ח"ך שביק הך ברייתא דליתא להדי' דר"מ פטור מחלה ונקט להך דהתוספתא דסתמא קהני רק משמעותא בעלמא הוא דמוכיח את זה ועיין בפס"ח וצ"ל ו"ע : (ג) מה שהביא רמ"א דבע"כ כר"ח פסק דר"ח רבו דרביה של ר"ח ואין הלכה כהגמיר במקום הרב גס זה ל"ע דהלל רבו דרבי' של ר"ח הוא ר"ח סהמא והכל הוא ר"ח צד חבין דלאו רבי דרבי' הוא כידוע ומללתי צלח"מ בפ"ה מלכות פס"ח וצ"ל ו"ע : (ד) ה"ל דלמך שם צ"ח הר"י קורקיס דהרמב"ם פסק כר"ח ב"ח גס זה ל"ע. אחרי דהוכחו דגס ר"ח ב"ח מורה דבחלה דין ממון נמי בעין משום הני חרי מעשי דעריסותיכם וח"ך פסק בהל' בטרס דחייבה בחלה ו"ע ולפי"ו אחרי דחירוף של הר"ק נמי ליתא ח"כ סתירה הרמב"ם עדין במקומה עומדה והדבר לר"ך תלמוד :

וראיתי בשעה"מ דמתוך לדברי הרמב"ם האלה וז"ל וז"ל ליישב על דרך מהר"ק וז"ל דודאי כי היכי דלא חקקה לי' לר"ח הך ברייתא עיטא של מע"ש פטורה מן החלה לר"מ ע"כ דס"ל דשמי' החס דכתיב ערסותיכם הרי זמני חלל דל"ל לרבינו ז"ל דלר"מ דממעט מע"ש מחלה חפ"פ ש"ש בו היחר חלילה מדכתיב הרי ערסותיכם היינו משום דס"ל דלגלול ח"י חוט פטור דליף ראשית ראשית מתחילה ור"מ ס"ל דמירוח ח"י חוט פטור כדליתא במנחות (ד' ס"ו) וא"כ חייב לך חד ערסותיכם וע"כ למעשי מע"ש הוא דלחלל חפ"פ דבחולין (ד' קל"ט) דריש לערסותיכם דרי' עיטא חסד כשיעור עיטא מדבר כבד כחבו החוט' שם דחרתי ש"מ כדי עיטא חסד למעשי עיטא הקדש עי"ש מיהו לשון מלי דקיי"ל דלגלול ח"י פטור ח"כ אלמנתי חרי ערסותיכם חד למעשי הקדש וחד למעשי ח"י דהרי קרתי לרבי' דלמחרי' במנחות ובגמרא החוט' שם משום דלי לא כתיב חלל חד ערסותיכם' לא הוה ממעשי' שם חלל עיטא הקדש דמסביר טפי דלחלל בלל פדיון כמ"ס רש"י וח"כ לא חייב לך קדש למעשי עיטא חסד חסד דיעל דין לחרגו של מע"ש דיואל י"ח לר"מ משום ש"ש בו היחר חלילה כ"ל ליישב דעת הר"ק וז"ל עכ"ל עי"ש :

ולפער דבריו ל"ע טובא דמ"ל דהרמב"ם דפסק כר"י ור"ס דלגלול ח"י פטור מבני' חד ערסותיכם לעיסת ח"י וחד למעשי עיטא הקדש [לח נרסא בהו' שם והרמב"ם ינחם נמי הכי בע"כ ועיין] ולא חייב לך חד ערסותיכם למעשי מע"ש דלמח הא דנאמר בגמ' שם ר"י ור"ס קתי' לה דפער חלל ר"מ ור"י גמרי ראשית ראשית זה הוא רק לפי הס"ד חלל בחר דמסיק רבא שם מ"ד מירוח ח"י פטור דלגלול ח"י פטור ומ"ד מירוח ח"י חוט פטור דלגלול ח"י חוט פטור גס ר"י ור"ס מלי סברי דמירוח ח"י דפסר הוא מילפתא דראשית ראשית ולא ס"ל דראשית דנקר הוי מישוט אחר מישוט כמבואר שם וכמו דפער דעין ח"י מדכתיב דנקר כמו כן ס"ל דלגלול ח"י פטור וזה נופא ידעין מהגו"ש דראשית ראשית וח"כ חייב לך חד ערסותיכם למע"ש ח"ך לשמח ר"י ור"ס ובלחמא כד נעין בזה היסוד נראה בעיני דבע"כ ל"ל דס"ל להרמב"ם דגס ר"י ור"ס ילפי הך לישתא דראשית ראשית דבמנחות פ"ה (ה' י"ט) כתב הרמב"ם דפירוח ח"י שדרתו בקרקע שקיה בלחץ קרלל חס עמרה מלחמא ביד ח"י ומדק ח"י פטורין מלחמא כמלח דנקר ולא דנקר ח"י כ' והוא כר"י ור"ס דמנחות שם ובפ"י מבכרים (פ"ה) כתב דעיסת ח"י פטורה ולא קא ייבב סעמא למלח' והשתא חס מלח דענת השעה"מ בזה לג"י ור"ס ידעין דעיסת ח"י פטור מערסותיכם חס ק' למח האמ"ט הרמב"ם בפסקיו ולא כהב דעיסת ח"י פטורה מחלה מדכתיב ערסותיכם כמו דריב עעמא למלח בך דאחרונה למח השמיט טעם המבואר להדי' בגמ' חלל בודאי דגס לר"י ור"ס במסקנא שם נדע הך דעיסת ח"י פטורה מהאי לישתא דראשית ראשית מדנקר ח"י וכן דהרמב"ם פסק במנחות כר"י ור"ס ויבב סעמא למלח מדכתיב דנקר והוא סעמא דרש"ם שם שוב לא

סימן ב

ת

נבגשה בו ביום נהארה בו ביום חשילו למאה חביה ובעלה
האחרון משרין נדרה עיי"ש ולכאור' קשה הלא לריבה להמתין ל' יום
ולריך לומר דמיידי בעבר וקדשה וביבמות (דף פ"ג) חתא דאשה
שהלך בעלה למרה"י וכו' וכו' מה שפירשנו ונאמר חתא דאשה
הלא מה ומה ולא זה חתא וזהין כו' בהפחת נדרה וברך (ג' ע"ב)
חמירק דטעמא מאי חמיר רחמנא בעל מיפר כדי שלא חמיר
הכל חמיר והתנה עיי"ש ומה הוכיח הרמב"ם חת דיו דאש
נאמר כדעת הראב"ד לריך לגרשה דווקא ח"כ החס בנדרים
כמי חמיר מיפר לה הא חמיר לגרשה וח"כ חתנה וחמיר
הלא בודאי דלא בעי לגרשה ובהפחת בעלמא פני וחס חמיר
הפירי לזה ועיי' :

אבל בחמת גס מה לא יעלה חתנה לנדר הרמב"ם האלה
הוא דאש חס בלחם מיירי ומי ימר לן דכנס
נמי דינא הכי הוא' וזאך דלשית הראב"ד בקידוש ולא ברת נמי
בעי גט עכ"ל הלא עיקר הפסד דיבמות סד הוא משום דכיון
דחמיר לגרשה ואסור לטובה עוד שוב פסח חת' ל' יום משום
הכי שפיר נאמר דה חתנה ותחנה חל בנדרים במשנה שם
דעמך להחזירה אחר כלות משך ל' יום ע"כ מיפר לה הארס
חת נדרה בכדי שלא חתנה והוא בדר' בעי"ה יעוד הרבה
יש לתקן בזה דהלא החס האב והבעל שניהם יחד משרין לה
כמבואר ואין להחזיר בזה ועיי' ח"כ חתנה כוס רחיה לנדר
הרמב"ם ודוק :

ולפענ"ד נראה לנדר הרמב"ם נכונים הם והולך לשיטתו
בזה והראב"ד הולך לשיטתו והוא דביבמות (דף
לו ע"ב) פליגי ר"מ וחכמים דר"מ סביר לא יחל אדם מעוברת
חבירו ומינקת חבירו ואם נשא יוליא ולא יחזיר שולמית וחכמים
אומרים יוליא ולבטיע זמנ ליתסם יכנס ואמר רבא ולנדר
חכמים יוליא בגט' חמיר מר וסורא דיקא נמי דקחני יוליא
ולא קחני יפרים ש"מ והקשו בתוס' שם ד"ה ולא כו' והא דנאצי
בבבב (דף כ"ד) גבי מעוברת חבירו ומינקת חבירו יטול הוא
להפרישה ולהחזירה לח"ה משום דלשן הפרשה משמע הכי
ומשמע הכי ח"כ החס שייקל לה וסמך לא חייבין שיבא עליה
כיון דאסורה לי' מדאורייתא ולא בעי גט עיי"ש ולפי"ל נראה
לומר דלהרמב"ם לא יחל בחיולא קמא אחרי דדוקא הוא
להשתמש חיבה אחת לחי' חס ולומר דהפרשה משמע הכי
ומשמע הכי ולזה הופס לפיקר לחיולא בנאצי ד"מ הוא בין
חיסור דאורייתא לחיסור דרבנן בעלמא וברך (פ"ג ע"ב) שם
פליגי אמוראי בסעמא בזה דתי' במהניחין שם דאורי' נשים
לא יחלסו ולא ינשאו עד שיהא לכן אשה חדשים דר"ג ח"כ
אמר משום דאמר קרל להיות לך לאלקים ולורשך חתנה להבחין
בין זרעו של רחלן לזרעו של שפי ורבא חת' נזירה שחל יחל
חל לחתו מאביו ויבס אשת אחיו מחמו ויוליא חת' חמו לשוק יפסוד
חל יבמותו לשוק עיי"ש והנ"מ בין הכ' לרי טעמי הוא דלר"כ
ח"כ הוי טעמא דהבאה חיסור דאורייתא משמע דקרא ולרבא
לא הוי כי חס נזירה דרבנן בעלמא והוא מבואר ושי' והרמב"ם
שם (פ"ג ע"ב) כתב דכל אשה שנבגשה או שנתלמדה הרי זו
לא חשבה ולא תתארס עד שתמנה ל' יום מן מיום שנבגשה
או שנתלמדה בו ומה מיום שנבגשה בו כדי שידע אש
מעוברת היא או לא להבחין בין זרעו של רחלן לזרעו של שפי
עכ"ל עיי"ש הרי נראה בעליל דפסק כר"ג ח"כ דבאורי' נשים
הוא חיסור דאורייתא ולזה כתב בהלכה כ' שם בשארי נשים
ובזרע חכמים הוא שאפילו אשה שאינה רחיה לילד ואפילו
נבגשה או נתלמדה מן האורחין לריבה להמתין ל' יום כו'
עיי"ש הרי דמדיק ביישא הוא וכאז הכל דגזירת חכמים הוא
משום דבתי נשים לייבא טעמא דהבאה גזירה חסורים רק
מטעם דרבא דהוא גזירת חכמים בעלמא משא"כ ביישא שם
דאסורה מטעם הבחנה נקט הך קרל דלורשך כו' ואסורה
מדאורייתא והוא ברור בעי"ה ופי' זה כיון דס"ל להרמב"ם דהא
דכנס בנאצי ל' יום חיסור דאורייתא הוא וזה שפיר פסק דכנס
בנאצי ל' יום חס' לריך גט רק הפרשה בעלמא משום חומר האיסור
ובבבב בתוס' האמר נאצי' במעוברת חבירו חל לא הי רק
חיסור דרבנן לריך להחמיר בזה ולגרשה דווקא חת' הוא דמדיק
וכאז בהלכה כ"ח שם עבר ונשא מעוברת חבירו יוליא בגט
עיי"ש והוא מטעם דחייבא חל הראב"ד סובר דהבאה הוא
מדרבנן וגזירה בעלמא היא וסמכו על הקרא ומשום הכי פסק
דכני

דברי סופרים הוא דמקרי והר"י מקדוש כסף הוא והמ"כ ה"ה
והכ"מ עיי"ש שהאריכו בזה עכ"ל הכל בעדות נראה דדעת
הרמב"ם דפסולי דרבנן הם ודרשה חול' בזה בנאציה' אסמכתא
בעלמא הוא' דהלא זה ידוע ומסתבר לשון דברי סופרים
משמעת להרי חס' על דבר שערקו מדאורייתא ופירשו
מדרבנן היינו שלמדו מאחד מה"ג מדות (ולא הוא דא קרי לה
דברי סופרים אחרי דנע' לה ע"ס דרשנא אר' בשם סופרים יקרא
ועיי' בעירובין כ"א) והן על דבר שערקו מדרבנן ומשום זה בקדושי
כסף כתב הרמב"ם בלשון דברי סופרים אחרי דערק דבר הוא
מדנשא הגז' דקדשה קדשה דהוא ח' מי"ג מדות שהתורה
נדרשה בזה' לא כן היכא דמדיק הרמב"ם בלשנא וכאז דרבר
זה הוא מדבריהם זה לא נאמר חל' על דבר שאז רק מדרבנן
בלבד וזה חס' היטב בלשון הרמב"ם במקומות המדברים בלשון
ד"ס והיכא דכתב לשון דבריהן נראה כי כן הוא דו"ק ותשנה
ולפי"ל בפ"ג מעדית דמדיק וכאז חל' שאר קרובין מן האס
או מדרך החישה כולן פסולין מדבריהם מוכח דס"ל דפסולים
הם רק מדרבנן בלבד וכאמור' וכד נדיק בלשנא היטב בע"כ
מוכרחין לומר כן דהחילה כתב חס' פסולין מדברי תורה חל'
קרובין ממשתמח האב בלבד והם האב עם הבן כו' ואחר כך
כתב חל' שאר קרובין מן האס או מדרך החישה כולן פסולין
מדבריהן עיי"ש הרי הוא להדיא כמו שכתבתי ועוד לפי גירסת
הש"ך שם דכתב דהגרסא הנכונה בדברי הרמב"ם גבי קדושי
כסף הוא דין הכסף בדברי תורה והיינו חס' דדברי סופרים
הוא מ"מ דין תורה יש לה חס' כן כחן בעדות דכתב בהדיא
דחס' פסולין מדברי תורה חל' קרובי האב בלבד פשיטא דקרובי
האס ואישה פסולי דרבנן בלבד הם ודכתיבנא [ועיי' מש"כ בתי'
וה"ק] עכ"ל מכל חלה נראה כדעת החכמים ודעת הש"ך ל"ע'
וק' נראה מדברי החלקה מחוקק בזה"ל בס' מ"ב ס"ק י"ב
שלמד בדעת הרמב"ם דסבר דקרובי חס' ואישה פסולי דרבנן
הם רק הרמב"ן והרשב"א פליגי עליז חל' עכ"ל דעת הרמב"ם
ק' הוא עיי"ש ועיי' במש"כ הב"ש שם ודוק :

סימן י

ביאור פחולת הרמב"ם והראב"ד היכא דעבר
וכנס בתוך צ' יום אי בעי דווקא לגרשה
או סגי בהפרשה בעלמא עד אחר זמן ואז יעמד
עם אשתו :

הרמב"ם בפ"י ח' נצירושין (הלכה כ"ד) כתב המאמר בתוך
ל' יום מגדיל אותו חס' ויבס חס' מגדיל אותו
כנס בתוך ל' יום מפרישין אותו עד אחר זמן ויעמד עם אשתו
עכ"ל' והראב"ד הביג עליו שם וכאז ח"ל דווקא קידש חל'
כנס לא סגי בלא גירושין ו"ל שמפרישין אותו אחר תשעים יום
כימים ששעמד עמה בתוך השנים דח"כ מה הפסיד כשבעל
באסור כו' עיי"ש וגרשה מזה דפליג בהר"י (ח') בתי' דכנס
לריך לגרשה דווקא' (ב') לריך לפרוש ממנה כימים שהיה עמה
ולהרמב"ם לא לריך לכל זה כמבואר מדבריו שם' והנה בזה
דסבר לריך לפרוש ממנה כימים שהיה עמה כבר הביג עליו
בזה הרמב"ן והרשב"א והנימוקי יוסף והה"מ' וכולם כחחד
הסכימו בזה דחומר' יתירא הוא דאש חתא להא לא הוה שחיק
הגמ' מינה ועיי' בדבריהם מש"כ בזה' חס' בזה דפליג וסבר
דכנס לריך דווקא לגרשה נראה דנס רש"י סבר כן מדכאז
ביבמות שם (דף ל"ז ע"ב) דכיון דברת גלי דעתיה דלא בעי
לכנסה עד שיגיע זמנ ולא לריך למכפי' ליתן גט עיי"ש הרי נראה
בעליל דכנס בעי גט וק' פירשו הראשונים בטובה רש"י עיי"ש
ולפי זה הביא הטור דקידש ומל' עין כנס בעי גט והביא הרמ"א
בזה"ל (סי' י"ג ס"ק י') עיי"ש חס' מדברי הרמב"ן והרשב"א
נראה דנס בזה נראה להם דברי הרמב"ם מדבילו לנדריו
במסקנה דבריהם שם ועיי' למען כל זה לריכס לידע דמ"ל
להרמב"ם בזה' דמהגמ' חס' הכרח דעכ' לפרש גס כנס
וכפשי"י וח"כ מ"ל להרמב"ם חס' זה והדבר לריך תלמוד :

ולכאורה היה אפשר להביא רחיה לנדר הרמב"ם מהא
דחיתא בנדרים (דף פ"ג ע"ב) במסנה מרה והיא חרסה

ורבה דברי הכ"מ ז"ע סוכא דהנא רחיהו שהצ"ח מהא דנלח החיטין כ' לא נזכר בזה בש"ס בזה מקום כאשר יראה המעיין בזה גם לשנא דחז"ל בפ"ג חט מובן ע"כ נראה דטעמו סופר הוא דלטהר בו ובמקום בפ"ג ז"ל בזהספחא כי דבריו אלה המה מפורשים בחיטספחא ריש פרק (ו') דפסחים וז"ל שם ארבע עשר שאל להיות בע"ש משלשין את הפסח לחטור עט חשיכה ועושי' לו למידוי ומוהני' עליו מע"ש כ' מבקרו ועודיהו בחטור אס נלח מותר ואס לאו ממחנין לו עד שילח נלח החיטין ולא נלח הפנימי קולף ואילח עד שמגיע לנח עכ"ל הרי נראה בעליל דרליות הכ"מ לקוחים המה מתוספתא זו כמבואר :

סימן יב

ביאור הס"ז והב"א בשורע איחא ס"י תצ"ה סעי' ד :

הרמ"א בלח"מ ס"י תצ"ה סעי' ד' הביא דברי הכל בו להלכה דמותר להיך מיו"ט ראשון לשני בשני יו"ט של גליות והקשה הס"ז בס"ק ה' שם אפי"ג דפסק בס"י תצ"ה דאסור להיך מיו"ט לחזירו הכא שאני כיון שא"ל אלא אמירה בלבד במידי שאני ב"ח עיי"ש ולזה כוון המנ"ל בליוט שם עי' (תק"ג ותקכ"ח) וסנייה לר"א נכתונו עיי"ש : אך ז"ע דהלא הוא ע"ד גמרא ערוכה בעירובין (ד' לה ב') ח"י טולדה בזה אסורה בזה מטעם איסור הכנה ומריך צמח' שם מהא דארי' עירב דרגליו יוס ראשון מערב דרגליו יוס שני עירב צפת יוס ראשון מערב צפת יוס שני והא קמין מיו"ט לשבת א"ל מי סבירא דלחיל ואמר מידי דלחיל וסחיף וחיב כו' עיי"ש הרי הוא להדי' דלמירה בעלמא נמי הכנה הוא דמקרי ואסור וז"ל :

דבעי גם דווקא ועיין . ורחיית' בם' נתיבוח לשבת שהעיר קלח בזה ודו"ק . ואמר כחצי זלח הראלה לי ידידי הרב הגדול מוה' י' ה' ש' ע' ג"י כי לפי מנ"ח העב"י קמח' (נפ"י) יהנגדו לדברי אלה דכתב שם דמאס הכי השמים הרמב"ם להא דליחא בכתובות (דף ס' ט"ב) דר"ג יאח' לדי ריש גלותא כו' משום דר"ג לשיטתו דס"ל ביבמות (דף מב פ"א) דהבכחה הוא דלורייחא משום הכי אף דפסק ר"ג גופיה שם דהלכה כר"מ בגזירותיו דגזר אף כמי שאינה רחויה לילד מ"מ הדין ר"ג לדי ר"ג משום דשאינה הבכחה שהוא דלורייחא משא"כ במיקתא שהוא מדרבנן לא גזרו והא דפריך רב פפי לרב פפא ורב האגא בדרי' מהבכחה לאיסור מיקתא מטעם דהם היו חלמידי דרבא ורבא ס"ל ביבמות שם דהבכחה דרבנן ולפי זה שפיר קמו להו דברי הרי"ף והרמב"ם שהשמיטו דברי ר"ג שהיהו לדבי ר"ג משום דר"ג לשיטתו דהבכחה דלורייחא משום הכי גזר ר"מ אכל במילי דרבנן לא גזירין אכל להלכה דקי"ל כרבא דהבכחה ג"כ דרבנן כי היכי דגזירין ההם גזירין גם בדבי ר"ג אסו אשה אחרת ומחזירין דברי הרי"ף והרמב"ם עיי"ש . [ודעת הרב הר"ל ד"ל דרב פפי דפריך בכתובות לר"ס הוא משום דשם ביבמות מ"ב סערי' התום' על דרשא ר"ג ולזרע' להבכחה מדלקמן (ק' ב) דמסיק שכן הוא בכתובות שם וא"כ שפיר פריך ר"ג לרב פפא ור"ה דפריך שם הכי . וא"כ ע"כ ס"ל כרבא דהבכחה דרבנן ולפי"ז שפיר מקמי ליה רב פפי לרב פפא לשיטתו . אכל בלחמא דנפתי לא נריך לכל זה דהא ביבמות (דף מ"ב) אמרינן דהא דלספור לישא מיקתא חזירו הוא מטעם סכנת סולד וכן הוא בכתובות שם וא"כ שפיר פריך ר"ג לרב פפא ור"ה בדרי' ח"יך לא חשו לנח דתנן כו' אחרי דר"ג אמר הלכה כר"מ ושפיא ליה לר"ס דאף דהתם הוי חששא דלורייחא עכ"ז כיון דהכא הוי סכנה אדרבא חמירה סכנתא מאיסורא ועיי"ש לייבז ומראה כי כן הוא ודו"ק . הרי נראה מזה דס"ל להרמב"ם דהבכחה הוא מדרבנן ודלא כדכתבינא :

אבל בלחמא אי מזה לא חיריא כלום דמנכד דדבריו שם ז"ע ובהוכחתו לזה ממומר הקושאל מדוע השמים הרמב"ם להא דרב נחמן י' לתרזה בכמה חנפי ופצרי תצ"הס לא ננענו . ורחיית' בשו"מ הרדב"ו ח"א (ס' רסד) דכתב בשם ההוס' דהבכחה הוא מדרבנן אך פשט לשון הרמב"ם משמע דהבכחה אפי' בלחמא רחליה לילד הוא מן האסורה ובשאר נשים הוא מדרבנן והכי משמע דממייחיה הך קרל דולרעד אחריו כו' עיי"ש . הרי הוא להדיא דשיטתו דבעת הרמב"ם כדכתבינא . וכן רחית' בשו"מ שפחא יעקב ח"א (ס' ז) שהביא בשם גדול אחד דפשיטא ליה נמי דהבכחה הוא מדלורייחא עיי"ש . והגם שרחיית' בצרכי יוסף בזה' אהע"ז (ס' י) דכתב להרמב"ם הוי הבכחה מדרבנן וכן נראה לנכסל ש"ש שם עכ"ז אחרי דפשיטא דלשנא דהרמב"ם יורה כן כלי ספק דסבירא ליה דהבכחה הוא מדלורייחא וביותר דלהרדב"ו ג"כ נראה כן דבעת הרמב"ם מסהגר טפי לשרש דבעת הרמב"ם כדכתבינא ועיין :

סימן יא

ביאור מחלוקת הרמב"ם והראב"ד אם מותר לצלות הפסח עם גיד הנשה שלו או צריך לשלו סקורם צליתו דווקא :

הרמב"ם בפרק (י') מהל' קרבן פסח (הלכה יא) כתב כשאדם חולל את הפסח מותר הבשר ואוכל ומותר העלמות מן הפרך ומפרקן אס' רלה וסנייט לגיד הנשה מוילאו ומיחו עס שארי הנידים והעלמות והקרומין שיולאין צעצת אכילה שאין מנקין אותו כשאר הבשר ואין מחזירין אותו אלא טלין אותו שלם כו' והראב"ד השיג עליו בזה וכתב וז"ל ח"א בחיי ראשי אין איסור גדול מזה שילח הפסח עס הגיד הנשה ועס שמו ועס הרבא דחתי מוחי ועס קרומין שצרחא ואס' חזכה וואכל פסח ויבא לפני פסח כזה הייחי חובטו בקרקס פניו עכ"ל והכ"מ שם המליך בעד הרמב"ם וכתב שלא עלה על דעת שריבי מחיר ללחא עס חלב האסור מ"כ"ת אלא עס גיד הנשה שאין בנידין צותן טעם ושמו שאין בו איסור אלא ישראל קדושים הם ונהגו בו איסור ובפסח לא נהגו כדי שלא יבוא למחור בו אבר אכל חלב האסור מקריס אותו כו' ודיקא נמי דקמאי שאין מנקין אותו כשאר בשר דמשמע שמנקין אותו אלא שאינם כשאר בשר ומש"כ והקדמותו בקדמותו שאין בזה איסור מיירי כו' ומסיק דיש סמך רחיה לדברי רבינו מדחזיק בפ"ג נלח החיטין ולא נלח הפנימי קילף ואילח עד שמגיע לנח עכ"ל עיי"ש :

וגם ר"ח מודה בה משום דנמקומה משום עדיף ספי מקורבא דמוכח ולכ"ע
אולינן בזה בחר קרוב עיי"ש ולפי"ז אפשר לומר דכאמ"ר מיירי דהתורם
כיון דמקום שנקצר פ"ב ספי עדיף לומר דמזה נופא הכיחוס הנמלים מלומר
שמקמה הכיחוס וכדכתיבנא ומלאהי שחפארה ירוש' שער בזה עיי"ש : וזוה
יהיה מכיון שכיר נלשנא דהרמב"ם דכחש שספק הלוק לקט כפ"א הידיעה
שיהיה מלשון המשנה אשר אין דרכו בך כידוע משום דהרמב"ם סובר כפי'
רש"י דפליגי בזה רבנן ור"מ רק בנכון זה גם רבנן מודו דספק לקט לעניים
מסממא דקרבן וכאמור' וזה הוא דמדייק וכתב שם מקודם ואם היו (ר"ל
התורם) במקום שנקצר ר"ב של עניים כו' שספק הלוק (ר"ל בנכון זה דכיו
דמקום הקורבן) לקט דכחש כו"ע מודים בה כיון דעדיף ספי גם מקורבנא
דמוכח וכאמור' וזוהי יב' מפורץ שפיר מה שדקדק רבינו משולם לרבינו
ברוך ויבואר דברייהם במדכי בחולין שם עיי"ש ואכמ"ל ודו"ק :

ומה שהקשה דלמה לא הקשו בפשיטות ממנהג דפ"ז שם :

נפ"ע ד' לומר דמההם לא מני' להקשות עפ"י שקדשים הא

דלחיא בירושלמי ב"ד מ"ס פאה וז"ל שם חורי הנמלים שבהן

הקמה ה"ז כל צעה"ב ואל אחר הקורבן העליונים לעניים

וההחזונים לצעה"ב ר"מ ואומר הכל לעניים שספק לקט

ח"ר יוחנן דר"מ בן אבדא הוא (ז"ל בן אבדא וכן הוא בנמ' דילן עיי"ש)

דמניא ר"מ בן אבדא מחייב (וראיתי במסע' שם דפי' דח"ר דר"מ

ר"י ב"א הוא דהוא נמי מחייב בספיקא ולכן אמר ר"מ שספק לקט

לקט כאילו ח"ק נמי סבר כן דל"כ מאי ראי' מייתי' לדבריו אם כה"ק

אית מודה בסברתו עיי"ש ודבריו ז"ע סוגא דמלכד דפי' דחוק הוא לא

היו נמי לפי"ז דומיא הא דלמור ר' יוחנן ר"י ב"א הוא לטע' דרשב"ל דלמור

ד"ה הוא כמבואר שם ולמה לא יפרש כפסא דר' יוחנן דלמור ר"י ב"א

הוא על ר"מ הוא דס"ל נמי דספק חיוב ודלא כרבנן ומוס' יירווח

לן ספי נמי הא דרשב"ל דלמור ד"ה הוא ועיי"ן ורשב"ל דלמור ד"ה

הוא (ר"ל דנס הכ"ק דרבי"א סבר כר"מ) ש"כאל שיעקרו חיוב ספיקו

נמי חיוב ח"ל שיעקרו פסור ספיקו נמי פסור כו' הרי נראה דר"י

ורשב"ל פליגי בה בסברא דר"מ סבר דספק שבגי גר דומה להך

ספק שבגי לקט ואין לחלק בזה ורשב"ל סבר דהרבה ית לחלק ביניהם

וכאמור' ולפי"ז שפיר יתורץ קושיית הגר"א דממשל' ז' דפאה לא היו

מני' להקשי' משום דידע דמני' לחלק ביניהם דשאי לקט דהספק

גולד מחיוב' משו"ס ניו"ל בה לחיוב' משו"ס הכא דהספק גולד ממקור'

פסור לזה מקשה רשב"ל לר"י מהך מחיוב' דחורי הנמלים כו'

משום דעל זזה המנהג נופא קאמור ר"י דר"מ כר"י ב"א הוא ולא

כרבנן הרי מוכח דחין חילוק ביניהם וקשה טובא להאדרי ועיי'ן

היטב בכל זה והרבה ית נכון הוא מאוד בצע"ה : וצ"ע עסקי דפוס

מלאחי וראיתי כי הגר"א בש"א שם הביא להך ירושלמי ומוסיף

קלח בתיב' ביאור הגמ' דחולין שם (עיי"ש סיפא וז"ל) ושמחתי כעל

כל הון בדלוחי כי כוונתי לדעת הגר"א בזה ועיי'ן :

ובזה נ"ל לתרץ מה שזכר הר"ן בפ"א דקדושין על הא דספק

הרמב"ם בפ"א מה' ממרים (כ"ד) דהאב' שה' תלמיד

דאית ביה משעס ואף ללא היו מלכא כ"כ כמו הבאה יין וכדומה ע"ז
'משעס הוא דמקרי ואסור דנראה כמכין פיו"ס לחנינו ועי' בס' חק"נ
שם משו"ס היבא דהוי רק אמירה בעלמא ולא פעל עיר'ז שום משעס לא
נאסרה בה משעס וכן הדעה נוחתה ולזה בעירובין שם דלף שערב בפת
או ברגלי ע"ז לא נגמר משעס העירוב עד שכל ואמר שביחתי הוי'
במקום ומש"ס ז"ל זה מצנעוי דוקא עיי"ש בס' רש"י ע"כ כיון דבאמירה
זו נגמר משעס העירוב ומכח הכח' לתרץ שם מי סברא דלחיל ואמר מדי
דלחיל וחיוב וזה הוא דמדייק רש"י שם ס"ד דנטי למימר כו'
ולאשכחא דמכין באמירתו מיר"ס לשבח עיי"ש (וזה הוא דספק כשור' בס'
ח"ז שם ועיי"ן) משו"ס הכא דמנה דלמור מכאן אפי' טפל לא נגמר פ"י שום
פסולת משעס רק דמנלה דעמיה בזה דלא אק"ייה בזה שפיר נאמר דכיון
דלא הוי רק אמירה בלבד לא הוי הכנסה ומותר' אבל כנע"ה דלחיל
רושם דוקא אסור משום משעס כרשימא והכנסה רבה הוא דלחיל דמקדין
מיר"ס לחנינו וזוהי נכון מאוד בסברא כנע"ס ועי' ועי' ברמב"ם בס' פ"ה
מה' עירובין כ"ז ומה שכתב הרמב"ם וכתב דעס' בזה הכנסה ית' לדבר
בה ואכמ"ל בזה ועיי'ן בשע"מ שם ודו"ק :

סימן יג

ביאור שחלוקת רש"י ותוס' בהא דקיי"ל ספק

לקט לקט אם הוא אליב' דרבי' או

בפולגותא קיימא :

בחולין (ד' קלד פ"א) במשנה שם חק' גר שחגיג' ויהיה לו

פרה נשחטה עד שלא נחגיג' פסור משנחגיג' חיוב

ספק פסור שהמט' וצמנמא שם פריך רשב"ל לר"י וכן ספק פסור

אלמא ספיקא קולא ורמיהו חורי הנמלים שבהן הקמה הרי

אלו של צעה"ב ואלאחר הקורבן העליונים של עניים וההחזונים

של צעה"ב רנו"א הכל לעניים שספק לקט לקט, ופי' רש"י

דהקושי' הוא מר"מ דסהם משנה ר"מ היא עיי"ש הרי נראה

דס"ל לרש"י דרבנן ור"מ פליגי בזה אבל ההוס' שם בד"ה ורמיהו

כו' פירשו דרבנן נמי מודו לר"מ דספק לקט לקט ומרבנן נמי

פריך ור"מ ורבנן לא פליגי בזה עיי"ש :

ומהרמב"ם נראה דסבר כדעת החוס' דפ"א ממחנות עניים (ה' ס)

כתב ורש"י הנמלים חורי הנמלים אם היו החורים

נחור הקמה הרי הוא של צעה"ב כה"ה וזה ספק שנקצר כ"ה

של עניים שחא מן הלוק נדרוב כו' שספק הלוק לקט עיי"ש הרי נראה

בענין דסבר דרבנן נמי מודו בזה דל"כ חין שכן רבנן וספק כר"מ ואף

אם נאמר דרבנן דהבא ר"י הוא הלא קיי"ל ר"מ ור"י בלכס כר"י אלא ודאי

דרבנן נמי לא פליגי ע"ז וספק ככ"ע (ומה דכתב הכ"מ שם דשעמא דספק

הרמב"ם הוי משום דנראה מירושלמי ומנמ' דידן בחולין (ד' קלד) דכלה

כר"מ עיי"ש ז"ע דהלא ל"ז לכו' זה וספי עדיף לומר משום דהרמב"ם

סבר כדעת החוס' דלא פליגי בה וכו"ע סברי דספק לקט לקט ומשו"ס

ספק כן וכדכתיבנא וז"ע) :

אבל באמת זה איש דפ"ז מ"ד שם חק' חזיהו עוללות כל

שחין לה לא כחף ולא נטף אס' ית' לה כחף או נטף של

צעה"ב אס' ספק לעניים עיי"ש הרי הוא סהם משנה כר"מ וא"כ

אפשר לומר דמשום הכי פסק הרמב"ם דספק לקט לקט משום

דהוי מחלוקה ואח"כ סהם והלכה כסהם כמבואר ועלום. סבר

כפי' רש"י בזה ועיי'ן (וגם לפ"ז יב' דברי הכ"מ ז"ע ודו"ק) :

אך אף דלחין לטו בוכה כ"כ אף הוא דעת הרמב"ם בזה מ"מ ספי עדיף

לומר הכא כדעת החוס' דרבנן נמי סברי דספק לקט לקט דלכד דלחין

לנו לפרטות במחלוקת במקום שא"ז : גם פשטא דלשנא דמתניתין נראה כן

דאם נאמר כפי' רש"י דרבנן סברי דספק לקט לקט הרי הוא של צעה"ב א"כ למה

אמרו שלאחר הקורבן העליונים לעניים משום דשחא כן מחטובה! חדש

שקל' עכשיו שיש בה חלק לעניים (ועיי'ן גרש"י וצעה"ב שם) הלא מ"מ

ספיקא הוא ושל צעה"ב הם אלא ודאי דהם נמי סברי דספק לקט לקט :

וראיתי בחוס' רע"א במשנה שם שפער בזה על רש"י ודוסיף דמתיבתו

שם דלפירש' מאי פריקין מהא דסהם משנה ר"מ ולא פריקין יוחר סתמא

אסתמא דמתניתין דפאה (פ"א מ"ד) דחנן אס' ספק לעניים עיי"ש וא"כ פי'

רש"י חסום עסי' שים כמבואר : אבל באמת גם משניהם לא חדשה פי'

רש"י בזה דהנה הא דקדקא דלמה ס"ל דעליונים לעניים נוכל לומר

עסי' מה דלחיא ב"ב (כ"ד ז') הויא חננא דחמרא דלשחכה במרדיתא

דערלס כו' והנה חמרא אבל ענבי מנטי עיי"ש וכן פסק הרמב"ם בס' פ'

משה"א (פ"א י"ג) ואסור וי"ד סי' (ר"ד סעי' י"א) וכתב שם

שם (ס"ק י"א) אף דמשמע דקיי"ל באמת כר"מ ומותר בכל נטוי אפילו

בענבי ויב' כר"א לפי' וכן סקס' כפרייה שם מ"מ סברא חזקה הוא